

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

၏

ခုတ်ယူကဏ္ဍိဒါ

အဝယ်-အလတ်တန်း စာမေးပွဲများကို အောင်မြင်ရန်နှင့်
အခြေရသို့ရန် တာဝန်ခံနိုင်လောက်အောင်
အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ အဋ္ဌကထာကို
တန်ဆာဆင်ထားသော

အခြေပြုသင်္ကြိုဟ်

၁၃၁၄, ၃

ဆဋ္ဌအကြိမ်

နယူးဘားမား ဝိနုကာပုံနှိပ်တိုက်
အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု

နိဒါန်း ဝခေချီ

“အခြေပါဌ၊ သင်ဥပစဉ်၊ ချနည်းမကျယ်၊ ဝိပျာယ်ကောင်းစွာ၊
လိုရုံသာဖြင့်၊ အင်ရာမသည်း၊ နားထွင်းနည်းဆို၊ ညံ့ဖြည်းမွေ့
မွေ့၊ တရွေ့ရွေ့လျှင်၊ တနေတထူး၊ ကျေးဇူးချဲ့ထွင်၊ ကျမ်းရိုး
ဝင်လျက်၊ သင်သင်အံ့၊ ကြံကြံကြည့်ကြည့်” (အရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ)

မည်သည့်ကျမ်းစာ မဆို ရှေးဦးစွာ အခြေပျိုးစဉ် “ဦးကာက ဘယ်နည်း၊
ဆရာဆရာကြီးတို့က ဘယ်လို၊ မိမိ အဆိုက ဘယ်အသုံး ” ဟု စကားလုံး
ပြောင်ပြောင်နှင့် တဖေါင်ဖေါင်မပြောသေးဘဲ ခက်ခဲနက်နဲသော အဓိပ္ပာယ်
များကို မြှုပ်ထားလျက် လွယ်ကူသော အနက် အဓိပ္ပာယ်ကိုသာ လက်ထပ်
ကျန် သင်ပြသင့်ပေသည်။ ဥပမာ - နားထွင်းရာ၌ သိမ်မွေ့ သေးငယ်သော
အပ်ကလေးဖြင့် ထွင်းဖောက်ပြီးမှ တဖြည်းဖြည်း ချွဲကာချွဲကာ စိန်နားကပ်
ကြီးများပန်ဆင်သာအောင် ကျယ်ဝန်းလာသကဲ့သို့ ထိုအတူ လွယ်ကူသော
အနက်အဓိပ္ပာယ်မျိုးဖြင့် အခြေ ပျိုးပါလျှင် တဖြည်းဖြည်း ကျမ်းရိုးထိမိလျက်
လေးနက်သော အဓိပ္ပာယ်ကိုပင် လွယ်ကူသည် ဟု ထင်လာပါလိမ့်မည်။

ဤကဲ့သို့သော အကြောင်းအရာကို ကောင်းစွာ မြှော်မြင်တော်မူသော
အရှင်အနုရုဒ္ဓါ ထေရ်မဟာသည် အဘိဓမ္မာဆိုင်ရာဝယ် အခြေပါဌ - ရခိုင်
လောကအောင် ရည်မှန်း၍ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းကို ကြိုးပမ်း စီရင်တော်
မူခဲ့ ပေသည်။ ထို သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းသည် ယခု အခါ ဤ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တကွ
သီဟိုဠ် အင်္ဂလန် စသော နိုင်ငံများတွင် အပြစ် ကင်းစင်သော ယုဝတီပမာ
အဘိဓမ္မာ လေ့လာသူတို့၏ စက္ခု၌ ကြည့်ရှုတိုင်း ရှင်လန်းသဖြင့် စန်းပွင့်
လျက် ရှိ၏။ [သီဟိုဠ်အက္ခရာဖြင့် နိဿယအဓိပ္ပာယ်နှင့် တကွ ရှိ၏။ ယစ်မျိုး
မင်းကြီး ဥပရွှေဇံအောင် (အမ် မေအေ) သည် အင်္ဂလိပ်လို ပြန်ထားသဖြင့်
အင်္ဂလန်မှာလည်း ထင်ရှားလျက် ရှိပေသည်။]

ထိုမျှလောက် တွင်ကျယ်လျက်ရှိသော သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ စည်းကမ်း ကျန၍ လှပအောင် ဆင်ပြင်ဘို့ရာ မိမိတို့ တာဝန်သာ ဖြစ်သောကြောင့် ခေတ်နှင့် လျော်အောင် ဆင်ပြင်ဘို့ရန် စဉ်းစားသည့်အခါ ၁-အခြေပြုသူတို့နှင့်သာ ထိုက်တန်သော နိဿယ သရုပ်ခွဲ ပါဠိလျှောက် အဓိပ္ပာယ်တို့က တခင်း၊ ၂ - သင်္ဂြိုဟ်ပါဠိနှင့် ဆက်စပ်၍ အခြေရပြီးသူ တို့သာ သိမှတ် ထိုက်သော အဓိပ္ပာယ် အလေးအနက်တို့က တခင်း၊ ဤသို့ ၂ ခင်းမျှ ပေါ်ထွက်လာ ပေသည်။

ထို ၂ ခင်းတွင် အခြေ မရသေးသူတို့ အတွက်မှာ လေးနက်သော အဓိပ္ပာယ် တို့ကို ကြည့်ရှုတွယ်ရာ မဟုတ်သေး၊ အခြေရပြီးသူတို့မှာ လည်း နိဿယ သရုပ်ခွဲ ပါဠိလျှောက် အဓိပ္ပာယ်တို့မှာ အပိုသာ ဖြစ်တော့သည်။ ထို့ကြောင့် အခြေမရသေးသူတို့အတွက် မှန်း၍ အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းကို ပိုချသော ဆရာလည်း မပင်ပန်း-သင်ယူသော တပည့်များလည်း ရှင်လန်း အောင် ယဉ်ဆန်းသော စည်းစနစ် တို့ဖြင့် နည်းအသစ် တည်ထွင်၍ စီစဉ် ဖွင့်ပြပေအံ့။

[အခြေရပြီးသူတို့အတွက် လေးနက်သော အဓိပ္ပာယ်များကို မြန်မာ ဘာသာဖြင့် ကျနစွာ ဖွင့်ပြထားသော အာသာဒီကာ ၌ တွေ့ရပါလိမ့် မည်။ ဤအခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်၌ အများ၏ အယူအဆနှင့် မတူမျှသော အချက် များကိုလည်း ထို ဘာသာဒီကာက ရှင်းလင်းပြပါလိမ့်။]

သောတူနံ ပါဒဘာဝါယ၊ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ၊
မဏ္ဍေသံ သာဓိပ္ပာယေန၊ နိဿယေန သဒါ သုဘံ။

သောတူနံ - သင်ယူလေ့ကျက်၊ ဆောင်ရွက်ကြလို၊ စာသင်ဖို့ တို့၏။ ပါဒဘာဝါယ-အရှေ့ကျစ်လစ်၊ အခြေမြစ်ဘို့ အကျိုးငှါ၊ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ-အင်္ဂလိပ်လို၊ သီဟိုဠ်သဏ္ဍန်၊ မြန်မာ့ဟန်ဖြင့်၊ နိုင်ငံလှည့်လည်၊ အဘိဓမ္မတ္ထ

သင်္ဂဟမည်သော ယုဝတီကို၊ သာဓိပ္ပာယေန-ကျမ်းဂန်အဆို၊ ပင်ကိုယ်အရှိ၊ ထိမိတဘွယ်၊ အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ နိဿယေန-သဒ္ဒါမပျက်၊ မြန်မာ နက်ဟု ညက်ညက်ညောညော၊ ချောမောသော နိဿယဖြင့်၊ သဒါသုဘံ- သူ့ အပိုင်းဖြင့်၊ ရှုတိုင်းတင့်အောင်၊ မဏ္ဍေသံ-အပြစ်လည်း ကင်း၊ ခေတ် နည်းသွင်းလျက်၊ ရှင်းရှင်းယဉ်ယဉ်၊ ဆင်ပြင်ပေအံ့သတည်း။

ရေးသားပုံ အစီအစဉ်

ပါဠိ ။ ။ ဤ အခြေပြု သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ ပါဠိ နိဿယ အဓိပ္ပာယ် ယူ အချုပ်အားဖြင့် ၃ ခင်း ရှိ၏။ ထိုတွင် ပါဠိကို ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပာယ် ပေါ်လွင် အောင် စာလုံးမဲကလေးများဖြင့် ခေါင်းတပ်၍၊ ရွတ်ဘတ်သည့် အခါ ပိဘတ်အဆုံး အဆုံးမှာ ရပ်ဆိုင်းဘို့ အဖြတ်အပိုင်းဖြင့် သေသပ်စွာ တအုပ် သီးခြား စီစဉ်ထားသည်။

နိဿယ ။ ။ နိဿယကို အလွန် လွယ်ကူအောင် သဘောထား၍ အကျဉ်းဆုံး စီစဉ်ပါသော်လည်း၊ အချို့အရာ၌ သဒ္ဒါနက် မတ်မမြင်စေလို သောကြောင့် “ ယထာက္ကမံ - အကြင် အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း ” စသော အနက်များမှာ ကျဉ်းသင့်သလောက် မချဉ်းသာဘဲ ရှိရလေသည်။

အဓိပ္ပာယ် ။ ။ အဓိပ္ပာယ်ကိုကား ၁-သရုပ်ခွဲခြင်း၊ ၂-တပုဒ် တဝါကျ၏ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပာယ်၊ ၃ - လေ့ကျင့်တွယ်ရာ မေးခွန်းများ ဟု ၃ ခင်း ပိုင်းခြားထား၏။ ရှေးတုန်းက အချို့ သရုပ်ခွဲကြပုံမှာ - ပါဠိကို ကျက် အနက်ကို ထင်စေပြီးနောက် သရုပ်ကောက်ကိုလည်း တမျိုး ကြည့်ရှုရသဖြင့် အချိန်ကုန် လှပန်း၍ စည်းကမ်းလည်း မကျချေ။ ဤ ကျမ်း၌ကား ပါဠိကို ကျက်၍ အနက်ထင်လျှင် သရုပ် မြင်လေသော စည်းကမ်းကို အခက်တိုင်း ညွှန်ပြထားသည်။

ဆောင်ပုဒ်။ ။ တပုဒ်တဝါကျ၏ ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ်ကို မသွယ်မပိုက် တိုက်ရိုက်ကြီး ပြထားသည့်ပြင်၊ မှတ်သားချင်ဘွယ် မလွယ်ကူတတ်သော အချက်များ၌ လင်္ကာ ဆောင်ပုဒ် တို့ဖြင့် တုတ်တုတ်တိုတို လိုရာကို ပြထား သည်မှာ အခြေပြုတို့ဥာဏ်နှင့် အထူးလျော်ကန်ကြောင်းကို အများပင် ဝန်ခံ ကြပါလိမ့်မည်။ [အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ပြရာ၌ မူလ ပါဠိက ရှည်လျား နေပါမူ “ဝေဒနာဥာဏံ ၊ ပေ ၊ စတုစီသတိ” ဟု အလယ်မှာ ပေယျာလ မြှုပ်ထား ကြောင်းကို သိတို့ရာ ၊ ပေ ၊ ဟူသော လက္ခဏာကို ပြထားသည့် အပြင် ဆောင်ပုဒ်များကိုလည်း “ဆောင်” ဟု ပြထားသည်။]

လေ့ကျင့်ခန်း။ ။ လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများကား တကျမ်းလုံး အခြေဖြစ်တို့ရာ လွန်စွာ အရေးကြီးသော သင်ခန်းစာ တရပ်ပင် ဖြစ်၏။ စာသင်သားတို့ ဉာဏ် တိုးပွားအောင် ကြိုးစား ကြံစီ စေလိုခြင်းကြောင့် အဖြေကို တိုက်ရိုက် မပြလိုက်သော်လည်း ဆိုခဲ့ပြီး အဓိပ္ပါယ်များကို သတိ ပြု၍ ကြည့်ရှုပါမူ အလွယ်တကူ မြေဆိုနိုင်တို့ အရေး၌ နှောင့်နှေးဘွယ် မရှိ ကြောင်းကိုလည်း ထပ်လောင်း၍ သတိပေးပါသည်။

ဆရာများအား မှာထားချက်

စာချဆရာသည် မိမိ တပည့်များကို သင်္ဂြိုဟ် လေ့လာ စေပါလျှင် ကံ ကတ္တား ကရိုဏ်း သမ္ပဒါန် စသော သဒ္ဒါဆိုင်ရာ၌ အတော်အတန် ရိပ်မိ သူကို လေ့လာစေမှသာ လွယ်ကူစွာဖြင့် လိုရာ ခရီးသို့ ပြီးစီးပေါက်ရောက် စေနိုင်ပေလိမ့်မည်။ ထိုမျှလောက်မှ မရိပ်မိသေးသူကို ပို့ချမိလျှင် သဲကန္တာရ ကြီး၌ နွားဆိုကြီးဖြင့် ခရီးလှမ်းသကဲ့သို့ အချိန်သာ ကုန်ခမ်း၍ ပင်ပန်းကျိုး မနပ်ဘဲ ရှိရာ၏။ ဤအခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်၌ ပါဠိ နိဿယ အဓိပ္ပါယ် လေးကျင့်ခန်း ဟု ၄ မျိုး ရှိသည်တွင်၊ ပဌမနေ့၌....

၁။ စာချဆရာက ပါဠိကို ဂ-ဃ-ဏ-န တတ်ပြု၍၊ တာည့်များကိုလည်း မိမိ နှုတ်သံအတိုင်း အဘတ်ခိုင်းပါ။

၂။ ထို့နောက် နိဿယတိုင်း အနက်ကို ၁ ခေါက် ၂ ခေါက်မျှ ပို့ချပါ။ [သူတို့ အလို့အလျောက် အနက် ထင်ခဲ့ပါလိမ့်မည်။]

၃။ နက်ဖန် ဒုတိယနေ့၌ ပါဠိကို စာအုပ်အလွတ် အပြန်ခိုင်း၍၊ ပါဠိ ကြည့်ပြီးလျှင် သွက်လက်စွာ အနက် ထင်ပါစေ။ [လင်္ကာဆောင်ပုဒ် ပါလျှင် လင်္ကာဆောင်ပုဒ်ကိုလည်း အပြန်ခိုင်းပါ။]

၄။ ထို့နောက် ဤစာအုပ်ပါ အဓိပ္ပါယ်များကို ဆရာက အလွတ်မပြောဘဲ၊ နှုတ်ရှင်းသော တာည့်ကို အဓိပ္ပါယ် တရပ်စီ တရပ်စီ အဘတ်ခိုင်း၍ ဘာဆိုကြောင်းကို နားလည်ကြသလား ဟု မေးပါ။ နားမလည် သေးလျှင် ဆရာက ပြောပြပါ။ ဆိုင်ရာ အဓိပ္ပါယ်ကုန်လျှင် တနေ့ အတွက် အစအဆုံး အဓိပ္ပါယ်ကို ပြန်၍ အဘတ်ခိုင်းပါလေ။

၅။ အဓိပ္ပါယ် ပြီးလျှင် ပဌမနေ့ကဲ့သို့ ပါဠိဘတ်ပြု၊ အနက်ချပါ။

၆။ အနက်ချသည့်အခါ သန္နိပုဒ်စပ်ကို ပုဒ်ဖြတ်ပြု၍၊ ခက်ခဲသည့်နေရာ များ၌ ဘယ်ပုဒ်က ဘယ်အနက်ကို ဟောသည် ဟု အစိတ်အစိတ် ပုဒ်နက်ကိုလည်း ခွဲ၍ ပြောလိုက်ပါ။

၇။ ဤကဲ့သို့ ၂ ရက် ၃ ရက်မျှ ပို့ချမိလျှင် လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ ပေါ်လာပါလေတံ့။ ထို လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများကို တပည့်အား အဘတ်ခိုင်း၍၊ မေးလိုရင်း သဘောကို နားမလည်လျှင် ရှင်းလင်း အောင်ပြောပြပါ။ အဖြေကို မပြောပါနှင့်၊ သူ့ဘာသာ ကြံစီခဲ့ပါစေ။

၈။ လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းတို့ ခက်ခဲ များပြားနေပါမူ၊ တရက် အတွက် တက်စာ ဟု သဘောထားလျက် ပဌမရက်၌ အဘတ်ခိုင်း၍ မေးခွန်း သဘောကိုသာ ပြောပြလိုက်ပြီးလျှင်၊ နောက် တရက်မှ မြေဆိုပါစေ။ မေးခွန်း နည်းနေလျှင်ကား မေးခွန်းအတွက် တရက် မကုန်စေဘဲ၊ ရှေ့က အဓိပ္ပါယ်များကို ပြောပြီးရာနေ့မှာပင် ဆက်လက်မြေဆိုပါစေ။

၉။ ဖြေဆိုသည့် အခါလည်း စကားသုံး ညက်ညော၍ ချောမောအောင် ပြုပြင်ပေးပြီးလျှင်၊ ရံခါ လက်ရေးစာဖြင့် အဖြေခိုင်းပါ။

၁၀။ လေ့ကျင့်ခန်းမေးခွန်းများကို “ကြန့်ကြာသည်-အပိုဘဲ” ဟု သဘောထား၍ ခုန်ကျော်သွားပါလျှင်၊ သပြိုင်အခြေ ဖြစ်ဘို့နှင့် ဆိုင်ရာ စာမေးပွဲများအတွက် တာဝန် မခံနိုင်ပါကြောင်း။

စာသင်သားတို့အား တိုက်တွန်းချက်

အို အို - စာသင်သား အပေါင်းတို့..... ပိဋကကျမ်းစာတို့ မည်သည့် ဥာဏ်ကောင်းသူတို့သာ တတ်နိုင်ရာသည် မဟုတ်၊ လုံ့လဝီရိယဖြင့် စိတ်ပါလက်ပါ မှန်မှန် ပြုစုပေးပါလျှင် မည်သူမဆို တတ်သိနားလည်စေပိုင်ဖြစ်၏။ ယခုအခါ တစ်နေ့လျှင် ၅ ဂါထာလောက်မျှသာ အရကျက်နိုင်သော စာချဆရာတော်ကြီးများကို တွေ့မြင် ကြားသိကြရသည်မှာ ဝီရိယ အစွမ်း၏ သက်သေခံပင် မဟုတ်ပါလော့။ တကယ်အရေးကျလျှင် ဥာဏ်တခုကိုသာ အားကိုးလေ့ ရှိသူတို့ အောက်တန်းကျ၍၊ လုံ့လ ဝီရိယရှင်တို့ သာလျှင် အထက်တန်းသို့ တက်လှမ်းနိုင်ကြပေသည်။

ထို့ကြောင့် ဤကျမ်းကို လေ့လာကြသော စာသင်သားတို့သည်.... ၁-ပါဠိကို နှုတ်တက်ရှု၍ ကျနအောင် ရစေခြင်း၊ ၂-ပါဠိမြင်လျှင် အနက် ထင်နိုင်ခြင်း၊ ၃ - အထူးအားဖြင့် သင်္ဂဟဂါထာ အနက်များကို အလွတ် ရအောင် ကျက်ထားခြင်း၊ ၄-လင်္ကာ ဆောင်ပုဒ်များကို နှုတ်တက် ဆောင်ထားခြင်း၊ ၅-လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများသို့ ရှေ့သည့်အခါ စာမတက်မီ မိမိတို့ စာတတ်တော်ခြင်း မေးကာ ဖြေကာ ပြုစုပေးပါလျှင် မကြာခင် သာသနာ့ ကြက်သရေဆောင်များ ဖြစ်ကြပါလိမ့် သတည်း။

သီတင်းကျွတ်လ
၉၅

အရှင် ဇနကာဘိဝံသ

နိဿယနှင့် အနိဗ္ဗာန်

၀ဏာမ-ပဋိညာဉ် အဟံ - ငါသည်၊ အတုလံ - ပြိုင်ဘက် ရည်တူ၊ ရှိတော်မူထသော၊ သထဋ္ဌဗ္ဗ ဂဏုတ္တမံ - သုံးပါးသော သဋ္ဌဗ္ဗ၊ မြတ်သော အရိယာဂိုဏ်းနှင့် တကွလည်း ဖြစ်တော်မူထသော၊ သဗ္ဗာသမ္ပုဒ္ဓံ-မြတ်စွာဘုရားကို၊ (အဘိဝံသုဒ္ဓါမိ-အန္တရာယ်ကင်းပျောက်၊ ကျမ်းပြီးမြောက်ဘို့၊ ချီးမြှောက်ထောမနာ၊ လွန်စွာကြည်နူး၊ အထူးအားဖြင့် ရှိခိုးပါ၏) အဘိဝါဒိယ - အန္တရာယ်ကင်းပျောက်၊ ကျမ်းပြီးမြောက်ဘို့၊ ချီးမြှောက်ထောမနာ၊ လွန်စွာကြည်နူး၊ အထူးအားဖြင့် ရှိခိုးပြီး၍၊ အဘိဓမ္မက္ကသင်္ဂဟံ-အဘိဓမ္မာ၊ ဒေသနာ၏၊ လွန်စွာကျယ်ဝင်း၊ အနက်ရင်းကို၊ အကျဉ်းချုံးကာ၊ သိမ်းယူရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အဘိဓမ္မက္ကသပြိုင်၊ ခေါ်ဆိုလက်သန်း၊ အဋ္ဌကထာကျမ်းကို၊ ဘာသိသံ-မိန့်ဆိုတည်ထွင်၊ စီရင်ပေအံ့။

() ဤသို့ ကွင်း၍ အပ်သော ပုဒ်များကို ပါဠိရင်းမှာမပါဘဲ ရသင့်၍ ထည့်အပ်သော ပုဒ်များဟု မှတ်၊ ဟောတိ ဟောန္တိစသော ပုဒ်များကား ထည့်ပါပြီဖြစ်သော်လည်း ထင်ရှားသဖြင့် အထူးကွင်းပြတော့မည် မဟုတ်။

ပဏာမ-ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ်

ဤ“သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမတုလံ” ဂါထာသည် အချုပ်အားဖြင့် ပဏာမနှင့် ပဋိညာဉ်ကို ပြသော ဂါထာတည်း။ [ရှိခိုးမှုကို “ပဏာမ” ဟု ခေါ်၏။ တစ်စုံတစ်ယောက် ကျမ်းပြုတို့နှင့် တောင်းပန်ရာ “ပြုစီရင်အံ့-ပြုစီရင်မည်” ဟု ဝန်ခံမှုကို “ပဋိညာဉ်” ဟု ခေါ်သည်။]

ကျမ်း၏ အစဉ် ပဏာမကို ပြုရခြင်းသည် အန္တရာယ်ကင်းရှင်း၍ ကျမ်း ပြီးအောင် စီရင်နိုင်ခြင်း အကျိုး ရှိ၏။ ချွေပေအံ့ — ကျမ်းပြု ဆရာ ဟူသမျှ တို့သည် အန္တရာယ်ကင်း၍ ကျမ်းပြီးခြင်းအကျိုး ၄၂ ကျမ်းမပြုခို ရှေးဦးအစဉ် မိရိုး ဘလာ ကိုးကွယ်ရာ တမျိုးမျိုးကို ရှိခိုး ပသရိုး ရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဤ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ် ကျမ်းပြု ဆရာ အရှင် အနုရုဒ္ဓါလည်း ကျမ်းမပြုခင် “ပူဇာစ ပူဇနိယာနံ၊ စတံမင်္ဂလမုတ္တမံ” ဟူသော မင်္ဂလာတရားတော်နှင့် ညီစွာ ရတနာ ၃ ပါးကို ရှိခိုးခြင်း ဟူသော ပဏာမ မင်္ဂလာကို ပြုတော်မူ ပြီးလျှင် ပဋိညာဉ်ကို ပြလိုရကား သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓိ - အစ ချီသော ဂါထာကို မိန့်သတည်း။

ထိုဂါထာ၌ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမတုလံ၊ သ သဒ္ဓမ္မဂဏုတ္တမံ၊ အဘိဝါဒိယ” ကား ပဏာမကို ပြသော စကားတည်း။ “ဘာသိသံ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ” ကား ပဋိညာဉ်ကို ပြသော စကားတည်း။ “ ငါသည် သုံးပါးသော သဒ္ဓမ္မ ပရိယာဂိုဏ်းကြီးနှင့် တကွ၊ ဂုဏ်တော် အရည်အခြင်း အားဖြင့် အတူ မရှိသော မြတ်စွာဘုရားကို ရှိခိုး ပါ၏၊ ရှိခိုး ပြီး၍ ရှိခိုးပြီးနောက် အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ မည်သော အဋ္ဌကထာဝယ်ကျမ်းကို မိန့်ဆို စီရင်ပေအံ့” ဟုလို။

- သုံးပါးသော သဒ္ဓမ္မ ဟူသည်-ပရိယတ္တိ ပဋိပတ္တိ ပဋိဝေဓတို့တည်း။
- ပရိယတ္တိ=ပိဋကပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာများ။
- ပဋိပတ္တိ = သီလ စုတင် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုနှင့် ဈာန်အကျင့်များ။
- ပဋိဝေဓ = ထိုးထွင်း၍ သိအပ်စွာ မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်များတည်း။

အရိယာဂိုဏ်းကြီး ဟူသည်— အရိယာ အဖြစ်သို့ ရောက်ပြီးသော သံဃာ တော် အပေါင်းတည်း။

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ— [အဘိဓမ္မ + အတ္ထ + သံ + ဂဟ။ အဘိဓမ္မ= အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်၏ + အတ္ထ = အနက် အဓိပ္ပာယ် အကျယ်များ ကို + သံ = အကျဉ်းချုံး၍ + ဂဟ = ယူရာ ဖြစ်သော ကျမ်း] အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်၏ အလွန်ကျယ်ဝင်းသော အနက်အဓိပ္ပာယ်များကို အကျဉ်း ချုံး၍ ယူထားသောကြောင့် ဤကျမ်းကို “အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း” ဟု ခေါ်သည်။ အဘိဓမ္မပုဒ်ကို ဖြုတ်၍ “သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း” ဟုလည်း ခေါ်၏။

[သက္ကတ၌ သင်္ဂဟကို “သံဂြဟ” ဟု ရေး၏။ နိဂ္ဂဟိတိကို “င” ပြုလျှင် “သင်္ဂြဟ” ဟု ဖြစ်၏။ ဂဏ-ပုဒ်ကို လုံးကြီးတင် တချောင်းငင်နှင့် တကွ ဏာ-သတ်၍ “ဂိုဏ်း” ဟု အနက် ပြန်ကြ သကဲ့သို့၊ ထို သင်္ဂြဟ ကိုလည်း လုံးကြီးတင် တချောင်းငင်နှင့် တကွ ဟ-သတ်၍ “သင်္ဂြဟိ” ဟု အနက်ပြန်ရ လေသည်။]

လက်သန်းအဋ္ဌကထာ။ ။ လက်ညှိုး လက်မ စသည်မှာ ကြီးမား၍ လက်သန်းကား သေးငယ် သောကြောင့် အထက် အဋ္ဌကထာကြီး တို့မှာ လက်ညှိုး လက်မ စသည်နှင့် တူ၍ ဤ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းကား လက်သန်းနှင့် တူ၏။ ထို့ကြောင့် ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းကို “လက်သန်းအဋ္ဌကထာ” ဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။

လက္ခဏ်းအဋ္ဌကထာ။ ။ [တချို့ကလည်း “လက္ခဏာ=မှတ်သား ကြောင်း” ဟူသော အနက်မှ “လက္ခဏ်း” ဟု ဖြစ်လာရကား အဘိဓမ္မာ ပါဠိအဋ္ဌကထာမှ မှတ်စုမှတ်ရာ မှတ်ချက်မျှလောက်ကိုပြသော “လက္ခဏ်း အဋ္ဌကထာ” ဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်လိုကြ၏။ ဤ ဝါဒသည် သာ၍ ယုတ္တိရှိ သကဲ့သို့ ထင်ရပေသည်။ ဤအလို “လက္ခဏ်း” ဟုခေါ်နေရာမှ ကာလကြာ၍ “လက်သန်း” ပြောင်းလာသည် ဟု ကြံ။]

ပရမတ္ထ ၄ ပါး တတ္ထ-ထို အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ ဟူသော ပုဒ်၌၊
 ဝတ္ထာ - ဆိုအပ် ကုန်သော၊ အဘိဓမ္မတ္ထာ-
 အဘိဓမ္မာ၏ အနက်တို့သည်၊ ပရမတ္ထတော-ပရမတ္ထအားဖြင့်၊
 စိတ္တံ-စိတ်၎င်း၊ စေတသိကံ - စေတသိကံ၎င်း၊ ရူပံ-ရုပ်၎င်း၊
 နိဗ္ဗာနံ-နိဗ္ဗာန်၎င်း၊ ဣတိ-ဤတို့၊ သဗ္ဗဿ-ခပ်သိမ်းသောအပြား
 အားဖြင့်၊ စတုခေ-လေးပါးပြားကုန်၏။

ပရမတ္ထ ၄ ပါးခေါင်းစဉ်

ဤတတ္ထဝတ္ထာ-စသော ဂါထာကား ပရမတ္ထတရား၄ပါးကို အကျဉ်းချုပ်
 ခေါင်းစဉ်ပြသော ဂါထာတည်း။ နောက်၌ ဤခေါင်းစဉ်အတိုင်း အကျယ်
 ချဲ့၍ စိတ်ပိုင်း စေတသိကံပိုင်း ရုပ်ပိုင်းနှင့် နိဗ္ဗာန်တို့ကို ပြလေတံ။

ပရမတ္ထ = [ပရမ + အတ္ထ။ ပရမ=မြတ်သော၊ တနည်း=အချုပ်
ပခာန ဖြစ်သော+အတ္ထ=အနက်(အထည်ကိုယ်၊ သဘောတရား)]
 စိတ် စေတသိကံ ရုပ် နိဗ္ဗာန်တို့သည် အာရုံကို သိခြင်း စသော မိမိတို့၏
 သဘောမှ မဖောက်ပြန်ကြကုန်၊ ဥပမာ-လောဘသည် လိုချင်ခြင်းသဘော
 ရှိ၏။ ထိုလောဘသည် လူ နတ်မြဟာ သတ္တဝါအမျိုး၌ ဖြစ်သော်လည်း
 လိုချင်ခြင်း သဘောမှ မဖောက်ပြန်၊ ခွေးလောဘနှင့် လူ့လောဘသည်
 သဘောချင်းတူမျှလျက်ရှိ၏။ ထိုသို့မဖောက်ပြန် မှန်ကန်တိမတ်သည်ကိုပင်
 “မြတ်သည်” ဟု ဆိုလိုက်ရကား ထိုစိတ် စသည်ကိုပင် “ပရမတ္ထ=မြတ်သော
 သဘောတရား” ဟု ခေါ်ဝေါ်ရလေသည်။

[ဆောင်] ၁။ မဖောက်မပြန်၊ မှန်ကန်တိမတ်၊ ဂုဏ်သကတ်၊ အမြတ်
 ဟူ၍ ခေါ်။

တနည်း—လူ နတ်မြဟာ သတ္တဝါ အတွေ့တွေ့၊ မြေ ရေ တော တောင်
 စသည်ဖြင့် အထည် ဝတ္ထု၊ ပညတ်စုတွေ့ မည်မျှပင် များစွာ သော်လည်း

လိုရင်း အချုပ် အသားတင်ကို စစ်ထုတ် လိုက်လျှင် စိတ် စေတသိကံ ရုပ်
 နိဗ္ဗာန်မှ တပါး ရှာမရချေ။ ထို့ကြောင့် စိတ် စသော တရား ၄ ပါးကို
 “ပရမတ္ထ=အချုပ်ပခာနဖြစ်သောတရား” ဟုလည်း ဆိုလိုက်လေသည်။

[ဆောင်] ၂။ အထည်ဝတ္ထု၊ ပညတ်စုတွေ့၊ များပလေလည်း၊ အမြေ
 အမြစ်၊ စိစစ်ထုတ်ကာ၊ အချုပ်ပခာန၊ တနည်းပြ၊ ပရမ
 ဟုခေါ်။

စိတ်—အာရုံကိုသိခြင်းသဘောတရား၊ [အာရုံကို ရအောင်ယူနိုင်ခြင်းကို
 “သိခြင်း” ဟု ခေါ်သည်။]

စေတသိကံ—စိတ်၌ရှိသော သဘောတရား။

ရုပ်—အအေး အပူ စသော ဆန့်ကျင်ဘက် အကြောင်း များကြောင့်
 ဖောက်ပြန်တတ်သော သဘောတရား။

နိဗ္ဗာန်—ဒုက္ခခပ်သိမ်း၏ အေးငြိမ်းရာဖြစ်သော သဘောတရား။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

[မေးခွန်းများ၏အဖြေကို တိုက်ရိုက်ပြထားလျှင် ကြိုစီချင်သောစိတ်ကို
 ဖိနှိပ်ထားသကဲ့သို့ ဖြစ်လိမ့်မည်။ အကြံအစီ မရှိက တကယ် လေးနက်သော
 အဓိပ္ပာယ်ကို မသိနိုင်၊ သို့အတွက် စာသင်သားတို့ ဉာဏ်တိုးပွားအောင်
 ကြိုးစား ကြိုစီစေလိုခြင်းကြောင့် အဖြေကို တိုက်ရိုက် မပြလိုက်သော်လည်း
 ဆိုခဲ့ပြီး အဓိပ္ပာယ်များကို သတိပြု၍ ကြည့်ရှု လေ့လာ ပါလျှင် လွယ်ကူစွာ
 ဖြေဆိုနိုင်ဘို့ အရေး၌ နှောင့်နှေးတွယ် မရှိပေကြောင်း၊ သို့ဖြစ်၍ ဤမေးခွန်း
 များကို အတူ သင်ယူသော တပည့်တို့အား ဆရာက ရံခါ နှုတ်ဖြင့် သံပြိုင်
 အဖြေခိုင်း၍၊ ရံခါ တယောက်စီ အဖြေခိုင်းပါလေ၊ ရှေ့က အဓိပ္ပာယ်များကို

ရှင်းလင်းပြီး ဖြစ်စေရုံသာမက၊ စာမေးပွဲ၌ ဖြေဆိုနည်း ရသဖြင့် ရှင်းလင်း အားတက် သွက်လက်လာပါလိမ့်လို့။]

- က။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမတုလံ-ဂါထာကို အနက်ပေးပါ။
- ခ။ ဤသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ-ဂါထာသည် အဘယ်ကိုပြသော ဂါထာနည်း။
- ဂ။ အဘယ်ကို ပဏာမဟု ခေါ်သနည်း။
- ဃ။ ကျမ်း၏အစ၌ ပဏာမကို ပြုခြင်းသည် ဘာအကျိုးရှိသနည်း။
- င။ ထိုပဏာမကို အဘယ်ပေါ်၌ဖြင့် ပြသနည်း။
- စ။ အဘယ်ကို ပဋိညာဉ်ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဆ။ ထိုပဋိညာဉ်ကို အဘယ်ပေါ်၌ဖြင့် ပြသနည်း။
- ဇ။ သဒ္ဓမ္မ ၃ ပါးတွင် ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မဟူသည် အဘယ်နည်း။
- ဈ။ ပဋိပတ္တိသဒ္ဓမ္မဟူသည် အဘယ်နည်း။
- ည။ ပဋိဝေသေဒ္ဓမ္မဟူသည် အဘယ်နည်း။
- ဋ။ ပရိယာဂိုဏ်းကြီးဟူသည် အဘယ်နည်း။
- ဌ။ အဘယ့်ကြောင့် အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ် ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဍ။ အဘယ့်ကြောင့် လက်သန်းအဋ္ဌကထာကျမ်းဟု ခေါ်သနည်း။
- ဎ။ တချို့ကအဘယ့်ကြောင့်“လက္ခဏ်းအဋ္ဌကထာ”ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဏ။ အဘယ့်ကြောင့်“ပရမတ္ထ”ဟု ခေါ်သနည်း။ [နှစ်နည်းလုံးဖြေပါ။]
- တ။ စိတ် စေတသိက် ရုပ် နိဗ္ဗာန်ဟူသည် အဘယ်သဗ္ဗဘူများနည်း။

စိတ်ပိုင်း နိဿယ

စိတ်အကျဉ်း ၄ မျိုး တတ္ထ - ထိုလေးပါးသော အဘိဓမ္မတ္ထတို့ တွင်၊ တာဝ-ရှေးဥျားစွာ၊ (ဥဒ္ဓိဋ္ဌိ-အကျဉ်း ပြအပ်ပြီးသော) စိတ္တံ-စိတ်သည်၊ ကာမာဝစရံ-ကာမာဝစရ စိတ်၎င်း၊ ရူပါဝစရံ-ရူပါဝစရစိတ်၎င်း၊ အရူပါဝစရံ - အရူပါဝစရစိတ်၎င်း။ လောကုတ္တရံစ-လောကုတ္တရစိတ်၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စတုဗြိခံ-လေးပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

စိတ်ပိုင်းအကျဉ်း

ဤ“တတ္ထစိတ္တံတာဝ”မှ စ၍ စိတ်ပိုင်းကုန်အောင်သော စကားရပ်ကား “စိတ္တံ စေတသိကံ ရုပ် နိဗ္ဗာန်”ဟူသော အကျဉ်းချုပ်-ခေါင်းစဉ်စကားတွင် စိတ္တံ - အရ အကျယ် ပြသော စကားရပ်တည်း။ ထို့ကြောင့် “တတ္ထ စိတ္တံ တာဝ” စသော စကားကိုသာ စိတ်ပိုင်း၏ အစ ဟု မှတ်၊ သမ္မာ သမ္ဗုဒ္ဓိ-စသော ရှေ့ ၂ ဂါထာကား သင်္ဂြိုဟ် တကျမ်းလုံးနှင့် စပ်ဆိုင်သော “နိဒါန်းအချို့” စကားရပ်တည်း။ [အိမ်အပေါင်းကို အရပ်ဟု ခေါ်သကဲ့သို့ စကားလုံးအပေါင်းကိုလည်း “စကားရပ်-စကားတရပ်”ဟု ခေါ်သည်။]

စိတ်အကျဉ်း ၄ မျိုး။ ။ဤ “တတ္ထစိတ္တံတာဝ၊ပေ၊လောကုတ္တရဇ္ဈေတိ” ကားစိတ် ၄မျိုး ရှိကြောင်းကို အကျဉ်းချုပ်ခေါင်းစဉ်၌ ပြပြန်သော ဥဒ္ဓေသ-မာတိကာ စကားတည်း။ စိတ် ၄ မျိုး သရုပ်ကို ကာမာဝစရစိတ် ရူပါဝစရ စိတ် စသည်ဖြင့် ပါဠိကြည့်၍ ရေတွက်လေ။

တတ္ထ - ထို လေးပါးသော စိတ်တို့တွင်၊ ကတမံ-အဘယ် စိတ်သည်၊ ကာမဝစရံ-ကာမဝစရ မည်သနည်း။

လောကုတ္တရဇ္ဇေတိ—ဤပုဒ်မှ စသဒ္ဓါကို ရှေ့သို့လိုက်စေ၍ “ ကာမာ ဝစရံစ-၎င်း၊ ရူပါဝစရံစ-၎င်း၊ အရူပါဝစရံစ ၎င်း ” ဟု အနက်ပေးရိုး ရှိ၏။ ဤကျမ်းကား ထို စ သဒ္ဓါမျိုးကို ရှေ့သို့ မလိုက်စေဘဲ၊ စ၏ အတွက်မှန်း၍ အနက်ကိုသာ “၎င်း” ဟု သုံးစွဲလေတုံ။

စိတ် ၄ မျိုးတွင် ကာမာဝစရစိတ်သည် ဟိန် (အညံ့ဆုံး) တည်း၊ ရူပါ ဝစရစိတ်ကား ဥက္ကဋ္ဌ (အမြတ်) တည်း၊ အရူပါဝစရစိတ်ကား ထိုရူပထက် မြတ်၍ ဥက္ကဋ္ဌတရ (အထူးမြတ်=သာ၍မြတ်) တည်း၊ လောကုတ္တရာ စိတ်ကား အရူပထက်ပင် မြတ်သောကြောင့် ဥက္ကဋ္ဌတမ (အလွန်အကြူး အထူးမြတ် = အမြတ်ဆုံး) တည်း၊ ဤသို့ ဟိန်-ဥက္ကဋ္ဌ-ဥက္ကဋ္ဌတရ-ဥက္ကဋ္ဌ တမ-အားဖြင့် ရှေ့ နောက် စီစဉ်ထားသည်။

ကာမာဝစရစိတ်အကျယ်။ ။ “တတ္ထ ကတမံ ကာမာဝစရံ” ကား ကာမစိတ်ကို အကျယ်ပြုလှ၍ စချီသော ပုစ္ဆာတည်း။

ကာမာဝစရ - [ကာမ + အဝ + စရ။ ကာမ = ကာမတုံ၌ + အဝ = သက်ဝင်၍ + စရ = ဖြစ်သောစိတ်။] ကာမတုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သော စိတ်ကို “ကာမာဝစရစိတ်” ဟု ခေါ်၏။ အဝစရပုဒ်ကိုမြတ်၍ “ကာမစိတ်” ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။

“အဝ = သက်ဝင်၍” ဟူရာ၌ “သက်ဝင်” ဟူသည် “သက်ရောက် + ပါဝင်” မြင်းတည်း၊ ကာမာဝစရ အမည် ရသော စိတ် များသည် ရူပတုံ အရူပတုံ၌ ဖြစ်ကြသော်လည်း နာမည်စာရင်း သွင်းသည့် အခါ ကာမတုံ ၌သာ သက်ရောက်ကြရ၊ ပါဝင်ကြရသည်-ဟု ဆိုလိုသည်။

၁။ လောဘမူစိတ် သောမနဿ သဟဂတံ - သောမနဿ သဟဂတံဖြစ်သော၊ ဒိဋ္ဌိဂတသဗ္ဗယုတ္တံ- ဒိဋ္ဌိဂတသဗ္ဗယုတ် ဖြစ်သော၊ အသင်္ခါရိကံ - အသင်္ခါရိကဖြစ် သော၊ ဧကံ-တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကံ-သသင်္ခါရိက ဖြစ်သော၊ ဧကံ - တပါးသော စိတ်၎င်း၊ သောမနဿ သဟ ဂတံ-သောမနဿ သဟဂတံဖြစ်သော၊ ဒိဋ္ဌိဂတသိပ္ပယုတ္တံ-ဒိဋ္ဌိ ဂတ သိပ္ပယုတ် ဖြစ်သော၊ အသင်္ခါရိကံ - အသင်္ခါရိက ဖြစ် သော၊ ဧကံ - တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကံ - သသင်္ခါ ရိက ဖြစ်သော၊ ဧကံ - တပါးသော စိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာ သဟ ဂတံ - ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဖြစ်သော၊ ဒိဋ္ဌိဂတ သဗ္ဗယုတ္တံ- သော၊ (ရှေ့က အနက်အတိုင်း ဆိုပါ။) အသင်္ခါရိကံ-သော၊ ဧကံ-၎င်း၊ သသင်္ခါရိကံ - သော၊ ဧကံ-၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟ ဂတံ-သော၊ ဒိဋ္ဌိဂတသိပ္ပယုတ္တံ-သော၊ အသင်္ခါရိကံ - သော၊ ဧကံ-၎င်း၊ သသင်္ခါရိကံ-သော၊ ဧကံ-၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အဋ္ဌပိ- ရှစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမာနိ-ဤစိတ်တို့သည်၊ လောဘ သဟဂတစိတ္တာနိနာမ-လောဘသဟဂတံစိတ်တို့ မည်၏။

အကုသိုလ်စိတ်

၁။ လောဘမူစိတ်။ ။ အကုသိုလ်စိတ်သည်လောဘမူ ၈, ဒေါသမူ ၂, မောဟမူ ၂, အားဖြင့် ၁၂ ပါး ရှိသည်တွင်.... သောမနဿ သဟဂတံ စသည်ကား လောဘမူစိတ်ကို ပြသော စကားရပ်တည်း။

လောဘ သမာဒိယ ဝိတ္တနိကာမံ = [လောဘ + သမာ + ဝိတ္တ။
 လောဘ = လောဘနှင့် + သမာ + တက္က + ဝိတ္တ = ဖြစ်သည်။] “လောဘနှင့်
 တက္က ဖြစ်သော မိတ်” ဟုလို့၊ လောဘမူလ ရှိသောကြောင့် “လောဘမူလ
 မိတ်” လ-ကို ဖြုတ်၍ “လောဘမူလမိတ်” ဟုလည်း ခေါ်စမှတ် ပြုကြ၏။

“သောမနဿသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ” စသော ပါဠိကို ကြည့်၍
 သောမနဿသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကမိတ် ၁, သောမနဿ
 သဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် သသင်္ခါရိကမိတ် ၁, စသည်ဖြင့် ပါဠိရှိတိုင်း
 လောဘမူလမိတ် ၈ ပါး၏ သရုပ်သကောင်ကို ရေတွက်လေ။

ထို့ပြင် ရှေးဥပနိစ္ဆာ “သောမနဿသဟဂတံ” ဟူသော ပါဠိကို ကြည့်၍
 လောဘမူလမိတ်၌ သောမနဿသဟဂတံ မိတ် ၄, ဥပေက္ခာသဟဂတံမိတ် ၄,
 ပေါင်း ၈ ပါးရှိကြောင်းကို ဝေဒနာအပြားအားဖြင့် ခွဲပြောရ၏။

ထို့နောက် “ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ” ဟူသော ပါဠိကို ကြည့်၍ သမ္ပယုတ်
 မိတ် ၄, ဝိပဿတိမိတ် ၄, ပေါင်း ၈ ပါး ရှိကြောင်းကို ယောဂ (ယုတ္တ)
 အပြားအားဖြင့် ခွဲပြောရ၏။

ထို့နောက် “အသင်္ခါရိကံ” ဟူသော ပါဠိကို ကြည့်၍ အသင်္ခါရိကမိတ် ၄,
 သသင်္ခါရိကမိတ် ၄, ပေါင်း ၈ ပါးရှိကြောင်းကို သင်္ခါရ အပြားအားဖြင့်
 ခွဲပြောရ၏။ ခွဲပြောတိုင်း ပင် ပါဠိကို ရွတ်စေ၍ ရွတ်စေ၍ သရုပ်ကို
 ကော့ကော့ကော့ ငင်ကာ ပြတတ်စေရမည်။

သရုပ်သကောင်ကို ကွဲကွဲပြားပြား သိသူကို “သရုပ်ကွဲသူ” ဟု ခေါ်၏။
 ရှေးဥပနိစ္ဆာသင်ကာစဉ် သရုပ်ကွဲသူ့လိုရင်းဖြစ်သောကြောင့် ထပ်ညှိများ
 ကွဲကွဲပြားပြား နားလည်အောင် ခွဲခြား၍ ပြကြပါလေ။

၂။ ဒေါသမူလမိတ် ဒေါသနဿ သဟ ဂတံ - ဒေါသနဿ သဟ
 ဂတံ ဖြစ်သော၊ ပဋိဗ္ဗာသမ္ပယုတ္တံ - ပဋိဗ္ဗာ
 သမ္ပယုတ် ဖြစ်သော၊ အသင်္ခါရိကံ-အသင်္ခါရိက ဖြစ်သော၊
 ဇကံ - တပါးသောမိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကံ - သသင်္ခါရိက ဖြစ်
 သော၊ ဇကံ-၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ နွေဝိ-နှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊
 ဣမာနိ-ဤမိတ်တို့သည်၊ ပဋိဗ္ဗာ သမ္ပယုတ္တံဝိတ္တနိကာမံ-ပဋိဗ္ဗာ
 သမ္ပယုတ်မိတ်တို့ မည်၏။

၂။ ဒေါသမူလမိတ်

ပဋိဗ္ဗာ သမ္ပယုတ္တံဝိတ္တနိကာမံ = [ပဋိဗ္ဗာ + သမ္ပယုတ္တံ။ ပဋိဗ္ဗာ = ဒေါသ +
 သမ္ပယုတ္တံ = ယှဉ်သည်။] “ဒေါသနှင့်ယှဉ်သော မိတ်” ဟုလို့၊ ဒေါသမူလ
 ရှိသောကြောင့် “ဒေါသမူလမိတ်” လ-ကို ဖြုတ်၍ “ဒေါသမူလမိတ်” ဟုလည်း
 ခေါ်စမှတ် ပြုကြ၏။

ဒေါသနဿသဟဂတံ ပဋိဗ္ဗာသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကမိတ် ၁, ဒေါသနဿ
 သဟဂတံ ပဋိဗ္ဗာသမ္ပယုတ် သသင်္ခါရိကမိတ် ၁, ပေါင်း ၂ ပါးဟု ပါဠိရှိတိုင်း
 အရုပ်ကို ရေတွက်လေ။

သောမနဿ ဥပေက္ခာ ဒေါသနဿ သုခ ဒုက္ခ ဟူသည်တို့ကား ဝေဒနာ
 စေတသိက်၏ နာမည် များတည်း။ ထို့ကြောင့် ဤမိတ်၌ ဒေါသနဿ
 သဟဂတံချည်းဖြစ်၍ ဝေဒနာအားဖြင့် အပြား မရှိ၊ ပဋိဗ္ဗာသမ္ပယုတ်ချည်း
 ဖြစ်၍ ယောဂအားဖြင့်လည်း အပြားမရှိ (ဝိပဿတိမေရှိ ဟုလို့) ၊ အသင်္ခါရိက
 မိတ် သသင်္ခါရိကမိတ် ဟု သင်္ခါရအားဖြင့်သာ ၂ ပါးပြားသည်။

၃။ မောဟမူစိတ် ဥပေက္ခာ သဟ ဂတံ - သော၊ ဝိစိကိစ္ဆာ သမ္ပယုတ္တံ-ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ် ဖြစ်သော၊ ဇကံ-တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ-သော၊ ဥဒ္ဓစ္စ သမ္ပယုတ္တံ-ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော၊ ဇကံ-၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဧပိ - နှစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမာနိ - ဤစိတ်တို့သည်၊ မောမူဟာစိတ္တာနိနာမ-မောမူဟာစိတ်တို့ မည်၏။

၃။ မောဟမူစိတ်

မောဟမူစိတ္တာနိနာမ = [မောဟ + မူဟ။ မောဟ=သဒ္ဓါလည်း တွေ့ဝေခြင်း အနက် + မူဟ = သဒ္ဓါလည်း တွေ့ဝေခြင်း အနက်ကို ဟော သောကြောင့် “တွေ့ဝေ တွေ့ဝေသောစိတ်၊ ဝါ အလွန်တွေ့ဝေသော စိတ်” ဟုလို၊] မောဟမူဟစိတ် ဟု ဆိုလိုလျက် ရှေ့ ဟကို ချေ၍ “မောမူဟ” ဟု ဆိုထားသည်။ (မောဟမူလ ရှိသောကြောင့် “မောဟမူလစိတ်” လ-ကို ဖြုတ်၍ “မောဟမူစိတ်” ဟုလည်းခေါ်စမှတ်ပြုကြသည်။

ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဝိစိကိစ္ဆာ သမ္ပယုတ်စိတ် ၁, ဥပေက္ခာ သဟဂတံ ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ်စိတ် ၁, ပေါင်း ၂ ပါးဟု ပါဠိရှိတိုင်း သရုပ်ခွဲလေ၊ ဥပေက္ခာ သဟဂတံချည်းဖြစ်၍ ဝေဒနာအားဖြင့် မကွဲပြား၊ ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ်စိတ် ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ်စိတ် ဟု ယောဂအားဖြင့် ၂ ပါးပြား၏။

သင်္ခါရ အားဖြင့်လည်း မကွဲပြား၊ ထိုစကား မှန်၏-သသင်္ခါရိကကို ထောက်၍ အသင်္ခါရိကစိတ် ဟူသော နာမည်၊ အသင်္ခါရိကစိတ်ကို ထောက်၍ သသင်္ခါရိကစိတ် ဟူသော နာမည်များ ဖြစ်ပေါ်လာရလေသည်။ ဤစိတ်၌ ထိုကဲ့သို့ အချင်းချင်း ထောင့်စရာ မရှိရကား နာမည် ၂ မျိုးလုံးပင် မရလိုက်၊ ရှေးဆရာအချို့က ၎င်းစိတ် ၂ပါးကို အသင်္ခါရိက ဟု နာမည်တပ်ကြသေး၏၊ ကျမ်းဆရာ၏ အလိုကျမည် မထင်။ [အကျယ်ကို သာသနာ့ဓမ္မာမှာ။]

၄။ နိရုံး ဣစ္စေဝံ-ဤသို့၊ သဗ္ဗထာပိ - ခပ်သိမ်းသော အပြား အားဖြင့်လည်း၊ နွါဒသ - တဆွဲနှစ်ပါး ကုန်သော၊ အကုသလ စိတ္တာနိ - အကုသိုလ်စိတ် တို့သည်၊ သမတ္တာနိ- ပြီးကုန်ပြီ။

၅။ သင်္ခါရိကာ လောဘမူလာနိ-လောဘမူစိတ်တို့သည်၊ အဋ္ဌဝေ-ရှစ်ပါး ပြားကုန်၏၊ ဒေါသမူလာ နိစ - ဒေါသမူ စိတ်တို့သည်ကား၊ ဒွိရာ - နှစ်ပါး ပြားကုန်၏၊ မောဟမူလာနိစ-မောဟမူ စိတ်တို့သည်ကား၊ ဧဒ္ဓ-နှစ်ပါးတို့ တည်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ အကုသလာ - အကုသိုလ်စိတ်တို့သည်၊ နွါဒသ-တဆွဲနှစ်ပါးတို့သည်၊ သိယံ - ဖြစ်ကုန်၏။

၄။ နိရုံး။ ။ အိမ်စသည်ကို ကာရံသည့်အခါ အစွန်အဖျား၌အနားသတ် ကုမ္ပတ်ဖုံး ရှိသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ စကားတရပ် အဆုံး၌လည်း ပြန်၍ ဖုံးသော စကားကို “နိရုံး” ဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဣစ္စေဝံ၊ ပေ၊ သမတ္တာနိ” ကား နိရုံးစကားတည်း။ “ဤသို့ (ဤ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော စကားအရ) အစွမ်းကုန် အပြားအားဖြင့် ၁၂ ပါးသော အကုသိုလ်စိတ်များ ပြီးကုန်ပြီ” ဟုလို။

အကုသလစိတ္တာနိ - [အ + ကုသလ။ အ = မဟုတ် + ကုသလ = အပြစ်ကင်းသည်၊ အကုသလ = အပြစ်ကင်းသည် မဟုတ်၊ အပြစ် မကင်း သော တရား ဟုလို။] (ဤစကားအရ- လောဘ ဒေါသ စသော အပြစ်မှ မကင်းသောစိတ်ကို “အကုသလစိတ်” ခေါ်သည်ဟု မှတ်။

၅။ သင်္ခါရိကာ။ ။ [သံ+ဂဟ။ သံ=အကျဉ်းချုံး၍+ဂဟ= ယူကြောင်းစကား၊] (အလွယ်တကူ ဆောင်ယူသို့ရာ အကျဉ်းချုပ်စကားကို

“သင်္ဂဟ” ဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤ “အဋ္ဌခာ လောဘမူလာနိ” ဂါထာသည် သင်္ဂဟ ဂါထာတည်း။ ထိုကွင်း.....

အဋ္ဌခာလောဘမူလာနိ = ကား “သောမနဿ သဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတ သမ္ပယုတ္တိ အသင်္ခါရိကမေကံ” စသော လောဘမူစိတ် ၈ ပါးကို အကျဉ်းချုပ်သော စကားတည်း။

ဒေါသမူလာနိစက္ခိဓာ = ကား “ဒေါသနဿ သဟဂတံ” စသော ဒေါသမူစိတ် ၂ ပါးကို အကျဉ်းချုပ်သော စကားတည်း။

မောဟမူလာနိစက္ခိဓာ = ကား “ဥပေက္ခာသဟဂတံ” စသော မောဟမူ စိတ် ၂ ပါးကို အကျဉ်းချုပ်သော စကားတည်း။

ဣတ္ထိဒ္ဓါဒသကုသလာသိယံ = ကား ဣစ္စေဝံ စသော နိဂုံးအကျယ်ကို အကျဉ်းပြသော (နိဂုံးကျဉ်း) စကားတည်း။ နောက် သင်္ဂဟဂါထာ များ၌လည်း ဤနည်းချည်း ခွဲစိတ်လေ။

လေ့ကျင့်ခင်း မေးခွန်းများ

- က။ စိတ်ပိုင်း၏ အစကား အဘယ်စကားရပ်နည်း။
- ခ။ ကာမာဝစရစသော စိတ် ၄ မျိုးကို အဘယ်သဘောအားဖြင့် ရှေ့နေဝံ စဉ်ထားသနည်း။
- ဂ။ အဘယ်ကြောင့် ကာမာဝစရစိတ် ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဃ။ အဘယ်ကြောင့် လောဘမူစိတ် ဟု ခေါ်သနည်း။
- င။ လောဘမူစိတ်၌ သောမနဿ သဟဂတံ ဥပေက္ခာ သဟဂတံ စိတ် မည်မျှစီ ရှိသနည်း ပါဠိထောဘက်၌ သရုပ်ကောက်ပြပါ။

- စ။ သမ္ပယုတ်၊ ဝိပဿနာစိတ် မည်မျှစီ ရှိသနည်း၊ ပါဠိကိုထောဘက်၌ သရုပ် ကောက်ပြပါ။
- ဆ။ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိကစိတ် မည်မျှစီ ရှိသနည်း၊ ပါဠိကိုထောဘက်၌ သရုပ်ကောက်ပြပါ။
- ဇ။ ဒေါသမူစိတ်၌ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိကစိတ် မည်မျှစီရှိသနည်း။
- ဈ။ မောဟမူစိတ်၌ သမ္ပယုတ် ဝိပဿနာစိတ် မည်မျှစီရှိသနည်း။
- ည။ မောဟမူစက္ခိဓာသည် အသင်္ခါရိကလော၊ သသင်္ခါရိကလော။
- ဋ။ အချို့က အဘယ်သို့ ယူကြသနည်း၊ ထိုအယူသည် ကျမ်းဆရာ၏ အာတော် ဟုတ်နိုင်မည်လော။
- ဌ။ ဣစ္စေဝံစသော စကားကို နာမည်ဘယ်သို့ ခေါ်သနည်း။
- ဍ။ အဘယ်ကြောင့် အကုသိုလ်စိတ် ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဎ။ အဋ္ဌခာလောဘမူလာနိ ဂါထာကို နာမည်ဘယ်သို့ ခေါ်သနည်း။
- ဏ။ ထိုဂါထာကို အနက်ပေး၍ အကျဉ်းချုပ် ယူရုံကို ပြောပြပါ။
- တ။ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ ၌ သောမနဿ သဟဂတံ ဒေါမနဿသဟဂတံ ဥပေက္ခာသဟဂတံ မည်မျှစီ ရှိသနည်း ရှေ့တွက်ပြပါ။
- ထ။ သမ္ပယုတ်၊ ဝိပဿနာ မည်မျှစီရှိသနည်း။
- ဒ။ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက အမည်ရသော စိတ် မည်မျှစီ ရှိသနည်း။
- ဓ။ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက အမည် မရသော သင်္ခါရိမုတ် စိတ်ကား မည်မျှရှိသနည်း။

၁။ အကုသလဝိပဿနာ ဥပေက္ခာ သဟဂတံ-ဥပေက္ခာ သဟဂုတ်ဖြစ်သော၊ စက္ခုဝိညာဏံ - စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်၎င်း၊ တဏှာ - ထို ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဖြစ်သော၊ သောတဝိညာဏံ-၎င်း၊ ဗာနဝိညာဏံ-၎င်း၊ ဇိဝှာဝိညာဏံ-၎င်း၊ ဒုက္ခသဟဂတံ-ဒုက္ခသဟဂုတ်ဖြစ်သော၊ ကာယဝိညာဏံ-၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ-သော၊ သမ္ပတိန္ဒြိယံ-သမ္ပတိန္ဒြိယံ-၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ - သော၊ သန္တိရဏစိတ္တံ-သန္တိရဏစိတ်၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သတ္တဝါ-ချစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမာနိ - ဤစိတ်တို့သည်၊ အကုသလဝိပဿနာနိ-အကုသလဝိပဿနာနိ-အကုသလဝိပဿနာနိ မည်၏။

အပဗ္ဗိတိဗိစိတိ

အကုသလဝိပဿနာနိ

တဏှာသောတဝိညာဏံ— ဤ၌ တဏှာ သဒ္ဓါဖြင့် သောတဝိညာဏ် ဗာန ဇိဝှာဝိညာဏ်စိတ်တို့လည်း စက္ခုဝိညာဏ်ကဲ့သို့ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ချား ဖြစ်ကြောင်းကို ညွှန်ပြသည်။

အကုသလဝိပဿနာနိ— [အကုသလ=အကုသိုလ်+ပိပက=အကျိုး။] “အကုသိုလ်၏အကျိုးဖြစ်သော စိတ်များ” ဟူလို။

ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စက္ခုဝိညာဏ်စိတ် ၁, ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သောတဝိညာဏ်စိတ် ၁ စသည်ဖြင့် အကုသလဝိပဿနာနိ ၇ ပါး၏ သရုပ်ကို ပါဠိကြည့်၍ ရေတွက်ပြီးလျှင် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၆, ဒုက္ခသဟဂုတ်စိတ် ၁, ပေါင်း ၇ ပါးဟု ဝေဒနာ အပြားအားဖြင့်သာ ခွဲဖြင့်ပဲပြား။

၂။ အဟိတ်ကုသလဝိပဿနာ ဥပေက္ခာသဟဂတံ - သော၊ ကုသလဝိပဿနာ - ကုသိုလ်၏ အကျိုးဖြစ်သော၊ စက္ခုဝိညာဏံ - ၎င်း၊ တဏှာ-ထို ဥပေက္ခာ သဟဂုတ်ဖြစ်သော၊ သောတဝိညာဏံ-၎င်း၊ ဗာနဝိညာဏံ-၎င်း၊ ဇိဝှာဝိညာဏံ-၎င်း၊ သုခသဟဂတံ - သုခသဟဂုတ်ဖြစ် သော၊ ကာယဝိညာဏံ - ၎င်း။ ဥပေက္ခာသဟဂတံ - သော၊ သမ္ပတိန္ဒြိယံ-၎င်း၊ သောမနဿသဟဂတံ - သော၊ သန္တိရဏစိတ္တံ-၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ-သော၊ သန္တိရဏစိတ္တံ-၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အဋ္ဌဝိ-ရှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမာနိ- ဤ စိတ်တို့သည်၊ ကုသလဝိပဿနာ - ဟေတုကဗိတ္တာနိ နာမ- ကုသလဝိပဿနာ အဟိတ်စိတ်တို့မည်၏။

၂။ အဟိတ်ကုသလဝိပဿနာနိ

ကုသလဝိပဿနာဟေတုကဗိတ္တာနိ— [ကုသလဝိပဿနာ - ကုသိုလ်၏ အကျိုး + အဟေတုက = အလောဘ စသော ယဉ်ဘက် ဟိတ် မရှိ၊] “ကုသိုလ်အကျိုးဖြစ်သော ယဉ်ဘက်ဟိတ် မရှိသောစိတ်” ဟူလို။

ဤ ကုသလဝိပဿနာအဟိတ်စိတ် ၈ ပါး၏ သရုပ်ကို ပါဠိကြည့်၍ ရေတွက် ပြီးလျှင် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၆, သုခသဟဂုတ် စိတ် ၁, သောမနဿ သဟဂုတ်စိတ် ၁, ပေါင်း ၈ ပါးဟု ဝေဒနာအပြားအားဖြင့်သာ ခွဲဖြင့်ပဲ။

အဟေတုက ထည့်ရကျိုး။ အကုသလဝိပဿနာ အဟိတ်ဝိပဿနာ တမျိုးသာရှိရကား “အဟိတ်လေလား၊ သဟိတ်လေလား” ဟု ယုံမှားဘွယ် မရှိသောကြောင့် အကုသလဝိပဿနာ (နိဂုံး) ၌ အဟေတုကသဒ္ဓါ မထည့်ဘဲ “အကုသလဝိပဿနာနိနာမ” ဟုဆိုခဲ့သည်။ (ကုသလဝိပဿနာ

၃။ အဟိတ်ကြိယာ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် - သော၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာ ဝဇ္ဇနစိတ္တံ - ပဉ္စဒ္ဓါရာ ဝဇ္ဇန်း စိတ် ၎င်း၊ တထာ - ထို ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ဖြစ်သော၊ မနောဒ္ဓါရာ ဝဇ္ဇန စိတ္တံ - မနောဒ္ဓါရာ ဝဇ္ဇန်း စိတ် ၎င်း၊ သောမနဿ သဟဂုတ် - သော၊ ဟသိတုပ္ပါဒစိတ္တံ - ဟသိတုပ္ပါဒစိတ် ၎င်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ တိဏိဝိ - သုံးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမာနိ - ဤစိတ်တို့သည်။

ကား နောက်၌ (မဟာဝိပင်္ဂါရ ဓမ္မဝိပင်္ဂါရ အရူပဝိပင်္ဂါရ လောကုတ္တရာ ဝိပင်္ဂါရ ဟု) သဟိတ်ဝိပင်္ဂါရ တွေ နှိုသေးသောကြောင့် ဤ ကုသလဝိပင်္ဂါရ သည် သဟိတ်လေလား အဟိတ်လေလား ဟု ယုံမှားဘွယ် ရှိကား “သဟိတ်ဝိပင်္ဂါရ မဟုတ်” ဟု သဟိတ်ဝိပင်္ဂါရကို တားမြစ်သော ဤကုသလ ဝိပင်္ဂါရ၏ အဆုံး (နိဂုံး) ၌ အဟေတုက သဒ္ဓါ ထည့်၍ “ ကုသလဝိပင်္ဂါရ ဟေတုကစိတ္တာနိနာမ” ဟု မိန့်သည်။

- [ဆောင်] (၁) အကုသလဝိပင်္ဂါရဆုံး၊ ထိုနိဂုံးငယ်ပယ်ချဘွယ်ရိပ်၊ သဟိတ်ဝိပင်္ဂါရ၊ မရှိ တွက်ကြောင့် ထည့်စွက် သမ္ပ၊ အဟေတုက၊ ထူးမပြု၊ သဒ္ဓထုံးစံနည်း။
- (၂) ကုသလဝိပင်္ဂါရ၊ နိဂုံးတွက်မှတ်၊ တဖြာသဟိတ်-ဝိပင်္ဂါရ စိတ်တွေ့၊ မပါစေသို့၊ အဟေတုက၊ ထည့်စွက်ပြု၊ ဆရာ သုံးဟန်တည်း။

၃။ အဟိတ်ကြိယာစိတ်

အဟေတုက ကြိယာစိတ္တာနိ - သဟိတ် ဖြစ်သော မဟာကြိယာ ရူပ အရူပ ကြိယာတို့ကို တားမြစ်လို၍ အဟေတုကဟု ဝိသေသန ကုမ ရသည်။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းစိတ် ၁, စသည်ဖြင့် ပါဠိရှိတိုင်း ရေတွက်

အဟေတုက ကြိယာ စိတ္တာနိနာမ - အဟိတ် ကြိယာ စိတ်တို့ မည်၏။

၄။ နိဂုံး ဣစ္စေဝံ-ဤသို့၊ သဗ္ဗထာဝိ - ခပ်သိမ်းသော အပြား အားဖြင့်လည်း၊ အဋ္ဌာရသ-တဆဲရှစ်ပါးကုန်သော၊ အဟေတုက စိတ္တာနိ - အဟိတ်စိတ် တို့သည်၊ သမတ္တာနိ- ပြီးကုန်ပြီ။

၅။ သင်္ဂဟ အကုသလ ပါကာနိ - အကုသလ ဝိပင်္ဂါရစိတ် တို့သည်၊ သတ္တ - ခုနစ်ပါးတို့ တည်း၊ ပုည ပါကာနိ - အဟိတ်ကုသလ ဝိပင်္ဂါရစိတ် တို့သည်၊ အဋ္ဌဓာ- ရှစ်ပါးပြားကုန်၏။ ကြိယာစိတ္တာနိ-ကြိယာစိတ်တို့သည်၊ တိဏိ- သုံးပါးတို့တည်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ အဟေတုကာ - အဟိတ်စိတ် တို့သည်၊ အဋ္ဌာရသ-တဆဲရှစ်ပါးတို့သည်။

ပြီးလျှင် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၂, သောမနဿသဟဂုတ်စိတ် ၁, ပေါင်း အဟိတ်ကြိယာစိတ် ၃ပါးတည်းဟု ဝေဒနာအပြားအားဖြင့်ခွဲလေ။ [နိဂုံးနှင့် သင်္ဂဟဂါထာ အဓိပ္ပါယ်မှာ လွယ်ပြီ။]

သပ္ပယုတ် ဝိပ္ပယုတ်။ ။ ဒိဋ္ဌိ ပဋိစ (ဒေါသ) ဝိစိကိစ္ဆာ ဥဒ္ဓစ္စ ဥာဏ် (ပညာ) ၊ ဟူသော စေတသိက် အထူးတို့နှင့် ယှဉ်သောစိတ်ကို သပ္ပယုတ်၊ ထိုကဲ့သို့ စေတသိက်အထူးနှင့် မယှဉ်သောစိတ်ကို ဝိပ္ပယုတ် ဟု ခေါ်ရကား ဤ အဟိတ်စိတ် ၁၀ ပါးလုံးသည် ထို စေတသိက် အထူး များနှင့် မယှဉ် သောကြောင့် ဝိပ္ပယုတ်ချည်းသာတည်း ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြ၏၊ ဤကုမ်း၏ အယူကို ဘာသာဇီကာမှာရှု။

အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက။ ။သင်္ခါရ သဒ္ဓါသည် “ ပြုပြင်တတ် ” ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ (ထို့ကြောင့် တစ်စုံတစ်ခုကို မပြုလို၍ တွန့်တို ဆုတ်နှစ်သောစိတ် ဖြစ်နေသည့် အခါ ထိုစိတ်မျိုးကို ပြုပြင်ပေးတတ်သော ဆရာ မိဘ စသူတို့၏ ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂ၊ မိမိ၏ ကာယ ဝစီ မနော ပယောဂများသည် သင်္ခါရမည်၏။)

[ဆောင်] တစ်စုံတစ်ခု ကိစ္စမှုကို မပြုလို၍၊ တွန့်တိုဆုတ်နှစ်စိတ်ဖြစ်သောခါ၊ ဆရာ မိဘ၊ ဟူသမျှတို့၊ ကာယ - ဝစီ၊ ဤနှစ်လီဖြင့်၊ ထို ဤ ခိုင်းစေ၊ ငေါက်ငန်းလေတည့်၊ တထွေတိုက်တွန်း၊ ကျိုးပြစ်ညှန်းလျက်၊ မေးထိုး လက်ပြ၊ ပယောဂနှင့်၊ တက်ကြွ ဘွယ်ရာ၊ ကိုယ့်ဘာသာလည်း၊ ကောင်းစွာ ကျိုးပြစ်၊ ကြိစိစစ်၍၊ အားသစ်ဘွယ်မျိုး၊ ဂါထာပျို့ကို၊ ရှုတ်လို့တခင်း၊ လက်ရုံးတန်းလျက်၊ လမ်းပျောက်မှု၊ အစုစုသည်၊ မှတ်ရှု သင်္ခါရချည်တည်း။

ထိုသင်္ခါရမျိုးနှင့် မကင်းစကောင်းသောစိတ်ကို သသင်္ခါရိက၊ ထို သင်္ခါရ မျိုးနှင့် ကင်း၍ အလို့အလျောက် ဖြစ်ကောင်းသောစိတ်ကို အသင်္ခါရိကဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် အသင်္ခါရိက အမည်ရသောစိတ်သည် ထက်မြက်၏၊ သသင်္ခါရိက အမည်ရသောစိတ်ကား မထက်မြက်ချေ။

စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်၏ ရူပါရုံကို မြင်ခြင်း သတ္တိသည် သင်္ခါရ ရှိမှုကြောင့် လည်း မည့်ဖျင်း၊ သင်္ခါရ မရှိမှုကြောင့်လည်း ထူး၍ မထက်မြက်။ သောတ ဝိညာဏ် စသည်လည်း ဤနည်းပင်။ ဤသို့ အထက် မထက် နှစ်မျိုး မကွဲ ကောင်းသောကြောင့် အာဟိတ်စိတ် ၁၀ ပါးလုံးကို အသင်္ခါရိက ဟူ၍၎င်း၊ သသင်္ခါရိက ဟူ၍၎င်း မဆိုအပ်။ [ရှေးဆရာ အချို့က ၁၀ ပါးလုံး အသင်္ခါ ရိကဟု ဆို၏။ နေဝံဆရာအချို့က အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက နှစ်ပါးသင့် ဟု ဆို၏။ ထိုဆရာတို့ အလိုကို ဘာသာဋီကာ၌ စိစစ်ထားသည်။]

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အကုသလဝိပါက်စိတ် မည်မျှရှိ၍၊ ထိုစိတ်တွင် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်၊ ဒုက္ခသဟဂုတ်စိတ်၊ မည်မျှစီ ရှိသနည်း။
- ခ။ အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ် မည်မျှရှိ၍၊ ထိုစိတ်တွင် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သုခသဟဂုတ် သောမနဿ သဟဂုတ်စိတ် မည်မျှစီ ရှိသနည်း။
- ဂ။ အကုသလဝိပါက်စိတ်၏ နိဂုံး၌ အဟေတုကသဒ္ဓါမထည့်ဘဲ၊ အဘယ့် ကြောင့် ကုသလဝိပါက်စိတ်၏ နိဂုံးကျမှ အဟေတုက သဒ္ဓါ ထည့်ရ သနည်း။
- ဃ။ အဟိတ်ကြိယာစိတ် မည်မျှရှိ၍ ထို စိတ်တွင် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စိတ် သောမနဿသဟဂုတ်စိတ် မည်မျှစီ ရှိသနည်း။
- င။ အဟိတ်စိတ် ၁၀ ပါးလုံး၌ သောမနဿ၊ ဥပေက္ခာ၊ သုခ၊ ဒုက္ခသဟဂုတ်စိတ်များ မည်မျှစီ ရှိသနည်း။
- စ။ ဣစ္စေဝံ-စသည်ကို အဘယ်သို့ နာမည်ခေါ်သနည်း။
- ဆ။ သတ္တာ ကုသလ ပါကာနိ ဟူသော သင်္ဂဟဂါထာကို အနက်ပေးပြီး လျှင်၊ အကျဉ်းချုပ် ယူဝံကို ပြပါ။
- ဇ။ အဟိတ်စိတ် အားလုံးကို သပ္ပယုတ် ဟု ယူကြသလော၊ ဝိပုယုတ် ဟု ယူကြသလော။
- ဈ။ အသင်္ခါရိကလော၊ သသင်္ခါရိကလော၊ ရှေးဆရာ အချို့ အချို့က အဘယ်သို့ ယူကြသနည်း။
- ည။ အဘယ်ကို သင်္ခါရ ဟု ခေါ်သနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဋ။ အဘယ်စိတ်မျိုးကို အသင်္ခါရိက၊ သသင်္ခါရိက ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဌ။ အသင်္ခါရိက၊ သသင်္ခါရိက ၂ မျိုးတွင် ဘယ်စိတ်က ထက်မြက်သနည်း။

၂၂

စိတ်ပိုင်း

သောဘနစိတ်များ ပါပါပေတက မုတ္တာနိ - အကုသိုလ်စိတ် အဟိတ်စိတ် တို့မှ လွတ်ကုန်သော၊ ဧကနသမ္ဘိ - တခုယုတ် ခြေဆယ်သော၊ စိတ္တာနိ - စိတ်တို့ကို၊ သောဘနာနိတ် - သောဘနစိတ်တို့ဟူ၍၊ ဝုစ္စရေ - ဆိုအပ်ကုန်၏၊ အထဝါ - အကျယ် တနည်းကား၊ ပါပါပေတက မုတ္တာနိ - ကုန်သော၊ ဧကနဝတိဝိ - ကိုးဆယ့်တပါးလည်း ဖြစ်သော၊ စိတ္တာနိ - တို့ကို၊ သောဘနာနိတ် - ဟူ၍၊ ဝုစ္စရေ - ကုန်၏။

သောဘနစိတ်များ

ဤဂါထာကား အကုသိုလ်စိတ် အဟိတ်စိတ်မှ တပါး ကြွင်းကျန်သော အကျဉ်း ၅၉ အကျယ် ၉၁ ပါးသော စိတ်တို့ကို “သောဘန” မည်၏ ဟု နာမည်ပေးသော ဂါထာတည်း။ ထိုဂါထာ၌ “ပါပါပေတကမုတ္တာနိ၊ ပေါ ဧကနသမ္ဘိစိတ္တာနိ” ဖြင့် သောဘနစိတ် အကျဉ်းကိုပြသည်။ “အထေကနဝ တိဝိဝါ” ဖြင့် သောဘနစိတ် အကျယ်ကို ပြသည်။ အထနှင့် ဝါကို ပေါင်း၍ “အထဝါ” ဟု ဆိုသည်။ ဤဂါထာသည် အဟိတ်စိတ်တွင် ပါဝင်သော ဂါထာမဟုတ်။ ဆိုအပ်လတ်သော သောဘနစိတ်များ၏ ရှေ့တော်ပြေးအချိ ဂါထာသာတည်း။

သောဘနအမည်။ ။ သောဘန အမည်မရသော အကုသိုလ်စိတ်နှင့် အဟိတ်စိတ်ကို ဗျတိရေက - အဝုတ္တသိဒ္ဓိနည်း အရ “အသောဘနစိတ်” ဟု အမည် ပေးကြသေး၏။ [ဗျတိရေက = ပြောင်းပြန် ယူရသော နည်း၊ “သောဘနမဟုတ်လျှင် အသောဘန” ဟူလို၊ အဝုတ္တသိဒ္ဓိ = ကျမ်းဆရာက အသောဘန ဟု တိုက်ရိုက်မဆိုအပ်သော်လည်း ပြီးနိုင်သောနည်း။]

ဧကဝုဗ်အနက်။ ။ ဧကဝုဗ်သတိ (တခုယုတ်နှစ်ဆယ်) အစ၊ နဝနဝတိ (၉၉) အဆုံးရှိသော သင်္ချာသမ္ဘိ တို့သည် များသောအားဖြင့် ဣတ္ထိလိန် ဧကဝုဗ်ချည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဧကနသမ္ဘိ - တခုယုတ် ခြောက် ဆယ်သော၊ ဧကနဝတိ - ၉၁ ပါးသော” ဟု ဧကဝုဗ်အနက် သုံးလိုက်သည်။ နောက်နောက်သင်္ချာတို့၌လည်း ဤနည်းချည်တည်း။

[ဆောင်]။ ဝိသာတျာဒိ၊ နဝတိ၊ ဣတ္ထိဧကဝုဗ်။

ထို့ပြင် - ယခုကာလ သင်္ချာပုဒ်တွေကို အနက်ပြန်ရာ၌ သဒ္ဓမ္မနည်းမျိုးကို ကျူးလွန်နေတတ်ကြသည်။ ဥပမာ - “သတ္တ-ခုနစ်ပါး အပြားရှိကုန်၏” ဟု အနက်ပြန်လျှင် “အပြား+ရှိ” ဟူသော အနက်များသည် “သတ္တ” ဟူသော ပါဠိ၌မရနိုင်၊ ဓာပုစ္ဆည်း ဝိပေဇ်တို့နှင့် တွဲဘက်နေမှသာ “သတ္တ-ခုနစ်ပါး ပြားကုန်၏” ဟု၎င်း “သတ္တဝိဓာ-ခုနစ်ပါး အပြားရှိ၏” ဟု၎င်း အနက် ပြန်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် သင်္ချာပုဒ်များ၏ အနက်ကို ဤကျမ်းအဆိုအတိုင်း သတိထားကြပါကုန်။

လေ့ကျင့်ခန်းပေးခွန်းများ

- က။ အသောဘနစိတ် မည်မျှရှိသနည်း။
- ခ။ အသောဘန စိတ်၌ သုခ ဒုက္ခ သောမနဿ ဒေါမနဿ ဥပေက္ခာ သဟဂုတ်စိတ်တို့ မည်မျှစီ ရှိသနည်း။
- ဂ။ သမ္ပယုတ် ဝိပဿနာ မည်မျှရှိသနည်း။
- ဃ။ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက အမည်ရသောစိတ်က မည်မျှရှိ၍၊ အမည် မရသောစိတ်က မည်မျှရှိသနည်း။
- င။ ဧကနသမ္ဘိ ဧကနဝတိ တို့ကို အရေအတွက် များပါလျက် အဘယ် ကြောင့် ဧကဝုဗ်နက် ပေးရသနည်း၊ အထောက်ပြပါ။

၁။ မဟာကုသိုလ် သောမနဿ သဟဂတံ - သော၊ ဣဏ သမ္ပယုတ္တံ - ဣဏသမ္ပယုတ် ဖြစ်သော၊ အသင်္ခါရိကံ-သော၊ ဧကံ-၎င်း၊ သသင်္ခါရိကံ-သော၊ ဧကံ-၎င်း၊ သောမနဿသဟဂတံ-သော၊ ဣဏသမ္ပယုတ္တံ - ဣဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော၊ အသင်္ခါရိကံ-သော၊ ဧကံ-၎င်း၊ သသင်္ခါရိကံ - သော၊ ဧကံ-၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ - သော၊ ဣဏသမ္ပယုတ္တံ-သော၊ အသင်္ခါရိကံ-သော၊ ဧကံ-၎င်း၊ သသင်္ခါရိကံ - သော၊ ဧကံ - ၎င်း၊ ဥပေက္ခာ သဟဂတံ-သော၊ ဣဏသမ္ပယုတ္တံ-သော၊ အသင်္ခါရိကံ-သော၊ ဧကံ-၎င်း၊ သသင်္ခါရိကံ - သော၊ ဧကံ - ၎င်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ အဋ္ဌပိ - ရှစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမာနိ-ဤမိတ်တို့သည်၊ ကာမာဝစရကုသလ ဝိတ္တာနိနာမ-ကာမာဝစရကုသိုလ်မိတ်တို့ မည်၏။

ကာမသောဘနဓိတိ

၁။ မဟာကုသိုလ်စိတ်။ ။ကာမ ရူပ အရူပ လောကုတ္တရာကုသိုလ် တို့တွင် ကာမကုသိုလ်စိတ်က အရေအတွက် များသောကြောင့် ဤ ကာမကုသိုလ်စိတ်ကို “မဟာကုသိုလ်စိတ်” ဟုလည်း ခေါ်စမှတ်ပြုကြ၏။ (မဟာ- များသော+ကုသလ=ကုသိုလ်) မဟာပိပါကံ မဟာကြိယာ ဟု ခေါ်ရာ၌ လည်း ဤနည်းပင်၊ [အချို့ဆရာတို့အဆိုကို ဘာသာဒီကာမှာရှု။]

သောမနဿ သဟဂတံ ဥာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ၁, စသည် ဖြင့် မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈ ပါး၏ သရုပ်ကို ပါဠိ ရှိတိုင်း ရေတွက် ပြီးလျှင် သောမနဿသဟဂတံစိတ် ၄, ဥပေက္ခာသဟဂတံစိတ် ၄, ပေါင်း ၈ ပါး

၂။ မဟာပိပါကံ သောမနဿသဟဂတံ - သော၊ [ကုသိုလ် အတိုင်း အနက်ဆို။] သဟေတုက ကာမာဝစရပိပါကဝိတ္တာနိနာမ-သဟိတ်ကာမာဝစရပိပါကံစိတ်တို့ မည်၏။

၃။ မဟာကြိယာ သောမနဿသဟဂတံ - သော၊ [ကုသိုလ် အတိုင်းအနက်ဆို။] သဟေတုက ကာမာဝစရကြိယာဝိတ္တာနိနာမ-သဟိတ်ကာမာဝစရ ကြိယာစိတ်တို့ မည်၏။

၄။ နိရုံး ဣဇ္ဈေဝံ-ဤသို့၊ သဗ္ဗထာပိ-လည်း၊ စတုပိသတိ- နှစ်ဆယ့်လေးပါးသော၊ သဟေတုကကာမာဝစရ ကုသလပိပါကကြိယာဝိတ္တာနိ-ကာမာဝစရကုသိုလ်, သဟိတ် ကာမာဝစရ ပိပါကံ, သဟိတ် ကာမာဝစရ ကြိယာ စိတ်တို့ သည်၊ သမတ္တာနိ-ပြီးကုန်ပြီ။

သမ္ပယုတ် စိတ် ၄, ပိပ္ပယုတ် စိတ် ၄, ပေါင်း ၈ ပါး, အသင်္ခါရိကစိတ် ၄, သသင်္ခါရိက စိတ် ၄, ပေါင်း ၈ ပါးဟု ဝေဒနာ ယောဂ သင်္ခါရ အပြား အားဖြင့်လည်း ခွဲလေ။

၂။ သဟေတုက ကာမာဝစရပိပါကဝိတ္တာနိနာမ-အဟိတ်ကုသလ ပိပါကံကို တားမြစ်လို၍ “သဟေတုက” ဟု ဝိသေသန ကုမ ရသည်။ ၎င်းပိပါကံကို “မဟာပိပါကံစိတ်” ဟုလည်း ခေါ်စမှတ် ပြုသေး၏။

၃။ သဟေတုက ကာမာဝစရကြိယာဝိတ္တာနိနာမ-အဟိတ်ကြိယာကို တားမြစ်လို၍ “သဟေတုက” ဟု ဝိသေသန ကုမ ရသည်။ ၎င်းကြိယာစိတ်ကို “မဟာကြိယာစိတ်” ဟုလည်း ခေါ်စမှတ် ပြုသေး၏။ ဤ မဟာပိပါကံ မဟာ ကြိယာစိတ်တို့၌ သရုပ်ခွဲပုံမှာ ကုသိုလ်နှင့်တူပြီ။

၅။ သင်္ခါတ သဟေတု ကာမာဝစရ ပုညပါက ကြိယာ - ကာမာဝစရ ကုသိုလ်, သဟိတ် ကာမာဝစရ ဝိပါက်, သဟိတ် ကာမာဝစရ ကြိယာစိတ်တို့ကို၊ ဝေဒနာ ဉာဏသင်္ခါရ ဘေဒေန-ဝေဒနာအပြား, ဉာဏ်အပြား, သင်္ခါရ အပြားအားဖြင့်၊ စတုဝိသတိ-နှစ်ဆယ့်လေးပါးဟူ၍၊ မတာ- သိအပ်ကုန်၏။

၅။ သင်္ခါတဂါထာ။ ။ ဤ 'ဝေဒနာဉာဏသင်္ခါရ' စသော ဂါထာကား ကာမသောဘနစိတ်ကို အကျဉ်းချုပ် ရေတွက်ပြသော သင်္ခါတဂါထာတည်း။

ဝေဒနာဉာဏ၊ ပေ၊ စတုဝိသတိ - သောမနဿသဟဂတံ (ဝေဒနာ) ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ (ဉာဏ်) အသင်္ခါရိကမေကံ (သင်္ခါရ) ဟု အစဉ်အတိုင်း ရှု၍ ကုသိုလ် ဝိပါက်ကြိယာ ၃ ပါးကို "သောမနဿ ဥပေက္ခာ" ဝေဒနာ ၂ ပါး အပြားအားဖြင့် မြောက်ပွားလျှင် ၆ ပါးဖြစ်၏။

၎င်းကို ဉာဏ်သွဉ် မယှဉ် (သမ္ပယုတ် ဝိပယုတ်) ၂ ပါး အပြားအားဖြင့် မြောက်ပွားလျှင် ၁၂ ပါး ဖြစ်၏။

၎င်းကို သင်္ခါရရှိ မရှိ (သသင်္ခါရိက အသင်္ခါရိက) ၂ ပါး အပြားအားဖြင့် မြောက်ပွားလျှင် ၂၄ ပါးဖြစ်၏။

ဤကား ဂါထာ အဆို အတိုင်း ကုသိုလ် ဝိပါက် ကြိယာ ၃ ပါးလုံးကို ပေါင်း၍ မြောက်ပွားခြင်းတည်း။

ကုသိုလ်ချည်းသက်သက် ရေတွက်လိုလျှင် ကုသိုလ်ကို ဝေဒနာ အပြား အားဖြင့် မြောက် ၂, ၎င်းကို တာဘန် ဉာဏ်အပြားအားဖြင့် မြေ ၄, ၎င်းကို တာဘန် သင်္ခါရအပြားအားဖြင့် မြောက် ၈ ပါးဖြစ်၏။ ဝိပါက် ကြိယာတို့ကို လည်း ဤနည်းအတိုင်း မြောက်ပွားလေ။

ကာမစိတ်ပေါင်း ကာမေ-ကာမတဆဲ့တတံ၊ (အဝစရာနိ- သက်ဝင်၍ ဖြစ်သော စိတ် တို့သည်)၊ တေဝိသ - နှစ်ဆဲ့ သုံးပါးသော၊ ပါကာနိ-ဝိပါက်စိတ်တို့၎င်း၊ ဝိသတိ - နှစ်ဆယ်သော၊ ပုညာပုညာနိ - ကုသိုလ် အကုသိုလ် စိတ်တို့၎င်း၊ ဇေဒသ - တဆဲ့တပါးကုန်သော၊ ကြိယာစ- ကြိယာ စိတ်တို့၎င်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ သဗ္ဗဏာ - ခပ်သိမ်းသော အပြား အားဖြင့်၊ စတုပညာသ - ငါးဆယ့် လေးပါးသည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

ကာမသောဘနအမည်။ ။ ဤကုသိုလ် ဝိပါက်ကြိယာ ၂၄ ပါးသည် ကာမစိတ်တွင် ပါဝင်သောကြောင့် "ကာမ" လည်း မည်၏။ သောဘနစိတ် များတွင် ပါဝင်သောကြောင့် "သောဘန" လည်း မည်၏။ အမည်နှစ်ရပ်ကို ပေါင်းစပ်၍ "ကာမသောဘနစိတ်" ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုကြ၏။

ကာမစိတ်ပေါင်း။ ။ ဤ "ကာမေ တေဝိသ ပါကာနိ" ဂါထာကား ကာမစိတ် ၅၄ ပါးလုံးကို ပေါင်းရုံး ရေတွက်ခြင်းနှင့် တကွ နိဂုံးကို ပြသော "သင်္ခါတနိဂုံး" ဂါထာတည်း။

တေဝိသပါကာနိ-အရကား အဟိတ်ဝိပါက် ၁၅, မဟာဝိပါက် ၈ တည်း။ ပုညာ ပုညာနိ ဝိသတိ - အရကား အကုသိုလ် ၁၂, မဟာ ကုသိုလ် ၈ တည်း။

ဇေဒသ ကြိယာ - အရကား အဟိတ် ကြိယာ ၃, မဟာ ကြိယာ ၈ တည်း။

အားလုံးပေါင်းလျှင် စတုပညာသအရ ကာမစိတ် ၅၄ ဖြစ်၏။

လေ့ကျင့်ခန်း၊ မေးခွန်းများ

- က။ မဟာဝိပဿီ မဟာကြိယာစိတ်တို့၏ နိဂုံး၌ တာ့ကြောင့် သဟေတက သဒ္ဓါကို ထည့်ရသနည်း။
- ခ။ ကာမသောတန သင်္ဂဟဝါထာကို အနက်ပေး၍ အဓိပ္ပါယ်ပြပါ။
- ဂ။ ကာမသောတနစိတ် မည်မျှရှိသနည်း၊ အကျဉ်းချုပ် ရေးတွက်ပါ။
- ဃ။ ထို ကာမသောတနစိတ်၌ သောမနဿ ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် စိတ်တို့ မည်မျှစီ ရှိသနည်း။
- င။ သမ္ပယုတ် ဝိပဿုတ် အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက စိတ်တို့ကား မည်မျှစီ ရှိသနည်း။
- စ။ ကာမေ တေဝီသ ပါကာနိ - စသော ဝါထာသည် ဘာကို ပြသော ဝါထာနည်း။
- ဆ။ ကာမာစစရစိတ် (ဆိုမဟုတ်-ကာမစိတ်) မည်မျှရှိသနည်း။
- ဇ။ ကာမစိတ်တွင် ကုသိုလ် အကုသိုလ် ဝိပဿ ကြိယာ စိတ်တို့ မည်မျှစီ ရှိသနည်း။
- ဈ။ သုခဒုက္ခ သောမနဿ ဒေါမနဿ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်တို့ မည်မျှစီ ရှိသနည်း။
- ည။ သမ္ပယုတ် ဝိပဿုတ် အမည်ရသော စိတ်တို့ မည်မျှစီ ရှိ၍၊ သမ္ပယုတ် ဝိပဿုတ် အမည်မရသောစိတ်တို့ မည်မျှစီ ရှိသနည်း။
- ဋ။ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက အမည် ရသော စိတ်တို့က မည်မျှစီ ရှိ၍၊ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက အမည်မရသော စိတ်က မည်မျှရှိသနည်း။

ကာမစိတ် ၅၄ ငြီး၏။

၁။ ဣပကုသိုလ်

ဝိတက္က ဝိစာရ ဝိတိသုခေ ကဂ္ဂတာ သဟိတံ - ဝိတက် ဝိစာရ ဝိတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါးနှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ ပဌမဇ္ဈာနကုသလစိတ္တံ- ပဌမဈာန် ကုသိုလ်စိတ်၎င်း၊ ဝိစာရ ဝိတိသုခေကဂ္ဂတာသဟိတံ- ဝိစာရ ဝိတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ လေးပါးနှင့် တကွ ဖြစ်သော၊ ဒုတိယဇ္ဈာန ကုသလစိတ္တံ - ဒုတိယဈာန် ကုသိုလ် စိတ်၎င်း၊ ဝိတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ- ဝိတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ သုံးပါးနှင့် တကွ ဖြစ်သော၊ တတိယဇ္ဈာနကုသလ စိတ္တံ- တတိယဈာန်ကုသိုလ်စိတ်၎င်း၊ သုခေကဂ္ဂတာသဟိတံ- သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါနှစ်ပါးနှင့် တကွ ဖြစ်သော၊ စတုတ္ထ ဇ္ဈာန ကုသလစိတ္တံ- စတုတ္ထဈာန် ကုသိုလ်စိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာ ကဂ္ဂတာသဟိတံ- ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးနှင့်

ရူပစိတ်

၁။ ဣပကုသိုလ်။ ။ [ဈာန်အင်္ဂါ၊ ဈာန်၊ ဈာန်စိတ်၊ ဈာန = ဈာန်+ အင်္ဂါ = အစိတ် အပိုင်း။] ။ ဝိတက် ဝိစာရ ဝိတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဟူသော စေတသိက် တပါး တပါးကို “ဈာန်အင်္ဂါ” ဟု ခေါ်၏။ [ဈာန်ဟူသည်ကား အပေါင်းဖြစ်သော ထို စေတသိက်များပင်တည်း။] ဥပမာ- လက် မြေ နား နှာ စသော ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်ကို “ကိုယ်အင်္ဂါ” ဟု ခေါ်၍၊ ထို လက် မြေ နား နှာ စသော ကိုယ်အင်္ဂါအပေါင်းကိုပင် “ကိုယ်” ဟု ခေါ်သကဲ့သို့တည်း။

[ကိုယ်ခေါ်ပုံနှင့် ဈာန်ခေါ်ပုံ၊ ကိုယ်အင်္ဂါခေါ်ပုံနှင့် ဈာန်အင်္ဂါ ခေါ်ပုံ တူ၏။ ဤစကားအစဉ်အရ ဈာန်၊ ဈာန်အင်္ဂါ-ဟူသော အမည်သည် စိတ်၏ အမည် မဟုတ်၊ စေတသိက်၏ အမည်ဖြစ်သည်-ဟု သိပါ။] (ထိုစေတသိက် အပေါင်းဖြစ်သော ဈာန်နှင့် ယှဉ်သော စိတ်ကို “ဈာန်စိတ်” ဟု ခေါ်သည်။)

တကွ ဖြစ်သော၊ ပဉ္စမဇ္ဈာန်ကုသလစိတ္တံ - ပဉ္စမဇ္ဈာန် ကုသိုလ် စိတ်၎င်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ပဉ္စမိ - ငါးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမာနိ - ဤစိတ်တို့သည်၊ ရူပါဝစရ ကုသလ စိတ္တာနိနာမ- ရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ်တို့မည်၏။

၂။ ရူပဇိပါဏံ ဝိတက္က ဝိစာရ ဝိတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ- သော၊ ပဉ္စမဇ္ဈာန်ဝိပါကစိတ္တံ-ပဉ္စမဇ္ဈာန်ဝိပါက စိတ်၎င်း၊ [ကုသိုလ်အတိုင်းဆို] ရူပါဝစရဝိပါကစိတ္တာနိနာမ- ရူပါဝစရဝိပါကစိတ်တို့ မည်၏။

၃။ ရူပကြိယာ ဝိတက္က ဝိစာရ ဝိတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ- သော၊ ပဉ္စမဇ္ဈာန်ကြိယစိတ္တံ-ပဉ္စမဇ္ဈာန်ကြိယာ စိတ်၎င်း၊ [ကုသိုလ်အတိုင်းဆို] ရူပါဝစရကြိယစိတ္တာနိနာမ- ရူပါဝစရကြိယာစိတ်တို့မည်၏။

ဝိတက် ဝိစာရ ဝိတိ သုခေ ကေဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါငါးပါးနှင့်တကွဖြစ်သော ပဉ္စမဇ္ဈာန်ကုသိုလ်စိတ်၁၊ ဝိစာရ ဝိတိ သုခေ ကေဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါလေးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ဒုတိယဈာန် ကုသိုလ်စိတ် ၁၊ စသည်ဖြင့် ရူပ ကုသိုလ်စိတ် ၅ ပါးကို ပါဠိကြည့်၍ ရေတွက်လေ။

ပဉ္စမဇ္ဈာန်စိတ်၌ “ဥပေက္ခာကဂ္ဂတာသဟိတံ” ဟု ဆို၍ ရှေ့ဈာန် ၄ ပါး၌ “သုခေကဂ္ဂတာသဟိတံ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ရှေ့ ဈာန်စိတ် ၄ ပါးသည် သုခသဟဂုဏ်တည်း၊ ပဉ္စမဇ္ဈာန်စိတ်ကား ဥပေက္ခာ သဟဂုဏ်တည်း-ဟု ဝေဒနာအပြားအားဖြင့်သာ ခွဲထားနှင့်ဥ။

၂-၃။ ရူပဇိပါဏံ၊ ရူပကြိယာ - ဤစိတ်များ၌ သရုပ်ခွဲပုံ မထူးပြီ၊ ဝိတက် ဝိစာရ ဝိတိ သုခေ ကေဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ၅ ပါးရှိသော ပဉ္စမဇ္ဈာန် ဝိပါကစိတ် ၁၊ ပဉ္စမဇ္ဈာန်ကြိယာစိတ် ၁၊ စသည်ဖြင့် ရေတွက်လေ။

၄။ နိရုံး ဣစ္စေဝံ-ဤသို့၊ သဗ္ဗထာဝိ-လည်း၊ ပန္နရသ-တဆဲ့ ငါးပါးကုန်သော၊ ရူပါဝစရကုသလဝိပါက ကြိယာ စိတ္တာနိ-ရူပါဝစရ ကုသိုလ် ဝိပါက ကြိယာ စိတ်တို့သည်၊ သမတ္တာနိ-ပြီးကုန်ပြီ။

၅။ သင်္ခဟ ရူပါဝစရမာနသံ - ရူပါဝစရ စိတ်သည်၊ ဈာန ဘေဒေန-ဈာန်တို့၏ အပြား အားဖြင့်၊ ပဉ္စမာ- ငါးပါးပြားသည်၊ ဘဝေ - ဖြစ်၏၊ ထံ-ထို ငါးပါး ပြားပြီးသော ရူပါဝစရစိတ်သည်၊ ပုညပါက ကြိယဘေဒါ-ကုသိုလ်ဝိပါက ကြိယာတို့၏ အပြား အားဖြင့်၊ ပဉ္စမသမာ - တဆဲ့ငါးပါးပြား သည်၊ ဘဝေ-ဖြစ်၏။

၅ ပဉ္စမာဈာနဘေဒေနံ၊ ရူပါဝစရမာနသံ

ဈာန်အင်္ဂါ ၅ ပါးရှိသော ပဉ္စမဈာန်.....ထိုဈာန်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်၊ ဈာန်အင်္ဂါ ၄ ပါးရှိသော ဒုတိယဈာန်.... ထိုဈာန်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်၊ ဈာန်အင်္ဂါ ၃ ပါးရှိသော တတိယဈာန်.... ထိုဈာန်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်၊ ဈာန်အင်္ဂါ ၂ ပါးရှိသော စတုတ္ထဈာန်.... ထိုဈာန်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်၊ တတန် ဈာန်အင်္ဂါ ၂ ပါးရှိသော ပဉ္စမဈာန်....ထိုဈာန်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်၊ ဤသို့ ဈာန် ၅ မျိုးပြားခြင်းကြောင့် ထိုဈာန်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်လည်း ၅ မျိုး ပြားရလေသည်။

ပုည ပါက ကြိယ ဘေဒါ = ထို ၅ မျိုးကို တတန် ကုသိုလ် ဝိပါက ကြိယာ ၃ မျိုးဖြင့် မြောက်၍ ရူပဈာန်စိတ် ၁၅ ဖြစ်သည်။ ဤ ရူပစိတ် ၁၅ ပါးလုံး၌ သုခ သဟဂုဏ် ၁၂၊ ဥပေက္ခာ သဟဂုဏ် ၃၊ ပေါင်း ၁၅ ဟု ဝေဒနာအပြားအားဖြင့်သာ ခွဲလေ။

၁။ အရူပကုသိုလ် အာကာသာနဉ္စာ ယတန ကုသလစိတ္တံ-
 အာကာသာနဉ္စာ ယတန ကုသိုလ် စိတ်
 ၎င်း၊ ဝိညာဏဉ္စာ ယတနကုသလစိတ္တံ - ဝိညာဏဉ္စာ ယတန
 ကုသိုလ်စိတ်၎င်း၊ အာကိဉ္စညာ ယတန ကုသလစိတ္တံ - အာ
 ကိဉ္စညာယတန ကုသိုလ်စိတ် ၎င်း၊ နေဝသညာ နာသညာ
 ယတန ကုသလစိတ္တံ-နေဝသညာ နာသညာ ယတန ကုသိုလ်
 စိတ်၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စက္ကာရိပိ-လေးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊
 ဣမာနိ-ဤစိတ် တို့သည်၊ အရူပါဝစရ ကုသလ စိတ္တာနိနာမ-
 အရူပါဝစရ ကုသိုလ်စိတ်တို့မည်၏။

၂။ အရူပဝိပါက် အာကာသာနဉ္စာ ယတန ဝိပါက စိတ္တံ -
 အာကာသာနဉ္စာ ယတန ဝိပါက်စိတ်၎င်း
 [ကုသိုလ်အတိုင်းဆို၊] ဣမာနိ-တို့သည်၊ အရူပါဝစရ ဝိပါက၊
 စိတ္တာနိနာမ-အရူပါဝစရ ဝိပါက်စိတ်တို့မည်၏။

၃။ အရူပကြိယာ အာကာသာနဉ္စာ ယတန ကြိယာ စိတ္တံ -
 အာကာသာနဉ္စာယတန ကြိယာစိတ်၎င်း၊
 [ကုသိုလ်အတိုင်းဆို၊] ဣမာနိ-တို့သည်၊ အရူပါဝစရ ကြိယာ
 စိတ္တာနိနာမ-အရူပါဝစရ ကြိယာစိတ်တို့မည်၏။

အရူပဒီပနီ

၁-၂-၃။ ကုသိုလ်၊ ဝိပါက်၊ ကြိယာ။ ။အာကာသာနဉ္စာ ယတန
 ကုသိုလ်စိတ် ၁, ဝိညာဏဉ္စာယတန ကုသိုလ်စိတ် ၁, စသည်ဖြင့် ကုသိုလ် ၄,
 ဝိပါက် ၄, ကြိယာ ၄ တို့၏ သရုပ်ကို ပါဠိကြည့်၍ ရေတွက်လေ။

၄။ နိရိုဗ် ဣစ္ဆေဝံ-ဤသို့၊ သဗ္ဗထာဝိ-လည်း၊ ဒွါဒသ-တဆဲ့
 နှစ်ပါး ကုန်သော၊ အရူပါဝစရ ကုသလ ဝိပါက
 ကြိယာစိတ္တာနိ - အရူပါဝစရကုသိုလ် ဝိပါက် ကြိယာ စိတ်တို့
 သည်၊ သမတ္တာနိ-ပြီးကုန်ပြီ။

၅။ သင်္ဂဟ အာရူပမာနသံ - အာရူပ စိတ်သည်၊ အာလဗ္ဗန
 ပဿဒေန-အာရုံတို့၏အပြားအားဖြင့်၊ စတုစာ-
 လေးပါး ပြား၏၊ ပုန-တဘန်၊ ပုည ပါက ကြိယာ ဘေဒါ-
 ကုသိုလ်ဝိပါက်ကြိယာတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒွါဒသစာ-တဆဲ့
 နှစ်ပါး အပြားအားဖြင့်၊ ဝိဝံ-တည်၏။

၅။ အာလဗ္ဗနပဗ္ဗေဒေန စတုစာရူပမာနသံ

- ၁။ ကောင်းကင် ပညတ်အာရုံ.... အာကာသာနဉ္စာယတနစိတ်၊
- ၂။ ပဌမာရူပ ဝိညာဏ်အာရုံ.... ဝိညာဏဉ္စာယတနစိတ်၊
- ၃။ နတ္ထိဘော ပညတ်အာရုံ.... အာကိဉ္စညာယတနစိတ်၊
- ၄။ တတိယာရူပဝိညာဏ်အာရုံ....နေဝသညာ နာသညာယတနစိတ်၊
 ဤသို့ အာရုံ ၄ မျိုးပြားသောကြောင့် ထိုအာရုံ ၄ ပါးကိုအာရုံ ၄ ယော
 အရူပ ဈာန်စိတ်လည်း ၄ မျိုး ပြားရလေသည်။
- [၂- ပဌမာ ရူပဝိညာဏ် ဟူသည့် အာကာသာနဉ္စာယတနစိတ်တည်း။
 ၄- တတိယာ ရူပဝိညာဏ် ဟူသည့် အာကိဉ္စညာယတနစိတ်တည်း။]

[ဆောင်] ကောင်းကင် ခေါ်မှတ် - ပညတ်တဖြာ၊ ပဌမာရူပ - ဝိညာဏ
 နှင့်၊ ဘာဝနတ္ထိ, တတိယာရူပ- ဝိညာဏ်, လေးတန် အာရုံ
 စဉ်တိုင်တည်း။

ပုညပါဏ ကြိယာဘေဒါ- ထို လေးမျိုးကို တတန် ကုသိုလ် ဝိပါက ကြိယာသုံးမျိုးဖြင့် မြောက်လျှင် အရူပ ဖျာန်စိတ် ၁၂ ပါးဖြစ်၏။ ဤသင်္ကြိုက် စာသွားဖြင့် မည်သည့် ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သည် ဟု မသိသာသော်လည်း ရူပ ပဉ္စမဖျာန်မှ အထက် တဆင့် တက်၍ ရအပ်သော ဖျာန်များ ဖြစ်သောကြောင့် အရူပစိတ် ၁၂ ပါးလုံး (ရူပ ပဉ္စမဖျာန် စိတ် နှင့် အလားတူ) ဥပေက္ခာ ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သည် ဟု ဖတ်။

မဟဂ္ဂုတ်စိတ် သတ္တဝီသ။ (ရူပစိတ်၁၅, အရူပစိတ်၁၂, ပေါင်း ၂၇ကို မဟဂ္ဂုတ်စိတ် သတ္တဝီသ ဟုလည်း ခေါ်သည်။ [မဟဂ္ဂ+ မဟာ+ ဂတ။ မဟာ=မြတ်သည်၏အဖြစ်သို့+ဂတ=ရောက်သောစိတ်။]

သမ္ပယုတ် ဝိပ္ပယုတ်။ ။စေတသိက်ပိုင်း၌ လာလတုံ အတိုင်း ဥာဏ် (ပညာ) နှင့် မယှဉ်သောကြောင့် မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇ ပါးလုံး သမ္ပယုတ်ချည်း တည်း ဟု ပြောစမှတ် ပြုကြ၏။ ဤကျမ်းကား အရှင် အနုရုဒ္ဓါ ကိုယ်တိုင် သမ္ပယုတ် ဝိပ္ပယုတ် ဟု အထူး မဆိုအပ်သော အဟိတ်စိတ် နှင့် မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ စိတ်တို့ကို သမ္ပယုတ် ဟုလည်း မဆိုလို ဝိပ္ပယုတ် ဟုလည်း မဆိုလို။

နာမည် ဟူသည်မှာ နောက်နောက် ဌာနတို့၌ သုံးစွဲတို့ရာ တင်ကြို၍ မှည့်ရသော အမည်တည်း။ အဟိတ်စိတ် နှင့် ဤ မဟဂ္ဂုတ်စိတ် လောကုတ္တရာ စိတ်များကို သမ္ပယုတ်ဟုလည်း၊ ဝိပ္ပယုတ် ဟုလည်း ခေါ်ဝေါ် သုံးစွဲထားသော ဌာနကိုမတွေ့ရ၊ မသုံးစွဲသော ဌာနကိုသာ တွေ့ရသည်။ ထိုကြောင့် သမ္ပယုတ်-ဝိပ္ပယုတ် ဟု မခွဲခြင်းသာ ကျမ်းဆရာ၏အဘော်ကျပေလိမ့်မည်။ [“ပညာ ပန ဒွါဒသသု”စသော စေတသိက်ပိုင်း စကားနှင့် ဟေတုသင်္ဂဟ အသွားကို ထောက်လေး။]

အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက။ ။မဟဂ္ဂုတ်စိတ်အားလုံးကို အသင်္ခါရိက ဟုလည်း မဆိုရ၊ သသင်္ခါရိကဟုလည်း မဆိုရ။]ရှေးဆရာအချို့က သသင်္ခါရိက, နောက်ဆရာအချို့က နှစ်ပါးလုံးသင့် ဟု ဆိုကြသေး၏။ ထိုအယူကို သာသာဇီကာ၌ စိစစ်ထားသည်။]

လောကီစိတ်ကောသီတိ။ (ကာမစိတ် ၅၄, ဤမဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇, ပေါင်း ၈၁ ကို လောကီစိတ် ကောသီတိ ဟု ခေါ်သည်။ \ [ကေ = ၁ + အသီတိ = ၈၀။]

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ ဖျာန်အင်္ဂါ, ဖျာန်စိတ် ဟူသည် အဘယ်ကို ခေါ်သနည်း။
- ခ။ ပဉ္စမဖျာန်စိတ် စသော လေးပါးကို သုခသဟဂုတ်ဟု ဆို၍, ပဉ္စမဖျာန် စိတ်ကို ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဟု အဘယ်ကြောင့် ဆိုနိုင်သနည်း။
- ဂ။ အဘယ်ကြောင့် ရူပစိတ်များ ၅ မျိုး ပြားသနည်း။
- ဃ။ အရူပစိတ်ကို တခုကြောင့် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဟု ဆိုနိုင်သနည်း။
- င။ အရူပစိတ်၏ အာရုံ ၄ ပါးဟူသည် အဘယ်နည်း, အာရုံနှင့်စိတ်များကို တွဲစပ်ပြပါ။
- စ။ အဘယ်စိတ်များကို မဟဂ္ဂုတ်စိတ်ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဆ။ ထို မဟဂ္ဂုတ် စိတ်၌ သုခသဟဂုတ် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စိတ် မည်မျှစီ ရှိသနည်း။
- ဇ။ ထို မဟဂ္ဂုတ် စိတ်များကို ရှေးဆရာတို့က သမ္ပယုတ်ဟု ယူဆသလော, ဝိပ္ပယုတ် ဟု ယူဆသလော, ဤအခြေပြုက ဘယ်သို့ ယူလိုသနည်း။
- ဈ။ မဟဂ္ဂုတ်စိတ်သည် 'အသင်္ခါရိကလော , သသင်္ခါရိကလော , ရှေးဆရာ အချို့က ဘယ်သို့ ယူကြသတုံနည်း။

[ဝေဒနာသည် သူ့ ခုက္ခ သောမနဿ ဒေါမနဿ ဥပေက္ခာဟု၍ ပါး သူ့ ခုက္ခ ဥပေက္ခာ ဟု တနည်း ၃ ပါး ရှိ၏။ ဤ ၃ ပါး ရှိသော နည်းဝယ် သောမနဿကို သူ့၌ သွင်း၍ ဒေါမနဿကို ခုက္ခ၌ သွင်းပြ ထားသည်။ ထို့ကြောင့် ဝေဒနာ ၃ ပါး အပြားအားဖြင့် သရုပ်ခွဲလိုလျှင်၊ သူ့သဟဂုတ် ဟုဆို၍ သောမနဿ သဟဂုတ်ပါ ပါဝင်ကြောင်း - ခုက္ခသဟဂုတ် ဟုဆို၍ ဒေါမနဿ သဟဂုတ်ပါ ပါဝင်ကြောင်းကို ထိနှင့်ရာ၏။ နောက်၌ ဝေဒနာ ၃ ပါး အပြားအားဖြင့်သာ ခွဲပြမည်။]

လောကီစိတ် အားလုံးအတွက် မေးခွန်းများ

- က။ လောကီစိတ် မည်မျှရှိသနည်း။ [အကျဉ်းချုပ်ရေးတွက်ပါ။]
- ခ။ လောကီစိတ်၌ သူ့သဟဂုတ်စိတ် မည်မျှနည်း။ [အားလုံး မေးခွန်း များ၌ သရုပ်ရေးတွက်ပြပါစေ။]
- ဂ။ ခုက္ခသဟဂုတ်စိတ် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် မည်မျှ ရှိသနည်း။
- ဃ။ သမ္ပယုတ် ဝိပဿနာ အမည်ရသောစိတ် မည်မျှရှိသနည်း။
- င။ သမ္ပယုတ် ဝိပဿနာ အမည်မရသောစိတ် မည်မျှရှိသနည်း။
- စ။ အသင်္ခါရိက အမည်ရသောစိတ် သသင်္ခါရိက အမည်မရသောစိတ်တို့ မည်မျှရှိသနည်း။
- ဆ။ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက အမည်မရသောစိတ် မည်မျှရှိသနည်း။
- ဇ။ ထို သမ္ပယုတ် ဝိပဿနာ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက အမည် မရသော စိတ်များကို ရှေးဆရာအချို့က ဘယ်၌ သွင်းကြသနည်း။

လောကီစိတ်ကောသလီတိ ငြီး၏။

၁။ မဂ်စိတ် ၄ ပါး သောတာပတ္တိ မဂ္ဂစိတ္တံ - သောတာပတ္တိ မဂ်စိတ်၎င်း၊ သကဒါဂါမိမဂ္ဂစိတ္တံ - သက ဒါဂါမိမဂ်စိတ်၎င်း၊ အနာဂါမိမဂ္ဂစိတ္တံ - အနာဂါမိမဂ်စိတ်၎င်း၊ အရဟတ္တမဂ္ဂစိတ္တံ - အရဟတ္တမဂ်စိတ်၎င်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ စတ္တာရိပိ - လေးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမာနိ - ဤ စိတ် တို့သည်၊ လောကုတ္တရ ကုသလစိတ္တာနိနာမ - လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်စိတ်တို့မည်၏။

၂။ ဖိုလ်စိတ် ၄ ပါး သောတာပတ္တိဖလစိတ္တံ - သောတာပတ္တိ ဖိုလ်စိတ်၎င်း၊ သကဒါဂါမိဖလစိတ္တံ - သက ဒါဂါမိဖလစိတ်၎င်း၊ အရဟတ္တဖလစိတ္တံ - အရဟတ္တဖလစိတ်၎င်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ စတ္တာရိပိ - ကုန်သော၊ ဣမာနိ - တို့သည်၊ လောကုတ္တရ ဝိပါကစိတ္တာနိနာမ - လောကုတ္တရာဝိပါကစိတ်တို့မည်၏။

၃။ နိရုံး ဣစ္စေဝံ - ဤသို့၊ သဗ္ဗထာဝိ - လည်း၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးကုန် သော၊ လောကုတ္တရ ကုသလ ဝိပါက စိတ္တာနိ - လောကုတ္တရာ ကုသိုလ် လောကုတ္တရာ ဝိပါက စိတ်တို့သည်၊ သမတ္တာနိ - ပြီးကုန်ပြီ။

လောကုတ္တရဗျာဓိတိ ခေကုဋ်း

၁-၂။ မဂ်စိတ်, ဖိုလ်စိတ်။ ။ သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၁, သကဒါဂါမိ မဂ်စိတ် ၁ စသည်ဖြင့်မဂ်စိတ် ၄ ပါး ဖိုလ်စိတ် ၄ ပါး၏သရုပ်ကို ပါဠိဖွဲ့ဆိုတိုင်း ရေးတွက်လော။

၄။ သင်္ခါယ စတုမဂ္ဂပဘောဒေန - လေးပါးသော မဂ် ကျိုး၏ အပြားအားဖြင့်၊ ကုသလံ- ကုသိုလ်စိတ်သည်၊ စတုခံ-လေးပါးပြား၏၊ ပါကံ-ပိပါကံစိတ်သည်၊ တဿ-ထို ကုသိုလ်စိတ်၏၊ ပလက္ကာ - အကျိုး၏အဖြစ်ကြောင့်၊ *တထာ- ထို လေးပါးပြား၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အနုတ္တရံ-လောကုတ္တရာစိတ် ကို၊ အဋ္ဌရာ - ရှစ်ပါးပြား၏ ဟူ၍၊ မဝံ - သိအပ်၏။ [*တထာ သောတဝိညာဏံ တုန်းက ကဲ့သို့ ဤ၌ တထာ သဒ္ဓါလည်း စတုခာကို ညွှန်ပြသည်။]

၄။ သင်္ခါယဂါထာ။ ။ [မဂ်၊မဂ်စိတ်] မဂ်ဟူသည် (သမုစ္စည်းပိုင်း၌ လာလတုံ အတိုင်း) သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပ စသော မဂ္ဂင် ဝ ပါတည်း၊ တရားကိုယ်အားဖြင့် ပညာပိတက်စသော စေတသိက်များတည်း၊ ထိုမဂ်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်ကို “မဂ်စိတ်” ဟု ခေါ်သည်။

စတုမဂ္ဂ ပဘောဒေန စတုခာကုသလံ-ထို မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတည်းဟူသော မဂ်တရား၌ ပါဝင်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာဝါယာမ သမ္မာသတိ သမ္မာသမာဓိ ဟူသည် အစဉ် အတိုင်း ပညိန္ဒြေ ဝိရိန္ဒြေ သတိန္ဒြေ သမာဓိန္ဒြေတို့ တည်း၊ ထိုဣန္ဒြေတို့သည် သောတာပတ္တိမဂ် အနိက္ခံ၌ မထက်လှသေး၊ သကဒါဂါမိ မဂ်အနိက္ခံ၌ ထက်၏၊ အနာဂါမိ မဂ်အနိက္ခံ၌ ထို့ထက် အလွန် ထက်၏၊ အရဟတ္တမဂ် အနိက္ခံ၌ အလွန် အကြူး အထူး ထက်၏၊ ဤသို့ မဂ်ချင်းတူ သော်လည်း ဣန္ဒြေထက်-မထက် အားဖြင့် မဂ် ၄ မျိုး ပြားသောကြောင့် မဂ်နှင့်ယှဉ်သောစိတ် (မဂ်စိတ်) လည်း ၄ မျိုး ပြားရလေသည်။

[ဆောင်] ဣန္ဒြေတွက်, ထက်-မထက်ကြောင့်, လေးချက်မဂ်ပြား, စိတ် လည်းခြား, လေးပါး မြတ်ကုသိုလ်။

တထာ ပါကံ တဿ ပလက္ကာ-ကုသိုလ်ဖြစ်သော မဂ်စိတ်က ၄ ပါး ပြားသည့်အား လျော်စွာ အကျိုးဖြစ်သော ပိပါကံ (ဖိုလ်) စိတ်လည်း ထို မဂ်နှင့်တူစွာ ၄ ပါးပင် ပြားရတော့သည်။

ဝေဒနာ, ယောဂ, သင်္ခါရ။ ။ဤ လောကုတ္တရာစိတ် ဝ ပါးသည် ဝေဒနာအပြားဖြင့် သုခသဟဂုတ်လည်း ဟုတ်၏၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်လည်း ဟုတ်၏၊ ထင်ရှားအောင် ပြုစုအံ့ — သောတာပတ္တိ မဂ်စိတ်သည် ပဌမ ဈာန်စိတ် ဒုတိယ, တတိယ, စတုတ္ထ, ပဉ္စမဈာန်စိတ် ဟု ၅ ပါးရှိ၏၊ နေခံနေခံ မဂ်စိတ် ဖိုလ်စိတ်များလည်း ဤနည်း ပင် ဖြစ်၏။ [စိတ် အကျယ် ပြခဏ်း၌ ထင်ရှားလိမ့်မည်။]

ထိုသို့ ဈာန်အားဖြင့် ၅ ပါးစီ ပြားသော မဂ်စိတ်များကို ဤနေရာ၌ တပါးထည်း ပေါင်းစပ်၍ သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၁, သကဒါဂါမိမဂ်စိတ် ၁, ဟု အကျဉ်းအားဖြင့် ဆိုထားသည်၊ ထို့ကြောင့် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်သည် ရှေ့ဈာန် ၄ ပါးနှင့် ယှဉ်ခိုက် သုခသဟဂုတ်, နေခံဆုံးပဉ္စမဈာန်နှင့် ယှဉ်ခိုက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် တည်း၊ သကဒါဂါမိမဂ်စိတ် စသည်လည်း ဤနည်းပင်၊ သပ္ပယုတ် ဝိပ္ပယုတ် ဟု မဆိုလိုကြောင်း—အသင်္ခါရိကသသင်္ခါရိက ၂ ပါးလုံး မဆိုရကြောင်းကို မဟဂ္ဂုတ်စိတ်အတိုင်း မှတ်၊

လောကုတ္တရာစိတ်ကျဉ်း ဖြီး၏။
 သောဘနု စိတ်ကျဉ်း ၅၉
ဤတွင် ဖြီးပြီ။

ဇာတ်အားဖြင့် ဇဝ် - ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားအားဖြင့်၊
 ရေတွက်ခြင်း အကုသလာနိ - အကုသိုလ် စိတ်တို့သည်၊
 ဒွါဒသဝေ-တဆဲ့နှစ်ပါးတို့သာတည်း၊ ကုသလာနိ - ကုသိုလ်
 စိတ်တို့သည်၊ ဇက ဝိသတိ ဝေ - နှစ်ဆဲ့ တပါးသာ တည်း၊
 ဝိပါကာနိ - ဝိပါကံ စိတ်တို့သည်၊ ဆတ္တိံသေဝ - သုံးဆဲ့
 ခြောက်ပါးသာတည်း၊ ကြိယစိတ္တာနိ - ကြိယာ စိတ်တို့သည်၊
 ဝိသတိဝေ-နှစ်ဆယ်သာတည်း။

ဇာတ်အားဖြင့် ရေတွက်ခြင်း။ ။ မျိုးရိုး ဇာတိ - ဟူသော အသုံး
 အနှုန်းအတိုင်း ပရမတ္ထတရားတို့၏ မျိုးရိုးကို "ဇာတိ = ဇာတ်" ဟု ခေါ်၏။
 ထိုဇာတ်သည် ကုသိုလ်ဇာတ်, အကုသိုလ်ဇာတ်, အဗျာကတဇာတ် ဟု ၃ မျိုး
 ရှိ၏။ [ဝိပါကံနှင့် ကြိယာကို အဗျာကတဇာတ် ဟု ခေါ်သည်။ တနည်း-
 ကုသိုလ်ဇာတ်, အကုသိုလ်ဇာတ်, ဝိပါကံဇာတ်, ကြိယာဇာတ် ဟု ဇာတ်
 အားဖြင့် ၄ မျိုး ရှိ၏ဟု မှတ်ကြား၍ ဇာတ်အပြားဖြင့် စိတ်တို့ကို ပေါင်းပြီးလျှင်
 (သင်္ဂြိုဟ် ရေတွက်၍) ပြသောကြောင့် ("ဒွါဒသာ ကုသလာနေဝံ" ဝါထာ
 ကို "ဇာတိဘေဒ စိတ္တသင်္ဂဟ" ဝါထာ ဟု ခေါ်သည်။) [ဇာတိဘေဒ=
 ဇာတ်အပြားအားဖြင့်+စိတ္တသင်္ဂဟ=စိတ်တို့ကို ရေတွက်ပြသော ဝါထာ။]

ဆတ္တိံသေဝ မှ ဝေ သဒ္ဓါကိုလည်း ဝါကျတိုင်း လိုက်၍ အနက်ပေးလိုက်
 သည်။ " ရွှေက ပြခွဲသော အတိုင်းသာ ရေတွက်လျှင် အကုသိုလ်ဇာတ်
 ၁၂ သာ, ကုသိုလ်ဇာတ် ၂၁ သာ, ဝိပါကံ ၃၆ သာ, ကြိယာ ၂၀ သာရှိ၏"
 ဟုလို၊ အချို့ကား - ကုသိုလ်နှင့်ဝိပါကံမှာ နောက်ထပ် အကျယ်လာဥူးမည်
 ဖြစ်၍ ဇကဝိသတိ ဆတ္တိံသေဝနှင့် ဝေသဒ္ဓါဖြင့် ယတိပြတ် မပိုင်းခြားသေးဘဲ
 အကုသိုလ်နှင့် ကြိယာ အတွက်သာ ယတိပြတ် ပိုင်းခြား၍ "ဒွါဒသ ဝေ
 ဝိသတိဝေ" ဟု အနက် ပေးကြ၏။ ဒွါဒသ စသည်၏ သရုပ်ကို ရေတွက်ပါ။

ဘုံအားဖြင့် ရေတွက်ခြင်း ကာမေ - ကာမသံသ္မိံ (အဝစရာနိ-
 သက်ဝင်၍ ဖြစ်ကုန်သော)၊ စိတ္တာနိ-
 စိတ်တို့ကို၊ စတု ပညာသရာ - ၅၄ ပါး ပြားကုန်၏ ဟူ၍၊
 ပရမတ္ထဝိဒု-ပရမတ်မြင်သိ, ပညာရှိသည်၊ ဤရယေ-ဆိုရာ၏၊
 ရူပေ-ရူပသံသ္မိံ၊ အဝစရာနိ - ကုန်သော၊ စိတ္တာနိ - တို့ကို၊ ပန္န
 ရသ- ၁၅ ပါးတို့ ဟူ၍၊ ဤရယေ-၏၊ အရူပေ - အရူပသံသ္မိံ၊
 အဝစရာနိ - ကုန်သော၊ စိတ္တာနိ - တို့ကို၊ ဒွါဒသ-ခိနံ ပါးတို့
 ဟူ၍၊ ဤရယေ - ၏၊ တထာ - ထိုမှ တပါး၊ အနုတ္တရေ -
 လောကုတ္တရာ အဝတ္ထာ သံသ္မိံ၊ စိတ္တာနိ-တို့ကို၊ အဋ္ဌဓာ-ရှစ်ပါး
 ပြားကုန်၏ ဟူ၍၊ ဤရယေ - ဆိုရာ၏။

ဘုံအားဖြင့် ရေတွက်ခြင်း။ ။ ဘုံသည် ဌာနဘုံ, အဝတ္ထာဘုံဟု ၂ မျိုး
 ရှိ၏။ ထိုထွင် ဌာနဘုံ ဟူသည့် ယခုချက်မြင်အားဖြင့် တည်ရာဌာနရကောင်း
 သော(အပေါ်ဘုံ, လူ့ဘုံ, နတ်ဘုံ ဗြဟ္မာ့ဘုံ)အရင်တည်း၊ အဝတ္ထာ ဘုံ ဟု
 သည်ကား, တဏှာ ၃ ရပ်ဖြင့် သတ်မှတ်အပ်သော တရား အပေါင်းတည်း။

- (၁) "ကာမတဏှာ၏ အာရုံပြုရာနယ်ပယ်" ဟု ကာမတဏှာဖြင့် ပိုင်းခြား
 သတ်မှတ် အပ်သော ကာမစိတ် စေတသိက် ရုပ် အားလုံးသည် ကာမ
 အဝတ္ထာဘုံ မည်၏။
- (၂) "ရူပတဏှာ၏ အာရုံပြုရာ နယ်ပယ်" ဟု ရူပတဏှာဖြင့် ပိုင်းခြား
 အပ်သော ရူပစိတ် စေတသိက်သည် ရူပအဝတ္ထာဘုံ မည်၏။
- (၃) "အရူပ တဏှာ၏ အာရုံပြုရာ နယ်ပယ်" ဟု အရူပ တဏှာဖြင့်
 ပိုင်းခြား သတ်မှတ်အပ်သော အရူပစိတ် စေတသိက်သည် အရူပ
 အဝတ္ထာဘုံ မည်၏။

(၄) “ဤ တဏှာ သုံးပါးတို့ အာရုံ မပြုနိုင်သော နယ်ပယ် တရပ်” ဟု သတ်မှတ်အပ်သော နိဗ္ဗာန်နှင့် တကွ လောကုတ္တရာစိတ် စေတသိက် သည် လောကုတ္တရာ အတ္ထောဘုံ မည်၏။.....ဤသို့ အဝတ္ထာဘုံ ၄ ပါး ရှိသည်။

ထို့ကြောင့် ကာမဘုံ ရူပဘုံ အရူပဘုံ ဟု ဆိုရာ၌ ဌာနဘုံလည်း ရကောင်း၏၊ အဝတ္ထာဘုံလည်း ရကောင်း၏။ လောကုတ္တရာဘုံ ဟု ဆိုရာ ၌ကား ဌာနဘုံ မရှိ၊ အဝတ္ထာဘုံသာ ရကောင်းသည်။

ဤသို့ တုံ့လေးပါးအားဖြင့် စိတ်တို့ကို သင်္ဂြိုဟ်ရေတွက် ပြသောကြောင့် “စတုပညာ သဘောမေ” ဂါထာကို “ဘုဒ္ဓိဘေဒစိတ္တသင်္ဂဟ ဂါထာ” ဟု ခေါ်သည်။ စတုပညာသ စသည်တို့၏ သရုပ်ကို ရေတွက်လေ။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ လောကုတ္တရာစိတ် သင်္ဂဟဂါထာကို အနက်ပေးပါ။
- ခ။ ဘယ်အရာကို “မဂ်” ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဂ။ ထို မဂ်သည် အဘယ်ကြောင့် လေးမျိုးပြားသနည်း။
- ဃ။ လောကုတ္တရာစိတ် အကျဉ်း ၈ ပါးကို သုခသဟဂုတ်၌ သွင်းမည်လော၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်၌ သွင်းမည်လော။
- င။ ထိုကဲ့သို့ အဘယ်ကြောင့် လေးမျိုးပြားသနည်း။
- စ။ ဒွါဒသာ ကုသလာနေ့ဝံ ဂါထာကို ဘာဂါထာ ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဆ။ ကုသိုလ် အကျဉ်း မည်မျှရှိသနည်း။ [လောကီကုသိုလ် လောကုတ္တရာ ကုသိုလ် ခွဲပြပါ။]
- ဇ။ ဝိပင်္ကစိတ် အကျဉ်း မည်မျှရှိသနည်း။ [လောကီဝိပင်္ကစိတ်လောကုတ္တရာ ဝိပင်္ကစ ခွဲပြပါ။]
- ဈ။ ကြိယာစိတ် မည်မျှ ရှိသနည်း။ [ရေတွက်ပြပါ။]
- ည။ စတုပညာသဘောမေကို ဘာဂါထာ ခေါ်သနည်း၊ အနက် ပေးပါ။
- ဋ။ ဌာနဘုံ မည်မျှ၊ အဝတ္ထာဘုံ မည်မျှရှိသနည်း။

နိဂုံးနှင့် နိဒါန်း ပန-နိဂုံးကို ပြဌာန်းအံ့၊ မာနသံ - အာရုံကို သိခြင်း လက္ခဏာအားဖြင့် တပါးထည်းသော စိတ်ကို၊ ဣတ္ထိ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော အပြားအားဖြင့်၊ ဧကူနနဂုတိ ပဘေဒံ - တခုယုတ် ကိုးဆယ် အပြားရှိ၏ ဟူ၍၊ ဝိပက္ခဏာ- ပညာရှိ တို့သည်၊ ဝိဘဇန္တိ - ဝေတန် ကြကုန်၏၊ ဧက ဝိသ သတ် - တရ၌ နှစ်ဆယ့်တပါး ရှိ၏ ဟူ၍၊ အတဝါ ဝိ ဘဇန္တိ - တနည်းလည်း ဝေတန်ကြကုန်သေး၏။

နိဂုံး။ ။ “ဣတ္ထမေကူနနဂုတိ ပဘေဒံ ပန မာနသံ” ကား ဆိုခဲ့ပြီးသော စိတ်အားလုံးကို အကျဉ်းအုပ်စုသော “နိဂုံး” စကားတည်း။ “စိတ်သည် အာရုံကိုသိခြင်း လက္ခဏာအားဖြင့် တပါးထည်းသာရှိ၏၊ ထို တပါးထည်း သော စိတ်ကို ဝေဒနာယောဂသင်္ခါရအားဖြင့်၎င်း [သောမနဿသဟဂုတိ ဗိဇ္ဇိဂတသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ - စသည်ကိုကြည့်။] စက္ခုစသော မှီရာ သမ္ပတိန္ဒြိန်း စသော ကိစ္စ အပြားအားဖြင့်၎င်း [အဟိတ်စိတ်ကိုကြည့်။] ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတ ဇာတ် အပြားအားဖြင့်၎င်း [ဒွါဒသာ ကုသလာနေ့ဝံကြည့်။] ကာမ ရူပ အရူပ လောကုတ္တရာဘုံ အပြားအားဖြင့် ၎င်း [စတုပညာသဘောမေကိုကြည့်။] ဖျာန်အာရုံ မဂ်အပြားအားဖြင့်၎င်း [ရူပ အရူပ လောကုတ္တရာစိတ်တို့ကိုကြည့်။] ၈၉ ပါး ရှိသည်ဟု ပညာရှိများ ခွဲစိတ် ဝေတန်ခဲ့ကြသည်-ဟုလို၊ **စိတ်အကျဉ်းကိုမြဲသော စကားအားလုံး ဤအွင် ပြီးဆုံးပြီ။**

အကျယ်နိဒါန်း။ ။ “ဧကဝိသသတံဝါထ၊ ဝိဘဇန္တိ ဝိပက္ခဏာ” ကား ၁၂၁ ပါးပြားပုံကို ပြုပြန်လို၍ စချီသော နိဒါန်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဣတ္ထ မေကူနနဂုတိ” ဂါထာကို နိဂုံး နိဒါန်း နှစ်ပါးစုံပြသော ဂါထာ ဟု မှတ်။

လောကုတ္တရာအကျယ် ဇေယျန နှင့် ဝိပဿနာ-တရားကို ဆည်းပူး
အပြားရှိသော၊ စိတ္တ-စိတ်သည်၊ (ဝါ-
စိတ်က၊) ဇေယျသဘာဝ-တရားနှင့် ဆည်းပူး တပါးသည်၊ ကတံ
ဟောတိ-အဘယ်သို့ ဖြစ်နိုင်သနည်း။

၁။ သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၅ ပိတက္က ပိစာရ ဝိတိ သုခေ
ကဂ္ဂတာ သဟိတံ - သော၊
[ရူပစိတ်တန်းကအတိုင်းဆို] ပဌမဇ္ဈာန် သောတာပတ္တိ မဂ္ဂ
စိတ္တံ - ပဌမဇ္ဈာန် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်၎င်း၊ ပိစာရ ဝိတိသုခေ
ကဂ္ဂတာသဟိတံ - သော၊ ဒုတိယဇ္ဈာန် သောပတ္တိ မဂ္ဂစိတ္တံ-
၎င်း၊ ဝိတိ သုခေ ကဂ္ဂတာသဟိတံ - သော၊ တတိယဇ္ဈာန်
သောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ - ၎င်း၊ သုခေ ကဂ္ဂသဟိတံ - သော။

လောကုတ္တရာစိတ်အကျယ်။ ။ “ကထမေကုန၊ ပေ၊ ဟောတိ” ကား
တရားကို ဆည်းပူးသော စိတ်က ဘယ်နည်းမြောက်ဖွား၍ ၁၂၁ ပါး ပြား
သနည်းဟု မေးသောပုစ္ဆာစကားတည်း၊ ဤ ပုစ္ဆာစကားအရ လောကုတ္တရာ
အကျယ်ကို ပြတော့လတံ့။

၁။ သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၅ ။ ပိတက္က ပိစာရ ဝိတိ သုခေ ကဂ္ဂ
တာ ဇ္ဈာန်အင်္ဂါ ၅ ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ပဌမဇ္ဈာန်သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၁၊
ပိစာရ ဝိတိ သုခေ ဇာတိဇာတာဇ္ဈာန်အင်္ဂါ ၄ ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ဒုတိယဇ္ဈာန်
သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၁၊ စသည်ဖြင့် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၅ ပါး၏သရုပ်ကို
ရေးထွက်လေ။

စတုတ္ထဇ္ဈာန် သောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ - ၎င်း၊ ဥပေက္ခေကဂ္ဂတာ
သဟိတံ - သော၊ ပဉ္စမဇ္ဈာန် သောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ - ၎င်း၊
ဇူတိ-ဤသို့၊ ပဉ္စမ-ကုန်သော၊ ဇူမာနိ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိ
မဂ္ဂစိတ္တာနိနာမ-သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်တို့ မည်၏။

၂။ အထက်မဂ်စိတ်နှင့် တထာ - ထိုငါးပါးစီ ပြားသော၊ သက
နိဗ္ဗိတိဇာတာ - ဒါဂါမိမဂ္ဂစိတ္တံ - သကဒါဂါမိ မဂ်စိတ်
၎င်း၊ အနာဂါမိမဂ္ဂစိတ္တံ - အနာဂါမိမဂ်စိတ်၎င်း၊ အရဟတ္တမဂ္ဂ
စိတ္တံ - အရဟတ္တ မဂ်စိတ်၎င်း၊ ဇူတိ - ဤသို့၊ သမပိသတိ-
အတိကျ နှစ်ဆယ်သော၊ မဂ္ဂစိတ္တာနိ-မဂ်စိတ်တို့၎င်း၊ တထာ-
ထို အတိကျ နှစ်ဆယ်သော၊ ဖလစိတ္တာနိ - ဖိုလ်စိတ်တို့၎င်း၊
ဇူတိ - ဤသို့၊ သမစတ္တာလိသ - အတိကျ လေးဆယ်သော၊
လောကုတ္တရာစိတ္တာနိ - လောကုတ္တရာ စိတ်တို့သည်၊ ဘဝန္တိ-
ဖြစ်ကုန်၏။ ဇူတိ-ဤသို့၊ (ဇေယျန နှင့် ဝိပဿနာ-တရားကို ဆည်းပူး

၂။ တထာ သက ဒါဂါမိမဂ္ဂ၊ ပေ၊ အရဟတ္တမဂ္ဂစိတ္တံ - တထာ
သဒ္ဓါဖြင့် “သကဒါဂါမိမဂ်စိတ် အနာဂါမိမဂ်စိတ် အရဟတ္တ မဂ်စိတ်များ
လည်း သောတာပတ္တိ မဂ်စိတ်နှင့် အလားတူ ၅ ပါးစီ ပြားကြသည်” ဟု
ညွှန်ပြသည်၊ ထို့ကြောင့် “ပိတက္က ပိစာရ ဝိတိ သုခေ ကဂ္ဂတာ သဟိတံ
ပဌမဇ္ဈာန် သကဒါဂါမိမဂ္ဂစိတ္တံ” စသည်ဖြင့် “ဥပေက္ခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ
ပဉ္စမဇ္ဈာန် အရဟတ္တမဂ္ဂစိတ္တံ” တိုင်းအောင် ပါဠိအသွားကို ခွဲထွက်ကြည့်လျက်
သရုပ်ကိုလည်း ရေးထွက်လေ၊ “သကဒါဂါမိမဂ္ဂ၊ အနာဂါမိမဂ္ဂ” ဟု စိတ္တံသဒ္ဓါ
မပါဘဲ စကားသုံးခြင်းကိုကား စကားကျဉ်းအောင် ဝါကျ ချုံးနည်း တမျိုး
ဟု မှတ်။

အပြားရှိသော၊ စိတ္တံ-မိတ်သည်၊ ဝါ-မိတ်က၊ ဇကဝိသသတံ-
တရဒု နှစ်ဆဲ့တပါးသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်နိုင်၏။ [ဣတိ-နောံ၌
“ ဇကုနနုဂုတိဝိခံ ” စသည်ကား “ ကထမေကုနနုဂုတိဝိခံ ”
စသော အမေးကို ပြန်အုပ်ဘို့ရာ ထည့်အပ်သော စကား
တည်း။]

ဣတိ သမဝိသတိ မဂ္ဂစိတ္တံ — ဤနည်း အားဖြင့် အကျဉ်း မဂ်စိတ်
၄ ပါးကို ဈာန်အပြားအားဖြင့် အကျယ်မြောက်ပွားလိုက်လျှင် မဂ်စိတ် ၂၀
အတိအကျဖြစ်လာလေသည်။ ဤကဲ့သို့ မြောက်ပွားခြင်းကို “ ဈာန်ပွား ” ဟု
ခေါ်စမှတ်ပြုကြသည်။ [သမ သဒ္ဓါ “ အညီ အမျှ အတိအကျ ” ဟူသော
အနက်ကို ဟော၏။]

တထာ ဖလဝိက္ခာနိစ—တထာ သဒ္ဓါဖြင့် မဂ်စိတ်ကို မြောက်ပွားသလို
ဖိုလ်စိတ် ၄ ပါးကို မြောက်ပွား၍လည်း “ အတိကျ ၂၀ ဖြစ်သည် ” ဟု
ညွှန်ပြသည်။ ထို့ကြောင့် “ ဝိတက္ကဝိစာရပိတိသုခေ ကဂ္ဂတာသဟိတံ ပဌမ
ဇ္ဈာန သောတာပတ္တိဖလစိတ္တံ ” စသည်ဖြင့် အကျယ်ကိုသိလေ။

ဣတိ သမဝတ္ထာလိသ လောကုတ္တရဝိက္ခာနိ — ဤသို့ မဂ်စိတ် ၂၀
ဖိုလ်စိတ် ၂၀ အားဖြင့် လောကုတ္တရာ စိတ်ပေါင်း အတိကျ ၄၀ ဖြစ်သည်။
ဤသို့ အကျယ် ရေတွက်သည့် အခါ အကျဉ်းတုန်းက လောကုတ္တရာစိတ်
၈ ပါးကို သီးခြားမရေတွက်ရ။ ထို အကျဉ်း ၈ ပါးသည်ပင် အကျယ်မြောက်
ပွား၍ ၄၀ ဖြစ်လာသည်ဟူလို၊ ဥပမာ-၈ ကို ၅ ဖြင့်မြောက်၍ ၄၀ ဖြစ်ရာ၌
မူလတည်သော ၈ သည် ၄၀ အတွင်း၌ ပါဝင်တော့သကဲ့သို့တည်း။

ဤစကားစဉ်အရ-လောကီစိတ် ၈၁ နှင့် လောကုတ္တရာ အကျယ် ၄၀ ကို
ပေါင်းလျှင် စိတ်အကျယ် ၁၂၁ ပါး ဖြစ်သည်ဟုမှတ်။

၃။ သင်္ခဟ တု-အကျဉ်းချုပ်ကား၊ ဈာန်နိယောဂဘေဒေန-
ဈာန်အင်္ဂါတို့၏ ယှဉ်ပုံ အပြား အားဖြင့်၊ ဇကေ
ကံ-တပါးတပါးသော လောကုတ္တရာစိတ်ကို၊ ပဉ္စေ-ငါးပါးစီ
ပြားသည်ကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ အနုတ္တရံ-လောကုတ္တရာဖြစ်သော၊
စိတ္တံ-မိတ်ကို၊ စတ္တာလီသဝိခံဝိစ-၄၀ အပြားရှိ၏ဟူ၍လည်း၊
ဂုဗ္ဗတိ-ဆိုအပ်၏။

၃။ သင်္ခဟဂါထာ။ ။ “ဈာန်နိယောဂဘေဒေန၊ ပေ၊ စတ္တာလီသ
ဝိဇ္ဇိစ” ဂါထာကား လောကုတ္တရာစိတ် အကျယ်ကို အကျဉ်းချုပ်ပြသော
သင်္ခဟဂါထာတည်း။

အချို့ မဂ်စိတ် ဖိုလ်စိတ်၌ ဈာန်အင်္ဂါ ၅ ပါးနှင့်ယှဉ်ခြင်း၊ အချို့အချို့၌
၄ ပါး ၃ ပါး ၂ ပါး တဘန် ၂ ပါးနှင့် ယှဉ်ခြင်း အားဖြင့် ဈာန် အင်္ဂါတို့
ယှဉ်ပုံက ၅ မျိုးပြားသောကြောင့် မဂ်စိတ် ဖိုလ်စိတ် တပါးတပါးလျှင် ၅ မျိုးစီ
ပြားရလေသည်။ ဤသို့ လောကုတ္တရာအကျဉ်း ၈ ကို ၅ ဖြင့်မြေခံ၍ အကျယ်
၄၀ ဖြစ်သည်-ဟူလို။

သောတာပတ္တိ မဂ်စိတ် ၅ ပါးတွင် ရှေ့စိတ် ၄ ပါးသည် သုခသဟဂုတ်၊
ပဉ္စမဈာန်စိတ် ၁ ပါးကား ဥပေက္ခာသဟဂုတ် တည်း။ နေဝံ မဂ်စိတ် ဖိုလ်စိတ်
များလည်း ဤနည်းပင်၊ ထို့ကြောင့် သုခသဟဂုတ်စိတ်ပေါင်း ၃၂၊ ဥပေက္ခာ
သဟဂုတ်စိတ်ပေါင်း ၈ ပါးရှိသတည်း။

လေ့ကျင့်ခင်းမေးခွန်းများ

က။ ဣတ္ထမေကုနနုဂုတိ—ဂါထာသည် ဘာကိုပြသော ဂါထာနည်း၊ ၎င်း
ဂါထာကို အနက်ပေးပြပါ။

- ခ။ အာရုံကို သိခြင်း လက္ခဏာ အားဖြင့် တပါးထည်း ဖြစ်သော စိတ်က တခုယုတ် ကိုးဆယ် ပြားနိုင်ပုံကို မြောပြပါ။
- ဂ။ “တထာ သကဒါဂါမိမဂ္ဂ အနာဂါမိမဂ္ဂ” အရ အနာဂါမိမဂ္ဂစိတ် ၅ မျိုးကို ရေတွက်ပြပါ။
- ဃ။ “တထာ ဖလဝိတ္တာန်” အရ သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ် ၅ မျိုးကို ရေတွက်ပြပါ။
- င။ လောကုတ္တရာစိတ် အကျယ် မည်မျှရှိသနည်း။ [မဂ္ဂစိတ် ဖိုလ်စိတ် များကို ခွဲပြပါ။]
- စ။ လောကုတ္တရာစိတ် အကျယ်နှင့် တကွ စိတ်တို့ကို ရေတွက်သည့် အခါ လောကုတ္တရာ အကျဉ်း ဂ ပါးကို အဘယ်ကြောင့် မသွင်းရသနည်း။
- ဆ။ ဈာန်ဂယောဂဘေဒေန ဂါထာသည် ဘာကို ပြသော ဂါထာနည်း၊ အနက်ပေးပြပါ။
- ဇ။ ဤလောကုတ္တရာစိတ် အကျယ် ၄၀ ၌ သုခသဟဂုတ် မည်မျှ၊ ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် မည်မျှစီ ရှိသနည်း။
- ဈ။ သမ္မယုတ်၊ ဝိပဿယုတ်၊ အသင်္ခါရိက၊ သသင်္ခါရိက ဟု ဤအခြေပြုက ဆိုလိုသလား၊ မဆိုလိုဘူးလား၊ ရှေးဆရာအချို့ကမူ အဘယ်သို့ ဆိုလိုသတဲ့နည်း။

လောကုတ္တရာစိတ် အကျယ်
ပြီး ၏။

လောကီလောကုတ္တရာ ရူပါဝစရံ-ရူပါဝစရစိတ်ကို၊ ပဌမာဒိ ဈာန်စိတ်ပေါင်း ၏အတောအခေ - ပဌမဈာန် အစရှိသော ဈာန်အပြား၌၊ ဂယုတိယထာ - သွင်းယူအပ်သကဲ့သို့၊ တထာ- ထို့အတူ၊ အနုတ္တရံ - လောကုတ္တရာစိတ်ကို၊ ပဌမာဒိဈာန်ဘေဒေ-၌၊ ဂယုတိ-၏၊ အာရူပဉ္စာပိ - အာရူပ စိတ်ကိုလည်း၊ ပဉ္စမေ-ပဉ္စမဈာန်၌၊ ဂယုတိ - ၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ပဌမာဒိကံ - ပဌမဈာန် အစရှိသော၊ ဇကေကံ - တမျိုး တမျိုးသော၊ ဈာန် - ဈာန်စိတ်ကို၊ ဇကောဒသဝိမံ - တဆဲ့တပါးစီ အပြားရှိ၏ ဟူ၍၊ ဤဂိုထံ - ဆိုအပ်၏၊ အန္တေတု- အဆုံး၊ ပဉ္စမဈာန်၌ကား၊ (ဝိတ္တံ - စိတ်သည်၊) တေဝိသတံဝိမံ- ၂၃ ပါး အပြားရှိသည်၊ တဝေ-ဖြစ်၏။

လောကီလောကုတ္တရာ ဈာန်စိတ်ပေါင်း။ ။ “ယထာစ ရူပါဝစရံ” စသော ၂ ဂါထာလည်း လောကီဈာန်စိတ် လောကုတ္တရာဈာန်စိတ်တို့ကို ပေါင်း၍ ပဌမဈာန်စိတ် စသည်တို့ မည်မျှစီ ရှိကြောင်းကို ရေတွက်ပြသော သင်္ဂဟဂါထာပင်တည်း။

ယထာစ ရူပါဝစရံ ဂယုတော နုတ္တရံတထာ။ ။ ၁ - ပဌမဈာန်၊ ၂-ဒုတိယဈာန်၊ ၃-တတိယဈာန်၊ ၄-စတုတ္ထဈာန်၊ ၅-မဉ္စမဈာန် ဟု ၅ မျိုး ခွဲထားပြီးလျှင်၊ ရူပါဝစရစိတ် အားလုံးကိုထိုဈာန် ၅ မျိုး၌ ထိုက်သလို သွင်းယူရသကဲ့သို့၊ လောကုတ္တရာစိတ်အားလုံးကိုလည်း ပဌမဈာန် စသည်၌ သွင်းယူရသည်။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ် ၅ ပါးကို ထိုဈာန် ၅ မျိုး၌ သွင်းလျှင် ပဌမဈာန်စိတ် ၁၊ ဒုတိယဈာန်စိတ် ၁ စသည်ဖြစ်၏။ မဂ္ဂဖိုလ်စိတ်များလည်း ဤနည်းပင်၊ ထို့ကြောင့် လောကုတ္တရာ ပဌမဈာန်စိတ်ပေါင်း ၈ ဖြစ်၏။ ဒုတိယဈာန်စိတ် စသည်များလည်း ၈ ပါးပင်တည်း။

ကုသိုလ်နှင့်ဝိပဿနာအကျယ် ပုညံ - ကုသိုလ်စိတ်သည်။ သတ္တတိံ သ ဝိဓံ- ၃၇ ပါး အပြား ရှိ၏။ တထာ-ထိုမှတပါး၊ ပါကံ-ဝိပဿနာ စိတ်သည်။ ဒွိပညာသဝိဓံ- ၅၂ ပါး အပြားရှိ၏။ ဣတိ-ဤသို့စိတ္တာနိ-စိတ်တို့ကို၊ ဧကဝိသ သတံ-၁၂၁ ပါး ဟူ၍၊ ဗုဒ္ဓ-ပညာရှိတို့သည်၊ အာဟု-ဆိုကြ ကုန်၏။

အာရပ္ပဉ္စာပိပဉ္စမ = (အာရပ္ပစိတ်ကိုလည်း “ ဥပေက္ခာ ကေဂ္ဂတာ ” ဈာန်အင်္ဂါ ၂ ပါးနှင့် ယှဉ်သည်အတွက် ဈာန်အင်္ဂါချင်း တူသောကြောင့် ပဉ္စမဈာန်၌ သွင်းရမည်။)

ကောဒသဝိဓံတသ္မာပေ၊ ဘဝေ-ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်ဝိပဿနာကြိယာ အားဖြင့် လောကီပုဂ္ဂိုလ်ပဉ္စမဈာန်စိတ် ၃, လောကုတ္တရာ ပဉ္စမဈာန်စိတ် ၈, ပေါင်း ပဉ္စမဈာန်စိတ် ၁၁ ဖြစ်၏။ ဒုတိယဈာန်စိတ် တတိယ စတုတ္ထဈာန် စိတ်များလည်း ၎င်းအတိုင်း ၁၁ စီဖြစ်၏။ ပဉ္စမဈာန်စိတ်ကား ထို ၁၁ တွင် အာရပ္ပစိတ် ၁၂ ထည့်၍ ၂၃ ဖြစ်၏။

ကုသိုလ် နှင့် ဝိပဿနာအကျယ်။ <။ ဤ ဂါထာလည်း ကုသိုလ် ဝိပဿနာ အကျယ်ကို အကျဉ်းချုပ် ပြခြင်းနှင့်တကွ စိတ်အားလုံးကို အချုပ်ပြသော သင်္ဂဟ ဂါထာပင်တည်း။ လောကီကုသိုလ် ၁၇, လောကုတ္တရာကုသိုလ် ၂၀, ပေါင်းကုသိုလ် ၃၇ ဖြစ်၏။ လောကီဝိပဿနာ ၃၂, လောကုတ္တရာဝိပဿနာ ၅၂, ပေါင်းဝိပဿနာ ၈၄ ဖြစ်၏။ အကုသိုလ်နှင့် ကြိယာတို့မှာ သင်္ချာ မတိုးသော ကြောင့် ဤဂါထာ၌ ထပ်၍မပြ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ် ဝိပဿနာကြိယာအားလုံး ပေါင်းလျှင် စိတ်အကျယ် ၁၂၁ ပါး ဖြစ်၏။

မဟာနိဂုံး အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ - အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ၊ ခေါ်ဆို လက်သန်း၊ အဋ္ဌကထာကျမ်း၌၊ စိတ္တ သင်္ဂဟ ဝိဘာဂေါနာမ - စိတ္တသင်္ဂဟ ဝိဘာဂ မည်သော၊ ပဌမော - ရှေးဦးစွာသော၊ ပရိစ္ဆေဒေါ-အပိုင်းသည်၊ ဣတိ- ဖြီးပြီ။

မဟာနိဂုံး။ ။ ဣတိ၊ ပေ၊ ပဌမော ပရိစ္ဆေဒေါ-ကား စိတ်ပိုင်း တိုင်း လုံးကို အုပ်စုသော အကြီးစား “မဟာနိဂုံး” တည်း။ စိတ္တံ စေတသိကံ ရူပံ နိဗ္ဗာနမိတ္တံ သဗ္ဗထာ ဟူသော ခေါင်းစဉ် ဥဒ္ဓေသစကားရပ်တွင် “စိတ္တံ” ဟူသော အကျဉ်းဥဒ္ဓေသ၏ နိဒ္ဓေသ အကျယ်သည် ဤနေရာဝယ် ဖြီးဆုံးပြီ ဟုလို၊ ထို့ကြောင့် ဤစိတ်ပိုင်း တိုင်းလုံးဖြင့် စိတ်ကို အကျယ် ဝေဖန်၍ ပြသည်ဟု မှတ်လေ။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ ယထာစရူပေါစရံ - စသော ၂ ဂါထာသည် ဘာကိုပြသော ဂါထာ နည်း၊ အနက်ပေးပါ။
- ခ။ ပဌမဈာန်စိတ် မည်မျှ ရှိသနည်း၊ လောကီ ဈာန်စိတ် လောကုတ္တရာ ဈာန်စိတ် ခွဲပြပါ။
- ဂ။ ပဉ္စမဈာန်စိတ် မည်မျှရှိသနည်း၊ လောကီ လောကုတ္တရာ ခွဲပြပါ။
- ဃ။ သတ္တတိံသဝိဓံ ပုညံ-ဂါထာသည် ဘာကိုပြသော ဂါထာနည်း။
- င။ စိတ် ၁၂၁ ၌ ကုသိုလ်စိတ်မည်မျှ၊ ဝိပဿနာစိတ် မည်မျှရှိသနည်း၊ လောကီ လောကုတ္တရာ ခွဲပြပါ။
- စ။ ဣတိအဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ စသော စကားသည် ဘာစကားနည်း။
- ဆ။ စိတ်အကျဉ်းမည်မျှ၊ အကျယ် မည်မျှ ရှိသနည်း။

- ၈။ အကုသိုလ်စိတ် အဟိတ်စိတ် မည်မျှစိရှိသနည်း၊ ၎င်းစိတ် ၂ မျိုးလုံးကို အဘယ်သို့ နာမည်ခေါ်ကြသေးသနည်း။
- ၉။ သောဘနစိတ်အကျဉ်း မည်မျှ၊ အကျယ် မည်မျှရှိသနည်း။
- ၁၀။ ကာမသောဘနစိတ် မည်မျှရှိသနည်း။
- ၁၁။ မဟဂ္ဂုတ်စိတ် မည်မျှရှိသနည်း။
- ၁၂။ လောကီစိတ် မည်မျှရှိသနည်း။
- ၁၃။ လောကုတ္တရာစိတ် အကျဉ်းမည်မျှ၊ အကျယ်မည်မျှရှိသနည်း။
- ၁၄။ စိတ် ၁၂၁ တွင် သုခသဟဂုတ် မည်မျှရှိသနည်း။ [လောကီ သုခသဟဂုတ် လောကုတ္တရာ သုခသဟဂုတ် ခွဲပြပါ။]
- ၁၅။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် မည်မျှရှိသနည်း။ [လောကီ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် လောကုတ္တရာ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ခွဲပြပါ။]
- ၁၆။ သဗ္ဗိဟ်ပါဠိအတိုင်း သမ္ပယုတ် အမည်ရသောစိတ် , ဝိပဿနာ အမည်ရသောစိတ်, သမ္ပယုတ် ဝိပဿနာ အမည်ရသောစိတ် မည်မျှစိရှိသနည်း။
- ၁၇။ အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက အမည်ရသောစိတ် မည်မျှ၊ အမည်မရသောစိတ်က မည်မျှရှိသနည်း။
- ၁၈။ ဤစိတ်ပိုင်း တပိုင်းလုံးဖြင့် အဘယ်ကို ပြသနည်း။

စိတ်ပိုင်းနိဿယနှင့် အနိဗ္ဗာန်
ပြီးပြီ။

စေတသိက်ပိုင်းနိဿယ

စေတောယုတ္တ ကေုပ္ပါဒနိရောဓာ - တူသော ဖြစ်ခြင်း၊ **လက္ခဏာ ၄ ပါး** တူသော ချုပ်ခြင်း ရှိကုန်သည်။ (ဟုတ္တောစ-ဖြစ်ကုန်၍၎င်း၊) ကောလမ္မနဝတ္ထုကာ - တူသော အာရုံ၊ တူသော ဖြော ရှိကုန်သည်။ (ဟုတ္တောစ-ဖြစ်ကုန်၍၎င်း၊) စေတောယုတ္တာ- စိတ်၌ယှဉ်ကုန်သော၊ ဗွိပညာသ-ငါးဆဲ့နှစ်ပါးသော၊ ဓမ္မာ-သဘောတရားတို့ကို၊ စေတသိကာ-စေတသိက်တို့ဟူ၍၊ မတာ-သိအပ်ကုန်၏။

စေတသိက်ပိုင်းအနိဗ္ဗာန်

“စိတ္တံ စေတသိကံ ရူပံ၊ နိဗ္ဗာနမိတိ သဗ္ဗထာ” ဟု အကျဉ်းဥဒ္ဓေသခေါင်းစဉ်၍ပြအပ်သော မာတိကာစကားရပ်တွင် “စေတသိကံ” ဟူသော ဥဒ္ဓေသ၏ အကျယ် နိဒ္ဓေသကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့် ကေုပ္ပါဒါ-အစရှိသောပါဠိကို မိန့်သည်။ ဤဂါထာကား စေတောယုတ္တလက္ခဏာ ၄ ပါးကို ပြသော ဂါထာတည်း။

စေတောယုတ္တလက္ခဏာ ၄ ပါး။ ။ စိတ်၌ယှဉ်ခြင်း၏အမှတ်အသားအင်္ဂါများကို “စေတောယုတ္တလက္ခဏာ” ဟု ခေါ်၏။ “ကေုပ္ပါဒ၊ ပေ၊ ဝတ္ထုကာ” ဖြင့် ထို စေတောယုတ္တလက္ခဏာကိုပြသည်။ စေတောယုတ္တအင်္ဂါများကား (၁) ကေုပ္ပါဒ=စိတ်နှင့်တူသော ဖြစ်ခြင်း၊ (၂) ကေုပ္ပါဒ=တူသောချုပ်ခြင်း၊ (၃) ကောလမ္မန=တူသောအာရုံ၊ (၄) ကေဝတ္ထုကာ=

ကထံ-ငါးဆွဲနှစ်ပါး အဘယ်သို့ ပြားသနည်း။.....

၁။ သဗ္ဗမိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက် ၇ ဖဿော - ဖဿ သင်း၊ ဝေဒနာ - ဝေဒနာသင်း၊ သညာ - သညာသင်း၊ စေတနာ-စေတနာသင်း၊ ဇေတုဂတိ-ဇေတုဂတိသင်း၊ ဇိဝိတိန္ဒြိယံ-

တူသော မှီရာ ဝတ္ထုရှိခြင်းအားဖြင့် လေးပါးရှိ၏။ မည်သည့်စေတသိက် မဆို စိတ်၌ ယှဉ်သည့်အခါ (ကာမရူပဘုံ၌) ၎င်း၏ ၄ ပါးနှင့် ညီညွတ်ကြရလေသည်။ ၎င်း လက္ခဏာ ၄ ပါးကို သဗ္ဗယုတ္တလက္ခဏာ ဟု ၎င်း၊ စေတသိက် လက္ခဏာ ၄ ပါးဟု ၎င်းခေါ်စမှတ်ပြုကြသေး၏။

- (၁) တူသောဖြစ်ခြင်း=စိတ်ဖြစ်သည်နှင့်တပြိုင်နက် အတူတကွ ဖြစ်ခြင်း။
- (၂) တူသောချုပ်ခြင်း=စိတ်ချုပ်သည်နှင့်တပြိုင်နက် အတူ ချုပ်ခြင်း။
- (၃) တူသောအာရုံ=စိတ်ယူသော အာရုံကိုသာ အတူတကွယူခြင်း။
- (၄) တူသောမှီရာ=စိတ်၏မှီရာ ဝတ္ထုကိုသာ အတူတကွမှီခြင်း။

ဏထံ။ ။ အရှင်အနုရုဒ္ဓါဆရာသည် ၅၂ ပါးသော စေတသိက် တို့ကို ၁-အညသမာနရာသီ=အညသမာနစေတသိက်တို့၏ အစုံ၊ ၂-အကုသလရာသီ = အကုသိုလ် စေတသိက် အစုံ၊ ၃- သောတနရာသီ = သောတနစေတသိက်တို့၏အစုံဟု သုံးပုံ သုံးစု ပိုင်းခြား၍ မိန့်တော်မူလိုသောကြောင့် “ကထံ” ဟူသော ပုစ္ဆာကို ကိုယ်တိုင် ထုတ်တော်မူသည်။

အညသမာနစေတသိက်

သဗ္ဗမိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက် ။ (။ [သဗ္ဗမိတ္တ = အလုံးစုံသော စိတ် + သာဓာရဏ = ဆက်ဆံသောစေတသိက်၊]- အလုံးစုံသော စိတ်နှင့်

ဇိဝိတိန္ဒြေ သင်း၊ မနုသိကာရောစ - မနုသိကာရ သင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သတ္တ - ခုနှစ်ပါးကုန်သော၊ ဣမေစေတသိကာ - ဤစေတသိက်တို့သည်၊ သဗ္ဗမိတ္တသာဓာရဏာနာမ - သဗ္ဗမိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက်တို့ မည်၏။

ဆက်ဆံသော စေတသိက်၊ “ စိတ်အားလုံးနှင့် ယှဉ်နိုင်သော၊ စိတ်ဖြစ်တိုင်း ပါကြရသော စေတသိက်များ ” ဟုလို။

- ၁။ ဖဿ=အာရုံကို တွေ့ထိခြင်း သဘော။
- ၂။ ဝေဒနာ=အာရုံအရသာကို ခံစားခြင်း သဘော။
- ၃။ သညာ=အာရုံကို မှတ်သားခြင်း သဘော။
- ၄။ စေတနာ=ယှဉ်ဘက် တရားတို့ကို ဆိုင်ရာကိစ္စ၌ ဆောင်ရွက်ကြတို့ရာ စေ့ဆော်ခြင်း (တိုက်တွန်းနှိုးဆော်ခြင်း) သဘော။
- ၅။ ဇေတုဂတိ=အာရုံတခု၌ တည်တံ့ခြင်း၊ တည်ကြည်ခြင်းသဘော။
- ၆။ ဇိဝိတိန္ဒြေ=ယှဉ်ဘက် တရားတို့ကို စောင့်ထိန်းခြင်း သဘော။ [ဤ ဇိဝိတိန္ဒြေသည် နာမ်တရားတို့၏ အသက်တည်း။]
- မနုသိကာရ = စိတ်ထည့်၍ အာရုံပေါ်လာအောင် ပြုပေးသော သဘော၊ [စိတ်ကို အာရုံသို့ ရောက်၍ ရောက်၍ နေအောင် နှလုံး သွင်းခြင်း သဘော။]

[ဆောင်] တွေ့ထိ ° ခံစား °၊ မှတ်သားလေ့ခေါ် °၊ စေ့ဆော် ° တည်ကြည် °၊ နာမ်သက်မည်လျှင်း-စောင့်ထိန်းခြင်းမူ °၊ အာရုံပြု °၊ မှတ်ရှု သဗ္ဗစိတ်။

၂။ ပကိဏ်းစေတသိက် ၆ ပိတက္ကော-ပိတက်၎င်း၊ ပိစာရေ-
 မောက္ခ၎င်း၊ ဝိရိယံ - ဝိရိယ၎င်း၊ ပိတိ - ပိတိ၎င်း၊ ဆန္ဒော-
 ဆန္ဒ၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဆ-ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဣမေစေတ
 သိကာ - ဤ စေတသိက်တို့သည်၊ ပကိဏ္ဏကာနာမ-ပကိဏ်း
 စေတသိက်တို့မည်၏။

ဇဝံ - ဤသို့၊ တေရသ - တဆဲ့သုံးပါးကုန်သော၊ ဇေတ
 စေတသိကာ - ဤ စေတသိက်တို့ကို၊ အညသမာနာတိ-အည
 သမာန်းစေတသိက်တို့ ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိအပ်ကုန်၏။

၂။ ပကိဏ်းစေတသိက် [ပကိဏ္ဏက။ ပ=အပြားဖြင့် + ကိဏ္ဏ=
 ရောပြွမ်းသော စေတသိက်၊ က=အနက်မရှိ]၊ အပြားဖြင့် ရောပြွမ်းသော
 စေတသိက် “ပိတ်းစားလုံး၌ မယှဉ်နိုင်ဘဲ၊ ဟိုတချို့ သည်တချို့ ရောရော
 ပြွမ်းပြွမ်း ယှဉ်သော စေတသိက်များ” ဟူလို။

၁။ ဝိတက် = ယှဉ်ဘက် တရားတို့ကို အာရုံသို့ တင်ပေးခြင်း (ကြိစီ
 ခြင်း) သဘော။

၂။ ဝိစာရ = အာရုံကို သုံးသပ်ခြင်း (ထပ်၍ ထပ်၍ ယူခြင်း) သဘော။

၃။ အမိမောက္ခ = အာရုံကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း သဘော။

၄။ ဝိရိယ = အားထုတ်ခြင်း (အားတက်သရော့ခြင်း) သဘော။

၅။ ပိတိ = နှစ်သက်ခြင်း သဘော။

၆။ ဆန္ဒ = လိုလား တောင့်တခြင်း သဘော။

[ဆောင်း] ကြိစီ^၁ သုံးသပ်^၂၊ ဆုံးဖြတ်^၃ အားတက်^၄၊ နှစ်သက်^၅
 တောင့်တ^၆၊ ဤ ခြောက်ဝ, မှတ်ကြ ပကိဏ်းတည်း။

ဝိတက်, စေတနာ, မနသိကာရ အထူး။ (ဝိတက်သည် သမ္ပယုတ်
 တရားစုကို အာရုံသို့ ရှေးရှုတင်၏။ စေတနာကား ဝိတက် တင်အပ်သော
 သမ္ပယုတ် တရားစုကို အာရုံ၌ ယှဉ်ပေး၏။ မနသိကာရသည်ကား သမ္ပယုတ်
 တရားစုကို အာရုံသို့ ဖြောင့်ဖြောင့်မတ်မတ် ရောက်အောင် ပြုပေး၏။) ဤသို့
 သဘောသက်အားဖြင့် ထူးခြားကြသည်။

[ဆောင်း] ဝိတက်အမှု, သမ္ပယုတ်စုကို, ရှေးရှုတင်ကာ၊ စေတနာဓာတ်,
 သေချာမှတ်မှု, တင်အပ်တရား, ယှဉ်စပ်ထား၏။ မနသိသို့, အာရုံ
 ရှေးရှု, ဖြောင့်အောင်ပြုသည်, ခွဲမှု သဘောသက်တည်း။

အညသမာနာတိ—(သဗ္ဗဗိက္ခယာဓာရဏ ၇, ပကိဏ်းစေတသိက် ၆,
 ပေါင်း ၁၃ ကို အညသမာန်းစေတသိက်ဟု ခေါ်၏။) [အညသမာန်းအမည်
 ရကြောင်းကို ဘာသာဋီကာ၌ ဆိုထားပြီ။]

လေ့ကျင့်ခန်း ပေးခွန်းများ

- က။ ကေပ္ပါဒနိရောဓာစ-ဂါထာသည် ဘာကိုပြသော ဂါထာနည်း။
- ခ။ စေတောယုတ္တ လက္ခဏာ ၄ ပါးကို ပြပါ။
- ဂ။ ဖဿ စသည်ကို အဘယ်ကြောင့် “သဗ္ဗဗိက္ခယာဓာရဏ” ခေါ်သလဲ။
- ဃ။ ဖဿစသော ၇ ပါး၏ သဘောကို ပြပါ။
- င။ ဝိတက် စသည်ကို အဘယ်ကြောင့် “ပကိဏ်း စေတသိက်” ဟု ခေါ်
 သနည်း။
- စ။ ဝိတက်စသော ၆ ပါး၏ သဘောကိုပြပါ။
- ဆ။ ဘယ် စေတသိက်အစုကို “အညသမာန်းရာသိ” ဟု ခေါ်သနည်း။

အညသမာန်း စေတသိက် စုပြီး၏။

၃။ အကုသိုလ် မောဟော - မောဟာဂင်း၊ အဟိရိကံ - အဟိစေတသိက် ၁၄ ရိကဂင်း၊ အနောတ္တပ္ပိ-အနောတ္တပ္ပဂင်း၊ ဥဒ္ဓန္တိ-ဥဒ္ဓန္တဂင်း၊ လောဘော - ဘောဘဂင်း၊ ဒိဋ္ဌိ - ဒိဋ္ဌိဂင်း၊ မာနော-မာနဂင်း၊ ဒေါသော-ဒေါသဂင်း၊ ဣဿာ-ဣဿာဂင်း၊ မစ္ဆိရိယံ-မစ္ဆိရိယဂင်း၊ ကုက္ကုပ္ပိ-ကုက္ကုပ္ပဂင်း၊ ထိနံ-ထိနဂင်း၊ မိဒ္ဓိ-မိဒ္ဓဂင်း၊ ဝိစိကိစ္ဆာဝ-ဝိစိကိစ္ဆာ-ဂင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝုဒ္ဓသ-ဝုဒ္ဓ ပါးကုန်သော။ ဣမေစေတသိကာ - ဤ စေတသိက် တို့သည်၊ အကုသလော နာမ - အကုသိုလ်စေတသိက်တို့ မည်၏။

၄။ အကုသိုလ် စေတသိက် ၃

- ၁။ မောဟ = အာရုံ၏ အမှန်သဘောကို ဖုံးကွယ်ခြင်းသဘော။
- ၂။ အဟိရိက = ဒုစရိုက်မှ မရှက်ခြင်း သဘော။
- ၃။ အနောတ္တပ္ပ = ဒုစရိုက်မှ မကြောက်လန့်ခြင်းသဘော။ [ကောင်းသော လုပ်ငန်း၌ မရှက်မရွံ့မှုကား ဤ စေတသိက် ၂ ပါးမဟုတ်။]
- ၄။ ဥဒ္ဓန္တ = ပျံလွင့်ခြင်း သဘော။
- ၅။ လောဘ = လောကီအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့၌ လိုချင်ခြင်း သဘော။ [ကုသိုလ်အရာ၌ လိုချင်ခြင်း၊ စွန့်ကြဲ ပေးကမ်းသို့ရာ ပစ္စည်းကို လိုချင်ခြင်းကား လောဘမဟုတ်၊ ဂုဿိလ်ဆန္ဒ တည်း။]

လောဘနှင့် ဆန္ဒ အတူ။ (အစေးဖြင့် ကပ်သကဲ့သို့ အာရုံ၌ ဗြိကပ် တွယ်တာခြင်း သဘော ပါသော လိုချင်မှုသည် လောဘတည်း၊ ဗြိကပ် တွယ်တာခြင်း မရှိဘဲ အာရုံ တခုကို ရလိုရုံမျှသည် ဆန္ဒတည်း။)

[ဆောင်] က။ ဗြိကပ်တွယ်တာ၊ အစေးပါ၍၊ ဆိုင်ရာအာရုံ၊ စုံစုံ မက်မက်၊ နှစ်သက်တောင့်တ၊ လိုချင်က၊ လောဘ သဘောတည်း။

- ၁။ ဗြိကပ်တွယ်တာ၊ စေးမပါဘဲ၊ ဆိုင်ရာ အာရုံ၊ ပြုလိုရုံမျှ၊ လိုချင်က၊ ဆန္ဒသဘောတည်း။
- ၆။ ဒိဋ္ဌိ = မှားမှားယွင်းယွင်း သိမြင်ခြင်း (အယူမှားခြင်း) သဘော။
- ၇။ မာနံ = ထောင်လွှားတက်ကြွခြင်းသဘော။
- ၈။ ဒေါသ = ခက်ထန် ကြမ်းတမ်းခြင်း သဘော။
- ၉။ ဣဿာ = သူတပါး၏ ဂုဏ်သိရှိ စည်းစိမ် ချမ်းသာကို ငြုစုခြင်း စောင်းမြောင်းခြင်း သဘော။ [နှုတ်ခမ်း စု၍ မျက်စောင်း ထိုး၍ ပြောဆို ကြည့်ရှုကြောင်းတရား။]
- ၁၀။ မိဒ္ဓရိယံ = ကိုယ်စည်းစိမ်ကို ဝန်တိုခြင်းသဘော။ [သူတပါးတို့နှင့် မဆက်ဆံစေလိုခြင်း နှမြောခြင်းသဘော။]
- ၁၁။ ကုက္ကုပ္ပ = ဒုစရိုက်ကို ပြုမိပြီးမှင်း၊ သုခရိုက်ကို မပြုခဲ့မိ၍မင်း၊ နောင်တ တဘန် ပူပန်ခြင်းသဘော။
- ၁၂။ ထိနံ = စိတ်မလန်းဘဲ ခပ်ထိုင်းထိုင်းဖြစ်နေခြင်း သဘော။
- ၁၃။ မိဒ္ဓ = ယှဉ်ဘက်စေတသိက်များမလန်းဘဲ မှိုင်းတိုင်းတိုင်း ဖြစ်နေခြင်း သဘော။ [အိပ်ချင်မူးတူးဖြစ်နေသည့်အခါ ၎င်း ၂ ပါးထင်ရှား၏။]
- ၁၄။ ဝိစိကိစ္ဆာ = ဘုရား တရား စသည်များ၌ ယုံမှားခြင်းသဘော။ [အဓိပ္ပါယ်မထိ၍ တွေးတောယုံမှားမှုကား ဝိစိကိစ္ဆာမဟုတ်။]

[ဆောင်] အမှန်ကွယ်ဝှက်^၁၊ ဒုစရက်ကြောင့် - မရှက်^၂ မလန့်^၃၊ ပျံလွင့်^၄ သဘော^၅၊ လိုချင်သောအား^၆၊ အယူမှားလျက်^၇၊ ထောင်လွှား တက်၍^၈၊ ခက်ခက်ထန်ထန်^၉၊ ငြုစုဟန်မျှ^{၁၀}၊ နှမြောဟုဆို၊ ဝန်တို လေရ^{၁၁}၊ နောင်တ ပူပင်^{၁၂}၊ ထိုင်း^{၁၃} မှိုင်း^{၁၄} အင်နှင့်၊ ထို့ပြင် ယုံမှား^{၁၅}၊ ဆွဲလေးပါးသည်၊ မှတ်သား အကုသိုလ်ချည်တည်း။

အကုသိုလ်စေတသိက် ၃ ပြီး၏။

၄။ သောဘနသာဓာရဏ သဒ္ဓါ-သဒ္ဓါ၎င်း၊ သတိ-သတိ၎င်း၊ စေတသိက် ၁၉ ဟိရုံ-ဟိရုံ၎င်း၊ ဩတ္တပ္ပံ - ဩတ္တပ္ပ၎င်း၊ အလောဘော-အလောဘ၎င်း၊ အဒေါသော - အဒေါသ၎င်း၊ တဗြမန္တက္ကတာ-တဗြမန္တက္ကတာ၎င်း၊ ကာယပဿဒ္ဓိ-ကာယပဿဒ္ဓိ၎င်း၊ စိတ္တပဿဒ္ဓိ - ၎င်း၊ ကာယလဟုတာ - ကာယလဟုတာ၎င်း၊ စိတ္တလဟုတာ - ၎င်း၊ ကာယဓုတာ-ကာယဓုတာ၎င်း၊ စိတ္တဓုတာ - ၎င်း၊ ကာယကမ္မညတာ-ကာယကမ္မညတာ၎င်း၊ စိတ္တကမ္မညတာ- ၎င်း၊ ကာယပါဂုညတာ-ကာယပါဂုညတာ၎င်း၊ စိတ္တပါဂုညတာ-၎င်း၊ ကာယုဇုကတာ - ကာယုဇုကတာ၎င်း၊ စိတ္တုဇုကတာ - ၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဧကုနုပိသတိ-တခုပုတ်နှစ်ဆယ်သော၊ ဣမေစေတသိကာ - ဤ စေတသိက်တို့သည်၊ သောဘနသာဓာရဏာနာမ-သောဘနသာဓာရဏ စေတသိက်တို့မည်၏။

သောဘနစေတသိက်စီ

၄။ သောဘနသာဓာရဏ— [သောဘန = သောဘနစိတ်+သာဓာရဏ = ဆက်ဆံသောစေတသိက်] “သောဘနစိတ် အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသော (ယှဉ်နိုင်သော) စေတသိက်များ”ဟုလို။

၁။ သဒ္ဓါ = မှန်သော ဘုရား တရား သံဃာနှင့် ကံ - နံ၏ အကျိုးစသည်ကို ကြည်ညိုမှု၊ ယုံကြည်မှု၊ ကျေနပ်နှစ်ခြိုမှု။ [မမှန်သော ဘုရား တရား ကောင်းစွာမကျင့်သော သံဃာ စသည်၌ ယုံကြည်မှုကား သဒ္ဓါစစ်မဟုတ်။]

- ၂။ သတိ=ဘုရား တရားစသော ကုသိုလ်နှင့်ဆိုင်ရာကို အောက်မေ့မှု၊ အမှတ်ရမှု။ [အကုသိုလ်ဆိုင်ရာ အမှတ်ရမှု၊ ထိုထိုကိစ္စ လုပ်ငန်းကို သတိရမှုကား သတိစစ်မဟုတ်။]
- ၃။ ဟိရုံ=ခုစရိုက်မှ ရှက်မှု။ ၄။ ဩတ္တပ္ပံ=ခုစရိုက်မှ ကြောက်လန့်မှု။ [ကုသိုလ်ကောင်းမှု ဆိုင်ရာ၌ ရှက်မှု ကြောက်ရွံ့နေမှုကား ဟိရုံဩတ္တပ္ပံ အစစ်မဟုတ်။]
- ၅။ အလောဘ=လောကီအာရုံ ကာမဂုဏ်ကို ဖလိုချင် - မစိုမက်မှု။
- ၆။ အဒေါသ = မဒက်ထန် ကြမ်းတမ်းမှု။ [မေတ္တာ ဟုသည်လည်း ဤစေတသိက်ပင်တည်း။]
- ၇။ တဗြမန္တက္ကတာ=စိတ် စေတသိက်တို့ကို မိမိတို့ ကိစ္စ၌ အပိုအလွန် မရှိစေရအောင် အလယ်အလတ်၌ တည်မတ်မှု၊ လစ်လျူရှုမှု။
- ၈။ ကာယပဿဒ္ဓိ=စေတသိက်အပေါင်း၏ ငြိမ်းအေးမှု။ [တာယသဒ္ဓါ စေတသိက်အပေါင်း ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။]
- ၉။ စိတ္တပဿဒ္ဓိ=စိတ်၏ ငြိမ်းအေးမှု။
- ၁၀။ ကာယလဟုတာ=စေတသိက်အပေါင်း၏ လျင်မြန် ပေါ့ပေးမှု။
- ၁၁။ စိတ္တလဟုတာ=စိတ်၏ လျင်မြန်ပေါ့ပေးမှု။
- ၁၂။ ကာယဓုတာ=စေတသိက်အပေါင်း၏ နူးညံ့မှု။
- ၁၃။ စိတ္တဓုတာ=စိတ်၏ နူးညံ့မှု။
- ၁၄။ ကာယကမ္မညတာ = စေတသိက်အပေါင်း၏ ကုသိုလ် ကောင်းမှု၌ ခွံညားမှု။
- ၁၅။ စိတ္တကမ္မညတာ=စိတ်၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှု၌ ခွံညားမှု။
- ၁၆။ ကာယပါဂုညတာ=စေတသိက်အပေါင်း၏ (ကုသိုလ်ကောင်းမှု၌) ပြွမ်းတီးလေ့လာမှု။
- ၁၇။ စိတ္တပါဂုညတာ=စိတ်၏ ပြွမ်းတီးလေ့လာမှု။

၅။ ဝိရုတိစေတသိက် ၃ သမ္မာဝါစာ-သမ္မာဝါစာ၎င်း၊ သမ္မာကမ္မန္တော-သမ္မာကမ္မန္တ၎င်း၊ သမ္မာအာဇီဝေါစ-သမ္မာအာဇီဝ၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ တိဿော-သုံးပါးသောသဘောတရားတို့သည်၊ ဝိရုတိယောနာမ-ဝိရုတိစေတသိက်တို့မည်၏။

၁၈။ ကာယုဇုကတာ=စေတသိက်အပေါင်း၏ ဖြောင့်မတ်မှု။

၁၉။ ဝိတ္တုဇုကတာ=စိတ်၏ ဖြောင့်မတ်မှု။

[ဆောင်း] ဘုရားစ-တုံ, ကောင်းအာရုံဝယ်, ကြည့်ယုံကျေနပ်, အမှတ်ရလျက်, ဒုစရက်မှ-ရှက်ကြောက်စွာတည်း, ကာမအာရုံ-မစုံမမက်, မခက်သန့်မှု, လျစ်လျူရှု၏, (နှစ်ခုစိတ်စေး, ရောစပ်တွေးလော) ငြိမ်းအေး, လျင်မြန်, ကုသိုလ်ကံ-ဟု ကောင်းသည့်မှုဝယ်-နူးညံ့, နို့ညား, လေ့လာများနှင့် ဖြောင့်သားလေ့, ဆုံးကိုးဝသည် သောဘနဿာဓာရဏတည်း။

၅။ ဝိရုတိစေတသိက်

[မကောင်းမှု ဒုစရိုက်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းကို “ဝိရုတိ” ဟု ခေါ်၏။]

၁။ သမ္မာဝါစာ=အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းနှင့် မစပ်ဆိုင်သော ဝစီဒုစရိုက် ၄ ပါးမှ ရှောင်ကြဉ်မှု။

၂။ သမ္မာကမ္မန္တ = အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းနှင့် မစပ်ဆိုင်သော ကာယဒုစရိုက် ၃ ပါးမှ ရှောင်ကြဉ်မှု။

၃။ သမ္မာအာဇီဝ = အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းနှင့်စပ်ဆိုင်သော ဝစီဒုစရိုက် ၄, ကာယဒုစရိုက် ၃ ပါးမှ ရှောင်ကြဉ်မှု။

၆။ အပ္ပမညာ ၂ နှင့် ကရုဏာ-ကရုဏာသည်၎င်း၊ မုဒိတာ-မုဒိတာသည်၎င်း၊ အပ္ပမညာယောနာမ-အပ္ပမညာ စေတသိက်တို့မည်၏။ ဣတိ-ဤသို့၊ သဗ္ဗထာဝိ-အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်လည်း၊ ပညိန္ဒြိယေန-ပညိန္ဒြိယစေတသိက်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တက္က၊ ပဉ္စဝိသတိ-နှစ်ဆဲ့ငါးပါးသော၊ ဣမေစေတသိကာ - ဤ စေတသိက်တို့ကို၊ သောဘနာတိ-သောဘနတို့ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ - သိအပ်ကုန်၏။ (ဣတိ-ငါးဆဲ့နှစ်ပါး ဤသို့ ပြားသတည်း။)

၆။ အပ္ပမညာနှင့် ပညိန္ဒြိယ။ ဤ၍ ဤမျှ ဟု အတိုင်းအရှည် ပမာဏမထားဘဲ၊ သတ္တပညတ်၌ ဖြစ်သော (အာရုံပြုသော) တရားကို “အပ္ပမညာ” ဟုခေါ်၏။ [ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တပ-ဟူသည် ပရမတ္ထတရား မဟုတ်, ပညတ်တရားတည်း။ ထို့ကြောင့် “သတ္တပညတ်” ဟု ခေါ်သည်။]

ကရုဏာ=ဒုက္ခိတ သတ္တပညတ်ကို အာရုံပြု၍ သနားမှု။

မုဒိတာ=သုဒိတ သတ္တပညတ်ကို အာရုံပြု၍ ဝမ်းမြောက်မှု။

ပညိန္ဒြိယ=ဥာဏ်ဟု၎င်း, အမောဟဟု၎င်း, ခေါ်သော ပညာကိုပင် သိမှုကိစ္စ၌ အစိုးတရ ဖြစ်သောကြောင့် “ပညိန္ဒြိယ” ဟု ခေါ်၏။ [ပညာ+ဣန္ဒြိယ။ ပညာ=အထူးထူး အပြားပြား သိခြင်း+ဣန္ဒြိယ=ထိုသိခြင်းကိစ္စ၌ အစိုးတရ ဖြစ်သည်။]

သောဘန = အပြစ် မရှိဘဲ တင့်တယ်သော စေတသိက် များကို “သောဘန” ဟုခေါ်၏။ သောဘနသာဓာရဏစေတသိက် ၁၉ နှင့် ဝိရုတိ ၃, အပ္ပမညာ ၂, ပညိန္ဒြိယ ၁, ပေါင်း ၂၅ ကို လောဘ ဒေါသ စသော အပြစ်ကင်း၍ တင့်တယ်သောကြောင့် “သောဘန စေတသိက်” ဟု ခေါ်သည်။

သောဘနစေတသိက် ၂၅ ခု ဖြီး၏။

၇။ သင်္ဂဟနိဂုံး ၀ - အကျဉ်းချုံး၍ နိဂုံးကို ပြဉ္စားအံ့၊ ဣတ္ထာဝတာ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသော စကားအစဉ် ဖြင့်၊ အညသမာနာ - အညသမာန်း မည်ကုန် သော၊ တေရသစ - တဆဲ့သုံးပါးသော စေတသိက်တို့၎င်း၊ တထာ-ထိုမှတပါး၊ အကုသလာ - အကုသိုလ်မည်ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓသ-တဆဲ့လေးပါးသော စေတသိက်တို့၎င်း၊ သောဘနာ - သောဘန မည်ကုန်သော၊ ပဉ္စရိသ - နှစ်ဆဲ့ငါးပါးသော စေတသိက်၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဋီပညာသ - ငါးဆဲ့နှစ်ပါးဟူ၍၊ ပဂုစ္စရေ- ဆိုအပ်ကုန်၏။

၇။ သင်္ဂဟနိဂုံး

“ဣတ္ထာဝတာစ - တေရသညသမာနာစ၊ ပေ ၊ ဋီပညာသ ပဂုစ္စရေ ” ကား ပြအပ်ပြီးသော စေတသိက်များကို အကျဉ်းချုပ်ခြင်းနှင့်တကွ နိဂုံးကို ပြသော သင်္ဂဟ နိဂုံးစကားတည်း။

တေရသညသမာနာဖြင့် အညသမာန်း စေတသိက် အကျယ်ကို အကျဉ်းချုပ်ပြသည်။

စုဒ္ဓသာကုသလာဖြင့် အကုသိုလ် စေတသိက် အကျယ်ကို အကျဉ်းချုပ်ပြသည်။

သောဘနာပဉ္စရိသဖြင့် သောဘန စေတသိက် အကျယ်ကို အကျဉ်းချုပ်ပြသည်။

ဣတ္ထာဝတာ ဣတိ-ဋီပညာသ ပဂုစ္စရေဖြင့် ၅၂ ပါးလုံးကို နိဂုံးအုပ်သည်။

ဤတွင် စေတသိက် ၅၂ ပါး သင်္ဂဟနိဂုံး ထုတ်ပြချက် ဖြစ်၏။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အကုသလရာသီ စေတသိက်ကို သရုပ် ရေးတွက်ပါ။
- ခ။ မောဟ စသော ၁၄ ပါး၏ သဘောကား အဘယ်နည်း။
- ဂ။ သောဘနသာဓာရဏ စေတသိက်ကို သရုပ် ရေးတွက်ပြပါ။
- ဃ။ သဗ္ဗါ စသော ၁၉ ပါး၏ သဘောကား အဘယ်နည်း။
[အတိရိကသည့် အဘယ် သဘောနည်း၊ သတိသည် အဘယ် သဘောနည်း စသည်ဖြင့် တခုစီ ခွဲ၍လည်း မေး။]
- င။ အဘယ် သဘောကို ဝိရတိ ဟု ခေါ်သနည်း။
- စ။ သမ္မာဝါစာသည် ဘယ်မှ ရှောင်ကြဉ်သနည်း။
- ဆ။ သမ္မာကမ္မန္တသည် ဘယ်မှ ရှောင်ကြဉ်သနည်း။
- ဇ။ သမ္မာအာဇီဝသည် ဘယ်မှ ရှောင်ကြဉ်သနည်း။
- ဈ။ ဘယ်သဘောကို အပ္ပမညာ ဟု ခေါ်သနည်း။
- ည။ ကရုဏာ မုဒိတာတို့သည် ဘယ်သို့ သဘောရှိကြသနည်း။
- ဋ။ ပညိန္ဒြေကို နာမည် ဘယ်သို့ ခေါ်သေးသနည်း။
- ဌ။ ဘယ် စေတသိက် အစုကို သောဘနရာသီ ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဍ။ အဘယ်ကြောင့် သောဘန ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဎ။ ဣတ္ထာဝတာမှ စ၍ ဋီပညာသ ပဂုစ္စရေ-တိုင်အောင်သော စကားကို ဘယ်လို အမည် ခေါ်သနည်း။

သမ္ဗုဒ္ဓယောဂနည်း အချို့ ဣတော - ဤအခါမှာ ပရံ - နောက်၌၊
စိတ္တာပိယုတ္တာနံ-စိတ်နှင့် မကွေမကွာ
ယှဉ်ကြကုန်သော၊ တေသံ-ထိုစေတသိက်တို့၏၊ စိတ္တုပ္ပါဒေ
သု - ဥပါဒ်သော စိတ်တို့၌၊ ပစ္စေကံ - အသီး အသီး၊ သမ္ဗ
ယောဂေါ - ယှဉ်ပုံ ယှဉ်နည်းကို၊ ယထာယောဂံ - ယှဉ်ထိုက်
သည်အားလျော်စွာ၊ ပဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ (ဆိုပေအံ့-ဟူလို။)

ကထံ-အဘယ်သို့ ယှဉ်ကုန်သနည်း၊.....

သမ္ဗုဒ္ဓယောဂနည်း

အချို့ ဂါထာ။ ။ဤ “တေသံစိတ္တာပိယုတ္တာနံ” ဂါထာကား သမ္ဗ
ယောဂနည်းကို ပြလို၍ စချီသော ပလ္လင်ခံ စကားတည်း။

စိတ္တုပ္ပါဒေသု—စိတ္တုပ္ပါဒ်အရ အချို့အရာ၌ စိတ်စေတသိက် နှစ်ပါး
လုံးကို ယူရ၍၊ အချို့အရာ၌မူ စိတ်ကိုသာ ယူရ၏။ ဤ၌ စိတ်ကိုသာ ယူ။
[စိတ္တ+ဥပ္ပါဒ။ ဥပ္ပါဒ=ဥပါဒ်သော၊ ဖြစ်သော+စိတ္တ=စိတ်။]

ပစ္စေကံ သမ္ဗုဒ္ဓယောဂေါ ပဝုစ္စတိ— “မည်သည့် စေတသိက်က မည်မျှ
လောက်သော စိတ်၌ ယှဉ်၏” ဟု အသီးအသီးစေတသိက်တို့၏ စိတ်၌ယှဉ်ပုံ
ယှဉ်နည်းကို ပြမည်-ဟူလို။

ဤ ဂါထာ၌ “တေသံ စိတ္တုပ္ပါဒေသု သမ္ဗုဒ္ဓယောဂေါ” ဟူသော ပုဒ်တို့
အရ “စေတသိက်တို့၏ စိတ်၌ ယှဉ်ပုံ ယှဉ်ဟန်ကို ပြသော နည်းသည် သမ္ဗ
ယောဂနည်းတည်း” ဟု မှတ်သားခဲ့ပါ။ [ဤ စေတသိက်ပိုင်းအဆုံး၌ ဆောင်
ပုဒ်နှင့်တကွ အကျယ်ပြန့်လှတံ။]

ကထံ ။ ။ ကထံ ဟု လာသမျှ၌ ဆိုင်ရာစကားကို အကျယ်ချဲ့ ပြလို၍
ပုစ္ဆာထုတ်သည်-ဟုချည်း မှတ်။

သမ္ဗုဒ္ဓယောဂနည်း သတ္တ-သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက်
အကျဉ်းချုပ် ခုနစ်ပါးတို့သည်၊ သဗ္ဗတ္ထ - အလုံးစုံသော
စိတ်တို့၌၊ ယုတ္တန္တိ - ယှဉ်ကုန်၏။ ပကိဏ္ဏကာ - ပကိဏ်း
စေတသိက် ၆ ပါးတို့သည်၊ (သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောစိတ်တို့၌)
ယထာယောဂံ - ယှဉ်ထိုက်သည် အားလျော်စွာ၊ (ယုတ္တန္တိ -
ယှဉ်ကုန်၏။) စုဒ္ဓသ - ၁၄ ပါးသော အကုသိုလ် စေတသိက်
တို့သည်၊ အကုသလေသွေဝ - အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ သာလျှင်၊
(ယထာယောဂံ-စွာ၊ ယုတ္တန္တိ-ကုန်၏။) သောဘနာ-သောဘန
စေတသိက် ၂၅ ပါးတို့သည်၊ သောဘနေသွေဝ - သောဘန
စိတ်တို့၌သာလျှင်၊ (ယထာယောဂံ-စွာ၊ ယုတ္တန္တိ-ကုန်၏။)

သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ တာဝ - ပကိဏ်းစေတသိက်
စေတသိက်သမ္ဗုဒ္ဓယောဂနည်း စသည်တို့မှရှေးဦးစွာ၊(နိဗ္ဗိဇ္ဇာ-
ညွှန်ပြအပ် ကုန်သော၊) သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏာ - သဗ္ဗစိတ္တ
သာဓာရဏမည်ကုန်သော၊ သတ္တ - ခုနစ်ပါးကုန်သော၊ ဣမေ

သမ္ဗုဒ္ဓယောဂနည်းအချုပ်။ ။ဤ “သတ္တသဗ္ဗတ္ထယုတ္တန္တိ” ဂါထာကား
သမ္ဗုဒ္ဓယောဂနည်းကို အကျဉ်းချုပ် ခေါင်းစဉ်ပြသော ဥဒ္ဓေသဂါထာတည်း။
နောက်၌ ဤအကျဉ်းချုပ်ခေါင်းစဉ်အတိုင်း အကျယ်ပြလိမ့်မည်။

သတ္တ သဗ္ဗတ္ထ ယုတ္တန္တိမှ သဗ္ဗတ္ထ ပုဒ်ကို ယထာယောဂံ ပကိဏ္ဏကာ၌
လိုက်၍ အနက်ပေး။ “ ပကိဏ်း စေတသိက် တို့သည် အလုံးစုံသော စိတ်၌
ထိုက်သလို ယှဉ်ကုန်၏” ဟူလို၊ ယထာယောဂံနှင့် ယုတ္တန္တိ ကိုလည်း နေခံနေခံ
ဂါထုများ၌ လိုက်၍ အနက်ပေး။

စေတသိကာ - ဤ စေတသိက် တို့ကို သဗ္ဗေသုပိ - အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဇကုနုနုဝတိဗိတ္တုပ္ပါဒေသု - တချယုတ်ကိုးဆယ်သောစိတ်တို့၌၊ လတ္တန္တိ-ရအပ်ကုန်၏။ (ယှဉ်ကုန်၏-ဟူလို။)

ပင်္ကဏိးစေတသိက် ၁။ ပန - အတို့တပါးကား၊ ပကိဏ္ဏကေသဗ္ဗယောဂနည်း သု-ပကိဏ္ဏိးစေတသိက်တို့တွင်၊ တာဝ-ဝိစာရစသည်တို့မှ ရှေးဥးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌော-ညွှန်ပြအပ်သော၊) ဝိတက္ကော - ဝိတက်သည်၊ ဗွိပဉ္စပိညာဏ ဝဇ္ဇတကာမာဝစရစိတ္တေသုစေဝ - ဧဒေ ပဉ္စပိညာဏ် ၁၀ သည် ကြည့်အပ်သော ကာမစိတ် ၄၄ ပါးတို့၎င်း၊ ဇကောဒသသု- ၁၁ ပါးကုန်သော၊ ပဌမဇ္ဈာနစိတ္တေသု - ပဌမဈာန်စိတ်တို့၎င်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ပဉ္စပညာသစိတ္တေသု-၅၅ ပါးသော စိတ်တို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏။

အညသမာနိသဗ္ဗယောဂနည်း

လဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏသဗ္ဗယောဂနည်း။ ။သဗ္ဗစိတ္တ သာဓာရဏာတာဝ စသော စကားဖြင့် “ သတ္တ သဗ္ဗတ္ထ ယုဇ္ဇန္တိ ” ဟူသော အကျဉ်းကို အကျယ်ပြသည်။ နောက်၌လည်းဤနည်းချည်းတည်း၊ ဤစကားဖြင့်“သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ စေတသိက် ၇ ပါးသည် စိတ်တချယုတ် ကိုးဆယ် အကျယ် ၁၂၁ ပါး၌ ယှဉ်၏” ဟု မှတ်။

ပင်္ကဏိးစေတသိက် သဗ္ဗယောဂနည်း။ ။ပါဠိရှိတိုင်းပင် မည်သည့် စေတသိက်က မည်မျှသောစိတ်၌ ယှဉ်ကြောင်းမှာ သိသာသော်လည်း....

၁။ ဝိတက်သည် ဒေပဉ္စပိညာဏ် ၁၀ ကြည့်သောဓာမစိတ် ၄၄, ပဌမဈာန် ၈, ပေါင်း ၅၅ ပါးသော စိတ်တို့၌ ယှဉ်၏။

၂။ ပန-အတို့တပါးကား၊ ဝိစာရော-ဝိစာရသည်၊ တေသုစေဝ-ထို ဝိတက်ယှဉ်ရာ ၅၅ ပါးသော စိတ်တို့၎င်း၊ ဇကောဒသသု - ကုန်သော၊ ဒုတိယဇ္ဈာနစိတ္တေသုစ - ဒုတိယဈာန် စိတ်တို့၎င်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ဆသဗ္ဗိစိတ္တေသု - ၆၆ ပါးသောစိတ်တို့၌၊ (ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။) [သင်္ချာပုဒ်တို့၏ နောက်၌ ဣတိသဒ္ဓါ ပါလျှင် “သည်-ဖြင့်-၌” ဟု ဝိတတ်နက်သံ မပါစေဘဲ “စိတ်တို့၎င်း” ဟု အနက်သုံးရိုးရှိသည်။]

၃။ အဓိမောက္ခော - အဓိမောက္ခသည်၊ ဗွိပဉ္စပိညာဏာဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတာဝဇ္ဇိတစိတ္တေသု - ဒွေးပဉ္စပိညာဏ် ၁၀, ဝိစိကိစ္ဆာ သဟဂုတ် စိတ်သည် ကြည့်အပ်သော ၇၈ ပါးသော စိတ်တို့၌၊ (ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။)

၄။ ဝိရိယံ - ဝိရိယသည်၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန ဗွိပဉ္စပိညာဏ သမ္ပုဋိန္ဒြန သန္တိရဏဝဇ္ဇိတစိတ္တေသု-ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း, ဒွေးပဉ္စပိညာဏ်, သမ္ပုဋိန္ဒြန်း, သန္တိရဏသည် ကြည့်အပ်သော ၇၃ ပါးသော စိတ်တို့၌၊ (ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။)

၂။ ဝိစာရသည် ဝိတက်ယှဉ်ရာစိတ် ၅၅, ဒုတိယဈာန်စိတ် ၁၁, ပေါင်း ၆၆ ပါးသောစိတ်၌ ယှဉ်၏။

၃။ အဓိမောက္ခသည် စိတ်တချယုတ်ကိုးဆယ်တွင် ဒေပဉ္စပိညာဏ် ၁၀, ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ် ၁ ကို ကြည့်၍ ၇၈ ပါးသော စိတ်၌ ယှဉ်၏။

၄။ ဝိရိယသည် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၁, ဒေပဉ္စပိညာဏ် ၁၀, သမ္ပုဋိန္ဒြန်း ၂, သန္တိရဏ ၃ ကို ကြည့်၍ ကြွင်း ၇၃ ပါးသော စိတ်၌ ယှဉ်၏။

၅။ ဝိတိ - ဝိတိသည်၊ ဒေါမနသုပေက္ခာ သဟဂတ ကာယဝိညာဏ စတုတ္ထဈာန် ဝဇ္ဇိတမိတ္တေသု - ဒေါသမူဒ္ဓေး၊ ဥပေက္ခာ သဟဂုတ်စိတ် ၅၅, ကာယဝိညာဏ်ဇွေး, စတုတ္ထ ဈာန် ၁၀ သည် ကြည့်အပ်သော ၅၀ ပါးသောစိတ် တို့၌၊ (ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။)

၆။ ဆန္ဒော - ဆန္ဒသည်၊ အဟေထုက မောမူဟ ဝဇ္ဇိတ မိတ္တေသု-အဟိတ်စိတ် ၁၈, မောဟမူဒ္ဓေးသည်ကြည့်အပ်သော တခုယုတ် ခုနစ်ဆယ်သော စိတ်တို့၌၊ (ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။) ဣတိ- ပကိဏ်းစေတသိက်တို့ ဤသို့ယှဉ်ကုန်၏။

၇။ ပန - အကျဉ်းချုပ်ကား၊ ပကိဏ္ဏကပိဝဇ္ဇိတာ - ပကိဏ်းစေတသိက်သည် ကြည့်အပ်ကုန်သော၊ တေ ဝိတ္တုပ္ပါဒါ - ထိုစိတ်တို့သည်၊ ယထာက္ကမံ - အကြင် အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း၊ ဆသဗ္ဗိ - ၆၆ ပါးသည်၎င်း၊ ပဉ္စပညာသ - ၅၅ ပါးသည်၎င်း၊ ဧကာဒသ-၁၀ ပါးတို့သည်၎င်း၊ သောဠသ- ၁၆ ပါးတို့သည်၎င်း၊ သတ္တတိ-၇၀ သည်၎င်း၊ ဝိသတိစေ- ၂၀ သည်၎င်း၊ (ဟောန္တိ-ကုန်၏။)

၅။ ဝိတိသည် စိတ် ၁၂၁ တွင် ဒေါသမူ ၂, ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ၅၅, ကာယဝိညာဏ် ၂, စတုတ္ထဈာန်စိတ် ၁၀, ပေါင်း ၇၀ ကြည့်၍ ကြွင်း ၅၁ပါး၌ ယှဉ်၏။ [သုခသဟဂုတ် ၆၃ ခုတွင် သုခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဏ် ၁ နှင့် စတုတ္ထဈာန်စိတ် ၁၃ မှ တပါး ကျန် သုခသဟဂုတ်များတည်း။]

၆။ ဆန္ဒသည် အဟိတ်စိတ် ၁၈, မောဟမူစိတ် ၂ ကြည့်၍ ကြွင်းတခုယုတ် ခုနစ်ဆယ်သောစိတ်၌ယှဉ်၏။ ... ဤသို့ မြန်မာစကားပြင်အတိုင်း ခွဲတတ်ပါစေ။

သ ပကိဏ္ဏကာ - ပကိဏ်းစေတသိက်နှင့် တကွ ဖြစ်ကုန် သော၊ (တေဝိတ္တုပ္ပါဒါ - တို့သည်၊ ယထာက္ကမံ-တိုင်း၊) ပဉ္စ ပညာသ-၅၅ ပါးသည်၎င်း၊ ဆသဗ္ဗိ-၆၆ ပါးသည်၎င်း၊ အဠ သတ္တတိ-၇၀ ပါးသည်၎င်း၊ တိသတ္တတိ-၇၃ ပါးသည်၎င်း၊ ဧက ပညာသစ-၅၀ ပါးသည်၎င်း၊ ဧကုနသတ္တတိ-တခုယုတ် ခုနစ်ဆယ်သည်၎င်း၊ (ဟောန္တိ-ကုန်၏။)

၇။ သင်္ဂဟဂါထာ။ ။ “တေပန ဝိတ္တုပ္ပါဒါ ယထာက္ကမံ နှင့် တကွ ဆသဗ္ဗိ ပဉ္စပညာသ” စသော နှစ်ဂါထာ တို့ကား အကျဉ်းချုပ် ပြသော ဂါထာတို့တည်း။ ထိုတွင် ရှေ့ဂါထာဖြင့် ပကိဏ်းစေတသိက်တို့ အစဉ်အ တိုင်း ကြည့်အပ်သော စိတ်များကိုပြသည်။ [ပကိဏ္ဏကပိဝဇ္ဇိတာကို သတိပြု။] နောက်ဂါထာဖြင့် ပကိဏ်းစေတသိက်တို့ ယှဉ်ရာ စိတ်များကို ပြသည်။ [သ ပကိဏ္ဏကာကို ကြည့်။]

	အကြည့်	အယှဉ်
ဝိတက်	= ဆသဗ္ဗိ	ပဉ္စပညာသ
ဝိစာရ	= ပဉ္စပညာသ	ဆသဗ္ဗိ
အဓိမောက္ခ	= ဧကာဒသ	အဠသတ္တတိ
ဝိရိယ	= သောဠသ	တိသတ္တတိ
ဝိတိ	= သတ္တတိ	ဧကပညာသ
ဆန္ဒ	= ဝိသတိ	ဧကုနသတ္တတိ

ထိုတွင် ဆသဗ္ဗိ စသော သင်္ချာသည် စိတ်အကျဉ်း သင်္ချာလော, စိတ် အကျယ် သင်္ချာလော ဟု စဉ်းစားရာ၏။ လောကုတ္တရာ အားလုံး၌ ယှဉ်နိုင် သော စေတသိက်အတွက် စိတ်အကျဉ်း သင်္ချာကို ပြသည်။ [အဓိမောက္ခ

ဝိရိယ ဆန္ဒ ထိုတည်း။] လောကုတ္တရာစိတ် အချို့၌သာ ယှဉ်နိုင်သော စေတသိက် များအတွက် (အကျယ်ချဲ့ပြမှ သိသာမည် ဖြစ်သောကြောင့်) စိတ်အကျယ် သင်္ချာကို ပြသည်။ [ဝိတက် ဝိစာရ ဝိတိ ထိုတည်း။] ဆသဋ္ဌိ စသော သင်္ချာတို့၏ သင်္ချေယျ (သရုပ်) ကို အကျယ် စုစုပေါင်း ဩဇာရှိ ရေတွက်လေ။

သမ္ပယောဂနည်း ၇။ ။ သပ္ပာယ်တရားစေတသိက်တို့၏ယှဉ်ပုံ ယှဉ်ဟန်က တနည်း၊ ဝိတက်စသော ပကိဏ်းစေတသိက် ၆ ပါးတို့၏ယှဉ်ပုံ ယှဉ်ဟန်က အသီးအသီး ၆ နည်း ဖြစ်၍ အညသမာန်းစေတသိက်စုအတွက် သမ္ပယောဂနည်း ၇ နည်း ရှိသည် ဟု ဖတ်။

လေ့ကျင့်ခန်းမေးခွန်းများ

- က။ တေသံစိတ္တာ ဝိယုတ္တာနံ - ဂါထာသည် ဘာကိုပြသော ဂါထာနည်း၊ ထို ဂါထာကို အနက်ပေးပါ။
- ခ။ အတယ်နည်းမျိုးကို သမ္ပယောဂနည်းဟု ခေါ်သနည်း။
- ဂ။ သတ္တသပ္ပတ္တယုတ္တန္တိ - ဂါထာသည် ဘာကို ပြသော ဂါထာနည်း၊ ထို ဂါထာကို အနက်ပေးပါ။
- ဃ။ သပ္ပာယ်တရားစေတသိက်တို့သည် မည်မျှလောက်သော စိတ်၌ ယှဉ်သနည်း။
- င။ ဝိတက်သည် မည်မျှလောက်သော စိတ်၌ ယှဉ်သနည်း၊ ပါဠိကိုရှုတ်ပြပါ။ [ဝိစာရ စသော ၅ ပါးကိုလည်း မေးလေ။]
- စ။ တေပနစိတ္တံပြီဒါ စသော စကားများကို အတယ်သို့ နာမည် ခေါ်သ နည်း၊ အနက်ပေးပါ။
- ဆ။ ရှေ့ဂါထာက ဘာကို ပြ၍၊ နောက် ဂါထာက ဘာကို ပြသနည်း။

ဇ။ ရှေ့ ဂါထာလာ ဆသဋ္ဌိ စသော သင်္ချာတို့၏ သင်္ချေယျ (သရုပ်) ကို ရေတွက်ပြပါ။

[၁ - ၂ - ၃ စသော အရေအတွက်ကို သင်္ချာ ဟု ခေါ်၏၊ ထိုသို့ ရေတွက်အပ်သော သရုပ်ကို သင်္ချေယျ ဟု ခေါ်သည်။]

ဈ။ နောက် ဂါထာလာ ပဉ္စပညာသ စသော သင်္ချာတို့၏ သင်္ချေယျကို ရေ တွက်ပြပါ။

ည။ အညသမာန်းစေတသိက်၏ သမ္ပယောဂနည်း မည်မျှ ရှိသနည်း။

စက် လှ ညှိ ခွဲ ပုံ

ဋ။ ဝိတက်၏ ယှဉ်ရာသာ ဖြစ်၍ ဝိစာရ၏ ယှဉ်ရာ မဟုတ်သောစိတ် ရှိ သလော။

ဌ။ ဝိစာရ၏ ယှဉ်ရာသာ ဖြစ်၍ ဝိတက်၏ ယှဉ်ရာ မဟုတ်သောစိတ် မည်မျှ ရှိသနည်း။

ဍ။ ဝိတက် ဝိစာရ နှစ်ပါးစုံ ယှဉ်ရာစိတ်ကား မည်မျှနည်း။

ဎ။ နှစ်ပါးစုံ ယှဉ်ရာ မဟုတ်သော စိတ်ကား မည်မျှနည်း။

[ဤ နည်းအတိုင်း ဝိတက်ကို မူတည်၊ အဓိမောက္ခကို မူလီသွတ်၍၌၊ ထို့နောက် ဝိစာရစသည်ကို မူတည်၊ အဓိမောက္ခစသည်ကို မူလီသွတ်လျက် လေးချက်လှည့်၍ ခွဲပြလေ။ စာသင်သားကို ဉာဏ်မှာ သိပ်ရှုပ်ပုံ ရလျှင်လည်း ခွဲမပေးနှင့်၊ နောင်အခါ အလိုအလျောက် နားလည်လာလိမ့်မည်။]

အညသမာန်း သမ္ပယောဂနည်း ပြီး၏။

အကုသိုလ်စေတသိက် ၁။ ပန-အတ္ထိ တပါးကား၊ အကုသလေ
 သမ္ပယောဂနည်း သု - အကုသိုလ် စေတသိက် တို့တွင်၊
 မောဟော - မောဟာဂုဏ်၊ အဟိရိကံ-ဂုဏ်၊ အနောတ္တပ္ပိ - ဂုဏ်၊
 ဥဒ္ဓစ္စံ-ဂုဏ်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စတ္တာရော-လေးပါးကုန်သော၊ ဣမေ
 စေတသိကာ-ဤ စေတသိက်တို့သည်၊ သဗ္ဗာကုသလ သာဓာ
 ရဏာနာမ - အလုံးစုံသော အကုသိုလ်စိတ် တို့နှင့် ဆက်ဆံ
 သော စေတသိက်တို့ မည်၏။ [သဗ္ဗေသုပိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်
 ကုန်သော၊ စွါဒသာ ကုသလေသု - တဆယ့် နှစ်ပါးသော
 အကုသိုလ်စိတ်တို့၌၊ လက္ခန္ဓိ - ရအပ်ကုန်၏။]

၂။ လောဘော - လောဘကို၊ အဋ္ဌသု - ရှစ်ပါးကုန်သော၊
 လောဘသဟဂတ စိတ္တေသွေဝ- လောဘသဟဂုတ် စိတ်တို့၌
 သာလျှင်၊ လက္ခတိ-ရအပ်၏။

၃။ ဒိဋ္ဌိ - ဒိဋ္ဌိကို၊ စတုသု - လေးပါးကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌိဂတ
 သမ္ပယုတ္တေသု ဇေ - ဒိဋ္ဌိဂတ သမ္ပယုတ် စိတ် တို့၌ သာလျှင်၊
 (လက္ခတိ-၏။) [ဇေသဒ္ဓါနှင့် လက္ခတိကို ဝါကျတိုင်းလိုက်။]

၄။ မာနော - မာနကို၊ စတုသု-ကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌိဂတပိပ္ပယု
 တ္တေသုဇေ-ဒိဋ္ဌိဂတ ပိပ္ပယုတ်စိတ်တို့၌သာလျှင်။ လက္ခတိ-၏။

၅။ ဒေါသော-ဒေါသဂုဏ်၊ ဣဿာ-ဂုဏ်၊ မစ္ဆရိယံ-ဂုဏ်၊
 ကုက္ကုစ္စံ-ဂုဏ်၊ ဣတိ-ဤ စေတသိက်တို့ကို၊ ဗွိသု - နှစ်ပါးကုန်

အကုသိုလ်စေတသိက်သမ္ပယောဂနည်း။ ။ [မည်သည့်စေတသိက်
 က မည်သည့်စိတ်၌ ယှဉ်ကြောင်းမှာ ပါဠိသွားဖြင့် ထင်ရှားပြီ။]

သော၊ ပဋိဗာသမ္ပယုတ္တစိတ္တေသုဇေ - ပဋိဗာ သမ္ပယုတ်စိတ်
 တို့၌သာလျှင်၊ (လက္ခန္ဓိ-ကုန်၏။)

၆။ ထိနမိဒ္ဓံ - ထိနမိဒ္ဓကို၊ ပဉ္စသု - ငါးပါးကုန်သော၊
 သသင်္ခါရိက စိတ္တေသုဇေ - သသင်္ခါရိက စိတ်တို့၌ သာလျှင်၊
 (လက္ခတိ-၏။)

၇။ ဝိစိကိစ္ဆာ - ဝိစိကိစ္ဆာကို၊ ဝိစိကိစ္ဆာ သဟဂတ
 စိတ္တေယေဝ - ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ် စိတ်၌သာလျှင်၊ (လက္ခတိ-
 ၏။)

၈။ သင်္ခဟ စတ္တာရော-လေးပါးသော စေတသိက်တို့သည်၊
 သဗ္ဗာပုညေသု - အလုံးစုံသော အကုသိုလ်စိတ်
 တို့၌၊ ဂတာ-ဖြစ်ကုန်၏။ တယော - သုံးပါးသော စေတသိက်
 တို့သည်၊ လောဘမူလေ - လောဘမူ စိတ်၌သာလျှင်၊ ဂတာ-
 ကုန်၏။ စတ္တာရော-လေးပါးသော စေတသိက်တို့သည်၊ ဒေါသ
 မူလေသု - ဒေါသမူစိတ်တို့၌သာလျှင်၊ ဂတာ - ကုန်၏။ နွယံ-
 ထိနမိဒ္ဓနှစ်ပါးအပေါင်းသည်၊ သသင်္ခါရေ-သသင်္ခါရိကစိတ်
 ငါးပါး၌သာလျှင်၊ ဂထံ-၏။ တထာ - ထိုမှတပါး၊ ဝိစိကိစ္ဆာ-
 ဝိစိကိစ္ဆာ စေတသိက်သည်၊ ဝိစိကိစ္ဆာ စိတ္တေဝ-ဝိစိကိစ္ဆာ
 သဟဂုတ်စိတ်၌ သာလျှင်၊ ဂတာ - ဖြစ်၏။ ဣတိ - ဤသို့၊
 စတုဒ္ဓသ - တဆယ့် လေးပါးသော အကုသိုလ် စေတသိက်

၈။ သင်္ခဟဂါဏာ။ ။ သဗ္ဗာ ပုညေသုစတ္တာရော စသည်၌ စတ္တာရော
 သော သင်္ခါတို့၏ သင်္ခေယျကို စုဏ္ဏိယ အကျယ်ကြည့်၍ ကောက်ပြလေ။

တို့သည်၊ ခွဲဒဿ ကုသလေသွေဝ - တဆွဲ နှစ်ပါးသော အကုသိုလ် စိတ်တို့၌သာလျှင်၊ ပဉ္စမာ-ငါးပါးအပြားအားဖြင့်၊ သမ္ပယုတ္တန္တိ-ယှဉ်ကုန်၏။

သမ္ပယုတ္တန္တိ ပဉ္စမာ ။ ။ ဤ ပါဠိဖြင့် အကုသိုလ် စေတသိက်တို့၏ သမ္ပယောဂနည်း ၅ နည်း ရှိသည်ဟု ပြသည်။

၁။ သဗ္ဗာပုညေသု စတ္တာရော-အရ သမ္ပယောဂနည်း တနည်း။

၂။ လောဘမူလေ တယောဂတာ-အရ တနည်း။

[လောဘသည် လောဘမူလ် ဝပါးလုံး၌ ယှဉ်၏။ ဒိဋ္ဌိသည် လောဘမူ သမ္ပယုတ် ၄ ၌သာ ယှဉ်၏။ မာနသည် လောဘမူ ဝိပဿနာ ၄ ၌သာ ယှဉ်၏။ ဤသို့ ယှဉ်ပုံမတူသော်လည်း ယှဉ်ရာစိတ်မှာ လောဘမူစိတ်ချည်းသာဖြစ်၍ သမ္ပယောဂ တနည်းတည်းဟု ကျမ်းဆရာ ယူထားသည်။]

၃။ ဒေါသမူလေသု စတ္တာရော-အရ.....တနည်း။

၄။ သသင်္ခါရေဒ္ဓယံ- အရ.....တနည်း။

၅။ ဝိစိကိစ္ဆာ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတစိတ္တေ-အရ.....တနည်း။

ဤသို့ သမ္ပယောဂနည်း ၅ နည်း ရှိသည်။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ သဗ္ဗာ ပုညေသု စတ္တာရော စသည်ကို 'ဘာ ဂါထာ ခေါ်သနည်း၊ အနက်ပေးပါ။
- ခ။ စတ္တာရော-အရ သရုပ်ကောက်၍ ဆိုင်ရာ ပါဠိ အကျယ်ကို ရွတ်ပါ။
- ဂ။ တယော- အရ သရုပ်ကောက်၍ ပါဠိအကျယ်ကို ရွတ်ပြပါ။

ဃ။ ဒေါသမူလေသု စတ္တာရော-အရ သရုပ်ကောက်၍ ပါဠိ အကျယ်ကို ရွတ်ပါ။

င။ သသင်္ခါရေဒ္ဓယံ- သရုပ်ကောက်၍ ပါဠိ အကျယ်ကို ရွတ်ပါ။

စ။ အကုသိုလ် စေတသိက်တို့၏ သမ္ပယောဂ ၅ နည်းကို ရေးတွက်ပါ။

စက်လှည့်ခွဲပုံ

ဆ။ မောဟ၏ ယှဉ်ရာသာဖြစ်၍ လောဘ၏ ယှဉ်ရာ မဟုတ်သော စိတ် မည်မျှနည်း။

ဇ။ လောဘ၏ ယှဉ်ရာသာဖြစ်၍ မောဟ၏ ယှဉ်ရာ မဟုတ်သော စိတ် ရှိသလော။

ဈ။ နှစ်ပါးစုံယှဉ်ရာ မဟုတ်သောစိတ် မည်မျှနည်း၊ သရုပ်ရေးတွက်ပါ။

[ဤနည်းအတိုင်း မောဟကို မူတည်ကာ ဒိဋ္ဌိမာနမှစ၍ ဝိစိကိစ္ဆာ တိုင်အောင် မူလီသွတ်၊ ထိုနောက် လောဘ စသည်ကို မူတည်၍ ဒိဋ္ဌိ စသည်ကို မူလီသွတ်၍၊ ယှဉ်ရာ စိတ်ချင်း တူနေလျှင် ထပ်၍ မူတည်ခြင်း၊ မူလီသွတ်ခြင်း မပြုနှင့်၊ ဥပမာ-မောဟကို မူတည်လျှင် အဟိရိက စသည်ကို မူလီမသွတ်နှင့် ထပ်၍လည်း မူတည်မနေနှင့်၊ ဒေါသကို မူလီ သွင်းပြီးလျှင် ဣဿာမစ္ဆရိယ ကုက္ကုစ္စကို ထပ်၍ မူလီမသွတ်နှင့်၊ ထပ်၍မူလီသွတ်သော် လည်း သရုပ်အရ ထူးတော့မည် မဟုတ်။]

အကုသိုလ် စေတသိက်များ၏ သမ္ပယောဂနည်း

ပြီး ပြီး ။

သောဘနစေတသိက် ၁။ ပန-အတ္တိ တပါးကား၊ သောဘနေ
သမ္ပယောဂနည်း သု - သောဘန စေတသိက် တို့တွင်၊
 တာဝ-ပိရတိ စသည်တို့မှ ဂြေဉ္စာ၊ (နိဗ္ဗိဋ္ဌာ - ကုန်သော၊)
 သောဘန သာဓာရဏာ - သောဘန သာဓာရဏ မည်ကုန်
 သော၊ ဧကုဒ္ဒပိသတိ - တခုယုတ်နှစ်ဆယ်သော၊ ဣမေစေတ
 သိကာ - ဤ စေတသိက်တို့သည်၊ သဗ္ဗေသုပိ-အလုံးစုံလည်း
 ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧကုဒ္ဒသဗ္ဗိသောဘန စိတ္တေသု - တခုယုတ်
 ခြောက်ဆယ်သော သောဘနစိတ်တို့၌၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ - ရှိကုန်၏။
 (ယှဉ်ကုန်၏-ဟူလို။)

၂။ ပန-ကား၊ တိဿောပိ - သုံးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊
 ပိရတိယော - ပိရတိ စေတသိက်တို့ကို၊ လောကုတ္တရ စိတ္တေ
 သု - လောကုတ္တရာစိတ်တို့၌၊ သဗ္ဗထာပိ- [ဒုစရိုက် ဒုရာဇီဝ၊
 ဟူသမျှကို၊ တစ မချန်၊ ပယ်ထုန် ဂြောဉ်ရှား] အလုံးစုံသော
 အပြားအားဖြင့်၊ နိယတာ-အမြဲ ယှဉ်ကုန်လျက်၊ ဧကတောဝ-
 တပြိုင်နက်ထည်း ပင်လျှင်၊ လန္တန္တိ-ရအပ်ကုန်၏။

သောဘနစေတသိက် သမ္ပယောဂနည်း

၁။ သောဘန သာဓာရဏ စေတသိက် ၁၉ သည် သောဘနစိတ်
 အကျဉ်းတခုယုတ် ၆၀ (အကျယ် ၉၁) ၌ ယှဉ်၏။

၂။ ဝိရတိယော၊ ပေ၊ လန္တန္တိ - ပိရတိစေတသိက် ၃ ပါးတို့သည်
 လောကုတ္တရာစိတ်တို့၌ ယှဉ်ရာဝယ်၊.....

(သဗ္ဗထာပိ - ဖြင့် ကာယ ဒုစရိုက် ဝစီဒုစရိုက် ဒုရာဇီဝ ဟူသမျှတို့မှ
 အကုန်အစဉ် ဂြောဉ်ကြည့်သောအားဖြင့် ယှဉ်ပုံကိုပြ၏။ [သတ် ဖြတ် နိုး ဝှက်
 မြင်း စသည်ကို ပြုလျက် မတရား အသက်မွေးမှုကို “ဒုရာဇီဝ” ဟု ခေါ်၏။]

ပန-ကား၊ လောကီယေသု-လောကီစိတ်တို့တွင်၊ ကာမာ
 ဝစရ ကုသလေသွေဝ - ကာမာဝစရ ကုသိုလ်စိတ်တို့၌သာ
 လျှင်၊ ကဒါပိ - [ဒုစရိုက် , ဒုရာဇီဝတို့မှ ဂြောဉ်ကြည့်ခိုက်သာ]
 တရံတခါ၌၊ ပိသုပိသု - [သုံးပါးမတွဲ, တကွတပြား] သီးခြား၍
 သီးခြား၍၊ သန္ဓိဿန္တိ-ထင်ကုန်၏။ (ယှဉ်ကုန်၏။)

(နိယတာ - ဖြင့် လောကုတ္တရာစိတ် ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်း အမြဲယှဉ်လျက်
 ပါသည်ဟု ပြ၏။)

(ဧကတောဝ - ဖြင့် သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တ သမ္မာအာဇီဝ ၃ ပါးလုံး
 တပြိုင်နက် အတူတကွ ယှဉ်ကြသည် ဟု ပြသည်၊ သဗ္ဗထာပိ
 ဧကတောတို့၏ ထူးခြားပုံကို တာသာဇီကာ၌ ဆိုထားပြီ။

[ဆောင်း] သဗ္ဗထာပိ-သဒ္ဓါရိုက်, ဒုစရိုက်, ကုန်သိမ်းခြံ၍, ဂြောဉ်ပုံကိုမျှ,
 မိပ္ပာယ် ပြ၏, တကွယှဉ်ပုံ, မပြတုံခွဲ၊ ဧကတော-က, သဘောပြ
 မှာ, တကွစုံယှဉ်, ကုန်မကြည့်သည်, ယူအင် ဤသို့ ကွဲသတည်း။

လောကီယေသုပန၊ ပေ၊ ဝိသုပိသု - လောကီစိတ်တို့တွင်ကား ကာမာ
 ဝစရကုသိုလ်စိတ်၌သာ ပိရတိ ယှဉ်သည်၊ ထိုသို့ ယှဉ်ရာဝယ်.....

ကဒါပိ-ဒုစရိုက် ဒုရာဇီဝတို့မှ ဂြောဉ်ကြည့်ရာ တရံတခါသာ ယှဉ်သည်။
 [လောကုတ္တရာစိတ်၌ ကဲ့သို့ အမြဲ မယှဉ် ဟု ရှေ့ဝါကျက “နိယတာ ” ကို
 စောင်းသော စကားတည်း။] ထို့ကြောင့် ဘုရားဖူး တရားနာ စသည်ဖြင့်
 မဟာကုသိုလ်စိတ်တွေ ဖြစ်နေသော်လည်း ဂြောဉ်ကြည့်မှု သဘော မပါ,
 ဂြောဉ်ကြည့်စရာ ဒုစရိုက် မရှိသောကြောင့် ပိရတိစေတသိက်များ ယှဉ်လျက်
 မပါချေ။

ဝိသုပိသု - ထိုသို့ တရံတခါ ယှဉ်ပြန်ပါလည်း အသီးအသီး တပါးစီ
 တပါးစီသာ ယှဉ်သည်။ ဝစီ ဒုစရိုက်မှ ဂြောဉ်ကြည့်၍ သမ္မာဝါစာ ယှဉ်ခိုက်
 သမ္မာကမ္မန္တ သမ္မာအာဇီဝတို့ မယှဉ်၊ ကာယဒုစရိုက်မှ ဂြောဉ်ကြည့်၍ သမ္မာ

၃။ ပန-ကား။ အပ္ပမညာယော-အပ္ပမညာစေတသိက် တို့သည်။ ခွါဒသသု - တဆဲ့ နှစ်ပါးကုန်သော၊ ပဉ္စမဇ္ဈာနဝဇ္ဇိတမဟာဂ္ဂတ စိတ္တေသုစေတ-ပဉ္စမဇ္ဈာနစိတ်သည် ကြည့်အပ်သော မဟာဂ္ဂုတ်စိတ် တို့၎င်း၊ ကာမာဝစရ ကုသလေသုစ - ကာမာဝစရ ကုသိုလ်စိတ်တို့၎င်း၊ သဟေတုက ကာမာဝရကြိယ စိတ္တေသုစ-သဟိတ် ကာမာဝစရ ကြိယာစိတ်တို့၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အဋ္ဌပိသတိ စိတ္တေသေဝ- ၂၀ ပါးသော စိတ်တို့၌သာ ယျင်ကဒါမိ-[သတ္တပညတ်ကို အာရုံပြု၍ သနားမှု၊ ဝမ်းမြော်မှု၊ ဖြစ်ရာ] တရုံတခါ၌၊ နာနာ-[၂ ပါး မတွဲ, တကွတပြား] အသီးအခြားတို့သည်၊ ဟုတ္တာ-ဖြစ်ကုန်၍၊ ဇာယန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

ကမ္မန္တ ယှဉ်ခိုက်, ကျန်နှစ်ပါး များ၍၊ မိစ္ဆာဇီဝမှ ရှောင်ကြဉ်၍ သမ္မာအာဇီဝ ယှဉ်ခိုက်, ကျန်နှစ်ပါးမယှဉ် ဟုလို၊ [လောကုတ္တရာစိတ်၌ကဲ့သို့ တပြိုင်နက် တပေါင်းထည်း မယှဉ်နိုင်ဟု ရှေးဝါကျက “ကေတော” ကို စောင်းသည်။] ၎် ၂ နံပါတ် ဝါကျအရ ပိရတိ ၃ ပါးသည် လောကုတ္တရာစိတ် ၈, မဟာကုသိုလ် ၈, ပေါင်း ၁၆ ပါးသော စိတ်၌ ယှဉ်၏ ဟု မှတ်နဲ့ပါ။

၃။ အပ္ပမညာ ယောပန၊ ပေ၊ ဟုတ္တာ ဇာယန္တိ - အပ္ပမညာ စေတသိက် ၂ သည် ပဉ္စမဇ္ဈာနစိတ်ကြည့် မဟာဂ္ဂုတ် ၁၂ ပါး, မဟာကုသိုလ် ၈, မဟာကြိယာ ၈, ပေါင်း ၂၀ ပါးသောစိတ်၌ ယှဉ်သည်။ ထိုသို့ ယှဉ်ရာဝယ်,

ကဒါမိ - သတ္တပညတ်ကို အာရုံပြု၍ သနားမှု-ဝမ်းမြောက်မှု ဖြစ်သည် အခါသာ ယှဉ်၏။ “ဘုရားစသည်ကို အာရုံပြုသည်အခါ မယှဉ်နိုင်” ဟုလို။

နာနာ - ထိုကဲ့သို့ တရုံတခါ ယှဉ်ပြန်ပါလည်း နှစ်ပါးစုံ၍ မယှဉ်နိုင်, တသီးတခြား တပါးစီ ယှဉ်သည်။ “ ခုကွဲတသတ္တကို အာရုံပြု၍ သနားမှု

ပန-ဝါဒအထူး မိန့်ဆိုဥားအံ့၊ ဧတ္ထ-ဤ ၂၀ ပါးသော စိတ် တို့တွင်၊ ဥပေက္ခာ သဟဂတေသု-ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် ၈ ပါး တို့၌၊ ကရုဏာ မုဒိတာ - ကရုဏာ မုဒိတာ စေတသိက်တို့ သည်၊ နသန္တိ - မရှိကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ကေပိ - အချို့ဆရာတို့ သည်၊ ဝဒန္တိ - ဆိုကြကုန်၏။

၄။ ပန-ကား၊ ပညာ-ပညာစေတသိက်သည်၊ ခွါဒသသု- ၁၂ ပါး ကုန်သော၊ ဉာဏ သမ္ပယုတ္တ ကာမာဝရ စိတ္တေသု စေတ-ဉာဏ သမ္ပယုတ် ကာမာဝစရစိတ်တို့၎င်း၊ သဗ္ဗေသုပိ- အလုံးစုံသည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပဉ္စတ္ထိံ သမဟာဂ္ဂတလောကုတ္တရ

ဖြစ်သည့်အခါ ကရုဏာယှဉ်၍၊ မုဒိတာ မယှဉ်၊ သုခိတသက္ခာကို အာရုံပြု၍ ဝမ်းမြောက်မှုဖြစ်သည့်အခါ မုဒိတာသာယှဉ်၍၊ ကရုဏာ မယှဉ် ဟုလို။

ကေပိဝါဒ။ ။ အချို့ဆရာတို့ကား “ထို ၂၀ ပါးတွင် မဟာကုသိုလ် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ၄, မဟာကြိယာ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ၄, ပေါင်း ၈ ပါး၌ ကရုဏာ မုဒိတာ မယှဉ်ထိုက် ” ဟု ဆိုကြ၏။ ထိုဝါဒကို ဘာသာဇီကာ၌ စိစစ်ထားသည်။ ကျက်မှတ်နှင့်ရန်ကား.....

[ဆောင်] လေ့လာပြီးသား, ကျမ်းဂန်များကို, မထားသတိ, ရွတ်နိုင်ဘိသို့, မုဒိ ကရုဏာ, ဘာဝနာ၏, အပ္ပနာ ရှေ့တန်း, ကမ္မဋ္ဌာန်း၌, စီးဖြန်းဝါးဝ, အသား ကျက, သောမန ဥပပတ်, လှည့်စီ ဖြစ်ကြောင်း, ရှိစကောင်းမို့, ၎င်းဝါဒ, ကေပိပြဟု, အောက်ရ ထေရ်ရှင် မိန့်သတည်း။

၄။ ပညာ၊ ပေ၊ သမ္ပယောဂံဂန္ထတိ-ပညာစေတသိက်သည် ဉာဏ သမ္ပယုတ် ကာမာဝစရစိတ် ၁၂, မဟာဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာစိတ် ၃၅, ပေါင်း ၁၁

စိတ္တေသုဝ - ၃၅ ပါးသော မဟာဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာစိတ်တို့ ၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သတ္တစက္ကာလီသ စိတ္တေသု-၄၇ ပါးသော စိတ်တို့၌၊ သမ္ပယောဂံ - ယှဉ်ခြင်းသို့၊ ဝတ္ထတိ - ရောက်၏၊ ဣတိ-သောဘနစေတသိက်တို့ ဤသို့ ယှဉ်ကုန်၏။

၅။ ဆင်္ဂဟ ကျေနပ်သတိ - တချယုတ် နှစ်ဆယ်သော၊ ဗ္ဗော- သဘောတရားတို့သည်၊ ကျေနပ်သဗ္ဗိသု-တချယုတ် ခြောက်ဆယ်သောစိတ်တို့၌၊ ဇာယန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ တယော- သုံးပါးသောစေတသိက်တို့သည်၊ သောဗ္ဗသမိတ္တေသု-၁၆ ပါး သောစိတ်တို့၌၊ ဇာယန္တိ-ကုန်၏။ ဇွယ် - စေတသိက် နှစ်ပါး အပေါင်းသည်၊ အဠာပိသတိယံ- ၂၈ ပါးသောစိတ်၌၊ ဇာယတိ- ဖြစ်၏၊ ပညာ-ပညာကို၊ သတ္တစက္ကာလီသ ဝိဇေသုဝိ-၄၇ ပါး အပြားရှိသော စိတ်တို့၌၊ (ဝိ-အနက်မရှိ) ပကာယိတာ-ပြအပ် ၏။ ဇေဝံ-ဤသို့၊ သောဘနာ - သောဘနစေတသိက်တို့သည်၊ သောဘနေသ္မေဝ - သောဘနစိတ်တို့၌ သာလျှင်၊ စတုစာ - လေးပါး အပြားအားဖြင့်၊ သမ္ပယုတ္တာ-ယှဉ်ကုန်၏။

၄၇ ပါးသော စိတ်တို့၌ ယှဉ်၏။ [ဤ၌ မဟာဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာစိတ်တို့ကို သမ္ပယုတ် ဟု နာမည် မတပ်ဘဲ “မဟာဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာစိတ္တေသု” ဟု သုံး ထားသောကြောင့် မဟာဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာ စိတ်တို့ကို သမ္ပယုတ် ဟု မဆိုလို ကြောင်း စိတ်ပိုင်း၌ ပြခဲ့သည်။]

၅။ ဆင်္ဂဟဂါထာ။ ။ “ သမ္ပယုတ္တာ စတုစေဝံ ” ဖြင့် သောဘန စေတသိက်တို့၏ ယှဉ်ပုံ (သမ္ပယောဂနည်း) ၄ မျိုး ရှိကြောင်းကို ပြသည်။ သောဘနသာဓာရဏ စေတသိက်တို့၏ သမ္ပယောဂနည်း ၁, ဝိရတိတို့၏

နိယတ အနိယတ ယထာဂုတ္တာနိဿာရေန - အကြင် အကြင် ယောဂီအနွဲ့ ဆိုအပ်ပြီးသော သမ္ပယောဂနည်းကိုအစဉ် လိုက်သဖြင့်၊ ဣဿာမစ္ဆေ ရကုတ္တုတ္တဝိရတိ ကရုဏာဒယော- ဣဿာ မစ္ဆေ ရိယ ကုတ္တုတ္တ ဝိရတိ ကရုဏာမုဒိတာစေတသိက် တို့သည်၊ နာနာ-တလီးတခြားတပါးစီ ဖြစ်ကုန်လျက်၊ ကဒါစိ- တရံတခါ၌၊ (ဇာယန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏) ထိနမိဒ္ဓံ-ထိနနှင့် မိဒ္ဓသည်၊ တထာ - ထို တရံတခါ၌၊ သဟ-အတူတကွ၊ (ဇာယတိ-၏) သေသာ-ကြွင်းသောစေတသိက်တို့သည်၊ နိယတယောဂီနော- အမြဲယှဉ်လေ့ရှိသော စေတသိက်တို့ မည်၏။

သမ္ပယောဂနည်း ၁, အပ္ပမညာတို့၏ သမ္ပယောဂနည်း ၁, ပညိန္ဒြေ၏ သမ္ပယောဂနည်း ၁, ပေါင်း ၄ ပါး ဟု အကျယ် စုစုပေါင်းနှင့် အကျဉ်း သင်္ဂဟကို ကြည့်၍ ရေတွက်လေ၊ ကျေနပ်သတိ ကျေနပ်သဗ္ဗိ စသော သင်္ချာတို့၏ သင်္ချေယျ ကိုလည်း အကျယ်စကားကြည့်၍ ရေတွက်နိုင်လောက်ပြီ။

နိယတယောဂီ အနိယတယောဂီ အနွဲ့။ ။ [နိယတ = အမြဲ + ယောဂီ = ယှဉ်လေ့ရှိသော စေတသိက်၊] မိမိတို့ ယှဉ်ဘက်စိတ်ဖြစ်တိုင်း အမြဲ ယှဉ်လျက်ရှိသော စေတသိက်များကို “ နိယတယောဂီ ” ဟု ခေါ်၍၊ မိမိတို့ ယှဉ်ဘက်စိတ်ဖြစ်တိုင်းအမြဲမယှဉ် တရံတခါသာ ယှဉ်နိုင်သော စေတသိက်ကို “ အနိယတယောဂီ ” ဟု ခေါ်သည်။]

ဣဿာ မစ္ဆေရိယ ကုတ္တုတ္တ ၃, ဝိရတိ ၃, ကရုဏာ မုဒိတာ ၂, မာန ၁, ထိန မိဒ္ဓ ၂, ဤ ၁၁ ပါးသည် အနိယတယောဂီ စေတသိက်များတည်း။ ကြွင်းသော ၄၁ ပါးကား နိယတယောဂီ စေတသိက်များတည်း။ [ဝိရတိအရ လောကီ ဝိရတိကိုယူ, လောကုတ္တရာဝိရတိကား အမြဲယှဉ်သည်, ကရုဏာ ဒယော၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် မုဒိတာကိုယူ။]

ယထာဂုတ္တာ နုသာဓရေန — မည်သည့်စိတ်၌ အမြဲယှဉ်ပုံ မယှဉ်ပုံမှာ ဆိုးခဲ့ပြီးသော သမ္ပယောဂနည်းကို အစဉ်လိုက်ကြည့်သဖြင့် သီလေ - ဟူလို့၊ တို့ကြောင့် ၎င်းပါဠိကို နိယတ အနိယတယောဂီ ၂ မျိုးနှင့် ဆိုင်အောင် ရှေးဦးစွာ အနက်ပေးရမည်။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ သောဘနုသာဓာရဏ စေတသိက် ၁၉ သည် မည်မျှလောက်သော စိတ်၌ ယှဉ်သနည်း၊ ပါဠိကိုရွတ်ပါ။
- ခ။ ဝိရတိစေတသိက်သည် မည်မျှလောက်သောစိတ်၌ ယှဉ်သနည်း။
- ဂ။ ဝိရတိတို့ လောကုတ္တရာစိတ်၌ ယှဉ်သည့်အခါ ရံခါ ယှဉ်သလား အမြဲ တန်း ယှဉ်သလား၊ ဆိုင်ရာပါဠိကို ထောက်ပါ။
- ဃ။ တပေါင်းထည်း ယှဉ်သလား၊ တပါးစီ ယှဉ်သလား၊ ဆိုင်ရာ ပါဠိကို ထောက်ပါ။
- င။ လောကီမဟာဂုဿိလ်စိတ်၌ အမြဲတန်း တပေါင်းထည်း ယှဉ်သလော၊ ဘယ်ပုံယှဉ်သနည်း ဆိုင်ရာပါဠိကို ထောက်ပါ။
- စ။ အပ္ပမညာဒွေးသည် မည်မျှလောက်သောစိတ်၌ ယှဉ်သနည်း။
- ဆ။ အမြဲတန်း တပေါင်းထည်း ယှဉ်သလော၊ ဘယ်ပုံ ယှဉ်သနည်း၊ ဆိုင်ရာ ပါဠိကို ထောက်ပါ။
- ဇ။ ကေဝိဆရာဘို့အလို အပ္ပမညာဒွေးသည် မည်မျှလောက်သော စိတ်၌ ယှဉ်သနည်း။
- ဈ။ ပညိခြေစေတသိက်သည် မည်မျှလောက်သောစိတ်၌ ယှဉ်သနည်း။

- ည။ ဧကုနဝိသတိဓမ္မာ အစ၊ သောဘနုသေဝ သောဘနာ အဆုံးရှိသော ဂါထာသည် ဘာကိုပြသော ဂါထာနည်း။
- ဋ။ သောဘနုစေတသိက်တို့၏ သမ္ပယောဂနည်း မည်မျှရှိသနည်း၊ ရေတွက်ပါ။
- ဌ။ ဧကုနဝိသတိ ဧကုနသဋ္ဌိ သင်္ချာတို့၏ သင်္ချေယျကို ပြပါ။
- ဍ။ တယော သောဠသ သင်္ချာတို့၏ သင်္ချေယျကို ပြပါ။
- ဎ။ ဒွယံ အဋ္ဌဝိသတိ သင်္ချာတို့၏ သင်္ချေယျကို ပြပါ။
- ဏ။ သတ္တစက္ကာလီသ သင်္ချာ၏ သင်္ချေယျကို ပြပါ။
- တ။ စေတသိက် ၅၂ ပါးလုံးတို့၏ သမ္ပယောဂနည်းပေါင်းမည်မျှရှိသနည်း၊ အကျဉ်းချုပ် ရေတွက်ပြပါ။
[စက်လှည့်၍ ခွဲလိုလျှင် ခွဲလေဥးတော့၊ ကျယ်မည်စိုး၍ မရေးပြီ။]
- ထ။ ဣဿာ မစ္ဆရ ကုက္ကုစ္စ စသော ဂါထာ (၆ ပါး) ကို အနက်ပေးပါ။
- ဒ။ အနိယတယောဂီစေတသိက် မည်မျှရှိသနည်း၊ ရေတွက်ပြပါ။
- ဓ။ နိယတယောဂီစေတသိက် မည်မျှရှိသနည်း။

ဤတွင် သမ္ပယောဂနည်း ငြီး၏။

ဆင်္ဂဟနည်းပဋိညာဉ်နှင့် ဒါနိ - ယခုအခါ၌၊ တေသံ - ထို စေတသိက်ပိုင်း၏ တာသိက်တို့၏ သင်္ဂဟဉာဉ် - [ထိုထိုစိတ်၌၊ ရထိုက်သမျှ၊ ပေါင်းယူပြသည့်] သင်္ဂဟ နည်းကိုလည်း၊ ယထာရဟံ - ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ပဝက္ခာမိ - မိန့်ဆိုပေအံ့၊ အနုတ္တရေ - လောကုတ္တရာစိတ်၌၊ ဆတ္တိံသ - ၃၆ ပါးသော၊ ဓမ္မာ - သဘောတရားတို့ကို၊ လက္ခန္ဓိ - ရအပ်ကုန်၏၊ မဟဂ္ဂတေ - မဟဂ္ဂုတ်စိတ်၌၊ ပဉ္စတ္တိံသ - ၃၅ ပါးသော၊ ဓမ္မာ - တို့ကို၊ လက္ခန္ဓိ - ရအပ်ကုန်၏၊ ကာမာဝစရသောဘာနေ - ကာမာဝစရသောဘာန စိတ်၌၊ အဋ္ဌတ္တိံသာဝိ - ၃၈ ပါးလည်းဖြစ်သော၊ ဓမ္မာ - တို့ကို၊ လက္ခန္ဓိ - န်၏၊ အပုညဒြိ - အကုသိုလ်၌၊ သတ္တဝီသတိ - ၂၇ ပါးသော၊ ဓမ္မာ - တို့ကို၊ လက္ခန္ဓိ - ကုန်၏၊ အဟေတုကေ - အဟိတ်စိတ်၌၊ ဒွါဒသ - ၁၂ ပါးကုန်သော၊

သင်္ဂဟနည်း

သင်္ဂဟဉာဉ်ပဝက္ခာမိ၊ တေသံ ဒါနိ ယထာရဟံ - - - ဤ ၂ ပါဒကား သင်္ဂဟနည်းကို ပြလို၍ စချီသော ပဋိညာဉ် - အချီစကားတည်း၊ ယခုအခါ ထိုစေတသိက်တို့၏ သင်္ဂဟနည်းကို ပြဆိုပေအံ့-ဟူလို။

သင်္ဂဟ - [သံ+ဂဟ] သံ (သံပိဏ္ဍေတွာ) = ပေါင်း၍+ဂဟ = ယူကြောင်းနည်း။ [ပြခဲ့သော သမ္ပယောဂနည်း အရ(ဖိတ် တမျိုး တမျိုး၌ ယှဉ်ထိုက်သမျှ စေတသိက်တို့ကို ပေါင်း၍ ယူကြောင်းနည်း (အပေါင်း ရေတွက်နည်း) ကို "သင်္ဂဟနည်း" ဟု ခေါ်သည်။ "ဆတ္တိံသာနုတ္တရေဓမ္မာ" (လောကုတ္တရာစိတ်၌ စေတသိက်ပေါင်း ၃၆ ပါး ယှဉ်သည်။) စသော လာလတ္တံ့ စကားကို ထောက်လေ။

ဓမ္မာ - တို့ကို၊ လက္ခန္ဓိ - ၏၊ ဣတိစ - ဤသို့၊ (စ-အနက် မရှိ) ယထာ သန္တံဝယောဂေန - ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ ယှဉ်ခြင်းဖြင့်၊ တတ္ထ - ထိုစိတ်တို့၌၊ ပဉ္စဓာ - ငါးပါး အပြားအားဖြင့်၊ သင်္ဂဟော - ပေါင်းယူ ရေတွက်နည်းသည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏၊ (တတ္ထ - ထို သင်္ဂဟနည်း၌ - ဟု ရှေးနက်ရှိ၏၊ ဆင်ခြင်လေ။)

ဆတ္တိံသာနုတ္တရေဓမ္မာ၊ ပေ၊ ပဉ္စဓာတတ္ထသင်္ဂဟော - - - ဤ ဂါထာတို့ကား ဆိုအပ်လတံ့သော သင်္ဂဟနည်းကို အကျဉ်းချုပ်ခေါင်းစဉ်၌ ပြသော (ဥဒ္ဓေသ - မာတိကာ) ဂါထာတို့တည်း၊ နောက်၌ ဤ ခေါင်းစဉ် အတိုင်း အကျယ်ပြ လိမ့်မည်၊ ပဉ္စဓာ တတ္ထသင်္ဂဟော - အရ လောကုတ္တရာ စိတ်၌ သင်္ဂဟ ၁ နည်း၊ မဟဂ္ဂုတ် စိတ်၌ သင်္ဂဟ ၁ နည်း စသည်ဖြင့် ဂါထာကြည့်၍ အကျဉ်းချုပ် သင်္ဂဟ ၅ နည်းကို ရေတွက်လေ။ [ဤသင်္ဂဟနည်းသည် နောက်နောက် သရုပ်ခွဲများနှင့် ညှိဝါဆိုရာ၌ အလွန်ကျေးဇူးများ၏၊ ကြေပွန်အောင် ခွဲပြပါလေ။]

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ သင်္ဂဟဉာဉ်ပဝက္ခာမိ၊ တေသံ ဒါနိ ယထာရဟံ - - - ကား ဘာကိုပြသော စကားနည်း။
- ခ။ အဘယ်သို့သောနည်းကို သင်္ဂဟနည်း ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဂ။ ဆတ္တိံသာ နုတ္တရေ ဓမ္မာ - - - စသော ၂ ဂါထာသည် ဘာကို ပြသော ဂါထာနည်း။
- ဃ။ "ပဉ္စဓာ တတ္ထ သင်္ဂဟော" အရ အကျဉ်းချုပ် သင်္ဂဟနည်း ၅ မျိုးကို ရေတွက်ပြပါ။

ကထံ-အဘယ်သို့ ရအပ်သနည်း။.....

လောကုတ္တရာစိတ် ၁။ တာဝ-မဟဂ္ဂုတ်စိတ် စသည်တို့မှ သင်္ခယနည်း ဂြေဉ္စေသု (နိဗ္ဗိဇ္ဇေသု - ဣန္ဒြိယအပ်ကုန် သော)လောကုတ္တရာသု-လောကုတ္တရာစိတ်တို့တွင်၊ အဋ္ဌသု- ၈ ပါးကုန်သော၊ ပဌမဇ္ဈာနိကစိတ္တေသု - ပဌမဈာန်နှင့် ယှဉ် သော စိတ်တို့၌၊ အညသမာနာ - အညသမာနိမည်ကုန်သော၊ တေရသ- ၁၃ ပါးကုန်သော၊ စေတသိကာ - စေတသိက်တို့ ၎င်း၊ အပ္ပမညာဝဇ္ဇိတာ-အပ္ပမညာသည် ကြည့်အပ်ကုန်သော၊ တေဝိသတိ- ၂၃ ပါးသော၊ သောဘနစေတသိကာစ - သော ဘနစေတသိက်တို့၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဆတ္တိံသ-၃၆ ပါးသော၊ ဓမ္မာ - သဘောတရားတို့သည်၊ သင်္ဂဟံ - ပေါင်းယူအပ်ကုန် သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ရောက်ကုန်၏။

လောကုတ္တရာစိတ် သင်္ခယနည်း။ [၁။ အဋ္ဌသု ပဌမဇ္ဈာနိကစိတ္တေသု] လောကုတ္တရာစိတ်အကျယ် ၄၀ ၌ သောတာပတ္တိမဂ် ပဌမဈာန်စိတ် ၁, ဖိုလ် ပဌမဈာန်စိတ် ၁ စသည်ဖြင့် ပဌမဈာန်စိတ်ပေါင်း ၈ ပါးရှိသည်၊ ဒုတိယဈာန် စိတ်စသည်များလည်း ၈ ပါးစီပင် ရှိ၏။ ထိုတွင် ပဌမဈာန်စိတ်တို့၌.....

အညသမာနာ ၊ ဓေ ၊ ဆတ္တိံသဓမ္မာသင်္ဂဟံဂစ္ဆန္တိ-အညသမာနိ ၁၃, (အပ္ပမညာကြည့်) သောဘနစေတသိက် ၂၃ , ပေါင်း ၃၆ ပါးသော စေတသိက်တို့သည် ပေါင်းယူ ရေတွက်အပ်သည့် အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်၏။ “ ၃၆ ပါး ယှဉ်၏” ဟူလို၊ ဤနည်းအတိုင်း “ ဒုတိယဈာန်စိတ် ၈ ပါး၌ ပိတက်ကြည့် ၃၅ ပါးသော စေတသိက်များ ယှဉ်၏” စသည်ဖြင့် သင်္ဂဟံပါဠိ ကြည့်၍ ရေတွက်လေ။

ဒုတိယဇ္ဈာနိက စိတ္တေသု-ဒုတိယဈာန်နှင့် ယှဉ်သော စိတ် တို့၌၊ ပိတက္ကဝဇ္ဇာ-ပိတက်သည် ကြည့်အပ်ကုန်သော၊ တထာ- ထို ၃၅ ပါးသော သဘောတရားတို့သည်၊ (သင်္ဂဟံ-ပေါင်းယူ အပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ရောက်ကုန်၏။)

တတိယဇ္ဈာနိကစိတ္တေသု-တတိယဈာန်နှင့် ယှဉ်သောစိတ် တို့၌၊ ပိတက္ကဝိစာရဝဇ္ဇာ - ပိတက် ဝိစာရသည် ကြည့်အပ် ကုန်သော၊ တထာ-ထို ၃၄ပါးသော သဘောတရားတို့သည်၊ သင်္ဂဟံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-နိ၏။ [တထာသင်္ဂဟံဂစ္ဆန္တိ-လိုက်စေ။]

စတုတ္ထဇ္ဈာနိကစိတ္တေသု-စတုတ္ထဈာန်နှင့် ယှဉ်သောစိတ် တို့၌၊ ပိတက္ကဝိစာရ ဝိတိဝဇ္ဇာ - ပိတက် ဝိစာရ ဝိတိသည် ကြည့်အပ်ကုန်သော၊ တထာ - ၃၃ ပါးသော သဘောတရား တို့သည်၊ သင်္ဂဟံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-နိ၏။

အပ္ပမညာဝဇ္ဇိတာ — ကောလမ္ပနဝတ္ထုကာ ဟူသော သမ္ပယောဂ လက္ခဏာ၌ “ ကောလမ္ပနာ ” အရ အာရုံချင်း တူမှသာ ယှဉ်နိုင်ကြသည်၊ ဤ၌ အပ္ပမညာသည် သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု၏။ လောကုတ္တရာစိတ်ကား နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုသည်၊ ဤသို့ အာရုံချင်း ကွဲပြားသောကြောင့် လောကုတ္တရာ စိတ်၌ အပ္ပမညာစေတသိက်များ မယှဉ်နိုင်။)

[ဆောင်] အပ္ပမညာ, အာရုံမှားကား, သတ္တဝါပညတ်, လောကုတ်မြတ်မှု, နိဗ္ဗာန်ဟူ၏။ မတူကွဲပြား, အာရုံပြားသဖြင့်, မှတ်သားဘွယ်ရှိ၍, လောကုတ်စိတ်တွင်, အပ္ပမည, ကြည့်ဖယ်ရသည်, မှတ်ကြလွယ်သို့ ကဗျာတည်း။

ပဉ္စမဇ္ဈာန်ကဗိက္ကေသုဝိ-ပဉ္စမဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်တို့၌ လည်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂတာ - ဥပေက္ခာနှင့် တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ တေဇဝ - ထို ၃၃ ပါးသော သဘောတရားတို့ကိုပင်၊ သင်္ဂယုန္တိ - ပေါင်းယူအပ်ကုန်၏။ ဣတိ-ဤသို့၊ သဗ္ဗထာဝိ-အလုံးရံသော အပြားအားဖြင့်လည်း၊ အဋ္ဌသု-၈ ပါးကုန်သော၊ လောကုတ္တရဗိက္ကေသု - လောကုတ္တရာ စိတ်တို့၌၊ ပဉ္စကဇ္ဈာန်ဝသေန-ပဉ္စကဈာန်၏အပြားအားဖြင့်၊ ပဉ္စရာဝ-ငါးပါးအပြားအားဖြင့်သာလျှင်၊ သင်္ဂဟော - ပေါင်းယူခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ ဣတိ-ဤသို့ရအပ်ကုန်၏။ [ကထံ-အမေးကိုဖြေသည်။]

ပဉ္စမဇ္ဈာန်ကဗိက္ကေသုဝိ၊ ပေ၊ သင်္ဂယုန္တိ-စတုတ္ထဈာန်စိတ်၌၃၃ပါးသော စေတသိက်များ ယှဉ်ကြသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ပဉ္စမဈာန်စိတ်၌လည်း ၃၃ ပါးပင် ယှဉ်ကြ၏။ သို့သော် “ဥပေက္ခေကဂ္ဂတာသဟိတံ ပဉ္စမဇ္ဈာနသောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ” စသည်ဖြင့် ပဉ္စမဈာန်စိတ်မှာ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်သာ ယှဉ်သောကြောင့် သုခဝေဒနာ၏ အရာဝယ် ဥပေက္ခာ ဝေဒနာကို လဲလှယ်ထည့်သွင်းစေလိုသည့်အတွက် “ဥပေက္ခာသဟဂတာ တေဇဝ” ဟု မိန့်ခြွက်လေသည်။

ပဉ္စကဇ္ဈာန်ဝသေနပဉ္စရာဝ သင်္ဂဟော - ဈာန်သည် ယခု သင်္ဂြိုဟ်လာတိုင်းအားဖြင့် ပဉ္စကဈာန် (ဈာန် ငါးပါး အပေါင်း) တမျိုး၊ အခြားသော ပါဠိတော်၌ လာသောနည်းအားဖြင့် စတုတ္ထဈာန် (ဈာန်လေးပါး အပေါင်း) တမျိုးဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထို နှစ်မျိုးတွင် ဤပဉ္စကဈာန်၏ အပြားအားဖြင့် သင်္ဂဟနည်း ငါးမျိုး ထွက်သည် ဟုလို၊ [စတုတ္ထဈာန်နည်းအားဖြင့်ကားသင်္ဂဟနည်း ၄ မျိုးသာရှိမည် ဟုစတုတ္ထဈာန်ကိုစောင်းသည်၊ လေးမျိုးထွက်ပုံကို ဘာသာဋီကာ၌ ဆိုထားသည်။]

၂။ အနုတ္တရေ - လောကုတ္တရာစိတ်၌၊ သင်္ဂဟာ-သင်္ဂဟနည်းတို့သည်၊ ယထာဏ္ဏမံ-အကြင် အကြင်အစဉ်ရှိတိုင်း၊ ဆတ္တိံသ-ဆတ္တိံသ သင်္ဂဟ၎င်း၊ ပဉ္စတ္တိံသစ-ပဉ္စတ္တိံသ သင်္ဂဟ၎င်း၊ စတုတ္တိံသ - စတုတ္တိံသ သင်္ဂဟ၎င်း၊ တေတ္တိံသဒ္ဓယံ-တေတ္တိံသသင်္ဂဟ ၂ ပါး အပေါင်း၎င်း၊ ဣစ္စေဝံ-ဤသို့၊ ပဉ္စရော - ငါးပါးအပြားအားဖြင့်၊ ဌိတာ-တည်ကုန်၏။

၂။ သင်္ဂဟဂါထာ

- ဆတ္တိံသ (၃၆) ကား..ပဋမဈာန်စိတ်များ အတွက် သင်္ဂဟတည်း။
- ပဉ္စတ္တိံသ (၃၅) ကား..ဒုတိယဈာန်စိတ်များအတွက် တည်း။
- စတုတ္တိံသ (၃၄) ကား..တတိယဈာန်စိတ်များအတွက် တည်း။
- က။ တေတ္တိံသ (၃၃) ကား..စတုတ္ထဈာန်စိတ်များအတွက် တည်း။
- ခ။ တေတ္တိံသ (၃၃) ကား..ပဉ္စမဈာန်စိတ်များအတွက် တည်း။

လောကျင့်ခင်း မေးခွန်းများ

- က။ လောကုတ္တရာစိတ်၌ ယှဉ်သော စေတသိက်တို့ကို သရုပ် ရေးတွက်ပြပါ။
- ခ။ ပဉ္စကဇ္ဈာန်ဝသေနဟူသော ဝိသေသနဖြင့် ဘာကို စောင်းသနည်း။
- ဂ။ သင်္ဂဟဂါထာကို အနက်ပေး၍ သင်္ဂဟ ၅ နည်းကို ရေးတွက်ပါ။ [ဆတ္တိံသ ၁ နည်း၊ ပဉ္စတ္တိံသ ၁ နည်းစသည်ဖြင့် ရေးတွက်ပြပါလော။]
- ဃ။ ဆတ္တိံသကား အဘယ်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်းလဲ၊ ၎င်းဆတ္တိံသနှင့် ဆိုင်ရာ အကျယ်ပါဠိရွတ်၍ ဆတ္တိံသအရ သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- င။ ပဉ္စတ္တိံသအရ ဆိုင်ရာအကျယ်ရွတ်၍ သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- စ။ စတုတ္တိံသအရ ဆိုင်ရာအကျယ်ရွတ်၍ သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- ဆ။ (က) တေတ္တိံသ အရ ဆိုင်ရာအကျယ်ရွတ်၍ သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- ဇ။ (ခ) တေတ္တိံသအရ ဆိုင်ရာ အကျယ်ရွတ်၍ သရုပ်ရေးတွက်ပါ။

မဟဂ္ဂုတ်စိတ်၌ ဆင်္ဂဟနည်း ၁။ ပန - ကား၊ မဟဂ္ဂတေသု-
မဟဂ္ဂုတ်စိတ် တို့တွင်၊ တာဝ-
ဒုတိယဈာန်စိတ်စသည်တို့မှရှေးဦးစွာ၊ (နိဗ္ဗိဋ္ဌေသု-န်သော)
တိသု-သုံးပါးကုန်သော၊ ပဌမဇ္ဈာန်ကမိတ္တေသု - ပဌမဈာန်နှင့်
ယှဉ်သောစိတ်တို့၌၊ အညသမာနာ-န်သော၊ တေရသ-န်သော၊
စေတသိကာ - တို့၎င်း၊ ဝိရတိတ္တယ ဝဇ္ဇိတာ - ဝိရတိ သုံးပါး
အပေါင်းသည် ကြည့်အပ်ကုန်သော၊ ဣဝိသတိ- ၂ ပါးသော၊
သောဘနစေတသိကာစ-တို့၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပဉ္စတ္ထိံ သ-၃၅ ပါး

မဟဂ္ဂုတ်စိတ်၌ ဆင်္ဂဟနည်း

၁။ ပဌမဈာန်စိတ်(ကုသိုလ်ပေါက်ကြိယာ) ၃ ပါး၌ အညသမာနာ ၁၃,
(ဝိရတိကြည့်) သောဘန ၂၂, ပေါင်း ၃၅ ပါးသော စေတသိကများ ယှဉ်
ကုန်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သင်္ဂြိုဟ်ပါဠိအတိုင်း ရေးတွက်လေ။

ဝိရတိတ္တယဝဇ္ဇိတာ-(ဒုစရိုက် ဒုရာဇိဝဟူသမျှကို သီလပိသုဗ္ဗိ အစွမ်းဖြင့်
ပယ်ရှားပြီးသော ယောဂီသူတော်စင်တို့ သန္တာန်၌ သမာဓိ ကောင်းစွာရ၍
စိတ် တည်ကြည်ရုံမျှဖြင့် မဟဂ္ဂုတ်ဈာန်များ ဖြစ်နိုင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့်
ထို မဟဂ္ဂုတ် ဈာန်များ သီးခြား ပယ်သို့ရာ ဒုစရိုက် ဒုရာဇိဝ မရှိတော့ပြီ။
လောကုတ္တရာ ဈာန်များကဲ့သို့လည်း ဒုစရိုက် အနုသယဓာတ်ကို အကြွင်းမဲ့
မပယ်ဖြတ်နိုင်ချေ။ ထို့ကြောင့် မဟဂ္ဂုတ်စိတ်၌ ဝိရတိများ ယှဉ်ခွင့်မရှိ။

[ဆောင်] ဒုစရိုက်၊ ဒုဇ္ဈိဝကို၊ သီလခေင်္ဂါဘိ၊ ဝိသုဒ္ဓိအား၊ စွမ်းပကားဖြင့်၊
ပယ်ရှားပြီးလတ်၊ ယောဂီမြတ်တို့၊ ရအပ်ဈာန်ဝယ်၊ ပယ်ဘွယ်ဒုစရို၊
လျှင်းမရှိ၍၊ ဝိရတိတွက်၊ မဟဂ္ဂုတ်မှာ၊ မယှဉ်သာသည်၊ ဋီကာခိန်ခွန်း
ကဗျာတည်း။

သော၊ ခမ္မာ-တို့သည်၊ သင်္ဂဟံ-သို့၊ ဝတ္ထန္တိ-န်၏။ [ပန-အမှာ
စကားချပ်ညှပ်လိုက်ဥူးအံ့၊ ဇက္က-ဤ ၃၅ ပါးတို့တွင်၊ ကရုဏာ
မုဒိတာ - ကရုဏာနှင့် မုဒိတာ တို့ကို၊ ပစ္စကမေဝ - တသီး
တခြားတပါးစီသာလျှင်၊ ယောဇေတဗ္ဗာ-ယှဉ်စေအပ်ကုန်၏။]

ဒုတိယဇ္ဈာန်ကမိတ္တေသု-တို့၌၊ [လောကုတ္တရာစိတ်အတိုင်း
ပေး]၊ ဝိတက္ကဝဇ္ဇာ-န်သော၊ တထာ-ထို ၃၄ ပါးသော သဘော
တရားတို့သည်၊ သင်္ဂဟံ-သို့၊ ဝတ္ထန္တိ-န်၏။

တတိယဇ္ဈာန်က မိတ္တေသု - တို့၌၊ ဝိတက္က ဝိစာရ ဝဇ္ဇာ -
န်သော၊ တထာ - ထို ၃၃ ပါးသော သဘောတရားတို့သည်၊
သင်္ဂဟံ-သို့၊ ဝတ္ထန္တိ-န်၏။

စတုတ္ထဇ္ဈာန်ကမိတ္တေသု-တို့၌၊ ဝိတက္က ဝိစာရ ဝိတိဝဇ္ဇာ-
န်သော၊ တထာ - ထို ၃၂ ပါးသော သဘောတရားတို့သည်၊
သင်္ဂဟံ-သို့၊ ဝတ္ထန္တိ-န်၏။

ကရုဏာ မုဒိတာ၊ ပေ၊ ပစ္စေကမေဝ—ကရုဏာ ယှဉ်ခိုက် မုဒိတာ
မယှဉ်စေရ၊ မုဒိတာ ယှဉ်ခိုက်လည်း ကရုဏာ မယှဉ်စေရ၊ အဘယ့်ကြောင့်
နည်း၊ -(ကရုဏာက ဒုက္ခိတ သဘောပညတ်ကို အာရုံပြု၍၊ မုဒိတာက သုခိတ
သဘောပညတ်ကို အာရုံပြုသည့်အတွက် အာရုံချင်း မတူသောကြောင့်တည်း။)

[ဆောင်] ဒုက္ခိတနှင့်၊ သုခိတတဖြာ၊ သဘောပညတ်၊ စွဲမှတ်လေတုံ၊ အာရုံ
ယူလျှင်း၊ မတူခြင်းကြောင့်၊ ယင်းကရုဏာ၊ မုဒိတာတို့၊ နှစ်ဖြာ
ဆိုင်လျက်၊ တပြိုင်နက်၊ ဆက်ဆက်မယှဉ်ကြ။
ဒုတိယဈာန်စိတ် စသည်၌ ပါဠိကြည့်၍ သရုပ်ရေးတွက်လေ။

ပန-အဘို့တပါးကား၊ ပန္နရသသ-၁၅ ပါးကုန်သော၊ ပဉ္စမဇ္ဈာနိက စိတ္တေသု-တို့၌၊ အပ္ပမညာဝယော - အပ္ပမညာတို့ကို၊ နုလန္တန္တိ-မရအပ်ကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ သဗ္ဗထာဝိ - လည်း၊ သတ္တဝိသတိမဟဂ္ဂတစိတ္တေသု - ၂၇ ပါးသော မဟဂ္ဂုတ်စိတ်တို့၌၊ ပဉ္စကဏ္ဍာနဝသေန-ဖြင့်၊ ပဉ္စဓာဝ-လျှင်၊ သင်္ဂဟော - သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ဤသို့ရအပ်ကုန်၏။

၂။ မဟဂ္ဂတေ - မဟဂ္ဂုတ်စိတ်၌၊ (သင်္ဂဟာ - တို့သည်)၊ ယထာက္ကမံ - တိုင်း၊ ပဉ္စတ္ထိံသ - ပဉ္စတ္ထိံသ သင်္ဂဟ၎င်း၊ စတုတ္ထိံသ-စတုတ္ထိံသ သင်္ဂဟ၎င်း၊ တေတ္ထိံသ စ-တေတ္ထိံသ သင်္ဂဟ၎င်း၊ ဗာတ္ထိံသစေဝ-ဗာတ္ထိံသသင်္ဂဟ၎င်း၊ တိံသ-တိံသ သင်္ဂဟ၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပဉ္စဓာဝ-ငါးပါး အပြားအားဖြင့်ပင်လျှင်၊ ဌိတာ-တည်ကုန်၏။

၂။ သင်္ဂဟဂါတာ။

ပဉ္စတ္ထိံသ (၃၅)ကား ပဌမဈာန်စိတ် ၃ ပါးအတွက် သင်္ဂဟတည်း။
 စတုတ္ထိံသ (၃၄)ကား ဒုတိယဈာန်စိတ် ၃ အတွက် သင်္ဂဟတည်း။
 တေတ္ထိံသ (၃၃)ကား တတိယဈာန်စိတ် ၃ အတွက် သင်္ဂဟတည်း။
 ဗာတ္ထိံသ (၃၂)ကား စတုတ္ထဈာန်စိတ် ၃ အတွက် သင်္ဂဟတည်း။
 တိံသ (၃၁)ကား ပဉ္စမဈာန်စိတ် ၁၅ အတွက် သင်္ဂဟတည်း။
 ဤသို့အားဖြင့် မဟဂ္ဂုတ်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်း ၅ မျိုး ရှိသည်။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ မဟဂ္ဂုတ်စိတ် အားလုံး၌ စေတသိက် မည်မျှ ယှဉ်သနည်း၊ သရုပ် ရေတွက်ပါ။
- ခ။ ဝိရတိ ၃ ပါးကို အဘယ်ကြောင့် ကြဉ်ရသနည်း၊ လင်္ကာ ထောက်ပါ။
- ဂ။ ကရုဏာနှင့် မုဒိတာတို့ ဘယ်ကြောင့် အသီး အသီး ယှဉ်ကြသနည်း၊ လင်္ကာ ထောက်ပါ။
- ဃ။ မဟဂ္ဂုတ် စိတ်တို့၌ သင်္ဂဟနည်း မည်မျှ ရှိသနည်း။
- င။ ပဉ္စတ္ထိံသ ကား ဘယ်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်းလဲ၊ ၎င်းပဉ္စတ္ထိံသနှင့် ဆိုင်ရာ အကျယ် ပါဠိကို ရွတ်၍ သရုပ် ရေတွက်ပါ။
- စ။ စတုတ္ထိံသကား ဘယ်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်းလဲ၊ ဆိုင်ရာ အကျယ်ရွတ်၍ သရုပ် ရေတွက်ပါ။
- ဆ။ တေတ္ထိံသကား ဘယ်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်းလဲ၊ ဆိုင်ရာ အကျယ်ရွတ်၍ သရုပ် ရေတွက်ပါ။
- ဇ။ ဗာတ္ထိံသကား ဘယ်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်းလဲ၊ ဆိုင်ရာ အကျယ် ရွတ်၍ သရုပ် ရေတွက်ပါ။
- ဈ။ တိံသကား ဘယ်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်းလဲ၊ ဆိုင်ရာ အကျယ် ရွတ်၍ သရုပ် ရေတွက်ပါ။

ကာမသောဘနစိတ်၌ ၁။ ပန - ကား၊ ကာမာဝစရသောဘ
 သင်္ဂဟနည်း နေ့သု - ကာမ သောဘန စိတ်တို့တွင်၊
 တာဝ- ဝိပါက်ကြွယာတို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌေသု-နိသော)
 ကုသလေသု-ကုသိုလ်စိတ်တို့တွင်၊ ပဌမဒ္ဓယေ - ပဌမအစုံ၌၊
 အညသမာနာ-ကုန်သော၊တေရသ-ကုန်သော၊စေတသိကာ-
 တို့၎င်း၊ ပဉ္စမိသတိ- ၂၅ ပါးသော၊ သောဘနစေတသိကာစ-
 တို့၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ အဋ္ဌတိ သ- ၃၈ ပါးသော၊ ဓမ္မာ-တို့သည်၊
 သင်္ဂဟံ-သို့၊ ဝန္တန္တိ-နိဇ္ဇါ၊ (ပန-အမှာစကားချပ်ညှပ်လိုက်ဥား
 အံ၊ ဣတ္ထ-ဤ ၃၈ ပါးတို့တွင်၊အပ္ပမညာဝိရတိယော-အပ္ပမညာ
 ဝိရတိတို့ကို၊ပဉ္စမိ-၅ ပါးလုံးတို့ကိုလည်း၊ပစ္စေကမေဝ-တထီး
 တခြား တပါးစီသာလျှင်၊ ယောဇေတဗ္ဗာ-ယှဉ်ပေအပ်ကုန်၏။)

ကာမသောဘန၌ သင်္ဂဟနည်း။ ။ [၁-ကုသလေသု ပဌမဒ္ဓယေ]
 မဟာကုသိုလ် သောမနဿသဟဂုတ် ဥာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ်နှင့်
 သသင်္ခါရိကစိတ်ကို ပဌမ အစုံဟု ဆိုသည်။ ၎င်း ပဌမအစုံ၌ အညသမာနာ
 ၁၃, သောဘန ၂၅, ပေါင်း ၃၈ ပါးသော စေတသိက်များ ယှဉ်သည်။

အပ္ပမညာဝိရတိယော၊ ပေ၊ ယောဇေတဗ္ဗာ - ထိုသို့ ၃၈ ပါးယှဉ်
 သော်လည်း အပ္ပမညာ ဝိရတိ ၅ ပါးလုံးတို့ကား တပြိုင်နက် ယှဉ်ခွင့် မရ၊
 တပါးစီသာ ယှဉ်ခွင့်ရသည်။ ဘာကြောင့်နည်း၊ - (အပ္ပမညာသည် သတ္တာ
 ပညတ်ကို အာရုံပြု၍၊ ဝိရတိတို့ကား ဝိတိတ္တမိတဗ္ဗ ဝတ္ထုကို အာရုံပြုသဖြင့်
 အာရုံချင်း မတူသောကြောင့်တည်း။)

[ဆောင်] အပ္ပမညာ, အာရုံမှာကား, သတ္တာ ပညတ်, စွဲမှတ်လေတိ၊
 ဝိရတိမူ, ဝိတိတ္တမိတဗ္ဗ, ဝတ္ထုက၌, စွဲရလေတုံ၊ အာရုံ မညီ၊
 အလီလီကြောင့်, ဝိရတိ တေး, ပမည် ဒွေးတို့, လုံးထွေးဆိုင်
 လျက်, တပြိုင်နက် ဆက်ဆက် မယှဉ်ကြ။

ဒုတိယဒ္ဓယေ-ဒုတိယအစုံ၌၊ ဉာဏဝဇ္ဇိတာ - ဉာဏ်သည်
 ကြဉ်အပ်ကုန်သော၊ [ဉာဏဝိပ္ပယုတ် စိတ်များရှိ၊ ဉာဏ်ကို
 ကြဉ်သည်] တထာ-ထို ၃၇ ပါးသောသဘော တရားတို့သည်၊
 သင်္ဂဟံ-သို့၊ ဝန္တန္တိ-နိဇ္ဇါ။

တတိယဒ္ဓယေ-တတိယအစုံ၌၊ ဉာဏသမ္ပယုတ္တာ-ဉာဏ်
 နှင့် ယှဉ်ကုန်သော၊ ဝိတိဝဇ္ဇိတာ - ဝိတိသည် ကြဉ်အပ်ကုန်
 သော၊ [ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်များ ဖြစ်၍
 ဝိတိကြဉ် - ဉာဏ်ယှဉ်သည်] တထာ - ထို ၃၇ ပါးသော
 သဘောတရားတို့သည်၊ သင်္ဂဟံ-သို့၊ ဝန္တန္တိ-နိဇ္ဇါ။

စတုတ္ထဒ္ဓယေ-စတုတ္ထအစုံ၌၊ ဉာဏဝိတိဝဇ္ဇိတာ - ဉာဏ်
 ဝိတိသည် ကြဉ်အပ်ကုန်သော၊ တေဇေ - ထို အညသမာနာ
 သောဘန စေတသိက်တို့ကိုပင်၊ သင်္ဂဟံ-ပေါင်းယူအပ်
 ကုန်၏။

၂။ ကြိယစိတ္တေသုပိ-ကြိယာ စိတ်တို့၌လည်း၊ ဝိရတိဝဇ္ဇိ
 တာ - ဝိရတိသည် ကြဉ်အပ်ကုန်သော၊ တေဇေ - ထို အည

ဤ စကားအရ မဟာကုသိုလ် ပဌမအစုံ၌ အများဆုံး ၃၄ ပါး သာ
 တပြိုင်နက် အတူယှဉ်နိုင်ကြ၏။ ထို ၃၄ ပါးတွင်လည်း အပ္ပမညာနှင့် ဝိရတိ
 တို့မှာ အနိယတယောဂီ စေတသိက်များဖြစ်၍ တရံတခါသာ ယှဉ်ရသော
 ကြောင့် အမြဲအားဖြင့် စေတသိက် ၃၃ ပါး ယှဉ်သည်ဟုမှတ်၊ ဒုတိယ
 အစုံစသည်၌လည်း သင်္ဂဟံပေါ်မြဲကြည့်၍ စေတသိက်ယှဉ်ကို သိလေ၊ မဟာ
 ကုသိုလ် ၈ ကို အစုံဖွဲ့လျှင် ၄ စုံ ရှိရကား တစုံလျှင် သင်္ဂဟ တနည်းစီ
 ဖြစ်သောကြောင့် သင်္ဂဟနည်း ၄ နည်း ရှိသည်။

သမာနိး သေဝာဘနစေတသိက် တို့ကိုပင်၊ စတုသုဝိ-လေးပါး လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဒုကေသု-အရုံတို့၌၊ စတုဝေဝ-လေးပါး အပြားအားဖြင့်သာလျှင်၊ သင်္ဂယုန္တိ-ကုန်၏။

၃။ တထာ-ထို ကြိယာစိတ်အတူ၊ ဝိပါကေသုစ - ဝိပါက စိတ်တို့၌လည်း၊ အပ္ပမညာဝိရတိဝဇ္ဇိတာ - အပ္ပမညာ ဝိရတိ သည်ကြည့်အပ်ကုန်သော၊ တေဇဝ-ထို အညသမာနိးသောဘန စေတသိက်တို့ကိုပင်၊ သင်္ဂယုန္တိ-ကုန်၏။ ဣတိ-သို့၊ သဗ္ဗထာ ပိ-လည်း၊ စတုဝိသတိ ကာမဝစရ သောဘနစိက္ကေသု- ၂၄ ပါးသော ကာမ သောဘန စိတ်တို့၌၊ ဒုကေသေန - အရုံ၏

၂။ မဟာကြိယာစိတ်၌ သင်္ဂဟနည်း။ ။ [ဝိပါကထက် စေတသိက် အယှဉ်များသေးကြောင့် မဟာကြိယာကို ရှေ့ထားသည်။]

ကြိယစိတ္တေသုပိ၊ ဓပ၊ စတုဝေဝသင်္ဂယုန္တိ-မဟာကြိယာစိတ်၌လည်း ကုသိုလ်အတိုင်းတွင် ဝိရတိကို ကြည့်ရုံသာ ထူးသည်။ မဟာကုသိုလ် ပဌမ အစုံ၌ စေတသိက် ၃၀ ရှိရာ ၎င်း မဟာကြိယာ ပဌမ အစုံ၌ ဝိရတိ ကြည့်၍ ၃၅ ဖြစ်၏။ ဒုတိယအစုံ စသည်များ၌လည်း ၎င်းနည်းပင်တည်း။

ဝိရတိဝဇ္ဇိတာ-လောကီ ဝိရတိမှန်လျှင် ဧကန် ကုသိုလ်သဘောရှိသော ကြောင့် အဗျာကတ ဇာတ်ဖြစ်သော ကြိယာ (ဝိပါက) တို့၌ မယှဉ်ထိုက်။

[ဆောင်] ဝိရတိနံ, လောကီမှန်လျှင်, ဧကန် ကုသလ, သဘာဝကြောင့်, ဗျာကတဇာတ်, အရပ်ရပ်, မှတ်လေ မယှဉ်နိုင်။

၃။ မဟာဝိပါကစိတ်၌ သင်္ဂဟနည်း။ ။ မဟာဝိပါကစိတ် ပဌမအစုံ ၌လည်း အညသမာနိး ၁၃, အပ္ပမညာ ဝိရတိကြည့်၍ သောဘန ၂၀, ပေါင်း ၃၃ ပါး ယှဉ်၏, စသည်ဖြင့် သိလေ။

အပြားအားဖြင့်၊ ဒုသေဝ-၁၂ ပါး အပြားအားဖြင့်သာလျှင်၊ သင်္ဂဟော - ပေါင်းယူခြင်းသည်၊ ဟောတိ - ၏။ ဣတိ-ဤသို့ ရအပ်ကုန်၏။

သင်္ဂဟ ၄။ သဟေတုကာမဝစရ ပုညပါက ကြိယာမနေ- ကာမဝစရကုသိုလ်, သဟိတ်ကာမဝစရဝိပါက, သဟိတ်ကာမဝစရ ကြိယာစိတ်တွင်၊ (ဧကဝုစိန္ဒါရဏာ) သုဘေ-ကာမဝစရကုသိုလ်စိတ်၌၊ အဋ္ဌတ္တိံသ - အဋ္ဌတ္တိံသ သင်္ဂဟ သည်၎င်း၊ သတ္တတ္တိံသနွယံ - သတ္တတ္တိံသ သင်္ဂဟ နှစ်ပါးအပေါင်းသည်၎င်း၊ ဆတ္တိံသကံ - ဆတ္တိံသ သင်္ဂဟ သည်၎င်း၊ ဘဝေ-ဖြစ်၏။ ။ ကြိယေ-သဟိတ်ကာမဝစရ ကြိယာစိတ်၌၊ ပဉ္စတ္တိံသ - ပဉ္စတ္တိံသ သင်္ဂဟသည်၎င်း၊ စတု

အပ္ပမညာ ဝိရတိဝဇ္ဇိတာ - (ကာမဝိပါက မှန်လျှင် ပရိတ္တဇောသော ကာမတရားကို ဧကန် အာရုံပြုသောကြောင့် သတ္တပညတ်ကို အာရုံပြုသော အပ္ပမညာတို့ မယှဉ်ထိုက်) ဝိရတိမယှဉ်ကြောင်းကား ကြိယာစိတ် အတိုင်းပင် တည်း။

[ဆောင်] ဝိပါကနံ, ကာမ မှန်လျှင်, ဧကန်ပရိတ္တ, အာလမ္ပကြောင့်, သတ္တပညတ်, အာရုံကပ်သည့်, အပ္ပမညာ, ထိုနှစ်ဖြာ, မှန်စွာ မယှဉ်ထိုက်။

ဣတိသဗ္ဗထာပိ, ဓပ၊ ဒွါဒသဝေဝသင်္ဂဟော-ဤသို့ ကာမသောဘန စိတ် ၂၄ ကို အစုံဖွဲ့လျှင် ကုသိုလ် အတွက် ၄, ကြိယာအတွက် ၄, ဝိပါက အတွက် ၄, အားဖြင့် ၁၂ စုံ တွက်ရကား, တစုံလျှင် သင်္ဂဟတနည်း ကျစီ အားဖြင့် သင်္ဂဟနည်း ၁၂ ပါးရှိသည်။

တ္တိံသန္ဓယံ-စတုတ္ထိံသသင်္ဂဟနန္ဒပိးအပေါင်းသည်၎င်း၊ တေတ္တိံသကံ-တေတ္တိံသသင်္ဂဟသည်၎င်း၊ ဘဝေ-၏၊ ပါကေ-သဟိတ်ကာမာဝစရပိကိတ်စိတ်၌၊ တေတ္တိံသ - တေတ္တိံသသင်္ဂဟသည်၎င်း၊ ဗာတ္တိံသန္ဓယံ - ဗာတ္တိံသ သင်္ဂဟ နန္ဒပိးအပေါင်းသည်၎င်း၊ ဧကတ္တိံသကံ - ဧကတ္တိံသသင်္ဂဟသည်၎င်း၊ (ခွယေက-ကို ခွယံဧက ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊) ဘဝေ-၏။

၄။ သင်္ဂဟဂါထာ

ကုသိုလ်	ကြိယာ	ဝိပါက
အဋ္ဌတ္တိံသ.....၃၈	ပဉ္စတ္တိံသ..၃၅	တေတ္တိံသ.....၃၃
(က) သတ္တတ္တိံသ.....၃၇(က) စတုတ္တိံသ..၃၄	(က) ဗာတ္တိံသ၃၂	
(ခ) သတ္တတ္တိံသ.....၃၇(ခ) စတုတ္တိံသ..၃၄	(ခ) ဗာတ္တိံသ၃၂	
ဆတ္တိံသ.....၃၆	တေတ္တိံသ..၃၃	ဧကတ္တိံသ.....၃၁

လောကျင့်ခမ်း မေးခွန်းများ

- က။ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌ စေတသိက် မည်မျှယှဉ်သနည်း။
- ခ။ အပ္ပမညာနှင့် ဝိရတိတို့ ဘာကြောင့် အသီးသီး ယှဉ်ကြသနည်း။
- ဂ။ မဟာကုသိုလ်စိတ်တို့၌ တပြိုင်နက် အများဆုံး မည်မျှယှဉ်သနည်း၊ အမြဲတန်း မည်မျှယှဉ်သနည်း၊ သရုပ် ရေတွက်ပါ။
- ဃ။ ဤ မဟာကုသိုလ်နှင့်ဆိုင်ရာ သင်္ဂဟဂါထာပါဠိကို ပြပါ။
- င။ ဤ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်း မည်မျှ ရှိသနည်း။

- ။ အဋ္ဌတ္တိံသကား အဘယ်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်းလဲ၊ အဋ္ဌတ္တိံသနှင့် ဆိုင်ရာ စုက္ခိယအကျယ်ကိုရှုတ်၍ သရုပ်ရေတွက်ပါ။
- ဆ။ (က) သတ္တတ္တိံသကား အဘယ်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်းလဲ၊ ဆိုင်ရာ ပါဠိအကျယ်ကိုရှုတ်၍ သရုပ်ရေတွက်ပါ။
- ဇ။ (ခ) သတ္တတ္တိံသကား အဘယ်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်းလဲ၊ ဆိုင်ရာ ပါဠိအကျယ်ကိုရှုတ်၍ သရုပ်ရေတွက်ပါ။
- ဈ။ ဆတ္တိံသကား အဘယ်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်းလဲ၊ ဆိုင်ရာ ပါဠိအကျယ်ရှုတ်၍ သရုပ်ရေတွက်ပါ။
- ည။ မဟာကြိယာစိတ်၌ စေတသိက်မည်မျှယှဉ်သနည်း၊ သရုပ်ရေတွက်ပြပါ။
- ဋ။ ဝိရတိကို အဘယ်ကြောင့် ကြဉ်ရသနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဌ။ တပြိုင်နက် အစွမ်းကုန် မည်မျှယှဉ်နိုင်သနည်း၊ [အပ္ပမညာကို တပီးစီ ယှဉ်သည်ကို သတိပြု။]
- ဍ။ အမြဲတန်း မည်မျှယှဉ်သနည်း၊ သရုပ်ရေတွက်ပါ။
- ဎ။ ဤ မဟာကြိယာနှင့် ဆိုင်ရာ သင်္ဂဟဂါထာပါဠိကိုပြပါ။
- ဏ။ မဟာဝိပါကစိတ်၌ ယှဉ်သမျှစေတသိက်တို့ကို သရုပ်ရေတွက်ပါ။
- တ။ အပ္ပမညာကို အဘယ်ကြောင့် ကြဉ်ရသနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ထ။ ဝိရတိကို အဘယ်ကြောင့် ကြဉ်ရသနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဒ။ ဤ မဟာကုသိုလ် ဝိပါက ကြိယာစိတ် တို့၌ အမြဲတန်း ယှဉ်နိုင်သော စေတသိက်ချင်း ထူးခြားသလော၊ ရေတွက်ပါ။
- ဓ။ မဟာဝိပါကနှင့်ဆိုင်ရာ သင်္ဂဟဂါထာပါဠိကို ပြပါ။

ထိုထိုစိတ်၌ မယှဉ်နိုင်သော စေတသိက်စု ဣတ္ထ - ဤ သောဘနစိတ် တို့တွင်၊ ကြိယေသုစ - မဟာကြိယာစိတ် တို့၌၎င်း၊ မဟဂ္ဂတေစ-မဟဂ္ဂုတ်စိတ်၌၎င်း၊ ဝိရတီ - ဝိရတီ တို့သည်၊ နုပိဇ္ဇန္တိ - မရှိကုန်၊ အနုတ္တရေ-လောကုတ္တရာစိတ်၌၊ အပ္ပမညာ-အပ္ပမညာတို့သည်၊ နုပိဇ္ဇန္တိ-မရှိကုန်၊ ကာမပါကေ-မဟာဝိပါက်စိတ်၌၊ နွယ် - ဝိရတီ အပ္ပမညာ နှစ်မျိုးလုံးသည်၊ တထာ-ထို အတူ၊ နုပိဇ္ဇတို-မရှိ။

စိတ်ချင်းကွဲအောင်ပြုသော စေတသိက်စု အနုတ္တရေ - လောကုတ္တရာစိတ်၌၊ ဈာနဓမ္မာ - ဈာန်တရား တို့သည်၊ ဝိသေသကာ-စိတ်ချင်းကွဲပြား၊ ထူးခြားအောင် ပြုတတ်ကုန်၏။ မဇ္ဈိမေ-မဟဂ္ဂုတ်စိတ်၌၊ အပ္ပမညာစ-အပ္ပမညာတို့သည်၎င်း၊ ဈာနဓမ္မာစ - ဈာန်တရားတို့သည်၎င်း၊ ဝိသေသကာ - ကုန်၏။

ထိုထိုစိတ်၌ မယှဉ်နိုင်သော စေတသိက်စု ။ ။ ဤ “နုပိဇ္ဇန္တေတ္ထ” စသောဂါထာသည် သောဘနစေတသိက် ၂၅ တွင် ထိုထို သောဘနစိတ်၌ မယှဉ်နိုင်သော စေတသိက်တို့ကို အကျဉ်းချုပ် ရေတွက် ပြသော သင်္ဂဟ ဂါထာတည်း။ မယှဉ်နိုင်ပုံကို ထိုထိုစိတ်၌ ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်ရကား၊ ထို ဆိုခဲ့တိုင်း သော စုံဏ္ဍိယနှင့်ပြန်၍ ဆက်စပ်ကြည့်လေ။ ဥပမာ — “နုပိဇ္ဇန္တေတ္ထဝိရတီ၊ ကြိယေသုစမဟဂ္ဂတေ”ဟူသော စကားနှင့် “ကြိယေဝိတ္ထေသုပိဝိရတီဝဇ္ဇိတာ” ဟူသော ကာမသောဘန သင်္ဂဟနည်းစကား “မဟဂ္ဂတေသု ပန ဝီသု၊ ပေ၊ ဝိရတီတ္ထယဝဇ္ဇိတာ ခုါဝိသတိ သောဘနစေတသိကာ” ဟူသော မဟဂ္ဂုတ် သင်္ဂဟနည်းစကားတို့ကို ဆက်စပ်ကြည့်လေ-ဟူလို။

ပရိတ္တေသု - ကာမ သောဘနစိတ်တို့၌၊ ဝိရတီညာဏပီတိစ- ဝိရတီ ညဏ် ပီတိတို့သည်၎င်း၊ အပ္ပမညာစ - အပ္ပမညာတို့ သည်၎င်း၊ ဝိသေသကာ-ကုန်၏။

စိတ်ချင်းကွဲပြားအောင်ပြုသော စေတသိက်စု ။ ဤ “အနုတ္တရေ ဈာနဓမ္မာ” စသော ဂါထာလည်း စိတ်တမျိုးနှင့် တမျိုးကို ကွဲပြားအောင် ပြုတတ်သော စေတသိက်များကို အကျဉ်းချုပ်ပြသော သင်္ဂဟဂါထာ တမျိုး ပင်တည်း။

အနုတ္တရေ ဈာနဓမ္မာ ဝိသေသကာ — ဈာန်တရား ဟူသည် ဝိတက် ဝိစာရ စသည် တို့တည်း။ လောကုတ္တရာစိတ်တွင် ဝိတက်သည် ပဌမ ဈာန် စိတ်၌သာ ယှဉ်၍ ဒုတိယဈာန်စိတ် စသည်၌ မယှဉ်၊ ဤ ဝိတက်၏ ယှဉ်မှု မယှဉ်မှုကြောင့် ပဌမဈာန်စိတ်သည် ဒုတိယဈာန်စိတ် စသည်တို့မှ ထူးခြား ကွဲလွဲရလေ၏။ ဤသို့လျှင် ပဌမဈာန်စိတ် စသည်တို့၏ ကွဲပြားမှုကို ဝိတက်ဈာန် တရားက ပြုသည်။ [ဝေဒနာဥာဏသင်္ခါရဘေဒေန - ဂါထာ၌ ဥာဏ် တခု ထည်းက စိတ်ချင်း ကွဲပြားအောင် ပြုပုံနှင့် အတူတူပင်တည်း။ အကျယ်ကို ဘာသာ ဋီကာ၌ရှု။]

[ဆောင်] ယှဉ်ရာ စိတ်စုံ၊ သီးသန့်ပြုလျက်၊ ယှဉ်မှု တခြား၊ ကြွင်းစိတ်များ နှင့်၊ ကွဲပြားစေမှု၊ ထူးအောင်ပြု၊ မှတ်ရှု ဝိသေသကတည်း။

မဇ္ဈိမေ။ (အညံ့စား ကာမစိတ်၊ အမြတ်ဆုံး လောကုတ္တရာစိတ်တို့၏ အလယ်ဖြစ်သောကြောင့် မဟဂ္ဂုတ်ကို “မဇ္ဈိမ” ဟု ခေါ်သည်။)

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

က။ နုပိဇ္ဇန္တေတ္ထ စသော ဂါထာကို ဘာ ဂါထာ ဟု ခေါ်သနည်း၊ ထို ဂါထာကို အနက်ပေးပါ။

- ၁။ မဟာကြိယာစိတ်တို့၌ ဝိရတိ မရှိဟူသော စကားအရ အကျယ် ပါဠိကို ပြပါ။
- ၂။ မဟာဂုဏ်စိတ်၌ 'ဝိရတိ မရှိဟူသော စကားအရ' အကျယ် ပါဠိကို ပြပါ။
- ၃။ လောကုတ္တရာစိတ်၌ အပ္ပမညာ မရှိ ဟူသော စကားအရ အကျယ် ပါဠိကို ပြပါ။
- ၄။ မဟာဝိပါကစိတ်၌ ဝိရတိအပ္ပမညာ ၂ မျိုးလုံး မရှိဟူသော စကားအရ အကျယ် ပါဠိကို ပြပါ။
- ၅။ အနုတ္တရေဇာနဓမ္မာ စသော ဂါထာကို တာ ဂါထာ ခေါ်သနည်း။
- ၆။ လောကုတ္တရာစိတ်၌ အဘယ် တရားသည် စိတ်ချင်း ကွဲပြားအောင် ပြု သနည်း။
- ၇။ ကွဲပြားအောင် ပြုပုံကို လင်္ကာထောက်၍ ထင်ရှားပြပါ။
- ၈။ မဟာဂုဏ် စိတ်၌ အဘယ်တရားသည် စိတ်ချင်းကွဲပြားအောင်ပြုသနည်း။
- ၉။ ကာမသောဘနစိတ်၌ အဘယ်တရားများသည် စိတ်ချင်းကွဲပြားအောင် ပြုသနည်း။

အကုသိုလ်စိတ် သင်္ဂဟနည်း ၁။ ပန-ကား၊ အကုသလေသု - အကုသိုလ်စိတ် တို့တွင်၊ တာဝ - ဒေါသမူစိတ် စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဗ္ဗိဋ္ဌေသု-ကုန်သော)၊ လောဘမူလေသု - လောဘမူစိတ်တို့တွင်၊ ပဌမေ-ပဌမ ဖြစ် သော၊ အသင်္ခါရိကေ - အသင်္ခါရိကစိတ်၌၊ အညသမာနာ - ကုန်သော၊ တေရသ-နိသော၊ စေတသိကာ - တို့၎င်း၊ အကု သလသာဓာရဏာ - သဗ္ဗာကုသလ သာဓာရဏ မည်ကုန် သော၊ စတ္တာရေစ-လေးပါးသော စေတသိက်တို့၎င်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ သတ္တရသ - တဆဲ့ချနစ်ပါးသော စေတသိက်တို့ သည်၊ လောဘဒိဋ္ဌိဟိ - လောဘဒိဋ္ဌိတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တက္ခ၊ ဧကုဒိသ တိ-တချယုတ် နှစ်ဆယ်သော၊ ဓမ္မာ-သဘောတရားတို့သည်၊ (ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍) သင်္ဂဟံ-ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဂန္ထိန္တိ-ကုန်၏။

အကုသိုလ်စိတ် သင်္ဂဟနည်း။ ။ လောဘမူစိတ်၌ အသင်္ခါရိက ၄, ဒေါသမူစိတ်၌ အသင်္ခါရိက ၁, ဤ အသင်္ခါရိကစိတ် ၅ ပါး၌ သင်္ဂဟနည်းကို ရှေးဦးစွာ အစဉ်အတိုင်း ပြပြီးမှ၊ သသင်္ခါရိကစိတ် ၅ ပါး၏ သင်္ဂဟနည်းကို နောက်၌ စဉ်၍ ပြထား၏။ ထို့နောက် အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိကမှ အလွတ် ဖြစ်သော မောဟမူဒွေးကိုပြသည်။ မောဟမူတွင်လည်း ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ် စိတ်ကို စေတသိက် ယှဉ်ပုံ ထူးသောကြောင့် ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ် သင်္ဂဟ၏ နောက်မှ ပြထားသည်။

၁။ ပဌမေ အသင်္ခါရိကေ - (သင်္ဂြိုဟ်ပါဠိကို သတိပြု) အညသမာနာ ၁၃, သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏ ၄, လောဘဒိဋ္ဌိ ၂, ပေါင်း ၁၉ ပါးသော

၂။ ဒုတိယေ အသင်္ခါရိကေ - ဒုတိယ အသင်္ခါရကစိတ်၌၊ လောဘမာနေန-လောဘမာနနှင့်၊ (သဒ္ဓိ-တက္ခ) တထေဝ-ထိုအညသမာန်း၊ အကုသလသာဓာရဏစေတသိက်တို့သည် ပင်၊ သင်္ဂဟံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-နံ၏။

၃။ တတိယေ-တတိယအသင်္ခါရကစိတ်၌၊ ပီတိဝဇ္ဇိတာ-ပီတိသည် ကြဉ်အပ်ကုန်သော၊ လောဘဒိဋ္ဌိဟိ-တို့နှင့်၊ သဟ-တက္ခ၊ အဋ္ဌာရသ - တဆဲ့ ရှစ်ပါးကုန်သော၊ တထေဝ - ထိုအညသမာန်း၊ အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက်တို့သည် ပင်၊ သင်္ဂဟံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-နံ၏။

စေတသိက်တို့သည် သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတ သမ္ပယုတ် အသင်္ခါရကစိတ်၌ ယှဉ်ကုန်၏။ [ဒိဋ္ဌိဂတ သမ္ပယုတ်ဖြစ်၍ ဒိဋ္ဌိယှဉ်သည်၊ “ဒိဋ္ဌိ စတုသု ဒိဋ္ဌိဂတ သမ္ပယုတ္တေသု” ကို သတိပြု။]

၂။ တထေဝဒုတိယေ-အညသမာန်း ၁၃၊ အကုသလသာဓာရဏ ၄၊ လောဘ မာန ၂၊ ပေါင်း ၁၉ ပါးသော စေတသိက်တို့သည် သောမနဿ သဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတပိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရကစိတ်၌ ယှဉ်ကုန်၏။ [ဒိဋ္ဌိဂတ ပိပ္ပယုတ်ဖြစ်၍ ဒိဋ္ဌိကြဉ် မာနယှဉ်သည်၊ “မာနော စတုသု ဒိဋ္ဌိဂတပိပ္ပယုတ္တေ သု” ဟူသော သမ္ပယောဂနည်းကို သတိပြု။]

၃။ တတိယေ တထေဝ-ပီတိကြဉ် အညသမာန်း ၁၂၊ သဗ္ဗာကုသလ သာဓာရဏ ၄၊ လောဘဒိဋ္ဌိ ၂၊ ပေါင်း ၁၈ ပါးသော စေတသိက်တို့သည် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရကစိတ်၌ ယှဉ်ကုန်၏။ [ပီတိ ဒေါမနဿပေက္ခာသဟဂတ-စသော သမ္ပယောဂနည်းကို ကြည့်၍ ပီတိ ကြဉ်ရကြောင်းကို သိလေ။]

၄။ စတုတ္ထေ-စတုတ္ထ အသင်္ခါရကစိတ်၌၊ လောဘမာနေန - လောဘမာနနှင့်၊ (သဟ-တက္ခ၊) တထေဝ - ထို အည သမာန်း၊ အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက်တို့ သည်ပင်၊ သင်္ဂဟံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ကုန်၏။

၅။ ပန-အတို့တပါးကား၊ ပဉ္စမေ-ပဉ္စမဖြစ်သော၊ ပဋိဗ သမ္ပယုတ္တေ-ပဋိဗသမ္ပယုတ် ဖြစ်သော၊ အသင်္ခါရိကေ-အသင်္ခါရကစိတ်၌၊ ဒေါသော-ဒေါသဝင်း၊ ဣဿာ-ဝင်း၊ မစ္ဆရိယံ-ဝင်း၊ ကုက္ကုစိဝ-ဝင်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ စတုဟိ - လေးပါးသော စေတသိက်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ - တက္ခ၊ ပီတိဝဇ္ဇိတာ - ပီတိသည် ကြဉ်အပ်ကုန်သော၊ ဝိသတိ-၂၀သော၊ တေဝေဓမ္မာ-ထိုအည သမာန်း၊ အကုသလသာဓာရဏ တရားတို့ကိုပင်၊ သင်္ဂဟံ-သို့၊ ပေါင်းယူအပ်ကုန်၏။ (ပန-အမှာစကားချပ် ညှပ်လိုက်ဥူးအံ့) ဣတ္ထေ - ဤ ၂၀ သော စေတသိက်တို့တွင်၊ ဣဿာ မစ္ဆရိယ

၄။ စတုတ္ထေ-ပီတိကြဉ် အညသမာန်း ၁၂၊ သဗ္ဗာကုသလ သာဓာရဏ ၄၊ လောဘ မာန ၂၊ ပေါင်း ၁၈ ပါးသော စေတသိက်များ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတပိပ္ပယုတ် အသင်္ခါရကစိတ်၌ ယှဉ်ကြ၏။

၅။ ပဉ္စမေ ပဋိဗသမ္ပယုတ္တေ-ဒေါသ ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကုစိဝ ၄၊ ပီတိကြဉ် အညသမာန်း ၁၂၊ သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏ ၄၊ ပေါင်း ၂၀သော စေတသိက်တို့သည် ဒေါမနဿ သဟဂုတ် ပဋိဗသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရကစိတ်၌ ယှဉ်ကုန်၏။

ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကုစိဝ-ပေ-ပစ္စေကံ-ဤသို့ ၂၀ ယှဉ်သော်လည်း ဣဿာသည် သူတပါးစည်းစိမ်ကို အာရုံပြု၏၊ မစ္ဆရိယသည် မိမိစည်းစိမ်ကို အာရုံ ပြု၏၊ ကုက္ကုစိဝသည် ပြုပြီး ဒုစရိုက် နှင့် မပြုခဲ့မိသော သုစရိုက်ကို

ကုက္ကုရွာနိ - ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကုရွာကို ပစ္စေကမေဝ-
တသီးတခြား၊ တပါးစီသာလျှင်၊ ယောဇေတဗ္ဗာနိ - ယှဉ်စေ
အပ်ကုန်၏။

၆။ သသင်္ခါရိက ပဉ္စကေပိ - သသင်္ခါရိကစိတ် ငါးပါး
အပေါင်း၌လည်း၊ တထေဝ-ထိုအသင်္ခါရိက၌ ယှဉ်ထိုက်သော
စေတသိက်တို့ကိုပင်၊ ထိနမိဒ္ဓေန-ထိနမိဒ္ဓဖြင့်၊ ဝိသေသေတွာ-
အထူးပြု၍၊ ယောဇေတဗ္ဗာ-ယှဉ်စေအပ်ကုန်၏။

အာရုံပြု၏၊ ဤသို့ အာရုံကွဲပြားသောကြောင့် ထို ၃ ပါးတို့ တပြိုင်နက် မယှဉ်
နိုင်ရကား ဤ ဒေါသမူ အသင်္ခါရိကစိတ်၌ အလွန်ဆုံးအားဖြင့် ၁၈ ပါးသာ
တပြိုင်နက် ယှဉ်သည်။ ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကုရွာကို အနိယတယောဂီ
စေတသိက်များဖြစ်၍ တရံတခါသာ ယှဉ်သောကြောင့် အမြဲတန်းအားဖြင့်
၁၇ ပါးသာ ယှဉ်သည်။

[ဆောင်း] သူများ စည်းစိမ်၊ ကိုယ်စည်းစိမ်တည်း၊ ပြုပြီး ဒုစရိုက်၊ မပြု
လိုက်မိ၊ သုစရိဟု၊ အာရုံပြုရာ၊ ကွဲသည့်တာကြောင့်၊ ဣဿာ
မစ္ဆရ၊ ကုက္ကုရွာကို၊ တကွဆိုင်လျက်၊ တပြိုင်နက်၊ ဆက်ဆက်
မယှဉ်ကြ။

၆။ သသင်္ခါရိကပဉ္စကေ-သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်
သသင်္ခါရိကစိတ် စသော သသင်္ခါရိကစိတ် ၅ ပါး၌ စေတသိက် ယှဉ်ပုံမှာ
အသင်္ခါရိက ၅ ပါး၌ ယှဉ်သော စေတသိက်များတွင် ထိန မိဒ္ဓ ၂ ပါးကို
ထပ်၍ ထည့်ရုံသာ ထူးသည်။ ထို့ကြောင့် “ပဌမ အသင်္ခါရိက၌ စေတသိက်
၁၉ ပါး ယှဉ်ရာတွင် ထိန မိဒ္ဓကို ထပ်၍ ထည့်က ပဌမ သသင်္ခါရိက စိတ်၌
ယှဉ်သော စေတသိက် ၂၁ ဖြစ်၏” ဟု သိလေ။

၇။ ပန-ကာ၊ ဆန္ဒပီတိဝဇ္ဇိတာ-ဆန္ဒပီတိသည် ကြည့်အပ်
ကုန်သော၊ အညသမာနာ-အညသမာန်းမည်ကုန်သော၊ ဧကာ
ဒသ-၁၀ပါးတို့၎င်း၊ အကုသလသာဝေရဏာ-သဗ္ဗာကုသလ
သာဝေရဏ မည်ကုန်သော၊ စတ္တာရောစ - လေးပါးတို့၎င်း၊
ဣတိ-သို့၊ ပန္နရသ-၁၅ ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မာ-သဘောတရားတို့
သည်၊ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတေ-ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်၌၊ သမ္ပယုတ္တန္တိ-
ယှဉ်ကုန်၏။

၈။ ဝိစိကိန္နာသဟဂတစိတ္တေစ - ဝိစိကိန္နာ သဟဂုတ်
စိတ်၌ကား၊ အဓိမောက္ခဝိရဟိတာ - အဓိမောက္ခမှ ကင်းကုန်
သော၊ ဝိစိကိန္နာသဟဂတာ - ဝိစိကိန္နာနှင့် တကွ ဖြစ်ကုန်
သော၊ ပန္နရသ-၁၅ ပါးကုန်သော၊ တထေဝဓမ္မာ - ထို အည
သမာန်း အကုသလသာဝေရဏ စေတသိက်တို့ကိုပင်၊ သမုပ
လက္ခန္တိ-ကောင်းစွာ ရအပ်ကုန်၏။ ဣတိ - ဤသို့၊ သဗ္ဗထာဝိ-
လည်း၊ ခွဲဒသာကုသလ စိတ္တုပ္ပါဒေသု - ၁၂ ပါးသော အကု
သိုလ် စိတ်တို့၌၊ ပစ္စေကံ - အသီးအသီး၊ ယောဇိယမာနာဝိ -

၇။ ပန္နရသဓမ္မာဥဒ္ဓစ္စသဟဂတေ-ဆန္ဒ ပီတိကြည့် အညသမာန်း၁၀,
သဗ္ဗာကုသလ သာဝေရဏ ၄, ပေါင်း ၁၅ ပါးသော စေတသိက်များသည်
ဥဒ္ဓစ္စ သဟဂုတ်စိတ်၌ ယှဉ်ကြ၏။

၈။ ဝိစိကိန္နာသဟဂတစိတ္တေစ - ဥဒ္ဓစ္စ သဟဂုတ် စိတ်၌ ယှဉ်သော
၁၅ ပါးတွင် အဓိမောက္ခကြည့်၍ ဝိစိကိန္နာကို သွင်းလျက် ၁၅ ပါးသော
စေတသိက်များပင် ဝိစိကိန္နာသဟဂုတ်စိတ်၌ ယှဉ်ကြ၏။

ယဉ်စေအပ်ပါကုန်သော်လည်း၊ ဂဏနဝသေန-ဂဏန်းသင်္ချာ ကျွဲ၏ အပြားအားဖြင့်၊ သတ္တဝေဝ - ခုနစ်ပါး အပြား အားဖြင့် သာလျှင်၊ သင်္ဂဟိတာ - ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၊ တဝန္တိ-ဖြစ် ကုန်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ရအပ်ကုန်၏။

ပစ္စေကံယောဇီယမာနာစိ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းအရ အကုသိုလ် စိတ် ၁၂ ပါး၌ယဉ်သော စေတသိက်များကို အသီးအသီး တမျိုးစီ သင်္ဂဟ ပြုလျက် ပေါင်းစုရေတွက်ရာ ၁၂ မျိုး ထွက်လာ၏။ သင်္ဂဟနည်း ၁၂ မျိုးပင် ရှိသင့်၏။ သို့သော်.....

ဂဏန ဝသေန သတ္တဝေဝ - ဂဏန်းသင်္ချာ အနေအထား အမျိုးအစား အားဖြင့် ဆိုလျှင် ၇ မျိုးသာရှိသည်။ (၇ မျိုး ရှိပုံကို သင်္ဂဟ ဂါထာဖြင့် ထင်ရှားစေလတံ့။) ထို့ကြောင့် “ဤ အကုသိုလ်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်း ၇ နည်း သာ ရှိသည်ဟု ဖွတ်ယူကြလေ ” ဟူလို။

	ပဌမ	ဒုတိယ	တတိယ	စတုတ္ထ	ပဉ္စမ
အသင်္ခါရိက	၁၉	၁၉	၁၀	၁၀	၂၀
သသင်္ခါရိက	၂၁	၂၁	၂၀	၂၀	၂၂

[အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ တွင် အသင်္ခါရိက ၅ သသင်္ခါရိက ၅ ဟု ၎င်းတို့ကို ပြထားသောကြောင့် “ ရှင်အနုရုဒ္ဓါ ကိုယ်တော်တိုင်က မောဟမူ ခွေးကို အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက ၂ ပါးလုံး မဆိုလိုကြောင်း ” ထင်ရှားပြီ။]

ဆင်္ဂဟ ၉။ အကုသလေ - အကုသိုလ် စိတ်၌၊ သင်္ဂဟာ - သင်္ဂဟနည်းတို့သည်၊ ဧကုနပိသ-ဧကုနပိသ သင်္ဂဟ ၎င်း၊ အဋ္ဌာရသ - အဋ္ဌာရသ သင်္ဂဟ၎င်း၊ ဝိသ - ဝိသ သင်္ဂဟ၎င်း၊ ဧကပိသ-ဧကပိသ သင်္ဂဟ၎င်း၊ ဝိသတိ-ဝိသတိ သင်္ဂဟ၎င်း၊ ဒွါပိသ - ဒွါပိသ သင်္ဂဟ၎င်း၊ ပန္နရသ - ပန္နရသ သင်္ဂဟ၎င်း၊ ဣတိ - သို့၊ သတ္တဝေဝ - ခုနစ်ပါး အပြားအားဖြင့်၊ ဌိတာ-တည်ကုန်၏။

၉။ သင်္ဂဟ ဂါထာ

- ၁။ ဧကုနပိသ (၁၉) ကား ပဌမ အသင်္ခါရိက ဒုတိယအသင်္ခါရိက စိတ်၌ သင်္ဂဟတည်း၊ ပါဠိအကျယ်နှင့် တိုက်ဆိုင်ကြည့်လေ။
 - ၂။ အဋ္ဌာရသ (၁၀) ကား တတိယ အသင်္ခါရိက စတုတ္ထအသင်္ခါရိက၌ သင်္ဂဟတည်း။
 - ၃။ ဝိသ (၂၀) ကား ပဉ္စမ အသင်္ခါရိကစိတ်၌ သင်္ဂဟတည်း။
 - ၄။ ဧကပိသ (၂၁) ကား ပဌမ သသင်္ခါရိက ဒုတိယ သသင်္ခါရိက စိတ်၌ သင်္ဂဟတည်း။
 - ၅။ ဝိသတိ (၂၀) ကား တတိယ သသင်္ခါရိက စတုတ္ထ သသင်္ခါရိက၌ သင်္ဂဟတည်း။
- [(၃ - ၅) သည် ဂဏန်းသင်္ချာချင်း တူသော်လည်း ၄-အရ ဧကပိသ သင်္ချာက မြားနေသောကြောင့် တပေါင်းတည်း မယူဘဲ တနည်းစီ ခွဲထားသည်။]
- ၆။ ဒွါပိသ (၂၂) ကား ပဉ္စမ သသင်္ခါရိက၌ သင်္ဂဟတည်း။
 - ၇။ ပန္နရသ (၁၅) ကား မောဟမူခွေး၌ သင်္ဂဟတည်း။
ဤသို့ ဂဏန်း သင်္ချာ အပြားအားဖြင့် သင်္ဂဟနည်း ၇ နည်း ရှိ၏။

၁၀။ စတ္တာရော - လေးပါးကုန်သော၊ သာဓာရဏာစ- အကုသလ သာဓာရဏ စေတသိက်တို့၎င်း၊ အပရေ - အကုသလ သာဓာရဏ စေတသိက်တို့မှ တပါးကုန်သော၊ ဒသ- ဆယ်ပါးကုန်သော၊ သမာနာစ - အညသမာန်း စေတသိက်တို့၎င်း၊ (ဣတိ - သို့) ဂုဗ္ဗသ-၁၄ ပါးကုန်သော၊ ဇေတေ - ဤ စေတသိက်တို့ကို၊ သဗ္ဗာကုသလယောဂါနော - အလုံးစုံသော အကုသိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်ကုန်၏ ဟူ၍၊ ပဂုစ္ဆန္တိ - ဆိုအပ်ကုန်၏။ (“အပရေ-ဆန္ဒ ဝီတိ အဓိမောက္ခမှ တပါးကုန်သော” ဟု ငှေးနက်ဂြိုဟ်၊ ဆင်ခြင်။)

၁၁။ သင်္ဂဟဂါထာ။ ။ ဤ “သာဓာရဏာစ စတ္တာရော” စသော ဂါထာသည် အကုသိုလ်စိတ်အားလုံး၌ အမြဲယှဉ်လေ့ရှိသော စေတသိက်ကို အကျဉ်းချုပ်ပြသော သင်္ဂဟ ဂါထာပင်တည်း။ (သဗ္ဗာကုသလ သာဓာရဏ ၄, ဆန္ဒ ဝီတိ အဓိမောက္ခကြည့် အညသမာန်း ၁၀, ဤ ၁၄ ကား အကုသိုလ် စိတ်အားလုံး၌ အမြဲ ယှဉ်ကြသည်။) [ဆန္ဒသည် မောဟမူ၌ မယှဉ်, ဝီတိကား ဥပေက္ခာသဟဂုတ်နှင့် ဒေါသမူ၌ မယှဉ်, အဓိမောက္ခမှာ ဝိစိကိစ္ဆာ သဟဂုတ်၌ မယှဉ်။]

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

[ဤ အကုသိုလ်စိတ်၌ သင်္ဂြိုဟ်ပါဠိကိုကြည့်လျှင် သရုပ်ကွဲတို့ရန် မခဲယဉ်းဟု ထင်ရသော်လည်း, နောင်ခါ အစဉ်သဖြင့် သရုပ်မြင်တို့ရာမှာ လွန်စွာ ခက်၏။ ညဝါဆိုသည့်အခါ ယောင်လည်လည် နေကြသည့်သာများ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤ လေ့ကျင့်ခန်း၌ အစွမ်းကုန် လေ့လာကြပါကုန်။]

- က။ ကျွန်ုပ်တို့သာဓာရဏ စသော သင်္ဂဟ ဂါထာကို အနက်ပေးပါ။
- ခ။ အကုသိုလ်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်း မည်မျှ ရှိသနည်း, ရေတွက်ပါ။

- ဂ။ ကျွန်ုပ်တို့သကား အဘယ် စိတ်များ၌ သင်္ဂဟနည်းလဲ, (က) ကျွန်ုပ်တို့သ (ခ) ကျွန်ုပ်တို့သခွဲ၍ အကျယ်ပါဠိနှင့်ဆက်စပ်လျက် သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- ဃ။ အဋ္ဌာရသကား အဘယ်စိတ် များ၌ သင်္ဂဟနည်းလဲ, အကျယ်ပါဠိနှင့် ဆက်စပ်ပြီးလျှင် သရုပ် ရေးတွက်ပါ။
- င။ ဝိသကား ဘယ်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်းလဲ, ပါဠိနှင့်စပ်၍ သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- စ။ ဧကဝိသကား အဘယ်စိတ်များ၌ သင်္ဂဟ နည်းလဲ, သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- ဆ။ ဝိသတိကား အဘယ်စိတ်များ၌ သင်္ဂဟနည်းလဲ, သရုပ် ရေးတွက်ပါ။
- ဇ။ ဒွါဝိသကား အဘယ်စိတ်များ၌ သင်္ဂဟနည်းလဲ, သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- ဈ။ ပန္နရသကား အဘယ်စိတ်များ၌ သင်္ဂဟနည်းလဲ, အကျယ် ပါဠိနှင့် ဆက်စပ်၍, သရုပ် ရေးတွက်ပါ။
- ည။ သာဓာရဏာစ စတ္တာရောကား ဘာကိုပြသော ဂါထာနည်း။
- ဋ။ လောဘမူစိတ် ၈ ပါးလုံး၌ စေတသိက် မည်မျှ ယှဉ်သနည်း, သရုပ် ရေးတွက်ပါ။
- ဌ။ လောဘမူ သောမနဿ သဟဂုတ်စိတ် ၄ ၌ စေတသိက်ပေါင်းမည်မျှ, ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ၄ ၌ မည်မျှယှဉ်သနည်း။
- ဍ။ ဒေါသမူဒွေး၌ စေတသိက် မည်မျှ ယှဉ်သနည်း, သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- ဎ။ ဒေါသမူစိတ်၌ အများဆုံး တပြိုင်နက် မည်မျှ ယှဉ်သနည်း, အမြဲတန်း မည်မျှ ယှဉ်သနည်း, သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- ဏ။ မောဟမူဒွေး၌ စေတသိက် မည်မျှ ယှဉ်သနည်း, သရုပ်ရေးတွက်ပါ။

အဟိတ်စိတ်၌ သင်္ခဟနည်း ၁။ ပန - အဘျိတပါးကား၊ အဟေတုကေသု - အဟိတ်စိတ် တို့တွင်၊ တာဝ-ဝုဠောစသည်တို့မှ ဂြေဗျားစွာ၊ (နိဗ္ဗိတိတဗ္ဗေ - ဣန္ဒြိယထိုက်သော) ဟသနုစိတ္တေ-ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်၌၊ ဆန္ဒဝဇ္ဇိတာ-ဆန္ဒသည်ကြည့်အပ်ကုန်သော၊ အညသမာနာ-နိသော၊ ဣဒါ-၁၂ ပါးကုန်သော၊ ဝေဗ္ဗာ-သဘောတရားတို့သည်၊ သင်္ဂဟံ-သို့၊ ဝန္တန္တိ-နိဇာတိ။

၂။ ဝေါဠပနေ - ဝုဠောစိတ်၌၊ ဆန္ဒ ဝိတိဝဇ္ဇိတာ - ဆန္ဒဝိတိသည် ကြည့်အပ်ကုန်သော၊ တထာ - ထို အညသမာနာ စေတသိက်တို့သည်၊ သင်္ဂဟံ-သို့၊ ဝန္တန္တိ - နိဇာတိ။

၃။ သုခသန္တိရဏေ - သုခသန္တိရဏစိတ်၌၊ ဆန္ဒဝိရိယဝဇ္ဇိတာ - ဆန္ဒဝိရိယသည် ကြည့်အပ်ကုန်သော၊ တထာ - ထို အညသမာနာစေတသိက်တို့သည်၊ သင်္ဂဟံ-သို့၊ ဝန္တန္တိ-နိဇာတိ။

အဟိတ်စိတ်၌ သင်္ခဟနည်း

- ၁။ ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်၌ ဆန္ဒကြည့် အညသမာနာစေတသိက် ၁၂ ယှဉ်၏။
- ၂။ (မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်ကို ဝေါဠပန (ဝုဠော) စိတ် ဟု ခေါ်သည်။ ၎င်း ဝုဠောစိတ်၌ ဆန္ဒဝိတိကြည့် အညသမာနာ ၁၁ ယှဉ်၏။ [ဝေါဠပန = ပုန်၌ ဝိ+အဝ+ရှေးရှိသော ဌာဓာတ်, ဏာပေပစ္စည်း, ယု ပစ္စည်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ဝေါဠပန-ဟု မရေးဘဲ “ဝေါဠပန” ဟု ရေးသည်။]
- ၃။ သုခသန္တိရဏစိတ်၌ ဆန္ဒဝိရိယကြည့် အညသမာနာ ၁၁ ယှဉ်၏။

၄။ မနောဒွါရာတုတ္တိကာဟေတုကံ ပဋိသန္ဓိယုဂဇ္ဇေ-မနောဓာတ်သုံးပါး, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေအစုံ၌၊ ဆန္ဒ ဝိတိ ဝိရိယ ဝဇ္ဇိတာ-ဆန္ဒ ဝိတိ ဝိရိယသည် ကြည့်အပ်ကုန်သော၊ တထာ-ထို အညသမာနာစေတသိက်တို့သည်၊ သင်္ဂဟံ-သို့၊ ဝန္တန္တိ-နိဇာတိ။

၅။ ဗ္ဗိပဉ္စဝိညာဏေ-ဇွေးပဉ္စဝိညာဏ်ဝဉ်း၊ ပကိဏ္ဏကဝဇ္ဇိတာ - ပကိဏ္ဏစေတသိက်သည် ကြည့်အပ်ကုန်သော၊ တေယေဝ - ထို အညသမာနာစေတသိက် တို့ကိုပင်၊ သင်္ဂဟန္တိ - ပေါင်းယူအပ်ကုန်၏။ ဣတိ-သို့၊ သဗ္ဗထာပိ-လည်း၊ အဋ္ဌာရသသု-၁၀ ပါးကုန်သော၊ အဟေတုကေသု - အဟိတ်စိတ်တို့၌၊ ဝဏာနဝသေန - ဖြင့်၊ စတုရံ-လေးပါး၊ အပြားအားဖြင့်သာ ယျှင်၊ သင်္ဂဟော - ပေါင်းယူခြင်းသည်၊ ဟောတိ - ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ ရအပ်ကုန်၏။

၄။ (ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း သမ္ပုဋ္ဌိန္ဒြိယ ဇွေးကို “မနောဓာတ် ၃ ပါး” ဟု ခေါ်၏။) (ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တိရဏ ၂ ပါးကို “အဟိတ်ပဋိသန္ဓေအစုံ” ဟု ခေါ်၏။) ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၏ အကြောင်းမှာ နောက်၌ ထင်ရှားလှပေ။ ၎င်းစိတ်များ၌ ဆန္ဒ ဝိတိ ဝိရိယကြည့် အညသမာနာ ၁၀ ယှဉ်၏။

၅။ စက္ခုဝိညာဏ်ဇွေး-သောတ-ဆာန-ဇိဂျါ - ကာယဝိညာဏ်ဇွေး ဤဝိညာဏ်ဇွေး ၅ ပါးကို “ဇွေးပဉ္စဝိညာဏ်” ဟု ခေါ်၏။ “နှစ်ခုဖြင့် မြောက်အပ်သော ၅ ပါးသော ဝိညာဏ်” ဟုလျှင်၊ ၎င်းဇွေးပဉ္စဝိညာဏ်စိတ် ၁၀ ၌ ပကိဏ္ဏစေတသိက် ၆ ပါး ကြည့်သော အညသမာနာ ၇ ယှဉ်၏, သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ ၇ ပါးပင်တည်း။

သင်္ဂဟ ၆။ အဋ္ဌာရ သာဟေတုကေသု-တဆဲ့ ရှစ်ပါးသော အဟိတ် ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ စိတ္တုပ္ပါဒေသု-ဥပါဒိ သောစိတ်တို့၌၊ သင်္ဂဟော-သင်္ဂဟနည်းသည်၊ ခွါဒသ-ခွါဒသ သင်္ဂဟ၎င်း၊ ဧကာဒသ - ဧကာဒသ သင်္ဂဟ၎င်း၊ ဒသ - ဒသ သင်္ဂဟ၎င်း၊ သတ္တစ-သတ္တသင်္ဂဟ၎င်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ စတုဗ္ဗိ ဝေ-လေးပါး အပြားရှိ၏၊ [သင်္ဂဟဂါထာတို့၌ ရှိသော သင်္ချာ ပုဒ်တို့ကို “ခွါဒသ-၁၂ပါးတို့၎င်း” စသည်ဖြင့် ရှေးက အနက် ပေးကြ၏၊ ဆင်ခြင်လေ။]

သင်္ဂဟနှင့် နိဂုံး သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံကုန်သော၊ အဟေတုကေသု- အဟိတ်စိတ်တို့၌၊ သတ္တ - ခုနစ်ပါးသော သဗ္ဗ စိတ္တသာဓာရဏစေတသိက်တို့သည်၊ (ယုဇ္ဇန္တိ-ယှဉ်ကုန်၏။)

ဂဏနဝသေနစတုဇာဝ-ပြခဲ့သော အစဉ်အားဖြင့် သင်္ဂဟ ၅ နည်း ဖြစ်သင့်သော်လည်း ဝုဋ္ဌောနှင့် သုခသန္တိရဏစိတ်တို့၌ ၁၁ ချင်း ဂဏန်းတူ သောကြောင့် သင်္ဂဟပြု(ပေါင်းစုရေတွက်) ရာ၌ ၄ နည်းသာ ထွက်သည်။

သင်္ဂဟဂါထာ

- ၁။ ခွါဒသ (၁၂) ကား ဟသိတုပ္ပါဒိစိတ်၌ သင်္ဂဟနည်းတည်း။
- ၂။ ဧကာဒသ(၁၁) ကား ဝုဋ္ဌောနှင့် သုခသန္တိရဏ တို့၌ သင်္ဂဟ နည်းတည်း။
- ၃။ ဒသ (၁၀) ကား မနောဓာတ် ၃ , အဟိတ်ပဋိသန္ဓေအစုံ၌ သင်္ဂဟနည်းတည်း။
- ၄။ သတ္တ (၇) ကား ခွေးပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀ ၌ သင်္ဂဟနည်းတည်း။

သေသာ - သဗ္ဗစိတ္တ သာဓာရဏမှ ကြွင်းသော ပကိဏ်း စေတသိက်တို့သည်၊ ယထာရဟံ-ယှဉ်ထိုက်သည်အားလျော် စွာ၊ (ယုဇ္ဇန္တိ-နိဂုံး) ဣတိ-သို့၊ ဝိတ္ထာရတော-အကျယ်အားဖြင့်၊ တေတ္ထိံ သဝိသေင်္ဂဟော-၃၃ ပါး အပြားရှိသော သင်္ဂဟနည်း ကို၊ ဝုတ္တော-ဆိုအပ်ပြီ။

သင်္ဂဟနှင့် နိဂုံး။ “အဟေတုကေသု သဗ္ဗတ္ထ၊ သတ္တသေသာ ယထာ ရဟံ” ကား အဟိတ်စိတ်အားလုံး၌ ယှဉ်နိုင်သော စေတသိက်၊ တချို့တချို့ ၌သာ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ယှဉ်နိုင်သောစေတသိက်တို့ကို အကျဉ်းချုပ် ပြသော သင်္ဂဟစကားတည်း။

“ဣတိ ဝိတ္ထာရတော ဝုတ္တော , တေတ္ထိံ သဝိသေင်္ဂဟော” ကား သင်္ဂဟ နည်း ၃၃ ပါးကို ပြန်၍ ဖုံးအုပ်သော နိဂုံးစကားတည်း။ ဆတ္ထိံသာ နုတ္တရေ ဓမ္မာ-ဂါထာတုန်းက “ယထာသမ္ပဝယောဂေန, ပဉ္စဓာတုတ္ထ သင်္ဂဟော” ဟု အကျဉ်းချုပ် သင်္ဂဟ ငါးပါး ရှိကြောင်းကို ဆိုပြီးလျှင် ယထာသမ္ပဝ ယောဂေန အရ ဖြစ်သင့်သလို ချွေထွင်၍ ယှဉ်ပြရာဝယ် သင်္ဂဟနည်းပေါင်း အကျယ် ၃၃ ပါး ထွက်လာသည် ဟုလိုး သင်္ဂဟနည်း ၃၃ ပါး ကိုကား လောကုတ္တရာစိတ်၌ ၅, မဟဂ္ဂုံတိစိတ်၌ ၅, စသည်ဖြင့် ရေတွက်လေ။

ဤတွင် သင်္ဂဟနည်း ပြီး၏။

နိဂုံးနှင့် နှုတ်ချက် - ဤ ဆိုအပ် ပြီးသော အပြား အားဖြင့်၊ မိတ္တရာပိယတ္တနံ - စိတ်နှင့် မကွေ့ မကွာ ယှဉ် ကြကုန်သော စေတသိက်တို့၏၊ သမ္ပယောဂဉ္စ - သမ္ပယောဂ နည်းကို၎င်း၊ သင်္ဂဟဉ္စ - သင်္ဂဟနည်းကို၎င်း၊ ဉာတော-သိပြီး သည်ရှိသော်၊ ယထာယောဂံ- ယှဉ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ပိတ္တေန - ယှဉ်ရာစိတ်နှင့်၊ သမံ - အရေအတွက် ညီမျှသော၊ ဘေဒံ - အပြားကို၊ ဥဒ္ဓိသေ - ထုတ်ပြရာ၏။ [ဉာတော၏ ကတ္တားက စာသင်သား၊ ဥဒ္ဓိသေ၏ ကတ္တားက ဆရာ ဖြစ်၍ ကတ္တားချင်း မတူသောကြောင့် “ဉာတော-သိ၍” ဟု အနက် မပေးကောင်း။]

နိဂုံးနှင့် မှာထားချက်။ ။ ဣတ္ထိမိတ္တာ ဝိယုတ္တာနံ - ဝါထာကား နိဂုံးနှင့် မှာထားချက်ကိုပြသော စကားတည်း၊ ထိုတွင် “ဣတ္ထိ၊ ပေ၊ ဉာတော” ကား နိဂုံး “ဘေဒံ၊ ပေ၊ ဥဒ္ဓိသေ” ကား မှာထားချက်တည်း၊ ဤဆိုခဲ့ပြီးသော နည်း အတိုင်း စေတသိက် တို့၏ သမ္ပယောဂနည်း သင်္ဂဟနည်း များကို စာသင်သားတို့ သိပြီးသည်ရှိသော် ယှဉ်ရာစိတ်နှင့် ညီမျှသော စေတသိက် အပြားကိုလည်း စာချဆရာက ထုတ်ပြပါလေ-ဟူလို။

သမ္ပယောဂနည်း သင်္ဂဟနည်း

အရှင် အနုရုဒ္ဓါသည် သမ္ပယောဂနည်းဖြင့် စေတသိက်တို့၏ ယှဉ်ရာစိတ် များကို “ဤ၍ ဤမျှ ရှိ၏” ဟု ပိုင်းခြားသတ်မှတ်၍ ပြ၏။ “ဝိတက္ကော တာဝ နိပဉ္စရိညာဏဇ္ဇိတံ ၊ ပေ ၊ ပဉ္စပညာသမိတ္တေသု ဥပုဇ္ဇတိ = ဝိတက်သည်

၅၅ ပါးသော စိတ်၌ ယှဉ်၏” စသော သမ္ပယောဂ နည်းကို ပြန်ကြည့်ပါ။ (ထို့ကြောင့် “ယှဉ်ရာစိတ်ခတ်ကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်လို၍ စေတသိက်တို့၏ စိတ်၌ ယှဉ်ပုံ ယှဉ်ဟန်ကို ပြသော နည်းသည် သမ္ပယောဂနည်း မည်၏” ဟု မှတ်) ထို သမ္ပယောဂနည်းကား ၁၆ ပါးရှိ၏၊ ပြန်၍ ရေတွက်ပါလေ။

[ဆောင်] ယှဉ်ရာ စိတ်ခတ်၊ ပိုင်းဖြတ် လိုရိပ်၊ စေတသိက်၏၊ စိတ်၌ ယှဉ်ဟန်၊ မိန့်သည်မှန်၊ နည်းသမ္ပယောဂ၊ -သောဋ္ဌာ။

သင်္ဂဟနည်းဖြင့် ထိုထိုစိတ်၌ ယှဉ်ထိုက်သမျှ စေတသိက်တို့ကို “ဤ၍ ဤမျှ ရှိ၏” ဟု ပေါင်း၍ (ပိုင်းခြားသတ်မှတ်၍) ပြသည်။ “ဆတ္ထိသာနတ္တရေ မေဗ္ဗာ-လောကုတ္တရာစိတ်၌ စေတသိက် ၃၆ ပါး ယှဉ်၏” စသည်ကိုပြန်ကြည့်။ (ထို့ကြောင့် “ယှဉ်ထိုက်သမျှ စေတသိက်တွေကို ပိုင်းခြား သတ်မှတ်လို၍ စိတ် တမျိုး တမျိုး၌ ပေါင်းစု ရေတွက်ပြသော နည်းသည် သင်္ဂဟနည်း မည်၏” ဟုမှတ်၊ ထို သင်္ဂဟနည်းကား ၃၃ ပါး ရှိ၏၊ ပြန်၍ ရေတွက်လေ။

[ဆောင်] ယှဉ်သည့် စေတသိက်၊ ပိုင်းဖြတ်ရိပ်ကြောင့်၊ စိတ်၌ပေါင်းရုံး၊ ရေတွက်ကြီး၊ နည်းထုံးသင်္ဂဟ၊ တေတ္ထိံသ။

ပိတ္တေနသမုဒ္ဓိသေ - ဖဿသည် စိတ် ၈၉ ပါး၌ ယှဉ်သောကြောင့် “လောတမူ ပဌမစိတ်၌ ယှဉ်သော ဖဿ၊ ဒုတိယစိတ်၌ ယှဉ်သော ဖဿ” ဤသို့စသည်ဖြင့် ဖဿပေါင်း ၈၉ ပါးပြား၏၊ ဝေဒနာစသည်လည်းနည်းတူ၊ ဝိတက်သည် ၅၅ ပါးသောစိတ်၌ ယှဉ်သောကြောင့် “လောတမူ ပဌမစိတ်၌ ယှဉ်သော ဝိတက်” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဝိတက်ပေါင်း ၅၅ ပါးပြား၏၊ အဆုံး၌ ပညာသည် ၄၇ ပါးသော စိတ်၌ ယှဉ်သောကြောင့် ပညာပေါင်း ၄၇ ပါး ပြား၏၊ ဤသို့လျှင် ယှဉ်ရာစိတ်နှင့်ညီမျှစွာ စေတသိက် တခုတခု၏ အပြားကို ထုတ်ပြပါလေ ဟူလို။

မဟာနိဂုံး အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ-၌၊ စေတသိက သင်္ဂဟဝိဘာဝေါနာမ-စေတသိက သင်္ဂဟဝိဘာဝမည်သော၊ ဒုတိယော-နှစ်ပိုင်းတို့၏ ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပရိစ္ဆေဒေါ-သည်၊ ဣတိ-ပြီးပြီ၊

မဟာနိဂုံး။ ။ ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ - စသည်ကား စေတသိက တပိုင်းလုံးကို အုပ်ဖုံးသော မဟာနိဂုံးတည်း။ “စိတ္တံ စေတသိကံရူပံ-နိဗ္ဗာန မိတိ သဗ္ဗထာ” ဟူသော အကျဉ်းချုပ် ခေါင်းစဉ် ဥဒ္ဓေသ မာတိကာဝယ် စေတသိကံ-ဟူသော ဥဒ္ဓေသ၏ အကျယ်နိဒ္ဓေသ ဤတွင် ပြီးဆုံးပြီ ဟုလို။

လောကျင့်ခမ်း မေးခွန်းများ

- က။ ဒွါဒေသကောဒသ ဒသ ဂါထာသည် ဘာကို ပြသော ဂါထာနည်း၊ အနက်ပေး၍ အတိတ်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်း မည်မျှရှိကြောင်းကို ပြပါ။
- ခ။ ဒွါဒေသကား အဘယ်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်းလဲ၊ အကျယ် ပါဠိနှင့် ဆက်စပ်၍ သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- ဂ။ ကောဒသကား အဘယ်စိတ်များ၌ သင်္ဂဟနည်းလဲ၊ အကျယ် ပါဠိနှင့် ဆက်စပ်၍ သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- ဃ။ ဒသကား အဘယ် စိတ်များ၌ သင်္ဂဟနည်းလဲ၊ အကျယ် ပါဠိနှင့် ဆက်စပ်၍ သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- င။ သတ္တကား အဘယ်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်းလဲ၊ အကျယ်ပါဠိနှင့်ဆက်စပ်၍ သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- စ။ အဟေတုကေသု သဗ္ဗတ္ထ ဂါထာသည် ဘာကိုပြသော ဂါထာနည်း။

- ဆ။ ဣတ္ထိဗိက္ကာပိယုတ္တာနံ ဂါထာသည် ဘာကို ပြသော ဂါထာနည်း။
- ဇ။ အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် သမ္ဗုဒ္ဓယောဂနည်းဖြင့် ဘယ်တရားများကို ပိုင်းခြား သတ်မှတ်၍ ပြသနည်း။
- ဈ။ သင်္ဂဟနည်းဖြင့် ဘယ်တရားများကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်၍ ပြသနည်း။
- ည။ အဘယ်သို့သော နည်းကို သမ္ဗုဒ္ဓယောဂနည်းဟု မှတ်ရမည်နည်း၊ ထို သမ္ဗုဒ္ဓယောဂနည်း မည်မျှရှိသနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဋ။ အဘယ်သို့သော နည်းကို သင်္ဂဟနည်း ဟု မှတ်ရမည်နည်း၊ ထို သင်္ဂဟ နည်း မည်မျှရှိသနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဌ။ စိတ္တေန သမ မုဒ္ဓိသေ အရ ဒဿပေါင်း မည်မျှရှိသနည်း။
- ဍ။ ဝိတက်ပေါင်း ဝိစာရပေါင်း မည်မျှရှိသနည်း။
- ဎ။ မောဟပေါင်း လောဘပေါင်း ဒေါသပေါင်း မည်မျှရှိသနည်း။
- ဏ။ သဒ္ဓါပေါင်း အပ္ပမညာပေါင်း ဝိရတိပေါင်း မည်မျှရှိသနည်း။
- တ။ ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ ကား ဘာကိုပြသော စကားနည်း။

စေတသိက်ပိုင်း
နိဿယနှင့် အဓိပ္ပာယ် ပြီးပြီ။

ပကိဏ်းပိုင်းနိဿယ

အနုသန္ဓေ ယထာယောဂံ-ယှဉ်ထိုက်သည်အားလျော် ခေါင်းစဉ် ပဋိညာဉ် စွာ၊ သမ္ပယုတ္တာ - အညိအမျှ ကေုပ္ပါဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်ကြကုန်သော၊ သဘာဝတော- မိမိ မိမိ၏ လက္ခဏာအားဖြင့်၊ တေပညာသ - ၅၃ ပါးသော၊ စိတ္တ စေတသိကာ - စိတ် စေတသိက် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ- သဘောတရားတို့ကို၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌာ-အကျယ် ပြအပ်ကုန်ပြီ။)

ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ တေသံ-ထို ငါးဆဲ့သုံးပါးသော သဘော တရားတို့၏၊ ယထာရဟံ-ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဝေဒနာ ဟေတုတော-ဝေဒနာအပြား၊ ဟိတ် အပြားအားဖြင့်၎င်း၊ ကိစ္စ ခွါရာလမ္ဗနဝတ္ထုတော-ကိစ္စအပြား၊ ခွါရာအပြား၊ အာရုံအပြား၊ ဝတ္ထု အပြားအားဖြင့်၎င်း၊ သင်္ဂဟောနာမ - ရော့ပြွမ်း သမ္မု၊ ပေါင်းရရှိပြ၊ ပကိဏ္ဏက မည်သော သင်္ဂဟကို၊ စိတ္တုပ္ပါဒ ဝသေန - စိတ်၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်၊ နိယတေ - ဆောင်ပြ အပ်၏။ (ဆောင်ပြပေအံ့-ဟူလို။)

ပကိဏ်းပိုင်း အဓိပ္ပါယ်

ပကိဏ္ဏက—သဒ္ဓါသည် “ရော့ရော့ပြွမ်းပြွမ်း” ဟူသော အနက်ကို ဟော ရကား၊ ဝေဒနာသင်္ဂဟ စသော သင်္ဂဟ ၆ မျိုးကို ရော့ပြွမ်း၍ ပြသောကြောင့် ပကိဏ္ဏက သင်္ဂဟခေါ်သည်ဟု မှတ်၊ ဝေဒနာသင်္ဂဟ စသော တခုထည်းကို ပကိဏ္ဏက သင်္ဂဟခေါ်သည်ဟု မမှတ်နှင့်၊ [အချို့ အယူကို ဘာသာဋီကာ၌ စိစစ်ထားသည်။]

အနုသန္ဓေ-ခေါင်းစဉ်နှင့်-ပဋိညာဉ် ။ ။ ဤ “သမ္ပယုတ္တာ ယထာ ယောဂံ” စသော ဂါထာတို့ကား ရှေ့နောက် စကားဆက်သွယ်မှု ဟူသော အနုသန္ဓေနှင့် ခေါင်းစဉ် ပဋိညာဉ်တို့ကို ပြသော ဂါထာတို့တည်း။ “ယှဉ် ထိုက်သလို ယှဉ်ကြကုန်သော ၅၃ ပါးသော သဘောတရားတို့ကို စိတ်ပိုင်း စေတသိက်ပိုင်းတို့ဖြင့် အကျယ်ပြခဲ့ပြီ။ (ရှေ့ပိုင်းစကားဆက်၊ ပုဗ္ဗာနုသန္ဓေ ဟုလည်း ခေါ်၏။) ယခုအခါ ထို သဘောတရားတို့၏ ပကိဏ္ဏက သင်္ဂဟကို ဝေဒနာ ဟိတ် ကိစ္စ ခွါရာ အာရုံ ဝတ္ထု အပြားအားဖြင့် ဆောင်ပြပေအံ့” ဟူလို၊ (နောက်ပိုင်းစကားဆက်တည်း၊ အပရာနုသန္ဓေဟုလည်း ခေါ်၏။) “ဝေဒနာ ဟေတုတော-ကိစ္စ-ခွါရာလမ္ဗနဝတ္ထုတော” ကို သင်္ဂဟောနှင့် တွဲစပ်၍ ဝေဒနာသင်္ဂဟ ဟေတုသင်္ဂဟ စသော ခေါင်းစဉ်မာတိကာကို၎င်း၊ “နိယတေ” ပါဠိဖြင့် ပဋိညာဉ်ကို၎င်း၊ မှတ်လော။

တေပညာသ သဘာဝတော ။ ။ စိတ် တခုယုတ် ၉၀ ရှိ၏ဟု ပြော ဆိုရုံရှိသော်လည်း စင်စစ်မှာတခုယုတ် ၉၀ မရှိ၊ အာရမဏပိဇာနန (အာရုံကို သိခြင်းသဘော) လက္ခဏာ အားဖြင့် တပါး ထည်းသာ ရှိကြောင်းကို “ဣတ္ထမေကူန နဂုတိ၊ ပတေဒိ ပန မာနသံ” ဟူသော စိတ်ပိုင်း ဂါထာ၌ ပြခဲ့ပြီ။ စေတသိက် ၅၂ ပါးကား ဖဿ၏ (အာရုံကို တွေ့ထိခြင်း) ဖုသန လက္ခဏာ၊ ဝေဒနာ၏ (အာရုံကို ခံစားခြင်း) အနုဘဝန လက္ခဏာ၊ သညာ၏ (အာရုံကို မှတ်သားခြင်း) သဗ္ဗာနန လက္ခဏာ စသော မိမိ ဆိုင်ရာ လက္ခဏာအားဖြင့် တမျိုးစီဖြစ်ကြသောကြောင့် ၅၂ ပါးပင်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် မိမိ မိမိ၏ သဘော လက္ခဏာ အားဖြင့် စိတ်က ၁ ပါး၊ စေတသိက်က ၅၂ ပါး၊ ပေါင်း ၅၃ ပါး ဖြစ်၏။ ၎င်း ၅၃ ပါးကို “နာမ်တေပညာသ” ဟု ခေါ်၏။

ပဋိနိဒ္ဓေသ ။ ။ “တေသံ သင်္ဂဟောနာမ နိယတေ” ပါဠိဖြင့် “ထို စိတ် စေတသိက် တို့၏ သင်္ဂဟကို ဆောင်ပြပေအံ့” ဟု ဆိုသောကြောင့် ဤ ပကိဏ်းပိုင်းသည် စိတ်စေတသိက် ၂ ပါးစုံကို ထပ်မံ၍ ချဲ့ပြသော “ပဋိ နိဒ္ဓေသ” တည်းဟု မှတ်။

ဝေဒနာသင်္ဂဟ ၁။ တက္က-ထိုခြေပံပါးသောသင်္ဂဟတို့တွင်၊ တာဝ - ဟေတုသင်္ဂဟ စသည် တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဗ္ဗိဋ္ဌေ-ညွှန်ပြအပ်သော)၊ ဝေဒနာသင်္ဂဟ-ဝေဒနာသင်္ဂဟ၌၊ (လတ္တမာနာ - ရုထိုက်သော)၊ ဝေဒနာ - ဝေဒနာသည်၊ သုခံ-သုခဝေဒနာ၎င်း၊ ဒုက္ခံ-ဒုက္ခဝေဒနာ၎င်း၊ အဒုက္ခမသုခါစ - အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာ၎င်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ တိပိဝေ - (အာရမဏာနုဘဝန လက္ခဏာအားဖြင့်) သုံးပါး အပြားရှိ၏။

ဝေဒနာသင်္ဂဟ။ ။(ဝေဒနာ အပြားအားဖြင့် စိတ်စေတသိက်တို့ကို ပေါင်းယူရာဖြစ်သော စကားရပ်ကို “ဝေဒနာသင်္ဂဟ” ဟု ခေါ်သည်။)

တိပိဝေဒနာ ။ ပေ။ **ဘေဒေနံပဉ္စစာ**— ဤစကားကား ဝေဒနာအပြားအားဖြင့် စိတ်တို့ကို ပေါင်းယူရာမည်ဖြစ်၍ ရှေးဦးစွာ အရင်းခံဖြစ်သော ဝေဒနာ အပြားကို ပြသော စကားတည်း။ ဝေဒနာ အပြားသည် အခြားသုက္ကန် တို့၌ ၁ ပါး ၂ ပါးမှ စ၍ အမျိုးမျိုး ဟောထားသော်လည်း၊ ဤအဘိဓမ္မာ၌ ၂ မျိုးသာ ဟောတော်မူ၏။ ထိုတွင် ပဌမနည်းကား အာရမဏာနုဘဝန လက္ခဏာအားဖြင့် ပြားသောနည်းတည်း။ [အာရမဏ=အာရုံ+အနုဘဝန=ခံစားခြင်း+လက္ခဏ=အမှတ်အသား။]

အာရမဏာနုဘဝနနည်း။ ။၁-**ဣဋ္ဌာရုံ**=အလိုရှိအပ် ကောင်းမြတ်သောအာရုံ၊ ၂-**အနိဋ္ဌာရုံ** = အလိုမရှိအပ် မကောင်းမြတ်သော အာရုံ၊ ၃-**ဣန္ဒြမဇ္ဈိကာရုံ**=(ဣဋ္ဌာရုံလောက် မကောင်းတတ်) အလယ် အလတ်မျှ အလိုရှိအပ်သောအာရုံ ဟု ၃ မျိုးရှိ၏။ ဣဋ္ဌာရုံကိုခံစားသော ဝေဒနာသည် သာယာသောအားဖြင့် ခံစား၏၊ ဤခံစားမှုကို “သုခဝေဒနာ” ဟု ခေါ်သည်။ အနိဋ္ဌာရုံကို ခံစားသော ဝေဒနာသည် မသာယာသောအားဖြင့် ခံစား၏၊ ဤခံစားမှုကို “ဒုက္ခဝေဒနာ” ဟု ခေါ်သည်။ ဣန္ဒြမဇ္ဈိကာရုံကို ခံစားသော

ပန-တနည်းကား၊ သုခံ - သုခဝေဒနာ၎င်း၊ ဒုက္ခံ - ဒုက္ခဝေဒနာ၎င်း၊ သောမနဿံ - သောမနဿဝေဒနာ၎င်း၊ ဒေါမနဿံ - ဒေါမနဿဝေဒနာ၎င်း၊ ဥပေက္ခာစ - ဥပေက္ခာဝေဒနာ၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဘေဒေနံ - ဣန္ဒြေအပြားအားဖြင့်၊ ပဉ္စစာ-ငါးပါး ပြားသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

၂။ တက္က - ထို ငါးပါးသော ဝေဒနာတို့တွင်၊ သုခသဟဂတံ-သုခဝေဒနာနှင့်တကွ ဖြစ်သော စိတ်သည်၊ ကုသလဝိပါ

ဝေဒနာသည် သာယာသည်လည်း မဟုတ် မသာယာသည်လည်း မဟုတ် လျစ်လျူရှုသောအားဖြင့် ခံစား၏၊ ဤခံစားမှုကို “ဥပေက္ခာဝေဒနာ” ဟု ခေါ်သည်။ ဤသို့ အာရမဏာနုဘဝန လက္ခဏာအားဖြင့် ဝေဒနာ ၃ မျိုး ပြားသည်။

ဣန္ဒြိယဘေဒနနည်း။ ။ သုခိန္ဒြေ ဒုက္ခိန္ဒြေ သောမနဿိန္ဒြေ ဒေါမနဿိန္ဒြေ ဥပေက္ခိန္ဒြေ ဟူသော ဣန္ဒြေ အပြားအားဖြင့် သုခဝေဒနာ-ဒုက္ခဝေဒနာ-သောမနဿ-ဒေါမနဿ-ဥပေက္ခာဝေဒနာ ဟု ၅ မျိုးပြားပြန်၏။ ပြားခြင်း၏ အကြောင်းကို ဘာသာဋီကာ၌ ဆိုထားပြီ။

ဤ ဝေဒနာသင်္ဂဟ၌ ထို ၅ မျိုး အပြား အားဖြင့် စိတ်တို့ကို သိရှိတ် ရေတွက်ပြလတုံး ဤဝေဒနာဖြင့် စိတ်ကိုရေတွက်နည်းသည် နည်းထူး နည်းဆန်းကြီး မဟုတ်၊ စိတ်ပိုင်း၌ သရုပ်ခွဲရိုး ဖြစ်နေသော သုခသဟဂုတ်စိတ် ဒုက္ခသဟဂုတ်စိတ် သောမနဿ သဟဂုတ်စိတ် ဒေါမနဿ သဟဂုတ်စိတ် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်များပင်တည်း။

ဓေတသိက်ကို ရေတွက်ခြင်း။ ။ အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် “ဝေဒနာဖြင့် စိတ်တို့ကိုရေတွက်လျှင် ယှဉ်ဘက်စေတသိက်များအတွက် သိသာလောက်ပြီ” ဟု သဒဘာပိုက်၍ ပဝေန ဖြစ်သော စိတ်ကိုသာ ရေတွက် ပြခဲ့ပေသည်။

ကံ - ကုသလ ဝိပါက် ဖြစ်သော၊ ကာယဝိညာဏံ ဇကံဇေ - ကာယဝိညာဏံ စိတ်တရသာ တည်း၊ ဒုက္ခသဟဂတိ - ဒုက္ခ ဝေဒနာနှင့်တကွ ဖြစ်သော စိတ်သည်၊ အကုသလ ဝိပါက် - အကုသလ ဝိပါက်ဖြစ်သော၊ တထာ - ထို ကာယဝိညာဏံ စိတ်တရသာတည်း။

သို့သော် တမင်ဂရုမစိုက်လျှင် နားလည်ဘွယ် မရှိသောကြောင့် မာတိကာ စသော ညဝါအကောက်များ၌ ကျေးဇူးများတို့ရာ စေတသိက်တို့ကိုလည်း တွဲဘက်၍ ရေတွက်ပြအံ့၊ နောက်သင်္ဂဟများ၌လည်း ဤနည်းကို သတိပြု။

[ဆောင်] သုခဒုက္ခာ၊ ဝေဒနာနှင့်၊ ယှဉ်လာလေရိပ်၊ စေတသိက်ကား၊ ခြောက်ပါးညီမျှ၊ သောမနဿဝယ်၊ လေးဆယ်နှင့် ခြောက်၊ ထို့နောက်ဒေါမန၊ ယှဉ်သမျှစစ်၊ နှစ်ဆဲ့တစ်သာ၊ ဥပေက္ခာ၌၊ ယှဉ်လာ ဖြစ်မြောက်၊ လေးဆဲ့ခြောက်သည်၊ ရွေးကောက် လေတော့ မခဲတည်း။

၂။ တတ္ထသုခသဟဂတံ၊ ပေ၊ မေကမေဝ။ ။ သုခဝေဒနာနှင့်တကွ ဖြစ်သော စိတ်ကား အတိတ်စိတ်လာ ကုသလဝိပါက် သုခ သဟဂတိ ကာယ ဝိညာဏံစိတ် ၁ ပါးသာတည်း၊ ထို သုခသဟဂတိ ကာယဝိညာဏံ စိတ်၌ “ဒွိပဉ္စရိညာဏေ ပက်ဏ္ဍကဝဇ္ဇိတာ” အရ သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် ၇ ပါး ယှဉ်၏၊ ထို ၇ ပါးတွင် အရင်းခံ သုခဝေဒနာကို ကြည့်၍ သုခ ဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သော စေတသိက်သည် ဖဿ စသော အားဖြင့် ၆ ပါး ရှိသည်။

[စိတ်တခု၌ ဖဿ ဝေဒနာ သညာ စသော စေတသိက် အများ ယှဉ်ရာတွင် ဖဿလည်း ၁-ဝေဒနာလည်း ၁-သညာလည်း ၁-စသည်ဖြင့် ၁ ပါးစီသာ ရှိသောကြောင့် ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ဘက် ဖြစ်သော အခြား

၃။ ပန-ကား၊ သောမနဿသဟဂတစိတ္တာနိ-သောမနဿ ဝေဒနာနှင့် တကွ ဖြစ်သော စိတ်တို့သည်။ [ဒွါသဗ္ဗိဝိဓာနိ ဘဝန္တိန္ဒြိစပ်] စတ္တာရိ - လေးပါးကုန်သော၊ လောဘမူလာနိ- လောဘမူစိတ်တို့၎င်း၊ ဒွါဒသ-၁၂ပါးကုန်သော၊ ကာမာဝစရ သောဘနာနိ-ကာမာဝစရ သောဘန စိတ်တို့၎င်း၊ ဒွေ-နှစ်ပါး ကုန်သော၊ သုခသန္တိရဏ ဟဿနာနိစ - သောမနဿ သန္တိ ရဏစိတ်၊ ဟထိတုပ္ပါဒ်စိတ်တို့၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အဠာရသ- ၁၀ပါးကုန်သော၊ ကာမာဝစရ သောမနဿသဟဂတ စိတ္တာ နိစေဝ-ကာမာဝစရ သောမနဿသဟဂတစိတ်တို့၎င်း၊ ပဌမ ဒုတိယ တတိယ စတုတ္ထဣန္ဒာနသင်္ခါတာနိ-ပဌမဈာန် ဒုတိယ ဈာန် တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန် ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ စတု စတ္တာလီသ-၄၄ ပါးသော၊ မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရ စိတ္တာနိစ- မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရဈာန်စိတ်တို့၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒွါသဗ္ဗိ ဝိဓာနိ-၆၂ ပါး အပြားရှိကုန်သည်၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

ဝေဒနာ ၁ ပါး မရှိပြီ၊ ထို့ကြောင့် ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ဘက် စေတသိက်တို့ကို ရေတွက်ရာ၌ အရင်းခံ ဝေဒနာကို ကြည့်၍ ရေတွက်ရသည်။]

တထာဒုက္ခ သဟဂတံ အကုသလဝိပါက် - ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် တကွ ဖြစ်သော စိတ်လည်း အကုသလဝိပါက် ဒုက္ခသဟဂတိ ကာယဝိညာဏံစိတ် ၁ ပါးပင်တည်း၊ စေတသိက်လည်း သုခသဟဂတိကဲ့သို့ ၆ ပါးပင် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “သုခ ဒုက္ခာ၊ ဝေဒနာနှင့်၊ ယှဉ်လာလေရိပ်၊ စေတသိက်ကား၊ ခြောက်ပါးညီမျှ” ဟု ဆိုရလေသည်။

၃။ သောမနဿ သဟဂတ၊ ပေ၊ ဒွါသဗ္ဗိဝိဓာနိဘဝန္တိ။ ။ သော မနဿဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သော စိတ်ကား ၆၂ ပါး ရှိ၏၊ ပါဠိ ကြည့်၍

၄။ ပန-ကား၊ ဒေါမနဿ သဟဂတစိတ္တာနိ-ဒေါမနဿ ဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သောစိတ်တို့သည်၊ နွေ-နှစ်ပါးကုန်သော၊ ပဋိဗသမ္ပယုတ္တစိတ္တာနိဝေ - ပဋိဗသ သမ္ပယုတ် စိတ်တို့ သာ တည်း။

[ပန-ကား ဟု တွေ့သမျှ၌ “အဘို့တပါးကား” ဟု ချည်း အနက်ဆို။]

၅။ သေသာနိ-ဆိုအပ်ပြီးသည်မှ ကြွင်းကုန်သော၊ သဗ္ဗာ နိဝိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဉ္စပညာသ-၅၅ ပါးသည်၊ ဥပေက္ခာသဟဂတ စိတ္တာနိဝေ - ဥပေက္ခာ ဝေဒနာနှင့် တကွ ဖြစ်သော စိတ်တို့ချည်းသာ တည်း။ ဣတိ - ဤကား ဝေဒနာ အပြားအားဖြင့် ပေါင်းယူ ရေတွက်ခြင်းတည်း။

သရုပ်ရေတွက်လေ၊ သောမနဿနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်ကား “ဒေါသမူ ခွေး၌သာ ယှဉ်သော ဒေါသ ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကုစ္စ ၄ ပါး၊ ဝိစိကိစ္ဆာ သဟဂုတ်စိတ်၌ ယှဉ်သော ဝိစိကိစ္ဆာ စေတသိက် ၁, ပေါင်း ၅ ပါးနှင့် အရင်းခံ ဖြစ်သော သောမနဿဝေဒနာကိုကြည့်” ကြွင်း ၄၆ ပါး တည်း။ ထို့ကြောင့် “သောမနဿဝယ်၊ လေးဆယ်နှင့်မြောက်” ဟု ဆိုရပေသည်။

၄။ ဒေါမနဿ သဟဂတ ပေပဋိဗသမ္ပယုတ္တစိတ္တာနေဝ။ ။ ဒေါမနဿဝေဒနာဖြင့်တကွ ဖြစ်သော စိတ်ဟူသည် ဒေါသမူခွေးပင်တည်း။ စေတသိက်ကား ဒေါသမူခွေး၌ယှဉ်သော စေတသိက် ၂၂ တွင် ဒေါမနဿ ဝေဒနာကြည့်၊ ကြွင်း ၂၁ ပါး တည်း။ ထို့ကြောင့် “ထို့နောက် ဒေါမန, ယှဉ်သမျှစစ်, နှစ်ဆယ်တစ်သာ” ဟု ဆိုရပေသည်။

၅။ သေသာနိ၊ ပေ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတစိတ္တာနေဝ - သုခသဟဂုတ် ခုက္ခ သောမနဿ ဒေါမနဿ သဟဂုတ်စိတ်မှ ကြွင်းသော ၅၅ ပါးသည် ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်တကွ ဖြစ်သော စိတ်ချည်းသာ တည်း။ ဤ ဥပေက္ခာနှင့်

သင်္ခဟဂါထာ ၆။ တက္က-ထို ဝေဒနာ သင်္ခဟ၌၊ (လဟ္တမာနာ- ရထိုက်သော၊) ဝေဒနာ - ဝေဒနာသည်။ သုခံ- သုခဝေဒနာ၎င်း၊ ဒုက္ခံ-၎င်း၊ ဥပေက္ခာ-၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ တိပိဿ- [အာရမဏာနုဘဝန လက္ခဏာ အားဖြင့်] သုံးပါး အပြားရှိ၏။ သောမနဿံ - သောမနဿ ဝေဒနာ၎င်း၊ ဒေါမနဿံ - ၎င်း၊ ဣတိ-ဤ နှစ်ပါးကို ထည့်၍၊ ဘေဒေန - ဣန္ဒြေအပြားအားဖြင့်၊ ပဉ္စဿ-ငါးပါး ပြား၏။

၇။ သုခံ - သုခ ဝေဒနာသည်၎င်း၊ ဒုက္ခံစ- ဒုက္ခဝေဒနာ သည်၎င်း၊ ဧကက္က-တခုစီသော ကာယဝိညာဏ်စိတ်၌၊ ဌိတံ- တည်၏။ (ယှဉ်၏။) ဒေါမနဿံ - ဒေါမနဿ ဝေဒနာသည်၊ န္ဓယေ-စိတ်နှစ်ပါး အပေါင်း၌၊ ဌိတံ-၏။ သောမနဿံ - သော မနဿ ဝေဒနာသည်၊ န္ဓါသဗ္ဗိသု - ၆၂ ပါးသော စိတ်တို့၌၊ ဌိတံ-၏။ ဣတရ-ဆိုအပ်ပြီးမှ တပါးသော ဥပေက္ခာဝေဒနာ သည်၊ ပဉ္စပညာသကေ-၅၅ ပါး သာစိတ်၌၊ ဌိတာ- တည်၏။

ယှဉ်သော စေတသိက်ကား “ဒေါသ ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကုစ္စ ၄, သော မနဿ သဟဂုတ်စိတ်၌သာ ယှဉ်သော ဝိတိ ၁, ပေါင်း ၅ ပါးနှင့် အရင်းခံ ဥပေက္ခာဝေဒနာကို ကြည့်” ကြွင်း ၄၆ ပါးတည်း။ ထို့ကြောင့် “ ဥပေက္ခာ၌, ယှဉ်လာဖြစ်မြောက်, လေးဆယ်နှင့်မြောက်သည်” ဟု ဆိုရပေသည်။

၆-၇။ သင်္ခဟဂါထာ။ ။ ဤသင်္ခဟဂါထာများတွင် ပဌမ ဂါထာသည် ဝေဒနာ အပြားကို အကျဉ်းချုပ် ပြု၏။ ဒုတိယ ဂါထာကား ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော စိတ်များကို အကျဉ်းချုပ် ပြုသည်, အကျယ် ပါဠိနှင့် စစ်၍ကြည့် လေ၊ အာရမဏာနုဘဝန နည်းအားဖြင့်ကား သုခ သဟဂုတ်စိတ် ၆၃,

ဒုက္ခသဟဂုတ်စိတ် ၃, ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၅၅, ပေါင်း ၁၂၁ ပါး ဖြစ်နိုင်ကြောင်းကိုလည်း စိတ်ပိုင်း၌ တွက်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သိလေဥ။

လောကီနှင့်ခဏ်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်ကြောင့် ပက်ဂျက်က သင်္ဂဟ(ပက်ဂျက်ပိုင်း) ဟု ခေါ်သနည်း။
- ခ။ သမ္မယုတ္တယထာယောဂံ - စသော ဂါထာတို့သည် ဘာကို ပြသော ဂါထာတို့နည်း။
- ဂ။ ထို ဂါထာများကို အနက်ပေး၍ တေပညာသ-အရ ရေတွက်ပြပါ။
- ဃ။ အဘယ်သို့သော စကားရပ်ကို ဝေဒနာသင်္ဂဟဟု ခေါ်သနည်း။
- င။ အာရမဏာနုဘဝနည်း၊ ဣန္ဒြိယဘေဒ နည်းတို့အရ အသီးအသီး ပြားသော ဝေဒနာအပြားကို ပြပါ။
- စ။ သုခ မေကတ္ထ ဒုက္ခဉ္စ-အရ အကျယ်ပါဠိကိုထောက်၍ သရုပ်ကောက်ပါ။
- ဆ။ သုခသဟဂုတ် ဒုက္ခသဟဂုတ် စေတသိက်တို့ မည်မျှစီ ရှိကြသနည်း၊ လင်္ကာထောက်၍ သရုပ်ကောက်ပါ။
- ဇ။ ဧေါမနဿံ ဒွယေ ဌိတံ-အရ အကျယ်ပါဠိ ထောက်၍ သရုပ်ကောက် ပြီးလျှင်၊ စေတသိက်ကိုလည်း လင်္ကာထောက်၍ သရုပ်ရေတွက်ပါ။
- ဈ။ ခွါသဠိသု သောမနဿံ - အရ အကျယ်ပါဠိထောက်၍ သရုပ်ကောက် ပြီးလျှင်၊ စေတသိက်ကိုလည်း လင်္ကာထောက်၍ သရုပ်ကောက်ပါ။
- ည။ ပဉ္စပညာသကေတရာ-အရ အကျယ်ပါဠိကိုထောက်၍ သရုပ်ကောက် ပြီးလျှင်၊ စေတသိက်ကိုလည်း လင်္ကာထောက်၍ သရုပ်ကောက်ပါ။

ဟေတုသင်္ဂဟ ၁။ ဟေတုသင်္ဂဟ-ဟေတုသင်္ဂဟဉ္စ၊ (လက္ခ မာနာ-ရထိုက်ကုန်သော)၊ ဟေတုနာမ - ဟိတ် တို့ မည်သည်၊ လောဘော - လောဘာဂင်း၊ ဒေါသော - ဂင်း၊ မောဟော-ဂင်း၊ အလောဘော-အလောဘာဂင်း၊ အဒေါသော- ဂင်း၊ အမောဟောစ-ဂင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဆဗ္ဗိဓာ-ခြေခံပါး အပြား ရှိကုန်သည်၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

ဟေတုသင်္ဂဟ။ ။ဟိတ်အပြားအားဖြင့် စိတ် စေတသိက်ကို သင်္ဂြိုဟ် ရေတွက်ရာ စကားရပ်ကို “ဟေတုသင်္ဂဟ” ဟု ခေါ်သည်။

၁။ ဟေတုနာမ၊ ပေ၊ ဆဗ္ဗိဓာဘဝန္တိ-ဤစကားကား အရင်းခံဟိတ် အပြားကို ရှေးဦးစွာပြသော စကားတည်း၊ လောဘ စသော စေတသိက် ၆ ပါးကို “ဟိတ်” ဟု ခေါ်၏။ အမောဟဟိတ် ဟူသည် ပညိန္ဒြေစေတသိက် ပင်တည်း၊ ဤဟိတ်အားဖြင့် စေတသိက်တို့ကိုလည်း ရေတွက်ပြရ၏။

[ဆောင်] အဟိတ်တေရ၊ ဧက နှစ်ဆယ်၊ ဒွိဝယ် ငွေစိတ်၊ တိဟိတ်မှတ်- ရလတ် သုံးဆယ့်ငါး။

[တေရ=တေရသ၊ အဟိတ်စေတသိက် ၁၃။ ဧကဟိတ်စေတသိက် ၂၀။ ငွေစိတ် = အဋ္ဌစက္ကာလီသ၊ ဒွိဟိတ် စေတသိက် ၄၀။ တိဟိတ် စေတသိက် ၃၅။]

[အကျယ်ဆောင်] အဟိတ်တေရ၊ ရေတွက် ပြသော်၊ မောဟတဆူ၊ မောဟမူယုဉ်၊ ထို့ပြင် အဟိတ် - စိတ်၌ ယှဉ်ပြန်၊ သမာန် အည၊ ဆဲနှစ်ဝတည်း၊ ဧက နှစ်ဆယ်၊ မောဟပယ်၍၊ တဆဲ ငါးယူ၊

၂။ တက္ကဝိ-ထိုဟေတုသင်္ဂဟ၌၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာဇ္ဇနိပဉ္စရိညာဏသမ္ပဒ်၊ သန္တိရဏ ဝေါဋ္ဌပန ဟသနဝသေန-ပဉ္စဒ္ဓါရာဇ္ဇနိ၊ ဧဒ္ဓပဉ္စရိညာဏ်၊ သမ္ပဒ်၊ သန္တိရဏသုံးခု၊ ဝဋ္ဌော၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ အဋ္ဌာရသ - ၁၀ ပါးသော စိတ်တို့သည်၊ အဟေတုက စိတ္တာနိနာမ - အဟိတ်စိတ်တို့ မည်၏။

မောဟမူတွင်၊ ယှဉ်လေသမျှ၊ လောဘမူ၌၊ ဒေါသမူဆိုက်သည်၊ ယှဉ်ခိုက် သုံးဟိတ်၊ ဥာဏ ဝိပကယ်၊ ဟိတ် နှစ်သွယ်သာ၊ နှိဝယ် ဋ္ဌစတ်၊ အရမှတ်မူ၊ ငါးရပ်ဟိတ်ကြည့်၊ နှိဟိတ်ယှဉ်ငြား၊ လေးဆဲ့ ငါးနှင့်၊ အများ တိဟိတ် - စိတ်က ဟိတ်သုံး၊ ပေါင်းရုံး ရောစပ်၊ တိဟိတ် မှတ်တို့၊ ရလတ်သုံးဆယ်၊ ငါးခုကယ်မှာ၊ ဟိတ်ပယ်ရုံမျှ၊ လွယ်ကူလှသည်၊ လုံးဝတိဟိတ်စိတ်ယှဉ်တည်း။

၂။ တက္ကပဉ္စဒ္ဓါရာဇ္ဇနိ၊ ပေ၊ အဟေတုကစိတ္တာနိနာမ - ဤစကားသည် အသစ် အဆန်း မဟုတ်၊ အဟိတ်စိတ် ၁၀ ပါးကို ဝိထိစဉ် အတိုင်း တမျိုးစဉ်၌ ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။ လောဘ စသော ဟိတ်များနှင့် မယှဉ်သောကြောင့် အဟိတ်စိတ်ဟု ခေါ်၏။ ဟိတ်မယှဉ်ကြောင်းမှာ စေတသိက်ပိုင်း သင်္ဂဟနည်း အရ အဟိတ်စိတ်တွင် ယှဉ်နိုင်သော စေတသိက်များ၌ ဟိတ်မပါပုံကို ကြည့်သဖြင့် သိနိုင်သည်။

ဤအဟိတ်စိတ်၌ ဆန္ဒကြည့် - အညသမာန်း ၁၂ ယှဉ်သောကြောင့် ထိုစေတသိက်များကိုလည်း အဟိတ်စိတ်နှင့်ယှဉ်ခိုက် အဟိတ်စေတသိက် ၁၂ ပါးဟု မှတ်ထားခဲ့ပါပြီ။

၃။ သေသာနိ-ကြွင်းကုန်သော၊ သဗ္ဗာနိဝိ-အသုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧကသတ္တထိ-စိတ္တာနိ - ၇၁ ပါးသော စိတ်တို့သည်၊ သဟေတုကနိဝေ-သဟိတ်စိတ်တို့ချည်းသာတည်း။

၄။ တက္ကဝိ-ထို သဟိတ်စိတ်တို့တွင်လည်း၊ ဧဒ္ဓ-နှစ်ပါး ကုန်သော၊ မောမူဟစိတ္တာနိ - မောဟမူစိတ်တို့သည်၊ ဧကဟေတုကနိ-ဧကဟိတ်စိတ်တို့တည်း။

၃။ သေသာနိ၊ ပေ၊ သဟေတုကနိဝေ - အဟိတ်စိတ်မှ တပါး ကုန်စိတ် ၇၁ ပါးကား သဟိတ်စိတ်သာတည်း။ ဟိတ်တပါးဖြစ်စေ၊ နှစ်ပါးဖြစ်စေ၊ ယှဉ်ဘက်ဟိတ်ရှိသော စိတ်တွေကို သဟေတုက (သဟိတ်) စိတ်ဟု ခေါ်သည်။

၄။ တက္ကဝိဧဒ္ဓ၊ ပေ၊ ဧကဟေတုကနိ-ယှဉ်ဘက်ဟိတ်တပါးသာ ရှိသော စိတ်ကို “ဧကဟိတ်စိတ်” ဟု ခေါ်သည်။ မောဟမူဧဒ္ဓသည် မောဟဟိတ် ၁ ပါးနှင့်သာ ယှဉ်၏။ ထိုမောဟမူဧဒ္ဓ၌ စေတသိက် ၁၆ ပါး ယှဉ်ရာ၊ ထို၌ပါသော မောဟမှာ အခြား ယှဉ်ဘက်ဟိတ် မရှိ၊ ထို့ကြောင့် မောဟမူဧဒ္ဓ၌ ယှဉ်သော မောဟကို အဟိတ်စေတသိက်အတွင်း၌ သွင်း၍ အဟိတ်စိတ်၌ယှဉ်သော ယခင် အညသမာန်း ၁၂ နှင့်ပေါင်းလျှင် “အဟိတ်တေရ” အရ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “အဟိတ်တေရ၊ ရေတွက်ပြသော်၊ မောဟတဆူ၊ မောဟမူယှဉ်၊ ထို့ပြင် အဟိတ် - စိတ်၌ ယှဉ်ပြန်၊ သမာန် အည၊ ဆဲ့နှစ်တည်း” ဟု....ဆိုခဲ့ပေသည်။

မောဟမှတပါး မောဟမူစိတ်၌ယှဉ်သော ကုန်စေတသိက် ၁၅ ပါးကား ဧကဟိတ်စေတသိက်များတည်းဟု မှတ်ထားခဲ့ပါပြီ။

၅။ သေသာနိ-မောဟမုဒ္ဒေးမှကြွင်းကုန်သောဒသ-ဆယ် ပါးကုန်သော၊ အကုသလဗိက္ခာနိစေဝ - အကုသိုလ်စိတ်တို့ ၎င်း၊ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တာနိ - ဉာဏဝိပ္ပယုတ် ဖြစ်ကုန်သော၊ န္ဒါ ဒသ-၁၂ ပါးကုန်သော၊ ကာမာဝစရသောဘနာနိစ - ကာမ သောဘနိတ်တို့၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ န္ဒါဝိသတိ - ၂၂ ပါးသည်၊ န္ဒိဟေတုကဗိက္ခာနိ-နွိဟိတ်စိတ်တို့တည်း။

၅။ သေသာနိ၊ ပေ၊ န္ဒိဟေတုကဗိက္ခာနိ။ ။ဟိတ်နှစ်ပါးနှင့် ယှဉ် သော စိတ်များကို “နွိဟိတ်စိတ်” ဟု ခေါ်၏။ ဤ န္ဒိ ဟိတ်စိတ် ၂၂ ပါးတွင် မည်သည့် စိတ်၌ မည်သည့်ဟိတ်များ ယှဉ်ကြောင်းကို စေတသိက် ယှဉ်ပုံ ကြည့်၍ သိလေ။

ဤ န္ဒိဟိတ်စိတ် ၂၂ ၌ ဝိစိကိစ္ဆာနှင့် ပညာကြည့်၍ စေတသိက်ပေါင်း ၅၀ ယှဉ်၏။ ထို ၅၀ တွင်လောဘမူစိတ်၌ လောဘမောဟ၊ ဒေါသမူစိတ်၌ ဒေါသ မောဟ၊ ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်၌ အလောဘ၊ အဒေါသ၊ ဤ ဟိတ်များသည် အချင်းချင်း အပြန်အလှန် (လောဘသည်မောဟနှင့် မောဟသည်လောဘ နှင့် စသည်) ယှဉ်ရကား ဟိတ်တပါးစီနှင့်သာ ယှဉ်သော ကေဟိတ် စေတ သိက်များတည်း။ ထို့ကြောင့် ဤ ဟိတ် ၅ ပါးနှင့် မောဟမူစိတ်၌ ယှဉ်သော စေတသိက် (မောဟဟိတ်မှတပါး) ၁၅ ပါးကိုပေါင်းလျှင် “ကေနှစ်ဆယ်” အရ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ကေနှစ်ဆယ်၊ မောဟပယ်၍၊ တဆဲ့ငါးယူ၊ မောဟ မူတွင်၊ ယှဉ်လေသမျှ၊ လောဘမူ၌၊ ဒေါသမူဆိုက်သည်၊ ယှဉ်ခိုက် သုံးဟိတ်၊ ဉာဏဝိပင်ကယ်၊ ဟိတ်နှစ်သွယ်သာ” ဟု ဆိုခဲ့ပေသည်။

ဤ ဟိတ် ၅ ပါးမှ တပါး န္ဒိဟိတ်စိတ်၌ ယှဉ်သော ကျန် ၄၅ ပါးကား ဟိတ်နှစ်ပါးစီယှဉ်သော န္ဒိဟိတ်စေတသိက်များတည်း ဟု မှတ်ခဲ့ပါ။

၆။ န္ဒါဒသ-၁၂ ပါး ကုန်သော၊ ဉာဏသမ္ပယုတ္တကာမာ ဝစရ သောဘနာနိစေဝ-၊ ဉာဏသမ္ပယုတ် ကာမသောဘန ဓိတ်တို့၎င်း၊ ပဉ္စတ္ထိံသ မဟဂ္ဂတ လောကုတ္တရ ဗိက္ခာနိစ-၃၅ ပါးသော မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ စိတ်တို့၎င်း၊ ဣတိ - သို့၊ သတ္တစတ္တာလီသ - ၄၇ ပါးသည်၊ တိဟေတုက ဗိက္ခာနိ- တိဟိတ် စိတ်တို့တည်း၊ ဣတိ-ဤကား ဟိတ် အပြားအားဖြင့် စိတ်တို့ကို ပေါင်းယူခြင်းတည်း။

၆။ န္ဒါဒသဉာဏသမ္ပယုတ္တ၊ ပေ၊ တိဟေတုကဗိက္ခာနိ-ဟိတ်သုံးပါး နှင့် ယှဉ်သော စိတ်ကို “တိဟိတ်စိတ်” ဟု ခေါ်သည်။ ဤ တိဟိတ်စိတ်များ၌ အလောဘ အဒေါသ အမောဟ ဟိတ်တို့ ယှဉ်ကြောင်းကို စေတသိက် ယှဉ်ပုံ ကြည့်၍ သိလေ။

ဤ တိဟိတ်စိတ် ၄၇ ၌ စေတသိက် ၃၀ ယှဉ်၏။ ထိုတွင် ဟိတ် ၃ ပါးကား (အလောဘသည် အဒေါသ အမောဟနှင့်, အဒေါသသည် အလောဘ အမောဟနှင့်, အမောဟ သည် အလောဘ အဒေါသနှင့် ယှဉ်သောကြောင့်) န္ဒိဟိတ် စေတသိက်၌ ပါဝင်လေပြီ။ ထို့ကြောင့် န္ဒိဟိတ်စိတ်၌ ယှဉ်သော (ဟိတ်မှ တပါး) စေတသိက် ၄၅ နှင့် ဤဟိတ် ၃ ပါး ပေါင်းလျှင် “နွိဝယ် င္စစတ” အရ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “နွိဝယ်င္စစတ, အရမှတ်မူ, ငါးရပ်ဟိတ်ကြည့်, န္ဒိဟိတ်ယှဉ်ခြား, လေးဆဲ့ငါးနှင့်, အများတိဟိတ်-စိတ်ကဟိတ်သုံး, ပေါင်းရုံး ရောစပ်” ဟု ဆိုခဲ့ပေသည်။

အလောဘ အဒေါသ အမောဟမှ တပါး တိဟိတ်စိတ်၌ ယှဉ်သော စေတသိက် ၃၅ ပါးကား တိဟိတ် စေတသိက်များ တည်း။ ထို့ကြောင့် “တိဟိတ် မှတ်တို့, ရလတ် သုံးဆယ်, ငါးခုကယ်မှာ, ဟိတ်ပယ်ရုံမျှ, လွယ်ကူ လှသည်, လုံးဝတိဟိတ် စိတ်ယှဉ်တည်း” ဟု ဆိုခဲ့ပေသည်။

ဆန်တ ၇။ အကုသလာ-အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဟေတု-ဟိတ်တို့သည်၊ လောဘော-လောဘဝဂ်၊ ခေါသော-ဝဂ်၊ မောဟော-ဝဂ်၊ (ဣတိ-ဤသို့) တယော-သုံးပါးတို့တည်း၊ ကုသလာဗျာကတာ - ကုသိုလ် အဗျာကတာ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဟေတု - တို့သည်၊ အလောဘော - အလောဘဝဂ်၊ အခေါသော-အခေါသဝဂ်၊ အမောဟော - ဝဂ်၊ (ဣတိ-သို့) တထာ - ထို သုံးပါးတို့တည်း။

၈။ အဟေတုကာ - အဟိတ်စိတ်တို့ကို၊ အဋ္ဌာရသ-၁၀ ပါးတို့ဟူ၍၊ မတာ-သိအပ်ကုန်၏။ ဧကဟေတုကာ-ဧကဟိတ်စိတ်တို့ကို၊ ဧဒ္ဒ - နှစ်ပါးတို့ ဟူ၍၊ မတာ-နိဇ္ဈိ၊ ဗ္ဗိဟေတုကာ-ဗ္ဗိဟိတ်စိတ်တို့ကို၊ ဣဒိသတိ-၂၂ ပါးဟူ၍၊ မတာ-နိဇ္ဈိ၊ တိဟေတုကာ-တိဟိတ်စိတ်တို့ကို၊ သတ္တစက္ကာလီသ- ၄၇ ပါးဟူ၍၊ မတာ-သိအပ်ကုန်၏။

၇-၈။ သန်မဂါထာ

အကုသိုလ်စိတ်၌ ယှဉ်သော ဟိတ်ကို “ အကုသိုလ်ဟိတ် ” ဟု ၎င်း၊ ကုသိုလ်နှင့် ယှဉ်သော ဟိတ်ကို “ ကုသိုလ်ဟိတ် ” ဟု ၎င်း၊ အဗျာကတာ (ဝိပေါက်ကြွယ်) စိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဟိတ်ကို “ အဗျာကတာဟိတ် ” ဟု ၎င်း ခေါ်သည်။

အဟေတုကာဋ္ဌာရသေက—စသော ဂါထာ၌ အဋ္ဌာရသစသော သင်္ချာတို့၏ သင်္ချေယျ (သရုပ်) ကို အကျယ်ပါဠိကြည့်၍ ရေတွက်လေ။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်သို့သော စကားရပ်ကို ဟေတုသင်္ဂဟ ဟု ခေါ်သနည်း။
- ခ။ ကုသိုလ်ဟိတ် အကုသိုလ်ဟိတ် အဗျာကတာဟိတ်တို့ မည်မျှရှိသနည်း။
- ဂ။ အဟေတုကာဋ္ဌာရသ-အရ အကျယ် ပါဠိကိုပြု၍ သရုပ်ကောက်ပါ။
- ဃ။ အဟိတ်စေတသိက် မည်မျှရှိသနည်း၊ အကျယ်လင်္ကာပုဒ်ကိုထောက်၍ သရုပ်ကောက်ပါ။
- င။ သဟိတ်စိတ် မည်မျှရှိသနည်း၊ အကျယ် ပါဠိကို ပြပါ။
- စ။ ဧကဟေတုကာဋ္ဌာရ-အရ အကျယ် ပါဠိကိုပြု၍ သရုပ်ကောက်ပါ။
- ဆ။ ဧကဟိတ် စေတသိက် မည်မျှရှိသနည်း၊ အကျယ် လင်္ကာပုဒ်ထောက်၍ သရုပ်ကောက်ပါ။
- ဇ။ ဒွါဝိသတိ ဗ္ဗိဟေတုကာ-အရ အကျယ်ပါဠိကိုပြု၍ သရုပ်ကောက်ပါ။
- ဈ။ ဗ္ဗိဟိတ်စေတသိက် မည်မျှရှိသနည်း၊ အကျယ်လင်္ကာပုဒ် ထောက်၍ သရုပ်ကောက်ပါ။
- ည။ သတ္တစက္ကာလီသ တိဟေတုကာ - အရ အကျယ် ပါဠိကိုပြု၍ သရုပ်ကောက်ပါ။
- ဋ။ တိဟိတ် စေတသိက် မည်မျှရှိသနည်း၊ အကျယ် လင်္ကာပုဒ် ထောက်၍ သရုပ်ကောက်ပါ။

၁၃၀

ပကိုဏ်း၎င်း

ကိစ္စသင်္ဂဟ ၁။ ကိစ္စသင်္ဂဟေ-ကိစ္စသင်္ဂဟ၌၊ (လတ္တမာနာနိ-
နိသော) ကိစ္စနိနာမ-ကိစ္စတို့ မည်သည်။ ပဋိသန္ဓိ
ဘဝင်္ဂါဝဇ္ဇန ဒဿန သဝန ဗာယန သာယန ဖုသန သဗ္ဗဒ္ဓိ
ဆွိန သန္တိရဏာ ဝေါဠပန ဇဝန တဒါရမဏာ စုတိဝသေန-ပဋိ
သန္ဓေကိစ္စ၊ ဘဝင်ကိစ္စ၊ အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စ၊ ဒဿနကိစ္စ၊ သဝန
ကိစ္စ၊ ဗာယနကိစ္စ၊ သာယနကိစ္စ၊ ဖုသနကိစ္စ၊ သဗ္ဗဒ္ဓိဆွိနကိစ္စ၊
သန္တိရဏာကိစ္စ၊ ဝုဠောကိစ္စ၊ ဇောကိစ္စ၊ တဒါရုံကိစ္စ၊ စုတိကိစ္စ
တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဝုဠသဝိခာနိ - တဆဲ့လေးပါး အပြား
ရှိကုန်သည်။ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။ [ဤကဲ့သို့သရုပ်ရေတွက်ရာ၌
“ဝသ”သဒ္ဓါသည် “အပြား”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။]

၂။ ပန-ကား၊ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်္ဂါဝဇ္ဇန ပဉ္စဝိညာဏာ ဌာနာ
ဒိဝသေန - ပဋိသန္ဓေဌာန၊ ဘဝင်ဌာန၊ အာဝဇ္ဇန်းဌာန၊ ပဉ္စ
ဝိညာဏ် ဌာန အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တေသံ-ထို
ကိစ္စတို့၏၊ ဒသစာ - နယ်ပါး အပြားအားဖြင့်၊ ဌာနဘေဒေါ-
ဌာနတို့၏ အပြားကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော - သိအပ်၏။

ကိစ္စသင်္ဂဟ။ ။ ကိစ္စအားဖြင့် စိတ်စေတသိက်တို့ကို သပြိုဟ် ရေတွက်
ပြရာ စကားရပ်ကို “ကိစ္စသင်္ဂဟ” ဟု ခေါ်သည်။

၁။ ကိစ္စာနိနာမ၊ ပေ၊ ဝုဠသဝိခာနိဘဝန္တိ-ဤစကားကား အရင်းခံ
ကိစ္စအပြားကို ရှေးဦးစွာပြသော စကားတည်း။ ကိစ္စ ၁၄ ပါးကိုရေတွက်ပါ။

၂။ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂါပေ၊ ဌာနဘေဒေါ-စက္ခုဝိညာဏ်၊ သောတ၊ ဗာန၊
ဇိဉ္ဇါ ကာယဝိညာဏ်၊ ဤဝိညာဏ်ငါးပါး၏ ဖြစ်ရာ ဌာနကို “ပဉ္စဝိညာဏ
ဌာန” ဟု ဝ ဌာနတည်း ဆိုသည်။

ဌာနာဒိန္ဒ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် - သမ္ပဒိန္ဒါနိဌာန၊ သန္တိရဏဌာန၊ ဝုဠော
ဌာန၊ ဇောဌာန၊ တဒါရုံဌာနတို့ကို (ကိစ္စအစဉ်အတိုင်း ကြည့်၍) ယူပြီးလျှင်
ဌာနအပြား ၁၀ ပါးသရုပ်ကို ရေတွက်လေ။

ကိစ္စဌာနအမူ။ ။ ယခု မျက်မြင်အားဖြင့် လူတို့၏ အမှုလုပ်ငန်းကို
“ကိစ္စ” ဟု ခေါ်၍၊ ထိုလုပ်ငန်းကိုပြုလုပ်ရာအလုပ်ရုံကို “ဌာန” ဟု ခေါ်သကဲ့
သို့၊ ထို့ အတူ ထိုထိုစိတ် တည်းဟူသော ပရမတ္ထဘုရားတို့၏ ပဋိသန္ဓိ
(ဘဝဟောင်းနှင့် ဘဝသစ်ကို ဆက်စပ်ပေးခြင်း) စသော အခြင်းအရာ
(အမှုလုပ်ငန်း) ကို “ကိစ္စ” ဟု ခေါ်၏။ ထို ကိစ္စကိုပြုလုပ်ရာ ရှေ့စိတ် နောက်
စိတ် နှစ်ခုတို့၏အကြား-စိတ်တခုဖြစ်လောက်ရာ အခါကာလကို “ဌာန” ဟု
ခေါ်၏။ ထိုအကြားဖြစ်သော ကာလဟူသည့် ပရမတ်တရားမဟုတ် , ပညတ်
ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ပါဠိသုံးအားဖြင့် “အန္တရပညတ်” ဟု ခေါ်စမှတ်
ပြကြ၏။ [အန္တရ=အကြားဖြစ်သော+ပညတ်=ပညတ်တရား။]

[ဆောင်] ၁။ ထိုထိုစိတ်ဓာတ်,ပရမတ်၏,စပ်ဟပ်ပေးခြင်း,အခြင်းအရာ,
စသည်မှာ, များစွာ “ကိစ္စ” ဆို။

၂။ စိတ်တမျိုး၏ , ရှေ့ နောက် နိဿည့် , စုတိဘဝင် , စတွင်
အများ,စိတ်နှစ်ပါး၏, အကြားကာလ, အန္တရခေါ်အပ်,
ယင်းပညတ်, မှတ်လေ, “ဌာန” ကို။

ထင်ရှားစေအံ့ - ဝိထိချရာ၌ စု-ပ-ဘ (စုတိ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်) ဟု
စိတ်အစဉ်ရှိရာ , စုတိစိတ်၏ ကိစ္စကား ပဋိပုန် ဘဝဟောင်းမှ ရွှေ့လျှော
ခြင်းတည်း။ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ကိစ္စကား ဘဝဟောင်းနှင့် ဘဝသစ်ကို စပ်ပေး
ခြင်းတည်း။ စုတိနှင့် ဘဝင်၏ အကြား၌ ထို စပ်ပေးခြင်းကိစ္စဖြစ်ရာ ခဏငယ်
၃ ချက်ခန့် အခါကလေးသည် ပဋိသန္ဓေဌာနတည်း။ ထိုခဏငယ် ၃ ချက်ခန့်
ကာလဌာနကို ဝိထိပုံ-၌ “ဝဝ” ဤကဲ့သို့ သုည ၃ လုံး တွဲ၍ ပြကြ၏။ ထို
သုညတွဲကလေးများပင် ဌာန၏ပုံစံ ဟု မှတ်လေ။

၃။ တတ္ထ-ထိုကိစ္စသင်္ဂဟ၌၊ ဝါ-ထိုကိစ္စတို့တွင်၊ နွေ-နှစ်ပါး ကုန်သော၊ ဥပေက္ခာသဟဂတသန္တိရဏာနိစေတ - ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် သန္တိရဏာစိတ်တို့၎င်း၊ အဋ္ဌ - ရှစ်ပါးကုန်သော၊ မဟာဝိပါကာနိစ - မဟာဝိပါကစိတ်တို့၎င်း၊ နဝ-ကိုးပါးကုန် သော၊ ရူပါရူပဝိပါကာနိစ - ရူပဝိပါက အရူပဝိပါက စိတ်တို့ ၎င်း၊ ဣတိ-ဤတို့၊ ဧကူနုပိသတိ - တချယုတ် နှစ်ဆယ်သော၊ ဝိတ္တာနိ - စိတ်တို့သည်၊ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂီရတိကိစ္စာနိနာမ - ပဋိ သန္ဓေကိစ္စ၊ ဘဝင်္ဂကိစ္စ၊ စုက္ခိကိစ္စ ဤသော စိတ်တို့မည်၏။

၄။ ပန-ကား၊ အာဝဇ္ဇနုကိစ္စာနိ - အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စ ဤသော စိတ်တို့သည်၊ နွေ-နှစ်ပါးတို့တည်း၊ [ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် မနော ခွါရာဝဇ္ဇန်းတည်း။]

၅။ တတ္ထဒွေ၊ ပေ၊ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂီရတိကိစ္စာနိနာမ - ဤစကားဖြင့် ပဋိသန္ဓေကိစ္စ ဘဝင်္ဂကိစ္စ စုက္ခိကိစ္စ ဤသော (တစ်သော) စိတ် ၁၉ ပါးဟု မှတ်သား၍ ပါဠိအတိုင်း သရုပ်ရေးတွက်လေ။

ဒေဥပေက္ခာသဟဂတ သန္တိရဏာနိစေတ - အဟိတ်ကုသလဝိပါက ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ခွဲဟိတ်ဩမက ကုသိုလ်ကသာ ပေးသည်။ [ဘုံပိုင်း၌လာ လတုံ၊] ထို ခွဲဟိတ်ဩမက ကုသိုလ်သည် အလွန် အားသေးရကား၊ အာနု ပါးရှိ သောမနဿ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးနိုင်၊ ထို့ကြောင့် အဟိတ်ကုသလ ဝိပါက ဥပေက္ခာသန္တိရဏ ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုသာ ပေးရလေသည်။ အကုသလ ဝိပါက ဥပေက္ခာသန္တိရဏ ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုကား အကုသိုလ်စိတ်များက ပေး သည်၊ ဤအဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ၂ ခုကို “အဟိတ်ပဋိသန္ဓေအစုံ” ဟုခေါ်၏။

[မင်အိုး၌ ကလောင်တင်ထားလျှင် “မင်အိုး၌ ကလောင်ရှိသည်” ဟု ဆိုရသကဲ့သို့ “ကိစ္စရှိသည်” ကိုပင် “ကိစ္စတပ်သည်” ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုကြ၏။]

၅။ ဒဿန သဝန ဗာယန သာယန ဖုဿန သမ္ပုဋ္ဌိန္ဒြနကိစ္စံ နိစ-ဒဿနကိစ္စံ၊ သဝနကိစ္စံ၊ ဗာယနကိစ္စံ၊ သာယနကိစ္စံ၊ ဖုဿန ကိစ္စံ၊ သမ္ပုဋ္ဌိန္ဒြနနိ ကိစ္စရှိသော စိတ်တို့သည်လည်း၊ တထာ- ထိုအတူ နှစ်ပါးစိတ်တည်း။ [စက္ခုဝိညာဏ်ခွေး၊ သောတ၊ ဗာန၊ ဇိဉ္ဇ၊ ကာယဝိညာဏ်ခွေး၊ သမ္ပုဋ္ဌိန္ဒြနနိခွေးတို့တည်း။]

၆။ သန္တိရဏကိစ္စာနိ - သန္တိရဏ ကိစ္စရှိသော စိတ်တို့ သည်၊ တိဏ်-သုံးပါးတို့တည်း။ (အကုသလဝိပါကသန္တိရဏ နှင့် ကုသလဝိပါကသန္တိရဏ ၂ ပါးတည်း။)

၇။ မနောခွါရာ ဝဇ္ဇနမေဝ - မနောခွါရာ ဝဇ္ဇန်း သည်ပင်၊ ပဉ္စဒ္ဓါရေ-ပဉ္စဒ္ဓါရအရာ၌၊ ဝေါဠုပနကိစ္စံ-ဝုဠောကိစ္စကို၊ သာ ဝေတိ - ပြီးစေ၏။ (မနောခွါရဝိတိ အရာ၌ အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စ တပ်သော မနောခွါရာဝဇ္ဇန်းသည်ပင် ပဉ္စဒ္ဓါရ အရာ၌ ဝုဠော ကိစ္စတပ်သည်-ဟုလို။)

၈။ အာဝဇ္ဇနုဒ္ဓယဝဇ္ဇိတာနိ-အာဝဇ္ဇန်းခွေးသည် ကြဉ်အပ် ကုန်သော၊ ပဉ္စပညာသ-၅၅ ပါးသော၊ ကုသလာကုသလဖလ ကြိယဝိတ္တာနိ-ကုသိုလ် အကုသိုလ် ဖိုလ်ကြိယာစိတ်တို့သည်၊ ဇဝနကိစ္စာနိ-ဇောကိစ္စရှိသော စိတ်တို့မည်၏။

၄-၅-၆-၇-ဤ ဝါကျများ၌ ပါဠိအနက်ကို ကြည့်၍ သိသာပြီ။

၈။ အာဝဇ္ဇနု၊ ပေ၊ ဇဝနကိစ္စာနိ-ကုသိုလ်စိတ် ၂၁၊ အကုသိုလ် ၂၊ ဖိုလ်စိတ် ၄၊ အာဝဇ္ဇန်းခွေး ကြည့်သော ကြိယာ ၁၈၊ ဤ ၅၅ သည် ဇောကိစ္စ တပ်သော စိတ်များတည်း။

၉။ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ မဟာဝိပါကာနိဝေဝ - မဟာဝိပါကံစိတ်တို့၎င်း၊ သန္တိရဏတ္တယဉ္ဇ - သန္တိရဏ သုံးပါးအပေါင်း၎င်း၊ ဣတိ-ဤတို့၊ ဧကောဒသ-၁၁ ပါးသော စိတ်တို့သည်၊ တဒါရမဏကိစ္စာနိ-တဒါရုံကိစ္စရှိသောစိတ်တို့မည်၏။

၁၀။ ပန- အပေါင်းကို ပြဉ္စုအံ့၊ တောသု-ထို ဆိုင်ရာကိစ္စရှိသော စိတ်တို့တွင်၊ ဧစ္စ- ၂ ပါးကုန်သော၊ ဥပေက္ခာသဟဂတသန္တိရဏစိတ္တာနိ - ဥပေက္ခာသဟဂတ သန္တိရဏစိတ်တို့သည်၊ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်ံ ဂုတိ တဒါရမဏ သန္တိရဏဝသေန- ပဋိသန္ဓေ၊ ဘဝင်ံ၊ ဂုတိ၊ တဒါရုံ၊ သန္တိရဏကိစ္စတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ပဉ္စကိစ္စာနိနာမ-၅ ကိစ္စရှိသော စိတ်တို့မည်၏။

၁၁။ အဋ္ဌ - ရှစ်ပါးကုန်သော၊ မဟာဝိပါကာနိ - မဟာဝိပါကံစိတ်တို့သည်၊ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်ံ ဂုတိ တဒါရမဏဝသေန- ဖြင့်၊ စတုကိစ္စာနိနာမ-၄ ကိစ္စရှိသော စိတ်တို့မည်၏။

၁၂။ နဝ-ပေါင်းကုန်သော၊ မဟာဂ္ဂတဝိပါကာနိ-မဟာဂ္ဂတဝိပါကံစိတ်တို့သည်၊ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်ံ ဂုတိ ဝသေန - အားဖြင့်၊ တိကိစ္စာနိနာမ-၃ ကိစ္စရှိသော စိတ်တို့မည်၏။

၁၃။ သောမနဿသန္တိရဏံ - သောမနဿသန္တိရဏစိတ်သည်၊ သန္တိရဏတဒါရမဏဝသေန-သန္တိရဏတဒါရုံတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုကိစ္စ-နှစ်ကိစ္စရှိသော စိတ်မည်၏။

၁၄။ ဝေါဠပနံ - ဝုဠော [မနောခွါရာဝဇ္ဇန်း] စိတ်သည်၊ ဝေါဠပနာ ဝဇ္ဇနဝသေန - ဝုဠောကိစ္စ၊ အာဝဇ္ဇန်း ကိစ္စ တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တထာ-ထို့ အတူ နှစ်ကိစ္စ ရှိ၏။

၁၅။ ပန-ကား၊ သေသာနိ-ဆိုအပ်ပြီးမှ ကြွင်းကုန်သော၊ သဗ္ဗာနိဝိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဇဝန မနောဓာတုတ္တိက ဗ္ဗိပဉ္စဝိညာဏာနိ - ဇော ၅၅, မနောဓာတ် ၃, ခွေးပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀ တို့သည်၊ ဟထာသန္တံ - ဖြစ်သင့်သည်အား လျော်စွာ၊ ဧကကိစ္စာနိ - တကိစ္စစီ ရှိသော စိတ်တို့ မည်၏။ ဣတိ - ဤကား ကိစ္စအပြားအားဖြင့် စိတ်တို့ကို ပေါင်းယူခြင်း တည်း။

တေသုပနုဗ္ဗေ-စသော (၁၀,၁၁,၁၂,၁၃,၁၄,၁၅, နံပါတ်)စကားကား စိတ်တမျိုး တမျိုး၏ တစ်နိုင်သော ကိစ္စကို ပေါင်းယူ ရေတွက်ပြသော စကားရပ်တည်း။ စေတသိက်ပိုင်းက သင်္ဂဟနည်းမျိုးပင်ဖြစ်သည်။ ပြခဲ့သော အစိတ်အစိတ် ပါဠိကို ကြည့်၍ ၅ ကိစ္စ တပ်ကြောင်း၊ ၄ ကိစ္စ တပ်ကြောင်း စသည်ကို သိလေ။

၁၅။ သေသာနိပနံ၊ ပေ၊ ယဏာသမ္ဘဝမေကကိစ္စာနိ-“ယဏာသမ္ဘဝ” အရ ဖြစ်သင့်သလို တကိစ္စစီ တပ်ကြပုံကား - ဇော ၅၅ သည် ဇောကိစ္စ ၁ သာ၊ မနောဓာတ် ၃ တွင် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်သည် အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စ ၁ သာ၊ သမ္ပုဋ္ဌိန္ဒြိန်း ခွေးသည် သမ္ပုဋ္ဌိန္ဒြိန်း ကိစ္စ ၁ သာ၊ စက္ခုဝိညာဏ် ခွေးသည် ဒဿနကိစ္စ ၁ သာ၊ သောတဝိညာဏ်ခွေးသည် သဝနကိစ္စ ၁ သာ၊ ဗာန ဝိညာဏ် ခွေးသည် ဗာယန ကိစ္စ ၁ သာ၊ ဇိဝှာဝိညာဏ် ခွေးသည် သာယနကိစ္စ ၁ သာ၊ ကာယဝိညာဏ် ခွေးသည် ဗုဒ္ဓန ကိစ္စ ၁ သာ၊ ဤသို့ တကိစ္စစီသာ တပ်ကြသည်။

သင်္ခဟ ၁၆။ ပဋိသန္ဓာဒယောနာမ - ပဋိသန္ဓေ အစရှိသည် မည်ကုန်သော၊ စိတ္တုပ္ပါဒါ-စိတ်တို့ကို၊ ကိစ္စဘေဒေ န-ကိစ္စတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဝဒ္ဓသ-၁၄ ပါးတို့ဟူ၍၎င်း၊ ဌာန ဘေဒေန - ဌာနတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒသဓာ-ဆယ်ပါး ပြား ကုန်၏ဟူ၍၎င်း၊ ပကာသိတာ - ပြအပ်ကုန်၏။

၁၇။ ဇက နိ တိ စတု ပဉ္စ ကိစ္စဌာနာနိ-တကိစ္စ တဌာန၊ နှစ်ကိစ္စ နှစ်ဌာန၊ သုံးကိစ္စ သုံးဌာန၊ လေးကိစ္စ လေးဌာန၊ ငါး ကိစ္စ ငါးဌာနရှိသော စိတ်တို့ကို၊ ယထာဏ္ဏဝံ-အကြင် အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း၊ အဋ္ဌသဋ္ဌိ-၆ ဝါးဟူ၍၎င်း၊ တထာ-ထိုမှတပါး၊ နေ့စ-နှစ်ပါးတို့ဟူ၍၎င်း၊ နဝ-ကိုးပါးတို့ဟူ၍၎င်း၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါး တို့ဟူ၍၎င်း၊ နေ့-နှစ်ပါးတို့ဟူ၍၎င်း၊ နိဒ္ဒိသေ-ညွှန်ပြရာ၏။

သင်္ခဟဂါထာ။ ။ ဤ ကိစ္စ အပြားအားဖြင့် စေတသိက်ကို ရေတွက် ပုံမှာ မထူးလှ၊ စေတသိက်ယှဉ်းကို ကြည့်ရုံမျှဖြင့် သိနိုင်လောက်ပြီ၊ သင်္ခဟ ၂ ဂါထာတွင် ပဌမ ဂါထာသည် ၁ နံပါတ် ဝါကျမှ စ၍၊ ၉ နံပါတ် ဝါကျ တိုင်အောင် အစိတ်အစိတ် ပြခဲ့သောစကားကျယ်ကို အကျဉ်းချုပ်ပြ၍၊ ဒုတိယ ဂါထာက ၁၀ နံပါတ်ဝါကျမှစ၍ ၁၅ နံပါတ်ဝါကျတိုင်အောင် အပေါင်း ရေတွက်၍ ပြခဲ့သော အကျယ်ကို အကျဉ်းချုပ်ပြသည်။

ကိစ္စနှင့် ဌာန	ကေ	ခွီ	တိ	စတု	ပဉ္စ
စိတ်	အဋ္ဌသဋ္ဌိ	ဒွေ	နဝ	အဋ္ဌ	ဒွေ

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်စကားရပ်ကို ကိစ္စသင်္ခဟ ဟု ခေါ်သနည်း။
- ခ။ ကိစ္စအပြား ဌာနအပြားကို သရုပ်ရေးတွက်၍၊ ကိစ္စနှင့်ဌာန အထူးပြပါ။
- ဂ။ ပဋိသန္ဓေ-ဘဝင်-စုတိ ကိစ္စ တပ်သောစိတ် မည်မျှရှိကြောင်းကို သပြိုဟ် ထောက်၍ ပြပါ။
- ဃ။ အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စ တပ်သောစိတ် မည်မျှ ရှိသနည်း၊ အထောက်ပြပါ။
- င။ ဒဿန သဝန သာယန သာယန ဖုသန သမ္ပင်္ဂစ္ဆန ကိစ္စ တပ်သောစိတ် မည်မျှ ရှိသနည်း၊ သပြိုဟ်ထောက်၍ အသီးအသီး ကောက်ပြပါ။
- စ။ သန္တိရဏ ကိစ္စ တပ်သောစိတ် မည်မျှ ရှိသနည်း၊ အထောက်ပြပါ။
- ဆ။ ဝုဋ္ဌောကိစ္စ တပ်သောစိတ် မည်မျှ ရှိသနည်း၊ အထောက်ပြပါ။
- ဇ။ ဇောကိစ္စတပ်သောစိတ် မည်မျှ ရှိသနည်း၊ အထောက်ပြပါ။
- ဈ။ တဒါရုံ ကိစ္စ တပ်သောစိတ် မည်မျှ ရှိသနည်း၊ အထောက်ပြပါ။
- ည။ သင်္ခဟ ၂ ဂါထာတွင် ပဌမ ဂါထာက အဘယ် စကားရပ်ကို အကျဉ်း ချုပ်၍၊ ဒုတိယ ဂါထာက အဘယ် စကားရပ်ကို အကျဉ်းချုပ်သနည်း၊ ထို နှစ်ဂါထာကို အနက်ပေးပြပါ။
- ဋ။ ဇက နှင့် အဋ္ဌသဋ္ဌိ အရ အကျယ်ပါဠိကိုပြု၍ သရုပ် ရေးတွက်ပါ။
- ဌ။ ခွီ နှင့် ဒွေး အရ ၂ ကိစ္စ ၂ ဌာနစီ တပ်သောစိတ် ၂ ပါး ရှိရာဝယ် အကျယ်ထောက်၍ သရုပ်ကောက်ပါ။
- ဍ။ တိ နှင့် နဝ အရ အကျယ်ထောက်၍ သရုပ်ကောက်ပါ။
- ဎ။ စတု နှင့် အဋ္ဌ အရ အကျယ်ထောက်၍ သရုပ်ကောက်ပါ။
- ဏ။ ပဉ္စ နှင့် ဒွေး အရ အကျယ်ထောက်၍ သရုပ်ကောက်ပါ။

ခွါရ သင်္ခဟံ ၁။ ခွါရသင်္ခဟေ - ခွါရသင်္ခဟန္တံ၊ (လက္ခမာနာ
 နိ-ကုန်သော) ခွါရနိနာမ - ခွါရတို့မည်သည်။
 စက္ခုဒွါရံ-စက္ခုဒွါရဂုဏ်၊ သောတဒွါရံ-ဂုဏ်၊ ဗာနဒွါရံ-ဂုဏ်၊
 ဇိဝှာဒွါရံ-ဂုဏ်၊ ကာယဒွါရံ-ဂုဏ်၊ မနောဒွါရံ-ဂုဏ်၊ ဣတိ-
 ဤသို့၊ ဆဗ္ဗိဓာနိ-ခြေပ်ပါး အပြားရှိကုန်သည်၊ ဘဝန္တိ-နံ၏။

၂။ တတ္ထ-ထိုခြောက်ပါးသော ခွါရတို့တွင်၊ စက္ခုမေဝ-
 စက္ခုပသာဒသည်ပင် စက္ခုဒွါရံ-စက္ခုဒွါရ မည်၏။ တထာ-

ခွါရသင်္ခဟံ။ ။ ခွါရ အပြားအားဖြင့် စိတ်စေတသိက်တို့ကို သိရှိဟိ
 ရေတွက်ပြရာ စကားရပ်ကို “ခွါရသင်္ခဟံ” ဟု ခေါ်သည်။

၁။ ခွါရနိနာမ၊ ပေ၊ ဆဗ္ဗိဓာနိ ဘဝန္တိ - ဤစကားကား အရင်းခံ ခွါရ
 အပြားကို ရှေးဦးစွာပြသော စကားတည်း။ ခွါရသဒ္ဓါသည် လူနေအိမ်များ
 ၏ တံခါးပေါက်ကို ဟောရင်းဖြစ်၏။ ဤနေရာ၌ကား ဤ တံခါးပေါက်နှင့်
 အလားတူသော စက္ခုပသာဒ စသော တရားများကို သဒ္ဓါပစ္စာရအားဖြင့်
 ခွါရသဒ္ဓါက ဟောပြသည်။ “ပကတိ တံခါးပေါက်သည် လူတို့ ဝင်ရောက်
 ကြောင်း ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ခန္ဓာအိမ်၏ စက္ခုပသာဒအစရှိသော တံခါးပေါက်
 များလည်း စက္ခုဒွါရိကဗိယံ စသည်တို့၏ (ဝင်ရောက်သည်ပမာ) ဖြစ်ပေါ်
 လာကြောင်းဖြစ်သည်” ဟုလို၊ ခွါရ ၆ ပါးသရုပ်ကို ပါဠိရှိတိုင်း ရေတွက်လေ။

၂။ စက္ခုမေဝ၊ ပေ၊ ပဝုစ္စတိ - ဤစကားရပ်ကား ခွါရ ၆ ပါး၏
 တရားကိုယ်နှင့်တကွ ဝိပြုဟိကိုပြသော စကားတည်း။ ထိုစကားမှန်၏ “စက္ခု
 မေဝ စက္ခုဒွါရံ” ဖြင့် စက္ခုဒွါရဟူသည် စက္ခုပသာဒ ရုပ်ပင်တည်း ဟု စက္ခု
 ဒွါရ၏ တရားကိုယ် အရကောက်ကိုဂုဏ်၊ စက္ခုနှင့် ခွါရကို “စက္ခုမေဝ+ခွါရံ၊
 စက္ခုဒွါရံ” ဟု အဝဓာရဏကမ္မဓာရည်းသမာသ် တွဲစပ်ပုံကိုဂုဏ် ပြသည်။

ထို့အတူ၊ သောတာဒယော (၆၀) - သောတပသာဒ အစ
 ရှိသည်တို့သည်ပင်၊ သောဘဒ္ဓါရာဒိနိ - သောဘဒ္ဓါရ အစ
 ရှိသည်တို့မည်၏။ ပန-အထူးကား၊ ဘဝင်္ဂိ - ဘဝင်္ဂိစိတ်ကို၊
 မနောဒွါရန္တိ-မနောဒွါရဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

၃။ တတ္ထ-ထိုခြောက်ပါးသောခွါရတို့တွင်၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန
 စက္ခုပိညာဏ သမ္ပုဋ္ဌိန္ဒြိယ သန္တိရဏ ဝေါဋ္ဌပန ကာမာဝစရ
 ဇဝနတဒါရမဏဝသေန-ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇနံ၊ စက္ခုပိညာဏိန္ဒြေ၊
 သမ္ပုဋ္ဌိန္ဒြိယံ၊ နိန္ဒြေ၊ သန္တိရဏသုံးခု၊ ဝုဋ္ဌော၊ ကာမဇောတဗယုတ်
 သုံးဆယ်၊ တဒါရံတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဆဝတ္တာလီသ - ၄၆

တထာသောတာဒယောသောတဒွါရာဒိနိ - နှင့် သောတာဒယော၌
 အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ဗာန ဇိဝှာ ကာယ ပသာဒရုပ် တို့ကိုယူ၍ တထာသဒ္ဓါဖြင့်
 စက္ခုဒွါရကဲ့သို့ “သောတမေဝ+ခွါရံ၊ သောတဒွါရံ” စသော ဝစနတ်နှင့်
 သောတပသာဒ စသည်ကို အရကောက်တို့ရာ ညွှန်ပြသည်။

မနောဒွါရံပန၊ ပေ၊ ပဝုစ္စတိ - ဘဝင်္ဂိကို မနောဒွါရဟု ဆိုအပ်
 သည်။ “မနောဒွါရအရမှာ စက္ခုဒွါရစသည်ကဲ့သို့ ပသာဒရုပ်ကို မကောက်ဘဲ
 ဘဝင်္ဂိကို ကောက်ယူပါလေ” ဟုလို၊ ဝိပြုဟိမှာ “မနောဝေ + ခွါရံ၊
 မနောဒွါရံ” ပင်တည်း။ မနောဝေ-ဘဝင်္ဂိစိတ်သည်ပင်၊ ခွါရံ-ဝိယိစိတ်တို့၏
 ဖြစ်ကြောင်းတည်း။ မနောဒွါရံ - ဘဝင်္ဂိစိတ်သည်ပင် ဝိယိစိတ်တို့၏ ဖြစ်
 ကြောင်း။

၃။ တတ္ထပဉ္စဒွါရာ၊ ပေ၊ ဥပ္ပဇန္တိ - ဤ စကားဖြင့် စက္ခုဒွါရ၌ ဖြစ်နိုင်
 သော စိတ်ပေါင်း ၄၆ ပါးရှိ၏ ဟုမှတ်၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇနံ ၁-စက္ခုပိညာဏိ ၂-
 သမ္ပုဋ္ဌိန္ဒြိယံ ၂-သန္တိရဏ ၃-ဝုဋ္ဌော(မနောဒွါရာဝဇ္ဇနံ)၁-ကာမဇော ၂၉-

ပါးသော၊ စိတ္တာနိ - စိတ်တို့သည်၊ စက္ခုဒ္ဓါရေ - စက္ခုဒ္ဓါရေ၌၊ ယထာရဟံ - [အာရုံ ထုံ ပုဂ္ဂိုလ် နေထိကာရသည်အလိုက်] ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ - ဖြစ်ကုန်၏။

၄။ တထာ-ထိုအတူ၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာဇ္ဇနသောတပိညာဏာ ဒိဝသေန-ပဉ္စဒ္ဓါရာဇ္ဇနံ၊ သောတပိညာဏံ အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ သောတဒ္ဓါရာဇီသုဝိ-သောတဒ္ဓါရာဇီအစရှိသည် တို့၌လည်း၊ ဆစက္ကာလီသေဝ- ၄၆ ပါးစီသာလျှင်ဖြစ်သော၊ (စိတ္တာနိ-တို့သည်၊) ဘဝန္တိ-နံ၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သဗ္ဗတာပိ- အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်လည်း၊ ပဉ္စဒ္ဓါရေ - ငါးဒ္ဓါရေ၌၊ စတုပညာသ- ၅၄ ပါးသော၊ စိတ္တာနိ-တို့သည်၊ ကာမာဝစရာ နေဝ-ကာမာဝစရမိတ်တို့ချည်းသာတည်း။

တဒါရုံ ဝ- (၁၁ရိသော်လည်း သန္တရဏကို ယူပြီးဖြစ်၍ မဟာပိပါက်စိတ် ဝ ကိုသာယူ) ပေါင်း ၄၆ ပါးတည်း။ [ဤ ပဉ္စဒ္ဓါရာဇ္ဇနံ စက္ခုဒ္ဓါရေ စသော အစဉ်ကို စိတ်ကျစဉ် အတိုင်း ဆိုသည်။ ယထာရဟံ စသည် တို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ဘာသာဇီကော၌ ဆိုထားပြီ။]

၄။ တထာပဉ္စဒ္ဓါရာဇ္ဇနံ၊ ပေ၊ ဆစက္ကာလီသေဝဘဝန္တိ - သောတ ပိညာဏာဒိဋ္ဌိ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ဃာနဝိညာဏံ ဇိဝ္ဗာဒိညာဏံ ကာယဝိညာဏံ တို့ကို ယူ၊ သောတဒ္ဓါရာဇီသုဝိ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ဃာနဒ္ဓါရ ဇိဝ္ဗာဒိညာဏံ ကာယ ဒ္ဓါရတို့ကိုယူ၊ “စက္ခုဒ္ဓါရဏံအရာ၌ သောတပိညာဏံ စသည်ကို လဲလှယ် သွတ်သွင်း၍ သောတဒ္ဓါရိကစိတ် ၄၆၊ ဃာနဒ္ဓါရိကစိတ် ၄၆၊ ဇိဝ္ဗာဒိညာဏံ စိတ် ၄၆၊ ကာယဒ္ဓါရိကစိတ် ၄၆ ဟု သိလေ”ဟုလို။

၅။ ပန-အတို့တပါးကား၊ မနောဒ္ဓါရေ-မနောဒ္ဓါရေ၌၊ မနော ဒ္ဓါရာဇ္ဇန ပဉ္စပညာသဇာန တဒါရမဏာသေန - မနောဒ္ဓါရာ ဇ္ဇနံ၊ ဇေဝ ၅၅, တဒါရုံ ၁၁ ပါး တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ သက္ကသဗ္ဗိ-၆၇ ပါးသော၊ စိတ္တာနိ - စိတ်တို့သည်၊ ဘဝန္တိ - ဖြစ်ကုန်၏။

၆။ ဇေဝုပိသတိ-တခုယုတ်နှစ်ဆယ်သော၊ (စိတ္တာနိ-တို့ သည်) ပဋိသန္ဓိဘဝင်ရုတိသေန - ပဋိသန္ဓိကိစ္စ ဘဝင်ကိစ္စ စုတိကိစ္စတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ (ပဝတ္တမာနာနိ-ဖြစ်ကုန်သည် ရှိသော) ဒ္ဓါရမိတ်တို့-ဒ္ဓါရမိတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊

၇။ ပန-အပေါင်းကို ပြုဉ္စားအံ့၊ တေသု - ထို ဆိုင်ရာဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်သောစိတ်တို့တွင်၊ ပဉ္စပိညာဏာနိဝေဝ-ဒွေးပဉ္စပိညာဏံ ၁၀ တို့၎င်း၊ မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရ ဇာနိဝိဝ - မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာဇေဝတို့၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဆတ္တိံ သ-၃၆ ပါးသော၊

ဣတိသဗ္ဗဏာဒိ၊ ပေ၊ ကာမာဝစရာနေဝ - ဤစက္ခုစသော ငါးဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်သမျှသော စိတ်ပေါင်းသည် ၅၄ ပါးရှိ၏၊ ထိုအားလုံးသည် ကာမာဝစရ စိတ်ချည်းသာတည်း။ [ဟုတ် မဟုတ်ကို စိစစ်ကြည့်လော။]

၅။ မနောဒ္ဓါရေပနံ၊ ပေ၊ သက္ကသဗ္ဗိစိတ္တာနိ-မနောဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်သော စိတ်ကား ၆၇ ပါးရှိ၏၊ ပါဠိကိုကြည့်၍ သရုပ်ရေတွက်လော။

၆။ ဇေဝုပိသတိ၊ ပေ၊ ဒ္ဓါရမိတ်တို့-ပဋိသန္ဓေကိစ္စ ဘဝင်ကိစ္စ စုတိ ကိစ္စ တစ်ခုစီ မည်သည့်ဒ္ဓါရ၌မျှ မဖြစ်ကြကား၊ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိစိတ် တို့သည် ဒ္ဓါရမိတ်စိတ်များ ဖြစ်ကုန်၏။

(မိတ္တာနိ-တို့သည်) ယထာရဟံ - ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဧကန္တိရိကမိတ္တာနိနာမ-တစ္ဆါရန္တဖြစ်သော စိတ်ဘို့မည်၏။

၈။ ပန-ကား၊ မနောဓာတုတ္တိကံ-မနောဓာတ်သုံးခုသည်၊ ပဉ္စန္ဒါရိကံ-ငါးဒွါရန္တဖြစ်၏။

၉။ သုခသန္တိရဏ ဝေါဠုပန ကာမာဝစရ ဇဝနာနိ-သုခ သန္တိရဏ၊ ဝုဠော၊ ကာမဇောတို့သည်။ ဆန္ဒါရိကမိတ္တာနိ- ခြောက်ဒွါရန္တဖြစ်သော စိတ်တို့တည်း။

၁၀။ ဥပေက္ခာသဟဂတ သန္တိရဏ မဟာဝိပါကာနိ- ဥပေက္ခာသန္တိရဏ ၂၊ မဟာဝိပါကံ ၈ တို့သည်။ ဆန္ဒါရိကာနိ စေတ-ရံခါ ခြောက်ဒွါရန္တလည်း ဖြစ်ကုန်၏။ ဒွါရမိတ္တာနိစ- ရံခါ ခြောက်ဒွါရန္တလည်း လွတ်ကုန်၏။

၇။ တေသုပန၊ ပေ၊ ဧကန္တိရိကမိတ္တာနိ-ဋ္ဌေးပဉ္စပိညာဏ် ၁၀ တွင် စက္ခုပိညာဏ်ဋ္ဌေးသည် စက္ခုဒွါရန္တသာဖြစ်၏၊ စသည်ဖြင့် သီလေ၊ မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာဇောတို့သည် မနောဒွါရန္တသာ ဖြစ်ကုန်၏။

၁၀။ ဥပေက္ခာသဟဂတ၊ ပေ၊ ဒွါရမိတ္တာနိစ-ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တိရဏ ၂ နှင့် မဟာဝိပါကံ ၈ တို့သည် သန္တိရဏ တဒါရ်ကိစ္စ တပ်ခိုက် ၆ ဒွါရန္တဖြစ်ကုန်၏၊ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ ကိစ္စတပ်ခိုက် ၆ ဒွါရမုလွတ်ကုန်၏။

၇, ၈, ၉, ၁၀, ၁၁ - ဤ စကားရပ်တို့ကား တဒွါရန္တ ဖြစ်သော စိတ် ငါးဒွါရန္တဖြစ်သောစိတ် စသည်ဖြင့် ပေါင်းယူရေတွက်ပြသော စကားတည်း။ စေတသိက်ပိုင်းလာ သင်္ဂဟနည်းမျိုးပင် ဖြစ်၏။

၁၀။ မဟဂ္ဂတဝိပါကာနိ-မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါကံ ဇေယျတို့သည်၊ ဒွါရမိတ္တာနေဝ-အခါခပ်သိမ်း ခြောက်ဒွါရမု လွတ်ကုန်သည် သာလျှင်တည်း၊ ဣတိ-ဤကား ဒွါရဖြင့် စိတ်တို့ကို ပေါင်းယူ ခြင်းတည်း။

၁၂။ ဧကန္တိရိကမိတ္တာနိ-တစ္ဆါရန္တဖြစ်သော စိတ်တို့သည် ၎င်း၊ ပဉ္စ ဆန္ဒါရိကာနိစ-ငါးဒွါရန္တဖြစ်သောစိတ်၊ ခြောက်ဒွါရန္တ ဖြစ်သော စိတ်တို့သည်၎င်း၊ ဆန္ဒါရိကမိတ္တာနိ-ရံခါ ခြောက် ဒွါရန္တဖြစ်၍၊ ရံခါ ခြောက်ဒွါရမုလွတ်သော စိတ်တို့သည်၎င်း၊ သဗ္ဗထာ-အလုံးစုံသောအပြားအားဖြင့်၊ [သဗ္ဗဒါ-ရှိလျှင်၊ အခါ ခပ်သိမ်း]၊ မိတ္တာနိစ-ခြောက်ဒွါရမု လွတ်သောစိတ်တို့သည် ၎င်း၊ ယထာက္ကမံ-အကြင်အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း၊ ဆတ္တိံသတိ- ၃၆ ပါးသည်၎င်း၊ တထာ-ထိုမှတပါး၊ တိဏိ-သုံးပါးတို့သည် ၎င်း၊ ဧကတ္တိံသ-၃၀ ပါးသည်၎င်း၊ ဒသဓာ-ဆယ်ပါး ပြား ကုန်သည်၎င်း၊ နဝဓာ-ကိုးပါး ပြားကုန်သည်၎င်း၊ (ဟောန္တိ-

၁၁။ မဟဂ္ဂတ၊ ပေ၊ ဒွါရမိတ္တာနေဝ-မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါကံစိတ်တို့ကား ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ ကိစ္စမှတပါး အခြားကိစ္စ မတပ်သောကြောင့် အခါ ခပ်သိမ်း ၆ ဒွါရမု လွတ်ကုန်၏။

၁၂။ သင်္ဂဟဂါထာ။ ။ပဉ္စ ဆန္ဒါရိကာနိ “ပဉ္စဒွါရိက-ဆန္ဒါရိက” ဟု ဆိုလိုလျက် ဂါထာအရာ ဖြစ်၍ စကား ကျဉ်းအောင် ဒွါရိက တပုဒ်ကို ချေထားသည်။ ဆန္ဒါရိကမိတ္တာနိလည်း “ဆန္ဒါရိက-ဒွါရမိတ္တာနိ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဒွါရပုဒ်ကို ချေထားသည်။

၁၅၂

ပကိဏ်းပိုင်း

ဖြစ်ကုန်၏။) ဣတိ - ဤသို့၊ ပဉ္စမာ - ငါးပါး အပြားအားဖြင့်၊ ပရိဒိပယေ - ပြုရာ၏။

“ယထာဏ္ဏမံ ပဉ္စမာ ပရိဒိပယေ” အရ

ကေခွါရိက	ပဉ္စဒွါရိက	ဆဒွါရိက	ဆဒွါရိကပိမုတ္တ	သဗ္ဗထာဒွါရိပိမုတ္တ
ဆတ္တိသတိ	တိဏီ	ကေတ္တိသ	ဒသခာ	နဝခာ

ဤသို့၅ ပုံခွဲပြီးလျှင် “တေသုပနပဉ္စပိညာဏာနိစေဝ” စသော အကျယ် ပါဠိကို ကြည့်၍ ဆတ္တိသတိ စသော သင်္ချာတို့၏ သင်္ချေယျများကိုလည်း ရေးတွက်လေ။

စေတသိက်ကို ရေးတွက်ခြင်း။ ။ အပူမညာ ၂ သည် သတ္တော ဟူသော ပညတ်တရားကို အာရုံပြု၏။ စက္ခုဒွါရ စသော ၅ ဒွါရကား ရူပါရုံ သဒ္ဓ ဂန္ဓ ရသ ဖောဋ္ဌဗျာရုံဟူသော ပရမတ်တို့ကို အာရုံပြုသော စိတ်စေတသိက်တို့၏ ဖြစ်ရာတည်း။ ထို့ကြောင့် အပူမညာ ဒွေးသည် စက္ခုစသော ၅ ဒွါရ၌ မဖြစ်ထိုက်၊ မနောဒွါရ၌သာ ဖြစ်ထိုက်သည်။ ကျန် စေတသိက်များကား ဒွါရ ၆ ပါးလုံး၌ ဖြစ်ထိုက်၏ ဟု ဒွါရဖြင့် စေတသိက်တို့ကိုလည်း သင်္ဂြိုဟ် ရေးတွက်လေ။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ် စကားရပ်ကို ဒွါရသင်္ဂဟ ဟု ခေါ်သနည်း။
- ခ။ ဒွါရအပြား မည်မျှရှိသနည်း၊ သရုပ် ရေးတွက် ပြီးလျှင် တရားကိုယ် ကောက်ပြပါ။

- ဂ။ ဒွါရသဒ္ဓါသည် အဘယ်အနက်ကို ဟောရင်း ဖြစ်သနည်း။
- ဃ။ စက္ခုပသာဒစသည်ကို အဘယ်ကြောင့် ဒွါရဟု ခေါ်နိုင်သနည်း။
- င။ စက္ခုဒွါရ၌ ဖြစ်သော စိတ်များကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ရေးတွက်ပါ။
- စ။ သောတ သာန ဇိဝှါ ကာယဒွါရ တို့၌ အသီးသီးဖြစ်နိုင်သော စိတ် များကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ သရုပ်ကောက်ပြပါ။
- ဆ။ မနောဒွါရ၌ ဖြစ်နိုင်သောစိတ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ သရုပ်ကောက်ပါ။
- ဇ။ ပဉ္စဒွါရ၌ မရနိုင်သော စေတသိက်ကို အကြောင်းနှင့်တကွ ပြပါ။
- ဈ။ ဒွါရပိမုတ်စိတ် မည်မျှ ရှိသနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ သရုပ် ကော်ပြပါ။
- ည။ သင်္ဂဟဝါထာကို အနက်ပေးပါ။
- ဋ။ ကေခွါရိကစိတ် ဆတ္တိသကို အကျယ်ပါဠိထောက်၍ သရုပ်ကော်ပြပါ။
- ဌ။ ပဉ္စဒွါရိကစိတ် တိဏီကို အကျယ်ပါဠိထောက်၍ သရုပ်ကောက်ပါ။
- ဍ။ ဆဒွါရိကစိတ် ကေတ္တိသကို အကျယ်ပါဠိထောက်၍ သရုပ်ကော်ပါ။
- ဎ။ အဘယ်ကိစ္စ တပ်ခိုက် ဆဒွါရိက, အဘယ်ကိစ္စ တပ်ခိုက် ဒွါရိပိမုတ္တ ဖြစ်သနည်း။
- ဏ။ သဗ္ဗထာ ဒွါရိပိမုတ်စိတ် နဝခာကို အကျယ် ပါဠိထောက်၍ သရုပ် ကောက်ပါ။
- တ။ ထိုစိတ်များ အဘယ်ကြောင့် အချင်း ခပ်သိမ်း ၆ ဒွါရမှ လွတ်ရ သနည်း။

အာရမဏသင်္ဂဟ ၁။ အာလမ္ပနသင်္ဂဟေ- အာလမ္ပနသင်္ဂဟာ ဌိ၊ (လတ္တမာနာနိ- နိသော) အာရမဏာနိ နာမ - အာရုံတို့ မည်သည်၊ ရူပါရမဏံ - ရူပါရုံ၎င်း၊ သဒ္ဓါရမဏံ-သဒ္ဓါရုံ၎င်း၊ ဂန္ဓာရမဏံ-ဂန္ဓာရုံ၎င်း၊ ရသာရမဏံ-ရသာရုံ၎င်း၊ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရမဏံ - ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၎င်း၊ ဓမ္မာရမဏံ-ဓမ္မာရုံ၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဆဗ္ဗိဓာနိ- ခြောက်ပါး အပြားရှိကုန်သည်၊ ဘဝန္တိ-နံ၏။

၂။ တတ္ထ-ထို ခြောက်ပါးသော အာရုံတို့တွင်၊ ရူပမေဝ-အဆင်းသည်ပင်၊ ရူပါရမဏံ-ရူပါရုံမည်၏၊ တထာ-ထို အတူ၊

အာရမဏသင်္ဂဟ ။ ။အာရုံ အပြားအားဖြင့် စိတ်စေတသိက်တို့ကို သင်္ဂြိုဟ်ရေးတွက်ရာ စကားရပ်ကို “အာရမဏသင်္ဂဟ” ဟု ခေါ်သည်။

၁။ အာရမဏာနိနာမ၊ ပေ၊ ဆဗ္ဗိဓာနိ-ဤစကားကား အရင်းခံအာရုံ အပြားကို ရှေးဦးစွာပြသော စကားတည်း။

အာရမဏ - [အာ+ရမ-ယု။ ယု ဖစ္စည်းကို အနုပြု၊ န-ကို ဣ ပြန်၍ “အာရမဏ” ဟု ပုဒ်မှန် ဖြစ်၏။] (အာရမဏသဒ္ဓါသည် “မွေ့လျော်ရာ” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ဥယျာဉ်ပန်းမာလ်သည် လူထို၏ မွေ့လျော်ရာ ဖြစ်သလို ရူပါရုံ စသည်တို့လည်း စိတ်စေတသိက်တို့ မွေ့လျော်ရာဖြစ်သည်။)

အာလမ္ပန - [အာ+လမိ-ယု။ ယု ကို အနုပြု၊ လ နေ၌ နိဂ္ဂဟိတ် လာ၊ မ-ပြုပြီးလျှင် “အာလမ္ပန” ဟု ပုဒ်မှန် ဖြစ်၏။] (အာလမ္ပန သဒ္ဓါသည် “ဆွဲတိုင်အပ်” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ မစ္စဓိ- မသန်သော လူနာ၊ အဘိုးကြီးများသည် ထောင်စွေး-သို့မဟုတ် ကြိုးတန်းတို့ ကိုင်၍ ထရ ထိုင်ရ သကဲ့သို့ စိတ်စေတသိက်များလည်း အာရုံတခုခုကို ချွတ်၍ ဖြစ်ကြရသည်။)

သဒ္ဓါဒယော (၆၀) - အသံ အစရှိသည်တို့သည်ပင်၊ သဒ္ဓါရမဏာဒိနိ-သဒ္ဓါရုံအစရှိသည်တို့ မည်၏။

၃။ ပန-အထူးကား၊ ဓမ္မာရမဏံ-ဓမ္မာရုံကို၊ ပသာဒ သုခုမ ရူပ စိတ္တစေတသိက နိဗ္ဗာန ပညတ္တိဝသေန-ပသာဒရုပ်၊ သုခုမ ရုပ်၊ စိတ်၊ စေတသိက်၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပညတ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဆခာ-ခြေခံပါး အပြားတို့ဖြင့်၊ သင်္ဂယုတိ-ပေါင်းယူအပ်၏။

၄။ တတ္ထ-ထိုခြောက်ပါးသော အာရုံတို့တွင်၊ စက္ခုဒ္ဓါရိက စိတ္တာနံ - စက္ခုဒ္ဓါရိက စိတ်တို့၏၊ သဗ္ဗေသံပိ - အလုံးစုံတို့၏

၂။ တတ္ထရူပမေဝ၊ ပေ၊ သင်္ဂယုတိ-ဤစကားရပ်ကား အာရုံ ၆ ပါး၏ တရားကိုယ် အရကောက်နှင့် ဝစနတ္ထကိုပြသော စကားစုံတည်း။ ထိုစကားမှန်၏ “ရူပမေဝ ရူပါရမဏံ” ဖြင့် အဖြူ အနီ စသော အဆင်းကို ရူပါရုံ ဟု အရကောက်၍၊ ရူပနှင့်အာရမဏကို “ရူပမေဝ+အာရမဏံ၊ ရူပါရမဏံ ” ဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် တွဲစပ်စေလိုကြောင်းကို ပြသည်။

တထာသဒ္ဓါဒယော-သဒ္ဓါဒယော၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ဂန္ဓ (အနံ့) ရသ (အရသာ) ဖေါဋ္ဌဗ္ဗ (အတွေ့) တို့ကို ယူ၍ ဓမ္မကိုကား သီးခြား ယူလတံ၊ တထာ-ဖြင့် “ သဒ္ဓါဒယော+အာရမဏံ၊ ဂန္ဓာဒယော-ရသာဒယော-ဖေါဋ္ဌဗ္ဗမေဝ-ဓမ္မာဒယော+အာရမဏံ ” ဟူသော ဝစနတ္ထကို၎င်း၊ ထို ဝစနတ္ထတို့အရ အသံစသည်ကို ကောက်ယူတို့ကို၎င်း၊ ညွှန်ပြသည်။

၃။ ဓမ္မာရမဏံ၊ ပေ၊ ဆခာသင်္ဂယုတိ-ဓမ္မာရုံကိုကား ၆ ပါး အပြား အားဖြင့် ပေါင်းယူ ရေးတွက်ရမည်။ “၃-ပသာဒရုပ် တမျိုး၊ ၂-သုခုမရုပ်၊ ၃-စိတ်၊ ၄-စေတသိက်၊ ၅-နိဗ္ဗာန်၊ ၆-ပညတ်တမျိုး အားဖြင့် ဓမ္မာရုံအမျိုးအစား ၆ မျိုးရှိသည်” ဟုလို။

လည်း၊ ရူပမေဝ - ရူပါရုံသည်သာလျှင်၊ အာရမဏံ - အာရုံသည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်၏) တံဝ-ထိုရူပံ ရုံသည်လည်း၊ ပစ္စုပ္ပန်-ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံသာတည်း၊ တထာ - ထို့အတူ၊ သောတန္တရိက ဝိတ္တာဒိဝိ - သောတန္တရိကစိတ် အစရှိသည် တို့၏လည်း၊ [အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ဗာန ဇိဝါ ကာယဒ္ဓါရိက စိတ်များကို ယူ၊] သဒ္ဓါဒိန-သဒ္ဓါရုံ အစရှိသည်တို့သည်၊ [အာဒိဖြင့် ဂန္ဓ ရသ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗကိုယူ၊] (အာရမဏာနိ-အာရုံတို့သည်၊ ဟောန္တိ-နံ၏) တာနိဝ - ထို သဒ္ဓါရုံ အစရှိသည်တို့သည်လည်း၊ ပစ္စုပ္ပန်နိ ဝေဝ-ပစ္စုပ္ပန်တို့သည်သာတည်း။

၅။ ပန-အထူးကား၊ မနောဒ္ဓါရိကဝိတ္တာနံ - မနောဒ္ဓါရိက စိတ်တို့၏၊ ဆဗ္ဗိဝိ - ခြောက်ပါး အပြားရှိသော အာရုံသည်လည်း၊ ပစ္စုပ္ပန်-ပစ္စုပ္ပန်သည်၎င်း၊ အတိတ်-အတိတ်သည်၎င်း၊

၄။ တတ္ထဗ္ဗဒ္ဓါရိက၊ ပေ၊ ပစ္စုပ္ပန်နိ ဝေဝ - ဒွါရသင်္ဂဟ၌ ပြခဲ့သော (ဇက္ခဒ္ဓါရိကစိတ် ၄၆ ပါးလုံး၏ အာရုံကား ရူပါရုံသာတည်း၊) ၎င်း ရူပါရုံသည် ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံ-အတိတ်ရူပါရုံ-အနာဂတ်ရူပါရုံ ဟု သုံးမျိုး ရှိသည်။ ဤပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံ တမျိုးသာ ဖြစ်ရမည် ဟုလို၊ [ဖြစ်ဆဲအာရုံကို ပစ္စုပ္ပန်၊ ဖြစ်ပြီး အာရုံကို အတိတ်၊ ဖြစ်လတံ့အာရုံကို အနာဂတ် ဟု ခေါ်သည်။]

(သောတန္တရိကစိတ် ၄၆ ၏ အာရုံကား ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဓါရုံ၊ ဗာနဒ္ဓါရိကနှင့် ဂန္ဓာရုံ၊ ဇိဝါဒ္ဓါရိကနှင့် ရသာရုံ၊ ကာယဒ္ဓါရိကစိတ် ၄၆ ၏ အာရုံကား ပစ္စုပ္ပန်ဖေါဋ္ဌဗ္ဗရုံတည်း-ဟု သိလေ၊ ၎င်းစိတ်များ၏ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံ တမျိုးစီကိုသာ အာရုံပြုနိုင်ကြောင်းကား ဝီထိဝိုင်း၌ အလွန်ထင်ရှားလတံ့။

အနာဂတ်-အနာဂတ်သည်၎င်း၊ ကာလဝိမုတ္တံ-ကာလဝိမုတ်သည်၎င်း၊ (ဟုတ္ထာ-ဖြစ်၍၊) ယထာရဟံ - ထိုက်သည်အား လျော်စွာ၊ အာရမဏံ-အာရုံသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

၆။ ပဋိသန္ဓိဘဝဂီရုတိ သင်္ခါတာနံ-ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် ရုတိ ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ ဒွါရဝိမုတ္တာနုဉ္စ - ဒွါရဝိမုတ်စိတ် တို့၏လည်း၊ ဆဗ္ဗိဝိ - ခြောက်ပါး အပြားရှိသော အာရုံသည်လည်း၊ ယထာသန္တံ - ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ၊ ယေဘုယျေန-များသောအားဖြင့်၊ ဘဝန္တိ-ရေ-အခြားမဲ့ လွန်ခဲ့ပြီးသော ဘဝ

၅။ မနောဒ္ဓါရိက၊ ပေ၊ အာရမဏံ ဟောတိ - မနောဒ္ဓါရိကစိတ် ၆၇ ပါး တို့၏ အာရုံကား ပစ္စုပ္ပန်ရိက စိတ်များကဲ့သို့ အာရုံ တမျိုးတည်း မဟုတ်၊ ဆဗ္ဗိဝိ - ရူပါရုံ၊ ပေ၊ မဗ္ဗာရံအားဖြင့် ခြောက်ပါးလုံးပင် ဖြစ်၏။

ပစ္စုပ္ပန်မတိတ်အနာဂတ်ကာလဝိမုတ္တံ - ပစ္စုပ္ပန်ရိကစိတ်တို့၏ အာရုံကဲ့သို့ ပစ္စုပ္ပန်တမျိုးတည်း မဟုတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံလည်း ရှိ၏၊ အတိတ်အာရုံ အနာဂတ်အာရုံလည်း ရှိ၏၊ ကာလဝိမုတ် (ပစ္စုပ္ပန်အတိတ် အနာဂတ်ကာလ သုံးပါးမှ အလွတ်) အာရုံများလည်း ရှိသည်။

[နိဗ္ဗာန်နှင့်ပညတ်ကို ရည်ရွယ်၍ ကာလဝိမုတ်ဟု ဆိုသည်၊ နိဗ္ဗာန်သည် မပျက်မစ အမြဲတည်၏၊ ထို့ကြောင့် အတိတ်က ဖြစ်ခဲ့ပြီး၊ ပစ္စုပ္ပန်၌ ဖြစ်ဆဲ၊ အနာဂတ်၌ ဖြစ်လတံ့ဟု မဆိုထိုက်။] ပညတ် - ဟူသည်လည်း ဣပါဒိ ဌီ ဘင် အားဖြင့် အထင်အရှား မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ဖြစ်ပြီး-ဖြစ်ဆဲ-ဖြစ်လတံ့ ဟု မဆိုနိုင်ရကား နိဗ္ဗာန်နှင့် ပညတ်သည် ကာလ ၃ ပါးမှ လွတ်၏။]

ယထာရဟံ - ထိုအားလုံး အာရုံကို စိတ်တခုထည်းက ပြုတ်သိပ်၍ အာရုံပြုနိုင်သည်ဟုလည်း မမှတ်ရ၊ ထိုက်သင့်သလိုဘဲ အာရုံဖြစ်ကြသည်၊ အာရုံပြုခဲ့ကြသည်၊ ထိုက်သင့်သလို အာရုံပြုခဲ့ကြပုံကို ဘာသာဋီကာ မနောဒ္ဓါရိ ဝီထိခင်း၌ အစွမ်းကုန် သိရလတံ့။

တပါး၌၊ ဆဒ္ဓါရဂ္ဂပဟိတံ-ခြောက်စွါရသည် ယူအပ်သည်၎င်း၊ ပစ္စုပ္ပန်ဝါ-ပစ္စုပ္ပန်သည်သော်၎င်း၊ အတိတံဝါ-အတိတ်သည် သော်၎င်း၊ ပညတ္တိဘူတံဝါ-ပညတ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သည်သော်၎င်း၊ ကမ္မ ကမ္မနိမိတ္တ ဂတိနိမိတ္တသမ္ပတံ-ကံ၊ ကမ္မနိမိတ်၊ ဂတိနိမိတ် ဟု သမုတ်အပ်သည်၎င်း၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍) အာရမဏံ - အာရုံ သည်၊ ဟောတိ-၏။

၆။ **ဒွါရဗိမုတ္တာနံစ၊ ပေ၊ အာရမဏံဟောတိ**— ဤစကားသည် “ဒွါရဗိမုတ်”ဟု ခေါ်သော ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိစိတ်တို့၏ အာရုံကိုပြသော စကားတည်း။ ဤစကား၌ “ဆဗ္ဗိမိ” အရ ရူပါရုံ စသော အာရုံ ၆ ပါး ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း သတိပြုပါ။

ဆဒ္ဓါရဂ္ဂဟိတံ ပစ္စုပ္ပန်မတိတံပညတ္တိဘူတံဝါ— (သတွာတို့စုတေခါ နိဗ္ဗိ စုတိ၏ရှေ့က ကပ်လျက် တဆက်တည်းနေသော ဇောဝိထိကို “မရဏာ သန္ဓေဇော” ဟု ခေါ်သည်။) ထိုမရဏာသန္ဓေဇော၏ အာရုံများသည် ရူပါရုံ စသော အာရုံ ၆ ပါးတွင် တပါးပါးပင် ဖြစ်သောကြောင့် ဒွါရ ၆ ပါးဖြင့် ထိုက်သင့်သလိုယူ၏။ ထိုအာရုံများတွင် အချို့မှာပစ္စုပ္ပန်၊ အချို့မှာအတိတ်၊ အချို့ကား (ကာလ ၃ ပါးမှ အလွတ်ဖြစ်သော) ကာလဗိမုတ် ပညတ်တရား များတည်း။

ကမ္မ ကမ္မနိမိတ္တ ဂတိနိမိတ္တသမ္ပတံ— ထိုအာရုံများကို ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံ စသည်ဖြင့် ပင်ကိုယ်နာမည်ကို အသုံးမပြုဘဲ - အဘိဓမ္မာ ထုံးစံအရ “ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်” ဟု သမုတ်ထားသည်။ [ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်အခွဲ မှာ ဘုံပိုင်းအဆုံး၌ ထင်ရှားလတ်၊] နောက်ဘဝသစ်၌ ဖြစ်လတ်သော ပဋိ သန္ဓေ ဘဝင် စုတိစိတ်တို့သည် အခြားမဲ့လွန်ခဲ့ပြီးစ ဘဝဟောင်းက ဆဒ္ဓါရိက မရဏာသန္ဓေဇောသည် ယူပေးအပ်သော “ဂတိ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်” သုံးပါး တွင် တပါးပါးကို အာရုံပြုကြရိုး ဖြစ်သည်။

၇။ **တေသု-ထို စိတ်တို့တွင်၊ စက္ခုဝိညာဏာဒိနိ - စက္ခု ဝိညာဏ် အစရှိသော စိတ်တို့သည်၊ ယထာဏ္ဏမံ - အကြင် အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း၊ ရူပါဒိ ဇေကကာရမဏာနေဝ - ရူပါရုံ အစရှိသော တပါးတပါးစီသာ အာရုံရှိကြကုန်၏။**

၈။ **ပန-ကား၊ မနောဓာတုတ္တိကံ-မနောဓာတ် သုံးခုတို့၏ အပေါင်းသည်၊ ရူပါဒိပဉ္စာရမဏံ-ရူပါရုံ အစရှိသော ငါးပါး သော အာရုံရှိ၏။**

ယေဘုဗျေန-သို့သော် အမြဲမဟုတ်၊ တချို့ဘဝမှာ မရဏာသန္ဓေအခါ၌ ယူပေးမည့် မရဏာသန္ဓေဇောပင် မရှိသောကြောင့် ယေဘုယျနည်းဟု မှတ်။

ဤစကားစဉ်အရ “ပဋိသန္ဓေစိတ် ဘဝင် စုတိစိတ်တို့သည် များသော အားဖြင့် အခြားမဲ့လွန်ခဲ့ပြီးစ ဘဝဟောင်း၌ ဆဒ္ဓါရိက မရဏာသန္ဓေဇော ယူပေးအပ်သော ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် ပညတ်ဖြစ်၍ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် ဟု သမုတ်အပ်သော အာရုံ ၆ ပါးတွင် တပါးပါးကို ထိုက်သလို အာရုံပြု သည်” ဟု မှတ်၊ ပါဠိကြည့်၍ ဤစကားကို နှုတ်တတ်ပါစေ။

၇။ **တေသုစက္ခုဝိညာဏာဒိနိ** — ဤ “တေသုစက္ခုဝိညာဏာဒိနိ” မှ စ၍ “လောကုတ္တရစိတ္တာနိ နိဗ္ဗာနာရမဏာနိ” တိုင်အောင် စကားစုကား ထိုထို အာရုံကို အာရုံပြုနိုင်သော စိတ်များကို အပေါင်း ရေတွက်၍ ပြသော စကားရပ်တည်း။ စေတသိက်ပိုင်းလာ သင်္ဂဟနည်းမျိုးပင် ဖြစ်သည်။

စက္ခုဝိညာဏာဒိနိ၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် သောတဝိညာဏ် ဃာန ဇိဝါ ကာယဝိညာဏ်တို့ကို ယူ၊ ယထာဏ္ဏမံ-အရ စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်က ရူပါရုံ ၁ ပါးကို အာရုံပြု၏၊ စသည်ဖြင့် သိလေ။

၈။ **မနောဓာတုတ္တိကံပန ရူပါဒိပဉ္စာရမဏံ** — မနောဓာတ် ၃ ပါး ကား ၅ ဒွါရ၌ ဖြစ်သောကြောင့် ရူပါရုံစသော အာရုံ ၅ ပါးကို အာရုံပြု၏။

၉။ သေသာနိ-ကြွင်းကုန်သော၊ ကာမာဝစရ ဝိပါကာနိ-
ကာမဝိပါကစိတ်တို့၎င်း၊ ဟသနုစိတ္တဉ္စ-ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်၎င်း၊
ဣတိ-ဤစိတ်တို့သည်၊ သဗ္ဗထာပိ-အလုံးစုံသော အပြားအား
ဖြင့်လည်း၊ ကာမာဝစရာရမဏာနေဝ-ကာမ တရားသာလျှင်
အာရုံ ရှိကုန်၏။

၁၀။ အကုသလာနိစေဝ-အကုသိုလ်စိတ်တို့၎င်း၊ ဉာဏ
ဝိပ္ပယုတ္တကာမာဝစရ ဇေနာနိစ-ဉာဏဝိပ္ပယုတ်ကာမာဝစရ
ဇောတို့၎င်း၊ ဣတိ-ဤ ၂၀ သော စိတ်တို့သည်၊ လောကုတ္တရ
ဝဇ္ဇိတသဗ္ဗာရမဏာနိ - လောကုတ္တရာသည် ကြည့်အပ်သော
အလုံးစုံသော အာရုံ ရှိကုန်၏။

၉။ သေသာနိ ၊ ပေ ၊ ကာမာဝစရာရမဏာနေဝ—သေသာပုဒ်၏
အပါဒါန်ကို ဆိုခဲ့ပြီးသော ခွေးပဉ္စဝိညာဏ်နှင့် သမ္ပင်္ဂန္တိန်းခွေး ဟူသော
ဝိပါကစိတ်များကိုခံ၊ ကာမဝိပါက ၂၃ တွင် ဆိုခဲ့ပြီးသော ခွေးပဉ္စဝိညာဏ်
သမ္ပင်္ဂန္တိန်းမှ တပါး ကျန် ကာမဝိပါက (မဟာဝိပါက သန္တိရဏ) ၁၁ နှင့်
ဟသိတုပ္ပါဒ်တို့ကား ကာမတရားကိုသာ အာရုံပြု၏။

[“ ကာမာဝစရာ ရမဏာနေဝ ” ။ ဝေဖြင့် မဟဂ္ဂုတ်စသော အာရုံ
များကို ကန့်သတ်၊ ကာမစိတ် ၅၄ - ယဉ်တက် စေတသိက်နှင့် ရုပ်တရား
များကို ကာမတရား ဟု ခေါ်၏။]

၇-၈-၉-ဝါကျတို့၌ ပြခဲ့သော စိတ်ပေါင်း ၂၅ ပါးတို့၏ အာရုံသည်
ကာမတရားချည်းသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ကာမတရားကိုသာ အမြဲအာရုံ
ပြုသော စိတ်ပေါင်း ၂၅ ဟု မှတ်သားထားခဲ့ပါ။ သင်္ဂဟဂါထာ၌ “ပဉ္စဝိသ
ပရိတ္တိ” အရ ဖြစ်လိမ့်မည်။

၁၀။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တ ကာမာဝစရ ကုသလာနိစေဝ-
ဉာဏသမ္ပယုတ် ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ဇောတို့၎င်း၊ ပဉ္စမဇ္ဈာန
သင်္ခါတံ- ပဉ္စမဇ္ဈာန် ဟု ဆိုအပ်သော၊ အဘိညာကုသလဉ္စ-
အဘိညာဏ်ကုသိုလ်ဇော၎င်း၊ ဣတိ-ဤ ၅ ပါးသောစိတ်တို့
သည်၊ အရဟတ္တမဂ္ဂဖလ ဝဇ္ဇိတသဗ္ဗာရမဏာနိ - အရဟတ္တ
မဂ် အရဟတ္တဖိုလ်သည် ကြည့်အပ်သော အလုံးစုံသော အာရုံ
ရှိကုန်၏။

၁၂။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တကာမာဝစရ ကြိယာနိစေဝ-ဉာဏ
သမ္ပယုတ် ကာမာဝစရ ကြိယာစိတ်တို့၎င်း၊ ကြိယာဘိညာ-

၁၀။ အကုသလာနိ ၊ ပေ ၊ လောကုတ္တရဝဇ္ဇိတသဗ္ဗာရမဏာနိ—
အာရုံသည် အချုပ်အားဖြင့် ၉-ကာမအာရုံ၊ ၂-မဟဂ္ဂုတ်အာရုံ၊ ၃-ပညတ်
အာရုံ၊ ၄-လောကုတ္တရာ (နိဗ္ဗာန်-လောကုတ္တရာစိတ်) အာရုံ ဟု ၄ မျိုးရှိ၏။
ထို ၄ မျိုးတွင် အကုသိုလ် ၁၂ - ဉာဏဝိပ္ပယုတ်ကာမဇော ၈-ပေါင်း ၂၀
သော စိတ်တို့သည် လောကုတ္တရာ အာရုံမှ တပါး ကျန် အာရုံ အားလုံးကို
အာရုံပြုသည်။ သင်္ဂဟဂါထာ၌ “ဝိသာ နုတ္တရမုတ္တနိ” အရ ဖြစ်လေတုံ။

[လောကုတ္တရာ တရားတို့သည် အလွန် နက်နဲရကား ထို လောကုတ္တရာ
အာရုံကို ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သော စိတ်ကသာ အာရုံပြုနိုင်၏။]

၁၁။ ဉာဏ သမ္ပယုတ္တ ၊ ပေ ၊ သံဗ္ဗာရမဏာနိ — ဉာဏသမ္ပယုတ်
ကာမ ကုသိုလ်ဇော ၄ နှင့် ကုသိုလ်အဘိညာဉ် ၁, ၅၅ ပါးသည် အရဟတ္တ
မဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကြည့် ကျန်အားလုံးကို အာရုံပြု၏။ အဂ္ဂမဂ္ဂဖလဝဇ္ဇိတေပဉ္စ”
အရ ဖြစ်လေတုံ။

[အထူး သိစွမ်းနိုင်သော ရူပ ပဉ္စမဇ္ဈာန်ဇောကိုပင် “ အဘိညာဉ် ” ဟု
ခေါ်၏။ အဘိ + ဉာ။ အဘိ = အလွန် + ဉာ = သိစွမ်းနိုင်ခြင်း။]

ကြိယာ အဘိညာဏ်စိတ်၎င်း၊ ဝေါဠုပနံဉ္စ - ဝုဠောစိတ်၎င်း၊ ဣတိ - ဤ ခြောက်ပါးသော စိတ်တို့သည်၊ သဗ္ဗထာဝရ-အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်လည်း၊ သဗ္ဗာရမဏာနိ-အလုံးစုံသော အာရုံ ရှိကုန်၏။

၁၃။ အာရုပ္ပေသု-အာရုပ္ပစိတ်တို့တွင်၊ ဒုတိယ စတုတ္ထာနိ-ဒုတိယ၊ စတုတ္ထ အာရုပ္ပစိတ်တို့သည်၊ မဟဂ္ဂတာရမဏာနိ-မဟဂ္ဂုတ်တရားသာလျှင် အာရုံရှိကုန်၏။

၁၄။ သေသာနိ - ကြွင်းကုန်သော၊ သဗ္ဗာနိဝိ - အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ မဟဂ္ဂတစိတ္တာနိ-မဟဂ္ဂုတ်စိတ်တို့သည်၊ ပညတ္တာရမဏာနိ-ပညတ်တရားသာလျှင် အာရုံရှိကုန်၏။

၁၂။ ဥာဏသမ္ပယုတ္တကာမာဝရေ ကြိယာနိစေတေ ပေ၊ သဗ္ဗာရမဏာနိ - ဥာဏသမ္ပယုတ် ကာမကြိယာစော ၄ - ကြိယာ အဘိညာဉ်စိတ် ၁-ဝုဠောစိတ် ၁- ဤ ၆ ပါးကား တစုံတခုကိုမျှ မကြည့်ဘဲ အာရုံ အားလုံးကို အာရုံပြုနိုင်၏။ သဗ္ဗတ္ထ ဆ”အရ ဖြစ်လေတုံ။

၁၃။ အာရုပ္ပေသု၊ ပေ၊ မဟဂ္ဂတာရမဏာနိ-ဒုတိယ အာရုပ္ပဟူသည့် ဝိညာဏဉ္စာယတနစိတ် ၃ ပါးတည်း၊ စတုတ္ထာရုပ္ပ ဟူသည့် နေထညာနာသညာယတနစိတ် ၃ ပါးတည်း၊ ဤ ၆ ပါးကား မဟဂ္ဂုတ် တရားကိုသာ အာရုံပြုသည်။ “ဆစိတ္တာနိ မဟဂ္ဂတေ” အရ ဖြစ်လေတုံ၊ မည်သည့် မဟဂ္ဂုတ် ဖြစ်ကြောင်းကိုကား ဘုံပိုင်းကျမှ သိရလိမ့်မည်။

၁၄။ သေသာနိ၊ ပေ၊ ပညတ္တာရမဏာနိ - မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ၂၇ တွင် ယခင် ၆ ပါးမှ တပါး ကျန် ၂၁ ကား ပညတ်တရားကိုသာ အာရုံပြုသည်။ “ကေဝီသတိ ဝေါဟာရေ” အရ ဖြစ်လေတုံ၊ မည်သည့် ပညတ်ကို အာရုံပြုကြောင်းကား ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းကျမှ သိရလိမ့်မည်။

၁၅။ လောကုတ္တရစိတ္တာနိ - လောကုတ္တရာစိတ်တို့သည်၊ နိဗ္ဗာနာရမဏာနိ-နိဗ္ဗာန်တရားသာလျှင် အာရုံရှိကုန်၏။ ဣတိ-ဤကား အာရုံအပြားအားဖြင့် စိတ်တို့ကို ပေါင်းယူခြင်းတည်း။

၁၆။ ပဉ္စဝိသ- ၂၅ ပါးသော၊ စိတ္တာနိ-စိတ်တို့သည်၊ ပရိတ္တမ္ဘိ-ကာမအာရုံ၌သာလျှင်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏။ ဆ-၆ပါးကုန်သော၊ စိတ္တာနိ-စိတ်တို့သည်၊ မဟဂ္ဂတေ-မဟဂ္ဂုတ် အာရုံ၌သာလျှင်၊ ဟောန္တိ-နိ၏။ ဇကဝီသတိ- ၂၁ ပါးသော၊ စိတ္တာနိ - တို့သည်၊ ဝေါဟာရေ - ပညတ်အာရုံ၌ သာလျှင်၊ ဟောန္တိ-နိ၏။ အဠ-၈ ပါးကုန်သော၊ စိတ္တာနိ-တို့သည်၊ နိဗ္ဗာန ဝေါဟာရေ-နိဗ္ဗာန် အာရုံ၌သာလျှင်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

၁၅ နံပါတ်ကား “အဋ္ဌနိဗ္ဗာနဂေါဇရေ” အရ ဖြစ်လေတုံ။

၁၆-၁၇။ သင်္ခဟဂါထာ

ရှေ့ ဂါထာကား ကေန်အာရုံပြုသောစိတ်တို့ကို ပြသော သင်္ခဟဂါထာ၊ နောက်ဂါထာကား အနေကန် အာရုံပြုသောစိတ်တို့ကိုပြသောသင်္ခဟဂါထာ တည်း။ <ကာမ-မဟဂ္ဂုတ်-လောကုတ္တရာ-ပညတ်ဟု အာရုံ အမျိုးအစား ၄ ဘို့ ၄ စု ရှိရာ၊ တဘို့ တစုံကိုသာ အာရုံပြုသောစိတ်ကို ကေန်) အာရုံ ပြုသောစိတ်ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ပဌမဂါထာ၌ “ပရိတ္တမ္ဘိ-ကာမအာရုံ၌ သာလျှင်” ဟု ဧထသဋ္ဌါ၏အနက် “သာလျှင်” ဟု ထည့်စွက်လိုက်၏။ တပါးသော အာရုံကိုအာရုံမပြု-ဟုကန့်လေ၊ [ကေန္တ-ကေ+အန္တ၊ ကေ=တခု+အန္တ=အဘို့အရာ၊ ဝါ-ကေန်။]

၁၇။ ပီသ- ၂၀ သော၊ ဝိတ္တာနိ-တို့သည်၊ အနုတ္တရမုတ္တ
 မြိ-လောကုတ္တရာ ၉ ပါးမှ လွတ်သော အလုံးစုံသော အာရုံ၌၊
 ဟောန္တိ-ကုန်၏။ ပဉ္စ - ငါးပါးကုန်သော၊ ဝိတ္တာနိ - တို့သည်၊
 အဂ္ဂမဂ္ဂဖလဗ္ဗိတေ - အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်သည် ကြည့်
 အပ်သော အလုံးစုံသော အာရုံ၌၊ ဟောန္တိ-နံ၏။ ဆစ-ခြောက်
 ပါးသော စိတ်တို့သည်ကား၊ သဗ္ဗတ္ထ - အလုံးစုံသော အာရုံ၌၊
 ဟောန္တိ-နံ၏။ ဣတိ-ဤသို့၊ တတ္ထ-ထို အာရမဏ သင်္ဂဟ၌၊
 သတ္တဓာ-ခုနစ်ပါး အပြားအားဖြင့်၊ သင်္ဂဟော - ပေါင်းယူ ရေ
 တွက်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ- ၏။ [ဇကန်သင်္ဂဟ ၄-အနေကန်
 သင်္ဂဟ ၃ ကို “သတ္တဓာ” ဟု ဆိုသည်။]

၂ သို့ ၃ သို့ စသည်ကို အာရုံပြုသောစိတ်ကို အနေကန် အာရုံပြုသော
 စိတ်ဟု ဆိုသည်။ ဝိသာနုတ္တရမုတ္တမိ-၌ လောကုတ္တရာမှ တပါးသောအာရုံကို
 အာရုံပြုသည်ဟုဆိုလျှင် ကာမ မဟဂ္ဂုတ် ပညတ် ၃ မျိုးကိုအာရုံပြုနိုင်ကြောင်း
 သိသာပြီ။ [အနေကန္တ-အနေက-များသော + အန္တ-အဘို့ အရ၊ ဝါ-
 အနေကန်။] ပဉ္စဝိသ-ဆ-စသော သင်္ချာတို့၏ သင်္ချေယျ သရုပ်ကို ပါဠိ
 အကျယ်ကြည့်၍ ရေတွက်လေ။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်စကားရပ်ကို အာရမဏသင်္ဂဟ ဟု ခေါ်သနည်း။
- ခ။ ရူပ သဒ္ဒ ၈၅ ရသ ဖေါဋ္ဌဗျာရုံတို့၏ တရားကိုယ်ကို ကောက်ပြပါ။
- ဂ။ ဓမ္မာရုံသည် မည်မျှပြားသနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ရေတွက်ပါ။

- ဆ။ စက္ခုဒွါရိကစိတ် ၄၆ ပါးသည် အဘယ် အာရုံကို အာရုံပြုသနည်း၊
 သင်္ဂြိုဟ်အထောက်ပြပါ။
- ဇ။ သောတဒွါရိကစိတ် - ဆာနဒွါရိကစိတ် - ဇိဝှါဒွါရိကစိတ် - ကာယ
 ဒွါရိကစိတ် တို့သည် ဘယ်အာရုံကို အသီးအသီး အာရုံပြုကြသနည်း၊
 အထောက်ပြပါ။
- ဈ။ မနောဒွါရိကစိတ် တို့သည် အဘယ် အာရုံကို အာရုံ ပြုကြသနည်း၊
 အထောက်ပြပါ။
- ဆ။ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိစိတ်တို့သည် ဘယ်အာရုံကို အာရုံပြုကြသနည်း၊
 အထောက်ပြပါ။
- ဇ။ အာရုံ တမျိုးထည်းကိုသာ အာရုံပြုသော စိတ်တို့ မည်မျှ ရှိသနည်း၊
 အထောက်ပြပါ။
- ဈ။ အာရုံ ၅ မျိုးကို အာရုံပြုသောစိတ် မည်မျှသနည်း၊ အထောက်ပြပါ။
- ည။ သင်္ဂဟ ၂ ဂါထာကို အနက်ပေးပြီးလျှင်၊ ပဋ္ဌမဂါထာသည် ဘာကိုပြု၍၊
 ဒုတိယဂါထာက ဘာကိုပြုသည် ဟု ဖော်ပြပါ။

[ဤအာရမဏသင်္ဂဟသည် အဘိဓမ္မာဆိုင်ရာ၌ အသုံးအများဆုံးဖြစ်၏။
 ထို့ကြောင့် ပဒိတ္တာရမဏတိကံ - အတိတာရမဏတိကံ - အတ္တတ္တာရမဏ
 တိကံ စသော အာရုံပြုဆိုင်ရာ ညဝါ နေ့ဝါတို့၌ ကျေးဇူး များဘို့ရာ ဆရာ
 စဉ်ဆက်တို့ ဝိချရိုးဖြစ်သော ဇကန် အနေကန် အာရုံပြု အကျယ်ကိုလည်း
 ဆက်လက်၍ လေ့လာကြပါကုန်။]

ကေနိလင်္ကာ

[ဆောင်] ပဉ္စဝိ-ကာမ၊ ဆ-မဟဂ္ဂါ၊ ရှစ်ဖြာ-နိဗ္ဗာန်၊ နာမ်-တဆဲ့လေး၊ တေဒ္ဒသ-ရုပ်၊ ပစ္စုပ္ပန်-ထို့တူ၊ တိတ်မူ-ဆမှတ်၊ နာဂတ်-မရှိ၊ ဝိမုတ် - နှစ်ဆဲ့ကိုး၊ (ရှေးရိုး ကျမ်းညွှန်၊) ကေဝိ - ပညတ်၊ ပရမတ္ထ-နဝတိသာ၊ ဆဓာ-အဇ္ဈတ်၊ ဗာဟုတ်-ဆဗ္ဗိ၊ နှစ်စိ-ပဉ္စ၊ ဓဒ္ဒ-သုံးဆဲ့ငါး၊ တပါး-ဌဝိ၊ ခွေးနှစ်လီတည်း၊ ငါးလီမှာ-သုံး၊ ဆဲ့နှစ်-သုံးပင်၊ (သီကုံးချီ၊) ဆဲ့လေး-ကိုးလီ၊ ပဉ္စဝိ-သုံးတန်၊ ကေနိ ရှေးရှု၊ အာရုံပြုသည်၊ သောတုနောင်လာ မခဲတည်း။

အနေကန်လင်္ကာ

[ဆောင်] မခဲစေရန်၊ အနေကန်ကို၊ အကျဉ်းဆိုအံ့၊ ပိုယိုကင်းပ၊ ကာမ မဟဂ္ဂုတ်၊ ဝိမုတ်-ပညတ်၊ ပရမတ်ဟု၊ ငါးရပ်တူလစ်၊ သုံးဆဲ့ တစ်စိ၊ ပစ္စုပ္ပန်-တိတ်၊ နာဂတနှင့်၊ ဓမ္မ-ရုပ်-နာမ်၊ ခြောက်တန် ပေါင်းရုံး၊ လေးဆဲ့ သုံးစိ၊ သုံးလီ အဇ္ဈတ်၊ စွဲလတ်မှီရောက်၊ ငါးဆဲ့ ခြောက်မှန်၊ နိဗ္ဗာန်ကော်ဒသ၊ ပဉ္စဝိဝယ်၊ လေးဆယ်နှင့် ခြောက်၊ ရှေးကောက်စေမှု၊ ဥဒါန်းပြုသည်..... စေ့ငုဘန်ခါ ထပ်လဲတည်း။.....

[နာမ်တဆို-ရုပ်တဆိုတွဲ၊ ဤတွင် တဆိုကိုသာအာရုံပြုလျှင် ကေနိအာရုံ ပြုသောစိတ်၊ နှစ်ဆိုလုံးကိုအာရုံပြုလျှင် အနေကန် အာရုံပြုသောစိတ်ဟုမှတ်၊ နောက်အတွဲများ၌လည်း ဤနည်းပင်၊ ပစ္စုပ္ပန်-အတိတ်-အနာဂတ်-ကာလ ဝိမုတ်-လေးဆိုတတွဲ၊ ပညတ်-ပရမတ်တတွဲ၊ အဇ္ဈတ္တ-ဗဟိဒ္ဓ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓ-သုံးဆိုတတွဲ၊ ရူပါရုံ စသော အာရုံခြောက်ဆိုတတွဲ၊ တပါးအာရုံ - နှစ်ပါး အာရုံ-ငါးပါးအာရုံ - ဆဲ့နှစ်ပါးအာရုံ - ဆဲ့လေးပါးအာရုံ- နှစ်ဆဲ့တပါး အာရုံ တတွဲ။]

လင်္ကာများ၏ အကျယ် အရကောက်

[ကေနိ အနေကန် ယှဉ်တွဲ၍ရေးမည်၊ သင်္ချာကို လင်္ကာအတိုင်းသိ။]
ပဉ္စဝိကာမ - ဝိပါင်ကာမ၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာ၊ ဝဇ္ဇနာတည့်၊ တသိတုပ္ပ၊ ပဉ္စဝိသံ၊ ကာမ မှန်၊ ကေနိ အာရုံပြု။ ။တသိ ကြည့်သော၊ ကာမဇော၊ ဝုဋ္ဌော-ဘိညာဓု.....ရုံတခါတုံ၊ ကာမရုံ၊ အာရုံ သူထိုပြုရာ
ဆ မဟဂ္ဂါ-မဟဂ္ဂုတ်မှာ၊ မြို့ပြုလာ၊ ဝိညာ နေဝါခြေစုံ၏ ။အနေကန်တွဲ၊ ယခင်ကဲ့၊ သုံးဆဲ့တစ်ဟု ကောက်။
ရှစ်ဖြာနိဗ္ဗာန် - လောကုတ္တရုံ၊ စိတ်ရှစ်တန်၊ နိဗ္ဗာန် ကေနိရောက်။ ။ သမ္ပပုဒ်ဆို၊ ကုသိုလ်မဟာ၊ ကြိယာနှင့်၊ ဘိညာ ဝုဋ္ဌော၊ ဆဲ့တစ် ဟော၊ မှတ်လော နေနိလောကုတ်။
နာမ်တဆဲ့လေး - ဝိညာ နေဝါ၊ လောကုတ္တာ၊ နာမ်မှာ တဆဲ့လေး။ ။ ယင်းက ကေနိ၊ အနေကန်တုံ၊ တဒါရုံနှော၊ ကာမဇော၊ ဝုဋ္ဌော ဘိညာဒွေး။
တေရသရုပ် - ပဉ္စဝိညာ၊ မနောဓာ၊ ရုပ်သာ ကေနိရှေး။ ။အနေကန်တွဲ၊ နာမ်လိုကဲ့၊ လေးဆဲ့သုံးပါးရေး။
ပစ္စုပ္ပန် ထို့တူ စသည် - ပစ္စုပ္ပန် ကေနိ၊ ရုပ်တူ ကြိလော၊ တိတ် အတွက်၊ မဟဂ္ဂုတ်မျိုး၊ (မရှိရိုးမှတ်၊ နာဂတ် ကေနိ၊) သုံးမျိုးဆံ၊ နေနိ နာမ်ဆို တွေ။
ဝိမုတ်နှစ်ဆဲ့ကိုး-ကာလဝိမုတ်၊ ကေနိထုတ်က၊ ရူပ-အာကာ၊ အာကိဉ္စပါ၊ ရှစ်ဖြာ လောကုတ်ရေး။
ကေဝိပညတ် - ပညတ်ကိုမျှ၊ ကေန္တကား၊ နိပိ - အာကာ၊ အာကိဉ္စပါ၊ ပေါင်းကာ ကေဝိသေး။ ။ဝိမုတ် - ပညတ်၊ ပရမတ်ထို့၊ မှတ်ဆို နေနိ၊ ကာမထံ၊ နည်းခံ အပ်လေသေး။

ပရမတ္ထနဝတိသာ — ကာမ မဟဂ္ဂံ, မြတ် နိဗ္ဗာန်, ဧကန် စိတ်စုတွေ။
ပရမတ်ကွဲ့, ဧကန်တဲ့ သုံးဆဲ့ကိုးပါးရေး။

ဆရာအဇ္ဈတ် — အဇ္ဈတ်ကေန်, မဟဂ္ဂံ, နည်းခံ ယူမနေ။ ။ ကံမစိတ်
တွင်, အဘိညာဉ်, ထည့်လျှင် နေကန်ရေး။

ဗာဟုတ်ဆဗ္ဗီ — ဗဟိဒ္ဓမှန်, ဧကန် ဟူက, ရူပ အာကာ, လောကုတ္တာ,
ခြောက်ဖြာ နှစ်ဆယ်ရေး။ ။ အနေကန်မူ, အဇ္ဈတ်တူ, နည်းယူ
မှန် မဝေး။

[နတ္ထိဘော ပညတ် ဟူသည် ပဌမာရုပ္ပိညာဏ် ဟူသော အဇ္ဈတ္တ
တရား၏ မရှိခြင်း အဘာဝ ပညတ် ဖြစ်သောကြောင့် အဇ္ဈတ္တ သက်သက်
လည်း မဟုတ်, ဗဟိဒ္ဓ စစ်စစ်လည်း မဟုတ်ရကား ၎င်းနတ္ထိဘောပညတ်ကို
အာရုံ ပြုသော အာကိဉ္ဇညာယတနစိတ် ၃ ပါးသည် အဇ္ဈတ္တကို အာရုံ
ပြုသော စိတ်တွင်လည်း မပါ, ဗဟိဒ္ဓကို အာရုံပြုသော စိတ်တွင်လည်း မပါ,
အဇ္ဈတ္တာရမဏ တိက်မှတ်သာ ဖြစ်မည်။]

နှစ်စိပဉ္စ — ရူပသဒ္ဓ, ဂန္ဓ ရသာ, ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာ, ငါးဖြာ အာရုံ ရေး။ ။
စက္ခု သောတ, ဃာန ဇိဌာ, ကာယပါ, စဉ်ကာ ဝိညာဏ်ဌေး။ ။
နှစ်စိ ဧကန်, အနေကန်ဟော, နာမ် သဘောတွင်, မနောဓာတ်
တဲ့, ထည့်လေကွဲ့, လေးဆဲ့ခြောက် ဟု တွေး။

ဓမ္မသုံးဆဲ့ငါး — ဓမ္မာရုံတွက်, ဧကန် ထွက်က, မဟဂ္ဂုတ်ဝယ်, လောကုတ်
ဆွယ်, သုံးဆယ် ငါးပါး တွေး။ ။ အနေကန်မူ, နာမ် နည်းတူ,
မှတ်ယူ အပ်လေသေး။

တပါးဌာဝိ — တပါးစိပြ, ဧကန္တ, ပဉ္စဝိညာဏ်ဌေး။ ။ အာကာ-အာကိဉ်,
ခြောက်ခုချိန်, ဝိညာ-နေဝါလေး။ ။ ကြိယာပစ်, လောကုတ်ရှင်,
ပေါင်းစစ် ဌာဝိသေး။

ဌေးနှစ်လီ-ဝိညာနေဝါ, ကြိယာ, နှစ်ဖြာ ဧကန်ရေး။ [ဝိညာဏဉ္ဇာယတန
ကြိယာစိတ်, နေဝသညာနာသညာယတနကြိယာစိတ် ၂ ပါးကား
အာကာသာနဉ္ဇာယတန ကုသိုလ်ကြိယာနှင့် အာကိဉ္ဇညာယတန
ကုသိုလ်ကြိယာနှစ်ပါးစီကို အာရုံပြုသည်။]

ငါးလီမှာသုံး-မနောဓာတ်ဟု, ဌာသုံးခု, ငါးခုကေန်တွေး။ [ရူပါရုံစသော
အာရုံငါးပါးကို အာရုံပြုသည် ဟုလို။]

ဆဲ့နှစ်သုံးပင်-ပဉ္စမဈာန်, ရူပမှန်, ဧကန်ဆဲ့နှစ်ပေး။

ဆဲ့လေးကိုးလီ-ဒု-တ-စတုတ္ထံ, ယင်းရူပံ, ဧကန်တဆဲ့လေး။

ပဉ္စဝိသုံးတန်-နှစ်ဆဲ့ ငါးတန်, ပြုကေန်, ဈာန်ပဌမ တေး။ [“ တတ္ထာဝိ
ဒသကသိဏာနိ” စသော ကမ္မဋ္ဌာန်းဝိုင်းကို ကြည့်လေ။]

၎င်းတို့၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ လွန်စွာကျယ်ဝန်း၍၎င်း အချိန်ရောက်က အလို
အလျောက် သိနိုင်သောကြောင့်၎င်း မရေးတော့ပြီ။ ထို့ပြင် အလေးအမြတ်
ပြုအပ်သော အာရုံ-အလေးအမြတ် ပြုတတ်သော စိတ်များလည်း ရှိသေး၏။
၎င်းတို့ဆိုင်ရာ အာရမဏာမိပတိ ပစ္စည်းအဖွင့် တာသာဇီကာ၌ ဆိုထားပြီ။

စေတသိက်ကို ရေတွက်ခြင်း။ ။ အပ္ပမညာသည် ရူပါရုံ အစရှိသော
အာရုံငါးပါးကို မပြု-ပညတ်ဓမ္မာရုံကိုသာ အာရုံပြုရကား ရူပါရုံကို အာရုံ
ပြုသော စေတသိက် ၅၀ တည်း။ သဒ္ဓ ဂန္ဓ ရသာ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့၌ ၎င်းနည်းပင်။
ဓမ္မာရုံကိုကား စေတသိက် ၅၂ ပါးလုံးက အာရုံပြု၏။ အဇ္ဈတ္တ စသည်ကို
အာရုံပြုရာ၌ကား.....

[ဆောင်း] ငါးဆဲ့နှစ်ခု, စေတသိက်စုတွင်, အကုသလာ, လောကီ
သာတည်း။ ဣဿာမမဉ်, ပယ်ကြဉ်အဇ္ဈ၊ လောကဖြစ်ဘိ,
ဝိရတိမူ, ဝိတိက္ကမိတဗ္ဗ, သမုတ်ရသည့်, ကာမ-နာမ် - ရုပ်,

ပစ္စုပ္ပန်၊ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ နောက်ထပ် ပိရတီ၊ လောကုတ် သည်ကား၊ ရွှေပြည်ခေမာ၊ အပ္ပမာဏ၊ ကာလဝိမုတ်၊ ဖွင့် ထုတ်လေအပ်၊ ပညတ် ပမညာ၊ ဝိမုတ္တာဟု၊ အာရုံပြုလျှင်း၊ ကြွင်းလေသမျှ၊ တေတ္ထိသမ္မာ၊ ဘယ်ဟာတခု၊ အာရုံစုကို၊ မပြု မရှိလေတူးတည်း။

အကုသလာ၊ လောကီသတည်း— အကုသိုလ် စေတသိက်တို့ကား (အကုသိုလ်စိတ် နှင့် တူစွာ) လောကီ အာရုံကိုသာ အာရုံပြုကြသည်။ လောကုတ္တရာကို မပြု။

ဣဿာပမေဠိ၊ ပယ်ကြဉ်အဇ္ဈ— ဣဿာနှင့် အပ္ပမညာသည် အဇ္ဈတ္တကို (မိမိသန္တာန်ရှိ တရားကို) အာရုံ မပြု။

လောကဖြစ်ဘိ၊ ပေ၊ ဖွဲ့စီကပ်၏— လောကီပိရတီ ၃ ပါးသည် “ဝိတိက္ကမိ တဗ္ဗဝတ္ထု” ဟု ခေါ်ဝေါ်သမုတ်အပ်သော ကာမစိတ်—စေတသိက်ဟူသော နာမ်တရားနှင့် ရုပ်တရားများကို အာရုံပြု၏။ ထို တရားများလည်း ပစ္စုပ္ပန်သာ၊ အနာဂတ် မဟုတ်။

နောက်ထပ်ပိရတီ၊ ပေ၊ ကာလဝိမုတ်— လောကုတ္တရာ ပိရတီကား နိဗ္ဗာန်ဟူသော ကာလဝိမုတ် အပ္ပမာဏတရားကို အာရုံပြုသည်။

ပညတ်ပမညာ၊ ဝိမုတ္တာဟု— အပ္ပမညာလည်း ကာလဝိမုတ်ဖြစ်သော သတ္တပညတ်ကို အာရုံပြုသည်။

ဤ သရုပ်ထုတ်ပြခဲ့သော စေတသိက်များမှ ကြွင်းသော စေတသိက် ပေါင်း ၃၃ ကား ဘယ်အာရုံမျိုးမဆို အာရုံ ပြုနိုင်ကြသည် ဟုလို။ [မာတိကာ အကောက်၌ ကျေးဇူးများ၏၊ သတိထားခဲ့ပါ။ ရှေးဆရာများက “မစ္ဆရိယ သည် ဗဟိဒ္ဓကို အာရုံ မပြု၊ လောကီ ပိရတီသည် အနာဂတ်ကိုလည်း အာရုံပြု၏” ဟု ဆိုကြသေး၏။ ဤကျမ်း၏အဆိုကို ထိုစေတသိက်များ၏အဖွင့် ဘာသာဦးကာတွင် ကြည့်လော။]

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ “ ပဉ္စဝိသ ပရိတ္တံ ” အရ ကာမတရားကို ဧကန် အာရုံပြုသောစိတ် မည်မျှနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ် အကျယ် ပါဠိကိုထောက်၍ ကောက်ပြပါ။
- ခ။ ကာမ တရားကို အနေကန် အာရုံပြုသောစိတ် မည်မျှနည်း၊ လင်္ကာ သံပေါက်ကို ထောက်၍ ကောက်ပြပါ။ [မာတိကာ၌ ပရိတ္တာရမဏ ပုဒ်အရ ဖြစ်လေတုံ။]
- ဂ။ “ ဆ စိတ္တာနိ မဟဂ္ဂတေ ” အရ မဟဂ္ဂုတ်ကို ဧကန်အာရုံပြုသောစိတ် မည်မျှနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်အကျယ် ပါဠိထောက်၍ ကောက်ပြပါ။
- ဃ။ မဟဂ္ဂုတ်တရားကို အနေကန် အာရုံပြုသောစိတ် မည်မျှနည်း၊ လင်္ကာ သံပေါက်ကို ထောက်၍ ကောက်ပြပါ။ [မဟဂ္ဂတာမရဏာပုဒ်-အရ ဖြစ်လေတုံ။]
- င။ “ ဧကဝိသတိ ဝေါဟာရေ ” အရ ပညတ်ကို ဧကန်အာရုံပြုသောစိတ် မည်မျှရှိသနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ် အကျယ်ပါဠိထောက်၍ ကောက်ပြပါ။
- စ။ ပညတ်ကို အနေကန် အာရုံပြုသောစိတ် မည်မျှနည်း၊ လင်္ကာသံပေါက် ထောက်၍ ကောက်ပြပါ။ [ပရိတ္တာမရဏ တိက်မုတ်-အရ ဖြစ်လေတုံ။]
- ဆ။ “ အဋ္ဌ နိဗ္ဗာနဂေါစရေ ” အရ နိဗ္ဗာန်ကို ဧကန်အာရုံပြုသောစိတ် မည်မျှ ရှိသနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ကောက်ပြပါ။
- ဇ။ နိဗ္ဗာန်ကို အနေကန် အာရုံပြုသောစိတ် မည်မျှနည်း၊ လင်္ကာသံပေါက် ထောက်၍ ကောက်ပြပါ။ [အပ္ပမာဏာရမဏပုဒ်- အရ ဖြစ်လေတုံ။]
- ဈ။ အတိတ်တရားကို ဧကန် အာရုံပြုသောစိတ်၊ အနေကန် အာရုံပြုသော စိတ်တို့ မည်မျှ ရှိသနည်း၊ လင်္ကာသံပေါက်ထောက်၍ သရုပ်ကောက် ပြပါ။ [အတိတာရမဏပုဒ်-အရ ဖြစ်လေတုံ။]

- ည။ အနာဂတ် တရားကို အနေကန် အာရုံပြုသောစိတ် မည်မျှ ရှိသနည်း၊ လက်ာသံပေါက်ထောက်၍ ကောက်ပြပါ။ [အနာဂတာရမဏာပုဒ်-အရ ဖြစ်လတံ့။]
- ဋ။ ပစ္စုပ္ပန် တရားကို ကေန် အာရုံပြုသော စိတ် အနေကန် အာရုံပြုသော စိတ် မည်မျှနည်း၊ လက်ာသံပေါက်ထောက်၍ ကောက်ပြပါ။ [ပစ္စုပ္ပန္နာရမဏာပုဒ်-အရ ဖြစ်လတံ့။]
- ဌ။ ကာလဝိမုတ်ကို ကေန် အာရုံပြုသောစိတ်၊ အနေကန်အာရုံပြုသောစိတ် မည်မျှနည်း၊ လက်ာသံပေါက်ထောက်၍ ကောက်ပြပါ။ [အတိတာရမဏာပုဒ်-အရ ဖြစ်လတံ့။]
- ဍ။ အဇ္ဈတ္တတရားကို ကေန် အာရုံပြုသောစိတ်၊ အနေကန် အာရုံပြုသောစိတ် မည်မျှနည်း၊ လက်ာသံပေါက်ထောက်၍ ကောက်ပါ။ [အဇ္ဈတ္တာရမဏာပုဒ်-အရ ဖြစ်လတံ့။]
- ဎ။ ဗဟိဒ္ဓတရားကို ကေန် အာရုံပြုသောစိတ်၊ အနေကန် အာရုံပြုသောစိတ် မည်မျှနည်း၊ လက်ာသံပေါက်ထောက်၍ ကောက်ပါ။ [ဗဟိဒ္ဓါရမဏာပုဒ်-အရ ဖြစ်လတံ့။]
- ဏ။ ဣဿာနှင့် အပ္ပမညာသည် အဇ္ဈတ္တတရားကို အာရုံပြုသလော၊ လင်္ကာပုဒ်ကို ထောက်ပါ။
- တ။ လောကီဝိရတိသည် အဘယ်တရားကို အာရုံပြုသနည်း၊ လင်္ကာပုဒ် ထောက်ပါ။
- ထ။ လောကုတ္တရာဝိရတိသည် အဘယ်တရားကို အာရုံပြုသနည်း၊ လင်္ကာပုဒ်ကို ထောက်ပါ။
- ဒ။ အပ္ပမညာရွေးသည် အဘယ် တရားကို အာရုံပြုသနည်း၊ လင်္ကာပုဒ် ထောက်ပါ။

ဝတ္ထုသင်္ဂဟ ၁။ ဝတ္ထုသင်္ဂဟ-ဝတ္ထုသင်္ဂဟ၌ (လတ္တမာ နာနိ-နိသော) ဝတ္ထုနိနာမ-ဝတ္ထုတို့မည်သည်၊ စက္ခုဝတ္ထု-စက္ခုဝတ္ထု-၎င်း၊ သောတဝတ္ထု-၎င်း၊ ဗာနဝတ္ထု-၎င်း၊ ဇိဝှါဝတ္ထု -၎င်း၊ ကာယဝတ္ထု-၎င်း၊ ဟဒယဝတ္ထု-စ-ဟဒယဝတ္ထု-၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဆဗ္ဗိခာနိ-နိသည်၊ တဝန္တိ-နိ၏။

၂။ တာနိ - ထို ခြောက်ပါးသော ဝတ္ထုချပ်တို့ကို၊ ကာမ လောကေ - ကာမဘုံ၌၊ သဗ္ဗာနိဝိ - အလုံးစုံတို့ ကိုလည်း၊ လန္တန္တိ - ရအပ်ကုန်၏။

၃။ ပန-အာပူတပါးကား၊ ရူပလောကေ - အသည်သတ် ကြည့်သော ရူပဘုံ၌၊ ဗာနာဒိက္ခယံ-ဗာနာ စသော ဝတ္ထုချပ် သုံးပါးအပေါင်းသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ။

ဝတ္ထုသင်္ဂဟ ။ ။(ဝတ္ထု အပြားဖြင့် စိတ် စေတသိက်တို့ကို သင်္ဂြိုဟ် ရေတွက်ရာ စကားရပ်ကို “ဝတ္ထုသင်္ဂဟ” ဟု ခေါ်သည်။)

၁။ ဝတ္ထုနိနာမ၊ ပေ၊ ဆဗ္ဗိခာနိ - ဤကား အရင်းခံ ဝတ္ထုအပြားကို ရှေးဦးစွာပြုသော စကားတည်း၊ ကျောင်း၏ တည်ရာ မှီရာ မြေကို “ဝိဟာရ ဝတ္ထု-ကျောင်းနေရာ” ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုသကဲ့သို့၊ စိတ် စေတသိက်တို့၏ မှီရာ ကို “ဝတ္ထု” ဟု ခေါ်သည်။ ဝတ္ထုချပ် ၆ ပါးသရုပ်ကို ပါဠိကြည့်၍ ရေတွက် လေ။ [“စက္ခု သောတ ဗာနာ ဇိဝှါ ကာယ ဟဒယဝတ္ထုစ” ၌ စက္ခုဝတ္ထု၊ သောတဝတ္ထု၊ စသည်ဆိုလိုလျက် ဝါကျ ကျဉ်းအောင် ရှေးရှေး ဝတ္ထုသဒ္ဓါ တွေကို ဖြုတ်ထားသည်။ အဆုံး၌ ဝတ္ထုသဒ္ဓါတရ်ကို ပြထားသောကြောင့် အန္တဒိပတနည်းလည်း ဆိုရ၏။]

၂-၃-၄ ဝါကျတို့မှာ ပါဠိတိုင်း သိသာပြီ၊ ရူပဘုံ၌ “ ဗာနာ စသော ဝတ္ထုချပ်များ မရှိ” ဟူသော စကားအရ ရူပ မြတ္တာများမှာ (နှာခေါင်းမရှိ -

၄။ ပန-ကား၊ အရူပလောကေ - အရူပဘုံ၌၊ သဗ္ဗာနိဝိ- အလုံးစုံသော ဝတ္ထုရုပ်တို့သည်လည်း၊ န သံဝိဇ္ဇန္တိ-မရှိကုန်။

၅။ တတ္ထ-ထို ခြေခံပါးသော ဝတ္ထုတို့တွင်၊ ပဉ္စပိညာဏ ဓာတုယော-ပဉ္စပိညာဏဓာတ်တို့သည်၊ ယထာက္ကမံ-အကြင် အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း၊ ဧကန္တေန-ဧကန်အားဖြင့်၊ ပဉ္စပသာဒ ဝတ္ထုနိ - ငါးပါးသော ပသာဒဝတ္ထု တို့ကို၊ နိဿာယေဝ - ဖြို၍သာလျှင်၊ ပဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

၆။ ပန-ကား၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန သမ္ပဒိန္တနုသင်္ခါတာ - ပဉ္စ ဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း၊ သမ္ပဒိန္တုန်းဇွေးဟု ဆိုအပ်သော၊ မနောဓာတုစ- မနောဓာတ်သည်လည်း၊ ဟဒယံ-ဟဒယဝတ္ထုကို၊ နိဿိတာ ယေဝ-မြီလျက်သာလျှင်၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏။

လျာမရှိ-ကိုယ်မရှိ ဟု မမှတ်လင့်၊ ပသာဒရုပ် အကြည့်ဓာတ်သာ မရှိသည်၊ နှာခေါင်းပုံဟန် လျှာပုံဟန် ကိုယ်ပုံဟန်ကား လှပပြေပြစ်စွာ ထင်ရှားရှိ၏။ ဃာနပသာဒ စသည်တို့ မရှိခြင်း၏ အကြောင်းကို ရုပ်ပိုင်း ရူပဝတ္ထိက္ကမ၌ သိရလတံ့၊ အရူပဘုံ၌ကား ရုပ်တရား ဟူသမျှ လုံးဝမရှိ၊ စိတ်စေတသိက် အစဉ်သာ ရှိသည်။

၅။ တတ္ထပဉ္စပိညာဏ၊ ပေ၊ ပဝတ္တန္တိ - ဤဝါကျ၌ ယထာက္ကမံ အရ စက္ခုပိညာဏ်ဇွေးသည် စက္ခုဝတ္ထုကို ဖြို၏။ သောတပိညာဏ်က သောတ ဝတ္ထု၊ ဃာနပိညာဏ်က ဃာနဝတ္ထု၊ ဇိဝှပိညာဏ်က ဇိဝှဝတ္ထု၊ ကာယ ပိညာဏ်ဇွေးက ကာယဝတ္ထုကို ဖြို၏ ဟု သိလေ။

၆။ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန၊ ပေ၊ ပဝတ္တတိ - ဤ ပါဠိအရ(ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် သမ္ပဒိန္တုန်းဇွေးကို “မနောဓာတ်” ခေါ်သည်)ဟု မှတ်။ [သီဟိုဠ်မူ၌ “မနော ဓာတု-ပဝတ္တတိ” ဟု ဧကဝုတ်ဖြင့် ရှိ၏။]

၇။ ပန - ကား၊ အဝသေသာ - ကြွင်းကုန်သော၊ မနော ပိညာဏဓာတုသင်္ခါတာစ - မနောပိညာဏဓာတ်ဟု ဆိုအပ် သော စိတ်တို့သည်လည်း၊ သန္တိရဏမဟာဝိပါကပဋိဗ္ဗဒ္ဓယ ပဌမမဂ္ဂ ဟသန ရူပါဝစရဝသေန-သန္တိရဏ၊ မဟာဝိပါက်၊ ဒေါသမူဇ္ဇေး၊ သောတာပတ္တိမဂ်၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်၊ ရူပစိတ်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ (ပဝတ္တမာနာ-ဖြစ်ကုန်သည်ရှိသော်) ဟဒယံ-ကို၊ နိဿာယေဝ-လျှင်၊ ပဝတ္တန္တိ-နံ၏။

၈။ ပန - ကား၊ အဝသေသာ ကုသလာ·ကုသလကြိယာ နုတ္တရဝသေန - ကြွင်းသော ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာ လောကုတ္တရာတို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ (ပဝတ္တမာနာ - ဖြစ်ကုန်သည်

၇။ အဝသေသာပန၊ ပေ၊ ပဝတ္တန္တိ - သန္တိရဏ ၃, မဟာဝိပါက် ၈, ဒေါသမူ ၂, သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၁, ဟသိတုပ္ပါဒ် ၁, ရူပစိတ် ၁၅, ဤ ၃၀ သော စိတ်တို့သည် ဟဒယဝတ္ထုကို အမြဲဖြိုကုန်၏။

ဤ ၅-၆-၇ ဝါကျလာ ၄၃ ပါးသော စိတ်တို့သည် ရုပ်တရား ရှိသော ကာမရူပဘုံတို့၌သာ ဖြစ်သောကြောင့် ဆိုင်ရာ ဝတ္ထုရုပ်ကို အမြဲ ဖြိုကြရကား “တေစတ္တာလီသနိဿယ” အရ ဖြစ်လတံ့။

၈။ အဝသေသာ၊ ပေ၊ အနိဿယဝါ - [အဝသေသာ ဟု ရှေးပါဠိ ရှိ၏။ “အဝသေသာနိ ဒွါဒသ လောကီယ ကုသလာနိ” စသော ဇီကာဗွင့်ကို ထောက်၍၎င်း၊ စာသွားကို ဆင်ခြင်၍၎င်း၊ အဝသေသာ ဟု သမာသိနှင့် ပြင်လိုက်သည်။ ဆိုခဲ့ပြီးသော မနောပိညာဏဓာတ် များကို အဝသေသပုန်၏ အပါဒါန်ခံ၊ ရှေ့က “မနောပိညာဏဓာတု သင်္ခါတာ” ဟူသော ပါဠိကို ဤ ဝါကျနှင့် နောက်ဝါကျများသို့လည်း လိုက်၍စပ်။]

ရှိသော်၊) နိဿာယဝါ-မြို့၍၎င်း၊ အနိဿာယဝါ-မမြို့ဘဲ၎င်း၊ ပဝတ္တန္တိ-နိဇ္ဇိ။

၉။ အာရုပ္ပဝိပါကဝသေန - အာရုပ္ပဝိပါကံ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ (ပဝတ္တမာနာ-သော်၊) ဟဒယံ-ကို၊ အနိဿာယဝေ-မမြို့ဘဲ သာလျှင်၊ ပဝတ္တန္တိ-နိဇ္ဇိ။ ဣတိ-ဤကား ဝတ္ထု အပြားအားဖြင့် စိတ်တို့ကို ပေါင်းယူခြင်းတည်း။

သင်္ခဟ ၁၀။ ကာမေ-ကာမ ၁၁ ဘုံ၌၊ ဆဝတ္ထိ-ခြေခံပါး သော ဝတ္ထုရုပ်ကို၊ နိဿိတာ-မြီကုန်သော၊ သတ္တ-ရနစ်ပါးသော ဓာတ်တို့ကို၊ (မတာ - သိအပ်ကုန်၏။) ရူပေ-အသညသတ်ကြည့်သော ရူပ ၁၅ ဘုံ၌၊ တိဝတ္ထိ-သုံးပါးသော ဝတ္ထုရုပ်ကို၊ နိဿိတာ-နိဿိသော၊ စတုဗ္ဗိဓာ - လေးပါး အပြား ရှိသောဓာတ်တို့ကို၊ (မတာ-ကုန်၏။) အရူပေ-အရူပလေးဘုံ၌၊

ရူပကုသိုလ်မှ ကြွင်းသော လောကီကုသိုလ် ၁၂ , ဒေါသမုဒ္ဒေးမှ ကြွင်း သော အကုသိုလ် ၁၀, ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း - ဟသိတုပ္ပါဒ် - ရူပကြိယာ တို့မှ ကြွင်းသော ကြိယာ ၁၃, သောတာပတ္တိမဂ်မှ ကြွင်းသော လောကုတ္တရာ ၇, ပေါင်း ၄၂ တည်း၊ [“ခေတ္တောလီသ”အရဖြစ်လာတံ့။] ဤစိတ် ၄၂ ပါးသည် ဘုံအားလုံး၌ ဖြစ်ထိုက်ရကား ကာမ ရူပဘုံ၌ ဖြစ်နိုင် ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍ ဖြစ်၏။ အရူပဘုံ၌ဖြစ်နိုင် မမှီဘဲဖြစ်သည်။

၉။ အာရုပ္ပံပေ၊အနိဿာယေဝ - ဤ အရူပဝိပါကံ လေးပါးကား ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်စုတိကိစ္စတပ်လျက် ရုပ်မရှိရာ အရူပဘုံ၌သာဖြစ်သောကြောင့် ဟဒယဝတ္ထုကို အမြဲမမှီဘဲ ဖြစ်သည်။

အနိဿိတာ - မမြီသော၊ ဧကာ - တစ်ခုသော၊ ဓာတု - မနော ဝိညာဏဓာတ်ကို၊ မတာ - သိအပ်၏။

တေစတ္တာလီသ-၄၃ ပါးသော၊(စိတ္တာနိ-တို့သည်)နိဿာ-ယ-မြီကုန်၍သာလျှင်၊ ဇာယရေ-ဖြစ်ကုန်၏။ ဧဒေစတ္တာလီသ- ၃၂ ပါးသော၊ (စိတ္တာနိ-တို့သည်)နိဿာယစ-[ပဉ္စဂေါကာရ ဘုံ၌ ဖြစ်နိုင်]မြီကုန်၍၎င်း၊အနိဿာယ-[စတုဂေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်နိုင်] မမြီကုန်ဘဲ၎င်း၊ ဇာယရေ-ဖြစ်ကုန်၏။ ပါကာရုပ္ပါ- အာရုပ္ပဝိပါကံ ၄ ခုတို့သည်၊ အနိဿိတာ - မမြီကုန်ဘဲသာ၊ ဇာယရေ-ဖြစ်ကုန်၏။

သင်္ခဟဂါထာ။ ။ကာမ ၁၁ ဘုံ-ရူပ ၁၅ ဘုံတို့ကား စိတ်မုတ်ပိုင်း၌ ထင်ရှားလတံ့။

ဆဝတ္ထိနိဿိတာ ကာမေ သတ္တ - ကာမဘုံ၌ စက္ခုဝိညာဏဓာတ် စသော ဓာတ် ၇ ပါးသည် ဝတ္ထုရုပ် ၆ ပါးကို ထိုက်သလိုမှီ၍ ဖြစ်သည်။

ရူပေ စတုဗ္ဗိဓာ တိဝတ္ထိ - အသညဘုံကို စိတ် မရှိသောကြောင့် ကြည့်၍ ကျန် ရူပဘုံများ၌(စက္ခုဝိညာဏ-သောတဝိညာဏ-မနောဓာတ်- မနောဝိညာဏဓာတ်-ဤဓာတ် ၄ ပါးသည် စက္ခု-သောတ-ဟဒယဝတ္ထု သုံးပါးကို မှီသည်)။

အရူပေ ဓာတွေ့ကာ နိဿိတာ - အရူပဘုံ၌ဖြစ်သော မနောဝိညာဏ ဓာတ် ၁ ပါးကား မှီတို့ရာရုပ်မရှိသောကြောင့် ဝတ္ထုရုပ်ကို မမှီနိုင်။

တေစတ္တာလီသ ဧဒေစတ္တာလီသ တို့၏ သရုပ်ကို ပါဠိအကျယ် ကြည့်၍ ကောက်လေ၊ တေစတ္တာလီသကား ပဉ္စဂေါကာရဘုံ၌သာ ဖြစ်သောကြောင့် ဝတ္ထုရုပ် တပါးပါးကို အမြဲမှီသည်။ ဧဒေစတ္တာလီသကား ပဉ္စဂေါကာရဘုံ၌

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ-၌ပကိတ္တကသင်္ဂဟဝိဘာဝေါနာမ-
ပကိတ္တကသင်္ဂဟဝိဘာဝမည်သောတတိယော-သုံးပိုင်းတို့၏
ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပရိစ္ဆေဒေါ-သည်၊ ဣတိ-ပြီးပြီ။

ဖြစ်နိုင်မှီ၌၊ စတုဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်နိုင် မရှိဘဲဖြစ်သည်။ အရူပဝိပါက်ကား
စတုဝေါကာရဘုံ၌သာ ဖြစ်သောကြောင့် အမြဲ မရှိ။

“ဝေါကာရော လာမကေခန္ဓေ” အဘိဓာန်အရ ဝေါကာရသဒ္ဓါသည်
“ခန္ဓာ”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ပဉ္စ+ဝေါကာရ=ခန္ဓာငါးပါးရှိသော
ကာမရူပဘုံ၊ စတု+ဝေါကာရ=ခန္ဓာလေးပါးရှိသော အရူပဘုံ။ [အသည်
သတ်ဘုံသည် ရူပက္ခန္ဓာ ၁ ပါးသာရှိ၍ ဧကဝေါကာရ မည်၏။]

စေတသိက်ကို ရေတွက်ပြခြင်း။ ။စက္ခုဝတ္ထုကိုမှီသော စေတသိက်
ကား စက္ခုဝိညာဏ်နှင့်ယှဉ်သော သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏ ၇ တည်း။ သောတ
ဆာန ဇိဝှါ ကာယ ဝတ္ထုတို့ကို မှီသော စေတသိက်များလည်း ၎င်းနည်းပင်
တည်း။ ဟဒယဝတ္ထုကိုကား စေတသိက် ၅၂ ပါးလုံးက မှီသည်။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်စကားကို ဝတ္ထုသင်္ဂဟဟု ခေါ်သနည်း။
- ခ။ “ရူပလောကေသာနာဒိတ္ထယံနတ္ထိ”အရ ရူပမြဲဟွာများ၌နှာခေါင်း လျှာ
ကိုယ်ခန္ဓာ မရှိ ဟုမှတ်ရမည်လော၊ အဘယ်တရား မရှိသနည်း။
- ဂ။ အရူပဘုံ၌ ရုပ် နာမ် နှစ်ပါးတွင် အဘယ်တရားသာရှိသနည်း။
- ဃ။ စက္ခုဝိညာဏ်ခွေးသည် အဘယ်ဝတ္ထုကို မှီသနည်း။
- င။ သောတဝိညာဏ် ဆာန ဇိဝှါ ကာယဝိညာဏ်ခွေးတို့သည် အဘယ်
ဝတ္ထုကို အသီးအသီး မှီကြသနည်း။

- စ။ သင်္ဂဟ ၂ ဂါထာကို အနက်ပေးပါ။
- ဆ။ အဘယ်စိတ်များကို “ပဉ္စဝိညာဏဓာတ်” ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဇ။ အဘယ်စိတ်များကို “မနောဓာတ်”ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဈ။ အဘယ်စိတ်များကို “မနောဝိညာဏဓာတ်”ဟု ခေါ်သနည်း။
- ည။ ကာမဘုံ၌ မည်သည့်ဓာတ်နှင့် မည်သည့်ဝတ္ထုများ ရနိုင်သနည်း။
- ဋ။ ရူပဘုံ၌ မည်သည့်ဓာတ်နှင့် မည်သည့်ဝတ္ထုများ ရနိုင်သနည်း။
- ဌ။ အရူပဘုံ၌ မည်သည့်ဓာတ်နှင့် မည်သည့်ဝတ္ထုများ ရနိုင်သနည်း။
- ဍ။ အဘယ်ဘုံများကို “ပဉ္စဝေါကာရဘုံ”ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဎ။ အဘယ်ဘုံများကို “စတုဝေါကာရဘုံ”ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဏ။ တေစတ္တာလီသ အရကို သင်္ဂြိုဟ်အကျယ် ပါဠိထောက်၍ ကော်ပြပါ။
- တ။ ၎င်း ၄၃ ပါးသည် အဘယ်ကြောင့် ဝတ္ထုရုပ် တပါးကို မှီ၍သာ
ဖြစ်ရသနည်း။
- ထ။ ဒွေစတ္တာလီသ အရကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ကောက်ပြပါ။
- ဒ။ ၎င်း ၄၂ ပါးသည် အဘယ်ကြောင့် ရံခါမှီ၍၊ ရံခါမရှိဘဲ ဖြစ်သနည်း။
- ဓ။ အရူပဝိပါက် ၄ သည် အဘယ်ကြောင့် မမှီမူ၍သာ ဖြစ်သနည်း။

**ပကိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ နိဿယနှင့်
အဓိပ္ပါယ် ပြီးပြီ။**

ဝီထိပိုင်းနိဿယ

အနုသန္ဓေနှင့် ဣစ္ဆာရံ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ဗိတ္တုပ္ပါ ပဋိညာဉ် ဒါနံ-စိတ် စေတသိက်တို့၏၊ ဥတ္တရံ - ကောင်း မြတ်သော၊ သင်္ဂဟံ-ပက်ဏ္ဍက သင်္ဂဟကို၊ ကတ္တာ - ပြုစီရင် ပြီး၍၊ ဘူမိပုဂ္ဂလဘေဒေန- ဘူမိဘေဒ၊ ပုဂ္ဂလဘေဒနှင့်တကွ၊ ပုဗ္ဗာပရနိယာမိတံ-ရှေ့စိတ် နေ့စိတ်တို့ကို ပိုင်းခြား မှတ်သား အပ်ရာ ဖြစ်သော၊ ပဋိသန္ဓိပဝတ္တိယံ - ပဋိသန္ဓေအခါ၊ ပဝတ္တိ

ဝီထိပိုင်း အဓိပ္ပာယ်

“ဝီထိ” သဒ္ဓါသည် “အစဉ်အတန်း” အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် ပဉ္စဒါရာဝဇ္ဇန်း စက္ခုဝိညာဏ် သမ္ပုဋ္ဌိန္ဒြိယန်း စသည်ဖြင့် စိတ်တို့၏ ဖြစ်စဉ်ကို ပြသော အပိုင်းအစဉ်ကို “ဝီထိပိုင်း” ဟု ခေါ်သည်။

ဝိတ္တုပ္ပါဒါနံ၊ ပေယထာသန္တတေ - ဤဂါထာတို့ကား အနုသန္ဓေ နှင့် ပဋိညာဉ်ကိုပြသော ဂါထာတို့တည်း။ “ဤ ဆိုခွဲပြီးသောနည်းဖြင့် စိတ် စေတသိက်တို့၏ ကောင်းမြတ်သော ပက်ဏ္ဍကသင်္ဂဟကို ပြုစီရင်ပြီး၍ ယခု အခါ ဘူမိဘေဒ ပုဂ္ဂလဘေဒနှင့် တကွ ပဝတ္တိ မည်သော သင်္ဂဟကို အကျဉ်း အားဖြင့် မိန့်ဆိုပေအံ့” ဟူလို။

ဥတ္တရံ - ကား ပါဠိအဆင်သင့်အောင် ပက်ဏ်းပိုင်းကို ချီးမြှောက်သော စကားဖြစ်သည်။ အခြားသင်္ဂဟများထက် ကောင်းမြတ်သည်ဟု မမှတ်ရ။

ဘူမိပုဂ္ဂလဘေဒေန - ဤစကားကား ဝီထိပိုင်း၏ အဆုံးနား၌ ပြထား သော ပုဂ္ဂလဘေဒနှင့် ဘူမိဝိဘာဝကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း။ [ဝီထိ မုတ်ပိုင်းက ဘုံပုဂ္ဂိုလ်ကိုပြသော အခဏ်းများနှင့်လည်း သက်ဆိုင်၏။] “ထို ပုဂ္ဂလဘေဒ ဘူမိဝိဘာဝနှင့်တကွ ပဝတ္တိသင်္ဂဟကိုပြမည်” ဟူလို။

အခါ၌၊ (ဗိတ္တုပ္ပါဒါနံ-စိတ်စေတသိက်တို့၏) ပဝတ္တိသင်္ဂဟံနာမ- ဖြစ်ပုံကိုပြ၊ ပဝတ္တိမည်သောသင်္ဂဟကို၊ (ယထာသန္တတေ- ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ၊ သမာသေန - အကျဉ်းချုပ် အား ဖြင့်၊ ပဝတ္တိမိ-မိန့်ဆိုပေအံ့။

ကထံ-အဘယ်သို့ မိန့်ဆိုသနည်း။.....

ပုဗ္ဗာပရနိယာမိတံ - [ပုဗ္ဗ=ရှေ့စိတ်+အပရ=နောက်စိတ်+နိယာမိ တ=ပိုင်းခြားမှတ်သားရာ။] “ပဉ္စဒါရာဝဇ္ဇန်းပြီးလျှင် စက္ခုဝိညာဏ် ဖြစ်၏၊ ထို့နောက် သမ္ပုဋ္ဌိန္ဒြိယန်းဖြစ်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရှေ့စိတ် နောက်စိတ် တို့၏ ဖြစ်ပုံကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်၍ ပြအပ်ရာ သင်္ဂဟ ” ဟူလို။

ပဝတ္တိသင်္ဂဟံနာမ - ဖြစ်ခြင်း (ဖြစ်ပုံဖြစ်ဟန်)ကို “ပဝတ္တိ” ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် စိတ် စေတသိက်တို့၏ (ပဓာနအားဖြင့်-စိတ်၏) ဖြစ်ပုံဖြစ်ဟန်ကို ပြသော သင်္ဂဟကို “ပဝတ္တိသင်္ဂဟ” ခေါ်သည် ဟု မှတ်။

ထိုစိတ်၏ဖြစ်ပုံသည်လည်း ပဋိသန္ဓေအခါဖြစ်ပုံ၊ ပဝတ္တိအခါဖြစ်ပုံဟု ။ မျိုး ရှိ၏။ ထိုတွင် ပဝတ္တိအခါ၌ ဖြစ်ပုံမှာ ပဉ္စဒါရာဝဇ္ဇန်း စက္ခုဝိညာဏ်စသည်ဖြင့် တမျိုးပြီး တမျိုး စိကာစဉ်ကာ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ စက္ခုဒွါရ စသော ၆ ဒွါရ၌ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း “ဝီထိ” ဟု ခေါ်၏။ ထို ဝီထိကိုပြသောသင်္ဂဟကို “ဝီထိသင်္ဂဟ” ဟု ခေါ်သည်။ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုံတို့၏ ဖြစ်ပုံကား စိတ်တမျိုးထည်း ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ ထိုထိုဒွါရ၌ မဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ ဝီထိမုတ္တ (ဝီထိမှ အလွတ်) ဟု ခေါ်၏။ ထိုဝီထိမှတ် စိတ်များကိုပြသော သင်္ဂဟကို “ဝီထိမုတ္တသင်္ဂဟ” ဟု ခေါ်လတံ့။

[အဘိဓမ္မာနည်းအရပဋိသန္ဓေတည်စခဏကို ပဋိသန္ဓေအခါဟု ခေါ်၍၊ ပဋိသန္ဓေ တည်ပြီးနောက် အမိဝမ်းမှာ အောင်းနေဆဲပင် ဖြစ်သော်လည်း ပဝတ္တိအခါဟု ခေါ်သည်။]

ဝိထိခဏ်းဝယ် ဆ-၆ ပါးကုန်သော၊ ဝတ္ထုနိ-ဝတ္ထုတို့၎င်း၊ ဆိဘွယ်များ ဆ-၆ ပါးကုန်သော၊ ခွါရာနိ-ခွါရတို့၎င်း၊ ဆ-၆ ပါးကုန်သော၊ အာရမဏာနိ-အာရုံတို့၎င်း၊ ဆ-၆ ပါးကုန်သော၊ ဝိညာဏာနိ-ဝိညာဉ်တို့၎င်း၊ ဆ-၆ ပါးကုန်သော၊ ဝိထိယော-ဝိထိတို့၎င်း၊ ဆော-ခြောက်ပါးပြားသော၊ ဝိသယပွဝတ္တိ-ဝိသယပွဝတ္တိ-၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိထိသင်္ဂဟေ-ဝိထိသင်္ဂဟ၌၊ ဆ-၆ ပါးကုန်သော၊ ဆက္ကာနိ-ဆက္ကတို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ-သိအပ်ကုန်၏။

ဝိထိခဏ်းဝယ် ဆိဘွယ်များ

ဆဝတ္ထုနိ၊ ပေ၊ ဆက္ကာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ—ဤဝါကျဖြင့် ဝိထိခဏ်း၌ အရေးတကြီးသိထိုက်သော တရားတို့ကို အကျဉ်းချုပ် မာတိကာ ခေါင်းစဉ် ထုတ်ပြန်သည်။ ချဲ့ပြားအံ့-နောက်၌ ဝိထိချသည့်အခါ “ဤစိတ်သည် မည်သည့် ဝတ္ထုရုပ်ကိုမှီ၏” ဟု ဆဝတ္ထုနိအရ ဝတ္ထုကို၎င်း “မည်သည့်ခွါရ၌ ဖြစ်၏” ဟု ဆခွါရာနိ အရ ခွါရကို၎င်း “မည်သည့် အာရုံကို အာရုံပြုသည်” ဟု ဆအာရမဏာနိ အရ အာရုံကို၎င်း “ဤ ဝိညာဏ်ကား မည်သည့် ဝိထိ၌ မှတ်သားကြောင်း ဝိညာဏ်” ဟု ဆဝိညာဏာနိ အရ ဝိညာဏ်ကို၎င်း “ဤ ဝိထိကား မည်သည့်ဝိထိ” ဟု ဆဝိထိယောအရ ဝိထိကို၎င်း “ဤအာရုံကား မည်သို့ မည်ပုံ ထင်လာသောအာရုံ” ဟု ဆဝေဒိတဗ္ဗာနိ အရ ဝိသယပွဝတ္တိကို၎င်း၊ အချက်ကျအောင် သိမှသာ ဝိထိနှင့်စပ်သမျှကို အကုန်နားလည်သည်ဟု ဆိုထိုက်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဤဆက္က ၆ ပါးကို ဝိထိခဏ်း၌ သိထိုက်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်များဖြစ်၍ သိအောင်ပြုရမည်” ဟုလို။

မှာထားချက် ၁။ ပန-ဆက်ဥဒ္ဒါ၊ ဝိထိမုတ္တာနိ - ဝိထိမုတ်စိတ်တို့၏၊ ကမ္မ ကမ္မနိမိတ္တ ဂတိနိမိတ္တ ဝသေန-ကံကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်တို့၏အပြားအားဖြင့်၊ ဝိသယပွဝတ္တိ-အာရုံတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ တိဝိဓာ - သုံးပါး အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။

၂။ တက္က - ထို ခြေခံပါးသော ဆက္ကတို့တွင်၊ ဝတ္ထုခွါရာရမဏာနိ-ဝတ္ထုဆက္က ခွါရဆက္က အာရမဏဆက္က တို့သည်၊ ပုဗ္ဗေ - ၅၅ ပကိဏ္ဍက သင်္ဂဟ၌၊ ဝတ္ထုနိယာနေဝ - ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိကုန်သည်သာတည်း။

မှာထားချက်

၁။ ဝိထိမုတ္တာနိ၊ ပေ၊ ဝိသယပွဝတ္တိ—ဤစကားကား “ဆောဝိသယပွဝတ္တိ” ဟူသော စကား၌ နေရာတိုင်းမှာ ဝိသယပွဝတ္တိ ၆ မျိုး ရှိသည် ဟု ထင်မှားမည်စိုး၍ မှတ်ချက်ကိုပြုသော အမှာစကားတည်း။ “ဆောဝိသယပွဝတ္တိဖြင့် ဝိသယပွဝတ္တိ ၆ မျိုး ရှိ၏” ဟု ဆိုခဲ့သော်လည်း ဝိထိစိတ်တို့၏ ဝိသယပွဝတ္တိသာ ၆ မျိုးရှိသည်၊ ဝိထိမုတ်ခေါ်သော ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိစိတ်တို့၏ ဝိသယပွဝတ္တိကား ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် အားဖြင့် ၃ မျိုးသာ ရှိသည်-ဟုလို။ [ဤ ဝိသယပွဝတ္တိ ၃ မျိုးကား ဝိထိပိုင်းမှာ မလို၊ ဝိထိမုတ်ပိုင်းကျမှ အသုံးပြုရလေတံ့။]

၂။ တက္ကဝတ္ထု၊ ပေ၊ ဝုတ္တနယာနေဝ — ဤ စကားဖြင့် ဝတ္ထုဆက္က ခွါရဆက္က အာရမဏ ဆက္က ဤ ၃ ဆက္ကကို ပကိဏ္ဍက သင်္ဂဟ၌ ဝတ္ထုသင်္ဂဟ ခွါရသင်္ဂဟ အာရမဏသင်္ဂဟ ဟု ပြခွဲပြီးဖြစ်၍ ထိုနည်းအတိုင်းသိလေတော့ ဟု မှာထားပြန်သည်။

ဝိညာဏဆက္က စက္ခုဝိညာဏံ - စက္ခုဝိညာဉ်၎င်း၊ သောတာဝိညာဏံ - ၎င်း၊ ဗာနဝိညာဏံ - ၎င်း၊ ဇိဝှာဝိညာဏံ - ၎င်း၊ ကာယဝိညာဏံ - ၎င်း၊ မနောဝိညာဏံ - မနောဝိညာဉ်၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဆ-ကုန်သော၊ ဝိညာဏာနိ-တို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ-နိ၏။

မေး။ ဤ ၃ ဆက္ကကို ပကိဏ်းပိုင်း၌ ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် ထပ်၍ ဆိုပြန်သနည်း။ “ပုနရတ္ထိဒေါသ မရောက်ပါလော” ဟုလျှို။
[ပုန=တဘန်+ဥတ္ထိ=ဆိုခြင်းကြောင့်+ဒေါသ=အပြစ်။]

ဖြေ။ ဝိထိခဏ်း၌ အရေးတကြီး နားလည်ထိုက်သော ဆက္က ၃ မျိုးကို အပြည့်အစုံ တပေါင်းထည်း ထုတ်ပြလိုသောကြောင့် ဤ ဆက္က ၃ ပါးကို ထပ်၍ ဆိုပြန်သည်။ ဤ ၃ ဆက္ကကို ထပ်၍ ဆိုလိုက်သည့် အတွက် စာနေ စာသား များစွာ မကျယ်ပေ။ ဤ ၃ ဆက္က၏ ဝိထိခဏ်းမှာ လွန်စွာ အရေးကြီးသည်ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကား များစွာ တာသွားလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤ ၃ ဆက္ကကို ထပ်၍ ဆိုမှု အတွက် ကျမ်းဆရာ၌ အပြစ် မရှိထိုက်။

[ဆောင်] ဝိထိခဏ်းဝယ်၊ နားလည်ဘွယ်ကို၊ သွယ်သွယ်ပေါင်းစု၊ ပြုလိုမှုကြောင့်၊ သုံးခု ဆက္က၊ ထပ်၍ပြ၊ ဆရာ့ ပြစ်မထိုက်။

ဝိညာဏ ဆက္က

စက္ခုဝိညာဏံ၊ ပေ၊ ဆဝိညာဏာနိ—ဤ စကားကား ဆဝိညာဏာနိ အရ အကျယ်ပြသော စကားတည်း။ စက္ခုဝိညာဏံ စသော ၆ ပါးကား အဟိတ်စိတ်လာ ခွေးပဉ္စဝိညာဏံ ပင်တည်း။ ထို ခွေးပဉ္စဝိညာဏံမှ တပါး သော စိတ်အားလုံးကို မနောဝိညာဏံ ဟု ခေါ်သည်။

ဝိထိဆက္က ပန-အဘို့ တပါးကား၊ စက္ခုဒွါရဝိထိ-စက္ခုဒွါရဝိထိ-ဝိထိ၎င်း၊ သောတဒွါရဝိထိ-၎င်း၊ ဗာနဒွါရဝိထိ-၎င်း၊ ဇိဝှာဒွါရဝိထိ-၎င်း၊ ကာယဒွါရဝိထိ-၎င်း၊ မနောဒွါရဝိထိ-၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒွါရဝသေနဝါ-ဒွါရနှင့် စပ်သဖြင့်၎င်း၊ [ဝသသဒ္ဓါအာယတ္တ (စပ်ခြင်း) အနက်ဟော ကြီး] စက္ခုဝိညာဏဝိထိ - ၎င်း၊ သောတဝိညာဏဝိထိ - ၎င်း၊ ဗာနဝိညာဏဝိထိ-၎င်း၊ ဇိဝှာဝိညာဏဝိထိ-၎င်း၊ ကာယဝိညာဏဝိထိ-၎င်း၊ မနောဝိညာဏဝိထိ-၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိညာဏဝသေနဝါ-ဝိညာဉ်နှင့် စပ်သဖြင့်၎င်း၊ (ယောဇေတဗ္ဗာ-၌စပ်) ဒွါရပ္ပဝတ္တာ-ဒွါရ၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ဗိတ္တပ္ပဝတ္တိယော-စိတ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း ဟုကုန်သော၊ ဆ-နိသော၊ ဝိထိယော - ဝိထိတို့ကို၊ ယောဇေတဗ္ဗာ-ဟူ၍စေအပ်ကုန်၏။

ဝိသယပ္ပဝတ္တိဆက္က ပဉ္စဒွါရေ-ပဉ္စဒွါရ၌၊ အတိမဟန္တံ - အတိမဟန္တာရုံ၎င်း၊ ဝါ - ထင်ပြီးသည်မှ၊ စ၍ ရေတွက် , အလွန် များသော ဗိတ္တက္ခဏာရှိသော အာရုံ၎င်း။

ဝိထိဆက္က။ ။ “ဆ ဝိထိယော ပန၊ ပေ၊ ယောဇေတဗ္ဗာ” ကား ဆ ဝိထိယော အရ အကျယ်ပြသော စကားတည်း။ စက္ခုဒွါရဝိထိ- စသည်ဖြင့် ဒွါရနှင့် စပ်၍၎င်း၊ သို့မဟုတ် စက္ခုဝိညာဏဝိထိ - စသည်ဖြင့် ဝိညာဉ်နှင့် စပ်၍၎င်း၊ ဝိထိ ၆ မျိုး၏ နာမည်ကို မှတ်သားခဲ့ပါ။ .

ဒွါရပ္ပဝတ္တာဝိတ္တပ္ပဝတ္တိယော— ဤ စကားကား “ဝိထိ-ဟူသည့် ထိုထို ဒွါရ၌ ပဉ္စဒွါရဝတ္ထုန်း စက္ခုဝိညာဏံသော အစဉ်အားဖြင့် စိတ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း ပင်တည်း” ဟု ဝိထိ-အရ သရုပ်ကိုပြသော စကားတည်း။

မဟန္တံ - မဟန္တာရုံ၎င်း၊ ဝါ-ထင်ပြီးသည်မှ၊ စ၍ရေတွက်၊ များသော စိတ္တက္ခဏာရှိသော အာရုံ၎င်း၊ ပရိတ္တံ-ပရိတ္တာရုံ၎င်း၊ ဝါ-ထင်ပြီးသည်မှ၊ စ၍ရေတွက်၊ နည်းသောစိတ္တက္ခဏာရှိသော အာရုံ၎င်း၊ အတိပရိတ္တဉ္စ-အတိပရိတ္တာရုံ၎င်း၊ ဝါ-ထင်ပြီးသည်မှ၊ စ၍ရေတွက်၊ အလွန်နည်းသော စိတ္တက္ခဏာရှိသော အာရုံ၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၎င်း၊ မနောဒွါရေပန - မနောဒွါရန္တိကား၊ ဝိဘူတံ-ဝိဘူတာရုံ၎င်း၊ ဝါ-ထင်ရှားသော အာရုံ၎င်း၊ အဝိဘူတဉ္စ-အဝိဘူတာရုံ၎င်း၊ ဝါ-မထင်ရှားသော အာရုံ၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၎င်း၊ [ဣတိ-နှစ်ချက်ကို ဆစာ မှာ စပ်၊] ဆစာ-၆ ပါး ပြားသော၊ ဝိသယပဝတ္တိ-အာရုံတို့၏ဖြစ်ခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိအပ်၏။

ဝိသယပဝတ္တိဆက္ကံ။ ။ “အတိမဟန္တံ၊ ပေ၊ ဝိသယပဝတ္တိဝေဒိတဗ္ဗာ” ကား “ဆစာ ဝိသယပဝတ္တိ” ဟူသော ခေါင်းစဉ် မာတိကာ အရ အကျယ် ပြသော စကားတည်း။

အတိမဟန္တံ - ထင်လာသည့် ခဏမှစ၍ ချုပ်သည့် ခဏ တိုင်အောင် ရေတွက်လျှင် အလွန်များသော စိတ္တက္ခဏ အသက်ရှိသော အာရုံကို “အတိ မဟန္တအာရုံ၊ ဝါ-အတိမဟန္တာရုံ” ဟု ခေါ်ရသည်။ ဤသို့စသည်ဖြင့် အနက် အတိုင်း မှတ်သား၍ ဝိသယပဝတ္တိ ၆ ပါးကိုလည်း ရေတွက်လေ။

ဝိသယပဝတ္တိ - [ဝိသယ=အာရုံ+ပဝတ္တိ=ဖြစ်ခြင်း၊ ထင်လာခြင်း။] အာရုံတို့၏ ဖြစ်ခြင်း (ထင်ခြင်း) ဟူရာ၌ သရုပ် သဘောကို လက်ဆုပ် လက်ကိုင် ရှာလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာသော (ထင်လာသော) အာရုံမှ တပါး “ဖြစ်ခြင်း” ဟူ၍ မရှိပြီ။ ထို့ကြောင့် ဝိသယပဝတ္တိ - အရ အတိမဟန္တစသော အာရုံများကိုပင် ထုတ်ပြရလေသည်။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်သို့သော အပိုင်းအခန်းကို “ဝိထိပိုင်း” ဟု ခေါ်သနည်း။
- ခ။ စိတ္တုပ္ပါဒါန မိစ္ဆေဝံ - စသော ဂါထာတို့ကား ဘာကိုပြသော ဂါထာ တို့နည်း၊ ထိုဂါထာတို့ကို အနက်ပေး၍ မြန်မာစကားပြင်ကို ပြပါ။
- ဂ။ အဘယ်သင်္ကဟများကို “ပဝတ္တိသင်္ကဟ” ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဃ။ ဤ ဝိထိပိုင်းသည် ပဋိသန္ဓေ အခါ၌ စိတ်တို့၏ဖြစ်ပုံကို ပြမည်လော၊ သို့မဟုတ် ပဝတ္တိအခါ၌ စိတ်တို့၏ဖြစ်ပုံကို ပြမည်လော။
- င။ ဤ ဝိထိချခန်း၌ အရေးတကြီးသိထိုက်သော ဆက္က ၆ ပါးကို နာမည် လောက်မျှ ပြပါ။
- စ။ ဝိထိစိတ်တို့၏ “ဝိသယပဝတ္တိ” မည်မျှရှိသနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ဆ။ ဝတ္ထု၊ ဒွါရ အာရမဏ ဆက္ကတို့ကို ပကိဏ်းပိုင်း၌ ခန့်ပြီး ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ထပ်၍ ခန့်ပြန်သနည်း၊ ပုနရတ္ထိဒေါသမရောက်လော။
- ဇ။ ဝိညာဏဆက္ကအရ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ သရုပ်ကောက်ပါ။
- ဈ။ ဝိထိဆက္ကအရ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ခုနစ်စင်သော နာမည်၊ ဝိညာဏ်နှင့် စပ်သော နာမည်များကို ကောက်ပြပါ။
- ည။ ဝိသယပဝတ္တိ ၆ ပါး သရုပ်ကို ရေတွက်၍ ပဉ္စဒွါရ၌ ဝိသယပဝတ္တိမည်မျှ မနောဒွါရ၌ မည်မျှရှိသည်ဟု ခွဲခြားပြပါ။
- ဋ။ အဘယ်အာရုံမျိုးကို အတိမဟန္တ-ပရိတ္တ-ဝိဘူတ-ဟု ခေါ်သနည်း။

ကထံ-ဝိဿယပွဝတ္တိ ဇ ပါး အဘယ်သို့ ပြားသနည်း။

စိတ်သက် ၁။ ဥပ္ပါဒဗြိတိဘင်္ဂဝသေန- ဥပါဒါဓဏ၊ ဋ္ဌိဓဏ၊ ဘင်ဓဏဝိဒ္ဓါ အပြားအားဖြင့်၊ ဓဏတ္ထယံ - ဓဏ ငယ် သုံးခုတို့၏အပေါင်းသည်၊ ဇကုစိတ္တက္ခဏံနာမ-တခုသော စိတ္တက္ခဏမည်၏။

ခဏငယ် ၃ ချက် စိတ်အသက်

၁။ ဥပ္ပါဒဗြိတိဘင်္ဂဝသေန - ဥပ္ပါဒ = ဥပါဒ် (ဖြစ်ပေါ်လာမှု) ဗြိတိ=ဋ္ဌိ (ဖြစ်ပြီးနောက်တည်နေမှု) ဘင်္ဂ=ဘင် (တည်ပြီးနောက် ပျက်စီး ချက်ကွယ်မှု) ဤသို့ စိတ်တခုတခု၌ ဥပါဒ်-ဋ္ဌိ-ဘင် (ဖြစ်-တည်-ပျက်) ဟု အခိုက်အတန့် ၃ မျိုးရှိ၏။

ခဏတ္ထယံဇကုစိတ္တက္ခဏံနာမ-အဘိဆုံးသော အချိန်ကာလကလေး ကို “ခဏ” ဟုခေါ်၏။ စိတ်၏ဥပါဒ်ရာ ကာလကလေးသည် ဘာလောက်မျှ မကြာ၊ တခဏမျှသာတည်း။ တည်ရာကာလလည်း ခဏကလေးမျှသာ၊ ပျက်ရာကာလလည်း ခဏကလေးမျှသာတည်း။ ဤခဏကလေးမျိုး ၃ ချိန် အပေါင်းသည် စိတ္တက္ခဏတခုမည်၏။ ယခင် အစိတ်အစိတ် ခဏကလေး များကို ထောက်၍ ဤစိတ္တက္ခဏကို “ခဏကြီးတခု” ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုကြ၏။ [စိတ္တ+ခဏ။ စိတ္တ=စိတ်၏+ခဏ=ဖြစ်-တည်-ပျက်ရာ အချိန်အခါ။]

ဤစကားအရ “စိတ်တခုတခုသည် ခဏငယ် ၃ ချက်ခန့် အသက်ရှည်၏” ဟု မှတ်သားပြီးလျှင်၊ ဥပါဒ် = စိတ်၏ဖြစ်မှု၊ ဥပါဒါဓဏ = ဖြစ်ရာကာလ၊ စသည်ဖြင့် ဥပါဒ်နှင့် ဥပါဒါဓဏ၊ ဋ္ဌိနှင့် ဋ္ဌိဓဏ၊ ဘင်နှင့် ဘင်ဓဏကို ခွဲခြား နိုင်ပါစေ။ [“လက်ဖျောက်တချက်တီးရာကာလအတွင်း၌ ဤဥပါဒ် ဋ္ဌိဘင်နှင့် ပြည့်စုံသောစိတ်ပေါင်းသည် ကုဋေတသိန်းမက ရှေ့နောက်ဆက်၍ ဖြစ်ပျက် နိုင်၏” ဟုဆို၏။]

ရုပ်သက် ၂။ ပန-အတို့တပါးကား၊ သတ္တရသ- တဆဲ့ခုနစ် ချက်ကုန်သော၊ တာနိစိတ္တက္ခဏာနိ-ထိုစိတ္တက္ခဏ တို့သည်၊ ရူပဓမ္မာနံ - [ဝိညဉတ် ဧဋ္ဌေး၊ လက္ခဏရုပ် လေးခုမှ တပါး] နှစ်ဆဲ့နှစ်ပါးသော ရုပ်တရားတို့၏၊ အာယု - အသက် ရှည်ရာ ကာလတည်း။

ခဏကြီး ၁၇ ချက် ရုပ်အသက်

၂။ တာနိ၊ပေ၊ရူပဓမ္မာနမာယု-ရုပ်၏ အသက်ရှည်ရာကာလကား စိတ္တက္ခဏ(စိတ်၏ဖြစ်ရာခဏကြီး)ဖြင့် ရေတွက်လျှင် ၁၇ ချက်ခန့် ကြာ၏။ “ရုပ်၏အသက်သည် စိတ်၏အသက် ၁၇ သက်နှင့် ညီမျှသည်” ဟုလျှို့၊ စိတ်၏ ဥပါဒါဓဏ ဋ္ဌိဓဏ ဘင်ဓဏ ဟူသော ခဏငယ်ဖြင့် ရေတွက်လျှင်ကား ရုပ် တသက်သည် ခဏငယ် ၅၁ ချက်ခန့် ကြာ၏။ ထိုတွင် ရုပ်၏ ဥပါဒါဓဏနှင့် ဘင်ဓဏသည် စိတ်၏ ဥပါဒါဓဏ ဘင်ဓဏနှင့် ကာလချင်း ညီမျှ၏။ ဖြစ်ပြီး နောက်၌ မချုပ်သေးဘဲ တည်နေရာ ဋ္ဌိဓဏကာ ဤရှည်၏။ ထို့ကြောင့် ရုပ်၏ ဋ္ဌိဓဏသည် စိတ်၏ ခဏကြီးပေါင်း ၁၆ ချက်နှင့် ခဏငယ် တချက်ခန့် ကြာ၏။ ခဏငယ်သက်သက်ဖြင့် ရေတွက်လျှင် ၄၉ ချက်ခန့် ကြာသည်ဟုမှတ်။

ဝိညဉတ်ဧဋ္ဌေး လက္ခဏရုပ်တို့ကား စိတ္တက္ခဏ ၁၇ ချက်ခန့် အသက်မရှည်ကြ၊ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့ကို ကြည့်သည်။ ၎င်းတို့၏ အသက်နှင့်တကွ ရုပ် ၂၀ ပါး သရုပ်သည် ရုပ်ပိုင်း၌ ထင်ရှားလတံ့။

ဤ ၁-၂ နံပါတ် စကား ၂ ရပ်ကား ဝိထိချခဏ်း၌ အခြေခံ အုပ္ပါဒ် မြစ် သဘွယ် ဖြစ်သော စကားရပ်တို့တည်း။ ဤမှ နောက်၌ အာရုံထင်လာပုံနှင့် တကွ ဝိထိစဉ်ကို ပြတော့လတံ့။

ပဉ္စဒါရဗီဇိ ဧကစိတ္တက္ခဏာတိတာနိ-တချသော စိတ္တက္ခဏာ
 ခဏ်း ကို လွန်ကုန်သည်။(ဟုတွာဝါ-ဖြစ်၍သော်၎င်း၊)
ဗဟုစိတ္တက္ခဏာတိတာနိ - များစွာသော စိတ္တက္ခဏာကို လွန်
 ကုန်သည်။ (ဟုတွာဝါ-၍၎င်း၊) ဌိတိပ္ပတ္တာနေဝ - ဌိဿာသို့

ပဉ္စဒါရဗီဇိခဏ်း။ ။စက္ခုစသော ၅ ခုရှိ၍ အာရုံထင်လာမှုကို အစွဲ
 မြဲ၍ ဖြစ်သောစိတ်ကို “ပဉ္စဒါရဗီဇိ” ဟု ခေါ်သည်။ ဤသဖြင့် ဟိကျမ်း၌ ငါးဒါရ
 လုံးအတွက် အကျယ်မပြဘဲ စက္ခုဒါရဗီဇိ အတွက်သာ အကျယ်ပြုလေတံ့။

သက္ကာတိသန္တာန်၌ ဝိထိစိတ် မဖြစ်သည့်အခါ ဘဝင်စိတ် အစဉ်သာလျှင်
 အမြဲဖြစ်နေ၏။ ဘဝင်စိတ်ဖြစ်နေသည့်အခါ ဘာကိုမျှ ထူးထူးထွေထွေမဟိ။
 အခြားမဲ့ လွန်ခဲ့ပြီးစ ဘဝဟောင်း၌ စုတေခါနီးက မရဏာသန္တဇောသည်
 ယူပေးအပ်သော ကံ ကမ္မဒိဗိတ် ဂတိနိဗိတ် ၃ ပါးတွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု
 နေသည့်အိပ်ပျော်စဉ်အခါ၌ ဘဝင်ချည်ဖြစ်နေသည်။ ထိုဘဝင်တို့၏အကြား
 အကြား၌ ထင်လာသော အာရုံအသစ်ကို စွဲ၍ ထိုက်သင့်သော စိတ်အစဉ်များ
 တသုတ်တသုတ် ပေါ်လာလေသည်။ ထိုကဲ့သို့ပေါ်လာမှုကို ဝိထိကျသည်ဟု
 ခေါ်၏။ ထိုဝိထိစိတ်အစဉ် ကုန်သည့်အခါ ဘဝင်ကျမြဲ ကျလေတော့၏။

ဧကစိတ္တက္ခဏာတိတာနိဝါ ဌိတိပ္ပတ္တာနေဝ—ရူပါရုံ စသော အာရုံ
 ငါးပါးသည် စက္ခုပသာဒစသော ၅ ခုရှိ၍ ထင်လာသည့်အခါ ဥပါဒ်လျှင်
 ဥပါဒ်ခြင်း မထင်သေး။ ရုပ်တို့မည်သည့် ဌိအခိုက်မှာ အားရှိ၏။ ထို့ကြောင့်
 အား အကောင်းဆုံး ရူပါရုံသည် အကြည်လင်ဆုံးသော စက္ခုပသာဒ၌ ထင်
 လာရသော်လည်း အနည်းဆုံး စိတ္တက္ခဏာ တချက်ခန့် လွန်ပြီးနောက် ဌိသို့
 ရောက်မှ ထင်လာနိုင်သည်။

ဗဟုစိတ္တက္ခဏာတိတာနိဝါ ဌိတိပ္ပတ္တာနေဝ—“စက္ခုလောက ရူပ
 ထင်ပြီ၊ မနသိ၊ လေးလိစက္ခုသို့”...နှင့်အညီ၊ စက္ခုဝိညာဏ်၏ဖြစ်ကြောင်း

ရောက်ကုန်သည်ဖြစ်၍သာလျှင်၊ ပဉ္စာရမဏာနိ-ငါးပါးသော
 အာရုံတို့သည်၊ ပဉ္စဒါရေ-ငါးဒါရရှိ၍၊ အပါထံ-ရှေးရှုကျခြင်းသို့၊
 ဝါ-ထင်ခြင်းသို့၊ အာဂစ္ဆန္တိ-ရောက်ကုန်၏။

အတိမဟန္တာရုံဗီဇိ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဧကစိတ္တက္ခဏာ
 တိတကံ - လွန်ပြီးသော တချသော
 စိတ္တက္ခဏာရှိသော၊ ရူပါရမဏံ-ရူပါရုံသည်၊ စက္ခုဿ-စက္ခု
 ပသာဒ၏။ ဝါ - စက္ခုပသာဒသို့၊ အပါထံ - ရှေးရှုကျခြင်းသို့၊

၄ ပါးတွင် စက္ခုပသာဒရုပ်က ညံ့ဖျင်းခဲ့သော်၎င်း၊ အာလောက ခေါ်သော
 အရောင်အလင်းက ညံ့ဖျင်းခဲ့သော်၎င်း၊ ရူပါရုံက အားသေးခဲ့သော်၎င်း၊ ဤသို့
 တပါးပါးက ညံ့ဖျင်း၍ ယင်းခဲ့လျှင် စိတ္တက္ခဏ ၂ ချက်ခန့်မှစ၍ ၁၅ ချက်ခန့်
 တိုင်အောင် လွန်ပြီးနောက် ဌိသို့ အဝတ်ကြာ ရောက်ပြီးမှသာ ထင်လာ
 နိုင်သည်။ သဒ္ဓါရုံ စသည်များလည်း ဤနည်းပင်တည်း။ [မနသိကာရခေါ်
 အာဂစ္ဆန်းကား အာရုံ ထင်ရာတွင် ပါဝင်ထိုက်သော အကြောင်းမဟုတ်၊
 ပဉ္စဝိညာဏ်၏ ဖြစ်ကြောင်းသာတည်း။ ပဌမအကြိမ်ရိုက်၌ စက္ခုဒါရ၏
 ဖြစ်ကြောင်းတွင် ထည့်သွင်း မှားပါသွားသည်။]

ပဉ္စာရမဏာနိ ပဉ္စဒါရေ— ရူပါရုံသည် စက္ခုဒါရ၌၊ သဒ္ဓါရုံသည်
 သောတဒါရ၌၊ ဝန္တာရုံသည် သာနဒါရ၌၊ ရသာရုံသည် ဇိဝါဒါရ၌၊
 ဝေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ကာယဒါရ၌ ထင်လာသည်ဟု အစဉ်အတိုင်းသိ။ [ထင်လာ
 ပုံကို ဘာသာဋီကာ၌ရှု။]

စက္ခုဒါရိကအတိမဟန္တာရုံဗီဇိ ။စက္ခုဒါရ၌ဖြစ်၍ အတိမဟန္တာရုံ
 ကို အာရုံပြုသော စိတ်အစဉ်ကို “စက္ခုဒါရိက အတိမဟန္တာရုံဗီဇိ” ဟု
 ခေါ်သည်။

ဝါ-ထင်ခြင်းသို့၊ ယဒိအာဂန္တတိ - အကယ်၍ ရောက်လာအံ့၊ တတော-ထိုသို့ ထင်လာသည်ရှိသော်၊ ဝါ-ထိုသို့ထင်လာခြင်းကြောင့်၊ နိက္ခတ္တံ-နှစ်ကြိမ်၊ ဘဝင်္ဂေ-သည်၊ စလိတေ-ထုပ်ပြီးသည်ရှိသော်၊ ဘဝင်္ဂေသောတံ-ဘဝင်အယဉ်ကို၊ ဝေါန္တိန္ဒိတွာ-

တသ္မာ၊ ပေ၊ အာပါတမာဂန္တတိ - ဤစကားရပ်ကား ပြအပ်ခဲ့သော ဝိသယပ္ပဝတ္တိတို့တွင် အတိမဟန္တဝိသယပ္ပဝတ္တိ (အတိမဟန္တရုံ၏ဖြစ်ပုံ) ကို ပြလို၍ ကြိမ် ပြောဆိုအပ်သော ပရိကပ္ပ စကားတည်း။

ရူပါရုံစသော အာရုံငါးပါးသည် ဥပါဒိပြီးနောက် စိတ္တက္ခဏ တချက်ခန့် လွန်မှသော်၎င်း၊ များစွာသော စိတ္တက္ခဏကို လွန်ပြီးမှသော်၎င်း၊ ထင်လာတတ်လေရာ၊ ဤနေရာ၌ စိတ္တက္ခဏ တချက်ခန့်အလွန်တွင် အကယ်၍ကျရော့ ထင်လာခြင်းအံ့၊ “ ကျရောက် ထင်လာပြီ ဆိုပါတော့ ” ဟုလို။

ဤ စကားအရ - စက္ခုပသာဒ၌ ထင်သည့်အခါ ရူပါရုံသည် စိတ္တက္ခဏ တချက်ခန့် ကာလကို လွန်ခဲ့ပြီ ဟု မှတ်၊ ထို လွန်ခဲ့ရာ ကာလ၌ ဖြစ်သော ဘဝင်စိတ်ကိုလည်း အတိတ ဘဝင် (ရူပါရုံ ထင်ရာကာလကို ထောက်၍ အတိတ် ဘဝင်-လွန်ပြီး ဘဝင်) ဟု နာမည် တပ်ရသည်။

[ဆောင်] အာရုံသီးသီး၊ ဖြစ်ပြီးသည့်နောက်၊ ထင်ရာထောက်၍၊ လွန်မြောက်ခဲ့ရိပ်၊ အတိတ် ခေါ်ငြား၊ ဘဝင်များ၊ မှတ်သား အတိတ။

တတောဒိက္ခတ္တံဘဝင်္ဂေစလိတေ - ထို ရူပါရုံထင်လာမှုကြောင့် ဘဝင်နှစ်ကြိမ်လှုပ်သည်၊ ချဲ့ဦးအံ့ - ဘဝင်စိတ်သည် ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် ၃ ပါးတွင် တပါးပါးကို အာရုံပြုနေစဉ်၊ ထင်လာသော အာရုံသစ်ကြောင့် ယူနေဆဲ အာရုံကို စွဲမြဲစွာလည်း မယူနိုင်၊ လွှတ်လည်း မလွှတ်သေးဘဲ၊

ဖြတ်၍၊ တမေဝရူပါရမဏံ - ထို ရူပါရုံကိုပင်၊ အာဝဇ္ဇန္တိ - ဆင်ခြင်သကဲ့သို့ဖြစ်သော၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇနစိတ္တံ-ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇနန်းစိတ်သည်၊ ဥပ္ပန္နိတွာ-ဖြစ်ပြီး၍၊ နိဂုဇ္ဈတိ-ချုပ်ပျက်၏။

တတော - ထိုသို့ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇနန်းစိတ် ချုပ်ခြင်းကြောင့်၊ တဿ-ထိုပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇနန်းစိတ်၏၊ အနန္တရံ-အခြားမဲ့၍၊ တမေဝရူပံ-ထိုရူပါရုံကိုပင်၊ ပဿန္တိ-မြင်တတ်သော၊ စက္ခု၊ ဝိညာဏံ - စက္ခု၊ ဝိညာဉ်စိတ်၎င်း၊ သမ္ပဒိန္ဒိန္ဒိန္ဒိ - သံယုသကဲ့သို့ဖြစ်သော၊ သမ္ပဒိန္ဒိန္ဒိန္ဒိ-သမ္ပဒိန္ဒိန္ဒိန်းစိတ်၎င်း၊ သန္တိရယမာနံ - စုံစမ်းသကဲ့သို့ ဖြစ်သော၊ သန္တိရယစိတ္တံ - သန္တိရယ စိတ်၎င်း။

ပင်ကိုယ်သဘောမှ ဖောက်ပြား၍ ၂ ကြိမ်တိုင်တိုင် လှုပ်ချေခံရားမှုကို “ဘဝင်လှုပ်” ဟု ခေါ်သည်။

[ဆောင်] အသစ်အာရုံ၊ ထင်လာတုံလျှင်၊ စိတ်ဘဝင်တို့၊ ပင်ကိုယ်ယူဆဲ၊ အာရုံထဲ၌၊ မစွဲမြဲငြား၊ လှုပ်ချောက်ချား၊ မှတ်သားဘဝင်လှုပ်။

ဒိက္ခတ္တံဘဝင်္ဂေစလိတေ - ဤ စကားအရ လှုပ်ရှားသော ဘဝင် ၂ ကြိမ်ကို “ဘဝင်စလန” ဟု နာမည် တပ်သင့်၏။ သို့သော် ဒုတိယဘဝင်စလနကို “ဘဝင်ပစ္စေဒ” ဟု နောက်ဆရာတို့ နာမည်တပ်ကြသည်။ [ဘဝင်+ဥပပစ္စေဒ။ ဥပပစ္စေဒ=ပြတ်စဲသော+ဘဝင်=အစင်း။]

ဘဝင်သောတံ၊ ပေ၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇနစိတ္တံ - ထို့နောက် ဘဝင်အစဉ်ကို ဖြတ်လျက် ထင်လာသော အာရုံသစ်ကို ဆင်ခြင်သကဲ့သို့ ဖြစ်သော ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇနန်းစိတ် ဖြစ်၍ ချုပ်၏။

ဝဝဠပေန္တံ-ပိုင်းခြား သတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်သော၊ ဝေါဠပနစ်တ္တံ - ဝုဠောဗိတ်၎င်း၊ ဣတိ - ဤ စိတ်တို့သည်၊ ယထာဠတ္တံ-အကြင်အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ-ဖြစ်ကုန် ပြီး၍၊ နိရုဇ္ဈန္တိ-ချုပ်ပျက်ကုန်၏။

၄။ တတော-ထို ဝုဠောဗိတ်မှာ၊ ပရံ-နေခံ၌၊ ဧကူနတ္တိံ-သ ကာမာဝစရဇဝနေသု - တခုယုတ် ၃၀ သော ကာမာဝစရ ဇောတို့တွင်၊ ယံကိဋ္ဌိ-အမှတ်မထား၊ တပါးပါးသောဇောသည်။

တတောပေ၊ ဝေါဠပနစ်တ္တံ—ထို့နောက် ထိုရူပါရုံကို မြင်တတ်သော စက္ခုပိညာဏ်စိတ်၊ ထို ရူပါရုံကို ခံယူသကဲ့သို့ ဖြစ်သော သမ္ပင်္ဂါနိန်းစိတ်၊ ထို ရူပါရုံကို စုံစမ်းသကဲ့သို့ ဖြစ်သော သန္တိရဏစိတ်၊ ထို ရူပါရုံကို “ရူပါရုံ အမှန်ပင်” ဟု ဆုံးဖြတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်သော ဝုဠောဗိတ်တို့ အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ကြ ချုပ်ကြသည်။ [ဒုတိယအကြိမ်ရိုက်၌ တမျိုးအမိ ပွယ်ပါသွားသည်။]

ဤစကားစဉ်များအရ ရူပါရုံသည် ဥပါဒ်သည်မှစ၍ စိတ္တက္ခဏ ၈ ချက်ခန့် ကြာခဲ့ပြီဟု မှတ်၊ စိတ်အစဉ်များလည်း “အတိတဘဝင်၊ ဘဝင်စလန၊ ဘဝင် ပစ္စေဒ၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာဇဇုန်း၊ စက္ခုပိညာဏ်၊ သမ္ပင်္ဂါနိန်း၊ သန္တိရဏ၊ ဝုဠော” ဟု ဝ ကြိမ် ရှိခဲ့ပြီ။ [ဝဠပေန္တံ ဟု ရှေးပါဠိ ရှိ၏၊ ထို ပါဠိအတိုင်းဆိုလျှင် “ဝေါတ္ထပနစ်တ္တံ” ဟု ရေးမှ သူ့နည်းနှင့်သူ ရှေးသွား နောက်လိုက် ညီမည်၊ ဤ ပါဠိအလို “ဝိ+အဝရှေးရှိသော+ထပဓာတ်” ဟု ကြံလော။]

၅။ တတောပရံ၊ ပေ၊ ယံ ကိဋ္ဌိ—ဝုဠောဗိတ် ချုပ်ပြီးနေခံ ဇောစောချိန် ရောက်လတ်သော် ကာမတရားဖြစ်သော ရူပါရုံကို ကာမဇောကသာ အာရုံ ပြုနိုင်၏။ [အာရမဏသင်္ဂဟကြည့်] ထို့ကြောင့် ကာမဇော တခုယုတ် သုံး ဆယ်တွင် တပါးပါးသာ ဇောနိုင်ခွင့် ရှိသည်။

လဒ္ဓပစ္စယံ - ရအပ်သော ယောနိသော မနုထိကာရ စသော အကြောင်းရှိသည် ဖြစ်၍၊ ယေဘုယျေန - များသော အားဖြင့်၊ သတ္တက္ခတ္တံ-ခုနစ်ကြိမ်၊ ဇဝတိ-အဟုန်ပြင်းစွာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဝါ-စော၏။

ဇဝနာနုဗန္ဓာနိ - ဇောသို့ အစဉ်လိုက်ကုန်သော၊ ခွေ-နှစ် ကြိမ်ကုန်သော၊ တဒါရမဏပါကာနိဝ-တဒါရုံပိပါကံစိတ်တို့

လဒ္ဓပစ္စယံ—ထိုသို့စောရာ၌လည်း မိမိဆိုင်ရာအကြောင်းအားလျော်စွာ စောကြသည်။ “ယောနိသော မနုထိကာရ (အသင့်အတင့် နှလုံးသွင်းမှု) ဟူသော အကြောင်းရှိလျှင် ကုသိုလ်ဇော တပါးပါးစော၏၊ အယောနိသော မနုထိကာရ (မသင့်မတင့် နှလုံးသွင်းမှု) ဟူသော အကြောင်းရှိလျှင် အကု သိုလ်ဇော တပါးပါးစော၏၊ အနုသယကင်းသော ရဟန္တာ သန္တာန်ဖြစ်လျှင် ကြိယာဇော တပါးပါးစော၏” ဟုလျှို့။

ယေဘုယျေန သတ္တက္ခတ္တံ—ထိုကဲ့သို့ အခွင့်ရသော ဇောသည် စိတ် တမျိုးတည်းက ၇ ကြိမ်ထပ်၍ဖြစ်၏။ “၇ ကြိမ်” ဟူသော စကားကိုလည်း ၇ ကြိမ်အဖြစ်များသောကြောင့် ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် ဆိုသည်။ ပကတိ ရိုးရာအခါ၌ပင် ၆ ကြိမ်စောသော အရာလည်း အနည်းငယ် ရှိနိုင်သေး၏။ ထို့ကြောင့် “ကာမာဝစရဇဝနာနိ သတ္တက္ခတ္တံ၊ ဆက္ကတ္တမေဝ ဝါ ဇဝန္တိ” ဟု မိန့်ဥးလေတဲ့၊ စုတေခါနီးအခါ တွေဝေ မိန်းမောရာ အခါတို့၌ ၅ ကြိမ်မျှ စောသော အရာလည်း ရှိသေး၏။

[ဆောင်] ပင်ကိုယ်ရိုးရာ၊ ချိန်အခါဝယ်၊ ခြောက်ကြိမ်သာလည်း၊ စော သတည်းတဲ့၊ တနည်းစုံတေ၊ နီးသူတွေနှင့်၊ တွေဝေသူ တွက်၊ ငါးကြိမ်ဘက်သဖြင့်၊ သတ္တက္ခတ္တံ၊ မြဲမကြိုသည်၊ ယေဘုယျ နည်း-မှတ်လေလော။

သည်လည်း၊ ယထာရဟံ - သတ္တဝါအလိုက် ထိုက်သည်အား
လျော်စွာ၊ ပဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။ တတော-ထို ခုတိယတဒါရုံမှ၊
ပရံ-နောက်၌၊ ဘဝင်္ဂပါတော-ဘဝင်ကျခြင်းသည်၊ ဟောတိ-
ဖြစ်၏။

၅။ ဣတ္ထာဝတာ - ဤမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသော အစဉ်ဖြင့်၊
(ပရိပူရေန္တိ - မှာစပ်၊) ရုဒ္ဓသ - တဆဲ့လေးကြိမ်ကုန်သော၊

ဇနနာနံ၊ ပေ၊ တဒါရမဏပါကာနိ--ရေညာသို့ ဆန်၍ သင်္ဘော
ခုတ်သွားရာ၊ အောက်အကြေသို့ စီးဆင်းနေသော ရေအယာဉ်သည် သင်္ဘော
နောက်သို့ အနည်းငယ်ခန့် ကာလမျှ ဆန်တက်လိုက်သွားသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ
ဇောအဆုံးတွင် ဘဝင်ကျထိုက်သော်လည်း ဘဝင် မကျသေးဘဲ၊ တဒါရုံ
ကိစ္စတပ်လျက်ပိပိက်စိတ် (မဟာပိပိက် ဂ-သန္တိရဏ ၃ တွင်) တမျိုးမျိုးသည်
၂ ကြိမ်ထပ်၍ ဇောနောက်သို့ လိုက်ပါသွားလေသည်။ [ဇောနှင့် သင်္ဘော၊
ဘဝင်အယာဉ်နှင့် ရေအယာဉ်၊ တဒါရုံ ၂ ကြိမ် ဖြစ်လျက် ဇောနောက်သို့
လိုက်မှုနှင့် သင်္ဘောနောက်သို့ ရေအယာဉ်လိုက်မှု တူသည်။]

တတောပရံ ဘဝင်ပါတော - ခုတိယတဒါရုံချုပ်ပြီးနောက် ဝိထိစိတ်
အစဉ်ကုန်သဖြင့် ဘဝင်ဘက်သို့ စိတ်အစဉ် ကျလေ၏။ [ဝိထိစိတ်တို့၏
ဖြစ်ခြင်းသည် ထထကြွကြွ များပါရ ရှိသဖြင့် မြင့်မောက် ကြွတက် သကဲ့သို့
ထင်ရ၏။ ဘဝင်အစဉ် ဖြစ်ပုံကား ငြိမ်သက်လှသဖြင့် အောက်ကျ နိမ့်ရှိုင်း
သကဲ့သို့ထင်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ဘဝင်စိတ်အစဉ်၏ ဖြစ်ခြင်းကို “ဘဝင်ပါတော-
ဘဝင်ကျခြင်း” ဟု ဆိုသည်။]

၅။ ဣတ္ထာဝတာ၊ ပေ၊ ပရိပူရေန္တိ-ရူပါရုံဥပါဒ်သည်မှစ၍ ရေတွက်
လျှင် စိတ္တက္ခဏ ၁၇ ချက် ပြည့်ခဲ့ပြီ၊ ပါဠိကြည့်၍ ရေတွက်လေ။

ဝိထိစိတ္တုပ္ပါဒါ-ဝိထိစိတ္တုပ္ပါဒ်သို့၎င်း၊ ဇွေ-၂ ကြိမ်ကုန်သော၊
ဘဝင်္ဂစလနာနိ-ဘဝင်္ဂစလနာတို့၎င်း၊ [ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒကိုလည်း
ဘဝင်္ဂစလနာ-ဟု ဆိုသည်။] ပုဗ္ဗေဝ-ရှေးဦးကပင်လျှင်၊ အတိ
တကံ-လွန်နှင့်ပြီးသော၊ ဧကစိတ္တက္ခဏံ-တခုသောစိတ္တက္ခဏ
၎င်း၊ ဣတိကတ္တာ-ဤသို့ပြု၍၊ သတ္တရသစိတ္တက္ခဏာနိ - ၁၇
ချက်သော စိတ္တက္ခဏ တို့သည်၊ ပရိပူရေန္တိ - ပြည့်ကုန်၏။
တတော-ထိုသို့ ၁၇ ချက် ပြည့်ခြင်းကြောင့်၊ နိရုဇ္ဈတိ-ချုပ်၏။
ဇေယျာရမဏံ - ဤ အာရုံသည်၊ အတိမဟန္တနာမ - အတိ
မဟန္တမည်သော၊ ဂေါစရံ - အာရုံတည်း။ [တတောပရံ-ဟု
တတောနောက်၌ ပရံ ရှိသည်ကား အပို။]

တတော၊ ပေ၊ နိရုဇ္ဈတိ-ရုပ်တို့မည်သည် စိတ္တက္ခဏ ၁၇ ချက်ခန့်သာ
အသက်ရှည်ရကား၊ ဥပါဒ်ခွဲသော ရူပါရုံလည်း ၁၇ ချက် အသက်ပြည့်ခြင်း
ကြောင့် ချုပ်ရတော့သည်။

အာရမဏ မေတံ အတိမဟန္တနာမ-စိတ္တက္ခဏ တကြိမ် အလွန်တွင်
ထင်လာသည်မှစ၍ ရေတွက်လျှင် စိတ္တက္ခဏ ၁၆ ချက်ခန့် ကြာသော အာရုံသည်
အသက်အရှည်ဆုံးဖြစ်၏၊ သည်ထက်အသက်ရှည်သော အာရုံမရှိ၊ ထို့ကြောင့်
ဤ ရူပါရုံသည် “အတိမဟန္တရုံ” အမည်ရလေသည်။

ဝိထိပုံ အတွက် မှာထားချက် ။ ။ ဤ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း အဆိုအတိုင်း
တိုက်ရိုက်နားလည်သင့်သော ဝိထိများကို အကျဉ်းချုပ်မျှ နားလည်အောင်
လေ့လာကြရာ၏။ ဝိထိပုံ၌ “တိ - န” ဤသို့သော ပုံများကို ပြထား၏။
တိ=အတိတဘဝင်၊ န=ဘဝင်္ဂစလနာ၊ ဒ=ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒ၊ ပ=ပစ္စုဒ္ဓါရာဇဇွန်း၊
စ=စက္ခုဥညာဏ၊ သံ=သမ္ပုဋ်စွန့်၊ ဏ=သန္တိရဏ၊ ဝု=ဝုဠော၊ ဇ=ဇော၊
တ=တဒါရုံ၊ ဘ=ဘဝင်၊ ဟု အတိုချုပ် ရေးထားသည် ဟု မှတ်၊ သည -

မည်သည် ကင်းဆိတ်ခြင်း-ဘာမျှမရှိခြင်းဟူသော အနက်ကိုပြု၏။ ခဏဟူသော ကာလ အတိုကလေးလည်း အထင်အရှား ဘာမျှမရှိ၊ ထို့ကြောင့် “ဝဝ” ဤသို့ ဆက်၍ ပြထားသော သုည ၃ လုံးဖြင့် ထိုထိုစိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏ ဋီပဏ ဘင်ခဏကို အစဉ်အတိုင်း ပြသည်။

နှုတ်တက်ဆောင်ရန် ဆိုရိုး

တဒါရမဏဝါရ စက္ခုဒ္ဓါရိက အတိမဟန္တာရုံဝိထိ ဖြစ်ဟန်ကား-ရူပါရုံ နှင့် စက္ခုပသာဒတို့ ရှေးရှုအတူ ဥပါဒ်ကြသည်မှစ၍ အတိတဘဝင် တချက် အလွန်တွင် စက္ခုပသာဒ၌ ရူပါရုံ ထင်ခြင်းသို့ ရောက်သဖြင့်၊ ဘဝင်စလန၊ ဘဝင်ပစ္စေဒ၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာဇဇန်း၊ စက္ခုဗညာဏ်၊ သမ္ပင်္ဂိစ္ဆိန်း၊ သန္တိရဏ၊ ဝုဇ္ဇော၊ ဇော ဒုနစ်ကြိမ်၊ တဒါရုံ နှစ်ကြိမ် ဖြစ်ပြီးလျှင် ရူပါရုံ စက္ခုပသာဒတို့ တဆဲ့ ဒုနစ်ချက် ရုပ်သက်စေရကား၊ ဒုတိယတဒါရုံ၏ ဘင်နှင့်ပြိုင်၍ချုပ်ခြင်းရှိသော ဝိထိသည် “တဒါရမဏဝါရ စက္ခုဒ္ဓါရိက အတိမဟန္တာရုံဝိထိ” မည်၏။ ထို့နောက် ဘဝင်ဖြစ်ထိုက်သမျှဖြစ်၏။ [တဒါရုံအဆုံးရှိသော စိတ်အကြိမ်ကို တဒါရမဏဝါရ ဟု ခေါ်သည်။]

ဝိဆိပုံ

တိ	န	ဒ	“ပ	စ	သံ	ဏ	ဂ
ဝဝ	ဝဝ	ဝဝ	ဝဝ	ဝဝ	ဝဝ	ဝဝ	ဝဝ
ဇ	ဇ	ဇ	ဇ	ဇ	ဇ	ဇ	တ တ”
ဝဝ	ဝဝ	ဝဝ	ဝဝ	ဝဝ	ဝဝ	ဝဝ	ဝဝ

ဤ “ ”အတွင်းရှိ စိတ်များသာ ဝိထိစိတ်ဖြစ်သည်။ အပြင်ဘက် စိတ် များကား ဘဝင်စိတ်ချည်းတည်း။ “ဒ္ဓါရဝိပုတ္တာနုဉ္စ ပဋိသန္ဓိဘဝင်စိတ်သင်္ခါ တာနံ” စသော အာရမဏသင်္ဂဟကို ထောက်၍ ဘဝင်စိတ်များသည် ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် ၃ ပါးတွင် တပါးပါးကို အာရုံပြုသည်ဟု မှတ်။ “စက္ခု ဒ္ဓါရိကစိတ္တာနံ သဗ္ဗေသိဝိ ရူပမေဝ အာရမဏံ၊ တဉ္စပစ္စုပ္ပန်” ကို ထောက်၍

ပဉ္စဒ္ဓါရာဇဇန်းအစ တဒါရုံအဆုံး ရှိသော ဝိထိစိတ် အားလုံးသည် ထင်လာ သော ပစ္စုပ္ပန် ရူပါရုံကို အာရုံပြုသည်ဟု မှတ်။ “တတ္ထ ပဉ္စဗညာဏ ဓာတုယော၊ ပပပဉ္စပသာဒတ္ထန္တိ နိဿယယေဝ ပဝတ္ထန္တိ” ကို ထောက်၍ စက္ခုဗညာဏ် စိတ်သည် စက္ခုတ္ထုရုပ်ကို မှီသည် ဟု မှတ်။ ဘဝင်နှင့်တကွ ကြွင်းသော စိတ် အားလုံးကား မိမိ ရှေ့က စိတ်နှင့် ပြိုင်၍ဖြစ်သော ဟဒယတ္ထုရုပ်ကိုချည်း မှီကြသည်။ ဝတ္ထုသင်္ဂဟကို ထောက်လေ၊ သည်ထက် နက်နံ့စွာ စိစစ်ဘွယ် ထို့ကို ဘာသာဋီကာ ဝိထိ ဒိုရိုးနှင့် သုံးချက်စု အဓိပ္ပါယ်တို့၌ စိစစ်ထားပြီ။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ ခဏတ္ထယ၌ ခဏ ဟူသည် အဘယ်နည်း။
- ခ။ အဘယ်ကို ဥပါဒ် ဋီ ဘင် ဟု အသီးအသီး ခေါ်သနည်း။
- ဂ။ ဥပါဒ်နှင့် ဥပါဒ်ခဏကို ခွဲခြားပြပါ။
- ဃ။ စိတ် တခုတခုသည် အသက် မည်မျှရှိသနည်း၊ အထောက်ပြပါ။
- င။ လက်ဖျောက်တချက် တီးရာကာလ၌ စိတ်ပေါင်း မည်မျှ ဖြစ်ချုပ်နိုင် သနည်း။
- စ။ ရုပ်သည် အသက် မည်မျှ ရှည်သနည်း၊ အထောက်ပြပါ။
- ဆ။ ရုပ်၏ ဋီ ခဏသည် ခဏကြီးအားဖြင့် မည်မျှ၊ ခဏငယ်သက်သက် အား ဖြင့် မည်မျှ ကြာသနည်း။
- ဇ။ အဘယ်ကို ပဉ္စဒ္ဓါရဝိထိ ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဈ။ ရူပါရုံ စသည်တို့ စက္ခုစသော ၅ ဒ္ဓါရုံ၌ ဥပါဒ်လျှင်ဥပါဒ်ခြင်း ထင်နိုင် သလော၊ ဘယ်အခါကျမှ ထင်နိုင်သနည်း၊ သပြိုင်ထောက်ပါ။
- ည။ ရူပါရုံ မထင်မီ လွန်ပြီးသော ဘဝင်ကို အဘယ်ကြောင့် အတိတဘဝင်ဟု ခေါ်သနည်း၊ လက်ထောက်ပါ။

- ၃။ ဘဝင်စိတ်၏ ဘယ်ပုံ ဖြစ်မှုကို “ဘဝင် လှုပ်သည်” ဟု ခေါ်သနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ၄။ ဒုတိယ ဘဝင်စလေနကို အဘယ်ကြောင့် “ဘဝင်ပစ္စေဒ” ဟု ခေါ်ကြသနည်း။
- ၅။ ယံကိဉ္စိလဒ္ဓပစ္စယံ — အရ အဘယ်အကြောင်းရှိလျှင် အဘယ်စောစောသနည်း။
- ၆။ ယေဘုယျေန သတ္တက္ခတ္တံပါဠိ၌ အဘယ်ကို ရည်ရွယ်၍ ယေဘုယျေန သဒ္ဓါကို ဆိုသနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ၇။ တဒါရုံ ဝိပါကိစိတ်၏ ဇောနောက်သို့ လိုက်ပုံကို ဥပမာ ပြပါ။
- ၈။ အတိမဟန္တာရုံသည် ထင်ပြီးသည်မှစ၍ ချုပ်သည့်တိုင်အောင် ရေတွက်လျှင် စိတ္တက္ခဏ မည်မျှ အသက်ရှည်သနည်း။
- ၉။ အဘယ်ကို “တဒါရမဏဝါရ” ဟု ခေါ်သနည်း၊ တဒါရမဏဝါရ စက္ခုဒ္ဓါရိက အတိမဟန္တာရုံစိတ် ဆိုရိုးကို ပြပါ။
- ၁၀။ ဝိတိ စိတ်တို့သည် အဘယ်ကို အာရုံပြု၍၊ ရှေ့နေဘဲ ဘဝင်တို့က အဘယ်ကို အာရုံပြုသနည်း။
- ၁၁။ စက္ခုဝိညာဏ်သည် အဘယ်ဝတ္ထုကို မှီ၍၊ ကြွင်းစိတ်များက အဘယ်ကို မှီသနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။

မဟန္တာရုံစိတ် ပန - အတို့ တပါးကား၊ ယာဝတဒါရမဏုပ္ပါဒါ- တဒါရုံ နှစ်ကြိမ်ဖြစ်ရာ ခဏတိုင်အောင်၊ အပ္ပဟောန္တာတိတကံ - တည်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သည် ဖြစ်၍ လွန်ခဲ့ပြီးသည်၊ (ဟုတွာ-၅။) အာပါတံ - ရှေးရှု ကျခြင်းသို့၊ ဝါ-ထင်ခြင်းသို့၊ အာဂထံ-သော၊ အာရမဏံ-သည်၊ မဟန္တာရုံမ-မဟန္တာရုံ မည်၏၊ တတ္ထ - ထို မဟန္တာရုံစိတ်၌၊ ဇဝနာဝသာနေ-ဇော၏ အဆုံး၌၊ ဘဝင်ပိတောဝ - ဘဝင် ကျခြင်းသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ - ၏၊ တဒါရမဏုပ္ပါဒေါ - တဒါရုံ၏ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ နုတ္ထိ-မရှိ။

ဇဝနဝါရ, စက္ခုဒ္ဓါရိက, မဟန္တာရုံစိတ် ။ ယာဝ တဒါရမဏုပ္ပါဒါ ပါဠိကို အပ္ပဟောန္တာတိ စပ်၊ “တဒါရုံ ဖြစ်ရာခဏ တိုင်အောင် မှီ အနိတ်၌ တည်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်” ဟုလို။

အပ္ပဟောန္တာတိတကံ—အပ္ပဟောန္တာ = မစွမ်းနိုင်သည်ဖြစ်၍+အတိတကံ=လွန်သည်၊ စက္ခုပဿာဒ၌ မထင်နိုင်သေးဘဲ လွန်ခဲ့သည်ကို “လွန်” ဟု ဆိုသည်။

အတိမဟန္တာရုံလည်း ဥပါဒ်လျှင်ဥပါဒ်ခြင်း မထင်နိုင်သေးဘဲ စိတ္တက္ခဏ တချက်ခန့် လွန်ခဲ့၏၊ သို့သော် ထို အတိမဟန္တာရုံ၏ လွန်ခြင်းသည် တဒါရုံ ၂ ကြိမ် ဖြစ်သည့်တိုင်အောင် တည်နေခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော “ပဟောန္တာတိ တကံ” တည်း၊ ဤမဟန္တာရုံ၏ လွန်ခြင်းကား တဒါရုံ ၂ ကြိမ် ဖြစ်သည့်တိုင်အောင် တည်နေခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သော “အပ္ပဟောန္တာတိတကံ” တည်း။

ထို့ကြောင့် ဤမဟန္တာရုံသည် စိတ္တက္ခဏ ၂ ချက် ၃ ချက်ခန့် လွန်ပြီးမှ စက္ခုပဿာဒ၌ ထင်နိုင်သည်၊ ဇော ၇ ကြိမ်တိုင်အောင် တည်နေရပြီးမည်

ဖြစ်ရကား ၃ ချက်ခန့်ထက်ပို၍လည်းမလွန်သင့်၊ ဤသို့စိတ္တက္ခဏ ၂ ချက်လွန်ပြီးမှ ထင်နိုင်သောကြောင့် ထင်သည်မှစ၍ ရေတွက်လျှင် စိတ္တက္ခဏ ၁၅ ချက်ခန့် အသက်ရှည်ရကား အတိမဟန္တာရုံလောက် စိတ္တက္ခဏအသက်မများချေ၊ ထို့ကြောင့် အတိသဒ္ဓါကိုချ၍ “မဟန္တာရုံ” ဟု ဖော်ပြရသည်။

ဤ စကားအရ - အတိတဘဝင် ၂ ချက်လွန်သော ပဌမ မဟန္တာရုံဝိထိ၊ ၃ ချက်လွန်သော ဒုတိယမဟန္တာရုံဝိထိဟု မဟန္တာရုံဝိထိ ၂ မျိုးရှိကြောင်း သိသာပြီ။

ပဌမ မဟန္တာရုံဝိထိ-ဆိုရိုး။ ။ ပဌမ မဟန္တာရုံဝိထိဖြစ်ဟန်ကား- ရူပါရုံနှင့် စက္ခုပဿာဒတို့ ရှေးရှုအဘူ ဥပါဒ်ကြသည်မှစ၍ အတိတဘဝင် နှစ်ကြိမ် အလွန်တွင် စက္ခုပဿာဒ၌ ရူပါရုံ ထင်ခြင်းသို့ ရောက်သဖြင့် ဘဝင် စလန [ရွှေအတိုင်း] ဝုဠော ဇော ၇ ကြိမ်ဖြစ်ပြီးလျှင် တွင်တကြိမ်အကျတွင် ရူပါရုံ စက္ခုပဿာဒတို့ ၁၇ ချက် ရုပ်သက် ဓေရကား , ပဌမ တွင်၏ ဘဝင်နှင့် ပြိုင်၍ ချုပ်ခြင်းရှိသော ဝိထိသည် ပဌမ မဟန္တာရုံဝိထိ မည်၏။ ထို့နောက် တွင် ဖြစ်ထိုက်သမျှ ဖြစ်လေသည်။

ဝိထိပုံ

တိ	တိ	န	ဒ	“ပ	စ	သံ	ဏ	ဝု
၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀
ဇ	ဇ	ဇ	ဇ	ဇ	ဇ	ဇ	ဇ”	ဘ
၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀	၀၀၀

ဒုတိယ မဟန္တာရုံ ဝိထိလည်း မထူးပြီ၊ အတိတဘဝင် ၃ ချက် လွန်ပြီးမှ ထင်၍ သတ္တဇော၏ ဘဝင်နှင့်ပြိုင်လျက် ရူပါရုံစက္ခုပဿာဒတို့ ချုပ်ကြသည်၊ ဝိထိပုံကိုလည်း ရေးပြပါလေ။ ဤ ဝိထိစိတ်၏ အာရုံပြပုံနှင့် မှီရာဝတ္ထုကို အတိမဟန္တာရုံအတိုင်း သိလေ။

ပရိတ္တာရုံဝိထိ ယာဝဇောပုပ္ဖါဒါဝိ-ဇော ခုနစ်ကြိမ် ဖြစ်ရာ ကာလ တိုင်အောင်လည်း၊ အပ္ပဟောန္တာဝိတကံ-သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ အပါဝံ-သို့၊ အာဂ္ဂတံ-သော၊ အာရမဏံ-သည်၊ ပရိတ္တံနာမ - ပရိတ္တာရုံ မည်၏။ တတ္ထံ-ထို ပရိတ္တာရုံဝိထိ၌၊ ဇဝနံပိ-ဇော၏လည်း၊ အနုပ္ပဇ္ဇိတွာ-မဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဒုတ္တိက္ခတ္တံ-နှစ်ကြိမ်သုံးကြိမ်၊ ဝေါဠပနမေဝ-ဝုဠောစိတ်သည်သာလျှင်၊ ပဝတ္တတိ - ဖြစ်၏။ တတော-ထို ဝုဠောမှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ ဘဝင်ပါတောဝ-ဘဝင်ကျခြင်းသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

ဝေါဠပနဝါရ၊ စက္ခုဒ္ဓါရိက၊ ပရိတ္တာရုံဝိထိ ။ ။ စက္ခုပဿာဒ၏ အားသေးမှု၊ ရူပါရုံ၏ သေးငယ်မှု၊ အရောင်အလင်း၏ ညှိဖျင်းမှု၊ ဤအကြောင်းတို့တွင် ၂ ခုသော်၎င်း၊ ၃ ခုသော်၎င်း စုံ၍နေခြင်းကြောင့် ဇော ၇ ကြိမ် ဖြစ်သည့်တိုင်အောင်ပင် တည်ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သော လွန်ခြင်းရှိ၍ ထင်လာသောအာရုံကို ထင်သည်မှစ၍ ရေတွက်လျှင် မဟန္တာရုံလောက်မများ နည်းပါးသော စိတ္တက္ခဏ အသက်ရှိသောကြောင့် “ပရိတ္တာရုံ” ဟု ဆိုသည်။

“ဇော ၇ ကြိမ်ဖြစ်သည့်တိုင်အောင် မစွမ်းနိုင်” ဟု ဆိုသဖြင့် အနည်းဆုံး စိတ္တက္ခဏ ၄ ချက်ခန့်လွန်ပြီးမှ ထင်လာကြောင်း သိသာပြီ၊ ဝုဠော ၂ ကြိမ် ဖြစ်ရခြင်းမည်ဖြစ်သောကြောင့် စိတ္တက္ခဏ ၉ ချက်ထက်ပို၍လည်းမလွန်သင့်။

ဒုတ္တိက္ခတ္တံဝေါဠပနမေဝ-ဇောစောနှင့် မရလျှင် ဝုဠောစိတ်သည်ပင်၊ ဇောတု ဇောယောင်ဖြင့် နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ် ထပ်လျက် ဖြစ်ခွင့်ရှိသည်။

၁။ စိတ္တက္ခဏ ၄ ချက်ခန့် လွန်ပြီးမှ ထင်လာ၍ တတိယ ဝုဠောနောက် စဘုတ္တ ဘဝင်နှင့်ပြိုင်လျက် ချုပ်ခြင်းရှိသော ဝိထိ။

- ၂။ ၅ ချက်ခန့်လွန်ပြီးမှ ထင်လာ၍ တတိယတွင်၏ ဘင်နှင့် ပြိုင်လျက် ချုပ်ခြင်းရှိသော ဝိထိ။
- ၃။ ၆ ချက်ခန့် လွန်ပြီးမှ ထင်လာ၍ ဒုတိယတွင်၏ ဘင်နှင့် ပြိုင်လျက် ချုပ်ခြင်းရှိသော ဝိထိ။
- ၄။ ၇ ချက်ခန့်လွန်ပြီးမှ ထင်လာ၍ ပဌမတွင်၏ ဘင်နှင့်ပြိုင်လျက် ချုပ်ခြင်းရှိသော ဝိထိ။
- ၅။ ၈ ချက်ခန့်လွန်ပြီးမှ ထင်လာ၍ တတိယပုဂ္ဂိုလ်၏ ဘင်နှင့်ပြိုင်လျက် ချုပ်ခြင်းရှိသော ဝိထိ။
- ၆။ ၉ ချက်ခန့် လွန်ပြီးမှ ထင်လာ၍ ဒုတိယပုဂ္ဂိုလ်၏ ဘင်နှင့်ပြိုင်လျက် ချုပ်ခြင်းရှိသော ဝိထိ။

ဤသို့ ပရိတ္တာရုံဝိထိ ၆ မျိုးရှိသင့်၏။ ဆဋ္ဌပရိတ္တာရုံဝိထိမှတစ်ပါး အခြား ဝိထိများ၌ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ၂ ကြိမ် ၃ ကြိမ် အလိုရှိသလို ချခွင့်ရှိ၏။ ပုဂ္ဂိုလ် ၂ ကြိမ် ချလျှင် နောက်၌ တွင်တကြိမ် တိုးပေးရမည်။

ပဌမပရိတ္တာရုံဝိထိဆိုရိုး။ ။ ပဌမပရိတ္တာရုံဝိထိဖြစ်ဟန်ကား-ရူပါရုံနှင့် စက္ခုပသာဒတို့ ရှေးရှုအတူ ဥပါဒ်ကြသည်မှစ၍ အတိတတွင် ၄ ကြိမ်အလွန် တွင် စက္ခုပသာဒ၌ ရူပါရုံထင်ခြင်းသို့ရောက်သဖြင့် ဘဝင်္ဂစလန [ရှေ့အတိုင်း ဆို] ပုဂ္ဂိုလ် ၃ ကြိမ်ဖြစ်ပြီးလျှင် တွင် ၄ ကြိမ် အကျတွင် ရူပါရုံစက္ခုပသာဒတို့ တဆဲ့ ခုနစ်ချက် ရုပ်သက်စေရကား စတုတ္ထတွင်၏ ဘင်နှင့်ပြိုင်၍ ချုပ်ခြင်း ရှိသော ဝိထိသည် ပဌမပရိတ္တာရုံဝိထိမည်၏။ ထို့နောက် တွင်ဖြစ်ထိုက်သမျှ ဖြစ်၏။

ဒုတိယ တတိယ စတုတ္ထ ပဉ္စမ ဆဋ္ဌဝိထိများ၏ ဆိုရိုးကိုလည်း ဤနည်းကို မှီးလေ။ ဝိထိပုံစံကို နောက် အတိပရိတ္တာရုံဝိထိခဏ်းမှ ပေါင်း၍ပြအံ့။

အတိပရိတ္တာရုံဝိထိ ပန-အဘို့တပါးကား၊ ယာဝဂေါဠပနုပ္ပါဒါ ၈-၄ဋ္ဌော ၂ကြိမ်ဖြစ်ရာ ကာသတိုင်အောင် လည်း၊ အပ္ပဟောန္တဘဝိဘကံ-သည်၊ (ဟုတွာ-၍) အာပါတံ- သို့၊ အာဂတံ-သော၊ နိရောဓသန္နံ - နိုးကပ်သော ချုပ်ခြင်းရှိ သော၊ (ချုပ်လုခါဒိုးဖြစ်သော) အာရမဏံ-သည်၊ အတိပရိတ္တံ နာမ-အတိပရိတ္တာရုံ မည်၏။ တတ္ထ - ထို အတိပရိတ္တာရုံဝိထိ၌၊ ဘဝင်္ဂစလနမေဝ - ဘဝင် လှုပ်ရုံသာလျှင်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏။ ဝိထိပိတ္တုပ္ပါဒေါ-ဝိထိပိတ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ။

မောဃဝါရ, အတိပရိတ္တာရုံ။ ။ [မောဃ=ယုတ်လျော့သည်၊ ဝိထိ စိတ်မှ ယုတ်လျော့၍ ဘဝင်လှုပ်ရုံမျှဖြစ်သော စိတ်အကြိမ်ကို “မောဃဝါရ” ဟု ဆိုသည်။] စက္ခုပသာဒ၏ အလွန်အလွန် အားသေးမှုစသော အကြောင်း တို့ကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ် ၂ ကြိမ် ဖြစ်သည့်တိုင်အောင်ပင် တည်နေခြင်းငှါ မစွမ်း နိုင်သော လွန်ခြင်းရှိ၍ ထင်လာသော အာရုံကို ထင်ပြီးသည်မှစ၍ ရေတွက် လျှင် ပရိတ္တာရုံအောက် နည်းပါးသော ဝိတ္တက္ခဏ အသက်ရှိသောကြောင့် အတိပရိတ္တာရုံ [အတိ=အလွန် + ပရိတ္တ=နည်းသောဝိတ္တက္ခဏ အသက် ရှိသော+အာရုံ] ဟု ဆိုရလေသည်။ “ပုဂ္ဂိုလ် ၃ ကြိမ်ဖြစ်သည် တိုင်အောင် မစွမ်းနိုင်” ဟု ဆိုသဖြင့် အနည်းဆုံးဝိတ္တက္ခဏ ၁၀ ချက်ခန့် လွန်ပြီးမှ ထင်လာ ကြောင်း သိသာပြီ။ “ဘဝင်္ဂစလနမေဝ” အရ ဘဝင် လှုပ်ရပျားမည် — ဟု ဆို သောကြောင့် ဝိတ္တက္ခဏ ၁၅ ချက် ခန့်ထက် ပို၍ မလွန်သင့် ဟု ရှေးက ယူကြ၏။

ဤ အတိပရိတ္တာရုံကို အာရုံပြု၍ ဝိထိပိတ် မဖြစ်သောကြောင့် “အတိ ပရိတ္တာရုံဝိထိ” ဟုပင်မခေါ်ဝေါ်ထိုက်။ သို့သော် “မိန်းမမြူမသား” ဟုသကဲ့သို့ ဥပစာတွင်စား၍ “အတိပရိတ္တာရုံဝိထိ” ဟု နာမည်တပ်ရတော့သည်။

နိဂုံးချုပ် ဣစ္ဆေဝံ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ စက္ခု၊ ခန္ဓာ၊ ရေ-
စက္ခု၊ ခန္ဓာ၊ ရေ-၊ တထာ - ထို့အတူ၊ သောတဒ္ဓါရာ
ဒိသုစ-သောတဒ္ဓါရာအစရှိသည်တို့၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ သဗ္ဗထာဝရ-
အလုံးစုံသော အပြားအား ဖြင့်လည်း၊ ပဉ္စဒ္ဓါရေ - ပဉ္စဒ္ဓါရန္တု၊
တဒါရမဏာ ၃၀နံ ဝေါဠပန မောဗာဝါရ သင်္ခါတာနံ - တဒါ
ရမဏဝါရ၊ ၃၀နံဝါရ၊ ဝေါဠပနဝါရ၊ မောဗာဝါရ ဟု ဆို
အပ်ကုန်သော၊ စတုနံ-လေးပါးကုန်သော၊ ဝါရာနံ-ဝါရတို့၏၊
ယထာက္ကမံ-အကြင်အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း၊ အာရမဏာဘူတာ-
အာရုံဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဝိသယပဝတ္တိ-အာရုံတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို၊
စတုဝေ-လေးပါး ပြား၏ ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိအပ်၏။

နိဂုံးချုပ်။ “ဣစ္ဆေဝံစက္ခုဒ္ဓါရေ” ကား “တသ္မာယဒိ ဧကစိတ္တက္ခဏာ
တိတကံ” မှ စ၍ “နတ္ထိ ဝိထိစိတ္တုပ္ပါဒေါ” တိုင်အောင် စကားစုကို ပြန်၍
အုပ်ဖုံးသော စက္ခုဒ္ဓါရအတွက် နိဂုံးစကားတည်း။ “တထာ သောတဒ္ဓါရာ
ဒိသုစ” ကား စက္ခုဒ္ဓါရန္တုကို သောတ ဘာန ဇိဝါ ကာယဒ္ဓါရတို့၎င်းလည်း
“အာရုံ၏ဖြစ်ပုံ ဝိသယပဝတ္တိကို သိပါလေ” ဟု ညွှန်ပြသော နိဒဿန
စကားတည်း။ “ဣတိ သဗ္ဗထာ ပဉ္စဒ္ဓါရေ” စသည်ကား ငါးဒ္ဓါရလုံးအတွက်
ဝိသယပဝတ္တိကို အုပ်ဖုံးသော အပေါင်းနိဂုံးစကားတည်း။

စတုနံဝါရာနံ	ယထာက္ကမံ	အာရမဏဘူတာ
၁။ တဒါရမဏဝါရ၏	အာရုံ....	အတိမဟန္တာရုံ
၂။ ၃၀နံဝါရ၏	အာရုံ....	မဟန္တာရုံ
၃။ ဝေါဠပနဝါရ၏	အာရုံ....	ပရိတ္တာရုံ
၄။ မောဗာဝါရ၏	အာရုံ....	အတိပရိတ္တာရုံ

ဝိထိစိတ် သရုပ် ပဉ္စဒ္ဓါရေ-ပဉ္စဒ္ဓါရန္တု၊ ယထာရဟံ - ဒ္ဓါရအာရုံ
ရေတွက်ခြင်း အလိုက်၊ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဝိထိစိတ္တာ
နိ-ဝိထိစိတ်တို့သည်၊ သတ္တေဝ - ရန်ပေးတို့ သာလျှင်တည်း၊
စိတ္တုပ္ပါဒါ - စိတ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်၊ စတုဒ္ဓသ - တဆယ့်
လေးပါးတို့တည်း၊ ဝိတ္ထာရ-အကျယ်အားဖြင့်၊ စတုပညာသ-
၅၄ ပါးတည်း။

စက္ခုဒ္ဓါရန္တု အတိမဟန္တာရုံ ၁ မျိုး၊ မဟန္တာရုံ ၂ မျိုး၊ ပရိတ္တာရုံ ၆ မျိုး၊
အတိပရိတ္တာရုံ ၆ မျိုးအားဖြင့် ၁၅ မျိုးရှိသကဲ့သို့၊ သောတဒ္ဓါရ စသည်တို့၎င်း
လည်း ၁၅ မျိုးစီ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ၅ ဒ္ဓါရကို တည်၊ အာရုံ ၁၅ ဖြင့် မြေခံ၍
ပဉ္စဒ္ဓါရဝိထိပေါင်း ၇၅ ရှိ၏ ဟု ရေတွက်ရိုးပြသည်။

ဝိထိစိတ်သရုပ်ကို ရေတွက်ခြင်း။ ဝိထိစိတ္တာနိသတ္တေဝ - စသော
ဂါထာကား ဆိုခဲ့ပြီးသော ဝိထိစိတ်တို့ကို အကျဉ်းချုပ် ရေတွက်ပြသော
သင်္ဂဟ ဂါထာတည်း။

ယထာရဟံ - စက္ခုဒ္ဓါရန္တု ရူပါရုံ ထင်လာလျှင် ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း စက္ခု၊
ဝိညာဏ် စသည်ဖြစ်၏။ သောတဒ္ဓါရန္တု သဒ္ဓါရုံထင်လာလျှင် ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း
သောတ ဝိညာဏ် စသည် ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ဒ္ဓါရအလိုက် အာရုံ အလိုက်
ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဝိထိစိတ်များ ဖြစ်ကြရသည် ဟူလို။

ဝိထိစိတ္တာနိသတ္တေဝ - ဤသို့ဖြစ်ရာဝယ် တပိထိ တပိထိ၎် စိတ်အမျိုး
အစားကို ရေတွက်လျှင် ၁-ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း၊ ၂-စက္ခုဝိညာဏ်၊ ၃-သမ္ပဋိန္ဒြိန်း၊
၄-သန္တရဏ၊ ၅-ဝုဠော၊ ၆-ဇော၊ ၇-တဒါရုံ၊ ဤသို့ ၇ မျိုးသာရှိသည်။

စိတ္တုပ္ပါဒါ စတုဒ္ဓသ - ဖြစ်သောစိတ် အကြိမ်ကိုရေတွက်လျှင် ဇောက
၇ ကြိမ်၊ တဒါရုံက ၂ ကြိမ် ဖြစ်သောကြောင့် ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းက စ၍ ၁၄ ကြိမ်
ဖြစ်သည်။

ဣတ္ထ-ဤ ဝိထိသင်္ဂဟ အရာ၌၊ အယံ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော စကားရပ်သည်၊ ပဉ္စဒ္ဓါရေ-ပဉ္စဒ္ဓါရ၌၊ ဝိထိပိတ္တပ္ပဝတ္တိနယော-ဝိထိပိတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံ နည်းတည်း။

စတုပညာသိက္ခာရာ — အကျယ်အားဖြင့်ကား ပဉ္စဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်သော စိတ်အားလုံးသည် ၅၄ ပါးရှိ၏။ (ကာမစိတ် ၅၄ ပါးပင်တည်း။) ထို့ကြောင့် “သဗ္ဗထာပိပဉ္စဒ္ဓါရေ စတုပညာသိက္ခာနိ ကာမာဝစရာနေဝ” ဟူသော ခွါရ သင်္ဂဟစကားနှင့် ဤစကားသည် တထပ်ထည်း ကျ၏။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အပ္ပဟောန္တာတိတင်္ဂံ ၌ “ အပ္ပဟောန္တ ” အရ အဘယ်အလိုပွင့်၊ မစွမ်းနိုင်သနည်း။
- ခ။ အတိတင်္ဂံ-အရ အဘယ်ကို “လွန်သည်” ဟု ဆိုသနည်း။
- ဂ။ မဟန္တာရုံ ဝိထိမျိုး မည်မျှ ရှိသနည်း၊ ရေတွက်ပါ။
- ဃ။ ၎င်း မဟန္တာရုံကို အဘယ်ကြောင့် ဇဝနဝါရ ဟု ဆိုသနည်း။
- င။ ပဌမ မဟန္တာရုံဝိထိ ဆိုရိုးကို ပြပါ။
- စ။ ပရိတ္တာရုံ ဝိထိမျိုး မည်မျှ ရှိသနည်း၊ ရေတွက်ပါ။
- ဆ။ ၎င်း ပရိတ္တာရုံဝိထိကို ဘာကြောင့် ဝေါဠုပနဝါရ ဟု ဆိုသနည်း။
- ဇ။ ပဌမ ပရိတ္တာရုံဝိထိ ဆိုရိုးကို ပြပါ။
- ဈ။ ဝုဠော ၂ ကြိမ်သာ ဖြစ်ခွင့်ရသော ဝိထိကား အဘယ်နည်း။

- ည။ ၂ ကြိမ်, ၃ ကြိမ်, နှစ်မျိုးလုံး ဖြစ်ခွင့်ရသော ဝိထိကား အဘယ်နည်း။
- ဋ။ အဘယ်ကို “မောဃဝါရ ” ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဌ။ အတိပရိတ္တာရုံကို အာရုံပြု၍ ဝိထိစိတ် မဖြစ်ဘဲလျက် အဘယ်ကြောင့် “အတိပရိတ္တာရုံဝိထိ” ဟု ခေါ်နိုင်သနည်း။
- ဍ။ အတိပရိတ္တာရုံဝိထိမျိုး မည်မျှရှိသနည်း၊ ရေတွက်ပါ။
- ဎ။ ပဌမ အတိပရိတ္တာရုံဝိထိ ဆိုရိုးကိုပြပါ။
- ဏ။ ဣစ္စဝံ စကျွဒ္ဓါရေ-ကား ဘာကိုပြသော စကားနည်း။
- တ။ တထာ သောတဒ္ဓါရာဒီသုစ-ကား ဘာကိုပြသော စကားနည်း။
- ထ။ ဣတိသဗ္ဗထာပိပဉ္စဒ္ဓါရေ-စသည်ကား ဘာကိုပြသော စကားနည်း။
- ဒ။ စတုဉ္စဝါရာနံ အာရမဏဘူတာ-အရ ဆိုင်ရာဝါရနှင့်အာရုံတွဲဘက်ပြပါ။
- ဓ။ သင်္ဂဟဂါထာကို အနက်ပေး၍ ဝိထိပိတ္တာနိ သတ္တေဝ အရကို ပြပါ။
- န။ စိတ္တုပ္ပါဒါ စတုဗ္ဗသ, စတုပညာသ သိက္ခာရာ, အရကား အဘယ်တရား များနည်း။
- ပ။ ပဉ္စဒ္ဓါရဝိထိပေါင်း မည်မျှရှိသည်ဟု-ရေတွက်ရိုး ရှိသနည်း။

ပဉ္စဒ္ဓါရ ဝိထိခေလ်း
ဦး ဇော်

မနောဒွါရ ပန-အဘိတပါးကား၊မနောဒွါရေ-မနောဒွါရ၌၊
 ဒိဗ္ဗတာရုံစိထိ ဝိဘူတံ-ထင်ရှားသော၊အာရမဏံ-အာရုံသည်၊
 အာပါထံ - သို့၊ ယဒိ အာဂစ္ဆတိ - အကယ်၍ ရောက်လာအံ့၊
 ဘတော-ထိုသို့ ထင်လာသည်ရှိသော်၊ ဝါ-ထိုသို့ ထင်လာခြင်း
 ခြေကြောင့်၊ [ပရံ - ရှိသည်မှာအပို] ဘဝဂ်စလနမနောဒွါရာဝဇ္ဇန
 ဇဝနာဝသာနေ - ဘဝဂ်စလန၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဇောတို့၏
 အဆုံး၌၊ တဒါရမဏပါကာနိ - တဒါရုံ ဝိပါကံစိတ် တို့သည်၊
 ပဝတ္တန္တိ - ဖြစ်ကုန်၏၊ တတော-ထို တဒါရုံမှာ၊ ပရံ-နောက်၌၊
 ဘဝဂ်ပါတော-သည်၊ (ဟောတိ-၏။)

ကာမဇော,မနောဒွါရစိထိ။ ။ကာမဇောစောသောစိတ်ဖြစ်လှည့်
 အကြိမ်ကို ကာမဇောဝါရ-ဟု ခေါ်သည်၊ နောက်၌ “အပ္ပနာဇောဝါရ”ဟု
 လာလိမ့်ဥဒါရတံ။

ယဒိဒိဗ္ဗတမာရမဏံ—မနောဒွါရဟူသည် ဘဝဂ်စိတ်တည်း၊ ထို မနော
 ဒွါရာဝဇ္ဇ၌ ထင်လာသော အာရုံကား (ပဉ္စဒွါရကဲ့သို့ ရူပါရုံစသော အာရုံ
 ငါးပါးသာ မက) စိတ် စေတသိက် ရုပ်အားလုံးနှင့် နိဗ္ဗာန်ပညတ်များပင်
 ထင်လာနိုင်၏၊ ထိုအာရုံ အားလုံးကို ၁-ထင်ထင်ရှားရှား ထင်လာသော
 ဝိဘူတအာရုံတမျိုး ၂-မထင်မရှား မသိမသာ ထင်လာသော အဝိဘူတ
 အာရုံတမျိုးဟု ၂မျိုးခွဲပြီးလျှင် ဤနေရာ၌ ဝိဘူတအာရုံထင်လာပြီဆိုပါတော့
 ဟုလို။

ဘဝဂ်စလန၊ ပေ၊ ပါကာနိပဝတ္တန္တိ—ဤမနောဒွါရ၌ လွန်ပြီးသော
 အတိတ် ရုပ်တရား၊ မဖြစ်သေးသော အနာဂတ် ရုပ်တရား၊ စိတ္တက္ခဏ
 ၁ ချက်မျှ အသက်ရှိသော စိတ် စေတသိက်၊ ထင်ရှားမရှိသော ပညတ်နှင့်
 နိဗ္ဗာန်များပင် ထင်လာနိုင်ရကား ဥပါဒ်ပြီးနောက် စိတ္တက္ခဏ ဘယ်လောက်

ပန-အဘိတပါးကား၊ အဝိဘူတ - မထင်
 ရှားသော၊အာရမဏေ-၌၊ဇဝနာဝသာနေ-
 ဇော၏အဆုံး၌၊ ဘဝဂ်ပါတောဝ - ဘဝဂ်၏ ကျခြင်းသည်သာ
 လျှင်၊ ဟောတိ-၏၊ တဒါရမဏပျါဒေါ-သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-
 ဝိသယပဝတ္တိ ခြေခံပါး ဤသို့ ပြားသတည်း၊ [ကထံဥပ္ပါဒဗ္ဗိတိ
 ဘဂ်ဝသေန တုန်းက ကထံ-အမေးကို ပြန်၍ အုပ်သည်။]

လွန်မှ ထင်လာသည် ဟု မဆိုထိုက်၊ ထို့ကြောင့် ထို အာရုံများနှင့် စပ်၍
 “အတိတဘဝဂ်” မရအပ်ပြီ။

ပစ္စုပ္ပန်ရုပ်အချို့ အတွက်ကား စိတ္တက္ခဏမည်မျှလွန်မှ ထင်လာသည် ဟု
 ဆိုထိုက်ပေ၏၊ ထို အာရုံမျိုးနှင့် စပ်၍ အတိတဘဝဂ် ရအပ်၏၊ သို့သော်
 ထိုရုပ်အာရုံများအတွက် ဤ ကျဉ်းမြောင်းလှသော သင်္ဂြိုဟ် ကျမ်းကလေး၌
 ကျမ်းဆရာ အထူး မမြင်ဘဲ ဘဝဂ်စလနက စ၍ ဝိထိစဉ်ကို ပြပေသည်။
 [ထိုအာရုံများ ထင်ပုံနှင့်ဝိထိအကျယ်ကို ဘာသာဒီကာ၌ရှု။]

[ဆောင်] စိတ် စေတသိက်၊ ရုပ် - တိတ် - နာဂတ်၊ ပညတ် - နိဗ္ဗာန်၊
 ထင်လာမှန်လျှင်၊ ဘဝဂ်တိတ၊ ချဘွယ်မဟုတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်ရုပ်သာ၊
 ထင်သောခါဝယ်၊ လျော်စွာနှိုင်းညှိ၊ ချခွင့်ရှိသည်၊ ယုတ္တိယုတ္တာ
 စမ်းလေလော။

ဒိဗ္ဗတာရုံစိထိ ဆိုရိုး။ ။ထင်ရှားသော အာရုံတပါးပါးသည် မနော
 ဒွါရ၌ ထင်လာသည်ရှိသော် ဘဝဂ်စလန ဘဝဂ်ပစ္စေဒ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း
 ဇော ၇ကြိမ် တဒါရုံ ၂ကြိမ်ဖြစ်ပြီးလျှင် ထို့နောက် ဘဝဂ်ဖြစ်ထိုက်သမျှဖြစ်၏။

အဝိဘူတာရုံစိထိဆိုရိုး။ ။ မထင်ရှားသော အာရုံ တပါးပါးသည်
 မနောဒွါရ၌ ထင်လာသည်ရှိသော် ဘဝဂ်စလန ဘဝဂ်ပစ္စေဒ မနောဒွါရာ
 ဝဇ္ဇန်း ဇောခုနစ်ကြိမ် ဖြစ်ပြီးလျှင် ထို့နောက် ဘဝဂ်ဖြစ်ထိုက်သမျှ ဖြစ်၏။

ဝိထိပိုင်း သရုပ် ဣတ္ထ-ဤ ကာမဇောမနောဒ္ဓါရဉ္စ၊ ဝိထိပိတ္တာနိ-
 ရေတွက်ခြင်း တို့ကို၊ တိဏေဝ - သုံးပါးတို့ဟူ၍ သာလျှင်၊
 ဤရိတာ-ဆိုအပ်ကုန်၏၊ ဝိတ္တုပ္ပါဒါ-မိတ်တို့၏ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်၊
 ဒသ-ဆယ်ပါးတို့ဟူ၍၊ ဤရိတာ-နံ၏၊ ဝိတ္တာရေနပန-အကျယ်
 အားဖြင့်ကား၊ ဧကစက္ကာလီသ - လေးဆဲ့တပါးဟူ၍၊ ဝိဘာ
 ဝယေ-ထင်စွာပြရာ၏။

အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောစကားသည်၊ ဣတ္ထ-ဤဝိထိသင်္ဂဟ
 အရာ၌၊ ပရိတ္တဇဝနဝါရော-ကာမဇောဝါရတည်း။

ဝိထိပိုင်း သရုပ် ရေတွက်ခြင်း

ဝိထိပိတ္တာနိတိဏိ—မနောဒ္ဓါရဉ္စနိ-ဇော-တဒါရုံအားဖြင့် ဝိထိပိတ်
 အမျိုးအစား ၃ မျိုးသာ ရှိ၏။

ဝိတ္တုပ္ပါဒါဒသ — မိတ်အကြိမ် အားဖြင့်ကား ဇောက ခုနစ်ကြိမ်၊
 တဒါရုံက နှစ်ကြိမ် ဥပါဒိ သောကြောင့် မိတ်တို့၏ ဥပါဒိချက် အားဖြင့် ရေ
 တွက်လျှင်မနောဒ္ဓါရဉ္စနိ-ဇော ၇ ကြိမ်၊ တဒါရုံ ၂ ကြိမ်၊ ပေါင်း ၁၀ ကြိမ်
 ဖြစ်၏။

ဝိတ္တာရေန ဧကစက္ကာလီသ—ကာမဇော၏ အလှည့်အကြိမ်ကိုပြဆိုရာ
 ကာမဇောဝါရ ဖြစ်၍ အပ္ပနာဇောများနှင့်လည်း မဆိုင်သေး၊ ကာမစိတ်
 တွင် ပဉ္စဒ္ဓါရဉ္စ သတ်သတ် ဖြစ်သော ခွေးပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀ မနောဓာတ် ၃
 တို့ကိုလည်း မရအပ်သောကြောင့်၊ အကျယ်အားဖြင့် ကြွင်းသော ကာမစိတ်
 ၄၁ သာတည်း၊ ၎င်း ၄၁ ပါးတည်းက ထိုက်သည့်အားလျော်စွာဖြစ်ရမည်
 ဟူလို။

ဝိဘူတာရုံ ဝိထိပုံ

“န ဒ မ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ တ တ”
 ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀

အဝိဘူတာရုံ ဝိထိပုံ

“န ဒ မ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ ဇ”
 ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ မနောဒ္ဓါရဉ္စ အဘယ်တရားများ ထင်လာနိုင်သနည်း။
- ခ။ စိတ် စေတသိက် ပညတ် နိဗ္ဗာန်နှင့် အတိတ် အနာဂတ် ရုပ်တရားကို
 အာရုံပြု၍ ဝိထိဖြစ်ရာ၌ အတိတ်ဘဝင် ကျထိုက်သေးသလား။
- ဂ။ အတိတ်ဘဝင် ကျထိုက်သော မနောဒ္ဓါရဉ္စထိ၏ အာရုံကား အဘယ်
 နည်း၊ လက်ံထောက်ပါ။
- ဃ။ သင်္ဂြိုဟ် အထောက်နှင့်တကွ ဝိဘူတာရုံဝိထိ ဆိုရိုးကို ပြပါ။
- င။ သင်္ဂြိုဟ် အထောက်နှင့်တကွ အဝိဘူတာရုံဝိထိ ဆိုရိုးကို ပြပါ။
- စ။ သင်္ဂဟဂါထာကို အနက်ပေး၍ “ဝိထိပိတ္တာနိတိဏေဝ” အရကို ပြပါ။
- ဆ။ ဝိတ္တုပ္ပါဒါဒသ-ဝိတ္တာရေန ဧကစက္ကာလီသ အရတို့ကို ကောက်ပါ။

**ကာမဇောဝိထိများ
 ငြိမ်း၏။**

အပ္ပနာဇောဝိထိ ၁။ ပန - အဘို့ တပါးကား၊ အပ္ပနာဇောဝိထိ ဝါရေ-အပ္ပနာဇောဝါရန္တိ၊ ဝိဘူတာ ဝိဘူတ ဘေဒေါ-ဝိဘူတာရုံ၊ အဝိဘူတာရုံဟု ကွဲပြားခြင်းသည်။ နတ္ထိ-မရှိ၊ တဒါရမဏှပ္ပါဒေါစ - တဒါရုံတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည်လည်း၊ တထာ-ထို အတူပင်တည်း၊ (မရှိဟူလို။)

၂။ ဟိ-ချဲ့ဥားအံ့၊ တတ္ထ - ထို အပ္ပနာဇောဝါရန္တိ၊ အဋ္ဌန္တိ- ဝ ပါးကုန်သော၊ ဉာဏသမ္ပယုတ္တကာမာဝစရဇောဝိနာနံ-ဉာဏ

အပ္ပနာဇောဝိထိ ။ မဟဂ္ဂုတ်လောကတ္တရဇော ၂၆ ကို အပ္ပနာဇော ဟု ခေါ်၏။ ထိုအပ္ပနာဇော စောသောစိတ် ဖြစ်လျှင်အကြိမ်ကို အပ္ပနာဇော ဝါရဟု ခေါ်သည်။ ဤစကားအရ မနောဒွါရဝိထိ၌ ကာမဇောဝါရ အပ္ပနာ ဇောဝါရ ဟု ၂ မျိုးရှိကြောင်း သိရာ၏။

၁။ **ဝိဘူတာ ဝိဘူတဘေဒေါ နတ္ထိ** ။ ။ ဈာန် မဂ် ဖိုလ်ကို ရတို့ရာ ကသိုဏ်းစသော အာရုံကို မှန်း၍ ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းသည့်အခါ ထို ကသိုဏ်း စသော အာရုံများ အလွန်ထင်ရှားစွာ ထင်ပေါ်လာမှသာ ဈာန်စသည်ကို ရနိုင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဈာန်ဇော မဂ်ဇော ဖိုလ်ဇော စောရာ အပ္ပနာ ဝိထိ၏ အာရုံမှန်လျှင် ထင်ရှားသော “ဝိဘူတာရုံ” တမျိုးသာ ဖြစ်ရမည်။ အဝိဘူတာရုံ ဟူ၍ မရှိစကောင်း “ဝိဘူတာ ဝိဘူတဘေဒေါနတ္ထိ” ဆိုသော ကြောင့် ၂ မျိုးလုံး မရှိဟု မမှတ်လင့်၊ ထို ၂ မျိုး ကွဲပြားမှုသာ မရှိသည်၊ ဝိဘူတာရုံတမျိုးကား ရှိပေသည်သာ။

တတာ တဒါရမဏှပ္ပါဒေါစ - “ကာမေ ဇဝနသတ္တာ လမ္ပနာနိ နိယမေ သထိ” စသည်ဖြင့် လာလတုံအတိုင်း ကာမဇောနောက်၌သာ တဒါရုံ ကျနိုင် ရကား ဤ အပ္ပနာဇောဝိထိ၌ တဒါရုံဖြစ်ခြင်းလည်း မရှိ။

သမ္ပယုတ် ကာမာဝစရဇောဝိထိတွင်၊ အညတရသ္မိံ - အမှတ် မထား၊ တပါးပါးသောဇောသည်။ ပရိကမ္မောပစာရာ နုလောမ ဂေါတြဘုနာမေန-ပရိကံ၊ ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘု ဟူသော နာမည်ဖြင့်၊ စတုက္ခတ္တံ၊ ဇေဝါ - လေးကြိမ်သာလျှင်သော်၎င်း၊ တိက္ခတ္တုမေဝါ - သုံးကြိမ်သာလျှင်သော်၎င်း၊ ယထာက္ကမံ-

၂။ တတ္ထဟိ၊ ပေ၊ အပ္ပနာဝိထိ မောတရဇိ-ဤစကားကား အပ္ပနာ ဝိထိ ကုပုံကို အကျယ်ပြုသော စကားတည်း။ ဘဝဂ်စလန ဘဝဂ်ပစ္ဆေဒ မနောဒွါရဝဇ္ဇန်းတို့ကား ကာမဇောဝါရအတိုင်းဖြစ်၍ မထူးပြီ။

ဉာဏသမ္ပယုတ္တ ။ ပေ၊ အညတရသ္မိံ - ကမ္မဋ္ဌာန်း ပေါက်လုခါနီး၌ ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ်၊ သို့မဟုတ် မဟာကြိယာစိတ်များသည် ဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သော စိတ်များသာ ဖြစ်ထိုက်သည်။ ထို့ကြောင့် မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း၏ အခြားမဲ့၌ မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော ဝ ပါးတွင် တပါးပါးသော ဇောသည် စော၏။

ပရိကမ္မောပစာရာ . ပေ၊ တိက္ခတ္တုမေဝါ-ထိုသို့စောရာ၌ ၄ ကြိမ် သာလျှင်သော်လည်း စောနှင့် ရှိ၏။ (ဇေ-သဒ္ဓါဖြင့် ၄ ကြိမ်ထက် မလွန်ရဟု ကန့်) ထို ၄ ကြိမ် စောရာ၌ ၎င်းဇောတို့ နာမည်ကား “၁-ပရိကမ်၊ ၂-ဥပစာရ၊ ၃-အနုလုံ၊ ၄-ဂေါတြဘု” ဟူသည်တည်း။ ၃ ကြိမ်သာလျှင် သော်လည်း စောနှင့်ရှိ၏။ (ဇေသဒ္ဓါဖြင့် ၃ ကြိမ်အောက် မယုတ်ရဟု ကန့်) ထို ၃ ကြိမ်စောရာ၌ ပရိကမ် အမည်ကို ချန်ထား။ [ဤ ပရိကမ် စသော ဇောများကို “ဥပစာရ သမာဓိဇော” ဟု ခေါ်၏။ ဥပစာရ=ဈာန် မဂ်ဖိုလ် တို့၏ အနီး ဥပစာ၌ ဖြစ်သော + သမာဓိ=တည်ကြည်သော ဇောများ။]

ယောဂီသည် မန္တပညပုဂ္ဂိုလ်၊ တိက္ခပညပုဂ္ဂိုလ် ဟု ၂ မျိုးရှိ၏။ မန္တ = နံ့သော၊ ညံ့သော + ပည = ပညာရှိသူ။ တိက္ခပည = ထက်မြက်သော ပညာ

အကြင်အကြင်အစဉ်ရှိတိုင်း၊ ဥပ္ပတ္တိတွာ-ဖြစ်ပြီး၍၊ နိဂုဒ္ဓေ-ချုပ်
သည်ရှိသော်၊ အနန္တရမေဝ-ချုပ်သည်၏ အခြားမဲ့၌သာလျှင်၊
ယထာရဟံ-တိက္ခမန္တ၊ ပုဂ္ဂိုလ်အလိုက်၊ ထိုက်သည်အားလျော်
စွာ၊ စထုတ္တဝါ-၄ ကြိမ်မြောက်သော်၎င်း၊ ပဉ္စမံဝါ- ၅ ကြိမ်
မြော်သော်၎င်း၊ ဆဗ္ဗိသတိ မဟာဂ္ဂတ လောကုတ္တရဇဝနေသု-
န္တရိဆဲခြောက်ပါးသော မဟာဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရဇဝေတို့တွင်၊
ယထာဘိနိဟာရဝသေန - အကြင်အကြင် သမထ ဝိပဿနာ
ဘဝနာစိတ်ကို ရှေးရှုဆောင်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ယံကိဉ္စိ-တရံ

ရှိသူ။ မန္တပညပုဂ္ဂိုလ်၌ အသိဉာဏ် နဲ့ရှေးကား ယခင် ဥပစာရ သမာဓိ
ဇောများ ၄ ကြိမ်တိုင်အောင် စောမှ ကိစ္စပြီး၏။ တိက္ခပညပုဂ္ဂိုလ်၌ အသိ
ဉာဏ် လျင်မြန်ကား ယခင်ဇောများ ၃ကြိမ်စောရုံမျှဖြင့် ကိစ္စပြီး၏၊ “ဇာန်-
မဂ်-ဖိုလ် များကို ရ၏” ဟုလို။

ယထာရဟံစထုတ္တဝါပဉ္စမံဝါယံကိဉ္စိဇဝနံ— မန္တပညပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌
ဥပစာရသမာဓိဇော ၄ ကြိမ်စောပြီးနောက် ၅ကြိမ်မြောက်ဝယ် အပ္ပနာဇော
စော၏။ တိက္ခပညပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ ၄ကြိမ်မြောက်ဝယ် အပ္ပနာဇောစော၏။
ထို့ကြောင့် “ယထာရဟံ” ဟု ဆိုသည်။

ဆဗ္ဗိသတိ၊ ပေ၊ ယထာဘိနိဟာရဝသေန— [ကသိုဏ်းစသော သမထ
ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်လျှင် ဇာန်ရ၏၊ အနိစ္စ ဒုက္ခ စသော ဝိပဿနာကို
အားထုတ်လျှင် မဂ် ဖိုလ် ရ၏။] ဇာန်ရအောင် အားထုတ်သူသည် မိမိ၏
သမထ ဘာဝနာစိတ်ကို ဇာန်သို့ရောက်အောင် ရှေးရှုဆောင်၏။ မဂ်ရအောင်
အားထုတ်သူကလည်း မိမိ၏ ဝိပဿနာ ဘာဝနာစိတ်ကို မဂ်ဖိုလ် ရောက်
အောင် ရှေးရှုဆောင်၏။ ဤသို့ မိမိ၏စိတ်ကို ရှေးရှုဆောင်ခြင်းကို “ယထာဘိ
နိဟာရ” ဟု ဆိုသည်။ [အဘိ—ရှေးရှု+နိဟာရ=ဆောင်ခြင်း။] ဤသို့

တရသော၊ ဇဝနံ-ဇောသည်၊ အပ္ပနာဝိထိံ - အပ္ပနာအစဉ်သို့၊
ဩတရတိ - သက်ရောက်၏။ တတော - ထို အပ္ပနာဝိထိံသို့
သက်ရောက်အခါမှ၊ ပရံ - နေ၌၊ အပ္ပနာဝသာနေ-အပ္ပနာဇော၏
အဆုံး၌၊ ဘဝဂီပါတောဝ-လျှင်၊ ဟောတိ-၏။

ယထာဘိနိဟာရ၏ အစွမ်းဖြင့် ၂၆ ပါးသော အပ္ပနာဇောတွင် ၁ ပါးပါး
သည် အပ္ပနာအစဉ်သို့ ရောက်၏။ “အပ္ပနာဇော စောသည်” ဟုလို၊ ပဌမ
ဇာန်သို့ ရှေးရှု ဆောင်လျှင် ပဌမဇာန်ဇော စောမည်၊ ဒုတိယ ဇာန်သို့ ရှေးရှု
ဆောင်လျှင် ဒုတိယဇာန်ဇော စောမည်၊ စသည်ဖြင့် သိလေ။

အစဆုံးရသော ဇာန် ဝိထိ ဖြစ်ပုံကား—ပထဝီကသိုဏ်း စသည်ကို
စီးဖြန်းတန်များသဖြင့် ဇာန် ရလုလတ်၍ ပထဝီကသိုဏ်း ပညတ် စသော အာရုံ
တခုခုသည် မနောဒွါရ၌ ထင်လာသည် ရှိသော် ဘဝဂံစလန ဘဝဂံ ပစ္စေဒ
မနောဒွါရာဇ္ဇန်း မန္တပည ပုဂ္ဂိုလ်၌ ပရိကမ် ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘု ဟု
ဥပစာရသမာဓိဇော ၄ ကြိမ်၊ တိက္ခပညပုဂ္ဂိုလ်၌ ဥပစာအနုလုံ ဂေါတြဘု ဟု
သုံးကြိမ်၊ ထို့နောက် အပ္ပနာသမာဓိဇော တကြိမ်အကျတွင် ဝိထိစဉ် ပြတ်၍
ဘဝင် ဖြစ်ထိုက်သမျှ ဖြစ်သတည်း။

မန္တပည ပုဂ္ဂိုလ်၏ အစဆုံး ရအပ်သော
ဇာန် ဝိထိပုံ

ဘ “န ဝ မ ပ ဥ န ဂေါ ဈ” ဘ
ဝဝဝ ဝဝဝ ဝဝဝ ဝဝဝ ဝဝဝ ဝဝဝ ဝဝဝ ဝဝဝ ဝဝဝ ဝဝဝ

[တိက္ခပညပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိထိ၌ ပရိကံ မပါခြင်းသာ ထူး၏။ ပ = ပရိကံ
ဥ = ဥပစာ၊ န = အနုလုံ၊ ဂေါ = ဂေါတြဘု၊ ဈ = ဇာန်။]

၃။ တက္ကဝါယာ-ထိုအပ္ပနာဇောဝါရန္တိ၊ သောမနဿသဟဂတ ဇဝနာနန္တရံ-သောမနဿသဟဂုတ်ဇော၏ အခြားမဲ့၌၊ အပ္ပနာဝိ-အပ္ပနာဇောကိုလည်း၊ သောမနဿသဟဂတာဝ-သောမနဿ သဟဂုတ် အပ္ပနာဇောကိုသာလျှင်၊ ပါဠိကဏ္ဍိတဗ္ဗာ-အလိုရှိအပ်၏။ ဥပေက္ခာသဟဂတ ဇဝနာနန္တရံ - ဥပေက္ခာ သဟဂုတ်ဇော၏ အခြားမဲ့၌၊ (အပ္ပနာဝိ-ကိုလည်း၊) ဥပေက္ခာ သဟဂတာဝ - ဥပေက္ခာသဟဂုတ် အပ္ပနာဇောကိုသာလျှင်၊ ပါဠိကဏ္ဍိတဗ္ဗာ-၏။

၃။ တက္ကသောမနဿ၊ ပေ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတာဝ-ဤစကားကား အပ္ပနာဇောဝိထိ၌ ဥပစာရသမာဓိဇောခေါ် ကာမဇောနှင့် အပ္ပနာသမာဓိ ဇောများသည် သောမနဿသဟဂုတ်ချင်း ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ချင်း ရှေ့နေခံ တူရမည် ဟု ပြသော စကားတည်း။

သောမနဿ၊ ပေ၊ သောမနဿသဟဂတာဝ-မဟာကုသိုလ် ကြိယာ သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော ၄ ပါးတွင် ၁ ပါးပါးသော ဇော နောင် မဟဂ္ဂုတ်သောမနဿသဟဂုတ်ဇော ၈, မဂ်ဖိုလ်သောမနဿ သဟဂုတ်ဇော ၃၂, ပေါင်း ၄၀ တွင် တပါးပါး စောနိုင်၏။ [ဤစကားအရ “ဒုတ္တိ”သ သုဒုညဗ္ဗာ, သုဒိတကြိယတော အဠ”ဟု ဂါထာ၌ဖြစ်လေတံ။]

ဥပေက္ခာသဟဂတ၊ ပေ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတာဝ - မဟာကုသိုလ် ကြိယာ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော ၄ ပါးတွင် တပါးပါးသော ခဇောနောင် မဟဂ္ဂုတ် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဇော ၁၀, မဂ်ဖိုလ် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဇော (ပဉ္စမဇ္ဈာန်) ၈, ပေါင်း ၁၈ တွင် တပါးပါးစောနိုင်၏။ [ဤစကား အရ “ဒွါဒသောပေက္ခကာပရံ, ဆ သန္တောန္တိ ဥပေက္ခကာ” ဟု ဖြစ်လေတံ။]

၄။ တက္ကဝါယာ-ထိုတူသောဝေဒနာရှိသောဇောဝါရန္တိလည်း၊ ကုသလဇဝနာနန္တရံ - မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော ၄ ခုတို့၏ အခြားမဲ့၌၊ ကုသလဇဝနဉ္စေဝ - မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်ဇောသည်၎င်း၊ ဟေဋ္ဌိမံ-အော်ဖြစ်သော၊ ဖလတ္တယဉ္စေဝ-ဖိုလ်ဇော ၃ ခု အပေါင်းသည်၎င်း၊ အပ္ပေတိ - အပ္ပနာ ဖြစ်၏။ ကြိယဇဝနာနန္တရံ - မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် ဇော၄ခု၏အခြားမဲ့၌၊ ကြိယဇဝနဉ္စေဝ-မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာဇော သည်၎င်း၊ အရဟတ္တဖလဉ္စေဝ - အရဟတ္တဖိုလ်ဇော သည်၎င်း၊ အပ္ပေတိ-အပ္ပနာဖြစ်၏။ ဣတိ-ဤသို့ ဖွတ်အပ်၏။

၄။ တက္ကဝါယာ-ထိုတူသောဝေဒနာရှိသောဇောဝါရန္တိလည်း၊ ကုသလဇဝနာနန္တရံ - မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော ၄ ခုတို့၏ အခြားမဲ့၌၊ ကုသလဇဝနဉ္စေဝ - မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်ဇောသည်၎င်း၊ ဟေဋ္ဌိမံ-အော်ဖြစ်သော၊ ဖလတ္တယဉ္စေဝ-ဖိုလ်ဇော ၃ ခု အပေါင်းသည်၎င်း၊ အပ္ပေတိ - အပ္ပနာ ဖြစ်၏။ ကြိယဇဝနာနန္တရံ - မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် ဇော၄ခု၏အခြားမဲ့၌၊ ကြိယဇဝနဉ္စေဝ-မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာဇော သည်၎င်း၊ အရဟတ္တဖလဉ္စေဝ - အရဟတ္တဖိုလ်ဇော သည်၎င်း၊ အပ္ပေတိ-အပ္ပနာဖြစ်၏။ ဣတိ-ဤသို့ ဖွတ်အပ်၏။

ကုသလဇဝနာ၊ ပေ၊ ဖလတ္တယဉ္စေဝ-မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော ၄ ပါးတွင် တပါးပါးနောင် မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်ဇော ၂၉, (အရဟတ္တဖိုလ်ကြည့်)အော်ဖိုလ်ဇော၁၅, ပေါင်း ၄၄ ပါးတွင် တပါးပါး စောနိုင်၏။ သို့သော် ဝေဒနာချင်းကား ရှေ့နေခံ တူရလိမ့်မည်။ [ဤစကား အရ “ပုထုဇ္ဇနာန သေက္ခာနံ, ကာမပုညတိဟေတုတော” ဟု ဂါထာ၌ လာလေတံ။]

ကြိယဇဝနာနန္တရံ၊ ပေ၊ အရဟတ္တဖလဉ္စေဝ- မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်ဇော ၄ ပါးတွင် တပါးပါးနောင် မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာဇော ၉, အရဟတ္တ ဖိုလ်ဇော ၅, ပေါင်း ၁၄ ပါးတွင် တပါးပါး စောနိုင်၏။ သို့သော် ဝေဒနာ ချင်းကား ရှေ့ နေခံ တူရလိမ့်မည်။ [ဤစကား အရ “ တိဟေတုကာမ ကြိယာတော, ဝိတရာဂါန ဗ္ဗနာ” ဟု ဂါထာ၌ လာလေတံ။]

သင်္ခတံ ၅။ သုခပုညမှာ - သောမနဿသဟဂုတ် မဟာ ကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စောနှစ်ခုမှာ ပရိ-နောဝံ၌၊ ခုတ္တိံသ - သုံးဆွဲနှစ်ပါးသော အပ္ပနာစောသည်။ သန္တောတိ - ဖြစ်၏။ ဥပေက္ခကာ-ဥပေက္ခာသဟဂုတ် မဟာကုသိုလ်ဉာဏ သမ္ပယုတ်စောနှစ်ခုမှာ ပရိ-နောဝံ၌၊ ဒွါဒသ-တဆွဲနှစ်ပါးသော အပ္ပနာစောတို့သည်။ သန္တောန္တိ - ဖြစ်ကုန်၏။ သုခိတကြိယ တော-သောမနဿသဟဂုတ် မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် စော ၂ ခုမှာ ပရိ-၌၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးသော အပ္ပနာစောတို့သည်။ သန္တောန္တိ - နံ၏။ ဥပေက္ခကာ - ဥပေက္ခာသဟဂုတ် မဟာ ကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စောနှစ်ခုမှာ ပရိ-၌၊ ဆ-ခြေခံပါးသော အပ္ပနာစောတို့သည်။ သန္တောန္တိ-နံ၏။

၅။ သင်္ခတံဂါထာ။ ။ ဤ ဂါထာတို့ကား “တတ္ထသောမနဿ သဟဂတဇနာနန္တရံ၊ ပေ၊ အရဟတ္တဖလဉ္စာတိ” ဟူသော အကျယ် ပါဠိကို အကျဉ်းချုပ်ပြသော သင်္ခတံဂါထာတို့တည်း။

ခုတ္တိံသသုခပုညမှာ - မဟာကုသိုလ် သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏ သမ္ပယုတ်စော ၂ ခု နောင် မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် သောမနဿစော ၄၊ မဂ် သောမနဿစော ၁၆၊ အောက်ဖိုလ် ၃ ခု၏ သောမနဿစော ၁၂၊ ပေါင်း ၃၂ ပါးဖြစ်၏။ “သောမနဿသဟဂတ ဇနာနန္တရံ အပ္ပနာပိ သောမနဿ သဟဂတာဝ၊ ကုသလဇနာနန္တရံ ကုသလဇနဉ္စေ ဟေဋ္ဌိမဉ္စ ဖလတ္တယ မပေတိ” ကို ထောက်။

ဒွါဒသောပေက္ခကာပရံ - မဟာကုသိုလ် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဉာဏ သမ္ပယုတ်စော ၂ ခု နောင် မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် ဥပေက္ခာစော ၅၊ မဂ်ဥပေက္ခာ

၆။ ပုထုဇ္ဇနာနံ-တိဟိတ်ပုထုဇနံပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၎င်း၊ သေက္ခာ နံ - အောက် ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် သုံးယောက်တို့၏၎င်း၊ ကာမပုည တိဟေတုတော - တိဟိတ် ကာမကုသိုလ် ၄ ခုမှာ [ကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်-၄] ပရိ-၌ စတုစက္ကာလီသ-၄၄ ပါးသော၊

စော ၄၊ အောက်ဖိုလ် ၃ ခု၏ ဥပေက္ခာစော ၃၊ ပေါင်း ၁၂ ဖြစ်၏။ “ဥပေက္ခာ သဟဂတ ဇနာနန္တရံ ဥပေက္ခာ သဟဂတာဝနှင့် ကုသလ ဇနာနန္တရံ” စသည်ကို ထောက်။

သုခိတကြိယတောအဋ္ဌ - မဟာကြိယာ သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏ သမ္ပယုတ်စော ၂ ခု နောင် မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ သောမနဿ စော ၄၊ အရဟတ္တ ဖိုလ် သောမနဿသဟဂုတ် စော ၅၊ ပေါင်း ၈ ပါးတည်း။ “ကြိယဇနာ နန္တရံ၊ ကြိယဇနံ အရဟတ္တဖလဉ္စနှင့် သောမနဿသဟဂတ ဇနာနန္တရံ” စသည်ကို ထောက်။

ဆသန္တောန္တိဥပေက္ခကာ - မဟာကြိယာ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဉာဏ သမ္ပယုတ်စော ၂ ခု နောင် မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ ဥပေက္ခာ သဟဂုတ်စော ၅၊ အရဟတ္တဖိုလ် ပဉ္စမဇာန် ၁၊ ပေါင်း ၆ ပါးတည်း။ “ကြိယဇနာနန္တရံ” စသည် နှင့် “ဥပေက္ခာသဟဂတဇနာနန္တရံ” စသည်ကို ထောက်။

ဤ ခွဲပြုပုံသည် အထူးအဆန်းမဟုတ်။ ပုထုဇဉ်သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့ သန္တာန်၌ ကုသိုလ်စိတ်သာ ဖြစ်သောကြောင့် မဟာ ကုသိုလ်စော နောင် မဟဂ္ဂုတ် ကုသိုလ်နှင့် မဂ်စော အောက် ဖိုလ်စောများ စောရလေသည်။ ရဟန္တာ သန္တာန်၌ ကြိယာစိတ်သာ ဖြစ်သောကြောင့် ကြိယာစောများနှင့် အရဟတ္တ ဖိုလ်စောသာ စောရလေသည်။ [မဂ္ဂဋ္ဌလေဋ္ဌဖြစ်သော သောတာပန် သကဒါ ဝါဂ် အနာဝါဂ်နှင့်အရဟတ္တမဂ်၌ တည်ခိုက်ပုဂ္ဂိုလ်များကို “သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်” ဟု ခေါ်သည်။ ရဟန္တာကို “အသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်” ဟု ခေါ်လေ့။]

အပ္ပနာ - အပ္ပနာဇောတို့သည်၊ သန္တောန္တိ - ဖြစ်ကုန်၏။ ဝိတရာဂါနိ-ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ တိဟေတုကာမကြိယတော-တိဟိတံ ကာမကြိယာ လေးခုမှ၊ [မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်-၄၊] ပရံ-၌၊ ဂုဗ္ဗသ-တဆဲလေးပါးကုန်သော အပ္ပနာ-တို့သည်၊ သန္တောန္တိ - နိဗ္ဗာန် (စုံလင်အောင် ထည့်ဝွတ်၍ ပေးသည်။)

အယံ - ဤ ဆိုအင်ပြီးသော စကားသည်၊ ဣတ္ထ - ဤ စိတ်သင်္ဂဟ၌၊ မနောဒွါရေ - မနောဒွါရ၌၊ ဝိတိပိတ္တပဝတ္တိနယော-ဝိတိပိတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံနည်းတည်း။

၆။ ပုဗ္ဗဇနာန၊ ပေ၊ တိဟေတုတော - တိဟိတံပုထုဇနနှင့် အောက်လေဋ္ဌသုံးယောက် သန္တာန်၌ တိဟိတံ ကာမကုသိုလ်စိတ် လေးခုသာ ပရိကမ်ဥပစာ စသော ဥပစာရ သမာဓိဇောအဖြစ်ဖြင့် စော့ခွင့်ရှိ၏။ ကြိယာဇောစော့ခွင့်မရှိ၊ [မဂ္ဂဋ္ဌ ပုဂ္ဂိုလ်မှာ စိတ္တက္ခဏ တချက်ခန့်သာ ကြာသောကြောင့် မဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ ကာမကုသိုလ်များ ဖြစ်ခွင့်မရှိရကား သေက္ခာနံ အရလေဋ္ဌသေက္ခာကိုသာ ယူ၊] စတုစက္ကာလီသ-အရ “တထာပိ ကုသလဇောနာနန္တရံ” စသော ဝါကျ၌ ပြခဲ့ပြီး၊ ရှေ့ဂါထာလာ ဒုတ္တိံသနှင့် ဒွါဒသတို့ အရပင်တည်း။

တိဟေတု ကာမကြိယတောဝိတရာဂါနိ-ရဟန္တာသန္တာန်၌ တိဟိတံကြိယာ လေးခုသာ ဥပစာရသမာဓိဇော အဖြစ်ဖြင့် စော့ခွင့်ရှိ၏။ ကုသိုလ်ဇောများ စော့ခွင့်မရှိ၊ စုဒ္ဓသ - အရကို “ကြိယဇောနာနန္တရံ” စသော ဝါကျ၌ ပြခဲ့ပြီး၊ ရှေ့ ဂါထာလာ အဋ္ဌနှင့် ဆ အရတည်း။ ဤကား အကြမ်းမျှသာ ဖြစ်သည်။ ဤ ဂါထာအရ ပုဂ္ဂိုလ် တယောက် တယောက် အတွက် အနုစိတ်၍လည်း ခွဲရာ၏။ ခွဲဟန်ကို ဘာသာဋီကာမှာ ရှုလေ။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ် ဇောများကို အပ္ပနာဇော ဟု ခေါ်သနည်း။
- ခ။ မနောဒွါရီတိတ္ထံ ဇော ဘယ်နှစ်မျိုး ရှိသနည်း။
- ဂ။ ဝိဘူတာ ဝိဘူတဘေဒေါ နတ္ထိ - အရ နှစ်မျိုးလုံးပင် မရှိဟု မှတ်ရမည်လော၊ ရှိလျှင် ထင်ရှားအောင် ပြပါ။
- ဃ။ ပရိကမ် စသော ဇော ၄ ကြိမ်သည် အပ္ပနာဇောလော၊ ကာဇောလော၊ အဘယ်ကြောင့် “ဥပစာရသမာဓိဇော” ခေါ်သနည်း။
- င။ စတုက္ခတ္တံ၊ တိက္ခတ္တံ၊ အရ ဖြစ်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ခွဲခြား၍ ပြပါ။
- စ။ တိက္ခပည ပုဂ္ဂိုလ်၌ ဘယ်နှစ်ကြိမ်မြောက်မှာ အပ္ပနာဇော စော့၍၊ မန္တပညပုဂ္ဂိုလ်၌ ဘယ်နှစ်ကြိမ်မြောက်မှာ စော့သနည်း။
- ဆ။ အစဆုံးရသော ဈာနဝိတိဆိုရိုးကို ပြပါ။
- ဇ။ ထို ဝိတိ၌ ပရိကံစသော ဇောတို့က သောမနဿ ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်လျှင် အပ္ပနာဇော၌ ဘယ်ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်မည်နည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ဈ။ မဟာကုသိုလ်ဇော ၄ ခုနောင် အပ္ပနာဇော မည်မျှ၊ မဟာကြိယာဇော ၄ ခု နောင် အပ္ပနာဇော မည်မျှ စော့နိုင်သနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ည။ ပဋ္ဌမ သင်္ဂဟဂါထာကို အနက်ပေး၍ ဒုတ္တိံသ၊ ဒွါဒသ၊ အဋ္ဌ၊ ဆ၊ အရတို့ကို ကောက်ပါ။
- ဋ။ ဒုတိယ သင်္ဂဟဂါထာကို အနက်ပေး၍၊ စတုစက္ကာလီသ အရ၊ စုဒ္ဓသ အရတို့ကို ကောက်ပါ။

တဒါရမဏနိယမ ၁။ ပန-အဘိ တပါးကား၊ ဧတ္ထ-ဤပဉ္စဒ္ဓါရ မနောဒ္ဓါရ၌၊ သဗ္ဗတာဝိ- [အတိမဟန္တိ၊ မဟန္တိ စသော] အလုံးစုံသောအပြားအားဖြင့်လည်း၊ အနိဋ္ဌ- အနိဋ္ဌ ဖြစ်သော၊ အာရမဏေ - အာရုံ၌၊ အကုသလ ဝိပါကာ နေဝ-အကုသလဝိပါကသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဉ္စဝိညာဏ သမ္ပုဋိန္ဒြနသန္တိရဏ တဒါရမဏာနိ-ပဉ္စဝိညာဉ်သမ္ပုဋိန္ဒြနိး သန္တိရဏ တဒါရုံတို့သည်၊ ဟောန္တိ-နိဇာ။

၂။ ဣဋ္ဌေ-ဣဋ္ဌဖြစ်သော၊ အာရမဏေ-အာရုံ၌၊ ကုသလ ဝိပါကာနိ(ဧဝ)-ကုသလဝိပါကသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဉ္စ

တဒါရမဏနိယမ-“မည်သည့်ဇောနောက်၌ မည်သည့်တဒါရုံဖြစ်၏” ဟု တဒါရုံကို ပိုင်းခြား မှတ်သားမှုကို “ တဒါရမဏနိယမ ” ဟု ခေါ်သည်။ တဒါရုံကို ပဝေနထား၍ ပဉ္စဝိညာဏ သမ္ပုဋိန္ဒြနိး သန္တိရဏတို့၏ နိယမ ကို လည်း ဤအခင်း၌ ပိုင်းခြား သတ်မှတ် ပြုလုပ်တံ့။

၁။ အနိဋ္ဌအာရမဏေ-အလို မရှိထိုက်သော အာရုံကို “ အနိဋ္ဌ ” ဟု ခေါ်၏။ အသေကောင်ပုတ် ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စသော မကောင်းသော အာရုံများတည်း။ ထို အာရုံများကို ကျီး-လင်းတ-ခွေး စသော သတ္တဝါ တို့က အလိုရှိနေကြသော်လည်း စင်စစ် အလိုရှိခြင်းငှါ ထိုက်တန်သော အာရုံများ မဟုတ်ချေ။

အကုသလဝိပါကာနေဝ-ထိုအနိဋ္ဌာရုံများကို ရှေး အကုသိုလ်ကြောင့် တွေ့ကြရသည်ဖြစ်၍ ထို အနိဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့သောအခါ ဇောမှတပါး စကျ ဝိညာဏ စသော ဝိထိစိတ်များသည် အဟိတ် အကုသလဝိပါက စိတ်ချည်း ဖြစ်ရမည်-ဟူလို။

ဝိညာဏ သမ္ပုဋိန္ဒြန သန္တိရဏ တဒါရမဏာနိ - တို့သည်၊ ဟောန္တိ-နိဇာ။ (စုံအောင် လိုက်ပေးသည်။)

၃။ ပန-ကား၊ အတိဣဋ္ဌေ - အတိဣဋ္ဌဖြစ်သော၊ အာရမ ဏေ-၌၊ သောမနဿသဟဂတာနေဝ - သောမနဿသဟ ဂုတ်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ သန္တိရဏ တဒါရမဏာနိ - တို့ သည်၊ ဟောန္တိ-နိဇာ။

၂။ ဣဋ္ဌေ-ဣဋ္ဌသည် သာမန် အလိုရှိထိုက်သော ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တ၊ အလွန် အလိုရှိထိုက်သော အတိဣဋ္ဌ ဟု ၂ မျိုးရှိ၏။ အတိဣဋ္ဌကို သီးခြားဆိုလတုံ ဖြစ်၍၊ ဤနေရာ၌ အလယ် အလတ်စားဖြစ်သော ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တကိုယူ၊ သာမန် လောက်သာ လှပသော အဆင်း၊ သာမန်လောက်သာ ကောင်းသောအသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့ စသည်များတည်း။

ကုသလဝိပါကာနိ - ထို ဣဋ္ဌာရုံကို ရှေး အကုသိုလ်ကြောင့်သာ တွေ့ကြ ရသည်ဖြစ်၍ ထိုအာရုံနှင့် တွေ့သည့်အခါ ဇောမှ တပါးသော ဝိထိစိတ်များ မဟာဝိပါကနှင့် အဟိတ်ကုသလဝိပါက စိတ်တို့သာ ဖြစ်ကြ၏။

[နောက်အတိဣဋ္ဌ၌ သောမနဿ သန္တိရဏ တဒါရုံ ဟု ဆိုလတုံ ဖြစ်၍၊ ဤ ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ၌ သန္တိရဏ တဒါရုံတို့သည် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် များသာ ဖြစ်ရမည် ဟု ဖွင့်ဆိုကြ၏။]

၃။ အတိဣဋ္ဌေ၊ ပေ၊ တဒါရမဏာနိ- ဘုရားရှင် စသော အာရုံ၊ အလွန်ကောင်းသောအသံ စသည်ကို “အတိဣဋ္ဌ” ဟု ခေါ်သည်။ ထို အတိ ဣဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ကြိုသည့်အခါ သန္တိရဏနှင့် တဒါရုံတို့သည် သောမနဿ သဟဂုတ် ချည်းသာ ဖြစ်ရမည်။ ပဉ္စဝိညာဏနှင့် သမ္ပုဋိန္ဒြနိး စိတ်တို့ကား သောမနဿ မရှိ၍ ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံတုန်းကနှင့် မထူးပြီ။

၄။ တက္ကသိုလ်တစ်ခုတည်းတွင်လည်း၊ သောမနဿသဟဂတ ကြိယာဇနာဝသာနေ - သောမနဿ သဟဂုတ် ကြိယာဇနာဇာ အဆုံး၌၊ သောမနဿသဟဂတတာနေဝ - သောမနဿ သဟဂုတ်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ တဒါရမဏာနိ - တဒါရုံ တို့သည်၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

၅။ ဥပေက္ခာသဟဂတကြိယာဇနာဝသာနေဝ-ဥပေက္ခာ သဟဂုတ်ကြိယာဇနာဇာ အဆုံး၌လည်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂတတာ နေဝ - ဥပေက္ခာသဟဂုတ်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ တဒါရမဏာနိ-တို့သည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

၆။ ပန-ကား၊ ဒေါမနဿသဟဂတ ဇနာဝသာနေဝ-ဒေါမနဿသဟဂုတ်ဇနာဇာ အဆုံး၌လည်း၊ တဒါရမဏာနိ စေဝ-တဒါရုံတို့သည်၎င်း၊ ဘဝင်္ဂါနိစ - ဘဝင်တို့သည်၎င်း၊

၄-၅။ တက္ကသို သောမနဿ၊ ပေ၊ ဥပေက္ခာ သဟဂတာနေဝ- ကြိယာဇနာဇာ အဆုံး၌ မည်သည် ရဟန္တာသန္တာန်၌သာ ဖြစ်ရကား၊ အာရုံအား လျော်စွာ အတိအကျနှင့် ကြိုလျှင် သောမနဿ ဇနာဇာဇာ၊ အနိဗ္ဗာန်တို့နှင့် တွေ့ကြိုလျှင် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဇနာဇာဇာ စောကြသည်၊ ထို့ကြောင့် သောမနဿကြိယာဇနာဇာ သောမနဿ တဒါရုံ (မဟာ ဝိပါက ၄, သောမနဿသန္တိရဏ ၁) ၅ ပါးတွင် တပါးပါးဖြစ်၏၊ ဥပေက္ခာ ကြိယာဇနာဇာဇာ ဥပေက္ခာတဒါရုံ (မဟာဝိပါက ၄, သန္တိရဏ ၂) ၆ ပါး တွင် တပါးပါး ဖြစ်၏။

၆။ ဒေါမနဿ သဟဂတ၊ ပေ၊ ဥပေက္ခာ သဟဂတာနေဝဘဝန္တိ- သောမနဿဝေဒနာနှင့် ဒေါမနဿ ဝေဒနာသည် လွန်စွာ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၏၊ အချင်းချင်း ရွေးသွား နောက်လိုက် မဖြစ်နိုင်ကြ၊ ထို့ကြောင့် ဒေါသ

ဥပေက္ခာသဟဂတတာနေဝ - ဥပေက္ခာ သဟဂုတ်တို့ ချည်းသာ လျှင်၊ ဘဝန္တိ-ကုန်၏။

တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ သောမနဿပဋိသန္တိကဿ - သော မနဿပဋိသန္တိသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (သောမနဿနှင့် ပဋိသန္တေ နေခဲ့သူ၏) ဒေါမနဿသဟဂတဇနာဝသာနေဝ-ဒေါမနဿ

ဇနာဇာအဆုံး၌ တဒါရုံဖြစ်ခွင့်ကြိုလျှင် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် တဒါရုံသာဖြစ်ရ မည်၊ တဒါရုံဖြစ်ခွင့်မကြိုဘဲ (ဇနာဝါရ ဝိထိဖြစ်၍) ဇနာဇာဇာ ဘဝင်ကျရ လျှင်လည်း ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဘဝင်သာ ကုရမည် ဟူလို။

[ဆောင်] ဤဝယ်သနစ်, အရင်းစစ်က, ဥပေက္ခာကြိယာ, ဒေါသာခြောက် နောက်, တဒါခြောက်တည်း၊ ကြိယာဇနာဇာဇာ၊ ကြွင်းငြား ဆဲရှစ်, ဇနာဇာဇာဖြစ်သည်, ဆဲတစ် တဒါရုံပေါင်းတည်း။

ဤဝယ်သနစ် အရင်းစစ်က-ဤအရာဝယ် ထိုထိုဇနာဇာဇာ တဒါရုံတို့ကို စနစ်ကျကျ အရင်းကစလျက် စိစစ်ရေတွက်သည် ရှိသော်.....

ဥပေက္ခာကြိယာ၊ ပေ၊ တဒါခြောက်တည်း-မဟာကြိယာဥပေက္ခာဇနာဇာ ၄, ဒေါသာဇနာ ၂, ၎င်းဇနာခြောက်ပါးနောက်၌ မဟာဝိပါက ၄, သန္တိ ရဏ ၂, ပေါင်း ဥပေက္ခာသဟဂုတ် တဒါရုံ ၆ ပါး ဖြစ်နိုင်သည်။

ကြိယာဇနာဇာဇာ - မဟာကြိယာ သောမနဿသဟဂုတ်ဇနာ ၄ ပါး တယ်တုပ္ပါဒ်ဇနာ ၁, ဤငါးပါးနောက် သောမနဿ တဒါရုံ (မဟာ ဝိပါက ၄, သန္တိရဏ ၁,) ၅ ပါး ဖြစ်နိုင်သည်။

ကြွင်းငြား၊ ပေ၊ တဒါရုံပေါင်းတည်း-ကြွင်း အကုသိုလ်ဇနာ ၁၀, မဟာ ကုသိုလ်ဇနာ ၈ နောက်, တဒါရုံ ၁၁ ပါးလုံး ဖြစ်နိုင်သည် ဟူလို။

တသ္မာယဒိ၊ ပေ၊ တဒါရုံမဏသန္တဝေါနတ္ထိ-သောမနဿ သဟ ဂုတ်စိတ်နှင့် ပဋိသန္တေ နေခဲ့သူမှာ ပဝတ္တိအခါ အမြဲဖြစ်သော ဘဝင်လည်း

သဟဂုတ်ဇော၏ အဆုံး၌၊ တဒါရမဏသန္တဝေါ - တဒါရုံ၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းသည်၊ ယဒိနုတ္ထိ-အကယ်၍မရှိအံ၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ ယံကိဉ္စိ - အမှတ်မထား၊ တပါးပါးသော၊ ပရိဝိတပုဗ္ဗံ - ရှေး၌ လေ့ကျက်အပ်သော၊ ပရိတ္တာရမဏံ-ကာမအာရုံကိုအာရုဏ္ဏ-အာရုံ ပြု၍၊ ဥပေက္ခာသဟဂတသန္တိရဏံ - ဥပေက္ခာသဟဂုတ်သန္တိရဏစိတ်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ - ဖြစ်၏။ တံ - ထိုဥပေက္ခာ

သောမနဿသဟဂုတ်စိတ်ချည်းသာ ဖြစ်ရိုး ရှိသည်။ [တဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေဘဝင်စုတိစိတ်တို့ တမျိုးတည်း တခုတည်းသာ ဖြစ်ကြောင်းကို မိန့်လတံ့။] ထို့ကြောင့် သောမနဿနှင့် ပဋိသန္ဓေ နေခဲ့သူ၏ သန္တာန်၌ ဒေါသဇော အဆုံးဝယ် (တရံတရ အကြောင်းမျိုးတို့မှကြောင့်) တဒါရုံ ဖြစ်ခွင့်မရလျှင် ဘဝင်ကျရလိမ့်မည်။ ထိုဘဝင်သည် သောမနဿ ဘဝင်ဖြစ်အံ့၊ ဒေါသဇောနှင့် ရှေ့နောက်မတူ ကပ်ဖွဲ့ဖြစ်၏။ ဥပေက္ခာဘဝင်ဖြစ်အံ့၊ မူလပဋိသန္ဓေနှင့် မသင့်လျော်ချေ။

တဒါယံ ကိဉ္စိ၊ ပေ၊ သန္တိရဏဥပ္ပဇ္ဇတိ - ဤသို့ တဒါရုံလည်း ဖြစ်ခွင့်မရ၊ ဘဝင်လည်းမကျသဘဲ အခက်အခဲကြုံရာ အခါဝယ်၊ ရှေ့က ဒေါသဇောနှင့်လည်းလျော် - နောက်က သောမနဿ ဘဝင်နှင့်လည်း သင့်တော်သော ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တိရဏစိတ်က အာဂန္တုက ဘဝင်ကိုစွဲ တပ်လျက် ဖြစ်လာရသည် ဟု - ဆရာတို့ ဆိုကြသတတ်။ [ပဋိသန္ဓေနှင့်တူစွာ ရိုးရာကြံမြဲ အာဝါသိက ဘဝင် မဟုတ်၊ ယခုမှ လတ်တလော ဖြစ်ရသော ဘဝင်ဖြစ်၍ “အာဂန္တုကဘဝင်” ဟု ခေါ်သည်။]

ပရိဝိတပုဗ္ဗံ ပရိတ္တာရမဏမာရဗ္ဗ - ၎င်း သန္တိရဏစိတ်သည် ယခု ဒေါသဇောကျသော ဝိထိ၏အာရုံကို အာရုံမပြုနိုင်၊ ရှေးက အလေ့အလာ များသော ကာမအာရုံ တပါးပါးကို အာရုံပြုသည်၊ ဥပမာ - ရူပါရုံပေါ်၌

သဟဂုတ် သန္တိရဏစိတ်ကို၊ အနန္တဂိတွာ - အခြားမဲ့ ပြု၍၊ ဘဝင်ပိတောဝ - သောမနဿ ဘဝင် ကျသည် သာလျှင်၊ ဟောတိ-၏။ ဣတိ-ဤသို့၊ အာစရိယာ-ဆရာတို့သည်၊ ဝဒန္တိ-မိန့်ဆိုကြကုန်၏။ [“ အနန္တဂိတွာ - အနန္တရပစ္စည်းပြု၍ ” ဟု ရှေးအနက် ရှိ၏။]

၇။ တထာ-ထိုမှတပါး၊ ကာမာဝစရဇဝနာဝသာနေဇဝ-ကာမာဝစရဇော၏ အဆုံး၌ သာလျှင်၊ ကာမာဝစရ သတ္တာနံ ဇဝ-ကာမာဝစရသတ္တာတို့၏ သန္တာန်၌သာလျှင်၊ [ဇဝ-လိုက်] အာရမဏဘူတေသု-အာရုံ ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ကာမာဝစရ ဓမ္မေသျှေဝ-ကာမာဝစရ တရားတို့၌သာလျှင်၊ တဒါရမဏံ - တဒါရုံကို၊ ဣစ္ဆန္တိ - အလိုရှိကြကုန်၏။ ဣတိ - ဤကား တဒါရမဏနိယမ အပြီးတည်း။

၈။ ကာမေ-ကာမတုံ၌၊ (ပရိယာပနာနံ-အကျုံးဝင် သံဟ ကုန်သော၊) ဇဝနသတ္တာလမ္ဗနာနံ- ဇော၊ သတ္တာ၊ အာရုံတို့၏၊ နိယမေ - အမှတ်အသားသည်၊ သတိ-ရှိသော်၊

အလေ့အလာ ဝါသနာများသာလျှင် ရူပါရုံကို အာရုံပြုမည်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သိလေ၊ ထို အာရုံများသည် အနိဋ္ဌာရုံဖြစ်အံ့၊ အကုသလဝိပါက် သန္တိရဏ သာ ဖြစ်ခွင့်ရှိ၏။ ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တ-အတိဇ္ဈာရုံ ဖြစ်အံ့၊ ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာ သန္တိရဏစိတ်သာ ဖြစ်ခွင့် ရှိသည်။ ထို ဥပေက္ခာသန္တိရဏ၏ အခြားမဲ့၌ကား ရိုးရာကျမြဲဖြစ်သော သောမနဿ ဘဝင်ကျခွင့် ရလေတော့၏။

၇။ တထာကာမာဝစရ၊ ပေ၊ ဣစ္ဆန္တိ - ၁-ကာမဇော၊ ၂-ကာမတုံသားသတ္တာ၊ ၃-ဝိဘူတာရုံ သို့မဟုတ် အတိမဟန္တာရုံ ဖြစ်သော ကာမတရား၊ ဤအကြောင်း သုံးပါးရမှ တဒါရုံ ကျနိုင်သည်။

ပိဘူတေ-ပိဘူဘာရုံ၌၎င်း၊ အတိမဟန္တေ-အတိမဟန္တာရုံ၌၎င်း၊ တဒါရမဏံ-တဒါရုံကို၊ ဤရိတံ-ဆိုအပ်၏။

ဣတ္ထ-ဤ ဝိထိသင်္ဂဟ၌၊ အယံ - ဤ ဆိုအပ်ပြီးသည်ကား၊ တဒါရမဏနိယမော-တဒါရုံကိုမှတ်သားခြင်းတည်း။

၈။ သင်္ဂဟဂါထာ ကား ၇ နံပါတ်ကို အကျဉ်းချုပ်သောဂါထာတည်း။

လေ့ကျင့်ခန်း၊ မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်ကို တဒါရမဏနိယမ ဟု ခေါ်သနည်း။
- ခ။ အဘယ်အာရုံမျိုးကို အနိဋ္ဌာရုံဟု ခေါ်သနည်း၊ ထိုအနိဋ္ဌာရုံနှင့်ကြိုသည့် အခါ ဘယ် ဝိပဿနာများ ဖြစ်သနည်း။
- ဂ။ အဘယ် အာရုံမျိုးကို ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ ဟု ခေါ်သနည်း၊ ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ၌ အဘယ် ဝိပဿနာများ ဖြစ်သနည်း။
- ဃ။ အဘယ် အာရုံမျိုးကို အတိဋ္ဌာရုံ ဟု ခေါ်သနည်း၊ အတိဋ္ဌာရုံ၌ အဘယ် ဝိပဿနာများ ဖြစ်သနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- င။ တဒါရုံ ချမှတ်နိုင်ရာ လင်္ကာအချုပ်နှင့်တကွ အဓိပ္ပါယ်ပြပါ။
- စ။ သောမနဿ ပဋိသန္ဓေနေခွဲသူ၏ ဒေါသဇော အဆုံး၌ တဒါရုံကျခွင့် မရလျှင် အဘယ်ကြောင့် ဘဝင် မချထိုက်သေးသနည်း။
- ဆ။ ဘဝင် မချထိုက်လျှင် အဘယ်စိတ် ဖြစ်သနည်း၊ ထိုစိတ်သည် အဘယ် တရားကို အာရုံပြုမည်နည်း။
- ဇ။ ထိုစိတ်ကို အဘယ်ကြောင့် အာဂန္တုက ဘဝင် ဟု ခေါ်ကြသနည်း၊ အာဂန္တုက ဘဝင်ရှိလျှင် အာဝါသိကဘဝင်ကား အဘယ်နည်း။
- ဈ။ တဒါရုံကျနိုင်ခြင်း၏ အင်္ဂါကို သင်္ဂြိုဟ် အထောက်နှင့် တကွ ပြပါ။

၁။ စ - အတို့တပါးကား၊ ဇဝနေသု - ဇောတို့တွင်၊ ပရိတ္တဇဝနဝိထိယံ - ကာမဇော ဝိထိ၌၊ ကာမာဝစရဇဝနာနိ-ကာမာဝစရဇောတို့သည်၊ သတ္တက္ခတ္တံ၊ ဇေဝါ- ခုနစ်ကြိမ်သာလျှင်သော်၎င်း၊ (နေ့မှ့ဇေဝကိုလိုက်စေ) ဆက္ခတ္တံ၊ မေဝါ-ခြောက်ကြိမ် သာလျှင် သော်၎င်း၊ ဇဝန္တိ-လောကုန်၏။

၂။ ပန-ကား၊ မန္တပွဲဝတ္တိယံ - အဟုန်ရော့ခွဲ၊ နံ့နံ့နံ့ ဖြစ်ရာ အခါ၌၊ မရဏကာလာဒီသု - စုတေခါနီးကာလ အစရှိသည် တို့၌၊ ပဗ္ဗဝါရမေဝ-ငါးကြိမ်သာလျှင်၊ (ဇဝန္တိ-နိ၏။)

ဇဝနနိယမ။ ။ ဇောကို ပိုင်းခြားမှတ်သား၍ ပြသော စကားရပ်ကို “ဇဝနနိယမ” ဟု ခေါ်သည်။ [နိယမ=မှတ်သားသော စကား။]

၁။ ပရိတ္တဇဝန၊ ပေ၊ ဇဝန္တိ - ဤစကားကား ကာမဇောတို့၏ ပကတိ ရိုးရာအခါ၌ စောပုံကိုပြသော စကားတည်း။ အတိမဟန္တာရုံဝိထိ စသည်၌ ပြခဲ့သော ကာမဇောတို့ ၇ ကြိမ်သော်လည်း စောတတ်၏။ သို့မဟုတ် ၆ ကြိမ် သော်လည်း စောတတ်၏။ [သတ္တက္ခတ္တံ၊ ဇေဝ - ၌ ဇေဝသွါဖြင့် ၇ ကြိမ်ထက် မလွန်ရဟု ကန့်၊ ဆက္ခတ္တံ၊ ဇေဝ-၌ ဇေဝသွါဖြင့် ၆ ကြိမ်အောင် မယုတ်ရဟု ကန့်၊ အချို့ဋီကာတို့ ဖွင့်ပုံကို တာသာဋီကာ၌ ရှု။]

၂။ မန္တပွဲဝတ္တိ၊ ပေ၊ ပဗ္ဗဝါရမေဝ - မန္တ=နံ့သည်၊ အဟုန်မပြင်းလှ၊ ရော့ခွဲရုံရှိသည်။ “စိတ်ဇော အားသေးသည်” ဟုလို။

မရဏကာလာဒီသု - မရဏကာလ=စုတေခါနီးအခါ၊ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် သစ်ပင်မှကျမှု ရေနစ်မွှန်းမှု စသည်ကြောင့် တွေ့ဝေမိန်းမော သေငယ်ဇောဖြင့် မျော၍ နေရာ-မုတ္တာကာလ၊ သတိကင်း၍ မွေနေရာ - ပိသညီဘူတကာလ၊

၃။ ပန-ကား၊ ဘဝဝတော - မြတ်စွာဘုရား၏ ယမက ပါဠိဟာရိယကာလာဒီသု- ရေ ဖီးအရံ ဖြစ်သော တန်ခိုးပြာဋိ ဘာကို ပြရာကာလ အစရှိသည်တို့၌ လဟကပ္ပဝတ္တိယံ-လျှင် မြန်စွာ ဖြစ်ရာအခါ၌၊ စက္ကာရိဝါ-၄ ကြိမ်သော်လည်း ဖြစ်ကုန် သော၊ ပဉ္စဝါ-၅ ကြိမ်သော်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ စိတ္တာနိ-ပစ္စဝေက္ခဏာဖော်စိတ်တို့သည်၊ ဘဝန္တိ-နံ၏၊ ဣတိ ပိ-ဤသို့လည်း၊ ဝဒန္တိ-အဋ္ဌကထာဆရာတို့ ဆိုကြကုန်၏။

မွေးဘွားခါစ - အတိတရုဏကာလ၊ စသည်ကိုယူ၊ ဤ မရဏကာလစသည် တို့၌ မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်၏ အားနည်းခြင်းကြောင့် ကာမဇောတို့ ၅ ကြိမ် လောက်သာ စောကြရသည်။

[ဆောင်] မရဏကာလာ၊ အာဒိမှာဖြင့်၊ မုစ္ဆာ တရှိ၊ ဝိသည့်နှင့်၊ အတိ တရုဏ၊ စသည့်ကာလ၊ ဟူသမျှ၊ ယူရမှတ်လေလော။

၃။ ဘဝဝတော၊ ပေ၊ စိတ္တာနိဘဝန္တိ - မြတ်စွာဘုရား၏ တန်ခိုး ပြာဋိဟာကို ပြတော်မူရာ အခါ၌ လက်ဝဲဘက်က မီးအလျှံထွက်အောင် ဖျာန် အဘိညာဉ် ဝင်စားရ၏၊ ထို့နောက် ဖျာန်အဘိညာဉ်၌ ပါသော ဖျာန်အင်္ဂါ တွေကို ဆင်ခြင်တို့ရာ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝိထိခေါ် ကာမဇော ဝိထိများ ဖြစ်ရ၏၊ ထို့နောက် လက်ယာဘက်က ရေအယဉ် ထွက်လာအောင် ဖျာန်အဘိညာဉ် ဝင်စားရ၏၊ ဖျာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်ရ၏။

ဤသို့ မီးအလျှံ ထွက်လာအောင် စိတ်အစဉ်တမျိုး ရေအယဉ် ထွက်လာ အောင် စိတ်အစဉ်တမျိုးဖြစ်သော်လည်း၊ ကြည့်ရှု ဖူးမျှော်သူတို့က မီးနှင့် ရေ စုံဘက်၌ တပြိုင်နက် ထွက်လာသည်ဟု ထင်ကြရလေသည်။ ထိုသို့ တပြိုင်နက် ထွက်လာသည်ဟု ထင်ရလောက်အောင်ပင် အဆောတလျှင် ဖန်ဆင်းရမည့်

၄။ ပန-ကား၊ အာဒိကမ္မိကဿ-အစဆုံး ကမ္မဋ္ဌာန်း အား ထုတ်မှု ရှိသော ဝုဂ္ဂိုလ်၏။ ပဌမကပ္ပနာယံ - ရှေးဦးစွာသော အပ္ပနာ၌၊ မဟဂ္ဂတဇဝနာနိ-မဟဂ္ဂုတ်ဇောတို့သည်၊ ဧကဝါရ မေဝ-တကြိမ်သာလျှင်၊ ဇဝန္တိ-စောကုန်၏(လိုက်)၊ အဘိညာ ဇဝနာနိစ - အဘိညာဉ်ဇောတို့သည်လည်း၊ သဗ္ဗဒါဝိ - အခါ ခပ်ထိမ်းလည်း၊ ဧကဝါရမေဝ-လျှင်၊ ဇဝန္တိ-နံ၏၊ တတော- ထိုတကြိမ်မှ၊ ပရံ - ၌၊ ဘဝဂံပါတော-သည်၊ (ဟောထိ-၏)။

အခမ်းအနားဖြစ်၍ ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိ၌ ပါသော ကာမဇောတို့ စိန်ပြေနပြေ စောနေ၍ မရ၊ ၄ ကြိမ်ခန့် ၅ ကြိမ်ခန့်ဖြင့် ကိစ္စ ပြီးအောင် အရေးတကြီး စောကြရလေသည်။ အရေးတကြီးမဟုတ်လျှင် ပစ္စဝေက္ခဏာ ဇောတို့ ၇ ကြိမ် ပင် စော၏။ [ဝိထိစဉ်နှင့်အကျယ်ကို ဘာသာဋီကာမှာရှု။]

၄။ အာဒိကမ္မိကဿ-ထိုထိုဖျာန် အတွက် အစဆုံး ကမ္မဋ္ဌာန်း အား ထုတ်မှုရှိသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်ကို “အာဒိကမ္မိကပုဂ္ဂိုလ်” ဟု ခေါ်သည်။ ဥပမာ-ပဌမဖျာန်ရပြီးနောက် ဒုတိယဖျာန်ကို စ၍ အားထုတ်ပြန်လျှင် ဒုတိယ ဖျာန်အတွက် အာဒိကမ္မိက ပုဂ္ဂိုလ်ပင် ဖြစ်သည်။ အထက်ဖျာန်တို့ကို အား ထုတ်ရာ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။

ပဌမကပ္ပနာယံ - ထိုကဲ့သို့ အားထုတ်ရာ၌ ပဌမ-ပဌမ ရအပ်သော ဖျာန်ကို “ပဌမကပ္ပနာ” ဟု ခေါ်သည်။ [ပဌမက-ရှေးဦးစွာဖြစ်သော- အပ္ပနာ-အပ္ပနာဖျာန်။]

မဟဂ္ဂတဇဝနာနိဧကဝါရမေဝ-ထို အစဆုံးရအပ်သော ဖျာန်ဝိထိ ခမ်း၌ ဖျာန်ဇော ဟူသမျှ ၁ ကြိမ်သာ စောရမည်-ဟူလို၊ [နောက်ထပ် ဖျာန်ဝင်စားသည့်အခါ၌ကား အကြိမ်များစွာ စောလိမ့်မည်။]

၅။ ပန-ကား၊ စက္ကာရော-လေးပါးကုန်သော၊ မဂ္ဂုပ္ပါဒါ-ဥပါဒိသောမဂ်တို့သည်။ ဇေကစိတ္တက္ခလင်္ကာ - တာရသောစိတ္တက္ခလင်္ကာကုန်၏။ တတော-ထိုတကြိမ်မှ၊ ပရ-၌ နွေတိဏိပလ စက္ကာဒိ- ၂ ကြိမ်၊ ၃ ကြိမ်သောဖိုလ်စိတ်တို့သည်။ ယထာရဟံ-မန္တတိက္ခပုဂ္ဂိုလ်အလိုက်၊ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဥပ္ပန္နန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။ တတော-ထိုဖိုလ်စိတ်တို့မှ၊ ပရ-နောက်၌၊ ဘဝဂ်ပါတော-သည်။ ဟောတိ-၏။

၆။ နိရောဓသမာပတ္တိကာလေ - နိရောဓ သမာပတ်ကို ဝင်စားခါနီးကာလ၌၊ ဇိက္ခတ္တံ - နှစ်ကြိမ်၊ စတုတ္ထာရူပဇဝနံ-

အဘိညာဇဝနာနိဿယဒါဒိကောဂါရမေဝ— [သဗ္ဗဒါဒိကို အဘိညာဇဝနာနိဿယာ တွဲ၍ အဓိပ္ပါယ်မှတ်၊ မဟဂ္ဂတဇဝနာနိဿယံ မတွဲမိစေနှင့်၊] အဘိညာဇဝနာတို့ကား ပဌမရစ အခါ၌ ဖြစ်စေ၊ နောက်အခါ၌ ဖြစ်စေ၊ အခါခပ်သိမ်း ၁ ကြိမ်သာ စောသည် ဟူလို။

၅။ စက္ကာရောပန၊ ဗေ၊ ဥပ္ပန္နန္တိ-မဂ်ဖိုလ်တို့သည် တကြိမ်သာ ဖြစ်ရိုးရှိကုန်၏။ တကြိမ်ပြီးသည်နှင့်တပြိုင်နက် ဖိုလ်စော ဆက်၍ စော၏။

ယထာရဟံ ခွေတိဏိ— ထိုသို့ ဖိုလ်စောစောရာဝယ် မန္တပညပုဂ္ဂိုလ်၌ ၂ ကြိမ်၊ တိက္ခပညပုဂ္ဂိုလ်၌ ၃ ကြိမ်၊ ဤသို့ ထိုက်သင့်သလို စောကြရသည်။ [မ=မဂ်။ ဖ=ဖိုလ်။]

မန္တပညပုဂ္ဂိုလ်၏ မဂ္ဂစိတ်ပုံ

ဘ “န ဒ မ ပ ဥ န ဝေါ မ ဖ ဖ” ဘ
ဝဝဝ ဝဝဝ ဝဝဝ ဝဝဝ ဝဝဝ ဝဝဝ ဝဝဝ ဝဝဝ ဝဝဝ ဝဝဝ ဝဝဝ

စတုတ္ထအာရူပဇဝသံညံ၊ ဇဝတိ-စော၏။ တတော-ထိုစတုတ္ထာရူပဇဝသံညံ၊ ပရ-၌၊ နိရောဓံ - စိတ် စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်တို့၏ ချုပ်ခြင်းသို့၊ ဗုသထိ - ရောက်၏။ ဝုဠာနကာလေပ - နိရောဓ သမာပတ်မှ ထရာကာလ၌လည်း၊ အနာဂါပိပလံဝါ-အနာဂါမိ ဖိုလ်စောသည်သော်၎င်း၊ အရဟတ္တဖလံဝါ - အရဟတ္တဖိုလ် စောသည်သော်၎င်း၊ ယထာရဟံ-အနာဂါမိ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ် အလိုက်၊ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဇေကဝါရံ-တကြိမ်၊ ဥပ္ပန္နန္တိ တွာ-ဖြစ်ပြီး၍၊ နိရုဇ္ဈေ - ချုပ်သည်ရှိသော်၊ ဘဝဂ်ပါတောဝ-သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ-၏။

၆။ နိရောဓသမာပတ္တိ— [နိရောဓ = ချုပ်ခြင်းသို့ + သမာပတ္တိ = ကောင်းစွာ ရောက်ခြင်း။] စိတ် စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်၏ အစိုက်အတန့်မျှ ချုပ်ငြိမ်းမှုသို့ ကောင်းစွာရောက်နေခြင်းကို “နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားသည်” ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုကြသည်။] တစုံတခုသောအရပ်၌ ဝင်ရောက် ခံစားနေသည် ဟု မမှတ်မှားလင့်။] ထို သမာပတ်ကို အနာဂါမိနှင့် ရဟန္တာများသာ ဝင်စားနိုင်၏။

ဇိက္ခတ္တံစတုတ္ထာရူပဇဝနံ — ဤနိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားခါနီး၌ စတုတ္ထအာရူပဇဝင် နေဝသညာ နာသညာယတနဇော (အနာဂါမိဖြစ်လျှင် ကုသိုလ်စော၊ ရဟန္တာဖြစ်လျှင် ကြိယာစော) ၂ ကြိမ်စီစောသည်။

တတောပရံနိရောဓံ— ထို့နောက်သမာပတ်အတွင်း၌ စိတ်စေတသိက် များ ဆက်လက်၍ မဖြစ်သေး။ စိတ်စေတသိက်များ မဖြစ်လျှင် စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ရသော စိတ္တဇရုပ်များလည်း မကြာခင် ရပ်စဲလေတော့၏။ သမာပတ် အတွင်း၌ ကမ္မဇ ဥတုဇ အဟာရဇ ရုပ်များသာ ဖြစ်၏။

၇။ သဗ္ဗတ္ထာပိ - အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ သမာပတ္တိစိတ်ထိယံ-ဈာနသမာပတ္တိ၊ ဗလသမာပတ္တိစိတ်၌၊ ဘဝင်္ဂိသဘာတောပိယ-ဘဝင်အယဉ်သည်ကဲ့သို့၊ စိတ်နိယမော-ဇောအစဉ်ကို မှတ်သားဘွယ်သည်။ နတ္ထိ-မရှိပြီ၊ ဣတိကတွာ-ဤအကြောင်းကြောင့်၊ ဗဟူနိဝိ-များစွာသော ဇောတို့ကိုလည်း၊ လက္ခန္ဓိ-ရအပ်ကုန်၏။ ဣတိ-ဤတွင် ဇောနိယမ အပြီးတည်း။

၇ နှာနကာလေ၊ ပေါနိရုဗ္ဗေ - စိတ်စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်များ ပြန်၍ ဖြစ်ပေါ်လာမှုကိုပင် “ နိရောဓသမာပတ်မှထသည် ” ဟု ခေါ်စမှတ် ပြုသည်။ [အိပ်ရာမှထလာသလို ထလာသည်ဟု မမှတ်လင့်၊] သမာပတ်မှထသည်အခါ အနာဂါမ်ဖြစ်လျှင် အနာဂါမ်ဖိုလ်၊ ရဟန္တာဖြစ်လျှင် အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်များ ပဌမဆုံးတကြိမ်မျှ ပေါ်လာပြီးနောက် ဘဝင်ကျလေ၏။ [ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ အကျယ်လာဥးလတ်။]

၇။ သဗ္ဗတ္ထာပိ၊ ပေါလက္ခန္ဓိ - ဈာန်သို့ ကောင်းစွာရောက်ခြင်း၊ ဈာန်ဇောချည်း ထပ်ကာထပ်ကာ များစွာဖြစ်နေခြင်းကို “ ဈာနသမာပတ္တိ၊ ဝါ-ဈာန်ဝင်စားသည် ” ဟု ခေါ်၏။ ဖိုလ်ဇောချည်း ထပ်ကာထပ်ကာ များစွာ ဖြစ်နေခြင်းကို “ ဗလသမာပတ္တိ၊ ဝါ - ဖိုလ်ဝင်စားသည် ” ဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤ သမာပတ်များအတွင်း၌ ဈာန်ဇော ဖိုလ်ဇောများ “ မည်မျှဖြစ်သင့်၏ ” ဟု မှတ်သားဘွယ်မရှိ၊ အများအပြားပင် ဖြစ်နိုင်ပေသည်။

ဣတိကတွာဗဟူနိဝိ၌ ပိသဒ္ဓါဖြင့် ဈာန်ဝင်စားမှု ဖိုလ်ဝင်စားမှု၌ အလေ့အလာ မရ-အဝါးမဝသေးခင် ၂ ကြိမ် ၃ ကြိမ်စသည်ဖြင့် အနည်းငယ်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်ကို ဆည်းသည်။

၈။ ပရိတ္တာနိ-ကာမဇောတို့ကို၊ သတ္တက္ခတ္တိ-အလွန်အားဖြင့် ချွန်ကြိမ်၊ မတာနိ-သိအပ်ကုန်၏။ (မတာ-ကို ပြင်၍လိုက်၊) မဂ္ဂါဘိညာ-မဂ်ဇော အဘိညာဉ်ဇောတို့ကို၊ သက္ခိ - တကြိမ်၊ မတာ - သိအပ်ကုန်၏။ အဝသေသာနိ - ကြွင်းကုန်သော၊ ဇောနိ - ဇောတို့ကို၊ ဗဟူနိဝိ - အကြိမ်များစွာတို့ကိုလည်း၊ လက္ခန္ဓိ-ရအပ်ကုန်၏။

ဣတ္ထ-ဤ စိတ်သင်္ဂဟ၌၊ အယံ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော စကားသည်၊ ဇောနိယမေဇ-ဇောကို ပိုင်းခြား မှတ်သားခြင်းတည်း။

၈။ သင်္ဂဟဂါထာ။ ။ သတ္တက္ခတ္တိ၊ ပရိတ္တာနိ-အရ “ ကာမဇောတို့ ၇ ကြိမ် စောနိုင်၏ ” ဟူသော စကားကား အလွန်ဆုံးကို ပိုင်းခြား၍ မြှောသော စကားတည်း။ ၆-၅-၄ ကြိမ် စောနိုင်သေးသည်ကိုလည်း အကျယ် ပါရှိပြန်၍ ကြည့်သဖြင့် သိသင့်လေပြီ။

မဂ္ဂါဘိညာသက္ခိ - ကား “ အဘိညာဇောနိစ သဗ္ဗဒါပိ ကေဝါရ မေနှင့် စတ္တာရောပန မဂ္ဂုပ္ပါဒါ ” ကို ချုံးသော စကားတည်း။

အဝသေသာနိ၊ ပေါဗဟူနိဝိ - ကြွင်းသော ဈာန်ဇော ဖိုလ်ဇောတို့ကား အကြိမ်ပေါင်း များစွာလည်း စောနိုင်၏။ ဗဟူနိဝိ၌ ပိသဒ္ဓါဖြင့် အနည်းငယ်ကို ဆည်း၏။ ထို့ကြောင့် ဈာန်ရစအခါ၌ ၁ ကြိမ်၊ နိရောဓ သမာပတ်ဝင်စားခါနီးအခါ၌ စတုတ္ထာရုပ္ပဇောတို့ ၂ ကြိမ်၊ မဂ်ရပြီးစ အခါ၌ ဖိုလ်ဇောများ ၂ ကြိမ် ၃ ကြိမ်၊ နိရောဓသမာပတ်မှ အထ၌ ၁ ကြိမ်၊ ဤသို့ အနည်းငယ်လည်း စောနိုင်၏ ဟု ပါဠိအကျယ်ကို ကြည့်၍ ပေါင်းဆည်းပုံ သိလေ။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

က။ အဘယ် စကားရပ်ကို ဇောနိယမ ဟု ခေါ်သနည်း။

- ခ။ ကာမဇောတို့ ပကတိအခါ၌ အကြိမ်ပေါင်း မည်မျှ၊ မရဏကာလ စသည်တို့၌ အကြိမ်ပေါင်း မည်မျှ စောသနည်း။
- ဂ။ မရဏကာလာခါ၌ အာဒိဖြင့် ဘယ်ကာလများကိုယူရမည်နည်း၊ လင်္ကာ ထောက်ပါ။
- ဃ။ တန်ခိုးပြသောအခါ စသည်၌ ပစ္စဝေက္ခဏာဇောများ အကြိမ်ပေါင်း မည်မျှ စောသနည်း။
- င။ အာဒိကမ္မိက၏ ပဌမအပ္ပနာဇာန်သည် အကြိမ်မည်မျှ ဖြစ်သနည်း။
- စ။ အဘယ် ပုဂ္ဂိုလ်ကို အာဒိကမ္မိကပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဆ။ အဘိညာဉ်ဇောများသည် ဘယ်အခါ၌ တကြိမ်သာ စောသနည်း။
- ဇ။ မဂ်ဇောတို့ အကြိမ်မည်မျှ စောသနည်း၊ အထောက်ပြပါ။
- ဈ။ မဂ်ဇောက် ဖိုလ်ဇောတို့သည် အကြိမ် မည်မျှ စောသနည်း၊ ပုဂ္ဂိုလ် အလိုက်ခွဲပြပါ။
- ည။ အဘယ်ကို နိရောဓ သမာပတ် ဝင်စားသည်ဟု ခေါ်သနည်း၊ နိရောဓ သမာပတ်ကို အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်များ ဝင်စားနိုင်သနည်း။
- ဋ။ နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားခါနီး ဝယ် ဘယ် ပုဂ္ဂိုလ်၌ ဘယ်ဇော စော သနည်း။
- ဌ။ အဘယ်ကို နိရောဓသမာပတ်မှ ထသည်ဟု ဆိုသနည်း၊ နိရောဓသမာ ပတ်မှ ထသည့်အခါ ဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်၌ ဘယ်ဇော စောသနည်း။
- ဍ။ အဘယ်ကို ဇာန်ဝင်စားသည်-ဖိုလ်ဝင်စားသည်ဟု ဆိုသနည်း။
- ဎ။ ထို ဝင်စားသည်အခါ ဇာန်ဇော ဖိုလ်ဇောများ မည်မျှဖြစ်သနည်း။
- ဏ။ သင်္ဂဟဂါထာကို အနက်ပေး၍ ဗဟုနိဗ္ဗိန္ဒ ဝိ သဒ္ဓါဖြင့် ဆည်းအပ်သော အဓိပ္ပါယ်ကို ပြပါ။

ပုဂ္ဂလဘေဒ ၁။ ပန-ကား၊ ဣတ္ထ-ဤဝိထိပိတ်တို့တွင်၊ ဒုယော ထုကာနံ-ဒွိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ (သန္တာန်၌) ၎င်း၊ အဟေထုကာနံစ - အဟိတ် ပုဂ္ဂိုလ် တို့၏ (သန္တာန်၌) ၎င်း၊ ကြိယဇဝနာနိစေဝ - ကြိယာဇော တို့ကို၎င်း၊ အပ္ပနာဇဝနာ နိဝ-အပ္ပနာဇောတို့ကို၎င်း၊ နုလဟန္တိ-မရအပ်ကုန်။

၁။ ပုဂ္ဂလဘေဒ။ ။ပုဂ္ဂိုလ် အပြားအားဖြင့် ခွဲခြား၍ ရထိုက်သော ဝိထိပိတ်များကို ပြရာအခင်းကို “ပုဂ္ဂလဘေဒ” ဟု ခေါ်သည်။ အတိုချုပ် အားဖြင့် “ပုဂ္ဂိုလ်ရှု စိတ်ရ” ဟု ခေါ်၏။

ပုဂ္ဂိုလ်အပြားကား-“ဒု-သု-ဒ္ဓိ-တိ၊ ယာအရိရှ်၊ တကျိန္ဒရ်၊ မှတ်လစ် ပုဂ္ဂိုလ် အပြားတည်း” ဟူသည်နှင့်အညီ တကျိန္ဒရ်ယောက်ရှိ၏။ [ဒု = ဒုဂ္ဂတိ အဟိတ် ပုဂ္ဂိုလ်၊ သု = သုဂတိ အဟိတ် ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဒ္ဓိ = ဒ္ဓိဟိတ်၊ တိ = တိဟိတ်၊ ယာအရိ = အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ဂ ယောက်။ အရိယာ ဂယောက်ကား သောတာပတ္တိမဂ် စသည်၌ တည်သော မဂ္ဂဋ္ဌ ငှ ယောက်နှင့် သောတာပတ္တိဖိုလ် စသည်၌ တည်သော ဖလဋ္ဌ ငှ ယောက်တည်း။]

ဒုယောထုကာပေ၊ နုလဟန္တိ - [ဒု = နှစ်ပါး + ယောထု = ဟိတ်၊ က = ရှိသည်။] အလောဘ အဒေါသ ဟိတ် ၂ ပါးရှိသော မဟာဝိပါက် ဥာဏာ ဝိပ္ပယုတ်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေသူကို ဒုဟိတ် (ဒွိဟိတ်) ပုဂ္ဂိုလ် ဟု ခေါ်သည်။ အဟိတ်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေသူကို အဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် ဟု ခေါ်သည်။ ထို အဟိတ်ကား သုဂတိဘုံ၌ဖြစ်သော သုဂတိ အဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်-ဒုဂ္ဂတိ(အပါယ်) ဘုံ၌ဖြစ်သော ဒုဂ္ဂတိ အဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် ဟု ၂ မျိုးရှိ၏။

ဤဒွိဟိတ် သုဂတိအဟိတ် ဒုဂ္ဂတိအဟိတ် ပုဂ္ဂိုလ် ၃ ယောက်တို့သန္တာန်၌ ကာမကြိယာဇော ၉ နှင့် အပ္ပနာဇော ၂၆ တို့ တဘဝလုံးမရနိုင်၊ ထို့ကြောင့်

၂။ တထာ - ထိုမှတပါး၊ သုဂတိယံ-သုဂတိတုံ၌၊ ဉာဏသမ္ပယုတ္တပိပါကာနိဝ - ဉာဏသမ္ပယုတ် ဝိပါကစိတ်တို့ကိုလည်း၊ နုလန္တန္တိ-ကုန်။

၃။ ပန-ကား၊ ဒုဂ္ဂတိယံ-ဒုဂ္ဂတိတုံ၌၊ ဉာဏဝိပုယုတ္တာနိ-ဉာဏဝိပုယုတ် ဖြစ်ကုန်သော၊ မဟာဝိပါကာနိဝ-မဟာဝိပါကစိတ်တို့ကိုလည်း၊ နုလန္တန္တိ-ကုန်။

၎င်းပုဂ္ဂိုလ် ၃ ယောက်သည် ထိုဘဝအတွက် ဈာန် မဂ် ဖိုလ်ကိုရရှိရန် မြှော်လင့်ချက် မရှိရ၊ [မဟဂ္ဂုတ် ဝိပါကများကား (ဒွါရဝိပုတ်) ဝိထိပုတ် ဖြစ်၍ ဤ ဝိထိခင်းနှင့် မဆိုင်။]

၂။ တထာဉာဏပေါသုဂတိယံ—သုဂတိတုံ၌ ထို ၃ ယောက်တွင် သုဂတိအဟိတ်နှင့် နှိုဟိတ် ၂ ယောက်သာဖြစ်၍ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ် ၂ ယောက် သန္တာန်၌ (ယခင်စိတ်များအပြင် မဟာဝိပါက ဉာဏသမ္ပယုတ် ၄ ကို ထပ်၍နုတ်) ၄၁ ပါးသော စိတ်များသာ ရနိုင်သည်။ ၄၁ ပါးကား အသောဘနစိတ် ၃၀ တွင် ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြည့် ၂၉, မဟာကုသိုလ် ၈, မဟာဝိပါကဉာဏဝိပုယုတ် ၄ တည်း။

[ဆောင်] သု-ပုဂ္ဂလော, စိတ်ရဟောကား, အသောဘန - သုံးဆယ်မှလျှင် . ဟသိကြည့်မှု, မဟာကု ရှစ် , ဝိပါကစစ်တွေ, ဉာဏ်ဝိပလေး, မှတ်ရေး လေးဆွဲတပါးတည်း။

၃။ ဒုဂ္ဂတိယံပေါမဟာဝိပါကာနိဝ-ဒုဂ္ဂတိတုံ၌ ပဋိသန္ဓေနေသူကား ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်တည်း။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ မဟာဝိပါကဉာဏဝိပုယုတ် ၄ ပါးလည်းမရ၊ ထို့ကြောင့် ယခင် ၄၁ ပါးတွင် ၄ ပါးထပ်နုတ်, ၃၇ ပါးသာ ရသည်။

၄။ တိဟေတုကေသုဝ - တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် ၉ ယောက်တို့တွင်ကား၊ ဝိဏာသဝါနိ-ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ (သန္တာန်၌)၊ ကုသလာကုသလဇဝနာနိ - ကုသိုလ် အကုသိုလ် ဇောတို့ကို၊ နုလန္တန္တိ-ကုန်။

[ဆောင်] ဒု-ပုဂ္ဂလော, စိတ်ရ ဟောလျှင်, ယခင် လေးဆယ်, တပါးကယ်မှ, လေးသွယ်ဝိပါက, ဉာဏ်ဝိပုလ်, မှတ်ချက် သုံးဆွဲ ခုနစ်တည်း။

၄။ တိဟေကေသုပေါနုလန္တန္တိ—အလောဘ အဒေါသ အမောဟဟိတ်သုံးပါးရှိသောမဟာဝိပါက ဉာဏသမ္ပယုတ်, သို့မဟုတ် မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါကစိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသူကို “တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်” ဟု ခေါ်၏။ ထိုတိဟိတ်ကား ပုထုဇဉ် ၁, အရိယာ ၈ အားဖြင့် ၉ ယောက်ရှိ၏။ ထိုတွင် ရဟန္တာသန္တာန်၌ ကုသိုလ် ၂၁, အကုသိုလ် ၁၂ မရထိုက်။ အကုသိုလ်ကို အားလုံးပင် ပယ်ခဲ့ပြီ။ ကုသိုလ်ဖြစ်ရမည့်အရာ၌ ကြိယာစိတ်များသာဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် ဝိထိစိတ် ၈၀ တွင် ၃၃ ကြည့် ၄၇ ဖြစ်၏။ နောက်၌ “လောကုတ္တရဇဝနာနိစယထာသကံ အရိယာနမေဝ သမုပ္ပဇ္ဇန္တိ” ဟု ဆိုလေတို့ ဖြစ်သောကြောင့် အရိယာ ၁ ပါးလျှင် ကိုယ်ဆိုင်ရာ လောကုတ္တရာစိတ်တပါးသာ ရနိုင်ရကား, ယခင် ၄၇ တွင် အောက်ဖိုလ် ၃ ပါးကြည့်, ၄၄ ပါးသာ ရနိုင်၏။ ၄၄ ပါး သရုပ်ကား အဟိတ် ၁၈, မဟာဝိပါက မဟာကြိယာ ၁၆, မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ ၉, အရဟတ္တဖိုလ် ၁ တည်း။

[ဆောင်] အရဟံ တိဟိတ်, ရသညစိတ်ကား, အဟိတ်မဟာ - ဝိပါကြိ, မဟာကြိဆို, အရဟတ္တဖိုလ်, မှတ်သို့လေးဆွဲလေးပါးတည်း။

၅။ တထာ-ထိမှတပါး၊ သေက္ခပုထုဇ္ဇနာနံ-သေက္ခပုဂ္ဂိုလ် ပုထုဇ္ဇနပုဂ္ဂိုလ် တို့၏(သန္တာန်၌)၊ ကြိယာဇောနာနိ-ကြိယာဇော တို့ကို၊ နုလန္တန္တိ-ကုန်။

၆။ သေက္ခာနံ-သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ (သန္တာန်၌)၊ ဒိဋ္ဌိဂတ သမ္ပယုတ္တပိဏိန္ဒြာဇောနာနိစ - ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်ပိဏိန္ဒြာ ဇောတို့ကိုလည်း၊ နုလန္တန္တိ-ကုန်။

၇။ တထာသေက္ခပေ၊ ကြိယဇောနာနိ-သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်အရ အောက် ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် ၃ ယောက်ကိုသာယူ၊ ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်များ သန္တာန်၌ မိမိဆိုင်ရာ မဂ်စိတ် ၁ ပါးစီသာ ရ၏။ ပုထုဇ္ဇနာနံ-ဟု သာမညဆိုသော်လည်း တိဟိတ် ပုထုဇ္ဇနကိုယူ၊ ဤ တိဟိတ်ပုထုဇ္ဇနနှင့် သေက္ခ ၃ ယောက်သန္တာန်၌ ကြိယာ ဇော ၁၀ပါးလုံးမရထိုက်၊ တိဟိတ်ပုထုဇ္ဇန၌ လောကုတ္တရာ ၈ ပါးလည်း မရထိုက်၊ ထို့ကြောင့်တိဟိတ်ပုထုဇ္ဇန၌ ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြည့် အသောဘန ၂၉၊ မဟာကုသိုလ် မဟာပိပက် ၁၆၊ မဟဂ္ဂုတ် ကုသိုလ် ၉၊ ပေါင်း ၅၄ ပါး ရသည်။

[ဆောင်] တိဟိတ်ပုဂ္ဂလော၊ စိတ်ရဟောကား၊ အသောဘန၊ သုံးဆယ်မှလျှင်၊ ဟသိကြည့်၍၊ မဟာဟုဆို၊ ကုသိုလ်ပိပက်၊ ဆွဲခြောက်ချက်နှင့်၊ မဟာကုသိုလ်၊ ဖြစ်ကြမျိုး၊ မှတ်ရိုးငါးဆွဲ လေးပါးတည်း။

၈။ ဒိဋ္ဌိဂတ၊ ပေ၊ သေက္ခာနံ-အောက်ဖလဋ္ဌသေက္ခ ၃ ယောသန္တာန်၌ ကြိယာဇောများအပြင် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄၊ ပိဏိန္ဒြာ သဟဂုတ်စိတ် များလည်းမရထိုက်၊ ထို့ကြောင့် တိဟိတ်ပုထုဇ္ဇန၌ ရထိုက်သောစိတ် ၅၄ပါး တွင် ဤ ၅ ပါးကို ထပ်၍ ကြည့်ပြီးလျှင် မိမိဖိုလ်စိတ် ၁ ကို ထပ်၍ ထည့်သော်၊

၇။ အနာဂါမိပုဂ္ဂလာနံပန-အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်တို့၏(သန္တာန် ၌)ကား၊ ပဋိဇာဇောနာနိစ - ဒေါသမူဇောတို့ကိုလည်း၊ နုလန္တန္တိ-မရအပ်ကုန်။

၈။ လောကုတ္တရာဇောနာနိစ - လောကုတ္တရာဇောတို့သည် ကား၊ ယထာသကံ-မိမိဥစ္စာအားလျော်စွာ၊ အရိယာနမေဝ-

သောတာပတ္တိဖလဋ္ဌနှင့် သကဒါဂါမိဖလဋ္ဌ ပုဂ္ဂိုလ် ၂ မျိုးလုံး၏ စိတ်ရ ဖြစ် သည်။ [အနာဂါမိအတွက် ထပ်၍ ကြည့်ဦးလတ်။]

[ဆောင်] သကဒါဂါမိ၊ သောတာပန် ဟု၊ နှစ်တန် ပုဂ္ဂလော၊ စိတ်ရ ဟောလျှင်၊ ယခင်ငါးဆယ်၊ လေးပါးကယ်မှ၊ ငါးသွယ်ဒိဋ္ဌိ- ပိဏိသဟဂုတ်၊ ပယ်ကြည့် နှုတ်သိ၊ ကိုယ့်ဖိုလ်ထည့်၊ မှတ်သိ ငါးဆယ် နှင်းနှင်းတည်း။

၇။ အနာဂါမိ၊ ပေ၊ ပဋိဇာဇောနာနိ-အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ ကား ယခင် ၅၀ တွင် ဒေါသမူဇောကိုထပ်နှုတ်၊ သောတာပတ္တိဖိုလ်အရာ၌ အနာဂါမိဖိုလ်စိတ်ကို လဲ၍ထည့်၊ ၄၈ ပါးသော စိတ်များ ရ၏။

[ဆောင်] နာဂါမိ ပုဂ္ဂလော၊ စိတ်ရ ဟောလျှင်၊ ယခင် ငါးဆယ်၊ ဒေါသမူ ပယ်၍၊ လဲလှယ် ကိုယ့်ဖိုလ်၊ ထည့်သိပ်သို့၊ မှတ်လို လေးဆယ် ရှစ်ပါးတည်း။

၈။ လောကုတ္တရာဇောနာနိ၊ ပေ၊ သမုပ္ပန္တန္တိ - သောတာပတ္တိ မဂ္ဂဋ္ဌ ပုဂ္ဂိုလ်၌ မိမိဥစ္စာဖြစ်သော သောတာပတ္တိမဂ်ဇော ဖြစ်၏။ သောတာပတ္တိ ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ မိမိဥစ္စာ ဖြစ်သော သောတာပတ္တိ ဖိုလ်ဇော ဖြစ်၏။ ဤသို့သည်ဖြင့် အရိယာ ၈ယောတို့သန္တာန်၌ မိမိဥစ္စာဖြစ်သောလောကုတ္တရာ ဇောများ စောကြသည်-ဟူလို။

အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏(သန္တာန်၌)သာလျှင်၊ သဗ္ဗပုဗ္ဗန္တိ-ကောင်းစွာ ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ-ဤတွင် ပုဂ္ဂလဘောဒ အပြီးတည်း။

သင်္ဂဟ ၆။ အသေက္ခာနံ-ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏(သန္တာန်၌)၊ သန္တဝါ-ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ၊ စတုစက္ကာလီသ-လေးဆဲ့လေးပါးသော ဝိထိပိတ်ကို၊ ဥဒ္ဓိသေ-ထွန်ပြရာ၏။ သေက္ခာနံ - သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ (သန္တာန်၌)၊ ဆပ္ပညာသ-ငါးဆဲ့ခြောက်ပါးသောဝိထိပိတ်ကို၊ သန္တဝါ-စွာ၊ ဥဒ္ဓိသေ-၏။

[သဂ္ဂိုဟ်ပါဠိ၌ ယထာရဟံ - ဟု ရှိသော်လည်း အဖွင့် ဇီကာများကို ၎င်းကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ လာမည့် “ယထာသက ဇလဝသေန သာဓာရဏာဝ” ဟူသော ပါဠိကို၎င်း ထောက်၍ “ယထာသကံ” ဟု ပြင်လိုက်သည်။]

၉။ သင်္ဂဟဂါထာ

အသေက္ခာနံစတုစက္ကာလီသ - အသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ စိတ်ပေါင်း ၄၄ ပါး ရနိုင်၏။ သို့သော် “သမ္ဘဝါ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ၄၄ ပါးလုံးဖြစ်သင့်မှ ဖြစ်ရမည်၊ မဖြစ်သင့်လျှင် မဖြစ်ရ၊ မဟဂ္ဂုတ်ဈာန် ၉ ပါးလုံးကိုရသော ရဟန္တာ သန္တာန်၌သာ ၄၄ ပါးဖြစ်သင့်သည်။ မဟဂ္ဂုတ်ဈာန် မရလျှင် (၁ ပါးမရလျှင် ၁ ပါးအတွက်၊ ၂ ပါးမရလျှင် ၂ ပါးအတွက်စသည် လျှော့၍ ၉ ပါးလုံး မရလျှင်) ၃၅ ပါးသာ ဖြစ်သင့်သည်။

သေက္ခာနံ ဆပ္ပညာသ-ဤဆပ္ပညာသကား သေက္ခပုဂ္ဂိုလ် ၇ ယောက်လုံး အတွက် ပေါင်း၍ ပြသော သင်္ချာတည်း။ သောတာပတ္တိဇလဋ္ဌ ပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ပြခဲ့သော ၅၀ ၌ မဂ်စိတ် ၄ ပါးနှင့် သကဒါဂါမိ ဖိုလ်စိတ် အနာဂါမိဖိုလ်စိတ်ကို ထပ်၍ ထည့်လျှင် ၅၆ ပါးဖြစ်၏။ သမ္ဘဝါ-ဟု ဆိုသောကြောင့် သောတာပတ္တိမဂ္ဂပုဂ္ဂိုလ်၌ ရထိုက်သောစိတ် (သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၁)

အဝသေသာနံ-ကြွင်းသော ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏(သန္တာန်၌) စတုပညာသ-ငါးဆဲ့လေးပါးသော ဝိထိပိတ်ကို၊ သမ္ဘဝါ-စွာ၊ ဥဒ္ဓိသေ-ထွန်ပြရာ၏။

ဇေတ္ထ - ဝိထိသင်္ဂဟ၌၊ အယံ - ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော စကားသည်၊ ပုဂ္ဂလဘောဒေါ- ပုဂ္ဂိုလ် အပြားဖြင့် ဝိထိပိတ်ကို ခွဲခြားခြင်းတည်း။

သောတာပတ္တိဇလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်၌ ရထိုက်သောစိတ် ၅၀၊ ဤသို့စသည်ဖြင့်၎င်း ဈာန်မရသော သောတာပတ္တိ ဇလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျှင် မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် ၉ နှုတ်၍ ၄၀၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့်၎င်း ခွဲရာ၏။

အဝသေသာနံစတုပညာသ - အဝသေသာအရ သေက္ခ အသေက္ခမှ ကြွင်းသော ပုထုဇဉ် ၄ ယောက်ကိုယူ၊ စတုပညာသ-ကားတိဟိတ် ပုထုဇဉ်၌ ရထိုက်သော ၅၄ ပါးပင်တည်း။ သမ္ဘဝါ - ဟု ဆိုသောကြောင့် ဗုဒ္ဓတိ အဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်၌ ရထိုက်သော စိတ် ၃၇၊ သုဂတိ အဟိတ်ဒွိဟိတ်တို့၌ ၄၁၊ ဈာန်ရ တိဟိတ် ပုထုဇဉ်၌ ၅၄၊ ဈာန်မရလျှင် ၄၅ ဟုဖြစ်သလို (ရှေ့ကပြခဲ့သည့် အတိုင်း) ခွဲခြားရာ၏။ ထို့ပြင် ကာမ ရူပ အရူပဘုံအားဖြင့်လည်း ခွဲခြားရလိမ့် ဤမည်။ ယခုခွဲပြသောနည်းကား- ကာမဘုံသား ပုဂ္ဂိုလ်များ အတွက်သာ ဖြစ်၏။ ရူပ အရူပ ဘုံသားတို့အတွက် ဘူမိဘောဒ အဆုံးကျမှ ခွဲပြပေအံ့။

ပုဂ္ဂလဘောဒ ငြီး၏။

ဘူမိဝိဘာဝ ၁။ ပန-ကား၊ ကာမာဝစရဘူမိယံ- ကာမာဝစရ
ဘုံ၌၊ သဗ္ဗာနိဝိ- အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော
တောနိဝိထိဝိတ္တာနိ- ဤ ဝိထိစိတ်တို့ကို၊ ယထာရဟံ- ပုဂ္ဂိုလ်
အလိုက် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဥပလက္ခန္တိ- ရအပ်ကုန်၏။

၂။ ရူပါဝစရဘူမိယံ- ရူပါဝစရဘုံ၌၊ ပဋိဗ္ဗာဇဝန တဒါ
ရမဏဝဇ္ဇိတာနိ- ဒေါသမူဇော တဒါရုံသည် ကြည့်အပ်ကုန်
သော၊ တောနိ ဝိထိဝိတ္တာနိ- တို့ကို၊ လက္ခန္တိ- န်၏။

ဘူမိဝိဘာဝ။ ။ ဘုံအပြားအားဖြင့် ရသင့်သော ဝိထိစိတ်တို့ကို ခွဲခြား
ဝေဖန်ပြရာ အပိုင်း အခင်းကို “ ဘူမိဝိဘာဝ ” ဟု ခေါ်သည်။ အတိုချုပ်
အားဖြင့် “ ဘုံ၌စိတ်ရ ” ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုကြ၏။

၁။ ကာမာဝစရဘူမိယံ ။ ပေ၊ မူပလက္ခန္တိ- ကာမဘုံ၌ ဝိထိစိတ်
ဂဝ လုံး ရထိုက်၏။ [ဝိထိစိတ်ကို ပြရာ ဝိထိပိုင်းဖြစ်၍ ဝိထိမုတ်စိတ် ၉ ပါး
အတွက် အထူး မမြွက်ပြီ။]

ယထာရဟံ - ဝိထိစိတ် ဂဝ ရထိုက်သည်ဟု ဆိုရသော်လည်း (ပုဂ္ဂလ
ဘေဒ၌ ပြခွဲသည်အတိုင်း) အဟိတ် စသော ပုဂ္ဂိုလ်များအလိုက် ထိုက်သင့်
သလို ရကြသည်-ဟုလို။

၂။ ရူပါဝစရ၊ ပေ၊ တဒါရမဏဝဇ္ဇိတာနိ- ဈာန်ရပြီးနောက် ဒေါသ
ဖြစ်လျှင် ဈာန် ကွယ်၏။ တဒါရုံကား ကာမဘုံသား သန္တာန်၌သာ ရထိုက်၏။
“ ကာမဇဝနသတ္တာလမ္ဗနာနံ ” စသည်ကို သတိပြုထို့ကြောင့် (အသညသတ်မှ
တပါးသော) ရူပဘုံ၌ ဒေါသမူဇောနှင့် တဒါရုံကိစ္စ တပ်သော မဟာဝိပါက်
စိတ် ဂ ပါး မရထိုက်။ [သန္တိရဏ ၃ ကား သန္တိရဏ ကိစ္စ တပ်ခိုက် ရူပဘုံ၌
ဖြစ်ထိုက်သေး၏။]

၃။ အရူပါဝစရဘူမိယံ- အရူပါဝစရဘုံ၌၊ ပဌမမဂ္ဂ ရူပါ
ဝစရ ဟာသန ဟေဋ္ဌိမာရုပ္ပဝဇ္ဇိတာနိစ- သောတာပတ္တိမဂ် ရူပါ
ဝစရစိတ် ဟာသိတုပ္ပါဒ် အောက်အောက်သော အရူပစိတ်တို့
သည်လည်း ကြည့်အပ်ကုန်သော၊ တောနိ ဝိထိဝိတ္တာနိ- တို့ကို၊
လက္ခန္တိ- ကုန်၏။

၄။ စ- ဆက်ဥျားအုံ၊ သဗ္ဗိတ္တာဝိ- အလုံးစုံသော ဘုံတို့၌
လည်း၊ တံတံပသာဒ ရဟိတာနံ- ထိုထို ပသာဒမှ ကင်းသော
ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ (သန္တာန်၌) တံတံခွါရိက ဝိထိဝိတ္တာနိ - ထိုထို
နွါရု၌ ဖြစ်သော ဝိထိစိတ်တို့ကို၊ နလက္ခန္တေဝ - မရအပ်ကုန်
သည်သာလျှင်တည်း။

၃။ အရူပါဝစရ၊ ပေ၊ ဟေဋ္ဌိမာရုပ္ပဝဇ္ဇိတာနိ- အရူပဘုံ၌ သောတာ
ပတ္တိမဂ်စိတ် ၁, (ဝိပါက်များကား ဝိထိမုတ်ဖြစ်၍ ကြည့်ပြီးဖြစ်သောကြောင့်)
ရူပစိတ် ၁၀, ဟာသိတုပ္ပါဒ်နှင့် အောက်အောက် အရူပစိတ်များမရ၊ ဥပမာ-
ဝိညာဏဉ္စာယတန (ဒုတိယ) ဘုံ၌ အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်နှင့်
ကြိယာစိတ် မရ, နေဝသညာ နာသညာယတန (စတုတ္ထ) ဘုံ၌ အာကာသာ
နဉ္စာယတန ဝိညာဏဉ္စာယတန အာကိဉ္စာယတန ကုသိုလ်ကြိယာများ
မရနိုင်-ဟုလို။

၄။ သဗ္ဗိတ္တာဝိစ၊ ပေ၊ နလက္ခန္တေဝ- တယ်ဘုံ၌မဆို ထိုထို ပသာဒ
မရှိသူ သန္တာန်၌ ထိုထို ပသာဒ (ခွါရ) နှင့် စပ်သော ဝိထိစိတ်များ မရထိုက်။
ဥပမာ- စက္ခုပသာဒ ချို့နေလျှင် (မျက်စိ မမြင်လျှင်) ကာမဘုံသားပင် ဖြစ်
သော်လည်း စက္ခုခွါရိက ဝိထိစိတ်များ မရနိုင် စသည်ဖြင့် သိလေ။

“ ရူပလောကေပန ဘာနာဒိတ္ထယံ နတ္ထိ ” ဟု ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ရူပဘုံ၌
ဃာန ဇိဝှါ ကာယပသာဒတို့ မရှိသောကြောင့် ထို ပသာဒ (ခွါရ) နှင့်

၅။ ပန-ကား၊ အသညသတ္တဝါနိ-အသညသတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏(သန္တာန်၌)သဗ္ဗထာဝီ-အလုံးစုံသောအပြားအားဖြင့်လည်း၊ ဝိတ္တပွဝတ္ထိ - စိတ်၏ ဖြစ်ခြင်းသည်။ နုတ္တေဝ - မရှိသည်သာတည်း၊ ဣတိ-ဤတွင် ဘူမိဘာဝ အပြီးတည်း။

၆။ ကာမေ-ကာမဘုံ၌၊ အသိတိ-ဂဝ သော၊ ဝိထိဝိတ္တာနိ-ဝိထိစိတ်တို့ကို၊ ယထာရဟံ - ထိုထို ပုဂ္ဂိုလ်အလိုက် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ လက္ခဏေ - ရအပ်ကုန်၏။ ရူပေ-အသညသတ်ကြည့်သော ရူပတဆဲ့ငါးဘုံ၌၊ စတုသမ္ဘိ-ခြေခံဆဲ့လေးပါးသော၊ ဝိထိဝိတ္တာနိ-တို့ကို၊ ယထာရဟံ-စွာ၊

စင်သော ဘာနဝိညာဏ် ၂, ဇိဝှါဝိညာဏ် ၂, ကာယဝိညာဏ် ၂, ပေါင်း ၆ ပါးလည်း မရထိုက်၊ အရူပဘုံ၌ ပသာဒရုပ် ငါးပါးလုံး မရှိသောကြောင့် ပဉ္စဒ္ဓါရုံ၌ ဖြစ်လေ့ရှိသော ပဉ္စဒ္ဓါရုံဝဇ္ဇန်း ခွေးပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀ သမ္ပုဋ္ဌိမျိုး ၂ နှင့် သန္တိရဏ ၃ တို့လည်း မရထိုက်။

၅။ အသညသတ္တဝါပေ၊နုတ္တေဝ- [အသည = သညာ မရှိသော၊ သတ္တ = သတ္တာ။] သညာ မရှိသော မြဟွာ သတ္တာကို “အသညသတ္တ” ဟု ခေါ်၏။ သညာတခုကို ခေါင်းတပ်၍ “အသည” ဟု ဆိုသည်။ အသညသတ်ဘုံသားတို့မှာ (သညာစေတသိက်သာ မက) စိတ်စေတသိက် ဟူသမျှ မရှိ။

၆။ သင်္ဂဟဂါထာ

အသိတိဝိထိဝိတ္တာနိ ကာမေ-ကာမဘုံ၌ ဝိထိစိတ် ၈၀ လုံး ထိုက်သလို ရနိုင်၏။ ထိုက်သလို ရပုံကို ဒုဂ္ဂတိအဟိတ် ပုဂ္ဂိုလ်၌ ၃၇, သုဂတိ အဟိတ် ပုဂ္ဂိုလ်၌ ၄၁ စသည်ဖြင့် ပုဂ္ဂလဘေဒ၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သိလေ။

လက္ခဏေ-နိ၏။ တထာ-ထိုမှတပါး၊ အရူပေ-အရူပလေးဘုံ၌၊ နေ့စက္ကာလီသ - လေးဆဲ့ နှစ်ပါးသော၊ ဝိထိဝိတ္တာနိ - တို့ကို၊ ယထာရဟံ-စွာ၊ လက္ခဏေ-နိ၏။

ဣတ္ထေ-ဤဝိထိသင်္ဂဟ၌၊ အယံ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော စကားသည်၊ ဘူမိဘာဝေါ - ဘုံအားဖြင့် ဝိထိစိတ်တို့ကို ခွဲခြားဝေဘန်ခြင်းတည်း။

ရူပေ စတုသမ္ဘိ - ရူပဘုံကား ယခင် ဂဝ တွင် ခေါ်သမူ ၂, မဟာဝိပါက ၈, ဘာန ဇိဝှါ ကာယဝိညာဏ် ၆ ကို ကြည့် (ကြည့်ရပုံကို စုံဏှိယ ပြန်ကြည့်) ၆၄ ပါးသော ဝိထိစိတ်များ ရနိုင်၏။ “ယထာရဟံ” အရ တိဟိတ် ပုထုဇဉ်နှင့် ဖလဋ္ဌ ၄ ယောက်အတွက် နောက်၌ ခွဲပြလတံ့။

ရူပဘုံ၌ ဈာန်ရပုဂ္ဂိုလ်များချည်းသာ ဖြစ်ရသောကြောင့် ဒု သု နှိ ပုဂ္ဂိုလ် ၃ ယောက်မရှိ၊ မဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်၌ မိမိဆိုင်ရာ မဂ်စိတ် ၁ သာ ဖြစ်နိုင်၍ အထူးစိစစ်ဘွယ် မလို။

အရူပေခေတ္တာလီသ - အရူပဘုံကား ရူပဘုံ၌ ရထိုက်သော ၆၄ တွင် သောတာပတ္တိမဂ် ၁, ရူပစိတ်(ကုကြိ)၁၀, ဟသိတုပ္ပါဒ် ၁, [၎င်း ၁၂ ပါးကြည့်ရပုံကို စုံဏှိယ ကြည့်၊] ပဉ္စဒ္ဓါရုံဝဇ္ဇန်း ၁, စက္ခုဝိညာဏ်ခွေး သောတဝိညာဏ်ခွေး သမ္ပုဋ္ဌိမျိုးခွေး, သန္တိရဏ ၃, [၎င်း ၁၀ ကိုကား အရူပဘုံ၌ ပသာဒရုပ်လည်း မရှိ, တဒါရုံကိစ္စလည်း မတပ်နိုင်သောကြောင့် “သဗ္ဗတ္ထာပိ တံတံပသာဒရဟိတာနံ” စသော စကားအရ ကြည့်ရသည်။] ဤ ၂၂ ပါးသော စိတ်များကိုကြည့်ကြည့်၎င်း ၄၂ ပါးရ၏။ [ဝတ္ထုသင်္ဂဟ၌ပြခဲ့သော “ခေတ္တာလီသ” အရနှင့် အတူပင်တည်း။]

ဘူမိဘာဝ ငြီး၏။

နိဂုံးချုပ် ။ ဣစ္စေဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော အစီအစဉ်ဖြင့်၊ ဆန္ဒါရိက ဝိတ္တပ္ပဝတ္တိ-ခြောက်စွာရရှိဖြစ်သော စိတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံသည်၊ ယထာသန္တံ-ထိုထိုခွါရရှိ ဖြစ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဘဝင်္ဂန္တရိတာ-ဘဝင်သည် ခြားကွယ်သမျှ ပြုအပ်သည်၊ (ဟုတ္ထာ - ဤ) ယာဝတာယုကံ - အသက်ရှည်သမျှ ကာလပတ်လုံး၊ အပ္ပေဿန္တိန္ဒာ-မပြတ်မစဲ၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏။

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ - ဤ၊ စိတ်သင်္ဂဟ ပိဘာဂေါနာမ - စိတ်သင်္ဂဟပိဘာဂ မည်သော၊ စတုတ္ထော - လေးပိုင်းတို့၏ ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပရိစ္ဆေဒေါ-သည်၊ ဣတိ-ပြီးပြီ။

နိဂုံးချုပ် ။ ။ ဣစ္စေဝံ၊ ပေ၊ ပဝတ္တတိ-ကား “ကထံ ဥပ္ပါဒဗ္ဗိတိဘင်္ဂဝယေန” စသော စိတ်ကျပုံနှင့်စပ်သည့် စကားရပ် အားလုံးကို အုပ်ဖုံးသော နိဂုံးစကားတည်း၊ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းအရ စိတ်စိတ်များသည် တစိတ်နှင့် တစိတ် အကြား၌ ဘဝင်ခြားလျက် ဆက်ကာ ဆက်ကာ အသက်ရှည်သမျှ ဖြစ်ကြသည် ဟုလို။

ပုဂ္ဂိုလ်၌ စိတ်ရအကျယ် ။ ။ ဤပုဂ္ဂိုလ်စိတ်ရကို ဆရာမြတ်တို့ ပိဋကသင်္ချာခေါ် က-ခ- စသော အက္ခရာသင်္ချာဖြင့် ပြခဲ့သောကြောင့် ရှေးဦးစွာ ပိဋကသင်္ချာကို နားလည်စေရမည်။

ကာဒီ ငှာဒီ ယကာရာဒီ၊ နဝသင်္ချာ ပကာသိတာ၊ ပဉ္စသင်္ချာ ပ-ကာရာဒီ၊ သုညာနာမ သရ-ည-နာ။

ကာဒီ-က အစ၊ ဈ အဆုံး၊ အက္ခရာ ၉ လုံးတို့ကို၎င်း၊ ငှာဒီ-ငှ အစ၊ ခ အဆုံး၊ အက္ခရာ ၉ လုံးတို့ကို၎င်း၊ ယကာရာဒီ-ယ အစ၊ ဉ အဆုံး၊ အက္ခရာ

၉ လုံးတို့ကို၎င်း၊ နဝသင်္ချာ-၁, ၂, ၃, ၄, ၅, ၆, ၇, ၈, ၉, သင်္ချာတို့ ဟူ၍၊ ပကာသိတာ-ပြုအပ်ကုန်၏၊ ပကာရာဒီ-ပ အစ, မ အဆုံး, အက္ခရာ ၅ လုံးတို့ကို၊ ပဉ္စသင်္ချာ-၁, ၂, ၃, ၄, ၅ သင်္ချာတို့ဟူ၍၊ ပကာသိတာ-ကုန်၏၊ သရည နာ-သရရှစ်သွယ်, နဝေနှင့်ညတို့သည်၊ သုညာနာမ-သုညတို့ မည်၏။

[က ငှ ပ ယ တို့သည် ၁ ဂဏန်းကိုပြု၏, ခ ဌ ဖ ရ တို့သည် ၂ ဂဏန်းကိုပြု၏, ဤသို့ စသည်ဖြင့်သိလေ၊ အဆုံး၌ ဈ ဓ ဌ တို့သည် ၉ ဂဏန်းကိုပြု၏၊ ယကာရာဒီ၌ သက္ကတကျမ်းများဝယ် တာလုဇ-သ, မုဒ္ဒဇ-သ, ဒန္တဇ-သ, ဟု သ သုံးလုံးပါသောကြောင့် “ယ ရ လ ဝ သ သ ဟ ငှ” ဟု အက္ခရာ ၉ လုံး ပြရမည်၊ ရှေးဆရာတို့ကား ရှေး သ သ အစား ယှ ရှ ဟု သုံးစွဲကြလေ၏၊ အအာ စသည်တို့သည် ၀ ဂဏန်းကိုပြု၏ “ ပိဋကသင်္ချာ, ဟုသမျှ, နောက်ပြန်စဉ်၌ချ” ဆ လာ ဟု တွေ့လျှင် “ဆ=၇, လ=၃ ” နောက်ပြန်စဉ်၌ ၃၇ ဟု ချလေ ဟုလို။]

မဂ္ဂဗ္ဗပုဂ္ဂိုလ်များ၌ မဂ်စိတ် ၁ ပါးစီသာ ရှိသည်၊ ကာမပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် ပုဂ္ဂလဘေဒ၌ ကောက်ခဲ့ပြီ၊ ဈာန်မရသော ကာမပုဂ္ဂိုလ်အတွက် မဟဂ္ဂုတ်ဈာန် ၉ ကိုနှုတ်၍ ရေတွက်လေ၊ ဈာန်ရ ဟူရာ၌ ၁ ပါးရသူ-၂ ပါးရသူစသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး ရှိသော်လည်း သရုပ်ခွဲ လွယ်အောင် မဟဂ္ဂုတ်ဈာန် ၉ ပါးလုံး ရသူအတွက် ပြထားသည်။

[ဆောင်] ။ ဈာန်မရသည့်, ကာမသတ္တ, စိတ်သင်္ချာကား, ဆလ္လာ-ကဝံ, မသံ-ယုဝါ, ဈလ္လာ-မလံ (ဈာန်ဟုံလုံမှု), ဝါမံ-ဩမေ, ဟဝေ-ဘဝါ, ရူပမှာကား, ဝဝါ-ဈလ, မလ မှတ်လေ၊ အရူပေမှာ, ဆခေ-လ ခ, ဟ (နှင့်) က သည်, ရွေးမျှဆံခြည့် မတိမ်းတည်း။

[ဤလင်္ကာ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ဇယားကွက်ဖြင့် ထင်ရှားစေအံ့။]

ရှုမဝ	ရူပနိဗ္ဗာန်	သောတာပန်သင်္ခါရ	တိတိတ်ပုထုဋ်	သုဂတိအပိယံ	သုဂတိ	အရဟတိ	
၆၃-၅	၉၃-၅	၁၆-၅	၁၆-၅	၁၆-၅	၁၆-၅	၁၆-၅	ဈာန် မရ ကာမ ပုဂ္ဂိုလ်
၆၆-၅	၁၆-၅	၁၆-၅	၁၆-၅	၁၆-၅	၁၆-၅	၁၆-၅	ဈာန် ရ ကာမ ပုဂ္ဂိုလ်
၆၆-၅	၁၆-၅	၁၆-၅	၁၆-၅	၁၆-၅	၁၆-၅	၁၆-၅	ရူပ ပုဂ္ဂိုလ်
၁၀-၅	၁၆-၅	၁၆-၅	၁၆-၅	၁၆-၅	၁၆-၅	၁၆-၅	အရူပ ပုဂ္ဂိုလ်

ရူပ ပုဂ္ဂိုလ် နှစ်ရပ်။ ။ဈာန်ရသော ကာမပုဂ္ဂိုလ်၏ ရရှိသော စိတ် များတွင် ဘုံအားဖြင့် မရထိုက်သော ဒေါသမူ ၂, ဃာန ဝိညာဏ်

စသော ၆, မဟာဝိပါကံ ၈ တို့ကို နှုတ်၍ ရူပဘုံဖြစ်သောကြောင့် ရူပဝိပါကံ ၅ ခု ထည့်လျှင် ရူပပုဂ္ဂိုလ်များ၏ စိတ်ရဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဈာန်ရ ကာမ တိတိတ်၌ ရသောစိတ် ၅၄ တွင် ဒေါသမူစသော ၁၆ နှုတ်-ရူပ ဝိပါကံစိတ် ၅ ထည့်လျှင် ရူပ တိတိတ်စိတ်အရ ၄၃ ဖြစ်၏။ ဈာန်ရသောတာပန် သကဒါ ဝါဒီ တို့၏ စိတ်ရ ၅၀ တွင် ယခင်အတိုင်း နှုတ်-ထည့်က, ရူပ သောတာပန် သကဒါဝါဒီ စိတ်ရ ၃၉ ဖြစ်၏။ အနာဂါမ် စိတ်ရလည်း ၃၉ ပင်။ ဈာန်ရ ကာမ ရဟန္တာ၏စိတ်ရ ၄၄ တွင် ယခင်အတိုင်း နှုတ်-ထည့်က ရူပ ရဟန္တာ၏ စိတ်ရ ၃၅ ဖြစ်၏။ [အနာဂါမ် ရဟန္တာတို့ ဒေါသမူကို ပယ်ပြီး ဖြစ်၍ ဘုံအတွက် နှုတ်တွယ် မလို။]

အရူပ ပုဂ္ဂိုလ် နှစ်ရပ်။ ။ရူပ တိတိတ် စိတ်ရ ၄၃ တွင် ဘုံ အားဖြင့် မရထိုက်သော ပဉ္စဒါရာဝဇ္ဇန်း စက္ခုဝိညာဏ် သောတာပိညာဏ် သမ္မုပ္ပိန္နဲ၊ သန္တိရဏ ၁၀, ရူပကုသိုလ်နှင့် ဝိပါကံ ၁၀ နှုတ်လျှင် ၂၃ ကျန်၏။ အရူပ ဘုံသား ဖြစ်သောကြောင့် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ ကိစ္စ တပ်တို့ရာ အရူပဝိပါကံ ၄ ထည့်လျှင် အရူပတိတိတ်စိတ်ရ ၂၇ ဖြစ်၏။

ရူပသောတာပန် သကဒါဝါဒီ အနာဂါမ်တို့၏ စိတ်ရ ၃၉ တွင် ယခင် အတိုင်းပင် နှုတ်ထည့်လျှင် အရူပပုဂ္ဂိုလ်များ၏ စိတ်ရဖြစ်၏။ ရူပ ရဟန္တာ၏ စိတ်ရ ၃၅ တွင် ယခင် ၂၀ နှင့်တကွ ဟထိတုပ္ပါဒ်ကို နှုတ် ၁၄ ကျန်၏။ အရူပ ဝိပါကံ ၄ ထည့်လျှင် အရူပ ရဟန္တာ၏ စိတ်ရ ၁၀ ဖြစ်၏။

ရူပဝိပါကံ အရူပဝိပါကံ များသည် တဘုံလျှင် ပဋိသန္ဓေ စသော ကိစ္စ တပ်တို့ရာ ၁ ပါးစီသာ ရနိုင်၏။ ယခု ပြီးသည့်ကား အားလုံးဘုံ အတွက် ပေါင်း၍ ပြခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် နေဝသညာ နာသညာယတန ဘုံသား ရဟန္တာအတွက် ဆိုလျှင် ယခင် ၁၀ မှ အောက် အရူပ ဝိပါကံ ၃ ပါးကို နှုတ်ရလိမ့်မည်။ ထို့ပြင် “ဟေဋ္ဌိမာ ရုပ္ပဝဇ္ဇိတာနိ” အရ အောက်အောက် အရူပကြိယာ ၃ ပါးကိုလည်း ကြည့်ရလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် အောက်ဝိပါကံ ကြိယာ ၆ ပါးကြည့်၍ ၁၂ ပါးသာ ရတော့၏။ အခြား ပုဂ္ဂိုလ်များ၌လည်း ဤနည်းအတိုင်း စိစစ်လေ။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

[ပုဂ္ဂလဘေဒနှင့် ဘူမိဝိဘာဂကို ရောနှော၍ အစဉ်အတိုင်း မဟုတ်ဘဲ သင့်သလို လေ့ကျင့်ခန်း ထုတ်မည်။ ဆလာ ကဝံ စသော သင်္ချာကို သတိ ထား၍ ပုဂ္ဂိုလ်စိတ်ရကို ကြိုးစား ရေတွက်ပါ။]

- က။ အဘယ် အခန်းကို ပုဂ္ဂလဘေဒ ဟု ခေါ်သနည်း။
- ခ။ အဘယ် အခန်းကို ဘူမိဝိဘာဂ ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဂ။ ပုဂ္ဂိုလ်အပြား မည်မျှနည်း၊ ရေတွက်ပြပါ။
- ဃ။ အဘယ် ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို အဟိတ် ဋီဟိတ် တိဟိတ် ဟု ခေါ်သနည်း။
- င။ ထိုထို ဘဝ၌ ဈာန်မရထိုက်သူတို့ကား ဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်များနည်း။
- စ။ ကာမဘုံ၌ စိတ်ပေါင်း မည်မျှ ရထိုက်သနည်း၊ သပြိုင်ထောက်ပါ။
- ဆ။ ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်ရကို လင်္ကာထောက်၍ သရုပ်ကောက်ပါ။
- ဇ။ သုဂတိ အဟိတ် ဋီဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စိတ်ရကို လင်္ကာထောက်၍ သရုပ် ကောက်ပါ။
- ဈ။ ဈာန်ရသော ကာမတိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်ရကို လင်္ကာထောက်၍ သရုပ် ကောက်ပါ။
- ည။ ဈာန်မရသော ကာမ တိဟိတ်၏ စိတ်ရကို သရုပ်ကောက်ပါ။
- ဋ။ ရူပဘုံ၌ ဝိထိစိတ်ပေါင်း မည်မျှနည်း၊ သပြိုင်ထောက်၍ သရုပ်ကောက်ပါ။
- ဌ။ ဝိထိမုတ်စိတ်ပါ ရေတွက်လျှင် ရူပဘုံ၌ မည်မျှ ရနိုင်သနည်း။
- ဍ။ ရူပတိဟိတ် ပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်ရကို ကောက်ပါ။
- ဎ။ အရူပဘုံ၌ ဝိထိစိတ်ပေါင်း မည်မျှနည်း၊ သပြိုင်ထောက်၍ ကောက်ပါ။

- ထ။ ဝိထိမုတ်စိတ်ပါ ရေတွက်လျှင် မည်မျှ ရနိုင်သနည်း။
- တ။ အရူပ တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်ရကို ကောက်ပြပါ။
- ထ။ မဂ္ဂဋ္ဌ ၄ ယောက်၌ စိတ်ပေါင်း မည်မျှစီ ရနိုင်ကြသနည်း။
- ဒ။ ဈာန်ရသော ကာမ သောတာပန် သကဒါဂါမ်တို့၏ စိတ်ရကို လင်္ကာ ထောက်၍ ကောက်ပါ။
- ဓ။ ဈာန်မရသော ကာမသောတာပန် သကဒါဂါမ်၏စိတ်ရကို ကောက်ပါ။
- န။ ဈာန်ရသော ကာမအနာဂါမ်၏စိတ်ရကို လင်္ကာထောက်၍ ကော်ပြပါ။
- ပ။ ဈာန်မရသော ကာမအနာဂါမ်၏ စိတ်ရကို ကောက်ပြပါ။
- စ။ ရူပ အောက်ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် ၃ ယောက်၏ စိတ်ရကို ကောက်ပြပါ။
- ဗ။ အရူပ အောက်ဖလဋ္ဌ သုံးယောက်၏ စိတ်ရကို ကောက်ပြပါ။
- ဘ။ ဈာန်ရသော ကာမရဟန္တာ၏စိတ်ရကို လင်္ကာထောက်၍ကောက်ပြပါ။
- ဗ။ ဈာန်မရသော ကာမရဟန္တာ၏ စိတ်ရကို ကောက်ပြပါ။
- ယ။ ရူပ ရဟန္တာ၏ စိတ်ရကို ကောက်ပြပါ။
- ရ။ အရူပ ရဟန္တာ၏ စိတ်ရကို ကောက်ပြပါ။
- လ။ ဝိညာဏဉ္စာယတနဘုံသား ရဟန္တာ၏စိတ်ရကို ကောက်ပြပါ။
- ဝ။ နေဝသညာနာသညာယတန ဘုံသား ရဟန္တာ၏ စိတ်ရကို ကော်ပြပါ။

ဝိထိဗိုဦး နိဿယနှင့် အဓိပ္ပါယ်
ကြီးကြီး

ဝိထိမုတ်ပိုင်းနိဿယ

အနုသန္ဓေနှင့် ပဋိညာဉ် ဇဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ဝိထိမိတ္တဝသေ န-ဝိထိမိတ်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပဝတ္တိယံ - ပဝတ္တိ အခါ၌၊ ပဝတ္တိသင်္ဂဟောနာမ-ဖြစ်ပုံကိုဖြင့်၊ ဖဝတ္တိ မည်သောသင်္ဂဟကို၊ ဥဒ္ဓိတော-မိန့်ဆိုအပ်ပြီးဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ သန္ဓိယံ - ပဋိသန္ဓေအခါ၌၊ ပဝတ္တိသင်္ဂဟောနာမ - ဖြစ်ပုံကိုဖြင့်၊ ပဝတ္တိမည်သောသင်္ဂဟကို(လိုက်)၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ (ဆိုအပ် လတ်၊ ဆိုပေအံ့-ဟူလို။)

ဝိထိမုတ်ပိုင်း ဝေဒိဗ္ဗာဏိယံ

ဝိထိမုတ်ပိုင်း။ ။ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ ကိစ္စတစ်သော စိတ် ၁၉ ပါးကို (ပြန်သော ဝိထိမိတ်တို့မှ အလွတ်ဖြစ်သောကြောင့်) “ဝိထိမုတ္တ=ဝိထိမုတ်” ဟု ခေါ်၏။ ထို ဝိထိမုတ်စိတ်တို့ကိုပြရာ အပိုင်းအခန်းကို “ဝိထိမုတ်ပိုင်း”ဟု ဤ ကျမ်းပြုဆရာကိုယ်တိုင် အမည်ပေးသည်။

ဘုံပိုင်း—ဝင်းဝိထိမုတ်ပိုင်း၌ ဘုံနှင့်စပ်သောအခန်းလည်း ကျယ်ဝန်းစွာ ပါသောကြောင့် နောက်ဆရာများက “ဘုံပိုင်း”ဟုလည်း ခေါ်စမှတ် ပြုကြ၏။

အနုသန္ဓေနှင့် ပဋိညာဉ်— ဝိထိမိတ္တဝသေနဝံ၊ ပေ၊ ဒါနိ ဝုစ္စတိ—ဤ ဝါထာဖြင့် အနုသန္ဓေနှင့် ပဋိညာဉ်ကို ပြသည်။ “ပြအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့် ပဝတ္တိအခါဝယ် ဝိထိမိတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံကို ပြသော ပဝတ္တိသင်္ဂဟကိုဆိုပြီး၍၊ ယခု အခါ ပဋိသန္ဓေအခါဝယ် ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဖြစ်ပုံကို ပြသော ပဝတ္တိသင်္ဂဟကို ဆိုပေအံ့” ဟူလို။

ဝိထိမုတ်ပိုင်းဝယ် သိဘွယ်များ စတသေသာ-လေးပါးကုန်သော၊ ဘူမိယော- ထုံထိုက်ဝင်း၊ စတုဗ္ဗိဓာ - လေးပါး အပြား ဖြစ်သော၊ ပဋိသန္ဓိ - ပဋိသန္ဓေဝင်း၊ စတ္တာရိ- လေးပါးကုန်သော၊ ကမ္မာနိ - ကံတို့ဝင်း၊ စတုဓာ - လေးပါး ပြားသော၊ မရဏုပ္ပတ္တိစ-မရဏုပ္ပတ္တိဝင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိထိ မုတ္တသင်္ဂဟေ-ဝိထိမုတ္တသင်္ဂဟ၌၊ စတ္တာရိ-လေးပါးကုန်သော၊ စတုက္ကာနိ-စတုက္ကတို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ-သိအပ်ကုန်၏။

ဘုံ ၄ မျိုးအကျဉ်း တတ္ထ - ထို လေးပါးသော စတုက္ကတို့တွင်၊ အပါယဘူမိ-အပါယ်ဘုံဝင်း၊ ကာမသုဂတိ ဘူမိ-ကာမသုဂတိဘုံဝင်း၊ ရူပါဝစရဘူမိ - ရူပါဝစရဘုံဝင်း၊

ပဝတ္တိသင်္ဂဟောနာမသန္ဓိယံ—ဤစကားအရ “ပဋိသန္ဓေ အခါဖြစ်ပုံကို ပြသော သင်္ဂဟ” ဟု ဆိုသော်လည်း ပဋိသန္ဓေအခါသာ မက၊ စုတိအခါ ဘဝင်ကိစ္စ တစ်သည့် အခါ၌လည်း စိတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံကို ပြလေတံ့။ [“ရာဇာ အာဂတော-မင်းလာသည် ” ဟု ပဓာနနည်းအားဖြင့် မင်းကို ခေါင်းတင်၍ ပြောသော်လည်း နောက်လိုက် နောက်ပါတွေ့ပါ လာသကဲ့သို့၊ ပဋိသန္ဓေ အခါကို ခေါင်းတင်ပြောသော်လည်း စုတိ ဘဝင်အခါတွေ့ပါ ရနိုင်သည်။]

သိဘွယ်များ။ ။စတသေသာ၊ ပေ၊ စတုက္ကာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ-ဤစကား ကား ဝိထိမုတ်ပိုင်းဝယ် သိဘွယ်တို့ကို အကျဉ်းချုပ် ခေါင်းစဉ်၍ ပြသော ဥဒ္ဓေသ မာတိကာ စကားတည်း၊ နောက်၌ ဤ အစဉ်အတိုင်း ခွဲ၍ပြလေတံ့၊ ၁-ဘူမိစတုက္က, ၂-ပဋိသန္ဓိစတုက္က, ၃-ကမ္မစတုက္က, ၄-မရဏုပ္ပတ္တိစတုက္က, ဟု စတုက္က ၄ မျိုး သရုပ်ကို ရေတွက်ပါ။

ဘုံ ၄ မျိုး အကျဉ်း။ ။တတ္ထအပါယ၊ ပေ၊ ဘူမိယောနာမ-ဤစကား ကား ဘူမိစတုက္ကကို အကျယ်ပြလို၍ ရှေးဦးစွာ ဘုံလေးပါး၏ ခေါင်းစဉ်ကို

အရူပါဝစရဘူမိဝ - အရူပါဝစရဘုံ၎င်း၊ ဣတိ - ဤသည်တို့ ကား၊ စတသော- လေးပါးကုန်သော၊ ဘူမိယောနာမ-ဘုံတို့ မည်၏။

အပါယ် ၄ တို့ တာသု-ထိုလေးပါးသောဘုံတို့တွင်၊ နိရယော- နိရဲ(ငရဲ)၎င်း၊ တိရစ္ဆာနယောနိ-တိရစ္ဆာန်အရ အဝေး၎င်း၊ ပေတ္တိဝိသယော - ပြိတ္တာတို့၏နေရာ၎င်း၊ အသုရ ကာယောစ - အသုရကာယ်၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အပါယဘူမိ- အပါယ်ဘုံသည်၊ စတုဗ္ဗိခ-၄ပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။

မြမြန်သော အကျဉ်းချုပ် ဥဒ္ဒေသ မာတိကာ စကားပင်တည်း၊ ပါဠိရှိတိုင်း ဘုံလေးပါးသရုပ်ကို မှတ်ထားခဲ့ပါ။ သတ္တဘူမိ၏ မြစ်ရာဌာနကို “ဘူမိ-ဘုံ” ဟု ခေါ်သည်။

အပါယ်ဘုံ ။ ။ တာသုနိရယော ။ ပေ။ အပါယဘူမိ— [အပါယ။ အပ+အယ။ အယ = ကုသိုလ်ကောင်းမှု + အပ = ကင်းသည်။] ကုသိုလ် ကောင်းမှု ကင်းသော (ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုခွင့် များစွာမရသော) ဘုံကို “အပါယ်ဘုံ” ဟု ခေါ်သည်။

နိရယ— [နိ+အယ။ အယ=ချမ်းသာ+နိ=မရှိ။] ချမ်းသာသုခ ရခွင့် မရှိ၍ “ငရဲ” ဟု ခေါ်ရိုးရှိသော “နိရဲ” ဘုံလည်း-၁-သဗ္ဗိ၎င်း၊ ၂-ကာဠ သုတ်၊ ၃-သံဃာတ၊ ၄-ရောရဝ၊ ၅-မဟာရောရဝ၊ ၆-တာပန၊ ၇-မဟာ တာပန၊ ၈-အဝိစိ ဟု ၈ ထပ် ရှိ၏။ ဤမြမြင်၏ အောက်၌ ယူဇနာပေါင်း တသောင်း ငါးထောင် ဝေးကွာသောအရပ်မှစ၍ ၁၅၀၀၀ စီ ကွာခြားလျက် အထက်အောက် တည်နေ၏။ ဤနိရဲကြီး ၈ ထပ်တွင် တထပ် တထပ်၌.... ၁-ဘင်ပုတ် နိရဲ၊ ၂-ပြာပူ နိရဲ၊ ၃-လက်ပန်တော နိရဲ၊ ၄-သံလျက်

ရွက်တော နိရဲ၊ ၅-ကြိမ်ပိုက်ချောင်းနိရဲ ဟု “ဥဿဒ” ခေါ် နိရဲငယ် ၅ ထပ် (တံတိုင်းခပ်သလို) ရံပတ်၍ နေပြန်လေသတုံ။ [ဒေဝရတသုတ်။]

[ဆောင်] သဗ္ဗိ၎င်း-ကာဠ၊ သံဃာတနှင့်၊ ရောရဝနှင့်၊ တာပနနှင့်၊ တွက်စစ် အဝိစိ။ အထပ်တိုင်းမှာ၊ ဘင်-ပြာ-လက်-သန်၊ ကြိမ်ပိုက်ရံ၊ ငါးတန် ဥဿဒရှိ။

တိရစ္ဆာနယောနိ — [တိရော+အစ္စာန။ တိရော = ဘီလာ၊ ဝါ- အလျားလိုက်အားဖြင့်+အစ္စာန = သွားသည်။] လူ နတ်တို့ကဲ့သို့ မတ်မတ် မဲသွား၊ အလျားလိုက်သွားသော အခြေ ၄ ချောင်း သားကောင် အပေါင်း၊ အခြေ ၂ချောင်း ငှက်အပေါင်း၊ အခြေမရှိသော ရေနေ ကုန်းနေ သတ္တဝါတွေ ကို “တိရစ္ဆာန်” ဟု ခေါ်၏။ ထိုတိရစ္ဆာန်တို့၏အပေါင်းအစုကို “တိရစ္ဆာန ယောနိ” ဟု ခေါ်သည်။ တိရစ္ဆာန်ဘုံဟု သီးခြားနေရာမရှိ၊ တိရစ္ဆာန်တမျိုး တမျိုး၏ ပေါင်းစုနေရာ အရပ်ကိုပင် တိရစ္ဆာန်ဘုံ ဟု ခေါ်အပ်လေသည်။

ပေတ္တိဝိသယ— [ပေတ္တိ=ပြိတ္တာ+ဝိသယ=နေရာ။] အိမ်ကြိုအိမ်ကြား၌ သလိပ် သခွံ ထမင်းလုံး ဟင်းပေါက် ကောက်၍ စားသောက်ရ၊ မြစ် ချောင်း ကမ်းနား၌ သားငါးရှာ၍ စားရ၊ တောကြီး တောင်ကြီးများ၌ မီးလောင် နေပူ ဆူပူသတ်ဖြတ်ခံရသောတစ္ဆေမှင်စာ ဘီလူး သားရဲ သားဘက် အစိမ်းစသော အမျိုးမျိုးသော သတ္တဝါတွေကို “ပြိတ္တာ” ဟု ခေါ်၏။ ဘုံလည်း သီးခြားမရှိ၊ ပြိတ္တာတို့နေရာအရပ်ကိုပင် “ပြိတ္တာဘုံ” ဟု ခေါ်ရတော့သည်။

အသုရကာယ— [အသုရ=အသုရာ+ကာယ=အပေါင်း။] အသုရာ ဟူသည့် ပြိတ္တာအကြီးစားပင်ဖြစ်၏။ သမုဒြာ ဝင်္ဂါမြစ်ကမ်းစသော အရပ်၌ နေတတ်ကြ၏။ ရေနား၌နေသော်လည်းရေမသောက်ရ၊ ရေထည်း ဆင်းသွား လျှင် ရေတွေပျောက်၍ သဲပူတွေသာ တွေ့ရ၏။ စားဘွယ်ရာမှာ သာ၍ပင် ဝေးသေး၏။ ထိုအသုရာ အပေါင်း၏ နေရာကိုပင် “အသုရကာယ်ဘုံ” ဟု ခေါ်သည်၊ ဘုံသီးခြား မရှိ။

ကမသုဂတိ ၇ ဘုံ မနုဿာ-လူ ဘုံ၎င်း၊ စာတုမဟာရာဇိကာ-
 စာတုမဟာရာဇိ ဘုံ၎င်း၊ တာဝတိံသာ-
 တာဝတိံသာဘုံ၎င်း၊ ယာမာ - ယာမာဘုံ၎င်း၊ တုသိတာ-
 တုသိတာဘုံ၎င်း၊ နိမ္မာနရတိ - နိမ္မာနရတိဘုံ၎င်း၊ ပရနိမ္မိတ
 ဝသဝတ္တိစ-ပရနိမ္မိတ ဝသဝတ္တိဘုံ၎င်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ကမ
 သုဂတိဘူမိ - ကမသုဂတိဘုံသည်၊ သတ္တဝိစာ - ခုနစ်ပါး
 အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။

ပေါင်း ကမ ၁၁ ဘုံ ပန - ဆက်ဥားအုံး၊ ဧကောဒသဝိစာဝိ-
 တဆဲ့တပါး အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်
 သော၊ သာအယံ-ထိုဘုံသည်၊ ကာမာဝစရဘူမိရွှေဝ-ကာမာ
 ဝစရဘုံဟူ၍သာလျှင်၊ သင်္ခါ-ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့၊
 ဝစ္ဆတိ-ရောက်၏။

ကမသုဂတိ ၇ ဘုံ။ ။ [သု=ကောင်းသော+ဂတိ=လားရာဘုံ။]
 ကောင်းသော လာရောက်ရာဘုံကို “သုဂတိဘုံ” ဟု ဆိုသည်။ ဤ ကမ
 သုဂတိ ၇ ဘုံ၏သရုပ်ကို ပါဠိကြည့်၍ ရေတွက်လေ။

ကမ ၁၁ ဘုံ။ ။ အပါယ် (ဒုဂ္ဂတိ) ၄ ဘုံနှင့် ဤ သုဂတိ ၇ ဘုံကို
 ကမ ၁၁ ဘုံဟု ခေါ်သည်။ ပါဠိကြည့်၍ သရုပ်ရေတွက်လေ။

[စာတုမဟာရာဇဘုံသည် မြင့်မိုရ်တောင်၏ အလယ်လေ့မှစ၍ မြေပြင်
 ရောက်အောင် ပြန့်နှံ့၏။ တာဝတိံသာဘုံသည် မြင့်မိုရ်တောင် ထိပ်၌
 ယာမာစသောဘုံသည် ဟိုအထက် ကောင်းကင်၌ အဆင့်ဆင့် မြင့်လျက်
 တည်ကြ၏။ ထက်ဝန်းကျင်၌ ကား နတ်ပြည်ခြောက်ထပ်လုံးပင် စကြာဝဠာ
 တံတိုင်းထိအောင် ပြန့်နှံ့ တည်နေကြသော ဟူ၏။]

မလုကျင့်ခံရမ်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်ကြောင့် ဝိထိမုတ်ပိုင်းဟု ခေါ်သနည်း။
- ခ။ အဘယ်ကြောင့် ဘုံပိုင်း ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဂ။ ဝိထိမုတ္တဝသေနေဝံ ဂါထာသည် ဘာကို ပြသော ဂါထာနည်း၊ ၎င်း
 ဂါထာကို အနက်ပေး၍ စကားပြေကို ပြပါ။
- ဃ။ ပဝတ္ထိသင်္ဂဟာနာမသန္ဓိယံ-ဟု ဆိုသောကြောင့် ပဋိသန္ဓေအခါ၌သာ
 ဖြစ်ပုံကို ပြမည်လော၊ ဥပမာဆောင်၍ ထင်ရှားပြပါ။
- င။ စတ္တာရိစတုက္ကာနိ အရ စတုက္က ၄ ပါးကို ကောက်ပြပါ။
- စ။ အဘယ်ကို “ဘုံ” ဟု ခေါ်သနည်း၊ ဘုံလေးပါးကို ရေတွက်ပါ။
- ဆ။ အဘယ်ဘုံမျိုးကို “အပါယ်ဘုံ” ဟု ခေါ်သနည်း၊ အပါယ်ဘုံ ၄ ပါးကို
 သင်္ဂြိုဟ်စောက်၍ ရေတွက်ပါ။
- ဇ။ နိရုက္ခိး ဝ ထပ်ကို လင်္ကာထောက်၍ ရေတွက်ပါ။
- ဈ။ တထပ် တထပ်၌ “ဥဿဒ” ခေါ် ငရဲငယ်များကို ရေတွက်ပါ။
- ည။ ထို ငရဲဘုံများသည် အဘယ် အရပ်၌ ရှိသနည်း။
- ဋ။ အဘယ် သတ္တဝါမျိုးကို တိရစ္ဆာန် ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဌ။ အဘယ် သတ္တဝါမျိုးကို ပြိတ္တာ ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဍ။ အဘယ် သတ္တဝါမျိုးကို အသုရကာယ် ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဎ။ ကမသုဂတိ ၇ ဘုံကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ရေတွက်ပါ။
- ဏ။ ကမ ၁၁ ဘုံတွင် သုဂတိဘုံ ဒုဂ္ဂတိဘုံ မည်မျှရှိ သနည်း။
- တ။ စာတုမဟာရာဇ စသော ဘုံများ အဘယ်အရပ်၌ တည်သနည်း။

၈၀၁၆ ဘုံ ၁။ ဗြဟ္မပါရိသန္ဓာ-ဗြဟ္မပါရိသန္ဓာဘုံ၎င်း၊ ဗြဟ္မ
ပုရောဟိတာ - ဗြဟ္မပုရောဟိတာဘုံ၎င်း၊ မဟာ
ဗြဟ္မာစ-မဟာဗြဟ္မာဘုံ၎င်း၊ ဣတိ-ဤသုံးဘုံသည်၊ ပဌမဇ္ဈာန်
ဘူမိ-ပဌမဈာန်ဘုံတည်း။

၂။ ပရိတ္တာဘာ - ပရိတ္တာဘာဘုံ၎င်း၊ အပ္ပမာဏာဘာ-
အပ္ပမာဏာဘာဘုံ၎င်း၊ အဘာဿရေစ-အဘာဿရေဘုံ၎င်း၊
ဣတိ - သုံးဘုံသည်၊ ဒုတိယဇ္ဈာန်ဘူမိ - ဒုတိယဈာန်ဘုံတည်း။

၃။ ပရိတ္တသုဘာ-ပရိတ္တသုဘာဘုံ၎င်း၊ အပ္ပမာဏသုဘာ-
အပ္ပမာဏသုဘာဘုံ၎င်း၊ သုဘကိဏ္ဍာစ-သုဘကိဏ္ဍာဘုံ၎င်း၊
ဣတိ-သည်၊ တတိယဇ္ဈာန်ဘူမိ-တတိယဈာန်ဘုံတည်း။

၄။ ငေဟပ္ပလော- ငေဟပ္ပလောဘုံ၎င်း၊ အသညသတ္တာ-
အသညသတ်ဘုံ၎င်း၊ သုဒ္ဓါဝါသာစ-သုဒ္ဓါဝါသာ ငါးဘုံ၎င်း၊
ဣတိ - ဤခုနစ်ဘုံသည်၊ စတုတ္ထဇ္ဈာန်ဘူမိ - စတုတ္ထဈာန်ဘုံ
တည်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ရူပါဝစရဘူမိ - ရူပါဝစရဘုံသည်၊
သောဠသဝိဓာ-၁၆ ပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။

အဝိဟာ - အဝိဟာဘုံ၎င်း၊ အတပ္ပါ - အတပ္ပါဘုံ၎င်း၊
သုဒဿာ-သုဒဿာဘုံ၎င်း၊ သုဒဿိ-သုဒဿိဘုံ၎င်း၊ အကနိဋ္ဌာ
စ-အကနိဋ္ဌာဘုံ၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သုဒ္ဓါဝါသာဘူမိ-သုဒ္ဓါဝါသာ
ဘုံသည်၊ ပဉ္စမိဓာ-ငါးပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။ [စတုတ္ထ
ဈာန်ဘုံ၌ ပြခဲ့သော သုဒ္ဓါဝါသာသည် ၅ ဘုံရှိ၏-ဟူလို။]

၈၀၁၇ ဘုံ အာကာသာနဉ္စာယတနဘူမိ - အာကာသာနဉ္စာ
ယတနဘုံ၎င်း၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနဘူမိ - ဝိညာ

ဏဉ္စာယတနဘုံ၎င်း၊ အာကိဉ္စာယတနဘူမိ - အာကိဉ္စာ
ယတနဘုံ၎င်း၊ နေဝသညာ နာသညာယတနဘူမိစ - နေဝ
သညာ နာသညာယတနဘုံ၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အရူပါဝစရဘူမိ-
သည်၊ စတုဗ္ဗိဓာ-လေးပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။

ဘုံ၌ ပုဂ္ဂိုလ်ရ သုဒ္ဓါဝါသာသု - သုဒ္ဓါဝါသာဘုံတို့၌၊ သဗ္ဗထာ-
အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်၊ [သဗ္ဗဒါ - ရှိလျှင်
“အခါခပ်ထိမ်း” ဟု ပေး၊] ပုထုဇ္ဇနာ - ပုထုဇဉ်လည်း ဖြစ်ကုန်
သော၊ သောတာပန္နာစ - သောတာပန်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊
သကဒါဂါမိနောစာပိ-သကဒါဂါမ်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ပုဂ္ဂ
လာ-ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ နုလန္တန္တိ - မရအပ်ကုန်၊ အသညာပါယ
ဘူမိသု-အသညသတ်ဘုံ၊ အပါယ်ဘုံတို့၌၊ အရိယာ-အရိယာ
ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ နောပလန္တန္တိ - မရအပ်ကုန်၊ သေသဇ္ဇာနေသု-
ကြွင်းသောဘုံရွာနတို့၌၊ အရိယာ - အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၎င်း၊
အနရိယာပိစ-ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၎င်း၊ လန္တန္တိ - ကုန်၏။

ဧတ္ထ - ဤ ဝိထိဓုတ္တသင်္ဂဟ၌၊ ဣဒံ - ဤသည်ကား၊ ဘူမိ
စတုက္ကံ-ဘူမိစတုက္ကံတည်း။

၈၀၁၆ ဘုံ၊ အရူပ ၄ ဘုံ တို့၏ သရုပ်ကို ပါဠိကြည့်၍ ရေတွက်လေ။
ဘုံ၌ ပုဂ္ဂိုလ်ရ။ “ပုထုဇ္ဇနာ၊ ဝေဒနရိယာပိစ” ဂါထာတို့ကားပြအပ်
ပြီးသော ဘုံတို့၌ ရထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ပြသော ဂါထာတည်း။ ပုဂ္ဂိုလ်
၁၂ ယောက် သရုပ်ကို ဝိထိဓုတ် ပုဂ္ဂလဘေဒ၌ ပြခဲ့ပြီ။

သုဒ္ဓါဝါသာ ၅ ဘုံ၌ ပုထုဇဉ် သောတာပန် သကဒါဂါမ်များ မရထိုက်ဟု
ထိုက်ရိုက်ဆိုထားပြီး မဂ္ဂဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် အဖြစ်၌ စိတ္တက္ခဏ တချက်ခန့်သာ ကြာ၍

မဂ်ရဗြီးလျှင် ချက်ခြင်း ဖိုလ်ကို ရ၏။ ထို့ကြောင့် အနာဂါမိမဂ္ဂပုဂ္ဂိုလ် အဖြစ် ဖြင့်လည်း သုဒ္ဓါဝါသ်တို့၌ ပဋိသန္ဓေ မနေထိုက်။ ထို့ကြောင့် သုဒ္ဓါဝါသ် တို့၌ အနာဂါမိမဂ္ဂနှင့် အရဟတ္တမဂ္ဂ အရဟတ္တဖလဋ္ဌ ပုဂ္ဂိုလ် ၃ ယောက်သာ ရထိုက်သည်။

အသညသတ်တို့၌ သုဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် ၁ ယောက်သာရ၏။ အပါယ် ၄ တို့၌ ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် ၁ ယောက်သာ ရသောကြောင့် ထိုတို့၌ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များ မရထိုက်။ သုဒ္ဓါဝါသ် အသညသတ် အပါယ်တို့မှ ကြွင်းသော ကာမ ရူပ အရူပဘုံတို့၌ ပုထုဇဉ်နှင့် အရိယာများ ထိုက်သင့်သလို ရကြသည်။

[ဆောင်] အပါယ် ဒု-ရ၊ လူ-နတ် စဉ်၊ ဒု-ပ ဧကံဒဿိ၊ ထက် ငါးနတ်ဝယ်၊ အဟိတ်ပယ်လော၊ ဆယ်ဘုံရူပ၊ တိဟိတ် ရ၏။ သညသု-သာ၊ ငါးသုဒ္ဓါမှာ၊ ရိယာခေါင်ဆုံး၊ သုံးယောက်စီရ၊ အရူပဝယ်၊ စ-မဂ်ပယ်သည်၊ ရှစ်သွယ်တိဟိတ် မကြွင်းတည်း။

အပါယ်ဒုရ—အပါယ်တို့၌ ဒုဂ္ဂတိအဟိတ် ၁ ယောက်သာ ရ၏။

လူ-နတ်စဉ်၊ ဒု-ပ ဧကံ ဒဿိ — [နတ်စ=နတ်အစတုံ။ ဒုပ = ဒုဂ္ဂတိ အဟိတ်ကို အပထာနန္တ+ဧကံဒဿိ=ကောဒဿ ၁၁] လူဘုံ စာတု မဟာရာဇ်တို့၌ ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်မှတပါး ပုဂ္ဂိုလ် ၁၁ ယောရ၏။

ထက်ငါး နတ်ဝယ်၊ အဟိတ် ပယ်လော — အထက် နတ်ပြည် ၅ ထပ်၌ ဒုဂ္ဂတိအဟိတ် သုဂတိအဟိတ် ပုဂ္ဂိုလ်ပယ်၍ ကျန် ၁၀ ယောရ၏။

ဆယ်ဘုံရူပ၊ တိဟိတ်ရ၏ — သုဒ္ဓါဝါသ် ၅ အသညသတ်မှ တပါးသော ရူပ ဆယ်ဘုံ၌ တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် ၉ ယောက်ရ၏။ [အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များ တိဟိတ် ဖြစ်ကြောင်းကို ပုဂ္ဂလဘေဒ၌ ဆိုခဲ့ပြီ။]

သည သု သာ—အသညသတ်တို့၌ သုဂတိအဟိတ် ၁ ယောက်သာရ၏။

ငါးသုဒ္ဓါမှာ၊ ရိယာခေါင်းဆုံး၊ သုံးယောက်စီရ — သုဒ္ဓါဝါသ် ၅ တို့၌ အနာဂါမိမဂ္ဂ အရဟတ္တမဂ္ဂ အရဟတ္တဖလဋ္ဌ ၏ အထက်ဆုံး အရိယာ သုံးယောက်စီရကြသည်။

အရူပဝယ်၊ ပေ၊ မကြွင်းတည်း—အရူပ ၄ တို့၌ အစဆုံး သောတာပတ္တိ မဂ်ကိုပယ်၍ (တိဟိတ် ပုထုဇဉ်နှင့် အရိယာ ၇ ယောက်) တိဟိတ် ၈ ယောက်ရ၏။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ ရူပမြဲဖွဲ့ဘုံ မည်မျှရှိသနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ရေတွက်ပါ။
- ခ။ ရူပဘုံတို့တွင် သုဒ္ဓါဝါသ်ဘုံ မည်မျှ ပါသနည်း၊ ရေတွက်ပါ။
- ဂ။ သုဒ္ဓါဝါသ်ဘုံသည် အဘယ်ဈာန်ဘုံ၌ ပါဝင်သနည်း။
- ဃ။ အရူပဘုံ မည်မျှရှိသနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ရေတွက်ပါ။
- င။ “ပုထုဇ္ဇနာ နုလဗ္ဘန္တိ” စသော ၂ ဂါထာကို အနက် ပေးပါ။
- စ။ အပါယ်တို့၌ ရထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို လင်္ကာထောက်၍ ကောက်ပါ။
- ဆ။ လူ့ဘုံ စာတုမဟာရာဇ်တို့၌ ရထိုက်သူကို ကောက်ပါ။
- ဇ။ အထက် နတ်ပြည်၌ ရထိုက်သူကို လင်္ကာထောက်၍ ကောက်ပါ။
- ဈ။ ဝေပုဂ္ဂိုလ်တိုင်အောင်သော ရူပ ၁၀ တို့၌ ရထိုက်သူများကို လင်္ကာ ထောက်၍ ကောက်ပါ။
- ည။ အသညသတ်တို့၌ ရထိုက်သူကို လင်္ကာထောက်၍ ကောက်ပါ။
- ဋ။ သုဒ္ဓါဝါသ်တို့၌ ရထိုက်သူကို လင်္ကာထောက်၍ ကောက်ပါ။
- ဌ။ အရူပဘုံ၌ ရထိုက်သူကို လင်္ကာထောက်၍ ကောက်ပါ။

ဘုဒိစဘုဋ္ဌ ငြီး၏။

ပဋိသန္ဓေ ၄ မျိုး အကျဉ်း အပါယပဋိသန္ဓေ-အပါယပဋိသန္ဓေ၎င်း၊ ကာမ သုဂတိပဋိသန္ဓေ- ကာမသုဂတိ ပဋိသန္ဓေ၎င်း၊ ရူပါဝစရပဋိသန္ဓေ - ရူပါဝစရ ပဋိသန္ဓေ၎င်း၊ အရူပါဝစရပဋိသန္ဓေ - အရူပါဝစရ ပဋိသန္ဓေ၎င်း၊ ဣတိ - ဤသည်တို့ကား၊ စတုဗြဟ္မာ-လေးပါးအပြားရှိသော၊ ပဋိသန္ဓေ နာမ-ပဋိသန္ဓေမည်၏။

အပါယ်ပဋိသန္ဓေ ။ တက္က-ထိုလေးပါးသော ပဋိသန္ဓေတို့တွင်၊ အကုသလဝိပါကော ပေက္ခာ သဟဂတ သန္တိရဏံ-အကုသလဝိပါကံ ဥပေက္ခာသဟဂတသန္တိရဏ စိတ်သည်၊ အပါယဘုဒိယံ - အပါယ်ဘုံ၌၊ ဩက္ကန္တိက္ခဏေ- သက်ရောက်ဆဲခဏ၌၊ ပဋိသန္ဓေ-ပဋိသန္ဓေစိတ်သည်၊ ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ တတော-ထိုပဋိသန္ဓေအခါမှပရိ-၌ ဘဝဂံ-ဘဝင်စိတ် သည်၎င်း၊ ပရိယောသာနေ - ဘဝအဆုံး၌၊ စဝနံ - ရုတိစိတ်

ပဋိသန္ဓေ ၄ မျိုး။ ။ အပါယပဋိသန္ဓေ ။ ပေ၊ ပဋိသန္ဓေ နာမ - ဤစကား ကား ပဋိသန္ဓေစတုက္ကကို အကျယ်ပြုလို၍ ရှေးဦးစွာ ပဋိသန္ဓေ လေးပါး၏ ခေါင်းစဉ်ကိုပြသော မာတိကာ စကားတည်း၊ ဘဝဟောင်းအပြတ်တွင် ဆက် စပ်သော အားဖြင့် ထိုထိုဘဝ၌ စိတ် စေတသိက်နှင့် ကမ္မဇရုပ်များ၏ အစဆုံး ဖြစ်ခြင်းကို “ပဋိသန္ဓေနေခြင်း” ဟု ခေါ်သည်၊ ပဋိသန္ဓေ လေးမျိုး သရုပ်ကို ပါဠိကြည့်၍ ရေတွက်လော။

အပါယ်ပဋိသန္ဓေ ။ ။ အဟိတ်အကုသလဝိပါကံ ဥပေက္ခာ သဟဂတ သန္တိရဏစိတ်သည် အပါယ် ၄ ဘုံဝယ် သက်ရောက်စ (ဖြစ်ခါစ) ၌ ပဋိ သန္ဓေကိစ္စတစ်၍ ဖြစ်၏၊ ပဋိသန္ဓေခဏမှနောက် ပဝတ္တိအခါဝယ် (ဝီထိစိတ် မဖြစ်သမျှ) ဘဝင်ကိစ္စတစ်၍ဖြစ်၏၊ ဘဝတိုး၍ဆုံးသည့်အခါ စုတိကိစ္စတစ်၍

သည်၎င်း၊ ဟုတွာ-၍ ဝေါက္ခိဇ္ဇတိ-ပြတ်၏၊ ဇကော-တခုသော၊ အယ်-၍ ပဋိသန္ဓေသည်၊ အပါယပဋိသန္ဓေနာမ - အပါယ်ပဋိ သန္ဓေ မည်၏။

ကမသုဂတိ ပဋိသန္ဓေ ၉ ပန-ကား၊ ကုသလဝိပါကော ပေက္ခာသဟဂတ သန္တိရဏံ - အဟိတ်ကုသလဝိပါကံဥပေက္ခာ သဟဂတ သန္တိရဏစိတ်သည်၊ ကာမသုဂတိ ယံ-ကာမသုဂတိဘုံ၌၊ ဇပ္ပန္နာဒိနံ - သန္ဓေကာလ်း အစရှိကုန် သော၊ မနုဿာနုဉ္ဇေဝ-လူတို့၏၎င်း၊ ဘုဗ္ဗသိတာနံ - ဘုဗ္ဗဇိုင်း

ဖြစ်၏၊ တဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိကိစ္စတင်သော စိတ်သည် ဤကဲ့သို့ စိတ် တမျိုးထည်းသာ ဖြစ်ရိုးတည်း၊ ဤစကားအရ အပါယ်ဘုံ၌ ဤအဟိတ်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေရမှုကို ထောက်၍ အပါယ် (ဒုဂ္ဂတိ) ဘုံသား ဟူသမျှကို “ဒုဂ္ဂတိ အဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်” ဟု ခေါ်အပ်သည်။

ကမသုဂတိပဋိသန္ဓေ ။ ။ [ဇစ္စန္ဒ-ဇာတိ+အန္ဓ၊ဇာတိ=ပဋိသန္ဓေ အားဖြင့်+အန္ဓ=ကလ်းသူ။] စက္ခုပသာဒရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်မည့်ကံ မရှိ၍ စက္ခုပသာဒ ဖြစ်ချိန်မှာ မဖြစ်ပေါ်လာသူကို “ဇစ္စန္ဒ , ဝါ-သန္ဓေကာလ်း”ဟု ခေါ်သည်၊ စက္ခုပသာဒဖြစ်ပြီးမှ တစုံတခုသော ဘေးရန်ကြောင့် ပျက်စီးရှာ သူကား “သန္ဓေကာလ်း” မဟုတ်။

ဇစ္စန္ဒာဒိဋ္ဌိ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် “ဇစ္စဗိရ = ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် နားထိုင်းသူ။ ဇစ္စမုဂ=ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် စကားမဝီဘဲ ထပ်အ - အ ဖြစ်နေသူ။ ဇစ္စဇ္ဇ= ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ထိုင်းခိုင်း ဖျင်း အ သူ , တင်းတောင်းပမာဏ မူး မတ် ဝဲ အရှေ့ အနောက် စသည်ကိုမျှ မသိသူ။ ဇစ္စုပ္ပတ္တက=ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ရူးနန်း သူ။ ပဏ္ဍက=သူများ၏ သက်သွေးကို စုပ်ယူတတ်သူနှင့် သူတပါးတို့ သံဝါယ ပြုမှုကို ပြုစု ချောင်းမြောင်းရလျှင် ကိလေသာ ငြိမ်းစေသူ။ ဥဘတောဗျဉ္ဇနက=

နတ်ကြီးတို့ကို မှီခိုနေကြရကုန်သော၊ ဝိနိပါတိကကသုရာနံစ-
ဝိနိပါတိကအသုရာတို့၏၎င်း၊ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂရုတိဝသေန-ဖြင့်၊
ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏။

ဥဘတောဗျည်း၊ မိန်းမတလွဲ ယောက်ျားတလွဲ ဖြစ်သူ။ နဝံသက=နဝံပဏ္ဍိက၊
မိန်းမအင်္ဂါလည်း မထင်ရှား - ယောက်ျားအင်္ဂါလည်း မထင်ရှားသူ။ မဗ္ဗ=
မန်ဆွဲသူ၊ စကားပြောလျှင် အမြင်မပြတ်ဘဲ ခရုတ်ဆွဲ၍ ပြောရသူ။ ” ဤသို့
စသည်ဖြင့် လူစင်မမှီသူတွေကို ယူလေ။

[ဆောင်] ဇစ္စန္ဒာဒိ၊ သဒ္ဓါရိဝယ်၊ အာဒိအရ၊ ဗမိရနှင့် မူဂ-ဇဋ္ဌာ၊
ဥဗ္ဗတ္တာ-ပဏ္ဍကော၊ ဥဘတောဗျည်း၊ တနည်းထုံးပြ၊ နပုံး
သကပြင်၊ မဗ္ဗတွင်သည့်၊ လူစင်မမှီ၊ လူမည်ကာသား၊ ထို
လူများကို၊ သွယ်ဥား ယူရလေသတည်း။

ဝိနိပါတိကကသုရ - [ဝိ+နိပါတိက + အ + သုရ။ ဝိ=ဖေါက်ပြန်
ပျက်စီးလျက်+နိပါတိက=ဖြစ်ပေါ်ကုရောက်သော+အ = သေးငယ်သော=
သုရ=နတ်။] စည်းစိမ်ဥစ္စာ အိပ်ရာနေရာ ကောင်းမွန်စွာ မရှိဘဲ ဖေါက်ပြန်
ပျက်စီး၍ နေသော နတ်သေး နတ်မွှား နတ်အငယ်စားတွေကို “ ဝိနိပါတိက
အသုရာ ” ဟု ခေါ်သည်။

ဘုဗ္ဗသိတ - [ဘုဗ္ဗ+သိတ။ ဘုဗ္ဗ=ဘုမ္မဇိုင်းနတ်+သိတ=မှီခိုသူ။]
မြေကြီးနှင့်စပ်သော တောစောင့် တောင်စောင့် အိမ်စောင့် သစ်ပင်စောင့်
မြေစောင့်နတ်ဟူသမျှကို “ ဘုဗ္ဗ=ဘုမ္မဇိုင်း ” ဟု ခေါ်သည်။ အတော်အတန်
တန်ခိုးကြီး၏။ ယခင် ဝိနိပါတိက အသုရာတို့သည် ထိုဘုမ္မဇိုင်း နတ်ကြီးများကို
မှီခိုကပ်ယပ်၍ နေကြရလေသည်။ [ဤ နတ်များသည် စာတုမဟာရာဇ်ဘုံ၌
ပါဝင်ကြ၏။]

အဟိတ်ကုသလဝိပါက ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တိရဏစိတ်သည် ထိုဇစ္စန္ဒ
စသော လူနှင့် အချို့သော ဝိနိပါတိက အသုရာတို့၏ သန္တာန်၌ ပဋိသန္ဓေ

၂။ ပန-ကား၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ မဟာဝိပါကာနိ-
မဟာဝိပါကစိတ်တို့သည်၊ သဗ္ဗတ္ထာဝိ အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊
ကာမသုဂတိယံ-ကာမသုဂတိဘုံ၌၊ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂရုတိဝသေန
န-ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် ရုတိကိစ္စတို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပဝတ္တန္တိ-နံ၏။

၃။ နဝ - ဇ ပါးကုန်သော၊ ဣမာ-ဤ ပဋိသန္ဓေတို့သည်၊
ကာမသုဂတိ ပဋိသန္ဓိယောနာမ - ကာမ သုဂတိ ပဋိသန္ဓေတို့
မည်၏။ ပန-ဆက်ဥားအံ့၊ ဒသဝိဝေဝိ-ဆယ်ပါး အပြားရှိသည်
လည်းဖြစ်သော၊ သာအယံ-ထို ပဋိသန္ဓေသည်၊ ကာမာဝစရ
ပဋိသန္ဓိဇစ္စဝ - ကာမာဝစရ ပဋိသန္ဓေ ဟူ၍သာလျှင် သင်္ခါ-
ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်၏။

ကာမပုဂ္ဂိုလ်တို့ ၁။ တေသု-ထိုကာမပဋိသန္ဓေနေသော ပုဂ္ဂိုလ်
သက်တန်း တို့တွင်၊ စတုန္ဒ-လေးပါးကုန်သော၊ အပါယာနံ-
အပါယ် ဘုံသားတို့၏၎င်း၊ မနုဿာနံ-လူတို့၏
၎င်း၊ ဝိနိပါတိကကသုရာနံစ - ဝိနိပါတိက အသုရာတို့၏၎င်း၊

ဘဝင် ရုတိကိစ္စတစ်လျက်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်များကို သုဂတိဘုံသား
ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ အဟိတ်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေသော ကြောင့်၎င်း၊
“ သုဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် ” ဟု ခေါ်အပ်၏။

၂။ အဋ္ဌမဟာဝိပါကာနိ၊ ပေ၊ ပဝတ္တန္တိ-မဟာဝိပါကစိတ် ဂ ပါး
ကား လူနှင့်ဝိနိပါတိက အသုရာများအတွက်သာမက၊ အလုံးစုံသော ကာမ
သုဂတိ ၇ ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် ရုတိ ကိစ္စတစ်၌ ဖြစ်၏။

၃။ အကုသလဝိပါက ဥပေက္ခာသန္တိရဏစိတ်နှင့် ကာမသုဂတိ ပဋိ
သန္ဓေစိတ် ၉ ပါး ပေါင်းလျှင် ကာမပဋိသန္ဓေ ၁၀ ဖြစ်သည်။

အာယုပ္ပမာဏဂဏနာယ - အသက် အတိုင်းအရှည်ကို ရေ ထွက်ခြင်း၏၊ နိယမော-အမြဲ မှတ်သားဘွယ်သည်၊ နုတ္တိ-မရှိ။

၂။ ပန-ကား၊ စာတုမဟာရာဇိကာနံ - စာတုမဟာရာဇိ တုံသား ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ - နတ်တို့၏၊ အာယုပ္ပမာဏံ- အသက်အတိုင်းအရှည်သည်၊ ဒိဗ္ဗာနိ-နတ်ပြည်၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဉ္စဝဿသတာနိ-အနှစ်ငါးရာတို့တည်း၊ မနုဿဂဏနာယ- လူတို့၏ အရေအတွက်ဖြင့်၊ နုဂတိဝဿသတသဟဿပမာဏံ-အနှစ်ကိုးသန်း အတိုင်းအရှည် ရှိသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

၃။ တာဝတိံသာနံ-တာဝတိံသာနတ်တို့၏၊ (အာယုပ္ပမာဏံ-အသက် အတိုင်းအရှည်သည်) တတော-ထို စတုမဟာ

၁။ ကာမပုဂ္ဂိုလ်တို့အသက်တမ်း။ ။အပါယ်တုံသားလူ ဝိနိပါတိက အလုရာတို့၏ အသက်တမ်းသည့် အမြဲမရှိ၊ တချို့တရက်၊ တနံနက်၊ တခဏမျှ အသက်ရှည်၏၊ အချို့နှစ်ပေါင်း အသင်္ချေတိုင်အောင်ကြာ၏။

[ဆောင်] အပါယ် လူဇာတ် , ဝိနိပါတ်တို့၊ တချို့ တရက်, တနံနက်မျှ အသက်အသင်္ချေ, တချို့နေ့, မှတ်လေ သက်တမ်းမမြဲတည်း။

[ဤ သဂြိုဟ်က ဝိနိပါတိက အလုရာကိုသာ ဆိုသော်လည်း ဓမ္မဟဒယ ဝိဘင်္ဂအဋ္ဌကထာ၌ ဘုမ္မဇိုင်း (ရုက္ခဇိုင်း) နတ်ကြီးများ အတွက်လည်း အသက်အတိုင်းအရှည် မမြဲကြောင်းကို ဆိုထားပြီ။]

၂။ စာတုမဟာရာဇိ၊ ပေ၊ ပမာဏံဟောတိ။ ။စာတုမဟာရာဇိ တုံကြီးသား နတ်များ၏ အသက်ပမာဏကား ထိုစတုမဟာရာဇိ နတ်အရေ အတွက်အားဖြင့် နှစ်ပေါင်း ငါးရာကြာ၏၊ လူ့အရေအတွက် အားဖြင့်ကား နှစ်ပေါင်း ၉ သန်းကြာ၏။

ရာဇိနတ်သက်ထက်၊ စတုဂ္ဂုဏံ-လေးဆ တက်၏၊ ယာမာနံ- ယာမာနတ်တို့၏၊ (အာယုပ္ပမာဏံ - အသက် အတိုင်းအရှည် သည်) တတော-ထို တာဝတိံသာ နတ်သက်ထက်၊ စတုဂ္ဂုဏံ - လေးဆ တက်၏၊ တုယိတာနံ - တုယိတာ နတ်တို့၏၊ (အာယုပ္ပမာဏံ-သည်) တတော-ထို ယာမာနတ်သက်ထက်၊

၃။ တတော စတုဂ္ဂုဏံ တာဝတိံသာနံ - တာဝတိံသာ နတ်သက် ကား စာတုမဟာရာဇိနတ်သက်ထက် လေးဆတက်မျှ ရှည်၏၊ ထို့ကြောင့် တာဝတိံသာ နတ်သက်ကို စာတုမဟာရာဇိတို့ တွက်ကိန်းဖြင့် တွက်လျှင် (၅၀၀ ကို ၄ နှင့်မြှောက်) နှစ်ပေါင်း (၂၀၀၀) နှစ်ထောင်ကြာ၏၊ သို့သော် ပင်ကိုယ်က တာဝတိံသာနတ်တို့ နေ့တာ ညဉ့်တာသည် စာတုမဟာရာဇိ နတ် တို့၏ နေ့တာ ညဉ့်တာထက် နှစ်ဆလောက် ရှည်၏၊ ဥပမာ-စာတုမဟာရာဇိ၌ တနေ့ တညဉ့်သည် ၂၄ နာရီခန့် ကြာလျှင် တာဝတိံသာ၌ တနေ့ တညဉ့် သည် ၄၈ နာရီခန့် ကြာလိမ့်မည် - ဟူလျှင် ထို့ကြောင့် တာဝတိံသာ နတ်တို့ တွက်ကိန်းဖြင့် တွက်ရလျှင် နှစ်ပေါင်း (၁၀၀၀)တထောင်သာကြာသည်၊ လူတို့ တွက်ကိန်းဖြင့် ယခင် ၉ သန်းကို ၄ ဖြင့်မြှောက် ၃ ကုဋေ ၆ သန်း ကြာ၏။

တတောစတုဂ္ဂုဏံယာမာနံ - ယာမာ နတ်သက်ကား တာဝတိံသာ နတ်သက်ထက် ၄ ဆတက်မျှ ရှည်၏၊ ၁၀၀၀, ၄ ဆတက်, ၄၀၀၀ ဖြစ်၏၊ သို့သော် ယာမာနတ်တို့ နေ့တာ ညဉ့်တာသည် တာဝတိံသာနတ်တို့ နေ့တာ ညဉ့်တာထက် ပင်ကိုယ်က နှစ်ဆလောက် ရှည်သောကြောင့် ယာမာ နတ် သက်ကို ယာမာတို့တွက်ကိန်းဖြင့်ရေတွက်လျှင်နှစ်ပေါင်း(၂၀၀၀)နှစ်ထောင် သာ ကြာ၏၊ လူတို့တွက်ကိန်းဖြင့် တွက်လျှင် နှစ်ပေါင်း ၁၄ ကုဋေ ၄ သန်း ကြာ၏။

စတုဂ္ဂါရံ-၏။ နိမ္မာနရတီနံ - နိမ္မာနရတီနတ်တို့၏။ (အာယုပ္ပမာဏံ - သည်) တတော - ထို တုသိတာ နတ်သက်ထက်၊ စတုဂ္ဂါရံ - ၏။ ပရနိဗ္ဗိတ ဝသဝတ္တီနံ - ပရနိဗ္ဗိတ ဝသဝတ္တီ နတ်တို့၏။ (အာယုပ္ပမာဏံ - သည်) တတော - ထို နိမ္မာနရတီ နတ်သက်ထက်၊ စတုဂ္ဂါရံ - ၏။

၄။ ဝသဝတ္တီသု-ပရနိဗ္ဗိတ ဝသဝတ္တီနတ်တို့၌၊ (အာယုပ္ပမာဏံ-သည်) ဝဿာနံ - နှစ်တို့၏။ နဝသတဗ္ဗကောဋိယော- ကုဋေ ကိုးရာတို့သည်၎င်း၊ ဧကဝိသကောဋိယော- ၂၁ ကုဋေ တို့သည်၎င်း၊ တထာ - ထိုမှတပါး၊ သဗ္ဗိစဝဿသတသဟဿာနိ-အနှစ် ခြောက်သန်းတို့သည်၎င်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

တတောစတုဂ္ဂါရံတုသိတာနံ - တုသိတာနတ်သက်ကား ယာမာ နတ်သက်ထက် ၄ ဆတက်မျှရှည်၏ [၄ ဆတက်ပုံကိုရှေ့အပိုင်းသိလောက် ပြီး] ထို့ကြောင့် တုသိတာနတ်သည် တုသိတာနတ်တို့ တွက်ကိန်းဖြင့် နှစ်ပေါင်း (၄၀၀၀) လေးထောင်, လူတို့တွက်ကိန်းဖြင့် နှစ်ပေါင်း ၅၇ ကုဋေ ၆ သန်း ကြာ၏။

တတောစတုဂ္ဂါရံနိမ္မာနရတီနံ-နိမ္မာနရတီ နတ်သက်သည် တုသိတာ နတ်သက်ထက် ၃ ဆတက်ရှည်ရကား နိမ္မာနရတီနတ်တို့ တွက်ကိန်းဖြင့် နှစ်ပေါင်း (၈၀၀၀) ရှစ်ထောင်, လူတို့ တွက်ကိန်းဖြင့် နှစ်ပေါင်း ၂၃၀ ကုဋေ ၄ သန်း ကြာ၏။

တတောစတုဂ္ဂါရံပရနိဗ္ဗိတ ဝသဝတ္တီနံ-ပရနိဗ္ဗိတဝသဝတ္တီ နတ်သက် သည် နိမ္မာနရတီနတ်သက်ထက် ၄ ဆတက်ရှည်ရကား ပရနိဗ္ဗိတ ဝသဝတ္တီ နတ်တို့ တွက်ကိန်းဖြင့် (၁၆၀၀၀) တသောင်းခြောက်ထောင်, လူတို့ တွက် ကိန်းဖြင့် နှစ်ပေါင်း ၉၂၁ ကုဋေ ၆ သန်း ကြာ၏။

[ဆောင်] ၁။ မ-ကိုဋ်-ခဲ-ဝါ, ဟ(နှင့်)တယာ, သုညာခွေစ, အောက် သုံးချ, မှတ်ကြ နတ်ဘုံသက်။

၂။ ဈာန်-စလာ-ဝါဝါက, စောသမ-ဝင်းနုလာခါ, စောပု ခေဋ္ဌာ၊ ခြောက်သုညာ ညီညာ ထည့်စွက်, နတ်ခြေခံဘုံ လူတတွက်လျှင်, ဟော ဤမျှထွက်။

[သုညာခွေစ=အစဆုံး၌ သုည ၂ လုံးချ။ အောက်သုံးချ=အောက် တန်းများ၌ သုည ၃ လုံးချ။ ။ခြောက်သုညာ ညီညာထည့်စွက်=သုည ၆ လုံးကို အညီအမျှ ထည့်စွက်။]

နတ်ဘုံ	နတ်တွက်ကိန်းအသက်	လူတွက်ကိန်းအသက်
စာတုမဟာရာဇ်	၅၀၀ (မ)	ဈာန်=၉၀၀၀၀၀၀
တာဝတိံသာ	၁၀၀၀ (ကိုဋ်)	စလာ=၃၆၀၀၀၀၀၀
ယာမာ	၂၀၀၀ (ခဲ)	ဝါဝါက- ၁၄၄၀၀၀၀၀၀
တုသိတာ	၄၀၀၀ (ဝါ)	စောသမ=၅၇၆၀၀၀၀၀၀
နိမ္မာနရတီ	၈၀၀၀ (ဟ)	ဝင်းနုလာခါ= ၂၃၀၄၀၀၀၀၀၀
ပရနိဗ္ဗိတဝသဝတ္တီ	၁၆၀၀၀ (တယာ)	စောပုခေဋ္ဌာ= ၉၂၁၆၀၀၀၀၀၀

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ ပဋိသန္ဓေ ၄ ပါးကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ရေတွက်ပါ။
- ခ။ အပါယ်ပဋိသန္ဓေစိတ်ကား အဘယ်နည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ဂ။ အဘယ်ကြောင့် ဒုဂ္ဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ် ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဃ။ ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တရဏစိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသူတို့ကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ပြပါ။
- င။ ဇစ္စန္ဒာဒိဋ္ဌိ အာဒိအရ (အာဒိဝန္တပုဂ္ဂိုလ်ကို) လင်္ကာထောက်၍ကော်ပါ။
- စ။ ဝိနိပါတိက အသုရာဟူသည် အဘယ်နတ်မျိုးနည်း။
- ဆ။ သုဂတိအဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်ခြင်း၏အကြောင်းကို ပြပါ။
- ဇ။ မဟာဝိပါက်စိတ်သည် အဘယ်တို့၌ ပဋိသန္ဓေကိစ္စတပ်သနည်း။
- ဈ။ ကာမပဋိသန္ဓေကို သုဂတိ ဒုဂ္ဂတိ ခွဲ၍ ရေတွက်ပါ။
- ည။ အပါယ်ဘုံ လူ့ဘုံ တုမ္မဇိုင်းနတ်တို့၌ အသက်တမ်း မြ မြကို သင်္ဂြိုဟ်နှင့် လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဋ။ စာတုမဟာရာဇ် နတ်သက်ကို နတ်တွက်ကိန်း လူ့တွက်ကိန်း တို့ဖြင့် ရေတွက်ပြပါ။
- ဌ။ တာဝတိံသာနတ်သက်ကို စာတုမဟာရာဇ်ကိန်း တာဝတိံသာကိန်း လူ့ကိန်းဖြင့် ရေတွက်ပြပါ။
- ဍ။ ယာမာနတ်သက်ကို တာဝတိံသာကိန်း ယာမာကိန်းဖြင့် တွက်ပါ။
- ဎ။ တုသိတာ နတ်သက်ကို ယာမာကိန်း တုသိတာကိန်းဖြင့် တွက်ပါ။
- ဏ။ နိမ္မာနရတိနတ်သက်ကို တုသိတာကိန်း နိမ္မာနရတိကိန်းဖြင့် တွက်ပါ။
- တ။ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္ထိနတ်သက်ကို နိမ္မာနရတိကိန်း ပရနိမ္မိတကိန်း လူ့ကိန်းဖြင့် ရေတွက်ပါ။

၇ ပပဋိသန္ဓေ ၆ ဝ။ ပဌမဇ္ဈာနဝိပါက်-ပဌမဈာန် ဝိပါက်စိတ်သည်၊ ပဌမဇ္ဈာနဘူမိယံ- ပဌမဈာန်ဘုံ၌၊ ပဋိသန္ဓေဘဝင်္ဂီရတိဝသေန-ပဋိသန္ဓေဘဝင်ရတိဝသို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏။

၂။ ဒုတိယဇ္ဈာနဝိပါက် - ဒုတိယဈာန် ဝိပါက်စိတ်သည် ၎င်း၊ တတိယဇ္ဈာနဝိပါက်ဇ္ဇ - တတိယဈာန် ဝိပါက်စိတ်သည် ၎င်း၊ ဒုတိယဇ္ဈာနဘူမိယံ-ဒုတိယဈာန်ဘုံ၌၊ တထာ-ထို အတူတည်း၊ [ပဋိသန္ဓေဘဝင် ရတိကိစ္စတပ်၍ ဖြစ်သည်ဟုလို။]

၃။ စတုတ္ထဇ္ဈာနဝိပါက် - စတုတ္ထဈာန်ဝိပါက်စိတ်သည်၊ တတိယဇ္ဈာနဘူမိယံ - တတိယဈာန်ဘုံ၌၊ (တထာ - ထို အတူပင်တည်း။)

၄။ ပဉ္စမဇ္ဈာနဝိပါက် - ပဉ္စမဈာန်ဝိပါက်စိတ်သည်၊ စတုတ္ထဇ္ဈာနဘူမိယံ - စတုတ္ထဈာန်ဘုံ၌၊ (တထာ - ထို အတူပင်တည်း။)

၅။ ပန - အထူးကား၊ အသညသတ္တာနံ - အသညသတ် ဖြစ်ပွားဘို့၏၊ ရူပမေဝ-ရုပ်ချည်းသာလျှင်၊ ပဋိသန္ဓိ-ပဋိသန္ဓေသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ တထာ-ထို အတူ၊ တဟော-ထို ပဋိသန္ဓေခဏမှ၊ ပရ-နောက်ဖြစ်သော၊ ပဝတ္တိယံ - ပဝတ္တိအခါ

၇ ပပဋိသန္ဓေ။ ။၁-၂-၃-၄-၅ စကားရပ်တို့၌ ပါဠိတိုင်း သိသာပြီ၊ ဒုတိယဈာန်ဝိပါက် တတိယဈာန်ဝိပါက်တို့က ဒုတိယဈာန်ဘုံ၌ ဖြစ်ရပုံကို ဘာသာဋီကာမှာရှု။

၆၆၆၆၆၊ စဝနကာလေစ-ဝုတေရာအခါ၌၎င်း၊ ရူပမေဝ-ရုပ်ချည်း သာယျင်၊ ပဝတ္တိတွာ-ဖြစ်၍၊ နိရုဏ္ဏိ-ချုပ်၏။

၆။ ဆ-ခြေပံးကုန်သော၊ ဣမာ - ဤ ပဋိသန္ဓေတို့သည်၊ ရူပါဝစရပဋိသန္ဓိယောနာမ-ရူပါဝစရပဋိသန္ဓေတို့ မည်၏။

၇။ ပုပ္ဖဂ္ဂါလ်တို့ အသက်တမ်း ၁။ တေသု-ထို ပဋိသန္ဓေ နေသော ပုပ္ဖါလ် တို့တွင်၊ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာနံ-ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာတုံ သား ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ - ဗြဟ္မာတို့၏၊ (ဤ၌ ဒေဝသဒ္ဓါ ဗြဟ္မာကိုဟော၏။) အာယုပ္ပမာဏံ - သည်၊ ကပ္ပဿ - အသင်္ချေယျကပ်၏၊ တတိယောဘာဂေါ - သုံးတို့ တတို့တည်း၊ ဗြဟ္မပုရောဟိတာနံ - ဗြဟ္မပုရောဟိတာ ဗြဟ္မာ တို့၏၊ အာယုပ္ပမာဏံ-သည်၊ ဥပဗုဒ္ဓကပ္ပေါ- အသင်္ချေယျကပ် တဝက်တည်း၊ မဟာဗြဟ္မာနံ - မဟာဗြဟ္မာတို့၏၊ အာယုပ္ပ မာဏံ-သည်၊ ဇကောကပ္ပေါ-အသင်္ချေယျကပ်တည်း။

၂။ ပရိတ္တာဘာနံ-ပရိတ္တာဘာဗြဟ္မာတို့၏၊ အာယုပ္ပမာဏံ- သည်၊ ဧကပ္ပါနိ - မဟာကပ် ၂ ကပ်တို့တည်း။ [ပဌမဈာန်

၅။ အသညသတ္တာ၊ ဝေ၊ နိရုဏ္ဏိ-အသညသတ်တို့၌ စိတ် စေတသိက် မရှိရကား ပဋိသန္ဓေနေတုန်းကလည်း ရုပ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေ၍ ပဝတ္တိအခါ စုတိ အခါတို့၌လည်း ရုပ်ချည်းသာ ဖြစ်၍ ချုပ်၏။ အသညသတ်တုံက သုဂတိတုံ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ ရုပ် ပဋိသန္ဓေမှာ အလောဘ စသော ယှဉ်ဘက်ဟိတ် မရှိသောကြောင့်၎င်း၊ အသညသတ်တုံသားများကို “သုဂတိအဟိတ်” ပုပ္ဖါလ် ဟု ခေါ်ရလေသည်။ [ကာမတုံသား သုဂတိ အဟိတ်များနှင့်ကား မတူ တတ်ပေ။]

သုံးတုံအတွက်သာ အသင်္ချေယျကပ်ဖြင့် ရေတွက်၍ နေံတုံ များ၌ မဟာကပ်ဖြင့် ရေတွက်သည်။] အပ္ပမာဏာဘာနံ-အပ္ပ မာဏာဘာဗြဟ္မာတို့၏၊ အာယုပ္ပမာဏံ-သည်၊ စက္ကာရိကပ္ပါနိ- မဟာကပ် လေးကပ်တို့တည်း၊ အာဘဿရာနံ - အာဘဿရ ဗြဟ္မာတို့၏၊ အာယုပ္ပမာဏံ-သည်၊ အဋ္ဌကပ္ပါနိ - မဟာကပ် ရှစ်ကပ်တို့တည်း။

၃။ ပရိတ္တသုဘာနံ- ပရိတ္တသုဘာဗြဟ္မာတို့၏၊ အာယုပ္ပမာ ဏံ-သည်၊ သောဋ္ဌသကပ္ပါနိ - မဟာကပ် တဆဲ့ခြောက်ကပ် တို့တည်း၊ အပ္ပမာဏသုဘာနံ - အပ္ပမာဏသုဘာ ဗြဟ္မာတို့၏၊ အာယုပ္ပမာဏံ-သည်၊ ဒုတ္တိံသ ကပ္ပါနိ-မဟာကပ် ၃၂ ကပ် တို့တည်း၊ သုဘကိဏ္ဍာနံ-သုဘကိဏ္ဍ ဗြဟ္မာတို့၏၊ အာယုပ္ပ မာဏံ - သည်၊ စတုသမ္ဘိကပ္ပါနိ - မဟာကပ် ခြောက်ဆဲ့ လေးကပ်တို့တည်း။

၄။ ဝေဟပ္ပလာနံ-ဝေဟပ္ပါလ် ဗြဟ္မာတို့၏၎င်း၊ အသည သတ္တာနဉ္စ - အသညသတ်ဗြဟ္မာတို့၏၎င်း၊ အာယုပ္ပမာဏံ- သည်၊ ပဉ္စကပ္ပသတာနိ-မဟာကပ် ငါးရာတို့တည်း။

၅။ အဝိဟာနံ-အဝိဟာဗြဟ္မာတို့၏၊ အာယုပ္ပမာဏံ-သည်၊ ကပ္ပသဟဿာနိ-မဟာကပ် တထောင်တို့တည်း၊ အတပ္ပါနိ- အတပ္ပဗြဟ္မာတို့၏၊ အာယုပ္ပမာဏံ-သည်၊ ဧကပ္ပသဟဿာ

၁-၂-၃-၄-၅ - ဝါကျများ၌ ပါဠိရှိတိုင်း သိသာပြီ၊ ပဌမဈာန်တို့၌ အသင်္ချေယျကပ်ကို ယူရခြင်း၊ အထက်တို့များ၌ မဟာကပ်ကို ယူရခြင်း၏ အကြောင်းနှင့် ကပ်တို့၏ အပြားကို တာသာဇီတာ၌ ရှု။

နိ-မဟာကပ် နှစ်ထောင်တို့တည်း။ သုဒဿာနံ-သုဒဿာဗြဟ္မာ တို့၏။ အာယုပ္ပမာဏံ-သည်။ စက္ကာရိကပ္ပသဟဿာနိ-မဟာ ကပ် လေးထောင်တို့တည်း။ သုဒဿီနံ - သုဒဿီဗြဟ္မာတို့၏။ အာယုပ္ပမာဏံ - သည်။ အဋ္ဌကပ္ပသဟဿာနိ - မဟာကပ် ရှစ်ထောင်တို့တည်း။ အကနိဋ္ဌာနံ - အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာတို့၏။ အာ ယုပ္ပမာဏံ - သည်။ သောဋ္ဌသကပ္ပသဟဿာနိ - မဟာကပ် တသောင်း ခြောက်ထောင်တို့တည်း။

အာရုပ္ပပဋိသန္ဓေ ၄ ပဌမာရုပ္ပါဒ်ပိပါကာနိ-ပဌမအာရုပ္ပ အစ နှိသော ပိပါကံစိတ်တို့သည်။ ပဌမာရူပါဒ် တူသိုသု-ပဌမအရူပအစရှိသော ဘုံတို့၌ ယထာဏ္ဍမံ - အကြင် အကြင် အစဉ် ရှိတိုင်း၊ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်ီ ဂုတိဝသေန - ဖြင့်၊ ပဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။ စတသော-လေးပါးကုန်သော၊ ဣမာ- ဤ ပဋိသန္ဓေတို့သည်။ အာရုပ္ပ ပဋိသန္ဓိယောနာမ - အာရုပ္ပ ပဋိသန္ဓေတို့ မည်၏။

အာရုပ္ပပဋိသန္ဓေ။ ။ [အာရုပ္ပ သဒ္ဓါသည် (အရူပေ+ဘဝံ) အရ အရူပဘုံ၌ မြစ်သော စိတ်-ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဟော၏။ အရူပသဒ္ဓါကား အရူပဘုံကို ဟော၏။ ပါဠိ၌ “ ပဌမာရူပါဒ်ဘူမိသု ” ရှိစေ။] ပဌမအာရုပ္ပ (အာကာသာ နန္ဓာယတန) ပိပါကံသည် ပဌမ အရူပ (အာကာသာနန္ဓာယတန) ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် ဂုတိ ကိစ္စတပ်၍ ဖြစ်၏။ ဒုတိယအာရုပ္ပ (ဝိညာဏဉ္စာယတန) ပိပါကံသည် ဒုတိယ အရူပဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် ဂုတိ ကိစ္စတပ်၍ ဖြစ်၏။ ဤသို့သည်ဖြင့် ယထာဏ္ဍမံအရ အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ရပုံကို သိလေ။ ဤကား အာရုပ္ပပဋိသန္ဓေ ၄ ပါးတည်း။

အာရုပ္ပပုဂ္ဂိုလ်တို့ အသက်တမ်း ၁။ ပန-ဆက်ဥဒ္ဓါ၊ တေသု-ထို အာရုပ္ပ ပဋိသန္ဓေနေသောပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ အာကာ သာ နန္ဓာယတနပုဂ္ဂါနံ - အာကာသာနန္ဓာယတနဘုံသို့ ကပ် ရောက်ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ-ဗြဟ္မာတို့၏။ အာယုပ္ပမာဏံ-သည်။ ပိသတိကပ္ပသဟဿာနိ-မဟာကပ် နှစ်သောင်းတို့တည်း။

၂။ ဝိညာဏဉ္စာယတနပုဂ္ဂါနံ - ဝိညာဏဉ္စာယတနဘုံသို့ ကပ်ရောက်ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ-တို့၏။ အာယုပ္ပမာဏံ-သည်။ စက္ကာလီသကပ္ပသဟဿာနိ-မဟာကပ် ၄ သောင်းတို့တည်း။

၃။ အာကိဉ္စညာယတနပုဂ္ဂါနံ- အာကိဉ္စညာယတနဘုံသို့ ကပ်ရောက်ကုန်သော၊ ဒေဝါနံ-တို့၏။ အာယုပ္ပမာဏံ-သည်။ သမ္ဗိကပ္ပသဟဿာနိ-မဟာကပ်ခြောက်သောင်းတို့တည်း။

၄။ နေဝသညာ နာသညာယတနပုဂ္ဂါနံ - နေဝသညာ နာသညာယတနဘုံသို့ ကပ်ရောက်ကုန်သော ဒေဝါနံ- တို့၏။ အာယုပ္ပမာဏံ-သည်။ စတုရေသီတိကပ္ပသဟဿာနိ-မဟာ ကပ် ရှစ်သောင်းတို့တည်း။

ဧကဇာတိယံ - တခုသောဘဝ၌၊ ပဋိသန္ဓိ- စာဘဝ၌တူမြီတရား ပဋိသန္ဓေ စိတ်သည်၎င်း၊ ဘဝင်ီဉ္စ - ဘဝင် စိတ်သည်၎င်း၊ တထာ-ထိုမှ တပါး၊ စဝနမာနသံ - ဂုတိစိတ်

ကာမပဋိသန္ဓေ ၁၀, ရူပပဋိသန္ဓေ (ရုပ်ပဋိသန္ဓေနှင့်တကွ) ၆ , အာရုပ္ပ ပဋိသန္ဓေ ၄, ပေါင်း ပဋိသန္ဓေ ၂၀ ရှိ၏။ ပဋိသန္ဓေစိတ် ဆိုလျှင် ၁၉ သာရှိ၏။ ပဋိသန္ဓေ ဟု သာမည ဆိုလျှင် ရုပ် ပဋိသန္ဓေနှင့်တကွ ၂၀ ရှိသည်ကို သတိပြု။ ၁-၂-၃-၄-၅-၆-၇-၈-၉-၁၀-၁၁-၁၂-၁၃-၁၄-၁၅-၁၆-၁၇-၁၈-၁၉-၂၀

သည်၎င်း၊ ဧကမေဝ-တမျိုးထည်းသာလျှင်၎င်း၊ တထာ-ထို အတူ၊ ဧကဝိသယံဝေဝ-တူသော အာရုံ ရှိသည်သာလျှင်၎င်း၊ (ဟောတိ-၏)။ ။ ဣဒံ - ဤသည်ကား၊ ဧတ္ထ - ဤ ဝိထိမုတ္တ သင်္ဂဟ၌၊ ပဋိသန္ဓိစတုက္ကံ-ပဋိသန္ဓိစတုက္က တည်း။

တဘဝ၌ တူမြီတရား။ ။ ဧကမေဝ-တဘဝ တဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိစိတ်တို့သည် တမျိုးထည်းသာ ဖြစ်ရရှိတည်း။ ဥပမာ - ပဋိသန္ဓေ စိတ်က မဟာဝိပါင် ပဋ္ဌမစိတ် ဖြစ်ခဲ့ပါလျှင် ပဝတ္တိအခါ တဘဝလုံး ဖြစ်နေသော ဘဝင်များလည်း မဟာဝိပါင် ပဋ္ဌမစိတ်၊ စုတိကျသည့်အခါလည်း မဟာ ဝိပါင် ပဋ္ဌမစိတ်ချည်းသာ ဖြစ်ရမည် ဟူလို။

ဧက ဝိသယန္တိ - အာရုံအားဖြင့်လည်း တူရိုးတည်း၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်က ကံကိုအာရုံပြုလျှင် ဘဝင် စုတိစိတ်များလည်း ကံကိုချည်အာရုံပြုရမည် ဟူလို။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ ရူပဝိပါင်စိတ် ၅ ပါးတွင် အဘယ်ဝိပါင်သည် အဘယ်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ ကိစ္စတစ်၌ ဖြစ်သနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ခ။ အသညသတ်ဘုံ၌ အဘယ်တရားဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေသနည်း။
- ဂ။ အသန္နိယျကပ်ဖြင့် ရေတွက်အပ်ရာဘုံကား ဘယ်ဘုံများနည်း။
- ဃ။ ပဋ္ဌမဇာန်ဘုံသား မြဟွာများ၏ အသက် မည်မျှရှိ သနည်း။
- င။ ဝေဟပ္ပိလ်နှင့် အသညသတ် မြဟွာတို့ အသက် မည်မျှရှိ သနည်း။
- စ။ သုဒ္ဓါဝါသ မြဟွာတို့အသက် မည်မျှရှိ ကြသနည်း၊ ထောက်ပါ။
- ဆ။ ပဋ္ဌမာ ရူပုဒိဝိပါကာနိ စသော စကား၌ ယထာဏ္ဏခံ အရ ဝိပါင်နှင့် ဘုံကို တွဲဘက်၍ ပြပါ။
- ဇ။ အာရပ္ပ မြဟွာတို့အသက် မည်မျှရှိ သနည်း၊ အသီးအသီး ခွဲပြပါ။
- ဈ။ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်၌ - စသော ဝါထာကို အနက်ပေး၍ “ဧကမေဝ-ဧက ဝိသယန္တိ” ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပြပါ။

ကံ ၄ မျိုး ၄ လီ ၁။ ဇနကံ - အကျိုးဝိပါင်ကို ဖြစ်စေတတ် သော ကံ၎င်း၊ ဥပတ္တန္တကံ - ထောက်ပံ့ကူညီ တတ်သောကံ၎င်း၊ ဥပပိဇ္ဇကံ - ကပ်၍ နှိပ်စက်တတ်သောကံ ၎င်း၊ ဥပဗာတကံ - ကပ်၍ သတ်ဖြတ်တတ်သော ကံ၎င်း၊ ဣတိ-ဤသည်တို့ကား၊ ကိစ္စဝသေန-ကိစ္စနှင့်စပ်သဖြင့်(စတ္တာ ရိ-လေးပါးကုန်သော၊ ကမ္မာနိနာမ-ကံတို့မည်၏။)

ကံ ၄ မျိုး ၄ လီ။ ။ ကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာကို “ကမ္မ=ကံ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုကံ ၄ မျိုးအပေါင်းကို ကမ္မစတုက္က ဟု ခေါ်သည်။ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ ထေရ်သည် ကမ္မစတုက္ကကို ၄ မျိုးခွဲ၍ ပြတော်မူ၏။

၁။ ကိစ္စစတုက္က ။ ။ ဖြစ်စေခြင်း-ထောက်ပံ့ခြင်း-နှိပ်စက်ခြင်း-သတ် ဖြတ်ခြင်းသည် ကံတို့၏ ကိစ္စလုပ်ငန်းပင်တည်း။ ဤသို့ ကိစ္စနှင့်စပ်၍ ကံ ၄ မျိုး ပြားသည်။

ဇနကကံ—ဝိပါင် စိတ် စေတသိက်နှင့် ကမ္မဇရုပ်၊ ကံအရင်းခံ ရှိသော ဥတုဇရုပ်ကို အကျိုးဝိပါင် ဟု ခေါ်၏။ ထိုအကျိုးဝိပါင်ကို ပဋိသန္ဓေအာရုံ ဖြစ်စေ ပဝတ္တိအခါ၌ဖြစ်စေ အခွင့်သင့်ရာအခါဝယ် မိမိကိုယ်တိုင် ဖြစ်စေနိုင် သော ကံကို “ဇနက” ကံ ဟု ခေါ်သည်။

[ဆောင်] ၁။ ဝိပါင်စိတ်စေ၊ ရုပ်တွေထွက်ကို သန္ဓေပဝတ္တိ၊ ခွင့်ခါရှိသော်၊ မိမိကိုယ်တိုင်၊ ဖြစ်စေနိုင်၊ ခေါ်ပိုင် “ဇနက” ကံ။

ဥပတ္တန္တကံ — ကိုယ်တိုင်ကား အကျိုးပေးနိုင်၊ တပါးသောကံ အကျိုးပေးခွင့် ရလေအောင်၊ အကျိုးပေးခွင့် ရနေပြန်လျှင် အကျိုးပေးသန် လေအောင်၊ အကျိုးပေးသည့် အခါမှာလည်း ထို အကျိုးများ ရှည်ကြာ

၂။ ဂရုကံ-ကြီးလေးသောကံ၎င်း၊ အာသန္နံ - စုတေနီးခါ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကံ၎င်း၊ အာဗိဏ္ဏံ - အမြဲမပြတ် လေ့ကျက် အပ်သောကံ၎င်း၊ ကုတ္တာကမ္မဉ္စ-ကုတ္တာကံ၎င်း၊ ဣတိ- ဤ

ဖွင့်ပြီးလေအောင်၊ ကုသိုလ်အရာမှာ ဖြစ်စေ၊ အကုသိုလ်အရာမှာ ဖြစ်စေ၊ လျော်စွာ ထောက်မကူညီတတ်သော ကံကို “ဥပတ္တန္တက” ကံ ဟု ခေါ်၏။

[ဆောင်] ၂။ အကျိုးပေးခွင့်၊ အခါသင့်တို့၊ အခွင့်သင့်ပြန်၊ ကျိုးပေးသန် အောင်ပေးပြန်ပြီးခါ၊ ရှည်မြင့်ကြာတို့၊ လျော်စွာထောက်မ၊ ကူညီက၊ “ဥပတ္တန္တက” ကံ။

ဥပပိဇ္ဇကံ—တပါးသောကံကို အကျိုးပေးခွင့် မရလေအောင်အခွင့်၊ ရပြန်လျှင် အကျိုးပေးမထက်သန်အောင်၊ ရပြီးသောအကျိုးကိုလည်း မဖွင့်ပြီး လေအောင်၊ ကပ်၍နှိပ်စက်တတ်သော ကံကို “ဥပပိဇ္ဇကံ” ကံ ဟု ခေါ်၏။

[ဆောင်] ၃။ အကျိုးပေးခွင့်၊ မရလင့်တို့၊ ရသင့်လေပြန်၊ ကျိုးမသန် အောင်၊ ရပြန်အကျိုး၊ မဖွင့်ပြီးတို့၊ အမျိုးမျိုးက၊ နှိပ်စက် လှ၊ “ဥပပိဇ္ဇကံ” ကံ။

ဥပဃာတကံ—နှိပ်စက်ရုံတွင်မက၊ တပါးသောကံကို လုံးဝ အကျိုး မပေးနိုင်အောင်၊ ပေးပြီးသော အကျိုးများကိုလည်း ပြတ်သွားအောင်၊ သတ် ဖြတ်တတ်သော ကံကို “ဥပဃာတကံ” ကံ ဟု ခေါ်သည်။

[ဆောင်] ၄။ နှိပ်စက်ရုံတွင်၊ မကချင်ဘဲ၊ ယခင်ထက်တိုး၊ ကံအကျိုးကို၊ ပယ်ချိုးနှိပ်ချ၊ သတ်ဖြတ်က၊ “ဥပဃာတကံ” ကံ။

၂။ ပါကဒါနပရိယာယစတုတ္ထံ ။ [ပါက=အကျိုး+ဒါန+ ပေးခြင်း+ပရိယာယ=အလှည့်အကြိမ်။] သတ္တာတယောက်၌ ကံလေးမျိုး

သည်တို့ကား၊ ပါကဒါနပရိယာယေန- အကျိုးပေးလှည့်အစဉ် အားဖြင့်၊ စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ ကမ္မာနိနာမ-ကံတို့မည်၏။

လုံးရှိလျှင် စုတေသည့်အခါ “ဂရုကံ” က အကျိုးပေးခွင့် အလှည့်ကျ၏။ ဂရုကံမရှိလျှင် အာသန္နကံက အကျိုးပေးလှည့်ကျ၏။ အာသန္နကံ မရှိလျှင် “အာဗိဏ္ဏကံ” က အကျိုးပေးလှည့်ကျ၏။ အာဗိဏ္ဏကံမရှိပြန်လျှင် “ကုတ္တာ ကံ” က အကျိုးပေးလှည့်ကျ၏။ ဤသို့အကျိုးပေးလှည့်အစဉ်အားဖြင့်ကံ ၄မျိုး ပြားရပြန်သည်။

ဂရုကံ—တပါးသောကံတို့က မတားမြစ်နိုင်လောက်အောင် ကြီးလေး သော ကံတည်း။ ကုသိုလ်အရာ၌ မဟဂ္ဂုတ် (ဈာန်) ကံများနှင့်၊ အကုသိုလ် အရာ၌ ပဉ္စာနန္တရိယ ကံများတည်း။ [နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံကိုလည်း ဂရုကံ၌ ထည့်သွင်းကြသေး၏။]

ပဉ္စာနန္တရိယ — [ပဉ္စ+အနန္တရ+ဣယ။ ပဉ္စ=ငါးပါး+အနန္တရ= အခြားမဲ့ဘဝ+ဣယ = အကျိုးပေးသောကံ။] အခြားမဲ့ ဒုတိယဘဝ၌ မချ မခကောင်းကျိုး ပေးမည်ဖြစ်သော ကံငါးပါးကို “ပဉ္စာနန္တရိယကံ” ဟု ခေါ်သည်။

ငါးပါးသရုပ်ကား၊ ၁-မာတုဇာတက=အမိသတ်မှု။ ၂-ပိတုဇာတက= အဘသတ်မှု။ ၃-အရဟန္တဇာတက = ရဟန္တာသတ်မှု။ ၄-လောဟိတုပ္ပါ ဓက = ဘုရားရှင်၌ သွေးကိုဖြစ်စေမှု၊ သွေးစိမ်းတည်အောင် သွေးခြေ အု အောင်ပြုမှု။ ၅-သံဃဘေဒက=သံဃာသင်းခွဲမှု။ [သိမ်တခုထည်း၌ တပြိုင် နှက် ကံကြီး ကံငယ်ခွဲ၍ ပြုမှသာ “သံဃဘေဒက ” ကံ ထိုက်သည်။]

အာသန္နကံ—စုတေခါနီးလောလောဆယ်၌ ပြုအပ်သောကံ၊ သို့မဟုတ် ရှေးကပြုပြီးသားကို စုတေခါနီး၌ ထပ်၍ အောက်မေ့အပ် (ဆင်ခြင်နေအပ်) သော ကံတည်း။

၃။ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ-ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ၎င်း၊ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယံ-ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံ၎င်း၊ အပရာပရိယဝေဒနီယံ - အပရာပရိယဝေဒနီယကံ၎င်း၊ အဟောသိကမ္မဉ္စ - အဟောသိကံ၎င်း၊ ဣတိ-ဤသည်တို့ကား၊ ပါက ကာလဝသေန - အကျိုးပေးရာ ကာလနှင့် စပ်သဖြင့်၊ စက္ကာရိ- ကုန်သော၊ ကမ္မာနိနာမ-ကံတို့ မည်၏။

အာစိက္ကကံ - နေ့စဉ်မပြတ် ဝတ်ထား၍ လေ့ကျက်အပ်သော ကံတည်း။ ကုသိုလ်အရာ၌ ဘုရားရှိခိုး ရေလှူ ပန်းလှူ ဆွမ်းလှူ ဥပုသ်စောင့် စသည်နှင့် အကုသိုလ်အရာ၌ မူးဆိုး တံငါ လုပ်မှုတည်း။

ကဋ္ဌက္ကာကံ - ဂရုက အာသန္တ အာစိက္ကကံ အခြေအနေသို့ မရောက် တတ်ဘဲ၊ ဤဘဝ၌ သာမန်ပြုအပ်သော ကံများနှင့်၊ ရှေးရှေးဘဝက ပြုအပ် ခဲ့သော ကံများတည်း။ [ကဋ္ဌက္ကာ=ပြုအပ်ခဲ့သည်၏အဖြစ်ကြောင့်+ကမ္မ= ကံဟူ၍ အမည်ရသော ကံတည်း၊ ပြုအပ်ပြီးဖြစ်၍ နာမည်မတပ်လျှင် မသင့် မြတ်သောကြောင့် “ကဋ္ဌက္ကာကမ္မ” ဟု နာမည်မတပ်ရသည်။]

၃။ ပါကကာလ စတုက္က။ ။ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၊ ဒုတိယဘဝ ကာလ၊ တတိယဘဝမှစ၍ နိဗ္ဗာန်မရမှီကာလ၊ ဤသို့ အကျိုးပေးရာကာလနှင့် စပ်၍ လည်း ကံ ၄ ပါး ပြားရသည်။

- ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယ—မျက်မှောက် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အကျိုးပေးသောကံ။
- ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယ—နောက် ဒုတိယဘဝ၌ အကျိုးပေးသောကံ။
- အပရာပရိယဝေဒနီယ — တတိယဘဝမှ စ၍ နိဗ္ဗာန်မရမှီ အတွင်း၌ အကျိုးပေးသောကံတည်း။
- အဟောသိကမ္မ—အကျိုးလုံးလုံး မပေးသော ကံတည်း။

၄။ အကုသလံ-အကုသိုလ်ကံ၎င်း၊ ကာမာဝစရကုသလံ- ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ကံ၎င်း၊ ဣပါဝစရကုသလံ - ဣပါဝစရ ကုသိုလ်ကံ၎င်း၊ အဣပါဝစရကုသလံစ- အဣပါဝစရကုသိုလ် ကံ၎င်း၊ ဣတိ-ဤသည်တို့ကား၊ ပါကဋ္ဌာနဝသေန-အကျိုးပေး ရာဋ္ဌာနနှင့်စပ်သဖြင့်၊ တထာ-ထို့အထူး လေးပါးတို့တည်း။

အကုသိုလ်ကံ ၃ မျိုး အကျဉ်း တတ္ထ-ထိုလေးပါးသောကံတို့တွင် အကု သလံ-အကုသိုလ်ကံသည်၊ ကာယကမ္မ- ကာယကံ၎င်း၊ ဝစီ ကမ္မ - ဝစီကံ၎င်း၊ မနောကမ္မဉ္စ-မနောကံ၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ကမ္မဒ္ဓါရဝသေန-ကမ္မ ဒ္ဓါရနှင့်စပ်သဖြင့်၊ တိဝိဝိ-သုံးပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။

ကထံ - အဘယ်သို့ ပြားသနည်း.....

၄။ ပါကဋ္ဌာနစတုက္က။ ။အကျိုးပေးရာ ဘုံဋ္ဌာနနှင့် စပ်၍လည်း ကံ ၄ မျိုး ပြား၏။ [အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် ကမ္မစတုက္ကကို ၄ မျိုး ခွဲပြီးလျှင် ကိစ္စ- ပါကဒါနပရိယာယ-ပါကကာလ စတုက္ကတို့ကို သုတ္တန်ဒေသနာနည်း ဖြစ်၍ အကျယ်မပြဘဲ၊ ပါကဋ္ဌာနစတုက္ကကိုသာ အဘိဓမ္မာနည်း ဖြစ်သောကြောင့် “တတ္ထ အကုသလံ ကာယကမ္မ” မှ စ၍ ကမ္မစတုက္ကကုန်အောင် အကျယ် ပြတော်မူသည်။]

အကုသိုလ်ကံအကျဉ်း။ ။ကမ္မဒ္ဓါရဝသေန— [ကမ္မ=ကံ+ဒ္ဓါရ= ဖြစ်ရာ ဖြစ်ကြောင်း၊] ကံ၏ဖြစ်ရာ ကာယဒ္ဓါရဝစီဒ္ဓါရမနောဒ္ဓါရကို “ကမ္မ ဒ္ဓါရ” ဟု ခေါ်၏။ ဤ ကမ္မဒ္ဓါရသုံးပါးနှင့်စပ်၍ အကုသိုလ်ကံလည်း ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံ ဟု သုံးမျိုး ပြား၏။ ထို ကံ သုံးမျိုးကို အကျယ် ပြပြန်လို၍ “ကထံ” စသည်ကို မိန့်သည်။

ပါဏာတိပါတော-ပါဏာတိပါတာ၎င်း၊ အဒိန္နာဒါနံ-အဒိန္နာဒါန၎င်း၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရောစ- ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ၎င်း၊ ဣတိ-ဤသုံးပါးသည်၊ ကာယဝိညတ္တိသင်္ခါတေ-ကာယဝိညတ် ဟု ဆိုအပ်သော၊ ကာယဒ္ဓါရေ - ကာယဒ္ဓါရ၌၊ ဗာဟုလ္လ ဝုတ္တိတော - များစွာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ကာယကမ္မံနာမ - ကာယကံမည်၏။

ဓုသာဝါဒေါ-ဓုသာဝါဒ၎င်း၊ ဝိသုဏ္ဍဝါစာ-ဝိသုဏ္ဍဝါစာ၎င်း၊ ဖရုသဝါစာ-ဖရုသဝါစာ၎င်း၊ သမ္ပပ္ပလာပေါစ - သမ္ပပ္ပ

ကာယကံ ၃ ပါး။ ။ကိုယ်၌ အဖြစ်များသော အမှုကို “ ကာယကံ ” ဟု ခေါ်၏။ [ကာယ=ကိုယ်+ကမ္မ=ကံ,အမှု။]

ပါဏာတိပါတ=သူ့အသက်သတ်မှု။

အဒိန္နာဒါန=သူ့ဥစ္စာကို ခိုးဝှက် တိုက်ခိုက် လှည့်ပတ်၍ ယူမှု။

ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ = ကာမဂုဏ်တို့၌ ကဲ့ရဲ့ထိုက်စွာ ယုတ်ယုတ် မာမာ ကျင့်မှု။ [မိမိ၏ ဇနီးမှတစ်ပါး အခြားသူနှင့် ဖောက်ပြားမှု၊ မိမိ ခင်ပွန်းသည်မှတစ်ပါး အခြား ယောက်ျားနှင့် ဖောက်ပြားမှု။]

ဝစီကံ ၄ ပါး။ ။နှုတ်၌ အဖြစ်များသော အမှုကို “ ဝစီကံ ” ဟု ခေါ်၏။ [ဝစီ=နှုတ်+ကမ္မ=ကံ, အမှု။]

ဓုသာဝါဒ=ဓုသာပြောမှု။ [လိမ်၍ ညာဖြန်း၍ ပြောဆိုမှု။]

ဝိသုဏ္ဍဝါစာ=ချောပစ် ကုန်းတိုက်စကားကို ပြောဆိုမှု။ [သူတစ်ပါးတို့ကို ရန်တိုက်မှု။]

ဖရုသဝါစာ = ကြမ်းတမ်းသော စကားကို ပြောဆိုမှု။ [မကြားကောင်း မနာသာ ယုတ်ယုတ်မာမာ ဆဲဆို ငေါက်ငန်း ချောက်ချန်းမှု။]

လာပ၎င်း၊ ဣတိ - ဤလေးပါးသည်၊ ဝစီဝိညတ္တိသင်္ခါတေ- ဝစီဝိညတ် ဟု ဆိုအပ်သော၊ ဝစီဒ္ဓါရေ - ဝစီဒ္ဓါရ၌၊ ဗာဟုလ္လ ဝုတ္တိတော-ကြောင့်၊ ဝစီကမ္မံနာမ-ဝစီကံ မည်၏။

အဘိဇ္ဈာ-အဘိဇ္ဈာ၎င်း၊ ဗျာပါဒေါ-ဗျာပါဒ၎င်း၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ စ-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၎င်း၊ ဣတိ-ဤသုံးပါးကား၊ ဝိညတ္တိယာ - ကာယ ဝိညတ် ဝစီဝိညတ်ကို၊ အညတြာပိ - ကြည့်၍လည်း၊ မနာသ္မိံ ယေဝ- မနောဒ္ဓါရ၌ သာလျှင်၊ ဗာဟုလ္လဝုတ္တိတော-များစွာဖြစ် ခြင်းကြောင့်၊ မနောကမ္မံနာမ-မနောကံမည်၏။

သမ္ပပ္ပလာပ = ပိန်ဖျင်းသော စကားကို ပြောဆိုမှု။ [အနှစ် အဆန် ကင်း သော စပါးပိန်စပါးဖျင်းအလား အနှစ်လည်းမောက် အနက်လည်း မပါ ဒဏ္ဍာရီဝတ္ထုသွား “ ရွှေယုံနဲ့ ရွှေကျား သက်ကယ်ရိတ် သွား ရောတဲ့ ” စသော စကားကို ပြောဆိုမှု။]

မနောကံ ၃ ပါး။ ။ကိုယ်လည်းမလှုပ် နှုတ်လည်းမပါစိတ်၌သာ အဖြစ် များသော အမှု။

အဘိဇ္ဈာ = သူတစ်ပါး စည်းစိမ်ကို မတရား ယူလိုမှု။ (တရားကိုယ်မှာ လောဘတည်း။) [တောင်း၍ လဲ၍ယူလိုခြင်းမှာ အဘိဇ္ဈာမဟုတ်။]

ဗျာပါဒ = သူတစ်ပါး၏ ပျက်စီး သေကြေရန် ကြံစီမှု။ (တရားကိုယ်မှာ ဒေါသတည်း။)

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ = အယူမှားမှု။ (တရားကိုယ်မှာ ဒိဋ္ဌိ စေတသိက်တည်း။)

အကုသလ ကမ္မပထ ၁၀- ဤကာယကံ ၃ ပါး ဝစီကံ ၄ ပါး မနောကံ ၃ ပါးကို အကုသလ ကမ္မပထတရား ၁၀ ပါး ဟု ခေါ်ဝေါ်ရိုး ပြုကြသည်။ [အကုသလကမ္မ = အကုသိုလ်ကံ+ပထ = အပါယ် ရောက်ကြောင်းလမ်း

ကံဖြစ်ကြောင်းတရား ၁။ တေသု-ထိုဆယ်ပါးတို့တွင်ပါဏာတိပါတော - ပါဏာတိပါတသည်၎င်း၊ ဖရုသဝါစာ - ဖရုသဝါစာ သည်၎င်း၊ ဗျာပါဒေါစ - ဗျာပါဒ သည်၎င်း၊ ဒေါသမူလေန - ဒေါသမူလ, ဒေါသမူလ ရှိသော စိတ်ကြောင့်၊ ဇာယန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

၂။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရော - ကာမေသုမိစ္ဆာစာရသည် ၎င်း၊ အဘိဇ္ဈာ - အဘိဇ္ဈာ သည်၎င်း၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ - မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ

“အပါယ်ရောက်ကြောင်း မကောင်း လမ်းခရီးဖြစ်သော အကုသိုလ်ကံများ” ဟုလို။... ဒုစရိုက် ၁၀ပါးဟုလည်း ခေါ်၏။ ဒု=မကောင်းသော+စရိတ= စရိုက်၊ ဝါ-အကျင့်။]

၁။ ကံဖြစ်ကြောင်း တရား။ ။တေသု ပါဏာတိပါတော စသော ၁-၂-၃-၄ ဝါကျများကားကံဖြစ်ကြောင်းတရားကိုပြသော စကားတည်း။ “ဒေါသမူလေန-ဒေါသမူလ, ဒေါသမူလရှိသော စိတ်ကြောင့်” ဟု အနက် ၂ ချက် ပေးရာ၌ ပါဏာတိပါတနှင့် ဖရုသဝါစာသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် ဒေါသနှင့် ယှဉ်သော စေတနာ ဖြစ်ရကား “ဒေါသမူလကြောင့် ဖြစ်သည်” ဟူ၍၎င်း “ဒေါသမူလ ရှိသော ယှဉ်ဘက်စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သည်” ဟူ၍၎င်း အနက် ၂ ချက်လုံး သင့်၏။ ဗျာပါဒ၏ တရားကိုယ်မှာ ဒေါသပင် ဖြစ်ရကား “ဒေါသမူလရှိသော ယှဉ်ဘက်စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သည်” ဟူသော နောက် တနက်သာ သင့်သည်။

၂။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရော၊ ပေ၊ လောဘမူလေန - ကာမေသု မိစ္ဆာစာရသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် လောဘမူလရှိ၍ ယှဉ်သော စေတနာ တည်း။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရနှင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည် လောဘမူလ, လောဘမူလ

သည်၎င်း၊ လောဘမူလေန - လောဘမူလ, လောဘမူလ ရှိသောစိတ်ကြောင့်၊ ဇာယန္တိ-နံ၏။

၃။ သေသာနိ-ကြွင်းကုန်သော၊ စက္ကာရိပိ-လေးပါးလုံးတို့ သည်လည်း၊ နိဗ္ဗိတိ-နှစ်ပါးကုန်သော၊ မူလေဟိ - လောဘ မူ ဒေါသမူတို့ကြောင့်၊ သန္တဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

၄။ ပန-ဆက်ဥြးအံ့၊ စိတ္တုပ္ပါဒဝသေန - စိတ်ဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဇေတံအကုသလံ-ဤအကုသိုလ်ကံသည်၊ သဗ္ဗဏှာ ပိ-အလုံးစုံသောအပြားအားဖြင့်လည်း၊ နိဒ္ဒါသမိ-တဆဲ့နှစ်ပါး အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

ကာမကုသိုလ်ကံ ၃ မျိုး ၁။ ကာမာဝစရကုသလံပိ - ကာမာ ဝစရကုသိုလ်ကံသည်လည်း၊ ကာယ ခွါရေ-ကာယခွါရ၍၊ ပဝတ္တံ-ဖြစ်သော၊ ကာယကမ္မံ-ကာယကံ ၎င်း၊ ဝစိခွါရေ-ဝစိခွါရ၍၊ ပဝတ္တံ-သော၊ ဝစိကမ္မံ-ဝစိကံ၎င်း။

ရှိသော ယှဉ်ဘက်စိတ်ကြောင့် ဖြစ်၏။ အဘိဇ္ဈာကား လောဘမူလ ရှိသော စိတ်ကြောင့်သာ ဖြစ်သည်။

၃။ သေသာနိ၊ ပေ၊ နိဗ္ဗိတိ၊ မူလေဟိ - ဆိုခဲ့ပြီးသော ၆ ပါးမှ ကြွင်းသော အနိန္ဒာဒါန မုသာဝါဒ ပိသုဏဝါစာ သမ္ပပ္ပလာပ တို့ကား ရံခါ လောဘ ကြောင့်လည်းဖြစ်, ရံခါ ဒေါသကြောင့်လည်း ဖြစ်ကုန်၏။

၄။ စိတ္တုပ္ပါဒ၊ ပေ၊ နိဒ္ဒါသမိ - ဤအကုသလ ကမ္မပထတရား ၁၀ပါး သည် စိတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံအားဖြင့် (အရင်းစစ်လျှင်) အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ ပါး ပင်တည်း။ “အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ ပါးသည်ပင် ထိုကံသည် အားလျော်စွာ ပါဏာတိပါတ စသော အနေအားဖြင့် ဖြစ်ကြလေသည်” ဟုလို။

မနောက္ခါရေ-မနောက္ခါရန္တိ၊ ပဝတ္တိ-သော၊ မနောကမ္မဗ-မနောကံ
၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ ကမ္မန္တိရဝသေန-ကမ္မန္တိရန္တဝင်သဖြင့်၊ တိဝိဓံ-
သည်၊ ဟောတိ-၏။

ကာမကုသိုလ်ကံ ၃ မျိုး။ ။ “တတ္ထ အကုသလံ ကာယကမ္မံ ဝစီဏမ္မံ
မနောကမ္မဇ္ဇေတိ” ဟု ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အကုသိုလ်ကံသာ ကာယကံစသော
အားဖြင့် ၃ ပါး ပြားသည် မဟုတ်သေး၊ ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ကံလည်း
ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံအားဖြင့် ၃ ပါးပြားသည်-ဟူလို။

ကာယကံ ၃ ပါး

- ပါဏာတိပါတရိရတိ=ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။
- အဒိန္နာဒါနရိရတိ=အဒိန္နာဒါနမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။
- ကာမေသုခိန္ဒာစာရိရတိ=ကာမေသုခိန္ဒာစာရမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။

ဝစီကံ ၄ ပါး

- မုသာဝါဒရိရတိ=မုသာဝါဒမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။
- ဝိသုဏ္ဍဝါဒရိရတိ=ဝိသုဏ္ဍဝါဒမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။
- ဖရုသဝါဒရိရတိ=ဖရုသဝါဒမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။
- သမ္ပပ္ပလာပရိရတိ=သမ္ပပ္ပလာပမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။

မနောကံ ၃ ပါး

- အနတ္တိဇ္ဈာ=အဘိဇ္ဈာမဖြစ်အောင် စောင့်စည်းခြင်း (အလောဘ)။
- အဗျာပါဒ=ဗျာပါဒမဖြစ်အောင် စောင့်စည်းခြင်း (အဒေါသ)။
- သမ္မာဒိဋ္ဌိ=အယူမှန်ခြင်း (အမောဟ-ပညာ) ဤ ၁၀ ပါးကို “ကုသလ
ကမ္မပထ” တရားဟု၎င်း သုစရိုက် ၁၀ ပါးဟု၎င်း ခေါ်သည်။

၂။ ဒါန သီလ ဘာဝနာဝသေန-ဒါန သီလ ဘာဝနာတို့၏
အပြားအားဖြင့်၊ တထာ-ထို အတူ သုံးပါးပင်တည်း။

၃။ ပန-ဆက်ဥူးအုံး၊ စိတ္တုပ္ပါဒဝသေန-စိတ်ဖြစ်ခြင်း၏
အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဇေတံ-ဤကာမာဝစရကုသိုလ်ကံသည်၊ အဋ္ဌ
ပိဓံ-ရှစ်ပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။

ဒါန သီလ ဘာဝနာ အပစယန ဝေယျာ
ပုညဏိယ ဝတ္ထုဒါန ပတ္တာနု-မောဒန ဓမ္မဿဝန
ဓမ္မဒေသနာ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မဝသေန-ဒါန, သီလ, ဘာဝနာ, အပစာ

၂။ တထာဒါန သီလ ဘာဝနာဝသေန-ကာယကံဝစီကံ မနောကံ
အားဖြင့် ပြားသော ကုသိုလ်ကံသည်ပင် ဒါန သီလ ဘာဝနာအားဖြင့် တဖန်
၃ မျိုး ပြားပြန်သည်၊ ယခင် ကုသလကမ္မပထတရား ၁၀ ပါးကို ဒါန သီလ
ဘာဝနာ ၃ မျိုးဖြင့် မြောက်ဖွားလျှင် ၃၀ ဖြစ်နိုင်သည်။

၃။ စိတ္တုပ္ပါဒဝသေန၊ ပေ၊ ဟေတိ-စိတ်ထို၏ ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်
(အရင်းစစ်လျှင်) ဤ ကာမကုသိုလ်ကံသည် ၈ ပါးရှိ၏၊ ၈ ပါးဟူသည်မှာ
မဟာကုသိုလ်စိတ်ပင်တည်း။ “မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈ ပါးသည်ပင် ကာယကံ
စသော ဒါနစသော အနေအားဖြင့် ဖြစ်ကြသည်” ဟူလို။

ပုညဏိယဝတ္ထု ၁၀ ပါး။ ။ ဒါန=ပေးကမ်းလှူဒါန်းမှု။ ။ သီလ=
၅ ပါး, ၈ ပါး, ၁၀ ပါးစသော သီလဆောက်တည်မှု။ ။ ဘာဝနာ=
ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းမှု။ ။ အပစာယန = အသက်သိက္ခာ ဂုဏ်ကြီးသူအား
အရိုအသေပြုမှု။ ။ ဝေယျာဝစ္စ = သူများကုသိုလ်ကိစ္စ၌ ကူညီဆောင်ရွက်
မှု။ ။ ပတ္တိဒါန=မိမိရသော ကုသိုလ်အတ္တိကို အမျှဝေမှု။ [ပတ္တိ = ရအပ်
သောကုသိုလ်အတ္တိ + ဒါန=မိမိကဲ့သို့ အညီအမျှကြစေရန်ပေးဝေမှု]။ ။
ပတ္တာနုမောဒန = မိမိသို့ ရောက်လာသော ကုသိုလ်အတ္တိကို ဝမ်းမြောက်

ယန၊ ဝေယျာဝဗ္ဗ၊ ပတ္တိဒါန၊ ပတ္တာနုမောဒန၊ ဓမ္မဿဝန၊ ဓမ္မဒေသနာ၊ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မတိဇ္ဇိ၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒသဝိသံ-ဆယ်ပါး အပြားရှိသည်။ ဟောတိ-၏။

ပန - ဆက်ဥူးအံ့၊ ဝိသတိဝိသံဝိ - နှစ်ဆယ် အပြားရှိသည် လည်း ဖြစ်သော၊ ထံဇေတံ-ထို ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကံသည်။

ဝမ်းသာ သာဓုခေါ်မူ။ [ပတ္တ - ကောင်းမှုရှင်တို့က အမျှထေသဖြင့် မိမိထံ ရှေ့လာသော ကုသိုလ်အသို့ + အနုမောဒနာ = ဝမ်းမြော်စွာသာဓုခေါ်မူ။]။ ဓမ္မဿဝန = တရားနာမှု။ ။ ဓမ္မဒေသနာ = လာဘ်လာဘကိုမငဲ့ဘဲ တရား ဟောမှု။ ။ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မ - အယူကို ဖြောင့်မတ်စွာယူမှု။

ဤ ၁၀ ပါးကို “ ပုညကြိယဝတ္ထု ” ၁၀ ပါး ဟု ခေါ်စမှတ် မြကြ၏ [ပုည + ကြိယ + ဝတ္ထု။ ပုည = ကောင်းမှု + ကြိယ = ပြုသင့်ပြုထိုက်သော + ဝတ္ထု = တည်ရာ။ “ ကောင်းသော အကျိုး၏ တည်ရာဖြစ်၍ ပြုသင့်ပြုထိုက်သော ကောင်းမှုကုသိုလ် ၁၀ ပါး ” ဟုလို။] သုစရိုက်ဆယ်ပါးနှင့် ပုညကြိယ ဝတ္ထု ၁၀ ပါးသည် အတူတူပင် ဟု မှတ်မှားတတ်သည်၊ သတိပြု။

၁၀ ပါးက ၃ ပါးဖြစ်ပုံ။ ။ ဒါန သီလ ဘာဝနာ ဤ ၃ ပါးကို အစဉ် အတိုင်းထား၍ အစဖြစ်သော အပစာယန ဝေယျာဝဗ္ဗ ၂ ပါးကို အလယ် ဖြစ်သော သီလတွင်း၌သွင်း၊ အလယ် ဖြစ်သော ပတ္တိဒါန ပတ္တာနုမောဒနာ ၂ ပါးကို အစဖြစ်သော ဒါန၌သွင်း၊ နောက်ဖြစ်သော ဓမ္မဿဝန ဓမ္မဒေသနာ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မကို ဘာဝနာ၌သွင်း (တနည်း-ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မကို ဒါန သီလ ဘာဝနာ ၃ ပါးလုံးသွင်း၍) ရေတွက်လျှင် ဒါန သီလ ဘာဝနာ ၃ ပါး၌ ပါဝင်၏။

[ဆောင်] ဒါန-သီလ၊ ဘာဝနာ၊ သုံးဖြာစဉ်၍ခင်း။ ။ ၈-နှစ်ကိုလယ်၊ လယ်နှစ်ကို-၈၊ နောက်မှ နောက်ချင်းသွင်း။

ကာမာဝစရကမ္မမိစ္ဆေဝ-ကာမာဝရကံ ဟူ၍သာလျှင်၊ သင်္ခါ- ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဝတ္ထုတိ-ရောက်၏။

ပန-အသို့ တပါးကား၊ ရူပါဝစရကုသလံ- ရူပါဝစရ ကုသိုလ်ကံသည်။ မနောကမ္မ မေဝ-မနောကံ တမျိုးသာတည်း။ တဉ္စ-ထို မနောကံသည် လည်း၊ ဘာဝနာမယံ-ဘာဝနာမယတည်း၊ အပ္ပနာပတ္တိ-အပ္ပနာ သို့ရောက်၏။ ဈာနဂံဘောဒေန-ဈာန်အင်္ဂါတို့၏အပြားအားဖြင့်၊ ပဉ္စဝိသံ-ငါးပါး အပြားရှိသည်။ ဟောတိ-၏။

တံပနေတံ၊ ပေ၊ သင်္ခါ-ဝတ္ထုတိ-ဝိသတိဝိသံ အရ ၂၀ ဟူသည် အကုသိုလ် စိတ် ၁၂၊ မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈ နှင့် ယှဉ်သော စေတနာ ၂၀ တည်း။ ဤ “ အကုသိုလ်ကံနှင့် ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ကံ ၂၀ ကို ကာမာဝစရကံ ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်သည် ” ဟုလို။

အရူပကုသိုလ်ကံ။ ။ မနောကမ္မမေဝ-ဤ ရူပါဝစရ ကုသိုလ်ကံကား ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံ ဟု ၃ မျိုးမရှိ၊ မနောကံ ၁ မျိုးသာ ရှိသည်။

တဉ္စဘာဝနာမယံ - ဒါန သီလ ဘာဝနာဟု ၃ မျိုး မရှိ၊ ဘာဝနာ ၁ မျိုးသာ ရှိသည်။ [ဘာဝနာမယံ၌ မယသဒ္ဓါ အနက်သီးခြား မရှိ။]

အပ္ပနာပတ္တိ - ဤစကားကား ကာမကုသိုလ်ကို စောင်းသော စကား တည်း။ “ မနောကံ ဘာဝနာမယ ဟု ဆိုသော်လည်း ကာမ ကုသိုလ်ကံ မနောကံ ဘာဝနာမယမျိုး မဟုတ်၊ အပ္ပနာဈာန်သို့ ရောက်သော မနောကံ ဘာဝနာမယ တည်း ” ဟုလို။ [ဈာန်မရမှ ရှေ့အသို့၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာ ပွားများမှုကား ကာမကုသိုလ် မနောကံ ဘာဝနာတည်း။]

ဈာနဂံဘောဒေနပဉ္စဝိသံ-ရူပစိတ်၌ ပြန့်သည်အတိုင်း ယှဉ်ဘက်ဈာန် အင်္ဂါတို့က ၅ မျိုး ပြားခြင်းကြောင့် ရူပကုသိုလ်ကံလည်း ၅ မျိုးပြားရသည်။

အရူပကုသိုလ်ကံ ၄ တထာ-ထိုမှတပါး၊ အရူပါဝစရကုသလဉ္စ-
 အရူပါဝစရကုသိုလ်ကံသည်လည်း၊ မနော
 ကမ္မံ - မနောကံသာတည်း၊ ထံဝိ - ထို မနောကံသည်လည်း၊
 ဘာဝနာမယံ-တည်း၊ အပ္ပနာပတ္တိ - ဇာ၊ အာရမဏဘေဒေန-
 အာရုံရှိ၏ အပြားအားဖြင့်၊ စတုဗ္ဗိသံ-လေးပါး အပြားရှိသည်၊
 ဟောတိ-၏။

အရူပကုသိုလ်ကံ။ ။ အရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ၏ မနောကံ - ဘာဝနာ
 မယ - အပ္ပနပတ္တ ဖြစ်ပုံမှာ ရူပကုသိုလ်ကံနှင့် မထူးပြီ၊ စိတ်ပိုင်း အရူပစိတ်၌
 ပြီးသည့်အတိုင်း ကောင်းကင် ပညတ် စသော အာရုံတို့၏ အပြားဖြင့် အရူပ
 ကုသိုလ်ကံလည်း ၄ မျိုး ပြားရလေသည်။

တတ္ထ အကုသလံ ကာယကမ္မံ-မှ စ၍ ဤ “ အာရမဏဘေဒေန စတုဗ္ဗိသံ
 ဟောတိ” တိုင်အောင်သော စကားရပ်ကား အကုသိုလ်ကံစသော ကံ ၄ မျိုး၏
 ရသင့်သော အပြားကို ပြသော စကားရပ်တည်း၊ ဤမှ နောက်၌ ထိုကံတို့၏
 ပါကဋ္ဌာနကို ပြတော့လတံ့။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ ကမ္မစတုတ္တ၌ အစိတ်အစိတ်စတုတ္တပေါင်း မည်မျှရှိသနည်း၊ ရေတွက်ပါ။
- ခ။ အဘယ်ကံမျိုးကို ဇနက ဥပတ္တန္တက ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဂ။ အဘယ်ကံမျိုးကို ဥပပိဋက ဥပသာတက ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဃ။ အဘယ်ကံမျိုးကို ဂရုက အာသန္န ဟု ခေါ်သနည်း။
- င။ အဘယ်ကံမျိုးကို အာစိတ္တ ကံဋ္ဌတ္တာ ဟု ခေါ်သနည်း။
- စ။ အဘယ်ကံမျိုးကို ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယ ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယ ဟု ခေါ်သနည်း။

- ဆ။ ပဉ္စာနန္ဒရိယကံ ၅ ပါး သရုပ် ထုတ်ပြပါ။
- ဇ။ အဘယ်ကို အပရာရိယဝေဒနိယ-အဟောသိကံ ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဈ။ ကာယကံ ၃ ပါး သရုပ်ကို အနက် အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ ပြပါ။
- ည။ ဝစီကံ ၄ ပါး သရုပ်ကို အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ ပြပါ။
- ဋ။ မနောကံ ၃ ပါး သရုပ်ကို အနက် အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ ပြပါ။
- ဌ။ ပါဏာတိပါတ စသော ၁၀ ပါးကို အဘယ်ကြောင့် “ အကုသလ
 ကမ္မပထ” ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဍ။ ဒုစရိုက် ၁၀ ပါး ဟူသည် အဘယ်တရားများနည်း။
- ဎ။ ဒေါသမူလေန ပုဗ္ဗနက်ကို နှစ်မျိုးခွဲ၍ ရသင့်သောကံနှင့် တွဲပြပါ။
- ဏ။ လောဘမူလေန ပုဗ္ဗနက်ကို ၂ မျိုး ခွဲ၍ ရသင့်သောကံနှင့် တွဲပြပါ။
- တ။ ဤ အကုသိုလ်ကံ ၁၀ ပါး၏ ဖြစ်ကြောင်းစိတ်ကား အဘယ်စိတ်များ
 နည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ထ။ ကုသလကမ္မပထ ၁၀ ပါး၏ သရုပ်ကို ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံခွဲခြား၍
 ရေတွက်ပါ။
- ဒ။ သုစရိုက် ၁၀ ပါးဟူသည် အဘယ်တရားများနည်း။
- ဓ။ ကာမကုသိုလ်ကံ၏ ဖြစ်ကြောင်းစိတ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ကောက်ပါ။
- န။ ပုညကြိယာဝတ္ထု ၁၀ ပါးကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ရေတွက်ပါ။
- ပ။ ၎င်း ၁၀ ပါးက ၃ ပါးဖြစ်ပုံကို သွင်းပြပါ။
- စ။ “တံပနတံ ဝိသတိဝိဇံပိ” အရ ကာမာဝစရကံ ၂၀ သရုပ်ကို ပြပါ။
- ဇ။ ရူပါဝစရ အရူပါဝစရကံတို့သည် ကာယကံစသော ကံသုံးပါး ဒါန သီလ
 ဘာဝနာ ၃ ပါးတွင် အဘယ်၌ သွင်းမည်နည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။

ကမကံ၏ အကျိုးပေးရာဘုံ ၁။ ဣတ္ထ - ဤ လေးမျိုးသော ကံတို့တွင်၊ ဥဒ္ဓစ္စရဟိတံ-ဥဒ္ဓစ္စမှကင်းသော၊ အကုသလကမ္မံ-အကုသိုလ်ကံသည်၊ အပါယဘူယိယံ-အပါယ်ဘုံ၌၊ ပဋိသန္ဓိံ - ပဋိသန္ဓေကို၊ ဇနေတိ - ဖြစ်စေ၏။ ပဝတ္တိယံပန-ပဝတ္တိအခါကား၊ သဗ္ဗိဝိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ (ဥဒ္ဓစ္စလည်း ပါဝင်သော-ဟူလို၊) နှိဒသဝိမံ- ၁၂ ပါး အပြားရှိသော အကုသိုလ်ကံသည်၊ သတ္တ - ခုနစ်ပါး ကုန်သော၊ အကုသလပါကာနိ-အကုသလဝိပါက်စိတ်တို့ကို၊ သဗ္ဗတ္ထာဝိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော၊ ကာမလောကေ - ကာမဘုံ၌၎င်း၊ ရူပလောကေစ - ရူပဘုံ၌၎င်း၊ ယထာရဟံ - ထိုကံသည်အား လျော်စွာ၊ ဝိပစ္စတိ-ရင့်ကျက်စေ၏။

ကမကံ၏ အကျိုးပေးရာဘုံ။ ။၁- “ဣတ္ထာကုလကမ္မ၊ ပေဝိပစ္စတိ” ကား ပါကဋ္ဌာန စတုတ္ထ၌ ပြခဲ့သော ကံလေးမျိုးတွင် အကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးပေးရာ (ပါကဋ္ဌာနကို) ပြသော စကားတည်း။ ဥဒ္ဓစ္စ သဟဂုတ်မှ တပါးသော အကုသိုလ်ကံ ၁၁ ပါးသည် အပါယ်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးပေး၏။ “အပါယ်ဘုံ၌ ဤ အကုသိုလ်ကံ ၁၁ ပါးတွင် ၁ ပါးကြောင့် ပဋိသန္ဓေ နေကြရသည်” ဟူလို၊ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်ကံကား ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးနိုင်။

ပဝတ္တိအခါ၌ကား ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်နှင့်တကွ အကုသိုလ်ကံ ၁၂ လုံးပင် အဟိတ်အကုသလဝိပါက် ၇ ပါးကို ကာမ ၁၁ ဘုံ၌၎င်း၊ အသညသတ်မှတပါး ရူပ ၁၅ ဘုံ၌၎င်း၊ ထိုကံသလို ဖြစ်စေနိုင်၏။ အသညသတ်ဘုံနှင့် အရူပဘုံတို့ ၌ကား (စတုရသောတစသည်မရှိ) အဟိတ်ဝိပါက်များ ဖြစ်နိုင်မရှိ။ ဤစကား အရ “အကုသိုလ်ကံ၏ ပါကဋ္ဌာနကား ပဋိသန္ဓေအခါ အတွက် အပါယ်ဘုံ၊ ပဝတ္တိအခါအတွက် ကာမ ၁၁ ဘုံနှင့် ရူပ ၁၅ ဘုံ” ဟု သိသာပြီ။

၂။ ကာမာဝစရကုသလံဝိ - ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ကံ သည်လည်း၊ ကာမသုဂတိယမေဝ - ကာမသုဂတိ ဘုံ၌သာ လျှင်၊ ပဋိသန္ဓိံ - ကို၊ ဇနေတိ-၏၊ တထာ- ထို ကာမသုဂတိဘုံ၌ သာလျှင်၊ ပဝတ္တိယဉ္စ - ပဝတ္တိအခါ၌လည်း၊ မဟာဝိပါကာနိ- မဟာဝိပါက်စိတ်တို့ကို၊ (ဇနေတိ-၏) အဟေတုကဝိပါကာနိ ပန - အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ်တို့ကိုကား၊ အဋ္ဌဝိ - ရှစ်ပါး လုံးတို့ကိုလည်း၊ သဗ္ဗတ္ထာဝိ - အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော၊ ကာမ လောကေ - ကာမဘုံ၌၎င်း၊ ရူပလောကေစ - ရူပဘုံ၌၎င်း၊ ယထာရဟံ-စွာ၊ ဝိပစ္စတိ-၏။

တိဟိန္ဒုက္ခန္ဓ စသညံ အကျိုး ၁။ တတ္ထာဝိ - ထိုကာမာဝစရ ကုသိုလ်ကံ တွင်လည်း၊ တိဟေတုကံ- တိဟိတ်ဖြစ်သော၊ ဥက္ကဋ္ဌံ-အမြတ်ဖြစ်သော၊ ကုသလံ - ကုသိုလ်ကံသည်၊ တိဟေတုကံ-တိဟိတ်ဖြစ်သော၊ ပဋိသန္ဓိံ-ပဋိသန္ဓေ ကျိုးကို၊ ဒတွာ - ပေး၍၊ ပဝတ္တေ - ပဝတ္တိအခါ၌၊ သောဇ္ဇသ

၂။ ကာမာဝစရ ကုသလံဝိ၊ ပေ၊ ဝိပစ္စတိ-ကာမကုသိုလ်ကံလည်း ကာမသုဂတိ ၇ ဘုံ၌သာ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေး၏။ ပဝတ္တိအခါ၌လည်း မဟာ ဝိပါက် ၈ ကိုကား ကာမသုဂတိဘုံ၌သာ ဖြစ်စေ၏။ (အပါယ်ဘုံ ရူပဘုံတို့၌ မဖြစ်စေ။) အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ၈ ကိုမူ ကာမ ၁၁ ဘုံနှင့် ရူပဘုံ တို့၌ ထိုကံသလို ဖြစ်စေ၏။ (အရူပဘုံ၌ မဖြစ်စေ။) [ရူပဘုံ၌ ဘာနဇိဝါကာယ ဝိညာဏ်တို့ကို မဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် “ယထာရဟံ” ဟု ဆို၏။] ဤစကား အရ ကာမကုသိုလ်ကံ၏ ပါကဋ္ဌာနကား ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ကာမသုဂတိ ၇ ဘုံ၊ ပဝတ္တိအခါ၌ ကာမ ၁၁၊ ရူပ ၁၅ ဘုံ ဟု သိသာပြီ။

ဝိပါကာနိ-တဆဲ့ ခြောက်ပါးသော ဝိပါကံစိတ်တို့ကို ဝိပစ္စတိ-ရင့်ကျက်စေ၏။

၂။ တိဟေတုကံ - သော၊ ဩမကံ - အညွှစား ဖြစ်သော၊ (ကုသလံစ-ကုသိုလ်ကံသည်၎င်း)၊ နိဟေတုကံ - နိဟိတ်ဖြစ်သော၊ ဥက္ကဋ္ဌိ-သော၊ ကုသလံစ - သည်၎င်း၊ နိဟေတုကံ-

တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌစသည်တို့၏ အကျိုး။ ။ တတ္ထာဝရတိဟေတုကမုက္ကဋ္ဌိ-စသည်ကား ကာမကုသိုလ်ကံ၏ တိဟိတ် ဥက္ကဋ္ဌ စသော အပြားနှင့် ထိုကုသိုလ်၏ အကျိုးများကို ခွဲခြားသော စကားတည်း။

တိဟိတ်ကုသိုလ်။ ။ ကုသိုလ်ပြုသည့် အခါ ကံ၏အကျိုးကို သိသော ကမ္မဿကတာဉာဏ်၊ သို့မဟုတ် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ဆင်ခြင်တတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ် ပါဝင်လာလျှင် ထိုကုသိုလ်သည် တိဟိတ်ကုသိုလ် ဖြစ်၏။ “အလောဘ အဒေါသ အမောဟ တိတ်သုံးပါးနှင့် ယှဉ်သည်” ဟူလို၊ တရားကိုယ်မှာ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်တည်း။

ဥက္ကဋ္ဌ ကုသိုလ်။ ။ ကုသိုလ်မပြုခင်သော်၎င်း ပြုပြီးနောက်သော်၎င်း လောဘ ဒေါသစသော အကုသိုလ်များ မခြံရံဘဲ၊ ကုသိုလ်များ ခြံရံနေလျှင် ထို တိဟိတ်ကုသိုလ်သည် သာလွန်မြင့်မြတ် ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်သို့ ရောက်လေ၏။ ထို ကုသိုလ်ကို သတိရတိုင်း ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဖြစ်ပြန်ပါမူကား အလွန် အလွန် မြင့်မြတ်လေတော့သည်။

အကျိုးပေးပုံ။ ။ ထိုတိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်သည် မဟာဝိပါကံ ဉာဏသမ္ပယုတ် ဟူသော တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုပေး၍ ပဝတ္တိအခါ၌ မဟာဝိပါကံနှင့် အဟိတ်ကုသလဝိပါကံ ၁၅ ချက်သော အကျိုးကို ပေးသည်။

တိဟိတ်ဩမက ကုသိုလ်။ ။ ကုသိုလ်မပြုခင်သော်၎င်း၊ ပြုပြီးမှသော်၎င်း၊ အကုသိုလ်ကံများ ခြံရံနေလျှင် ယခင် တိဟိတ် ကုသိုလ်သည်ပင် အညွှစား အဖြစ်သို့ ရောက်လေရကား “တိဟိတ်ဩမက” မည်ရလေသည်။

သော၊ ပဋိသန္ဓိ-ကို၊ ဒက္ခာ-၍၊ ပဝတ္တေ-၍၊ တိဟေတုကရဟိတာနိ-တိဟိတ်ဝိပါကံမှကင်းကုန်သော၊ (မဟာဝိပါကံဉာဏသမ္ပယုတ်မှ တပါးသော-ဟူလို)၊ နှိဒသဝိပါကာနိ- ၁၂ ပါးသော ဝိပါကံစိတ်တို့ကို ဝိပစ္စတိ-ရင့်ကျက်စေ၏။

၃။ နိဟေတုကံ - သော၊ ဩမကံ - သော၊ ကုသလံပန-ကုသိုလ်ကံသည်ကား၊ အဟေတုကမေဝ - အဟိတ်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ ပဋိသန္ဓိ-ပဋိသန္ဓေကျိုးကို၊ ဒေတိ-ပေး၏၊ ပဝတ္တေစ-ပဝတ္တိအခါ၌လည်း၊ အဟေတုကဝိပါကာနေဝ - အဟိတ်ကုသလဝိပါကံစိတ်တို့ကိုသာလျှင်၊ ဝိပစ္စတိ-၏။

နိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်။ ။ ကုသိုလ်ပြုသည့်အခါ (ကလေးသူငယ်များ ပြုသကဲ့သို့) ကံ ကံ၏အကျိုးကို သိသော ဉာဏ်မပါလျှင် အမောဟ တိတ်နှင့် မယှဉ်သောကြောင့် နိဟိတ်ကုသိုလ် ဖြစ်၏။ တရားကိုယ်မှာ မဟာကုသိုလ် ဉာဏပိပ္ပယုတ်တည်း။ ထိုကုသိုလ်၏ ရှေ့နောက်၌ ကုသိုလ်ခြံရံနေလျှင် နိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ် ဖြစ်၏။

အကျိုးပေးပုံ။ ။ ဤ တိဟိတ်ဩမကနှင့် နိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌ ကုသိုလ်သည် မဟာဝိပါကံ ဉာဏပိပ္ပယုတ်ဟူသော နိဟိတ်ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုပေး၍၊ ပဝတ္တိအခါ “ တိဟေတုက ရဟိတာနိ” အရ တိဟိတ်မဟာဝိပါကံ ဉာဏသမ္ပယုတ် ၄ ဟူပါး၊ မဟာဝိပါကံဉာဏပိပ္ပယုတ် ၄, အဟိတ်ကုသလဝိပါကံ ၀, ပေါင်း ၁၂ ပါးသော အကျိုးကို ပေးသည်။

နိဟိတ်ဩမက ကုသိုလ်။ ။ နိဟိတ်ကုသိုလ်၏ ဩမကဖြစ်ပုံကို တိဟိတ်ဩမကအတိုင်း သိလေ၊ ဤ နိဟိတ်ဩမက ကုသိုလ်ကား ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ဇစ္စန္ဓ စသော လူနှင့် ဝိနိပါတိကအသုရာတို့ အတွက် အဟိတ်ကုသလဝိပါကံ

ကေစိဝါဒ အသင်္ခါရံ - အသင်္ခါရိက ကုသိုလ်ကံသည်။ သ
 သင်္ခါရဝိပါကာနိ-သသင်္ခါရိက ဝိပါကစိတ်တို့ကို၊
 နပစ္စတိ-မရင့်ကျက်စေ၊ သသင်္ခါရံ-သသင်္ခါရိက ကုသိုလ်ကံ
 သည်။ အသင်္ခါရဝိပါကာနိ - အသင်္ခါရိကဝိပါကစိတ်တို့ကို၊
 နပစ္စတိ-မရင့်ကျက်စေ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ကေစန - အချို့ဆရာတို့
 ဆိုကြကုန်၏။

တေသံ - ထိုဆရာတို့၏(အယူ၌)၊ ဒွါဒသ-တဆဲ့နှစ်ပါးကုန်
 သော၊ ပါကာနိ - ဝိပါကစိတ်တို့ကို၎င်း၊ ဒသ - ဆယ်ပါးကုန်
 သော၊ ပါကာနိ-တို့ကို၎င်း၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ပါကာနိစ-
 တို့ကို၎င်း၊ ယထာဂုတ္တာနုသာရေန-အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီး
 ကို အစဉ်လျှောက်သဖြင့်၊ ယထာသန္တံ - ဖြစ်သင့်သည်အား
 လျှော်စွာ၊ ဥဒ္ဓိသေ-ပြရာ၏။

ဥပေက္ခာ သန္တိရဏ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေး၍ ပဝတ္တိအခါ၌ အဟိတ်ကုသလ
 ဝိပါက ၈ ပါးကိုသာ ဖြစ်စေသည်။

[ဆောင်] ကုသိုလ်ပြုစဉ် ၊ ကံကျိုးမြင်သိ ၊ ဉာဏ်ယှဉ်တိက ၊ တိဟိတ်
 ကုသိုလ် ၊ ခေါ်ဆိုကြရိုး၊ အကျိုးမမြင် ၊ ဉာဏ်မယှဉ်သော် ၊
 ခေါ်တွင်ဒွါဟိတ်-ကုသိုလ်စိတ်တည်း။ ကြိတ်လိပ်သေသပ် ၊
 ရှေ့နောက် နှစ်ရပ်ဝယ် ၊ ညှပ်မှုကုသိုလ်-ဥက္ကဋ္ဌဆို၏။ ထိုထို
 နှစ်တန် ၊ အကုမ္ပိလျှင် ၊ တဘန်ဩမက - မည်တုံကြသည်။
 မှတ်ကြလွယ်သို့ အချုပ်တည်း။

ကေစိဝါဒ။ ။ ဆိုခဲ့ပြီးသော စကားရပ်ကား အများ သဘောတူ
 ဆုံးဖြတ်အပ်သော သမာနဝါဒတည်း။ ကေစိဆရာ (မောရဝါစီမည်သော

အရပ်၌ သီတင်းသုံးသော မဟာဒတ္တထေရ်)တို့ကမူ “ အသင်္ခါရိက ကုသိုလ်
 ကံသည် သသင်္ခါရိက အကျိုးကို မပေး၊ သသင်္ခါရိက ကုသိုလ် ကလည်း
 အသင်္ခါရိကအကျိုးကို မပေးနိုင်” ဟုဆို၏။ ထိုအယူအတိုင်း ရေတွက်လျှင်....

ဒွါဒသ - တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်သည် အသင်္ခါရိက (မဟာကုသိုလ်
 ဉာဏသမ္ပယုတ် ၂ ပါး) ဖြစ်အံ့၊ အဟိတ်ကုသလဝိပါက ၈, မဟာဝိပါက
 အသင်္ခါရိက ၄, ဤ ၁၂ ပါးသော အကျိုးပေး၏။ သသင်္ခါရိကဖြစ်အံ့၊ အဟိတ်
 ကုသလဝိပါက ၈, မဟာဝိပါက သသင်္ခါရိက ၄, ဤ ၁၂ ပါးကို ဖြစ်စေ၏။
 [အဟိတ်ဝိပါကကား အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက ဟု မဆိုရ၍ နှစ်ဘက်ရ
 ဖြစ်သည်။]

ဒသ - တိဟိတ်ဩမကနှင့် ဒွါဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်လည်း အသင်္ခါရိက
 ဖြစ်အံ့၊ အဟိတ်ကုသလဝိပါက ၈, မဟာဝိပါက ဉာဏဝိပဿနာအသင်္ခါရိက ၂,
 ဤ ၁၀ ပါးသော အကျိုးကို ဖြစ်စေ၏။ သသင်္ခါရိကဖြစ်အံ့၊ အဟိတ်ကုသလ
 ဝိပါက ၈, ဉာဏဝိပဿနာအသင်္ခါရိက ၂, ဤဆယ်ပါးသော အကျိုးကိုပေး၏။

အဋ္ဌ - ဒွါဟိတ်ဩမကကုသိုလ်ကား အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက ၂ မျိုး
 လုံးပင် အဟိတ်ကုသလဝိပါက ၈ ပါးကိုသာ ဖြစ်စေသည်။ ဤသို့လျှင် ဆိုခဲ့
 ပြီးသော သမာနဝါဒနည်းကို အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်ထိုက်သလို ပြရာ၏။

ကုသိုလ်		သမာနဝါဒ ဝိပါက	ကေစိဝါဒ ဝိပါက
တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌ	အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက	၁၆	၁၂
တိဟိတ်ဩမက ဒွါဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌ	အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက	၁၂	၁၀
ဒွါဟိတ်ဩမက	အသင်္ခါရိက သသင်္ခါရိက	၈	၈

ရူပကံ၏ အကျိုးပေးရာဘုံ ၁။ ပန - ကား၊ ရူပါဝစရကုသလံ - ရူပါဝစရကုသိုလ်ကို၊ ပဌမဇ္ဈာနံ-ပဌမဈာန်ကို၊ ပရိတ္တံ-ပရိတ္တဈာန်ဖြစ်အောင်၊ ဘာဝေတွာ-ဖြစ်စေ၍ (ဖြစ်စေခြင်းကြောင့်) ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇေသု-ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇေသုတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။ (၂)တဒေဝ-ထိုပဌမဈာန်ကိုပင်၊ မဇ္ဈိမံ-မဇ္ဈိမဈာန်ဖြစ်အောင်၊ ဘာဝေတွာ - ၍၊ ဗြဟ္မပုရောဟိတေသု-ဗြဟ္မပုရောဟိတဗြဟ္မာတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။ (၃)ပဏီတံ-ပဏီတံဈာန် ဖြစ်အောင်၊ ဘာဝေတွာ - ၍၊ မဟာဗြဟ္မေသု-မဟာဗြဟ္မာတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။

ရူပါဝစရကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးပေးရာဘုံ။ ။ဤ ရူပကုသိုလ်ကံ၏ ပါကဋ္ဌာနကို သင်္ဂြိုဟ်ပါဠိအတိုင်း သိနိုင်လောက်ပြီ၊ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇေသု စသည်တို့၌ သဒ္ဓါနေက “သဇ္ဇေသု” ဟု ပုလ္လိန်ဖြင့် နေသောကြောင့် “ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာဘုံတို့၌” ဟု အနက် မပေးဘဲ၊ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇ ဗြဟ္မာတို့၌ (ဗြဟ္မာတို့အထံ၌) ဟု အနက်ပေးသည်။ ဘုံဟောဖြစ်လျှင် “ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာယံ” ဟု ဣတ္ထိလိင်ကောဝုန်ဖြင့် ရှိရသည်။

ပရိတ္တ မဇ္ဈိမ ပဏီတ အထူး။ ။ဆန္ဒ-စိတ္တ-ဝိရိယ-ဝိမံသ (ပညာ) ဟူသော ဈာန်နှင့် ယှဉ်ဘက်တရားတို့တွင် တပါးပါးသည် အဓိပတိ (အကြီးအကဲ) ဖြစ်ရိုးတည်း၊ ထိုအဓိပတိဖြစ်ထိုက်သော တရားသည် ညံ့နေ လျော့နေလျှင် ပရိတ္တဈာန်ဖြစ်၏၊ ထို အဓိပတိက အလတ်တန်းစားသို့ ရောက်နေလျှင် မဇ္ဈိမဈာန်ဖြစ်၏၊ ထို အဓိပတိက ထက်မြက်လျှင် ပဏီတဈာန်ဖြစ်၏။

[ဆောင်] မိပတိထိုက်ငြား၊ တပါးပါးပင်၊ ယုတ်လျှင် ပရိ၊ လယ် မဇ္ဈိ၊ ထက်ဘိ ပဏီတ။

၄။ တထာ-ထိုမှတပါး၊ ဒုတိယဇ္ဈာနံ-ဒုတိယဈာန်ကို၎င်း၊ တံတိယဇ္ဈာနုဉ္စ-တတိယဈာန်ကို၎င်း၊ ပရိတ္တံ-အောင်၊ ဘာဝေတွာ-၍၊ ပရိတ္တာဘေသု-ပရိတ္တာဘ ဗြဟ္မာတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ - ၍။ (၅)မဇ္ဈိမံ-အောင်၊ ဘာဝေတွာ-၍၊ အပ္ပမာဏာဘေသု - အပ္ပမာဏာဘ ဗြဟ္မာတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။ (၆)ပဏီတံ-အောင်၊ ဘာဝေတွာ-၍၊ အာဘဿရေသု-အာဘဿရ ဗြဟ္မာတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။

၇။ စတုက္ကဇ္ဈာနံ - စတုက္ကဈာန်ကို၊ ပရိတ္တံ-အောင်၊ ဘာဝေတွာ-၍၊ ပရိတ္တသုဘေသု-ပရိတ္တသုဘဗြဟ္မာတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။ (၈)မဇ္ဈိမံ-အောင်၊ ဘာဝေတွာ-၍၊ အပ္ပမာဏသုဘေသု-အပ္ပမာဏသုဘဗြဟ္မာတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။ (၉)ပဏီတံ-အောင်၊ ဘာဝေတွာ-၍၊ သုဘကိဏ္ဍေသု-သုဘကိဏ္ဍဗြဟ္မာတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။

၁၀။ ပဉ္စမဇ္ဈာနံ - ပဉ္စမဈာန်ကို၊ ဘာဝေတွာ - ဖြစ်စေ၍၊ ဝေဟပ္ပလေသု-ဝေဟပ္ပလိဗြဟ္မာတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။ (၁၀)တဒေဝ-ထိုပဉ္စမဈာန်ကိုပင်၊ သညာဝိရာဂံ - သညာ၌ စက်ဆုပ်အောင်၊ ဘာဝေတွာ - ၍၊ အသညသက္ကေသု - အညသတ် ဗြဟ္မာတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။

၁၁။ တဒေဝသညာဝိရာဂံ၊ ပေ၊ အသညသက္ကေသု— ပဉ္စမဈာန်ကို ရပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်သည် “အမှတ်သညာရှိနေ (စိတ်စေတသိက်ရှိနေ) သောကြောင့်သာ စားချင်သောက်ချင် လိုချင်မှု ခေါ်သဖြစ်မှု မာနဖြစ်မှုတွေ ဖြစ်ရသည်၊ ရုပ်ခန္ဓာချည်း နေလျှင် အပြစ် တစုံတရာ မရှိဘဲ မြေ ငြိမ်းချမ်းဘွယ်

၃၀၆

ဝိထိမုတ်ပိုင်း

၁၂။ ပန်-အထူးကား၊ အနာဂါမိနော-ပဉ္စမဇာန်ရပြီးသော အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ သုဒ္ဓါဝါသေသု-သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မာ တို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ-ဖြစ်တတ်ကုန်၏။

ရှိသည်” ဟု သညာစေတသိက်နှင့်တကွ စိတ်စေတသိက် အားလုံးပေါ်မှာ များစွာ အပြစ်မြင်၍ ပဉ္စမဇာန်ကိုပင် ထပ်ကာထပ်ကာ ဝင်စားလျှင် ထိုပဉ္စမ ဇာန်သည် သညာကို (စိတ်စေတသိက် အားလုံးကို) စက်ဆုပ်သော “သညာ ဝိရာဂဘာဝနာ” အဖြစ်သို့ ရောက်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်စုတော်လျှင် သူ့အလိုကျအောင် သညာ မရှိသော အသညတ် တို့သို့ ရောက်ရလေသည်။

၁၂။ အနာဂါမိနော၊ ပေ၊ သုဒ္ဓါဝါသေသု-ပဉ္စမဇာန် ရပြီးသော သူသည် အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျှင် သုဒ္ဓါဝါသတို့၌ ဖြစ်ရ၏။ သို့သော် အမြဲ မဟုတ်။ ပဉ္စမဇာန်ရပြီးသော အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်တချို့မှာ ဝေဟပ္ပါလ်၌လည်း ဖြစ်ခွင့် ရှိသေး၏။ သုဒ္ဓါဝါသတို့၌ကား အနာဂါမိ ပုဂ္ဂိုလ်မှ တပါး အခြား ပုဂ္ဂိုလ်များ ပဋိသန္ဓေ မနေနိုင်။ [သုဒ္ဓါဝါသတို့၌ အနာဂါမိဖလဋ္ဌ အရဟတ္တ မဂ္ဂဋ္ဌနှင့် အရဟတ္တဖလဋ္ဌ ၃ ယောက်သာ ရှိ၏။ ထိုတွင် မဂ္ဂဋ္ဌ ပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ် ရဟန္တာအဖြစ်တို့၌ ပဋိသန္ဓေနေခွင့် မရှိရကား အနာဂါမိဖလဋ္ဌ တယောံသာ ပဋိသန္ဓေ နေခွင့်ရှိသည်-ဟုလို။]

ထိုသို့ ပဋိသန္ဓေ နေကြရာဝယ် ဣန္ဒြေငါးပါး ထက်မြက်ပုံ အစဉ်အားဖြင့် သုဒ္ဓါဝါသ ၅ တို့၌ ဖြစ်ကြရသည်။ သဒ္ဓိန္ဒြေ ထက်သူသည် အဝိဟာတို့၌၊ ဝိရိယိန္ဒြေထက်သူသည် အတပ္ပါတို့၌၊ သတိန္ဒြေထက်သူသည် သုဒဿာတို့၌၊ သမာဓိန္ဒြေ ထက်သူသည် သုဒဿိတို့၌၊ ပညိန္ဒြေ ထက်သူသည် အကနိဋ္ဌာ တို့၌ ဖြစ်၏။

[ဆောင်] သုဒ္ဓါ-ဝိရိ၊ သတိ-သမာ၊ မိပညာ၊ ငါးဖြာ ဣန္ဒြေခင်း၊ သုဒ္ဓါဘုံငါး၊ ထက်သူများ၊ စံစား စဉ်တိုင်းသွင်း။

အရူပကံ၏ အရူပါဝစရကုသလဋ္ဌ-အရူပါဝစရကုသိုလ် အကျိုးပေးရာဘုံ ကိုလည်း၊ ယထာက္ကမံ-တိုင်း၊ ဘာဝေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ အရူပေသု-အရူပဘုံတို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

နိရိုးချုပ် ဣတ္ထိ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားအားဖြင့်၊ မဟဂ္ဂတံ-မဟဂ္ဂတံ ဖြစ်သော၊ ဗုညံ-ကုသိုလ်ကံသည်၊ ယထာ သူမိဝဏ္ဏိတံ-အကြင်အကြင် ပိုင်းခြားအပ်သောဘုံ၌၊ သဒိသံ-တူသော၊ ပါကံ-အကျိုးကို၊ ပဋိသန္ဓိပဝတ္တိယံ - ပဋိသန္ဓေအခါ ပဝတ္တိအခါ၌၊ ဇနေတိ-ဖြစ်စေ၏။

ဣဒံ - ဤသည်ကား၊ ဧတ္ထ - ဤ ဝိထိမုတ္တ သင်္ဂဟ၌၊ ကမ္မ စတုက္ကံ-ကမ္မစတုက္ကတည်း။

အရူပါဝစရကံ၏ အကျိုးပေးရာဘုံ။ ။ အာကာသာနဋ္ဌာ ယတန ဇာန်ကိုရလျှင် အာကာသာနဋ္ဌာယတနတို့၌၊ ဝိညာဏဋ္ဌာယတနဇာန်ကိုရလျှင် ဝိညာဏဋ္ဌာယတနတို့၌ ဖြစ်၏။ စသည်ဖြင့် ယထာက္ကမံ အရ အစဉ် အတိုင်း ဖြစ်ပုံကို သိလေ။

နိရိုးချုပ်။ ။ ဣတ္ထိ မဟဂ္ဂတံ ပုညံ-ကား ရူပါရူပကံတို့၏ ပါကဋ္ဌာနကို နိရိုးချုပ်ပြသော သင်္ဂဟ ဂါထာတည်း။ “ဇနေတိ သဒိသံ ပါကံ” အရ ပဋ္ဌမ ဇာန်ကုသိုလ်က ပဋ္ဌမဇာန်ဝိပါကံ အကျိုးကို ပေး၏၊ စသည်ဖြင့် နေထညာ နာသညာယတန ကုသိုလ် တိုင်အောင် သိလေ။ [ကာမကုသိုလ် များတွင် ပဋ္ဌမ မဟာကုသိုလ်သည် မိမိနှင့်တူသော ပဋ္ဌမ မဟာဝိပါကံ အကျိုးကို၎င်း၊ မတူသော ဒုတိယ မဟာဝိပါကံ စသော သဟိတ်ဝိပါကံ ၇ ပါးနှင့် အဟိတ် ကုသလ ဝိပါကံကို၎င်း ပေးနိုင်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် မိမိနှင့် တူသော အကျိုး မတူသော အကျိုးကို ပေးနိုင်ရကား၊ မဟာကုသိုလ်များ၌ “ဇနေတိ သဒိသံ ပါကံ” ဟု မဆိုဘဲ မဟဂ္ဂတံကုသိုလ်များကိုသာ “ဇနေတိ သဒိသံ ပါကံ” ဟု ဆိုရသည်။]

လေ့ကျင့်ခန်း၊ မေးခွန်းများ

- က။ အကုသိုလ်ကံ ၁၂ ပါးတွင် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးနိုင်သောကံ မည်မျှ၊ ပဝတ္တိကျိုးကို ပေးနိုင်သောကံ မည်မျှနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ခ။ တိဟိတ်ကုသိုလ်ဖြစ်အောင် အဘယ်သို့ ကုသိုလ်ပြုရမည်နည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဂ။ ထိုတိဟိတ်ကုသိုလ်၏ ဥက္ကဋ္ဌ-ဩမကဖြစ်ပုံကို လင်္ကာထောက်၍ ပြပါ။
- ဃ။ တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌ ကုသိုလ်သည် ပဋိသန္ဓေကျိုး ပဝတ္တိကျိုးကို မည်မျှပေးသနည်း၊ သမာနဝါဒအရ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- င။ တိဟိတ်ကုသိုလ်၏ ပဋိသန္ဓေပဝတ္တိကျိုးကို ကေဝိဝါဒအရ အသင်္ခါရက သသင်္ခါရက ခွဲခြား ရေတွက်ပါ။
- စ။ နှိုဟိတ်ဩမက ကုသိုလ်သည် ဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်များ အတွက် ဘယ်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးသနည်း။
- ဆ။ အဘယ် ဖျာန်မျိုးကို ပရိတ္တ မဇ္ဈိမ ပဏီတဖျာန် ဟု အသီး အသီး ခေါ်သနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဇ။ အသညသတ်ဘုံသို့ ရေခံဘို့ရာ အဘယ်ဖျာန်ကို အဘယ်သို့ အားထုတ်ရမည်နည်း။
- ဈ။ အဘယ်တရား လွန်ကဲ သူသည် အဘယ် သုဒ္ဓါဝါသ ဘုံ၌ ဖြစ်သနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ည။ ဣတ္ထိမဟဂ္ဂတံစသော ဝါထာကို အနက်ပေး၍ “ဇနေတိ သဒိသံ ပါကံ” အရ အဓိပ္ပာယ်ကို ပြပါ။

ကမ္မစဘုတ္တ ငြီး၏။

စုတေခြင်း အကြောင်း ၄ ပါး။ အာယုက္ခယေန - အသက်တမ်း၏ ကုန်မှုကြောင့် စုတေရခြင်း၎င်း၊ ကမ္မက္ခယေန - ကံစွမ်း၏ ကုန်မှုကြောင့် စုတေရခြင်း၎င်း၊ ဥဘယက္ခယေန - အသက်တမ်း ကံစွမ်း ၂ ပါးစုံ၏ ကုန်မှုကြောင့် စုတေရခြင်း ၎င်း၊ ဥပစ္ဆေဒကကမ္မနာစ - ကပ်၍ ဖြတ်တတ်သောကံကြောင့် စုတေရခြင်း၎င်း၊ ဣတိ - ဤသည် တို့ကား၊ စတုခာ - လေးပါး ပြားသော၊ မရဏုပ္ပတ္တိနာမ - မရဏုပ္ပတ္တိ မည်၏။

စုတေခြင်း၏အကြောင်း ၄ ပါး။ ။မရဏုပ္ပတ္တိစတုတ္ထ - မရဏ - စုတေခြင်း + ဥပ္ပတ္တိ - ဖြစ်ပုံ။ စုတေရခြင်း၏ဖြစ်ပုံကို ပြသော စတုတ္ထကို “မရဏုပ္ပတ္တိစတုတ္ထ” ဟု ခေါ်သည်။ ၄ပါးသရုပ်ကို အာယုက္ခယ ကမ္မက္ခယ စသည်ဖြင့် ရေတွက်လေ။

ညွှတ်ဖွဲ့ထားအပ်သော ဆီမီးသည် ၁ - မီးစာ ကုန်ခြင်းကြောင့်လည်း ငြိမ်း၏၊ ၂ - ဆီကုန်ခြင်းကြောင့်လည်း ငြိမ်း၏၊ ၃ - မီးစာနှင့် ဆီ ၂ မျိုးလုံး ကုန်ခြင်းကြောင့်လည်း ငြိမ်း၏၊ ၄ - မီးစာဆီမကုန်သေးဘဲ လေပြင်းတိုက်ခတ်၊ သို့မဟုတ် တမင်ညှိမ်းသတ်မှုကြောင့်လည်း ငြိမ်း၏။

ထို့အတူ ၁ - အချို့မှာ အသက်တမ်းကုန်မှုကြောင့် စုတေရ၏၊ မီးစာ ကုန်ခြင်းနှင့်တူ၏၊ [မီးတောက်ကား - သတ္တဝါတို့၏ “အသက်” ခေါ်သော စိပ်တနှင့်တူ၏၊ ထိုထိုဘုံဘဝ ခေတ်ကာလအလျောက် ၁၀၀ တမ်း ၇၅ နှစ် တမ်းစသော အသက်တမ်းကို “အာယု” ဟု ခေါ်သည်။ ယခုအခါ အသက်တမ်း ၇၅ နှစ်တမ်း ဟု ခန့်မှန်းကြ၏။]

၂ - အချို့မှာ ထိုဘဝကို စီမံလိုက်သော ကံစွမ်း၏ကုန်မှုကြောင့် စုတေ၏၊ ဆီကုန်ခြင်းနှင့် တူ၏၊ ၃ - အချို့မှာ အသက်တမ်းလည်းကုန်၊ ကံစွမ်းလည်း

စုတေခါနီး အာရုံထင်ပုံ ပန-ဆက်ဥးအံ၊ တထာစ - ထိုအကြောင်းတို့ ကြောင့်သာလျှင်၊ မရန္တာနံ-စုတေရသူတို့၏ မရဏကာလေ - စုတေခါနီး အခါ၌၊ ယထာ ရဟံ-ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ အဘိဓမ္မိဘူတံ-ရှေးရှုသကဲ့သို့

ကုန် နှစ်ပါးစုံကြောင့် စုတေရ၏။ မီးစာနှင့်ဆီတို့တပြိုင်နက်ကုန်ခြင်းနှင့် တူ၏။ ၄ - အချို့မှာ အသက်တမ်း ကံစွမ်း မကုန်သေးသော်လည်း ရှေးရှေးက ပြုအပ်ခဲ့သော ဥပစ္စေဒကကံ (ဥပဿာတကကံ) အခွင့်သာ၍ သူတပါးတို့ လက်ချက်၊ ကိုယ်ကိုယ်တိုင်နှိပ်စက်၊ ရောဂါဒဏ်တို့ ဘိစီးသည့်အတွက်စသော အကြောင်းကြောင့်စုတေရ၏။ လေပြင်းတိုက်ခတ်မှု-တမင်ညှိမ်းသတ်မှုကြောင့် မီးငြိမ်းခြင်းနှင့် တူ၏။ ဤသို့လျှင် ထိုထို ဘုံဘဝမှ စုတေဘို့ရာ အကြောင်း လေးမျိုး ရှိသည်။ [ထိုဘဝကို စိမ့်လိုက်သော မူလဇနကကံကို ကမ္မက္ခယ၌ “ကမ္မ” ဟု ခေါ်သည်။]

စုတေခါနီးအာရုံထင်ပုံ။ ။တထာစ၊ပေ၊ပစ္စုပဋ္ဌာတိ-ဤစကားဖြင့် မရဏာသန္ဓေအခါ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် ထင်လာပုံကို ပြသည်။

တထာစမရန္တာနံမရဏကာလေပစ္စုပဋ္ဌာတိ-အာယုက္ခယ စသော အကြောင်းလေးပါးတွင် တပါးပါးကြောင့် စုတေရသူတို့ စုတေခါနီးမှာ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် ၁ ပါးပါး ထင်လာတတ်သည်။

ယထာရဟံ-ထိုသို့ ထင်ရာဝယ် ကံ အာရုံထင်ထိုက်လျှင် ကံ၊ ကမ္မနိမိတ် ထင်ထိုက်လျှင် ကမ္မနိမိတ်၊ ဂတိနိမိတ်ထင်ထိုက်လျှင် ဂတိနိမိတ်ထင်လာသည်။ [ဗာဂဓဇ္ဈိကာတို့ ဖွင့်ပုံကို ဘာသာဋီကာ၌ စိစစ်ထား၏။]

အဘိဓမ္မိဘူတံ၊ပေ၊ကမ္မိဝါ - သတ္တတို့သန္တာန်၌ ကံအများရှိရာဝယ် အခြားမဲ့နောက်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးကိုပေးဘို့ရာ အခွင့်သာသောကုသိုလ်ကံ၊ သို့မဟုတ် အကုသိုလ်ကံ တပါးပါးသော်လည်း ကံ အများ ထည်းမှ ရှေးရှု ထွက်ပြုသကဲ့သို့ ထင်ပေါ်လာတတ်သည်။

ဖြစ်သော၊ ဘဝန္တရေ-ဘဝတပါး၌ (နောက်ဘဝ၌) ပဋိသန္ဓေ ဇနကံ- ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ကမ္မိဝါ - ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံ သည်သော်၎င်း၊ တံကမ္မကရဏကာလေ - ထိုကံကိုပြုရာအခါ၌၊ ရူပါဒိကံ-ရူပါရုံအစရှိသော၊ဥပလဒ္ဓပုဗ္ဗိ- ကံနှင့်ဆက်စပ်၊ ရအပ်ဘူးသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဥပကရဏ ဘူတဉ္စ - ကံပြီးမြော်ရုံ၊ အဆောက်အအုံဖြစ်၍လည်း ဖြစ်သော၊

တံ ကမ္မကရဏ ၊ ပေ ၊ ကမ္မနိမိတ္တံ - ကံပြုစဉ်တုန်းက တွေ့ကြုံရသမျှ အာရုံတွေကို “ ကမ္မနိမိတ် ” ဟု ခေါ်သည်။ [ကမ္မ=ကံ+နိမိတ္တံ=အာရုံ။] ထို အာရုံများကား ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံ စသည်ဖြင့် အာရုံ ၆ ပါးလုံးပင် ထိုက်သလို ရှိနိုင်၏။ ထို ကမ္မနိမိတ်ကို ဥပလဒ္ဓပုဗ္ဗ ကမ္မနိမိတ်၊ ဥပကရဏဘူတ ကမ္မနိမိတ် ဟု ၂ မျိုး ခွဲထားရာ၏။....

ထိုတွင် ကံနှင့် ဆက်စပ်၍ တိုက်ရိုက် ရအပ်ဘူးသော ပဓာန အာရုံကို “ ဥပလဒ္ဓ ” အာရုံ ဟု ခေါ်၏။ ကံ ပြီးမြောက်ဘို့ရာ အဆောက်အဦး အခြေ အရံမျှ ဖြစ်သော အပဓာနအာရုံကို “ ဥပကရဏ ” အာရုံ ဟု ခေါ်၏။ ဥပမာ- ကျောင်းဆောက်လှူရာ၌ ကျောင်းသည် ဥပလဒ္ဓ၊ ဆွမ်း သင်္ကန်း စသော အခြေ အရံများသည် ဥပကရဏ၊ ဘုရားကို ပန်းလှူရာ၌ ဘုရားသည် ဥပလဒ္ဓ၊ ပန်း သည် ဥပကရဏ၊ သားငါးကို သတ်ရာ၌ သားငါးသည် ဥပလဒ္ဓ၊ လှံကန် စသော လက်နက်များသည် ဥပကရဏ မည်၏။

- [ဆောင်] (က) ကျောင်းကန် ဘုရား၊ စေတီများနှင့်၊ သားငါး ဥစ္စာ၊ သူ့အိမ်ရာ၊ များစွာ ဥပ-လဒ္ဓ။
- (ခ) ကျောင်းဆောက်လှူခမ်း၊ ဆွမ်း သင်္ကန်းတည်၊ ပန်းနှင့် ဘုရား၊ သားငါး တို့တွက်၊ လက်နက် လှံကန်၊ မြိရံ ဟူသမျှ၊ အဝဝ၊ ဥပကရဏ မှတ်။

ကမ္ဘာ့နိမိတ္တံဝါ-ကံ၏အာရုံသည်သော်၎င်း၊ အနန္တရံ-အခြားမဲ့၌ ဥပ္ပဇ္ဇမာနဘဝ-ဖြစ်လတံ့သောဘဝ၌၊ ဥပလဘိတဗ္ဗ-ရထိုက် (ရောက်ထိုက်) သည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဥပဘောဂဘူတဗ္ဗ-အသုံးအဆောင် ဖြစ်၍လည်းဖြစ်သော၊ ဂတိနိမိတ္တံဝါ-လားရာ ဂတိ၌အာရုံသည်သော်၎င်း၊ ကမ္မဗလေန-ကံ၏အစွမ်းကြောင့်၊ ဆန္ဒ-ခြောက်ပါးကုန်သော၊ ဒွါရာနံ-ဒွါရတို့တွင်၊ အညတြသ္မိံ-တပါးပါးသောဒွါရ၌၊ ပစ္ဆိမတ္တိ-ရှေးရှုထင်လာ၏။

အနန္တရမုပ္ဖ၊ ပေ၊ ဂတိနိမိတ္တံဝါ-လားရာတော့မည်ဂတိ၌ တွေ့ကြုံရ လတံ့သော အာရုံဟူသမျှကို “ဂတိနိမိတ်” ဟုခေါ်သည်။ [ဂတိ-လားရာ ဂတိ၌+နိမိတ္တ-တွေ့ကြုံထိုက်သောအာရုံ] ထိုဂတိနိမိတ်ကိုလည်း ဥပလဘိ တဗ္ဗအာရုံ၊ ဥပဘောဂအာရုံ ဟု ၂ မျိုးခွဲရာ၏။.....

ဥပလဘိတဗ္ဗ-တိုက်ရိုက် ရောက်ထိုက်သောအရပ်။ [လူ့ဘုံသွားလျှင် အမိဝမ်းရေ၊ ငရဲသွားလျှင် ငရဲဘုံ၊ ပြိတ္တာဖြစ်လတံ့မူ တောတောင်မြစ် ကမ်း စသည်၊ နတ်မြည်သွားလျှင် နတ်မိမာန် စသည်များတည်း။]

ဥပဘောဂ-ထိုထိုဂတိ၌ တွေ့ကြုံရမည့် အတွင်းအပ အသုံးအဆောင် အခြေအရံ [လင်းတ ခွေး ကျီးကန်း ငရဲမီးလျှံ၊ ငရဲထိန်း စသည်နှင့် နတ်သိုး နတ်သား ဥယျာဉ် ပဒေသာပင် စသည်များတည်း။] ။ ဤ ဂတိနိမိတ်များလည်း ထင်လာတတ်သည်။

- [ဆောင်] (က) တိုက်ရိုက်ကပ်၍၊ ရအပ်လေမည့်၊ အမိဝမ်းရေ၊ ငရဲပြေနှင့်၊ တောခြေမြစ်ကမ်း၊ နတ်ဘုံနန်းဟု၊ အစုစု၊ ဥပလဘိတဗ္ဗ။
- (ခ) တွင်းပ သုံးဆောင်၊ မြားမြောင် စွာလှ၊ ခွေး လင်းတ ကျီး၊ ငရဲမီးနှင့်၊ နတ်သိုးဝေဆာ၊ ပဒေသာ-ဟု၊ အစုစု၊ ဥပဘောဂ မှတ်။

ရုတေခါနီး စိတ်အစဉ်ဖြစ်ပုံ တတော-ထိုထင်လာရာ အခါမှာ၊ ပရံ-နေခံ၌၊ တထောပဋိတံ-ထို အခြင်းအရာဖြင့် ထင်လာ သော၊ တမေဝအာရဏံ - ထို အာရုံကိုပင်၊ အာရံဟ္မ-အာရုံဖြူ၍၊ ဝိပစ္စမာနကမ္မာနုရူပံ-အကျိုးပေးလတံ့ သော ကံအားလျော်စွာ၊ ပရိသုဒ္ဓံ - စင်ကြယ်သည် မူလည်း ဖြစ်သော၊ ဥပက္ကိလိဋ္ဌံဝါ - ညှစ်နှိမ်းသည်မူလည်း ဖြစ်သော၊ ဥပလဘိတဗ္ဗ ဘဝါနုရူပံ - ရထိုက်(ရောက်ထိုက်)သော ဘဝ အားလျော်စွာ၊ တတ္ထ-ထို ရထိုက်သော ဘဝ၌၊ ဩဏတံဝ-

ကမ္မဗလေန-ထိုထင်လာမှုသည် အကျိုးပေးမည့် ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကံအစွမ်းကြောင့် ဖြစ်၏။

ဆန္ဒဒွါရာနံ အညတြသ္မိံ-ထိုသို့ထင်ရာဝယ် ရူပီရုံဖြစ်လျှင် စက္ခုဒွါရ၌ ထင်လာ၏။ သဒ္ဓါရုံ စသည်ဖြစ်လျှင် သောတ ဃာနဇိဝါ ကာယ မနောဒွါရ တို့တွင် တပါးပါး၌ ထိုက်သလို ထင်လာ၏။

ရုတေခါနီး စိတ်အစဉ်ဖြစ်ပုံ။ ။ ထိုကဲ့သို့ ထင်လာပြီးနောက် ထင် လာတိုင်းသော အာရုံ တပါးပါးကို အာရုံပြု၍ (မရုတေခင်) စိတ်အစဉ် ဖြစ်နေပုံမှာ.....

ဝိပစ္စမာနကမ္မာနုရူပံ ပရိသုဒ္ဓံ - ကုသိုလ်ကံက အကျိုးပေးတော့ မည်ဖြစ်လျှင် (ကောင်းသောအာရုံ ထင်လာသောကြောင့် ထိုအာရုံကို အာရုံ ပြုလျက်) ဖြူစင် ကြည်လင်သော ကုသိုလ်စိတ်အစဉ် ဖြစ်နေသည်။

ဥပက္ကိလိဋ္ဌံဝါ - အကုသိုလ်ကံက အကျိုး ပေးတော့မည် ဖြစ်လျှင် (မကောင်းသောအာရုံ ထင်လာသောကြောင့် ထိုအာရုံကို အာရုံပြုလျက်) ညှစ်နှိမ်းသော မကြည်လင်သော အကုသိုလ်စိတ်အစဉ် ဖြစ်နေသည်။

ညွတ်နေသကဲ့သို့၊ စိတ္တသန္တာန်-စိတ်အစဉ်သည်၊ အဘိဿံ-မပြတ်၊ ဗာဟုဠေ့န-များသောအားဖြင့်၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏။

ကံအာရုံထင်ပုံ တနည်း ဝါပန-တနည်းကား၊ ဇနကဘူတံ-ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေ တတ်သည် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ တမေဝကမ္မံ - ထို ကံသည်ပင်လျှင်၊ အဘိနဝကရဏဝသေန-မိမိကို အသစ်ပြုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဒွါရပတ္တိ - မနေ့ဘဒွါရသို့ရောက်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏ (ထင်၏-ဟူလို။)

ဥပလတိတဗ္ဗဘဝါနုဂ္ဂပံတတ္ထော ဇာတံဝ-စုတေပြီးနောက် ရောက်ထိုက်သော ဘဝအားလျော်စွာ ထိုဘဝသစ်၌ စိတ်အစဉ် ညွတ်ကိုင်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ဥပမာ - အရပ်တပါးသို့ ခရီးသွားမည့်သူသည် ပြင်ဆင်မှုကိစ္စကို ပြုလုပ်နေသော်လည်း သွားရမည် အရပ်သို့ စိတ်အစဉ် ညွတ်နေသကဲ့သို့တည်း။

ကံအာရုံ ထင်ပုံတနည်း။ ။ “အဘိမုဒိဘူတံ ဘဝန္တရေပဋိသန္ဓိဇနကံ ကမ္မံဝါ” ဟူသော ပါဠိဖြင့် ကံအာရုံထင်ပုံကို ပြခဲ့ပြီးသော်လည်း၊ ထို ကံအာရုံလည်း အခြားနည်းဖြင့် တမျိုးတပုံထင်လာတတ်သေးသောကြောင့် ထိုထင်ပုံတနည်းကို ပြပြန်လို၍ “တမေဝ ဝါပန” စသည်ကို ဆက်ရပြန်သည်။

အဘိနဝကရဏ ဝသေန- ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးမည့် ကံသည် ရှေးဘဝဟောင်းများစွာက ပြုခဲ့သော ကံ ဖြစ်စေကာမူ ယခု ထပ်၍ ပြုနေရသလို စိတ်ထည်း၌ ထင်ယောင် မြင်ယောင် ဖြစ်နေသည်။ အလွန်ဝေးသောအခါက ပြုခဲ့သော အမှုများ အိပ်မက် မက်သည့်အခါ ယခုလတ်တလော ပြုနေရသလို ထင်လာ မြင်လာပုံကို ထောက်ထား၍ ရှေးရှေးကံများ၏ အသစ် ပြုရသကဲ့သို့ ထင်လာပုံကို သဘောကျလေ။

တမေဝကမ္မံ - ထိုသို့ ထင်လာရာ၌ အကြောင်းတပါး ရှာဘွယ် မရှိပြီ၊ မိမိအစွမ်းသည်ပင် ထင်လာနိုင်ခြင်း၏အကြောင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “ကံသည် မိမိ အစွမ်းကြောင့်ပင်လျှင် ယခု လတ်တလော ပြုနေရသကဲ့သို့ ပေါ်လွင်စွာ ထင်လာသည်” ဟု မှတ်။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်ကို အာယုက္ခယ ကမ္မက္ခယမရဏ ခေါ်သနည်း၊ ဥပမာပြပါ။
- ခ။ အဘယ်ကို ဥဘယက္ခယ ဥပစ္စေဒကမရဏ ခေါ်သနည်း၊ ဥပမာပြပါ။
- ဂ။ သတ္တထို စုတေခါနီး၌ အဘယ်အရာများ ထင်လာတတ်သနည်း။
- ဃ။ အဘယ်အရာကို “ကံ” ဟု ခေါ်သနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- င။ အဘယ်အရာကို “ကမ္မနိမိတ်” ဟု ခေါ်သနည်း၊ ထောက်ပါ။
- စ။ ဥပလဒ္ဓကမ္မနိမိတ်ဟူသည် အဘယ်အရာမျိုးနည်း၊ သရုပ်ပြပါ။
- ဆ။ ဥပကရဏကမ္မနိမိတ် ဟူသည် အဘယ်အရာမျိုးနည်း၊ သရုပ်ပြပါ။
- ဇ။ အဘယ်အရာကို “ဂတိနိမိတ်” ဟု ခေါ်သနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ဈ။ ဥပလဘိတဗ္ဗဂတိနိမိတ် ဟူသည် အဘယ်အရာမျိုးနည်း၊ သရုပ်ပြပါ။
- ည။ ဥပဘောဂ ဂတိနိမိတ်ဟူသည် အဘယ်အရာမျိုးနည်း၊ သရုပ်ပြပါ။
- ဋ။ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်သည် အဘယ်အစွမ်းကြောင့် ထင်လာသနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ဌ။ ထို အာရုံများ ထင်လာသည့်အခါ စိတ်အစဉ် တယ်ပုံ ဖြစ်နေသနည်း၊ ကြည့်လင်သလား၊ ညစ်နွမ်းသလား၊ ခွဲခြား၍ပြပါ။
- ဍ။ ကံ အာရုံသည် အဘယ် အစွမ်းကြောင့် အဘယ်ပုံ ထင်လာသနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ထင်လာပုံ ၊ နည်းကို ပြပါ။

မရဏာသန္ဓေ ဝိသိ ပစ္စာသန္ဓေမရဏဿ - အလွန် နီးကပ်သော
 စုတေခြင်းရှိသော(စုတေခါနီးကပ်နေသော)
 တဿ-ထို သတ္တဝါ၏၊ ဝိသိစိတ္တာဝသာနေ-ဝိသိစိတ်၏ အဆုံး
 ခြွေသော်၎င်း၊ ဘဝင်္ဂက္ခယေဝါ - ဘဝင်္ဂ၏ အကုန်ခြွေသော်၎င်း၊
 စဝနဝသေန - ရှေ့လျော့ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝပရိ
 ယောသာနုတုတံ - ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၏ အဆုံးဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ စုတိ
 စိတ္တံ-စုတိစိတ်သည်၊ ဥပ္ပုဇ္ဈိတော-ဖြစ်၍၊ နိရုဇ္ဈတိ-ချုပ်၏။

ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြစ်ပုံ တတ္ထိ-ထိုစုတိစိတ်သည်၊ နိရုဇ္ဈိတသာနေ-
 အဆုံးသတ် ချုပ်သည် ရှိသော်၊ တဿ-
 ထို စုတိစိတ်၏၊ အနန္တရမေဝ - အခြားမဲ့၌ သာလျှင်၊ တဿ

မရဏာသန္ဓေဝိသိ။ ။မရဏာသန္ဓေဝိသိ တစိတ်ကျပြီးနောက် စုတေမည့်
 သတ္တာ , သို့မဟုတ် မရဏာသန္ဓေဝိသိနောင် ဘဝင်အနည်းငယ် ကျပြီးနောက်
 စုတေမည့်သတ္တာကို “ပစ္စာသန္ဓေမရဏသတ္တာ” ဟု ခေါ်သည်။

ဝိသိစိတ္တာဝသာနေဝါ ပါဠိဖြင့် ၁-ဇောနောင် စုတိကျသော သတ္တာ၊
 ၂-တဒါရုံနောင် စုတိကျသော သတ္တာကို ပြ၏။

ဘဝင်္ဂက္ခယေဝါ ပါဠိဖြင့် ၃-ဇောဘွင်နောင် စုတိကျသော သတ္တာ၊
 ၄-တဒါရုံဘွင်နောင် စုတိကျသော သတ္တာကို ပြ၏။ ဤစကားအရ မရဏာ
 သန္ဓေ ဝိသိသည် အချုပ်အားဖြင့် ၄ မျိုးရှိကြောင်းကို သိရ၏။

စဝနဝသေန၊ ပေ၊ စုတိစိတ္တံ-ပစ္စုပ္ပန်ဘဝမှ ပြောင်းရွှေ့လျော့ကျခြင်း
 ကို ပါဠိလို “စုတိ” မြန်မာလို “စုတေ-သေသည်” ဟု ခေါ်၏။ ထို စုတိစိတ်
 သည် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝအတွက် အဆုံးသတ်စိတ်ပေတည်း။

ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြစ်ပုံ။ ။ထို စုတိစိတ် အဆုံးသတ် ချုပ်ပြီးသည့် အခြား
 မဲ့၌ပင် ကာလ မခြားဘဲ ဆက်လက်၍ ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြစ်၏။ ထိုသို့ဖြစ်ရာ၌....

ဂဟိတံ-ထိုအခြင်းအရာဖြင့် မရဏာသန္ဓေဇောသည် ယူအပ်ခဲ့
 သော၊ အာရမဏံ-အာရုံကို၊ အာရုဗ္ဗ-အာရုံပြု၍၊ သဝတ္ထုကံ
 ဇေဝါ-မှီရာဝတ္ထုရှိသည်သာလျှင်မူလည်း ဖြစ်သော၊ အဝတ္ထု
 ကံဇေဝါ - မှီရာဝတ္ထု မရှိသည်သာလျှင် မူလည်း ဖြစ်သော၊
 ယထာရဟံ - ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ အဝိဇ္ဇာနုသယပရိက္ခိ
 ဣန္ဒန - အဝိဇ္ဇာနုသယသည် ဖြစ်အပ်သော၊ တဏှာနုသယ
 မူလကေန-တဏှာနုသယလျှင် အရင်းခံရှိသော၊ သင်္ခါရေန-
 ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံသည်၊ ဇနိယမာနံ - ဖြစ်စေအပ်သော။

တထာဂဟိတံအာရမဏံအာရုဗ္ဗ - မစုတေမှီ ရှေးဒေသို့က မရဏာ
 သန္ဓေဝိသိဇောကို ယူထားအပ်သော အာရုံကို ဆက်လက်၍ အာရုံ ပြုသည်။
 မရဏာသန္ဓေ ဝိသိစိတ်က ကံကိုယူခဲ့လျှင် ပဋိသန္ဓေစိတ်သစ်လည်း ကံအာရုံ
 ကိုပင် ဆက်လက်၍ အာရုံပြုသည်။ ကမ္မနိမိတ်ကို ယူခဲ့လျှင် ကမ္မနိမိတ်၊ ဂတိ
 နိမိတ်ကို ယူခဲ့လျှင် ဂတိနိမိတ်ကို ဆက်လက်၍ အာရုံပြုသည်။

သဝတ္ထုကံဇေဝ - ဤစကားကား ကာမရူပဘုံကို ရည်ရွယ်သော စကား
 တည်း။ ကာမဘုံ ရူပဘုံ၌ ဖြစ်လျှင် ထိုဘုံတို့၌ မှီရာတဒယဝတ္ထု၊ ရုပ် ရှိသော
 ကြောင့် ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် မှီရာဝတ္ထုရှိသောစိတ် ဖြစ်ရမည်။

အဝတ္ထုကံဇေဝါ - ဤ စကားကား အရူပဘုံကို ရည်ရွယ်သော စကား
 တည်း။ အရူပဘုံ၌ မှီရာဝတ္ထု၊ ရုပ် မရှိသောကြောင့် ထိုဘုံ၌ ဖြစ်လျှင် ပဋိသန္ဓေ
 စိတ်သည် မှီရာဝတ္ထုမရှိသောစိတ် ဖြစ်ရမည်။

သင်္ခါရေန ဇနိယမာနံ - ထို ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် အလို အလျောက်
 ပေါ်ပေါက်လာသည်မဟုတ်၊ ထာဝရဘုရား မြဟ္မာမင်းကြီးများ ဖန်ဆင်းလိုက်
 သည်လည်း မဟုတ်၊ ရှေးက မိမိပြုခဲ့သောကုသိုလ်ကံ-သို့မဟုတ် အကုသိုလ်ကံ
 ဟူသော သင်္ခါရသည် ဖြစ်စေအပ်သော အကျိုးပေါက်တည်း။

သမ္မယုတ္တေဟိ - သမ္မယုတ် တရားတို့သည်၊ ပရိဂ္ဂယုမာနံ - ဇြိရုံလျက်ယူအပ်သော၊ သဟဇာတာနံ-တက္ကဖြစ်ဘက်တရားတို့၏၊ အဓိဋ္ဌာနဘာဝေန - တည်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမဘူတံ - ရှေ့သွား ခေါင်းဆောင်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဘဝန္တရပဋိသန္ဓာနဝသေန-ဘဝတပါးကို စပ်ပေးခြင်း၏ အစွမ်းကြောင့်၊ ပဋိသန္ဓိသင်္ခါတံ-ပဋိသန္ဓေဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော၊ မာနသံ-စိတ်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနမေဝ-ဥပါဒ်လျှင် ဥပါဒ်ခြင်းသာလျှင်၊ ဘဝန္တရေ-ဘဝတပါး၌၊ ပတိဋ္ဌာတိ-တည်၏။

ယထာရဟံအဝိဇ္ဇာနုသယပရိက္ခိတ္တေန — ကံ ဟု ဆိုအပ်သော ထိုသင်္ခါရ၌ အဝိဇ္ဇာနုသယ (မောဟ) ခြိရုံလျက်ရှိ၏။

တဏှာ နုသယပုလကေန — ထိုသင်္ခါရ၌ တဏှာနုသယ လောဘလည်း အရင်းခံလျက် ရှိ၏။

အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာ မကင်းသေးလိုသာ ကုသိုလ် အကုသိုလ် သင်္ခါရကို ပြုမိကြသည်၊ အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာကင်း၍ ရဟန္တာဖြစ်လျှင် ထိုသင်္ခါရကို ပြုမိတော့မည်မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ရဟန္တာမဖြစ်ခင် ပြုသမျှ ကုသိုလ် အကုသိုလ် သင်္ခါရ၌ အဝိဇ္ဇာနုသယ ခြိရုံ၍ တဏှာနုသယ အရင်းခံလျက် ရှိသည်။

သမ္မယုတ္တေဟိပရိဂ္ဂယုမာနံ — ပဋိသန္ဓေစိတ်၌ (စိတ်ချည်း တခုတည်း ဖြစ်သည်မဟုတ်၊) ဖဿ ဝေဒနာ သညာ အစရှိသော ယှဉ်ဘော် ယှဉ်ဘက် သမ္မယုတ်များလည်း ခြိရုံလျက်ပါသည်။

သဟဇာတာန မဓိဋ္ဌာနဘာဝေန ပုဗ္ဗင်္ဂမဘူတံ — ပဋိသန္ဓေ စိတ်က ထိုအတူတကွ ဖြစ်ဘော် ဖြစ်ဘက် တရားတို့၏ တည်ရာ မှီခိုရာ ဖြစ်သောကြောင့် ပဋိသန္ဓေစိတ်ကို ထို ဖဿ စသော တရားအပေါင်း၏ “ရှေ့သွား ခေါင်းဆောင်” ဟု ဆိုထိုက်သည်။

ဘဝန္တရပဋိသန္ဓာန ဝသေန — ကား “ပဋိသန္ဓိ” မည်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသော စကားတည်း၊ ထိုစိတ်ကို ဘဝဟောင်း အပြတ်တွင် ဘဝတပါးကို (ဘဝသစ်ကို) ဆက်စပ်၍ ပေးတတ်သောကြောင့် ပါဠိလို “ပဋိသန္ဓိ” ဟု ခေါ်ဆိုအပ်လေသည် - ဟုလို။

ဥပ္ပဇ္ဇမာန မေဝပတိဋ္ဌာတိ ဘဝန္တရေ — ထို ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် ဘဝဟောင်းမှာ ဥပါဒ်ခံ၍ ဌိ အခိုက်ကျမှ ဘဝသစ်၌ တည်သည်မဟုတ်၊ ဥပါဒ်လျှင် ဥပါဒ်ခြင်း ဘဝသစ်၌ တည်သည် “ ဥပါဒ်လဲ ဥပါဒ်ရော , ဘဝသစ် မှာလဲ ရောက်လျက်နေရော ” ဟုလို။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်သတ္တုကို “ပစ္စာသန္ဓမရဏသတ္တု” ဟု ခေါ်သနည်း။
- ခ။ စုတိစိတ်သည် ဘယ်စိတ်များနှင့် ကျနိုင်သနည်း၊ ထောက်ပါ။
- ဂ။ မရဏာသန္ဓစိတ်သည် အချုပ်အားဖြင့် မည်မျှရှိသနည်း၊ ရေတွက်ပါ။
- ဃ။ အဘယ်ကြောင့် “ပဋိသန္ဓေစိတ်” ဟု ခေါ်သနည်း၊ ထောက်ပါ။
- င။ ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် ဘယ်ကိုအာရုံပြုသနည်း၊ အဘယ်ဘုံ၌ မှီရာဝတ္ထုရှိ၍၊ အဘယ်ဘုံ၌ မှီရာဝတ္ထု မရှိသနည်း။
- စ။ ပဋိသန္ဓေစိတ် ဖြစ်တိုရန် အဘယ်အရာက စီမံသနည်း၊ ထောက်ပါ။
- ဆ။ သင်္ခါရ၌ အဝိဇ္ဇာတဏှာတို့ အရင်းခံပုံ ခြိရုံကို ပြပါ။
- ဇ။ ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြစ်သည့်အခါ တပါးထည်းသာလော၊ ထောက်ပါ။
- ဈ။ ပဋိသန္ဓေစိတ်ကို အဘယ်ကြောင့် “ပုဗ္ဗင်္ဂမ” ဟု ဆိုသနည်း။
- ည။ ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် ဘဝဟောင်းမှာ ဥပါဒ်၍ ဌိအခိုက် ရောက်မှ ဘဝသစ်၌ တည်သလော၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။

ကမပဋိသန္ဓေမိတ်၏ အာရုံ ပန-ဆက်ဥပဒေ၊ ဧတ္တ-ဤ ဂုဏ်ပဋိသန္ဓေ အခဏ်း၌၊ မရဏာသန္ဓေပိထိယံ-မရဏာ သန္ဓေ ပိထိ၌၊ မန္တပုပ္ဖတ္တာနိ - အဟုန်ရေခွေ၊ နို့နို့နို့ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ-အဟုန်ရေခွေ၊ နို့နို့နို့ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ပဇ္ဇေဝ-ဝါးကြိမ်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဇဝနာနိ - ဇေတုတို့ကို၊ ပါဠိကဗိတဗ္ဗာနိ - အလိုရှိအပ်ကုန်၏၊ တဿ - ထို့ကြောင့်၊ ပစ္စုပ္ပန်သရမဏေသု- ပစ္စုပ္ပန် အာရုံတို့သည်၊ အာပါဝံ-ရှေးရှု ကျခြင်းသို့၊ အာဂတေသု-ရေခံကုန်လတ်သော်၊ ခရန္တေ သွေဝ- ထင်ရှား ဂြဟုန်စဉ်သာလျှင်၊ မရဏံ - စုတေခြင်းသည်၊ ယဒိ ဟောတိ-အကယ်၍ဖြစ်အံ့၊ တဒါ - ထိုအခါ၌၊ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂါ နိဝိ - ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်မိတ်တို့၏လည်း၊ ပစ္စုပ္ပန်သရမဏတာ-

ပဋိသန္ဓေမိတ်သစ်၏ အာရုံ။ ။မရဏာသန္ဓေပိထိယံ-မှ စ၍ တထာ အရူပါဝစရပဋိသန္ဓိယာစ မဟဂ္ဂတဘူတံ တိုင်အောင်သော စကားရပ်ကား ပဋိသန္ဓေသစ်၏ အာရုံကိုပြသော စကားတည်း။

မန္တပုပ္ဖတ္တိယံ၊ ပေ၊ ဥပလန္တတိ - စုတေခါနိုး၌ စိတ်အားလုံးပင် ခတ် ရော့ရော့ရိုရကား ဇောများလည်း အဟုန်မပြင်းလှသဖြင့် ၇ ကြိမ်မကျ၊ ၅ ကြိမ် သာ စောကြကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် မရဏာသန္ဓေပိထိ၌ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံများ (ကမ္မ နိမိတ် ဂတိနိမိတ်ဖြစ်စေ) ထင်လာလျှင်.....

စရန္တေ သွေဝမရဏံ - ထို အာရုံများသည် ၁၇ ချက်မျှ အသက်ရှည် သောကြောင့် မချုပ်သေးမှီ စုတေဘူယံရာ အကြောင်းရှိ၏။

တဒါပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂါနိဝိ ပစ္စုပ္ပန်သရမဏတာ-ထိုနည်းဖြင့်စုတေလျှင် အတိတဘွင်မှစ၍ စုတိတိုင်အောင်ရေတွက်က ရူပါရုံ၏အသက်သည် စိတ္တက္ခဏ ၁၂ ချက်ခန့် ရှိသေးရကား စုတိနောင် ပဋိသန္ဓေပိတ် ၁ နှင့် ဘဝင် ၄ ကြိမ်

ပစ္စုပ္ပန်အာရုံ ဂြဟုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ လန္တတိ-ရအပ်၏၊ ဣတိ ကတွာ - ဤအကြောင်းကြောင့်၊ ကာမာဝစရ ပဋိသန္ဓိယာ- ကာမာဝစရ ပဋိသန္ဓေ၏၊ ဆန္ဒါရဂ္ဂဟိတံ - ခြောက်ခွါရဖြင့် ယူအပ်သော၊ ကမ္မနိမိတ္တံ - ကမ္မနိမိတ်လည်း ဖြစ်သော၊ ဂတိ နိမိတ္တဉ္စ - ဂတိနိမိတ်လည်း ဖြစ်သော၊ ပစ္စုပ္ပန် - ပစ္စုပ္ပန်လည်း ဖြစ်သော၊ အတိတံ-အတိတ်လည်းဖြစ်သော၊ အာရမဏံ-အာရုံ ကို၊ ဥပလန္တတိ-ရအပ်၏။

ထိုသည် ထိုဘဝဟောင်းက မချုပ်သေးသော ပစ္စုပ္ပန် ရူပါရုံကိုပင် ဆက်လက်၍ အာရုံပြုကြ၏။ [အကျယ်ကို ဘာသာဋီကာမှာ ရှုပါ။]

ဤ ပြုခဲ့ပြီးသော အကြောင်းများကြောင့် ကမပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံသည် ရူပါရုံ စသော ကမ္မနိမိတ်နှင့် ဂတိနိမိတ် ဖြစ်အံ့။.....

ဆန္ဒါရဂ္ဂဟိတံ-ခြောက်ခွါရဖြင့် ထိုက်သင့်သလို ယူနိုင်ကောင်း၏။

ပစ္စုပ္ပန်မတိတံ - မချုပ်သေးလျှင် ပစ္စုပ္ပန်လည်း ဖြစ်နိုင်၏၊ ချုပ်ပြီးလျှင် အတိတ်လည်း ဖြစ်နိုင်၏၊ အနာဂတ်ကား မရှိစကောင်း။

ပစ္စုပ္ပန် ရူပါရုံ ထင်လာ၍ မနောဒွါရိက မရဏာသန္ဓေ ပိထိဖြစ်ပုံ ဘဝဟောင်း

“တိ န ဒ မ ဇ ဇ ဇ ဇ တ တ စ”
 ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀

ဘဝသစ်
 “ပ ဘွင် ၁၅-၁၆”
 ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ [စု=စုတိ၊ ။ပ=ပဋိသန္ဓေ။]
 ၄၁

ကမ္မိပန-ကံအာရုံသည်ကား၊ အတိတပေဝ-အတိတ်တမျိုး
သာတည်း၊ တဉ္စ-ထိုအတိတ်ကံကိုလည်း၊ မနောဒွါရဂဟိတံ-
မနောဒွါရဖြင့် ယူအပ်၏။ ပန - ဆက်ဥြးအံ့၊ တာနိသဗ္ဗာနိဝိ-
ထို အလုံးစုံသော အာရုံတို့သည်လည်း၊ ပရိတ္တဓမ္မဘူတာနေဝ-
ကာမ တရားချည်း သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ အာရမဏာနိ-
အာရုံတို့တည်း။

၁။ ပန- ကား၊ ရူပါဝစရ ပဋိသန္ဓိယာ - ရူပါ
ပဋိသန္ဓေ၏၊ ပညတ္တိဘူဝံ - ပညတ်
ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ကမ္မနိမိတ္တမေဝ - ကမ္မနိမိတ်
သည်သာလျှင်၊ အာရမဏာ-အာရုံသည်၊ ဟောတိ-၏။

ကမ္မိပန အတိတပေဝ တဉ္စမနောဒွါရဂဟိတံ — ကံ ဟူသည်ကား
ယခု ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးတော့မည်ဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာ
တည်း၊ မရဏာသန္ဓဝိထိ၌ ပါသော ကုသိုလ် အကုသိုလ်စော စေတနာ
တို့ကား ပဋိသန္ဓေကျိုးကို မပေးနိုင်၊ ထို့ကြောင့် မရဏာသန္ဓဝိထိ၌ ကံအာရုံ
ထင်လာလျှင် မရဏာသန္ဓဝိထိသို့ မရောက်မှီက ဖြစ်ခဲ့သော အတိတ်ကံသာ
ဖြစ်ရမည်၊ ထိုကံလည်း အာရုံ ဖြစ်ပေါ်တွင် ဓမ္မာရုံမှာ ပါဝင်၍ မနောဒွါရဖြင့်သာ
ယူအပ်သည်၊ “ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် ကံကို အာရုံပြုလျှင် မနောဒွါရက မရဏာ
သန္ဓဇာသည် ယူပေးအပ်သော အတိတ်ကံကိုသာ အာရုံပြုသည်” ဟူလို။

တာနိပန၊ ပေ၊ ရမဏာနိ—ဤ ပြဆိုအပ်ခဲ့သော ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိ
နိမိတ် အာရုံတို့သည် (တရားကိုယ် အားဖြင့်) ကာမတရားတို့ချည်းသာ ဖြစ်
ကုန်၏။ [မဟဂ္ဂုတ် ပညတ်အာရုံများမပါ-ဟူလို။]

ရူပ ပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံ။ ။ ရူပါဝစရပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံကား ပညတ်
ဖြစ်သော ကမ္မနိမိတ်တည်း၊ ရူပါဝစရဈာန်သည် ကသိုဏ်းစသော ပညတ်ကို

၂။ တထာ - ထိုအတူ၊ အရူပါဝစရ ပဋိ
သန္ဓိယာစ - အရူပါဝစရ ပဋိသန္ဓေ စိတ်၏
လည်း၊ မဟဂ္ဂုတဘူဝံ - မဟဂ္ဂုတ် ဖြစ်၍
လည်းဖြစ်သော၊ ပညတ္တိဘူတဉ္စ-ပညတ်ဖြစ်၍လည်းဖြစ်သော၊
ကမ္မနိမိတ္တမေဝ - ကမ္မနိမိတ်သည်ပင်လျှင်၊ ယထာရဟံ-ထိုက်
သည်အား လျော်စွာ၊ အာရမဏာ-သည်၊ ဟောတိ-၏။

၃။ ပန-အတို့တပါးကား၊ အသညသတ္တာနံ-အသညသတ်
သံသားတို့၏၊ ဇိဝိတနဝကမေဝ-ဇိဝိတနဝက ကလာပ်သည်
သာလျှင်၊ ပဋိသန္ဓိဘာဝေန-ပဋိသန္ဓေ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ပတိဋ္ဌာတိ-

အာရုံ ပြုရကား စုံတေခါနီး၌ ဈာန်၏ အာရုံ ဖြစ်သော ကသိုဏ်းပညတ်
များသည် ကမ္မနိမိတ် အဖြစ်ဖြင့် ထင်လာကြရ၍ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် စုတိ
အခြားမဲ့၌ မြဟ္မာပြည်မှာဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေစိတ်လည်း ထို ကသိုဏ်းစသော
ပညတ် ကမ္မနိမိတ်ကိုပင် ဆက်၍ အာရုံပြုသည်။

အရူပ ပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံ။ ။ အရူပါဝစရ ပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံလည်း
ထိုအတူ ကမ္မနိမိတ်ပင်တည်း၊ ထို ကမ္မနိမိတ်သည် ပညတ်မဟဂ္ဂုတ် ၂ မျိုးတွင်
ထိုက်သင့်သလို ဖြစ်၏။

ပဋ္ဌမ- တတိယ အရူပါဝစရ ပဋိသန္ဓေ (ဝိပါက်) စိတ်၏ အာရုံသည်
(အစဉ်အတိုင်း) ကောင်းကင်ပညတ်နှင့် နတ္ထိဘောပညတ် ကမ္မနိမိတ်တည်း၊
ဒုတိယ - စတုတ္ထ အရူပ ပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံကား အစဉ်အတိုင်း ပဋ္ဌမာရုပ္ပ
ဝိညာဏ်စိတ်နှင့် တတိယာရုပ္ပ ဝိညာဏ်စိတ် ဟူသော မဟဂ္ဂုတ် ကမ္မနိမိတ်
တည်း၊ ထိုသို့ ယထာရဟံ-အရ ထိုက်သင့်သလို ဖြစ်ပုံကို သိလေ။ [အာရမဏ
သင်္ဂဟကို ပြန်ကြည့်။]

တည်၏။ တထွာ-ထို့ကြောင့်၊ တေ-ထို အသညသတ်ဘုံသား တို့သည်၊ ရူပပဋိသန္ဓိကာနာမ - ရုပ်ပဋိသန္ဓေ ဂြိုသုတို့ မည်၏။ အာရုပ္ပါ-အရူပဘုံသားတို့သည်၊ အရူပပဋိသန္ဓိကာ-နာမ် ပဋိ သန္ဓေ ဂြိုသုတို့တည်း။ သေသာ-ကြွင်းသော ဘုံသားတို့သည်။ ရူပါ ရူပပဋိသန္ဓိကာ-ရုပ် နာမ် အစုံ ပဋိသန္ဓေဂြိုသုတို့တည်း။

ဗုဒ္ဓိနှင့် ပဋိသန္ဓေ အာရုပ္ပရုတိယာ-အာရုပ္ပရုတိယ၊ ပရံ-နေခံ၌၊ ဟေဋ္ဌိမာရုပ္ပဝဇ္ဇိတာ-အောက်အောက် အာရုပ္ပ သည် ကြည့်အပ်ကုန်သော၊ အာရုပ္ပသန္တိဝ - အာရုပ္ပ ပဋိသန္ဓေ

၃။ အသညသတ္တနံ၊ ပေ၊ ပတိဋ္ဌာတိ—အသညသတ်ဘုံသည် ရုပ်သာ ရှိ၍ နာမ် (စိတ်စေတသိက်) မရှိရကား ပဋိသန္ဓေတုန်းက “ ဇီဝိတ နဝက ကလာပ် ” ခေါ်သော ရုပ်တရားဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေရလေသည်။

တသ္မာ၊ ပေ၊ ရူပါရူပ ပဋိသန္ဓိကာ—ထို့ကြောင့် အသညသတ်ဘုံသား တို့သည် ရုပ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေကုန်၏။ အရူပဘုံသားတို့သည် ထိုဘုံ၌ ရုပ်မရှိ ရကား နာမ် (စိတ်စေတသိက်)ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေကုန်၏။ ကြွင်းသော ကာမ ရူပ ဘုံသားတို့ကား ရုပ် နာမ် အစုံဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေကုန်၏။ ထို့ကြောင့် အသညသတ်ဘုံကို ကေဝေါကာရ (ရုပ်ခန္ဓာ ၁ ပါးသာ) ရှိသော ဘုံဟု၎င်း၊ အရူပ ၄ ဘုံကို စတုဂေါကာရ (နာမ်ခန္ဓာ ၄ ပါးသာရှိသော) ဘုံဟု၎င်း၊ ခေါ်ဝေါ်ရသည်။

ဗုဒ္ဓိပဋိသန္ဓေ။ ။ အာရုပ္ပရုတိယာ-စသော ဂါထာကား မည်သည့် ရုတိနောင် ပဋိသန္ဓေပေါင်း မည်မျှ နှောင်းနိုင်ကြောင်းကို အကျဉ်းချုပ်ပြသော ဂါထာတို့တည်း။

တို့သည်၎င်း၊ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ကာမတိဟေတုကာ-ကာမ တိဟိတ် ပဋိသန္ဓေတို့ သည်၎င်း၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

ရူပါဝစရရုတိယာ - ရူပါဝစရရုတိယ၊ ပရံ - ၌၊ အဟေတု ရဟိတာ-အဟိတ်ပဋိသန္ဓေမှ တစ်ပါးသောပဋိသန္ဓေတို့သည်၊ သိယံ-ဖြစ်ကုန်၏။ ကာမတိဟေတုမှာ- ကာမတိဟိတ် ရုတိယ၊ ပရံ-၌၊ သဗ္ဗာ-အထုံးစုံသောပဋိသန္ဓေတို့သည်၊ သိယံ-ကုန်၏။ ဣတရာပန-ဆိုခဲ့ပြီးမှတစ်ပါးသော ကာမအဟိတ် နိဗ္ဗာန်တိ ရုတိ မှကား၊ ပရံ-၌၊ ကာမေသွေဝ-ကာမတဆဲတဘုံတို့၌သာလျှင်၊ သိယံ-ဖြစ်ကုန်၏။

အာရုပ္ပရုတိယာ၊ ပေ၊ ကာမတိဟေတုကာ— အာရုပ္ပရုတိ (အာရုပ္ပ ဝိပါက်) ၄ ခုနောင် အာရုပ္ပပဋိသန္ဓေစိတ် ၄, ကာမတိဟိတ် (မဟာဝိပါက် ဉာဏသမ္ပယုတ်) ပဋိသန္ဓေစိတ် ၄, ပေါင်း ၈ ပါး ဖြစ်နိုင်၏။ ဟေဋ္ဌိမာရုပ္ပ ဝဇ္ဇိတာ-အရ အောက်အောက် အရူပပဋိသန္ဓေကို ကြည့်ထိုရန်သတိပြု၊ ဥပမာ- ရုတိယ - ဝိညာဏဿယတန စုတိနောင် အာကာသာနဿယတန ပဋိသန္ဓေ မနှောင်းနိုင်၊ စတုတ္ထ-နေဝသညာနာသညာယတနစုတိနောင် အာကာသာ နဉ္စ - ဝိညာဏဉ္စ, အာကိဉ္စညာယတန ပဋိသန္ဓေ ၃ ပါးလုံး မနှောင်းနိုင်၊ အထက် အရူပဘုံသို့ ရောက်ပြီးသူသည် အောက်အောက် အရူပစုတိကို အားမထုတ်ကြသောကြောင့် အောက်အောက် အရူပဘုံ၌ ပြန်၍ မဖြစ်ပြီ၊ မိမိ ဘုံ၌ကား ပြန်၍ ဖြစ်သေး၏။

ရူပါဝစရရုတိယာ, အဟေတုရဟိတာ—ရူပါဝစရရုတိ (ရူပဝိပါက်) ၅ ခုနောင် (ပဋိသန္ဓေစိတ် ၁၉ တွင် အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ၂ ကိုကြည့်) ပဋိသန္ဓေ စိတ် ၁၇ ပါး နှောင်းနိုင်၏။ “ ရူပဘုံမှစတင်လျှင် ရူပ အရူပဘုံ၌လည်း ပဋိသန္ဓေ နေနိုင်, ကာမဘုံ၌လည်း တိဟိတ်နိဗ္ဗာန်တိ ပဋိသန္ဓေနေနိုင်၏ ” ဟုလျှင် ဤစကား

အယံ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော စကားရပ်ကား၊ ဇက္ခ-ဤ ဝိထိ မုတ္တသင်္ဂဟ၌၊ စုတိပဋိသန္ဓိက္ခမော - စုတိ ပဋိသန္ဓေ အစဉ်ကို ပြသော စကားတည်း။

လည်း ပုထုဇဉ်ကို ရည်ရွယ်သောစကား ဖြစ်သည်။ အရိယာတို့ကား အထက် ရောက်လျှင် အောက်တို့ပြန်၍ ပဋိသန္ဓေ မနေပြီ၊ [ထို့ပြင် အသညသတ်မှ စုတိသူတို့ ပဋိသန္ဓေကို ဤ သင်္ဂြိုဟ်စာသွားဖြင့် မထင်ရှားသေး။ “အသညတုံ၊ စုတိတုံက၊ ကာမတိဟိတ်၊ ဋီဟိတ်သန္ဓေ၊ ရှစ်ခုနေ၏” ဟူသော ဘာသာ ဇီကာကိုရှု။]

သဗ္ဗာ ကာမတိဟေတုမှာ - ကာမတိဟိတ် (မဟာဝိပါက ဥာဏသပ္ပယုတ်) ၄ ခုနောင် (ရုပ်ပဋိသန္ဓေနှင့် တက္ခ) ပဋိသန္ဓေ ၂၀ လုံး နှောင်းနိုင်၏။ “ဈာန်ရလျှင် ရူပအရူပဘုံသို့ ရောက်နိုင်၏။ဈာန်မရလျှင် ကာမဘုံ၌ ထိုက်သလို ဖြစ်နိုင်၏” ဟုလို။

ကာမေသ္မေဝပနေတရာ - ဆိုခဲ့ပြီးသော စုတိများမှ ကြွင်းသော ကာမ ဋီဟိတ် (မဟာဝိပါက ဥာဏဝိပယုတ် ၄) အဟိတ် (ဥပေက္ခာသန္တိရဏ ၂) ဤ ၆ ခုနောင် ထို ဋီဟိတ် အဟိတ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့က ဈာန်မရနိုင် သောကြောင့် ကာမပဋိသန္ဓေ ၁၀ သာ နှောင်းနိုင်သည်။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ ကာမာဝစရ ပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံသည် ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် ဖြစ်အံ့၊ အဘယ်ဒွါရဖြင့် ယူအပ်သနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ခ။ ထို အာရုံသည် ပစ္စုပ္ပန်စသော ကာလ ၃ ပါးတွင် အဘယ် ကာလ၌ ဖြစ်ထိုက်သနည်း၊ ထောက်ပါ။
- ဂ။ ကံ-အာရုံ ဖြစ်အံ့၊ အဘယ်ကာလ၌ ဖြစ်၍၊ အဘယ် ဒွါရဖြင့် ယူအပ် သနည်း၊ ထောက်ပါ။

- ဃ။ ရူပ ပဋိသန္ဓေသည် အဘယ်ကို အာရုံပြုသနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- င။ အရူပ ပဋိသန္ဓေသည် အဘယ်ကို အာရုံပြုသနည်း၊ ယထာရဟံအရ ထိုက်သင့်သလို ခွဲပြပါ။
- စ။ အသညသတ်တို့၌ အဘယ်တရားဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေသနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ် ထောက်ပါ။
- ဆ။ ရုပ် ပဋိသန္ဓေနေရာဘုံ၊ နာမ်ပဋိသန္ဓေနေရာဘုံ၊ ရုပ်နာမ်အစုံ ပဋိသန္ဓေ နေရာဘုံကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ခွဲပြပါ။
- ဇ။ ဧကဝေါကာရ၊ စတုဝေါကာရ၊ ပဉ္စဝေါကာရ ဘုံများကို အသီးအသီး ခွဲပြပါ။
- ဈ။ အာရုပ္ပစုတိစိတ် မည်မျှရှိ၍ ထို စုတိများနောင် ပဋိသန္ဓေမည်မျှ နှောင်း နိုင်သနည်း။
- ည။ ရူပ စုတိစိတ် မည်မျှရှိ၍ ထို စုတိများနောင် ပဋိသန္ဓေစိတ် မည်မျှနှောင်း နိုင်သနည်း။
- ဋ။ အသညသတ် စုတိနောင် ပဋိသန္ဓေ မည်မျှ နှောင်းသနည်း။
- ဌ။ ကာမတိဟိတ် စုတိ မည်မျှရှိ၍ ထို စုတိနောင် ပဋိသန္ဓေ မည်မျှ နှောင်း နိုင်သနည်း။
- ဍ။ ကာမအဟိတ် ဋီဟိတ်စုတိ မည်မျှရှိ၍ ထို စုတိနောင် ပဋိသန္ဓေ မည်မျှ နှောင်းနိုင်သနည်း။

ဝီထိမှတ်ပိုင်း

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ အခြားမဲ့၌ အဘယ်ကို အာရုံပြု၍ အဘယ်စိတ် ဖြစ်သနည်း၊ ထောက်ပါ။
- ခ။ “တဒေဝစိတ္တံ - ထို ပဋိသန္ဓေစိတ်” ဟု ဆိုရာ၌ အဓိပ္ပာယ်ကို ဥပမာဆောင်၍ ထင်ရှားအောင်ပြပါ။
- ဂ။ သတ္တဘူတိသန္တာန်၌ ဝီထိစိတ် မဖြစ်သည့်အခါ အဘယ်စိတ်ဖြစ်သနည်း၊ ထောက်ပါ။
- ဃ။ ဘဝဿ+အင်္ဂဘာဝေန-ပါဠိကိုထောက်၍ “ဘဝံ” မှင် အဓိပ္ပာယ်ကို ဝိပြုဟ်နှင့်တကွ ပြပါ။
- င။ ပဋိသန္ဓေ စသော စိတ်တို့ဖြစ်ပုံသည် ဘာနှင့်တူသနည်း၊ သဖြတ်ထေခံ၍ တူပုံကို ထင်ရှားအောင် ပြစမ်းပါ။
- စ။ ပဋိသန္ဓေ ဘဝံဝီထိယော-စသော ဂါထာသည် ဘာကိုပြသော ဂါထာနည်း၊ ၎င်းဂါထာကို အနက်ပေးပါ။
- ဆ။ ပဋိသင်္ခါယ ပနေတမဒ္ဓဝံ-စသော ဂါထာသည် ဘာကိုပြသော ဂါထာနည်း၊ အနက်ပေးပါ။

ဝီထိမှတ်ပိုင်း နိဿယနှင့်
 ခေမိပ္ပာယ် ငြီးငြိး။

ရုပ်ပိုင်း နိဿယ

အနုသန္ဓေနှင့် ပဋိညာဉ် သပ္ပဘောဒပဝတ္တိကာ - ပဘောဒလည်း ရှိကုန်၊ ပဝတ္တိလည်းရှိကုန်သော၊ စိတ္တစေတသိကာ-စိတ်စေတသိက် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ - သဘောတရားတို့ကို၊ ဧက္ကာဝတာ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော ငါးပိုင်းတို့ဖြင့်၊ ဟိယသ္မာ-အကြင်ကြောင့်၊ ဝိဘတ္တာ-ဝေဘန်အပ်ကုန်ပြီ၊ တသ္မာ-ထိုကြောင့်၊ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ရူပံ-ရုပ်ကို၊ ပဂုစ္ဆတိ-ဆိုအပ်၏။ [ဆိုပေအံ့-ဟူလို။]

ရုပ်ပိုင်းခေမိပ္ပာယ်

[ရုပ်တရားတို့၏ အကြောင်းအရာကို ပြသော အပိုင်း အခန်းကို “ရုပ်ပိုင်း” ဟု ခေါ်၏။]

တ္ထောဝတာ၊ ပေ၊ ပဂုစ္ဆတိ—ဤဂါထာကား အနုသန္ဓေနှင့် ပဋိညာဉ်ကို ပြသော ဂါထာတည်း။ “စိတ္တံ စေတသိကံ ရူပံ နိဗ္ဗာနမိတံ” ဟု ခေါင်းစဉ် ပြခဲ့သည့်အတိုင်း၊ စိတ် စေတသိက် ပကိန်း ဝီထိ ဝီထိမှတ် ဟု ငါးခုသော အပိုင်းအခန်းတို့ဖြင့် စိတ် စေတသိက်တို့ကို အကျယ်ပြုပြီး၍ ယခုအခါ ရုပ်ကို ပြတော့မည်-ဟူလို။

သပ္ပဘောဒ ပဝတ္တိကာ — [သ+ပဘောဒ +ပဝတ္တိ +က။ သ = ရှိသည်+ပဘောဒ=အပြား+ပဝတ္တိ = ဖြစ်ခြင်း+က = ကား အနက် မရှိ သဒ္ဓထုံးစံအရ အပိုလာသည်။] ပဘောဒ—ဟူသည် ဥဒ္ဓေသ-နိဒ္ဓေသ-ပဋိနိဒ္ဓေသ-ဤ သုံးပါးအပြားတည်း။ ထိုတွင် အကျဉ်းချုပ် ခေါင်းစဉ်၍ ပြခြင်းကို

“ ဥဒ္ဓေသ ” ဟု ခေါ်၏။ ထို အကျဉ်းကို ချဲ့ပြခြင်းကို “ နိဒ္ဓေသ ” ဟု ခေါ်၏။ ထပ်မံ၍ တမျိုးတပုံ ချဲ့ပြခြင်းကို “ ပဋိနိဒ္ဓေသ ” ဟု ခေါ်၏။

ထို့ကြောင့် “ စိတ္တံ စေတသိကံ နှစ် နိဗ္ဗာနမိတိ ” ၌ စိတ္တံ—ကား စိတ်ကို အကျဉ်းချုပ် ပြသော ဥဒ္ဓေသစကားတည်း။ စေတသိကံ—ကား စေတသိကံကို အကျဉ်းချုပ် ပြသော ဥဒ္ဓေသတည်း။ ထို့နောက် “ တတ္ထံ စိတ္တံတာဝ စတုဗ္ဗိမံ ဟောတိ ” မှ စ၍ စိတ်ပိုင်း အဆုံးတိုင်အောင် စကားကား စိတ်ကို အကျယ် ပြသော နိဒ္ဓေသစကားတည်း။ စေတသိကံပိုင်း တပိုင်းလုံးကား စေတသိကံကို အကျယ် ပြသော နိဒ္ဓေသ စကားတည်း။ ပကိဏ်းပိုင်းကား စိတ် စေတသိကံ နှစ်ပါးစုံကို တမျိုးတပုံ ထပ်၍ ချဲ့ပြန်သော ပဋိနိဒ္ဓေသ စကားတည်း ဟု မှတ်။

- [ဆောင်ပုဒ်] ၁။ စိတ္တံ-စေတသိကံ၊ ခေါင်းစဉ်ဟန်၊ မှတ်ရန် ဥဒ္ဓေသ။
- ၂။ တတ္ထကတမံ - တာဝခံလျက်၊ ချဲ့ရန် တက်လှိုင်း၊ စိတ် တပိုင်းလုံး၊ အကျယ်သုံး၊ မှတ်ထုံး စိတ္တ နိဒ္ဓေသ။
- ၃။ စေတသိကံကြီး၊ တပိုင်းလုံးတည်၊ စေတသိကံ၊ ချဲ့၍ပြ၊ မှတ်ကြ နိဒ္ဓေသ။
- ၄။ ပကိဏ်းပိုင်းမှာ၊ နှစ်ဖြာစပ်မိ၊ ချဲ့ပြန်ဘိ၊ ပဋိနိဒ္ဓေသ။

ပဝတ္တိ = ဟူသည် စိတ် စေတသိကံတို့ ဖြစ်ခြင်း-ဖြစ်ပုံ-ဖြစ်ဟန်တည်း။ ထို ဖြစ်ပုံမှာလည်း ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိအခါ၌ ဖြစ်ပုံ-ဝိထိကျသည့် အခါ၌ ဖြစ်ပုံ ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ဝိထိကျသည့် အခါ၌ ဖြစ်ပုံကို ဝိထိပိုင်းဖြင့် ပြခဲ့၏။ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိအခါ၌ ဖြစ်ပုံကို ဝိထိ ဝိထိမုတ်ပိုင်းဖြင့် ပြခဲ့သည်။ ဤသို့ ဥဒ္ဓေသစသော အပြား၊ ပဋိသန္ဓေ စသော ဖြစ်ပုံရှိသော စိတ်နှင့် စေတသိကံကို အောက် ၅ ပိုင်းဖြင့် ဝေဘန်၍ ပြခဲ့ပြီ ဟုလို။

အကျဉ်းချုပ် ခေါင်းစဉ် သမုဒ္ဓေသ-ရုပ်တို့ကို အကျဉ်းချုပ် ပြခြင်း အားဖြင့်၎င်း၊ ဝိဘာဝါစ-ရုပ် တို့ကို အကျယ်ဝေဘန်ခြင်း အားဖြင့်၎င်း၊ သမုဒ္ဓေသ-ရုပ်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်း အားဖြင့်၎င်း၊ ကလာပတော-ရုပ်တို့ကို ကလာပ ခွဲခြင်း အားဖြင့်၎င်း၊ ပဝတ္တိက္ကမတောစ - ရုပ်တို့၏ ဖြစ်စဉ် အားဖြင့်၎င်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ တတ္ထ - ထို ဂူပသင်္ဂဟ၌၊ ပဉ္စေ- ငါးပါး အပြားအားဖြင့်၊ သင်္ဂဟော - ပေါင်းယူ ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

သမုဒ္ဓေသာ၊ ပေ၊ သင်္ဂဟော - ဤ ဂါထာကား ရုပ်ပိုင်း၌ အကျယ် ပြမည့် သင်္ဂဟ ၅ ရပ်ကို အကျဉ်းချုပ် ခေါင်းစဉ်၍ ပြသော ဂါထာတည်း။ ၁=ရူပသမုဒ္ဓေသ၊ ၂ = ရူပဝိဘာဝ၊ ၃ = ရူပသမုဒ္ဓာန၊ ၄=ရူပကလာပ၊ ၅=ရူပ ပဝတ္တိက္ကမ၊ ဟု သင်္ဂဟ ၅ ရပ်ကို ပါဠိရှိတိုင်း မှတ်သားခဲ့ပါ။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ ဣတ္ထာဝတာ ဝိဘတ္တာဟိ ဂါထာသည် ဘာကိုပြသော ဂါထာနည်း။
- ခ။ သပ္ပဘေဒ၌ “ပဘေဒ” အရ အဘယ်ကို ဥဒ္ဓေသ နိဒ္ဓေသ ပဋိနိဒ္ဓေသ ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဂ။ စိတ်၏ ဥဒ္ဓေသ နိဒ္ဓေသ စေတသိကံ၏ ဥဒ္ဓေသ နိဒ္ဓေသကို လင်္ကာ ထောက်၍ ကောက်ပြပါ။
- ဃ။ ပဋိနိဒ္ဓေသ စကားကိုလည်း လင်္ကာထောက်၍ ကောက်ပြပါ။
- င။ သပ္ပဘေဒ ပဝတ္တိကာ၌ အဘယ်ကို “ပဝတ္တိ” ဟု ခေါ်သနည်း။
- စ။ ထို ပဝတ္တိကို ပြသော အပိုင်းကား ဘယ်အပိုင်းများနည်း။
- ဆ။ ရုပ်ပိုင်းလာ သင်္ဂဟ ၅ ရပ်ကို သင်္ဂဟထောက်၍ ရေတွက်ပါ။

၈။ စက္ကာရိ - လေးပါးကုန်သော၊ မဟာဘူတာနိ - မဟာဘုတ်တို့၎င်း၊ စတုနန္ဒီ-လေးပါးကုန်သော၊ မဟာဘူတာနိ-မဟာဘုတ်တို့ကို၊ ဥပါဒါယရူပံ-ဖြစ်၍ ဖြစ်သော ရုပ်၎င်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ဒုဗိဒ္ဓိ - နှစ်ပါး အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဇေတံရူပံ - ဤ ရုပ်သည်၊ ဧကာဒသဝိနေ-တဆဲ့တပါး အပြားအားဖြင့်၊ သင်္ဂဟံ - ပေါင်းယူအပ်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်၏။

ရူပသမုဒ္ဓေသ — [သံ+ဥဒေသ။ သံ = အကျဉ်းချုပ် + ဥဒေသ = ထုတ်ပြခြင်း။] ရုပ် ၂၀ ပါးကို အကျဉ်းသရုပ်မျှ ထုတ်ပြရာ စကားရင်ကို “ရူပသမုဒ္ဓေသဇနိ” ဟု ခေါ်သည်။

မဟာဘုတ်နှင့် ဥပါဒါရုပ်ခွဲ

၁။ စက္ကာရိမဟာဘူတာနိ - [မဟာ+ဘူတာ။ မဟာ=ကြီးကျယ်သည် ဖြစ်၍+ဘူတာ = ထင်ရှားဖြစ်သော ရုပ်များ။] အခြားသော ရုပ်များထက် သဘောလက္ခဏာ အားဖြင့်၎င်း၊ အထည်ခြစ် အားဖြင့်၎င်း၊ ကြီးကျယ် ထင်ရှားသော ရုပ်ကို “မဟာဘူတာ=မဟာဘုတ်” ခေါ်သည်။

စတုနန္ဒီ၊ ပေ၊ ဥပါဒါယရူပံ — ဤ ဥပါဒါရုပ်များကား ၂၄ ပါးရှိ၏။ ယခင် မဟာဘုတ်စုကို ခြယ်လှယ်သော အမွှန်းတင် ရုပ်များပေတည်း။

ဣတိဒုဗိဒ္ဓံ၊ ပေ၊ ဂစ္ဆတိ — ဤသို့ အချုပ်အားဖြင့် မဟာဘုတ်-ဥပါဒါရုပ်ဟု ရုပ် ၂ မျိုး ပြား၏။ ၎င်း နှစ်မျိုးကို သဘောတူပေါင်း၍ ခွဲလျှင် ၁၁ ပါး ပြားပြန်၏။ ၁၁ ပါး သရုပ်ကို ယခုပင် ထုတ်ပြလိုသည်ဖြစ်၍ ကထိ ဟူသော ပုစ္ဆာကို ထုတ်ပြတော်မူသည်။

၂။ ပထဝီဓာတု - ပထဝီဓာတ်သည်၎င်း၊ အာပေါဓာတု-အာပေါဓာတ်သည်၎င်း၊ တေဇောဓာတု-တေဇောဓာတ်သည်၎င်း၊ ဝါယောဓာတု-ဝါယောဓာတ်သည်၎င်း၊ ဘူဘူရူပံနာမ-ဘူတရုပ် မည်၏။ [မဟာဘုတ်လည်း ခေါ်၏။]

၃။ စက္ခု-စက္ခုသည်၎င်း၊ သောထံ-သောတသည်၎င်း၊ ဗာနံ - ဗာနသည်၎င်း၊ ဇိဝှါ - ဇိဝှါသည်၎င်း၊ ကာယော-ကာယသည်၎င်း၊ ပဿဒရူပံနာမ-ပဿဒရုပ် မည်၏။

၂။ မဟာဘုတ် ၄။ ။ မိမိသဘောကို ဆောင်နိုင်သော (မိမိသဘောအတိုင်း ထင်ရှားသော) အရာကို “ဓာတု=ဓာတ်” ဟု ခေါ်သည်။

ပထဝီ = မြေဓာတ်။ အာပေါ = ရေဓာတ်။
 တေဇော = အငွေ့ဓာတ်။ ဝါယော = လေဓာတ်။

တေဇောကို မီးဓာတ် ဟု ပြောဆိုရိုး ရှိကြ၏။ သီတ တေဇော-အငွေ့၊ ဥက္ကဓတဇော-အပူငွေ့ ဟု နှစ်မျိုး ရှိရကား “အငွေ့ ဓာတ်” ဟု ရေးသည်။

၃။ ပဿဒရုပ် ၅။ ။ အကြည် ဓာတ်ကို “ပဿဒ” ဟု ခေါ်၏။ စက္ခုပဿဒ = မျက်စေ့အကြည်။ [မျက်လုံးအတွင်း မျက်နက်ဝန်း အလယ်၊ သူငယ်ရိပ်ထင်ရာအရပ်၌ စက္ခုပဿဒရုပ်ပေါင်းများစွာ ပြန့်နှံ့လျက် ရှိသည်။]

သောတ ပဿဒ = နားအကြည်။ [နားပေါက်အတွင်း လက်စွပ်ကွင်းနှင့် သဏ္ဍာန်တူသော အရပ်၌ သောတပဿဒရုပ်ပေါင်း များစွာ ပြန့်နှံ့လျက်ရှိသည်။]

ဗာန ပဿဒ = နှာခေါင်းအကြည်။ [နှာခေါင်းအတွင်း ဆိတ်သတ္တု၏ ခွါနှင့် သဏ္ဍာန် တူသော အရပ်၌ ဗာနပဿဒ ရုပ်ပေါင်း များစွာ ပြန့်နှံ့လျက် ရှိသည်။]

၄။ ရှုပ်-အဆင်း အရောင်သည်၎င်း၊ သဒ္ဓေါ-အသံသည်၎င်း၊ ဂန္ဓေတ - အနံ့သည်၎င်း၊ ရသော - အရသာသည် ၎င်း၊ အာပေါဓာတု ဝိဝဇ္ဇိတံ-အာပေါဓာတ်သည် ကြည့်အပ်သော၊ တူတတ္တယသင်္ခါတံ-တူတရုပ် သုံးခုကိုအိ အပေါင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗံ - တွေ့ထိအပ်သော အတွေ့သည်၎င်း၊ ဂေါစရ ရှုပ်နာမ-ဂေါစရရုပ် မည်၏။

ဇိ၇၊ ပဿဒ = လျှာအကြည်။ [လျှာ၏အလယ်၌ ကြားပွင့် အဖတ်ဖျားနှင့် အလားတူသော အရပ်၌ ဇိ၇၊ ပဿဒရုပ်ပေါင်း များစွာ ပြန့်နှံ့လျက် ရှိသည်။]

ကာယပဿဒ = ကိုယ်အကြည်။ [အသားမာ အရေခြောက်နှင့် ခြေသည်း လက်သည်းဖျား ဆံပင်အမွှေးဖျားမှ တပါး တကိုယ်လုံး၌ ကာယ ပဿဒရုပ်ပေါင်းများစွာ ပြန့်နှံ့လျက် ရှိသည်။]

၄။ ဂေါစရရုပ် ၇။ ။ အာရုံဖြစ်သော ရုပ်တရားကို “ဂေါစရ” ရုပ် ဟု ခေါ်သည်။ “ဝိဿယရုပ်” ဟုလည်း ခေါ်၏။ ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံ ဂန္ဓာရုံ ရသာရုံ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ဟု ပါဠိရှိတိုင်း ရေတွက်လေ။

အာပေါဓာတု၊ ပေ၊ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗံ—ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံကား ရုပ်သီးခြား မဟုတ်၊ ပထဝီ တေဇော ဝါယော ဓာတ်ကြီး ၃ ပါးကိုပင် တွေ့ထိ ကောင်းသော ကြောင့် ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ဟု ခေါ်၏။ အာပေါဓာတ်ကား အလွန် သိမ်မွေ့သည့် အတွက် တွေ့ထိ၍ မရကောင်းသောကြောင့် ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံအဖြစ်မှ ကြည့်ရ၏။ အကျယ်ကို ဘာသာဋီကာမှာ ရှု။

[ဆောင်] အာပေါဓလေ့၊ လွန်သိမ်မွေ့သဖြင့်၊ ထိတွေ့စမ်းသပ်၊ မရအပ်၊ ဖေါဋ္ဌဗ် မမည်ထိုက်။

၅။ ဣတ္ထိတ္တံ-ဣတ္ထိ၏ဖြစ်ကြောင်းရှုပ်သည်၎င်း၊ ပုရိသတ္တံ-ပုရိသ၏ ဖြစ်ကြောင်း ရှုပ်သည်၎င်း၊ ဘာဝရူပနာမ-ဘာဝရုပ် မည်၏။

၆။ ဟဒယဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထုသည်၊ ဟဒယရူပနာမ-ဟဒယရုပ် မည်၏။

၇။ ဇိဝိတိန္ဒြိယံ-ဇိဝိတိန္ဒြေသည်၊ ဇိဝိတရူပနာမ-ဇိဝိတရုပ် မည်၏။

၅။ ဘာဝရုပ် ၂။ ။ အထီး အမ ဖြစ်တို့ရန် အကြောင်းခံ ဖြစ်သော ရုပ်ကို “ဘာဝ” ရုပ် ဟု ခေါ်သည်။ ဣတ္ထိဘာဝရုပ်သည် အမ သတ္တတို့၏ တကိုယ်လုံး၌ ပြန့်နှံ့၍ တည်၏။ ပုရိသဘာဝရုပ်သည် အထီး သတ္တတို့၏ တကိုယ်လုံး၌ ပြန့်နှံ့၍ တည်၏။ [အထီး အမတို့၏ အင်္ဂါဇာတ်ကို ဘာဝရုပ် ဟု မှတ်မှားတတ်သည်။ ထို အရာဝတ္ထုကား ဘာဝရုပ် မဟုတ်၊ ဘာဝရုပ်အတွက် ထင်ရှားသော အကျိုးဆက်သာတည်း။]

၆။ ဟဒယ ဝတ္ထုရုပ် ၁။ ။ သားမြတ်နှစ်ခု အလယ် နှစ်လုံးအိမ်၏ အတွင်း၌ ပုန်းညက်စေ့ခန့် ကျယ်သော တွင်းငယ်ရှိ၏။ ထို တွင်းငယ်၌ သွေး များစွာရှိ၏။ ထိုသွေးများကို ပြန့်နှံ့လျက် ဤ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ပေါင်း များစွာ ရှိသည်။ ဆိုင်ရာ ဝိတ် စေတသိက်များ၏ ဦးရာ ဝတ္ထုရုပ်ပေတည်း။

၇။ ဇိဝိတရုပ် ၁။ ။ ဤ ဇိဝိတကား ကံကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်တို့၏ အသက်ပေတည်း။ ဤရုပ်လည်း တကိုယ်လုံးမှာ ပြန့်နှံ့လျက် တည်သည်။

[ဆောင်] ဘော-ပဿဒ၊ ဇိဝိတ၊ သုက္က သွေး သည်းခြေ၊ အရိကာယ၊ ရှိသမျှ၊ မုချ အနှံ့နေ။

[ဘော=ဘာဝရုပ်။ ။ ပဿဒ=ကာယပဿဒ။ ။ ဇိဝိတရုပ်။ ။ သုက္က = သုက်ရည်။ သွေး။ သည်းခြေ။ ဤ အရာဝတ္ထုများသည် ခြောက်

၈။ ကဗဠိကာရော - အလုပ်အလွှား ပြုအပ်သော၊ အဟာရော - အစာအာဟာရသည်။ အာဟာရရူပံနာမ - အာဟာရရုပ် မည်၏။

၉။ စ-ဆက်ဥဒ္ဒါးအံ၊ ဣတိ-ဤ အပြားအားဖြင့်၊ အဋ္ဌာရသပိဓံပိ- တဆဲ့ရှစ်ပါး အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဇေတံရူပံ-

သွေ့သော အသားအရေမှ တပါး စိုစိုဖတ်ဖတ်ရှိသော တကိုယ်လုံး၌ မြန်နံနေသည်။ သက်သွေး သည်းခြေ တို့ကား ရုပ် သီးခြား မဟုတ်၊ အာပေါဓာတ်လွန်ကဲသော ရုပ်အပေါင်းတည်း။]

၈။ အာဟာရရုပ် ၁။ ။ကဗဠ = အလုပ်+ကာရ = ပြုအပ်သော အစာ။ ကဗဠိကာရ-အလုပ်ပြုအပ်သော အစာ။ (၎င်းအလုပ်ကို ခံတွင်းသို့ ဆောင်ယူခြင်းကို “ အလွှား ” ဟုလည်း ရှေးက သုံး၏။) အလုပ် အဆုတ် အလွှားပြု၍ ရကောင်းသော အဖတ်ဖြစ်စေ အရည်ဖြစ်စေ အစာ ဟူသမျှကို “ကဗဠိကာရ”ဟု ခေါ်၏။ ထို အစာအဟာရအတွင်း၌ ပါသော အဆီအနှစ်အစေးကို ပါဠိလို “ ဩဇာ ” ဟု ခေါ်၏။ ထို ဩဇာကိုမှ အဟာရရုပ် ဟု ခေါ်သည်။

ငယ်ရွယ်သူများ၌ “ ရသာရုံနှင့် ဩဇာကို သဘောတူ ” ဟု အထင်မှား တတ်၏။ ရသာ ဟူသည် ချို ချင် စပ် ဖန် အငန် အခါး ဟူသော အရသာ ခြောက်ပါးတည်း။ ဩဇာကား ထိုထို အစာ၌ ပါသော အဆီ အနှစ် အစေး တည်း။

၉။ ဣတိဝေပေ၊ သင်္ခံဂစ္ဆတိ - ဘူတရုပ် ၄, ပဿာဒရုပ် ၅, ပိဿ (ဂေါစာရ)ရုပ် ၄, [၇ ရှိသော်လည်း ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံအတွက် ဘူတရုပ်၌ ပါပြီး ဖြစ်၍ ၄ ပါးသာ ရေတွက်သည်။] ဘာဝရုပ် ၂, ဟဒယ ဇီဝိတ အာဟာရရုပ်

ဤရုပ်သည်။ သ ဘာဝရူပံတိစ - သ ဘာဝရုပ် ဟူ၍၎င်း၊ သ လက္ခဏရူပံတိစ - သ လက္ခဏရုပ် ဟူ၍၎င်း၊ နိပ္ပန္နရူပံတိစ- နိပ္ပန္နရုပ် ဟူ၍၎င်း၊ ရူပရူပံတိစ-ရူပရုပ် ဟူ၍၎င်း၊ သံ မသန ရူပံတိစ-သံ မသနရုပ် ဟူ၍၎င်း၊ သင်္ခံ- ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်၏။ [သင်္ဂဟံ-ဟု ပါဠိရှိသည်ကား မကောင်း။]

၁၆။ ပေါင်း ၁၈ပါးတည်း။ ဤ ၁၈ပါးကို “သဘာဝရုပ်” စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ် ရသည်။ [သ=မိမိဥစ္စာဖြစ်သော+ဘာဝ=လက္ခဏာရှိသည်။]

[ဆောင်] ကက္ခန္ဓတ္တ, စသည် မပျက်, ကိုယ့်လက္ခဏာ, ကိုယ်စီပါကြ, ဆဲ့ရှစ်ဝ, သ ဘာဝရုပ် ခေါ်။

[အနိစ္စတာ, ဒုက္ခတာ, အနတ္တတာ စသော အများဆိုင်ရာ လက္ခဏာ ရှိသောကြောင့် “သ လက္ခဏ” ရုပ် ဟုလည်း ခေါ်ရ၏။

[ဆောင်] အနိစ္စတာ, အစဖြာသည်, လက္ခဏာရှိကြ, ဆဲ့ရှစ်ဝ, သ လက္ခဏ ခေါ်။

[ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရ ဟူသော အကြောင်း တရားတို့သည် ဖြစ်စေ အပ်သောကြောင့် “နိပ္ပန္န” ရုပ် ဟုလည်း ခေါ်ရသည်။]

[ဆောင်] အကြောင်းတရား, ဆိုင်ရာများက, ဖြစ်ပွားစေအပ်, ငြီးစေအင်ကြ, ဆဲ့ရှစ်ဝ, နိပ္ပန္န ဟု ခေါ်။

[ရုပ်ဆိုသည့်အတိုင်း ဖောက်ပြန်တတ်သောကြောင့် ရူပရုပ်လည်း ခေါ်၏။]

[ဆောင်] ရုပ် ဆိုတိုင်းလျှင်, အဟုတ်ပင်တည်း, ရှေးအစဉ်မှ, အသွင် ထူးခြား, ဖောက်ပြားတတ်လှ, ဆဲ့ရှစ်ဝ, ရူပရုပ်ဟု ခေါ်။

[သံ = ကောင်းစွာ+မသန = သုံးသပ်အပ်သည်။ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဟူသော လက္ခဏာယာဉ် ၃ ပါးသို့တင်၍ သုံးသပ်ကောင်း-ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးမြန်း၍

ရကောင်းသောကြောင့် “သံသမန” ရုပ် ဟု ခေါ်သည်။ ကျန် ရုပ်များကား ထိုကဲ့သို့ မဟုတ်၍ အသဘာဝရုပ်၊ အလက္ခဏာရုပ်၊ အနိပ္ပန္နရုပ်၊ အရူပရုပ်၊ အသံမသန ရုပ်များတည်း။]

[ဆောင်] လက္ခဏာယာဉ်၊ တင်၍တပ်တပ်၊ သုံးသပ်အပ်စွ၊ ဆဲရှစ်ဝ၊ သံမသန ခေါ်။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်အခန်းကို ရူပသမုဒ္ဒေသခန်း ဟု ခေါ်သနည်း။
- ခ။ အဘယ်ရုပ်မျိုးကို မဟာဘုတ် ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဂ။ အဘယ်ရုပ်ကို ဥပါဒါရုပ် ဟု ခေါ်သနည်း၊ မည်မျှရှိသနည်း။
- ဃ။ အဘယ်ရုပ်ကို “ယာဒ” ရုပ် ခေါ်သနည်း၊ သရုပ်ရေတွက်ပါ။
- င။ ထိုယာဒရုပ်များ မည်သည့်အရပ်၌ ရှိကြသနည်း။
- စ။ အဘယ်ရုပ်ကို ဂေါစရရုပ် ဟု ခေါ်သနည်း၊ ရေတွက်ပါ။
- ဆ။ အာပေါဓာတ်ကို အဘယ်ကြောင့် ဖေါဋ္ဌဗျာရုံ အဖြစ်မှ ကြဉ်ရသနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဇ။ အဘယ်ရုပ်ကို “ဘာဝ” ရုပ် ခေါ်သနည်း၊ ဘယ်မှာရှိသနည်း။
- ဈ။ “ဟဒယ” ရုပ် “ဇိဝိတ” ရုပ်တို့ ဘယ်မှာ ရှိကြသနည်း။
- ည။ အဘယ်ရုပ်ကို “အာဟာရ” ရုပ် ခေါ်သနည်း၊ အာဟာရနှင့် ရသကို ခွဲပြပါ။
- ဋ။ အဘယ်ကြောင့် သဘာဝရုပ် ခေါ်သနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဌ။ အဘယ်ကြောင့် သ လက္ခဏာရုပ် ခေါ်သနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဍ။ အဘယ်ကြောင့် နိပ္ပန္နရုပ် ခေါ်သနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဎ။ အဘယ်ကြောင့် ရူပရုပ် ခေါ်သနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဏ။ အဘယ်ကြောင့် သံမသနရုပ် ခေါ်သနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။

၁၀။ အာကာသဓာတု - အာကာသဓာတ်သည်၊ ပရိစ္ဆေဒ ရူပံနာမ-ပရိစ္ဆေဒရုပ် မည်၏။

၁၁။ ကာယဝိညတ္တိ-ကာယဝိညတ်သည်၎င်း၊ ဝစီဝိညတ္တိ-ဝစီဝိညတ်သည်၎င်း၊ ဝိညတ္တိရူပံနာမ-ဝိညတ်ရုပ် မည်၏။

၁၀။ ပရိစ္ဆေဒရုပ် ၁။ ။ ရူပကလာပခန်း၌ ပြအပ်လတုံသော ရုပ်ကလာပ်တို့ကို တခုနှင့် တခု မရောယှက်လေအောင် ပိုင်းခြားတတ်သော အာကာသ (အကြား) ကို ပရိစ္ဆေဒရုပ် ဟု ခေါ်သည်။ ဤအာကာသဓာတ်သည် ပရမတ်အစစ် မဟုတ်၊ ရုပ်ကလာပ် ၂ ခု ဖြစ်ပေါ်သည့်အခါ အလိုလို ပေါ်လာသော ပညတ်မျှသာတည်း။ လက် ၂ ချောင်းပူးကြည့်စမ်းပါ၊ အလိုလို အကြားတခု ပေါ်လာလိမ့်မည်။ နောက် ဆိုလတုံ ရုပ်များလည်း ပရမတ်စစ် မဟုတ်ကြောင်း သိလေ။

၁၁။ ဝိညတ်ရုပ် ၂။ ။ မိမိ အလိုဆန္ဒကို သူတပါးအား သိစေနိုင်သော အမူအရာ အထူးကို ဝိညတ်ရုပ် ဟု ခေါ်သည်။ ကာယဝိညတ် ဟူသည် ကိုယ်ဖြင့် သိစေတတ်သော အမူအရာတည်း။ ဝစီဝိညတ်ကား နှုတ် (စကားသံ) ဖြင့် သိစေတတ်သော အမူအရာတည်း။

လက်ယပ်၍ ပြရာ၌ “လာစေလိုသည်” ဟု သူတပါးက သိနိုင်ခြင်းသည် လက်ယပ်လိုက်သည်တွင် ပါဝင်နေသော ကာယဝိညတ်ရုပ်၏ အစွမ်းပေတည်း။ “လာခဲ့ပါ” ဟု အသံကိုပြုရာ၌ “လာစေလိုသည်” ဟု သူတပါးက သိနိုင်ခြင်းသည် “လာခဲ့ပါ” ဟူသော စကားသံတွင် ပါဝင်သော ဝစီဝိညတ်ရုပ်၏ အစွမ်းပေတည်း။ သစ်ပင် လှုပ်ဟန်ရထားခတ်သံ စသည်တို့၌ ထို လက်ယပ်မှု စကားပြောမှုနှင့် အလှုပ်ချင်း အသံချင်း တူပါလျက် “ဘာဆိုလိုမှန်း” မသိရသည်မှာ ထို ဝိညတ်မျိုး မပါသောကြောင့်တည်း။

၁၂။ ရူပဿ-တိဇနိပ္ပန္နရုပ်၏၊ လဟုတာ - ပေါ့ပါးသည်၏ အဖြစ်သည်၎င်း၊ မုဒုတာ - နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်သည်၎င်း၊ ကမ္မညတာ-အမှု၌ ကောင်းသည်၏ အဖြစ်သည်၎င်း၊ ဝိညတ္တိဒ္ဓယံ-ဝိညတ်ရုပ် နှစ်ပါးအပေါင်းသည်၎င်း၊ ဝိကာရရူပံနာမ-မည်၏။

၁၂။ ဝိကာရရုပ် ၅။ ။ဝိ+ကာရ။ ဝိ = အထူး+ကာရ = အမူအရာ။ ထူးထွေးခြားနားသော အမူအရာကို “ဝိကာရ” ရုပ်ဟု ခေါ်သည်။

တိဇနိပ္ပန္နရုပ်— ဤ ထူးခြားသော အမူအရာသည် ရှေးကံကြောင့် ဖြစ်ရသော (ကမ္မဇ) ရုပ်များ၌ မရှိ၊ ယခု ဘဝတွင် စိတ် ဥတု အာဟာရ ၌ အကြောင်း ၃ ပါးကြောင့် ဖြစ်ရသော နိပ္ပန္နရုပ်တို့၌သာ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ တိဇနိပ္ပန္နရုပ်၏ ” ဟု ဆိုခဲ့ပေသည်။ [တိ = အကြောင်း ၃ ပါးကြောင့် + ဇ = ဖြစ်သောရုပ်များ။]

လဟုတာ — စိတ်ချမ်းသာသည့်အခါ , အာဟာရ မျှတသည့်အခါ , ဥတု သာယာသည့် အခါတို့၌ ရုပ်ခန္ဓာ၏ ပေါ့ပေါ့ပါးပါး ရှိမှုသည် ရိုးရိုး ရာရာမှ ထူးခြားသော အမူအရာတည်း၊ ၎င်းအမူအရာကို “ လဟုတာ ” ဟု သမုတ်ရလေသည်။ [ရုပ်စစ် မဟုတ်။]

မုဒုတာ — ထို ဆိုအပ်ခဲ့သော အခါများ၌ ရုပ်ခန္ဓာ၏ နူးညံ့မှုသည် ထူးခြားသော အမူအရာပေတည်း၊ ထို အမူအရာကို “ မုဒုတာ ” ရုပ်ဟု သမုတ်ရလေသည်။

ကမ္မညတာ—ယခင်အခါတို့၌ ထိုထို ကိုယ်မှု နှုတ်မှုဝယ် ရုပ်ခန္ဓာ၏ ကောင်းမွန်ခုံညားခြင်း ဖြတ်လတ် သွက်လက်ခြင်းသည် ထူးခြားသော အမူအရာပေတည်း၊ ထို အမူအရာကို “ ကမ္မညတာ ” ရုပ် ဟု သမုတ်ရလေသည်။ [ဝိညတ်၏ ထူးခြားသော အမူအရာဖြစ်ပုံကို ဆိုခဲ့ပြီ။]

၁၃။ ရူပဿ-နိပ္ပန္နရုပ်၏၊ ဥပစယော - အစတမျိုး၊ တိုး၍ တဖုံ, ရုပ်မဂ်ခင်, ဖြစ်ခြင်းဟူသမျှသည်၎င်း၊ သန္တတိ-ထို့နောက် ဆက်စပ် , အထပ်ထပ် ဖြစ်ခြင်းသည်၎င်း၊ ဇရတာ - ရင့်ရော်သည်၏ အဖြစ်သည်၎င်း၊ အနိစ္စတာ - မမြဲ သည်၏ အဖြစ်သည်၎င်း၊ လက္ခဏာရူပံနာမ - လက္ခဏာရုပ် မည်၏။ [ပန-အမှာ စကားချပ် , ညှပ်လိုက်ဥူးအံ့၊ ဧတ္ထ-ဤ လက္ခဏာရုပ်၌၊

၁၃။ လက္ခဏရုပ် ၄။ ။ဥပါဒ် ဦးတင် (မြစ် တည် မျက်) ဟူသော အမှတ်လက္ခဏာကို မြင်သဖြင့် “နိပ္ပန္နရုပ်ကို ပညတ်မဟုတ် , ရုပ်ပရမတ်” ဟု သိနိုင်ရကား ဤ ဥပစယ စသည်ကို လက္ခဏာရုပ် ဟု သမုတ်ရလေသည်။

ဥပစယ — ဥပသဒ္ဓါသည် “ အစ ” ဟူသော အနက် “ အထက်၌ ” ဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ စယ သဒ္ဓါကား “ဖြစ်ခြင်း” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် ပဋိသန္ဓေတည်စဉ် ပဋ္ဌမဖြစ်ခြင်း - ထို့နောက် တဘဝ အတွက် ရထိုက်သမျှ ရုပ်များ ပြည့်စုံသည့်တိုင်အောင် အထက် အထက်၌ တိုးတက်၍ ဖြစ်ခြင်းကို “ဥပစယ” ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

သန္တတိ-တဘဝ အတွက် ရထိုက်သမျှ ရုပ်များ ပြည့်စုံသည်ကစ၍ အစဉ် မပြတ် ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်ခြင်း (ဥပါဒ်ခြင်း) ကို “ သန္တတိ ” ဟု ဆိုသည်။ [သံ+တတိ။ သံ=ဆက်စပ်၍(ထပ်၍) +တတိ=ကျယ်ပွားခြင်း, ဖြစ်ခြင်း] ဤစကား ၂ ရပ်ဖြင့် ရုပ်တို့၏ ဥပါဒ်ကိုပင် အခါကာလအလိုက် ဥပစယဟူ၍ ၎င်း, သန္တတိ ဟူ၍၎င်း ခေါ်ဆိုရသည်ဟု မှတ်။

[ဆောင်] (က) တဘဝ၌, စ၍ ဖြစ်အင်, မဂ်ခင် ဆက်, အထက်ထက်၌, တိုးတက် ဖြစ်မှု, ဥပါဒ်စု, ဥပစယ ခေါ်။

(ခ) တဘဝ၌, ဖြစ်ကြလေရိုး, ရုပ်မျိုးသီးသီး, စုံပြီးနောက်ထပ်, ဥပါဒ်လေဘိ, များစွာရှိ, သန္တတိချည် ခေါ်။

ဇာတိရူပမေဝ - ဇာတိရုပ် တခုထည်းကိုပင်၊ ဥပစယသန္တတိ နာမေန - ဥပစယ သန္တတိ အမည်ဖြင့်၊ ပဝုစ္စတိ - နှစ်မျိုး ခွဲ၍ ဆိုအပ်၏။] ဣတိ-ဤသို့၊ ဧကောဒသဝိဂ္ဂေ-တဆဲ့တပါး အပြား ဂြိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ထေဝရူပံ-ဤရုပ်သည်၊ သရူပဝသေန- သရုပ် သကောင်၏ အပြားအားဖြင့်၊ အဋ္ဌာဝိသတိဝိဓံ - နှစ်ဆဲ့ ရှစ်ပါး အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

သင်္ဂဟဂါထာ ကထံ - နှစ်ဆဲ့ရှစ်ပါး အဘယ်သို့ ပြားသနည်း၊ ဘူတ ပဿဒ ဝိသယာ- ဘူတရုပ် ပဿဒရုပ် ဝိသယရုပ်တို့၎င်း၊ ဘာဝေါ-ဘာဝရုပ်၎င်း၊ ဟဒယံ - ဟဒယ ဝတ္ထု၎င်း၊ ဣစ္စပိ-ဤသို့လည်း၊ ဇီဝိတာဟာရ ရူပေဟိ-ဇီဝိဘ အာဟာရရုပ်တို့နှင့်တကွ၊ အဋ္ဌာရသဝိဓံ - တဆဲ့ရှစ်ပါးအပြား ရှိသော နိပ္ပန္နရုပ်၎င်း၊ တထာ - ထိုမှ တပါး၊ ပရိစ္ဆေဒေါစ -

ဇေတတ-ရုပ်၏ ရင့်ရော်မှု၊ [ရုပ်တို့၏ “ဋီ” ကို ဆိုသည်။]

အနိစ္စတတ-မမြဲမှု=ပျက်စီးမှု၊ [ရုပ်တို့၏ “ဘင်” ကို ဆိုသည်။]

ဇာတိရူပမေဝ - စသည်ကား အမှာစကားတည်း၊ သုတ္တန်ပါဠိတော် များ၌ ဟောအပ်သော ဇာတိရုပ်ကိုပင် ဤ အဘိဓမ္မာ၌ “ဥပစယ သန္တတိ” ဟု အမည်နှစ်မျိုးခွဲ၍ (တရားနာသော ဝေနေယျတို့၏ အလိုကျလေအောင်) ဟောတော်မူသည်-ဟူလို။

ဣတိ ကောဒသ ဝိဂ္ဂေတံ - စသည်ကား နိဂုံးတည်း၊ ၁၁ မျိုးနှင့် ၂၀ ပါး သရုပ်ကို ပါဠိကြည့်၍ ရေတွက်နိုင်လောက်ပြီ၊ သင်္ဂဟ ဂါထာဖြင့် လည်း ထင်ရှားဥပစယတံ၊ သင်္ဂဟဂါထာ၌ အဓိပ္ပါယ် အထူးမရှိ။

ပရိစ္ဆေဒရုပ်၎င်း၊ ဝိညတ္တိ-ဝိညတ်ရုပ်၎င်း၊ ဝိကာရော-ဝိကာရ ရုပ်၎င်း၊ လက္ခဏံ-လက္ခဏရုပ်၎င်း၊ ဣတိစ-ဤသို့လည်း၊ ဒသ- ဆယ်ပါးကုန်သော၊ အနိပ္ပန္နာစ - အနိပ္ပန္န ရုပ်တို့၎င်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ အဋ္ဌာဝိသဝိဓံ-နှစ်ဆဲ့ရှစ်ပါး အပြားရှိသည်၊ ဘာဝေ-ဖြစ်၏။ အယံ-ဤသည်ကား၊ ဧက္က-ဤ ရူပပရိစ္ဆေဒ၌၊ ရူပသမုဒ္ဒေ သော-ရူပသမုဒ္ဒေသတည်း။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်ကို ပရိစ္ဆေဒရုပ် ဟု သမုတ်သနည်း။
- ခ။ အဘယ်ကို ဝိညတ်ရုပ် ဟု သမုတ်သနည်း၊ မည်မျှပြားသနည်း။
- ဂ။ အဘယ်ကို ဝိကာရရုပ် ဟု သမုတ်သနည်း၊ မည်မျှ ပြားသနည်း။
- ဃ။ လဟုတာ စသော ၃ ပါး၏ သဘောကို ပြပါ။
- င။ အဘယ်ကို လက္ခဏရုပ် ဟု သမုတ်သနည်း၊ မည်မျှ ပြားသနည်း။
- စ။ ဥပစယနှင့် သန္တတိအထူးကို လင်္ကာထောက်၍ ပြပါ။
- ဆ။ ဥပစယနှင့် သန္တတိကို သုတ္တန်ပါဠိအလို ဘယ်ရပ် ဟု ဆိုမည်နည်း။
- ဇ။ သင်္ဂဟဂါထာကို အနက်ပေး၍ ရုပ်အမျိုးအမည် ၁၁ ကို ရေတွက်ပါ။
- ဈ။ ဘူတရုပ် ၄, ပဿဒရုပ် ၅ စသည်ဖြင့် ၂၀ ပါးသရုပ်ကို ရေတွက်ပါ။
- ည။ ရုပ် ၂၀ ပါးသရုပ်ကို ရေတွက်ရာ၌ ဝိသယရုပ် ၇ ပါး ဝိကာရရုပ် ၅ ပါး ရှိပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ဝိသယရုပ် ၅ ပါး ဝိကာရရုပ် ၃ ပါးဟုသာ ရေတွက်ရသနည်း။
- ဋ။ နိပ္ပန္နရုပ် အနိပ္ပန္နရုပ်တို့ မည်မျှစီ ရှိသနည်း၊ ရေတွက်ပါ။

ရူပသမုဒ္ဒေသ ငြီး၏။

၃၂၀

ဝိထိပိတ်ပိုင်း

ဘဝနှင့် စုံဖက် ပန်-အဘျိတပါးကား၊ ဣစ္စေဝံ - ဤဆိုအပ်ပြီး သောနည်းဖြင့်၊ ဂဟိတပဋိသန္ဓိကာနံ-ယူအပ် ပြီးသော ပဋိသန္ဓေ ရှိသူတို့၏၊ ပဋိသန္ဓိ နိရောဓနန္တရတော- ပဋိသန္ဓေပိတ် ချုပ်ခြင်း၏ အခြားမဲ့မှ၊ ပဘုတိ - စ၍၊ တမေဝ အာရမထံ-ထို ပဋိသန္ဓေပိတ်၏ အာရုံကိုပင်၊ အာရဟ- အာရုံ ပြု၍၊ တဒေဝစိတ္တံ-ထိုပဋိသန္ဓေပိတ်သည်ပင်၊ ယာဝရုတိစိတ္တု ပွါဒါ - ရုတိပိတ် ဖြစ်ရာကာလ တိုင်အောင်၊ ဝိထိပိတ္တုပ္ပါဒေ-

ဘဝနှင့် စုံဖက် ။ ။ ဣစ္စေဝံ ဂဟိတပေ၊ ပဝတ္တတိ-ဤစကားကား ပဋိ သန္ဓေ နောက်မှစ၍ ဘဝစိတ် ဖြစ်ပုံကိုပြသော စကားတည်း၊ ဤ ဆိုသည့် အတိုင်း ပဋိသန္ဓေနေသူတို့ သန္တာန်ဝယ် (ဥပါဒ် ဗျ တင် စေ၍) ပဋိသန္ဓေပိတ် ချုပ်သည်၏ အခြားမဲ့၌ ၁၅ကြိမ် ၁၆ ကြိမ်ခန့် ဘဝဆက်လက်၍ ဖြစ်သည်။

တမေဝါရမဏံ အာရဟ - ထို ဘဝများသည် ပဋိသန္ဓေပိတ် ယူအပ် သော အာရုံကိုပင် လိုက်၍ ယူကြသည်၊ ပဋိသန္ဓေပိတ်က ကံကိုအာရုံပြုလျှင် ထို ဘဝအတွက် ဘဝထိုလည်း ကံကိုချည်း အာရုံပြုရမည်-စသည်ဖြင့် သိလေ။

တဒေဝစိတ္တံ = ပဋိသန္ဓေပိတ်နှင့် ဘဝစိတ်သည် တမျိုးထည်းဖြစ်သော ကြောင့် သဒိသူပစာနည်းဖြင့် “တဒေဝစိတ္တံ-ထို ပဋိသန္ဓေပိတ်” ဟု ဆိုသည်၊ စင်စစ်မှာ ပဋိသန္ဓေပိတ်က ချုပ်ပြီးဖြစ်၍ ထိုဘဝ၌ ထပ်၍ မဖြစ်နိုင်တော့ပြီ၊ ထို ပဋိသန္ဓေပိတ်နှင့် အလားတူ စိတ်သာလျှင် ဘဝင်ကိစ္စ တပ်၍ ဖြစ်ခွင့်ရှိ တော့သည်၊ ဥပမာ - ခြောက်ပါးဆေးကို ဘုဉ်းပေးလေ့ရှိသော ဘုဉ်းတော် ကြီးသည် မနေ့ကစားပြီးနောက် ယနေ့တဘန် “မနေ့တုန်းက ဆေးကလေးကို ကပ်စမ်းပါဦး” ဟု ဆိုပြန်ရာ၌ မနေ့တုန်းက ဆေးမှာ စားပြီးဖြစ်ရကား ထို ဆေးနှင့်တူသော ၆ ပါးဆေးကိုပင် “မနေ့ကဆေး” ဟု ခေါ်သကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် ပဋိသန္ဓေပိတ်က မဟာဝိပါက ပဌမပိတ် ဖြစ်လျှင် တဘဝလုံး

ဝိထိပိတ် ဖြစ်ခြင်းသည်၊ အသတိ- မရှိလတ်သော်၊ ဘဝဿ- ဘဝ၏၊ အင်္ဂိဘာဝေန- အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘဝင် သန္တတိသင်္ခါတံ-ဘဝအစဉ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ မာနထံ-ဗက် သည်၊ အဗ္ဗောန္တိန္ဒူ - မပြတ်မစဲ၊ နဒိသောတောဝိယ- မြစ်ခေ အယဉ်ကဲ့သို့၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ ပရိယာသာနစ-ဘဝအဆုံး ၌လည်း၊ စဝနဝသေန-ရှေ့ လျော့ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ရုတိပိတ္တံ- ရုတိပိတ်သည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ နရုဏ္ဏာဘိ-ချုပ်၏။

သံသရာစက် လည်ပုံ တတော-ထို ရုတိပိတ်မှ၊ ပရဇ္ဇ-နောက်၌ သော ပိတ်တို့သည်၊ လည်း၊ ပဋိသန္ဓာဒယော-ပဋိသန္ဓေ အစရှိ လည်း၊ ရထစက္ကမိဝ-ရထားစက်တီးသည်ကဲ့သို့၊

အတွက် ဘဝများလည်း မဟာဝိပါက ပဌမ ပိတ်ချည်း ဖြစ်၏-စသည်ဖြင့် သိလေ။

ဘဝဿ အင်္ဂိဘာဝေန-ဤကား “ဘဝင်” ပုဒ်၏ အနက်ကို ပြသော စကားတည်း၊ “ဘဝဿ+အင်္ဂိ=ဘဝင်” ဝိထိပိတ် ပြတ်သည့်အခါ ဘဝင် ဆက်၍မဖြစ်လျှင် ဘဝပြတ်၍ စုတေရတော့၏၊ ထို့ကြောင့် ဘဝင်ကို “ဘဝ၏ အကြောင်း ဖြစ်သော (ဘဝ မပြတ်အောင် ဆက်စပ်ပေးသော) စိတ်” ဟု ဆိုရသည်၊ ထိုဘဝစိတ်များသည် အကြိမ်ပေါင်းများစွာဆက်၍ ဖြစ်ရေအယဉ် စီးသကဲ့သို့ ဖြစ်လေသည်။

ပရိယောသာနေစ၊ ပေ၊ နိရုဏ္ဏာတိ - ဘဝ ဆုံးသည့် အခါ၌လည်း ထို ပဋိသန္ဓေပိတ်နှင့် အလားတူ စိတ်သည်ပင်လျှင် ရုတိပိတ် ဖြစ်၍ ချုပ်၏၊ ဤစကားစဉ်ဖြင့် “တဘဝ တဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် ရုတိပိတ်ကို တမျိုးထည်း သာ ဖြစ်၍ တမျိုးထည်းသော အာရုံကို ယူကြကုန်၏” ဟု ပြသည်၊ “ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်” စသော ဂါထာစကားနှင့် အဓိပ္ပာယ်တူပင်တည်း။

ယထာက္ကမံဇေ - အကြင်အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း သာလျှင်၊ ပရိ
 ဝတ္တန္တံ-အဆက်ဆက်လည်ကုန်လျက်၊ ပဝတ္တန္တံ-ဖြစ်ကုန်၏။
 နိရုံး ဣဟ-ဤ ပစ္စုပ္ပန် ဘဝ၌၊ ပဋိသန္ဓိဘဝဂံဝီထိယော - ပဋိ
 သန္ဓေ ဘဝင် ဝီထိမုတ်တို့သည်၎င်း၊ စုတိစ - စုတိမိတ်
 သည်၎င်း၊ (ပရိဝတ္တန္တံယထာ - ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်ကုန်
 သကဲ့သို့၊) တထာ- ထို့ အထူး၊ ဘဝန္တရေ-ဘဝတပါး၌၊ ပုန-
 တဘန်၊ သန္ဓိဘဝဂံ ဣတိ-ပဋိသန္ဓေဘဝင် အစရှိသော၊ (ဣတိ
 သဒ္ဓါ-အာဒိနှင့် အနက်တူ၊) အယံဝိတ္တသန္တတိ- ဤ မိတ်အစဉ်
 သည်၊ ပရိဝတ္တတိ-ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်၏။

သံသရာစက် လည်ပုံ

တတောပရဗ္ဗ၊ ပေ၊ ပဝတ္တန္တံ - ဤစကားကား သံသရာစက်လည်ပုံကို
 ပြသောစကားတည်း၊ စုတိမိတ် ချုပ်ပြီးနောက်၌လည်း(ရဟန္တာ မဖြစ်သေး၍
 ဘဝဇာတ် မသိမ်းသေးလျှင်) ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ ဟူသော စိတ်တို့သည်
 ရထား၌ တပ်ထားအပ်သော စက်ဘီး၏ လည်ပုံကဲ့သို့ ဆက်ကာ ဆက်ကာ
 ခြာခြာ ရစ်ပတ် မပြတ် ဖြစ်ပြန်တော့သည်။

ဝီထိနှင့် ဝီထိမုတ်ပိုင်း နိရုံး

ပဋိသန္ဓိဘဝဂံဝီထိယော-စသော ဂါထာလည်း သံသရာစက်လည်ပုံ
 ပြလျက် “ ဝီထိပိုင်း-ဝီထိမုတ်ပိုင်း ” ၂ ပိုင်းလုံးကိုပင် နိရုံးအုပ်သော ဂါထာ
 တည်း၊ ဤ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိများ ဆက်ကာ ဆက်ကာ
 ဖြစ်ကြသကဲ့သို့ နေ့ဘဝ၌လည်း ဤနည်းအတိုင်း (နိဗ္ဗာန် မရမခြင်း) ဖြစ်ပြန်
 လေသည်-ဟူလို၊

သံသရာစက် ဖြစ်ကိန်း ပုန-သံသရာစက်ပြတ်ကိန်းကား၊ ဗုဒ္ဓာ-
 တိဟိတ်ပဋိသန်၊ ပင်ကိုယ်ဉာဏ် ရှိသူ
 တို့သည်၊ စိရာယ-ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး၊ သုဗ္ဗဘာ-
 သီလဖြူစင် , ရူတင်ကိုဖြည့် , သမာဓိလောင်း , ကောင်းသော
 အကျင့်ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍၊ ဇေဝံ-မိတ်စေတထိက်, ပေါင်းကြိတ်
 တည်ထွင်, ဤ ဖြစ်ပုံ အစီအစဉ်ကို၊ အဗ္ဗုဇံ-ဖြစ်ချည်ပျက်ချည်,
 အမြဲ မတည်ပါတကား ဟူ၍၊ ပဋိသင်္ခါယ - ဝိပဿနာဉာဏ်
 ပညာဖြင့်, ထင်စွာထိမှ, ကြည့်ရှုဆင်ခြင်ကြကုန်သည် ရှိသော်၊
 အဗ္ဗုတံ-စုတေရွှေ့လျော့, သေရခြင်းသဘော မရှိသော၊ ပဒံ-
 နိဗ္ဗာန်ကို၊ အဓိဂတိာ-မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့်, အမှန်ထိခြင်း
 ကြောင့်၊ သုသမုန္တိန္ဒထိနေဟဗန္ဓနာ - တွင်းမဲ့ သွေ့ခြောက်,
 ဖြတ်တောက်အပ်ပြီး, တဏှာ တည်းဟူသော အစေး အဖွဲ့
 ရှိကြကုန်သည်ဖြစ်၍၊ သမံ-သင်္ခါရ ခပ်သိမ်းတို့၏, ပြတ်ငြိမ်း
 ရာမှန်, ဇးနိဗ္ဗာန်သို့၊ ဇေသန္တိ - ဇောန်ထုတ်ခြောက်, ရောက်ရ
 ကုန်လိမ့်သတည်း။

အဘိဓမ္မတ္တသင်္ဂဟေ-၌၊ ဝီထိမုတ်သင်္ဂဟ ဝိဘာဂေါနာမ-
 ဝီထိမုတ်သင်္ဂဟဝိဘာဂ မည်သော၊ ပဉ္စမော - ငါးပိုင်း တို့၏
 ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပရိစ္ဆေဒေါ-သည်၊ ဣတိ-ပြီးပြီ။

သံသရာစက် ဖြစ်ကိန်း

ပဋိသင်္ခါယပနေတဗ္ဗုဇံ-ဂါထာကား သံသရာစက် ပြတ်နိုင်သော ကိန်းကို
 ပြည့်စုံလျက် တိုက်တွန်းကြောင်း ဖြစ်သော “ ဥယျောဇဉ် ” ဂါထာတည်း၊
 အဓိပ္ပါယ်ကို အနက်အတိုင်း သိလော။

၈။ ဝိဘာဂ ၁။ ပန-အဘိတပါးကား၊ သဗ္ဗဉ္စ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော၊ ဇေတိရူပံ - ဤရှပ်သည်၊ အဟေတုကံ ဇေ-အဟေတုကချည်သာတည်း၊ [အပ္ပဟာတဗ္ဗံ ဇေမှ ဇေကို ပုဒ်တိုင်းလိုက်၍ပေး၊] သပ္ပဗ္ဗယံဇေ-သပ္ပဗ္ဗယချည်သာတည်း၊ သာသင်္ဂဇေ - သာသင်ချည်သာတည်း၊ သင်္ခတံဇေ - သင်္ခတချည်သာတည်း၊ လောကီယံဇေ - လောကီယချည်သာတည်း၊ ကာမာဝစရံဇေ - ကာမာဝစရ ချည်သာတည်း၊ အနာရမဏိ

၁။ ၈။ ဝိဘာဂ။ ။ရှပ် ၂၀ ပါးကို အဇ္ဈတ္တိကရှပ်တမျိုး ဗာဟိယရှပ် တမျိုးစသည်ဖြင့် ခွဲခြားဝေတန်ရာ အပိုင်းအခင်းကို ရူပဝိဘာဂ ဟု ခေါ်၏။ သပ္ပဗ္ဗ။ ပေ။ ဘေဒံဂစ္ဆတိ—ကား ခွဲခြား ဝေတန်တို့ရာ ရှေးဦးစွာ ပလ္လင်ခံ အချိန်ကားတည်း။

အဟေတုကံ—အလောဘ စသော ဟိတ်များနှင့် မယှဉ်သောကြောင့် ရှပ် ဟူသမျှ “အဟေတုက” ချည်သာတည်း၊ အဟေတုကံ ဧဝံ ဧဝ သဒ္ဓါဖြင့် “သဟေတုကရှပ် မရှိ” ဟု ကန့်သည့်။

သပ္ပဗ္ဗယံ — ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရ ဟူသော အကြောင်း ရှိသောကြောင့် သပ္ပဗ္ဗယ ချည်သာတည်း၊ အပ္ပဗ္ဗယရှပ် မရှိ ဟု ကန့်။ [ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရ ဟူသော အကြောင်း တခုခုကြောင့် ဖြစ်ရသည် ကိုပင် အကြောင်းရှိသည်ဟု ဆိုသည်။]

သာသင်္ဂ — [သ+အာသင်] ကာမာသင် ဘဝါသင်စသော အာသင်္ဂေါ တရားတို့၏ အာရုံ ဖြစ်သောကြောင့် “သာသင်” ချည်သာတည်း၊ အနာသင်ရှပ် မရှိ ဟု ကန့်။

သင်္ခတံ—ကံ စသော အကြောင်းတခုခုသည် ပြုစီမံအင်သောကြောင့် “သင်္ခတံ” ချည်သာတည်း၊ အသင်္ခတရှပ် မရှိ ဟု ကန့်။

ဇေ-အနာရမဏချည်သာတည်း၊ အပ္ပဟာတဗ္ဗံဇေ - အပ္ပဟာ တဗ္ဗချည်သာတည်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ဇေပိခံပံ - တပါးစီသာ အဘို့ရှိသော်လည်း၊ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိယာဒိဝသေန-အဇ္ဈတ္တိက ရှပ် ဗာဟိယရှပ် အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဗဟုဇေ- များသော အပြားအားဖြင့်၊ ဘေဒံ - ကွဲပြားခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆတိ- ရောက်၏။

ကထံ-အဘယ်သို့ ပြားသနည်း။.....

လောကီယံ — “သဗ္ဗေသင်္ခါရာ အနိစ္စာ” အရ သင်္ခါရ လောကဉ္စ ပါဝင် သောကြောင့် “လောကီယ” ချည်သာတည်း၊ လောကုတ္တရာရှပ် မရှိ ဟု ကန့်။

ကာမာဝစရံ — ကာမတဏှာ၏ (အာရုံပြုရာ) ကျင်လည်ရာ ဖြစ်သော ကြောင့် “ကာမာဝစရ” ချည်သာတည်း၊ ရူပါဝစရ စသည် မဟုတ် ဟု ကန့်။ [ကာမာဝစရ တရားဆိုလျှင် စိတ်တမျိုးသာ ရှိ၏ ဟု ထင် တတ်သည်၊ သတိပြု။]

အနာရမဏံ—စိတ် စေတသိက်တို့ကဲ့သို့ အာရုံကို မယူနိုင် သောကြောင့် “အနာရမဏ” ချည်သာတည်း၊ သာရမဏရှပ် မရှိ ဟု ကန့်။

အပ္ပဟာတဗ္ဗံ — အကုသိုလ် ကိလေသာကဲ့သို့ ပယ်သို့ရာ မဟုတ် (ပယ်၍ လည်း မဖြစ်) သောကြောင့် ရှပ်ဟူသမျှ “အပ္ပဟာတဗ္ဗံ” ချည်သာ တည်း၊ ပဟာတဗ္ဗရှပ်ဟူ၍ မရှိ ဟု ကန့်။

ဣတိကေပိစိ — ဤ နည်းအားဖြင့် စိစစ်လျှင် ရှပ် ဟူသမျှသည် တပါးစီ (တဘို့စီ တမျိုးစီ တပုံစီ) သာ ရှိ၏၊ သို့သော် အဇ္ဈတ္တိက ဗာဟိယ စသည်ဖြင့်ကား အများပင် ကွဲပြားနိုင်၏ ဟုလို။

၂။ ပသာဒသင်္ခါတံ-ပသာဒဟု ဆိုအပ်သော၊ ပဉ္စဝိခဋ္ဌိ-
ငါးပါး အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော ရုပ်သည်၊ အဇ္ဈတ္တိက
ရူပံနာမ - အဇ္ဈတ္တိကရုပ် မည်၏။ ဣတရံ-ကျွန် ၂၃ ပါးသော
ရုပ်သည်၊ ဗာဟိယရူပံနာမ-ဗာဟိယရုပ် မည်၏။

၃။ ပသာဒ ဟဒယသင်္ခါတံ - ပသာဒရုပ် ဟဒယရုပ် ဟု
ဆိုအပ်သော၊ ဆဗ္ဗိဓိဂ္ဂေါကံပါး အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်

၂။ အဇ္ဈတ္တိက ဗာဟိယရုပ်။ ။အတွင်းဖြစ်သော ရုပ်ကို အဇ္ဈတ္တိက
ရုပ်၊ ပြင်ပဖြစ်သော ရုပ်ကို ဗာဟိယရုပ် ဟု ခေါ်သည်။ “အတွင်းအပြင်”
ဟုရာ၌ “ခန္ဓာကိုယ်၏အတွင်း၊ ခန္ဓာကိုယ်၏ပြင်ပ” ဟု မမှတ်လင့်၊ ခန္ဓာ
ကိုယ်၌ အတူတူ ဖြစ်ကြသော်လည်း ခန္ဓာကိုယ်၌ ကျေးဇူး အများဆုံး ဖြစ်
သောရုပ်ကို အဇ္ဈတ္တိက (အတွင်းရုပ်) ဟု ခေါ်သည်။ ဥပမာ-အိမ်မှုကိစ္စ၌
ကျေးဇူးအများဆုံးသူကို “အတွင်းလူ” ဟု ခေါ်ရသကဲ့သို့တည်း။

စက္ခု သောတ စသော ပသာဒရုပ် တို့သည် ခန္ဓာကိုယ်၌ ကျေးဇူးများ
ကြ၏။ သူတို့မပေါ်လျှင် ကိုယ်နှင့်ဆိုင်ရာကိစ္စများ ပြီးစီးနိုင်ဘွယ်မရှိ၊ မျက်စိ နား
နှာ ပျက်နေသူကို သတိပြုလေ၊ ထို့ကြောင့် စက္ခုစသော ပသာဒရုပ် ငါးပါးကို
ခန္ဓာကိုယ်၌ ကျေးဇူးများသည့် အတွက် အဇ္ဈတ္တိကရုပ် ဟု ဆိုအပ်လေသည်။
ခန္ဓာကိုယ်၌ အဇ္ဈတ္တိကရုပ် များလောက် ကျေးဇူး မများသောကြောင့် ကျွန်
၂၃ ပါးကို ဗာဟိယ (ပြင်ပ) ရုပ် ဟု ဆိုအပ်လေသည်။

[ဆောင်] (က) ခန္ဓာကိုယ်အား၊ ကျေးဇူးများသဖြင့်၊ မှတ်သားလေတီ၊
အဇ္ဈတ္တိက၊ မည်နာမ၊ ခေါ်ကြ အတွင်းရုပ်။

(ခ) ကျေးဇူးအင်အား၊ တယ်မများသဖြင့်၊ မှတ်သားဘွယ်
လျှင်း၊ ကြွင်းဗာဟိယ၊ မည်နာမ၊ ခေါ်ကြ အပြင်ရုပ်။

သောရုပ်သည်။ ဝတ္ထုရူပံနာမ-ဝတ္ထုရုပ်မည်၏။ ဣတရံ-ကျွန်
၂၂ ပါးသောရုပ်သည်၊ အဝတ္ထုရူပံနာမ-အဝတ္ထုရုပ်မည်၏။

၄။ ပသာဒ ဝိညတ္တိသင်္ခါတံ - ပသာဒရုပ် ဝိညတ်ရုပ် ဟု
ဆိုအပ်သော၊ သတ္တဝိခဋ္ဌိ - ခုနစ်ပါး အပြားရှိသည်လည်းဖြစ်
သောရုပ်သည်၊ ဒွါရရူပံနာမ - ဒွါရရုပ် မည်၏။ ဣတရံ - ကျွန်
၂၁ ပါးသော ရုပ်သည်၊ အဒွါရရူပံနာမ - အဒွါရရုပ် မည်၏။

၃။ ဝတ္ထု အဝတ္ထုရုပ်။ ။မှီရာရုပ်ကို ဝတ္ထု၊ မှီရာ မဟုတ်သော ရုပ်ကို
အဝတ္ထုရုပ် ဟု ခေါ်သည်။ “မှီ” ဟုရာ၌ ထပ်၍ ကပ်၍ မှီသော အမှီမျိုး
မဟုတ်၊ ဆရာ မိဘကို တပည့် သားသမီးတို့က မှီခိုနေသည်၊ ဆရာမိဘ မရှိလျှင်
မဖြစ်နိုင် - မကြီးပွားနိုင်၊ ဆရာ မိဘ မှီမှ ဖြစ်ရ ကြီးပွားရသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ
ထို ဝတ္ထုရုပ်များ မရှိလျှင် ဆိုင်ရာ စေတသိက်များ မဖြစ်နိုင်၊ ဝတ္ထုရုပ်များ မှီမှ
သာ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် စိတ် စေတသိက်တို့က ထို ရုပ်များကို “မှီသည်” ဟု
ဆိုရလေသည်။ စက္ခု ပသာဒကို စက္ခု ဝိညာဏ် စိတ်နှင့် စေတသိက် တို့က
မှီသည်-စသည်ဖြင့် ဝတ္ထုသင်္ဂဟ ကြည့်၍ သိလေ။

၄။ ဒွါရ အဒွါရရုပ်။ ။ပကတိ တံခါးပေါက်သည် လူတို့ ထွက်ဝင်
ကြောင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ “အကြောင်း” ဖြစ်သော ရုပ်ကို ဒွါရရုပ် ဟု
ခေါ်၏။ စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုဒွါရိက ဝိထိစိတ်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းတည်း၊
သောတ ဃာန ဇိဝှါ ကာယ ပသာဒသည် သောတ ဃာန ဇိဝှါ ကာယ
ဒွါရိက ဝိထိစိတ်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းတည်း။ ၎င်း ၅ ပါးကို ဥပပတ္တိဒွါရ (ဝိထိ
စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း) ဟု ဆို၏။

ကာယဝိညတ်သည် ကာယကံ ၃ ပါး၏ ဖြစ်ကြောင်းတည်း၊ များသော
အားဖြင့် ကိုယ်လက် လှုပ်ရှားမှုကို ပြုမှသာ ကာယကံများ ထမြောက်နိုင်၏။

၅။ ပဿာဒ ဘာဝ ဇီဝိတ သင်္ခါတံ-ပဿာဒရုပ် ဘာဝရုပ် ဇီဝိတရုပ် ဟု ဆိုအပ်သော၊ အဋ္ဌပိဋိ-ရှင်ပိုး အပြားရှိသည် လည်းဖြစ်သော ရုပ်သည်၊ ဣန္ဒြိယရုပ်နာမ - ဣန္ဒြိယရုပ်မည်၏။ ဣတရံ-ကျန် ၂၀ သော ရုပ်သည်၊ အနိန္ဒြိယရုပ်နာမ-အနိန္ဒြိယ ရုပ် မည်၏။

၆။ ပဿာဒ ဝိသယ သင်္ခါတံ - ပဿာဒရုပ် ဝိသယရုပ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ဒွါဒသပိဋိ-တဆဲ့နှစ်ပါး အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သောရုပ်သည်၊ ဩဠာရိကရုပ်-ဩဠာရိကရုပ်လည်းမည် ၏။ သန္တိကေရုပ်-သန္တိကေရုပ်လည်းမည်၏။ သပ္ပဋိဗာဏပဉ္စ- သပ္ပဋိဗာဏလည်းမည်၏။ ဣတရံ-ကျန်၁၆ပါးသောရုပ်သည်။

ဝစီပိညတ်သည် ဝစီကံ ၄ ပါး၏ ဖြစ်ကြောင်းတည်း။ များသောအားဖြင့် နှုတ်မြွက် ပြောဆိုမှသာ ဝစီကံများ ထမြောက်နိုင်သည်။ ၎င်း ၂ ပါးကို ကမ္မဒွါရ (ကံ၏အကြောင်း) ဟု ဆို၏။ ဤသို့လျှင် ဝိထိစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း၊ ကာယကံ ဝစီကံ၏ ထမြောက်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် စက္ခုစသော ရုပ် ၇ ပါးကို ဒွါရရုပ်ဟု ဆိုရလေသည်။ ကျန်ရုပ်များကား ထိုကဲ့သို့ အကြောင်း မဟုတ် သောကြောင့် အဒွါရရုပ် ဟု ခေါ်ရသည်။

၅။ ဣန္ဒြိယ အနိန္ဒြိယရုပ်။ ။ ဆိုင်ရာကိစ္စ၌ အစိုးရသော ရုပ်ကို ဣန္ဒြိယရုပ်၊ အစိုးရသောရုပ်ကို အနိန္ဒြိယရုပ် ဟု ဆိုသည်။ စက္ခုပဿာဒသည် ဒဿန (မြင်ခြင်း) ကိစ္စ၌ အစိုးရ၏၊ ထို့ကြောင့် စက္ခုပဿာဒကို စက္ခုဇြေဟု ခေါ်၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် သမုစ္စည်းပိုင်း၌ ထင်ရှားလေတုံ။

၆။ ဩဠာရိက သုခုမရုပ်။ ။ ဥာဏ်စက္ခုဖြင့် ကြည့်ရှုသည့်အခါ ပေါ် လွင် ထင်ရှားသော ရုပ်ကို ဩဠာရိက (အကြမ်း) ရုပ်ဟု ဆိုသည်။ စက္ခု

သုခုမရုပ်-သုခုမရုပ်လည်း မည်၏။ ဒုရေရုပ် - ဒုရေရုပ်လည်း မည်၏။ အပ္ပဋိဗာဏပဉ္စ-အပ္ပဋိဗာဏလည်း မည်၏။

ပဿာဒ စသည် ရူပါရုံ စသည်တို့သည် သိလွယ် ထင်လွယ်ကုန်၏။ ဥာဏ် စက္ခုဖြင့် ကြည့်ရှုသည့်အခါ ထင်ရှားမထွေ သိပ်မေ့ လှသောရုပ်ကို သုခုမရုပ် ဟု ဆိုသည်။

- [ဆောင်] (က) ဥာဏ်စက္ခုဖြင့်၊ ကြည့်ရှုလိုက်လျှင်၊ ပေါ်ထင်စွာသိ၊ ဩဠာရိ-ခေါ်ဘိ အကြမ်းရုပ်။
- (ခ) ဥာဏ် စက္ခုဖြင့်၊ ကြည့်ရှုလိုက်လျှင်၊ ထင်နိုင်ခဲ့စွာ၊ သုခုမ-ခေါ်ကြ အနုရုပ်။

သန္တိကေ ခူရေရုပ်။ ။ လောက၌ နီးကပ်နေသော ဝတ္ထုကို ယူဆို့ရာ လွယ်သကဲ့သို့၊ ဥာဏ်ဖြင့်ယူရာ၌ ထင်လွယ် မြင်လွယ် သိလွယ်သောကြောင့် ယခင် ဩဠာရိက ရုပ်များကိုပင် သန္တိကေ (အနီး) ရုပ်၊ မထင်လွယ်သော ကြောင့် ယခင် သုခုမရုပ်များကိုပင် ဒုရေ (အဝေး) ရုပ် ဟု ဆိုပြန်သည်။

- [ဆောင်] (က) ဥာဏ်ဖြင့် လှမ်းယူ၊ လွယ်တကူမို့၊ ပုံတူမှတ်စေ၊ သန္တိကေ၊ ခေါ်လေ အနီးရုပ်။
- (ခ) ဥာဏ်ဖြင့် လှမ်းယူ၊ မလွယ်ကူ၍၊ ပုံတူမှတ်စေ၊ ရုပ်ထွေထွေ၊ ဒုရေ အဝေးရုပ်။

သပ္ပဋိဗာ အပ္ပဋိဗာရုပ်။ ။ ဝိထိချခဏ်းဝယ် ပြခဲ့သည့် အတိုင်း ရူပါရုံ သည် စက္ခုပဿာဒ၌ ထိခိုက်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဓာတ်သဘာဝ အလိုက် ထိခိုက် တတ်သောကြောင့် သပ္ပဋိဗာရုပ် မည်၏။ [သ + ပဋိဗာ၊ ပဋိဗာ = ထိခိုက်ခြင်း + သ = ရှိသည်။] ဓာတ်သဘာဝ အလိုက် မထိခိုက်တတ်သော ရုပ်များကို အပ္ပဋိဗာရုပ် ဟု ဆိုသည်။

[ဆောင်] စက္ခုရူပ၊ စသည်ချင်းထိ၊ ဓာတ်ခိုက်မိ၍၊ သပ္ပဋိဗာ၊ မည်ရ လေဗျို့၊၊ ယင်းရုပ်တို့မှ၊ ကြွင်းသမျှရှိ၊ ဓာတ်မထိ၊ အပ္ပဋိဗာရုပ်။

၇။ ကမ္မဇံ - ကမ္မဇရုပ်သည်၊ ဥပါဒိဇ္ဈရုပ် - ဥပါဒိဇ္ဈရုပ် မည်၏။ ဣတရုံ-ကျန် တိဇရုပ်သည်၊ အနုပါဒိဇ္ဈရုပ်-အနုပါဒိဇ္ဈ ရုပ် မည်၏။

၈။ ရူပါယတနံ-ရူပါရုံသည်၊ သနိဒဿနရုပ်-သနိဒဿန ရုပ်မည်၏။ ဣတရုံ-ကျန် ၂၇ ပါးသောရုပ်သည်၊ အနိဒဿန ရုပ်-အနိဒဿနရုပ် မည်၏။

၉။ အသမ္ပတ္တဝေသန - မိမိထံမှောက်သို့ မရောက် မထိ မပြေမကပ်သောအာရုံကို ယူတတ်သည်၏အစွမ်းဖြင့် (ပဝတ္တံ- ဖြစ်သော) စက္ခုဒိဋ္ဌိယံ - စက္ခု အစရှိသော ရုပ် နှစ်ခုရှိ၏။ အပေါင်း၎င်း၊ သမ္ပတ္တဝေသန - မိမိ ထံမှောက်သို့ ရောက်ထိ ပြိကပ်သော အာရုံကို ယူတတ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ (ပဝတ္တံ- သော) ဗာနာဒိဋ္ဌိယံ - ဗာန အစရှိသော ရုပ် သုံးခုရှိ၏။

၇။ ဥပါဒိဇ္ဈ အနုပါဒိဇ္ဈရုပ်။ ။ကံ၏ အကျိုးဖြစ်သော ရုပ်ကို ဥပါဒိဇ္ဈ ရုပ်၊ စိတ် ဥတု အာဟာရ ဤအကြောင်း ၃ ပါးကြောင့် ဖြစ်သော (တိဇ) ရုပ်ကို အနုပါဒိဇ္ဈရုပ် ဟု ဆိုသည်။ [ဥပ-တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ ကပ်ရေခံအပ်သော ကံက+အာဒိဇ္ဈ=ငါ၏ အကျိုး ဟု စွဲယူအပ်သောရုပ်။]

၈။ သနိဒဿန အနိဒဿန။ ။စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့်မြင်ကောင်းသောရုပ် ကို သနိဒဿနရုပ်၊ မမြင်ကောင်းသောရုပ်ကို အနိဒဿနရုပ် ဟု ခေါ်သည်။

၉။ ဂေါစရဂ္ဂါဟက အဂေါစရဂ္ဂါဟက။ ။ [ဂေါစရ=အာရုံ+ ဂါဟက=ယူတတ်သည်။] အာရုံကို ယူတတ်သော ရုပ်ကို ဂေါစရဂ္ဂါဟက၊ အာရုံကို မယူတတ်သောရုပ်ကို အဂေါစရဂ္ဂါဟကရုပ် ဟု ခေါ်၏။ အာရုံကို ယူတတ်သော ရုပ်ကား စက္ခုစသော ပသာဒရုပ် ၅ ပါးတည်း။ ထိုတွင်....

အပေါင်း၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပဉ္စဝိဝိဝိ-ငါးပါးအပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော ရုပ်သည်၊ ဂေါစရဂ္ဂါဟကရုပ်-ဂေါစရဂ္ဂါဟကရုပ် မည်၏။ ဣတရုံ - ကျန် ၂၃ ပါးသော ရုပ်သည်၊ အဂေါစရဂ္ဂါ ဟကရုပ် - အဂေါစရဂ္ဂါဟကရုပ် မည်၏။ [ဂါဟက ရှိသည် ကား မကောင်း။]

၁၀။ ဝဇ္ဇော - အဆင်းအရောင်၎င်း၊ ဂန္ဓော - အနံ့၎င်း၊ ရသော-အရသာ၎င်း၊ ဩဇာ-အဆီ အနှစ် အစေး၎င်း၊ ဘူတ စတုက္ကဉ္စ-မဟာဘုတ်လေးပါးတို့၏ အပေါင်း၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ အဋ္ဌဝိဝိဝိ- ရှစ်ပါး အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော ရုပ်သည်။

ဇောဒိဋ္ဌိယံ အသမ္ပတ္တဝေသန - စက္ခု သောတ ၂ ပါးကား ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံတို့ လာသည် ဖြစ်စေ-မလာသည် ဖြစ်စေ မိမိတို့ထံသို့ မရောက်မထိ မငြိ ကပ်သော အာရုံကိုသာ ယူ၏။ ထို့ကြောင့် စက္ခု သောတ ၂ပါးကိုအသမ္ပတ္တ ဂါဟကရုပ် ဟု ခေါ်သည်။ [အသမ္ပတ္တ=မရေခံသောအာရုံကို+ဂါဟက= ယူတတ်သောရုပ်။]

ဗာနာ ဒိဋ္ဌိယံ သမ္ပတ္တဝေသန - ဗာန အစရှိသော ရုပ် ၃ ပါးကား မိမိတို့အထံ၌ ထိမိကပ်မိသော ဂန္ဓာရုံ စသည်တို့ကိုသာ ယူသည်။ နှာခေါင်း ပိတ်ထား၍ ဂန္ဓာရုံ နှာခေါင်းအတွင်းမရောက်လျှင် အနံ့မရနိုင်ခြင်းစသည်ကို သတိပြု၊ ထို့ကြောင့် ဗာနစသော ပသာဒ ၃ ပါးကို သမ္ပတ္တဂါဟကရုပ် ဟု ခေါ်သည်။ [သမ္ပတ္တ=ရောက်သောအာရုံကို+ဂါဟက=ယူသောရုပ်။]

၁၀။ ဝိနိဗ္ဗောဂ အဝိနိဗ္ဗောဂ။ ။တရုစိခွဲ၍မရကောင်း တပေါင်း ထည်း ဖြစ်သော ရုပ်ကို အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ်၊ ခွဲခြား၍ ရကောင်းသော ရုပ်ကို ဝိနိဗ္ဗောဂရုပ်ဟု ဆိုသည်။ ဝဇ္ဇာ ဂန္ဓ ရသ ဩဇာနှင့် မဟာဘုတ်ကြီး ၄ ပါး

အဝိနိဗ္ဗာန်ရူပ-အဝိနိဗ္ဗာန်ရုပ်မည်၏။ ဣတဒ်-ကျန် ၂၀
သော ရုပ်သည်၊ ဝိနိဗ္ဗာန်ရူပ-ဝိနိဗ္ဗာန်ရုပ် မည်၏။

၁၁။ စ-နိဂုံးကို ဆိုဥျားအံ့၊ ဣစ္စေဝံ-ဤသို့ စသော အပြား
အားဖြင့်၊ ဝိစက္ခဏာ - ပညာရှိ တို့သည်၊ အဗ္ဗုဒ္ဓိသတိဝိပဿိ-
နှစ်ဆဲရှစ်ပါး အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော ရုပ်ကို၊ အဇ္ဈတ္တိ
ကာဒိဘေဒေန-အဇ္ဈတ္တိကအစရှိသော အပြားအားဖြင့်၊ ယထာ
ရဟံ-ဝေဘန်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဝိဘဇန္တိ-ဝေဘန်ကြ
ကုန်၏။

အယံ - ဤသည်ကား၊ ဧတ္ထ-ဤ ရူပပရိစ္ဆေဒဒွံ၊ ရူပဝိဘာ
ဝေါ-ရူပဝိဘာဝတည်း။

ဤရုပ် ၈ ပါးသည် ဘယ်နေရာ၌မျှ ခွဲခြား၍မဖြစ်၊ နေရာဝင် လရောင်၌ ဝဏ္ဏ
(အဆင်း) ရုပ်က ထင်ရှား နေသော်လည်း ဂန္ဓ ရသ ဩဇာနှင့် မဟာဘုတ်
များလည်း ပါဝင်၏။ ထိုထို အနံ့၌ ဂန္ဓရုပ်ထင်ရှား၏။ ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်၌ ရသ
ရုပ်နှင့် ဩဇာရုပ် ထင်ရှား၏။ မြေ ရေ လေ မီးတို့၌ ဓာတ်ကြီးလေးပါး အသီး
အသီးထင်ရှား၏။ သို့သော် အခြားရုပ်များလည်း မထင်မရှား ပါဝင်သည်။
ထို့ကြောင့် ဝဏ္ဏစသော ရုပ် ၈ ပါးကို အဝိနိဗ္ဗာန်ရုပ် ဟု ခေါ်၏။ ကျန်
သောရုပ်များတွင်ကား စက္ခုနှင့် သောတသည် ခွဲ၍ရ၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် ခွဲ၍
ရကောင်းသောကြောင့် ဝိနိဗ္ဗာန်ရုပ် ဟု ခေါ်ရသည်။

နိဂုံး။ ။ ဣစ္စေဝံ စသည်ကား ဆိုခဲ့သမျှ ရူပဝိဘာဝကို ပြန်၍ ဖုံးသော
နိဂုံးစကားတည်း။ ဤ ဝေဘန်နည်းအပြင် ဓမ္မသင်္ဂဏီ ရူပကဏ္ဍ ပါဠိတော်၌
ဝေဘန်ပုံများ ရှိသေးသောကြောင့် “ ဣစ္စေဝံ-ဤသို့စသော အပြားအားဖြင့် ”
ဟု ဆိုသည်။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ် အခင်းကို ရူပဝိဘာဝခင်း ဟု ခေါ်သနည်း။
- ခ။ ရုပ်အားလုံးကို ဘာကြောင့် အဟေတုက-သပ္ပစ္စယ ခေါ်သနည်း။
- ဂ။ အဘယ်ကြောင့် သာသဝ-သင်္ခတ ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဃ။ အဘယ်ကြောင့် လောကိယ-ကာမာဝစရ ဟု ခေါ်သနည်း။
- င။ အဘယ်ကြောင့် အနာရမဏ-အပ္ပဟာတဗ္ဗ ဟု ခေါ်သနည်း။
- စ။ အဘယ်ကြောင့် အဇ္ဈတ္တိက ဗာဟိယ အမည်ရသနည်း။
- ဆ။ အဘယ်ကြောင့် ဝတ္ထုရုပ် အဝတ္ထုရုပ် မည်သနည်း။
- ဇ။ အဘယ်ကြောင့် ဒွါရရုပ် အဒွါရရုပ် မည်သနည်း၊ ဥပပတ္တိဒွါရရုပ် ကမ္မ
ဒွါရရုပ် ခွဲပြပါ။
- ဈ။ အဘယ်ကြောင့် ဣန္ဒြိယရုပ် အနိန္ဒြိယရုပ် မည်သနည်း။
- ည။ အဘယ်ကြောင့် ဩဠာရိက စသည် မည်သနည်း၊ အကြမ်း အနု အနီး
အဝေး သဘောကို လင်္ကာထောက်၍ ထင်ရှားအောင် ပြပါ။
- ဋ။ အဘယ်ကို ဥပါဒိန္ဒရရုပ် အနုပါဒိန္ဒရရုပ် ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဌ။ အဘယ်သဘော ရှိသော ရုပ်ကို သနိဒဿနရုပ် အနိဒဿနရုပ် ဟု
ခေါ်သနည်း၊ ရေတွက်ပါ။
- ဍ။ အဘယ်သဘော ရှိသောရုပ်ကို ဂေါစရဂ္ဂါဟက အဂေါစရဂ္ဂါဟကရုပ်
ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဎ။ ဂေါစရဂ္ဂါဟကရုပ်တွင် အသမ္ပတ္တဂ္ဂါဟကရုပ် မည်မျှ သမ္ပတ္တဂ္ဂါဟကရုပ်
မည်မျှရှိသနည်း။
- ဏ။ အဘယ်သဘော ရှိသော ရုပ်ကို အဝိနိဗ္ဗာန်ရုပ် ဝိနိဗ္ဗာန်ရုပ် ဟု
ခေါ်သနည်း၊ သရုပ်ကိုလည်း ကောက်ပြပါ။

ရူပဝိဘာဝ ငြီးငြိး

၁။ ကမ္မံ - ကံ၎င်း၊ စိတ္တံ - စိတ်၎င်း၊ ဥတု-
ဥတု၎င်း၊ အာဟာရေစ - အာဟာရ ၎င်း၊
ဣတိ-ဤသို့၊ စက္ကာရိ-လေးပါးတို့သည်၊ ရူပသမုဋ္ဌာနာနိနာမ-
ရုပ်ကိုဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းတို့မည်၏။

၂။ တတ္ထ-ထို လေးပါးသော သမုဋ္ဌာန်တို့တွင်၊ ကာမာဝ
စရံ- ကာမာဝစရကုသိုလ် အကုသိုလ်စေတနာ နှစ်ဆယ်၎င်း၊
ရူပါဝစရံ - ရူပါဝစရ ကုသိုလ်စေတနာ ငါးပါး၎င်း၊ ဣတိ -
ဤသို့၊ ပဉ္စဗိသတိဝိမံပိ - နှစ်ဆဲ့ငါးပါး အပြား ရှိသည်လည်း

၁။ ရူပ သမုဋ္ဌာနံ ။ ။ ရုပ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းနှင့်
ထိုအကြောင်းများကြောင့် ရုပ်တို့၏ဖြစ်ပုံကို ပြရာအခဏ်းကို ရူပသမုဋ္ဌာနခဏ်း
ဟု ခေါ်၏။ ရုပ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းတရားသည် ကံ စိတ် ဥတု
အာဟာရအားဖြင့် လေးမျိုးရှိ၏ ဟု ပါဠိရှိတိုင်း မှတ်ခဲ့ပါ။

၂။ တတ္ထကာမာဝစရံ ။ ပေ ။ သမုဋ္ဌာပေတိ — ဤစကား ရပ်ကား
ထိုအကြောင်း ၄ ပါးတွင် “ကံ”ဟူသော အကြောင်းတရားက ရုပ်ဖြစ်စေပုံကို
ပြသောစကားတည်း။ ကံဟူသည် ထိုထိုစိတ်နှင့်ယှဉ်သောစေတနာစေတသိက်
တည်း။ သို့သော် စေတနာတိုင်း ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည် မဟုတ်။

ကာမာဝစရံ ရူပါဝစရံ — အကုသိုလ် ၁၂, မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈,
ဤ ကာမာဝစရစိတ် ၂၀ နှင့် ယှဉ်သော စေတနာ စေတသိက် ၂၀ နှင့်, ရူပ
ကုသိုလ်စိတ် ၅ ပါးနှင့် ယှဉ်သော ရူပစေတနာ ၅, ဤ ၂၅ပါးသော စေတနာ
သာ ရုပ်ကိုဖြစ်စေနိုင်၏။ ထိုစေတနာ(ကံ)ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်ကို “ကမ္မဇ”
ရုပ် ခေါ်သည်။ [ကမ္မ=ကံကြောင့်+ဇ=ဖြစ်သည်။]

ဖြစ်သော၊အဘိသင်္ခတံ-ပြုစီမံပြီးအပ်သော၊ကုသလာ ကုသလ
ကမ္မံ - ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံသည်၊ အဇ္ဈတ္တိက သန္တာနေ-
အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌[အဇ္ဈတ္တသန္တာနေ-ရှိလျှင်သာ၍ကောသင်း၏။]
ကမ္မသမုဋ္ဌာနရူပံ - ကံကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ် အပေါင်းကို၊ ပဋိ
သန္တိံ - ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဥပါဒါဏကို၊ ဥပါဒါယ - အစပြု၍၊
ခဏောခဏေ-စိတ်၏ ခဏခဏတိုင်း၌၊ သမုဋ္ဌာပေတိ-ဖြစ်ပေါ်
စေ၏။

အဘိသင်္ခတံ—ထို “ ကံ ” ဟု ခေါ်သော စေတနာများလည်း မတ္တရာ
မြင်ရာ စေတနာ မဟုတ်၊ နောင် အကျိုးပေးဘို့ရန် မိမိသန္တာန်၌ ပြုစီမံအပ်
ပြီး (ဖြစ်စေအပ်ပြီး) သော အတိတ် စေတနာများတည်း။

အဇ္ဈတ္တိက ။ ပေ ။ သမုဋ္ဌာပေတိ—ထိုသို့ အကျိုးပေးဘို့ရန် အဆင်သင့်
ပြုစီမံအပ်သော စေတနာသည် သူတပါးသန္တာန် သွား၍ အကျိုးပေးသည်
မဟုတ် , မိမိသန္တာန်ဝယ် အကျိုးပေးခွင့်သာလျှင် သင့်ရာဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ
တည်စ စိတ်၏ ဥပါဒါဏမှစ၍ ရုပ်ကို ဖြစ်စေသည်။

ခဏော ခဏေ—ထိုသို့ ဖြစ်စေရာဝယ် တကြိမ်တခါသာ မဟုတ်, စိတ်၏
ဥပါဒါဏ ဦး ခဏ ဘင် ခဏတိုင်း ကမ္မဇရုပ်များကို အသစ်အသစ် ထပ်၍
ထပ်၍ ဖြစ်စေသည်။

ဤ စကားစဉ်အရ — “ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဥပါဒါမှစ၍ ကမ္မဇရုပ်တို့သည်
စိတ်၏ ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း (တဆဲ့ခုနစ်ချက် ရုပ်သက်စေ့က အဟောင်း
အဟောင်းချုပ်၍) အသစ် အသစ် ဖြစ်ကြကုန်၏ ” ဟု နှုတ်တက် မှတ်သား
ခဲ့ပါ။

၃။ အာရုံပွဲပေါက် နှိပ်စက်ညှာဏဝဇ္ဇိတံ - အာရုံပွဲပေါက် နှေးပဉ္စ ဝိညာဏ်သည် ကြည့်အပ်သော၊ ပဉ္စ သတ္တတိ ဝိဝိဓိ- ခုနစ်ဆွဲငါးပါးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ စိတ္တံ-စိတ်သည်၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပံ-စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်အပေါင်းကို၊ ပဌမ ဘဝင်္ဂံ-ပဌမဘဝင်၏ ဥပါဒ်ကို၊ ဥပါဒါယ-အစပြု၍၊ ဇာယန္တ မေဝ-ဥပါဒ်လျှင် ဥပါဒ်ခြင်းသာလျှင်၊ သမုဋ္ဌာပေတိ-ဖြစ်စေ၏။

၃။ အာရုံပွဲ၊ ပေ၊ သမုဋ္ဌာပေတိ-ဤစကားရပ်ကား“စိတ်”ဟူသော အကြောင်း တရားက ရုပ်ဖြစ်စေပုံကို ပြသော စကားရပ် တည်း။ အာရုံပွဲ ပေါက် ၃, ဒွေးပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀, ဤ ၁၃ပါးမှ တပါး ၇၅ ပါးသော စိတ် သည် ပဋိသန္ဓေစိတ်နောက် ပဌမဘဝင်စိတ်၏ ဥပါဒ်အာရုံမှစ၍ ရုပ်ကို ဖြစ်စေ နိုင်၏။ ထိုစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သောရုပ်ကို“စိတ္တဇ”ရုပ်ဟု ခေါ်သည်။ [စိတ်ကို မှတ်၍ဆိုသည်။ စေတသိက်များလည်း စိတ်နှင့် ပူးပါင်း၍ ရုပ်ကိုဖြစ်စေကြ သေး၏။] ၇၅ ပါးသောစိတ်တွင် ပဋိသန္ဓေ ကိစ္စတပ်သောအခါ၊ ရဟန္တာ တို့၏ စုတိကိစ္စတပ်သောအခါတို့၌ အချို့စိတ်များ ရုပ်ကိုမဖြစ်စေနိုင်။

ဇာယန္တ မေဝ - စိတ်တို့သည် အလွန် အသက်တိုရကား ဥပါဒ်တုန်း နှိုသာ အားရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဥပါဒ်အာရုံသာ ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ ထိုသို့ ဖြစ်စေရာ၌ ကံတရုထည်းက ရုပ်ပေါင်းများစွာကို ဖြစ်စေနိုင်သကဲ့သို့, စိတ် တရုထည်းကလည်း ရုပ်ပေါင်းများစွာကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ဇာယန္တမေဝ၌ ဝေသဒ္ဓါဖြင့် ဌိဇဏ တင်ဇဏတို့၌ ရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင် ဟု ကန့်သည်။

ဤ စကားစဉ်အရ-“အရူပစိတ် ၄, ဒွေးပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀ မှ တပါး ၇၅ ပါးသော စိတ်များသည် ပဋိသန္ဓေနောင် ပဌမ ဘဝင်၏ ဥပါဒ်မှစ၍ မိမိတို့ ဥပါဒ်ခိုက် ဥပါဒ်ခိုက်၌ ရုပ်ကို ဖြစ်စေသည်”ဟု နှုတ်တက်မှတ်ခဲ့ပါ။

၄။ တတ္ထ - ထို ခုနစ်ဆွဲငါးပါးသော စိတ်တို့တွင်၊ အပ္ပနာ ဇဝနံ - အပ္ပနာဇောသည်၊ ဣရိယာပထမိ - ဣရိယာပုထ်ကို လည်း၊ သန္နာမေတိ-ကောင်းစွာညွတ်စေ ဆောင်ထားလေ၏။

၅။ ပန - အဘို့တပါးကား၊ ဝေါဋ္ဌပန ကာမာဝစရဇဝနာ တိညာ - ဝုဋ္ဌော ကာမဇောတရပုထ် သုံးဆယ် အဘိညာဏ် နှေးတို့သည်၊ ဝိညတ္တိံ ပိ - ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်ကိုလည်း၊ သမုဋ္ဌာပေန္တိ-ဖြစ်စေနိုင်ကုန်၏။

၄။ တတ္ထအပ္ပနာ၊ ပေ၊ သန္နာမေတိ-ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော စိတ် ၇၅ ပါးတွင် အပ္ပနာဇော ၂၅ ပါးလည်း ပါဝင်၏။ သွားမှု ရုပ်မှု ထိုင်မှု လျောင်းစက်မှုကို“ဣရိယာပုထ်”ဟု ခေါ်၏။ ထို အပ္ပနာဇော ၂၅ပါးသည် ဤ ဣရိယာပုထ်များကို ထောက်ပံ့နိုင်၏။

ထောက်ပံ့ - ဆိုသည်ကား “ အခြား စိတ် စေတသိက်များကြောင့် သွားခြင်း ဣရိယာပုထ် ဖြစ်နေလျှင် ထိုသွားခြင်း ဣရိယာပုထ် မပျက်အောင် ထောက်ပံ့ပေးနိုင်သည်။ မိမိတို့ကား ဣရိယာပုထ်ကို စ၍ မဖြစ်စေနိုင်” ဟုလို့၊ အချို့ကား “ အပ္ပနာဇောများသည် ဣရိယာပုထ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏ ” ဟု ယောင်မှားကြ၏။ သာဓကကို ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။

ဣရိယာပုထ်ဝိဋ္ဌိ - ဝိသဒ္ဓါကား ဆိုအပ်ပြီးသော စကားကို ဆည်းသော “ ဝုဋ္ဌသမုဋ္ဌည်း” တည်း။ ဣရိယာပုထ်ကိုလည်း ထောက်ပံ့နိုင်၏။ ဆိုခဲ့ပြီး သော စကားအရ ရုပ်သာမညကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်၏ ဟုလို့၊ [ဣရိယာပုထ် ဝိညာဏ်တို့ မပါသော ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ် ရုပ်ကို “ရုပ်သာမည”ဟု ဆိုသည်။]

၅။ ဝေါဋ္ဌပန၊ ပေ၊ သမုဋ္ဌာပေန္တိ-ဝိညတ္တိံဝိဋ္ဌိ ဝိသဒ္ဓါလည်း ဆိုခဲ့ သော စကား ၂ ရပ်ကို ဆည်းသော ဝုဋ္ဌသမုဋ္ဌည်းပင်တည်း။ ထို့ကြောင့်

၆။ ပန-အထူးကို ဆိုဥြးအံ၊ ဇေတ္တ-ဤ ဝုဠော ကာမဇော အဘိညာဏ် တို့တွင်၊ တေရသ - တဆဲ့သုံးပါး ကုန်သော၊ သောမနဿဇဝနာနိ - သောမနဿဇောတို့သည်၊ ဟဿနံပိ- ပြီးရယ်ခြင်းကိုလည်း၊ ဇနေန္တိ-ဖြစ်စေကုန်၏။

ဝုဠော ကာမဇော တခုယုတ် ၃၀ အဘိညာဏ်ဇွေး ဤ ၃၂ ပါးသော စိတ်တို့ သည် ကာယဝိညာဏ် ဝစီဝိညာဏ် ၂ ပါးကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်ကုန်၏။ ဝိသဒ္ဓါ အရ ရုပ်သာမညကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်ကုန်၏၊ ဣရိယာပုထ်ကိုလည်း ထေဝံပုံ နိုင်ကုန်၏ ဟူလို။

၆။ သောမနဿ၊ ပေ၊ ဇနေန္တိ—ရှေ့ပါကျ၍ ပြခဲ့သော ဝုဠော ကာမ ဇော အဘိညာဏ်တို့တွင် လောဘမူ သောမနဿဇော ၄, ဟင်္သာတုပ္ပါဒ် ဇော ၁, မဟာကုသိုလ်ကြိယာ သောမနဿဇော ၈, ဤ ၁၃ပါးကား ပြီးရှင် ခြင်းကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်၏။ ထိုတွင်....

[ဆောင်] “ရှစ်ပုထုဇန်၊ ခြောက်သေက္ခန်၊ ငါးတန် ရဟန္တာ၊ ဟာသအကြောင်း၊ ထူးပြားရှောင်း၊ စိတ်ပေါင်း တေရသာ”

နှင့် အညီ၊ ပုထုဇန်တို့သည် လောဘမူ မဟာကုသိုလ် သောမနဿဇော ၈ ပါးတွင် တပါးပါးဖြင့် ပြီးရယ်ကုန်၏။ သေက္ခ (သောတာပန် သကဒါဂါမ် အနာဂါမ်)ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကား ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် သောမနဿဇော ၂ ကို ပယ်ပြီး ဖြစ်၍ လောဘမူ ဒိဋ္ဌိဂတပိပ္ပယုတ် ၂, မဟာကုသိုလ် သောမနဿဇော ၄, ပေါင်း ၆ ပါးတွင် တပါးပါးဖြင့် ပြီးရယ် ကုန်၏။ ဘုရား ရဟန္တာ တို့ကား ဟင်္သာတုပ္ပါဒ်ဇော ၁, မဟာကြိယာ သောမနဿဇော ၄, ပေါင်း ၅ ပါးတွင် တပါးပါးဖြင့် ပြီးတော်မူကုန်၏။

ဟဿနံပိ—ဝိသဒ္ဓါကားရှေ့ပါကျကို ဆည်းသည်။ ရယ်ရှင်ခြင်းကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်၏။ ဝိညာဏ်ကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်၏ ဟူလို။ [ဣရိယာပထံပိနှင့်

စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပံ တို့ကိုကား ဝိညတ္တိ“ပိတုန်းက ဆည်းခဲ့ပြီး ဖြစ်၍ ထင်မံ ဆည်းတို့ မလို။]

“တတ္ထံအပ္ပနာဇဝနံမှစ၍ ဟဿနံပိဇနေန္တိ ” တိုင်အောင်သော စကား များကား ရုပ်ကိုဖြစ်စေနိုင်သော စိတ်များ၏ သတ္တိထူးကိုပြသော စကားရပ် တည်း။ ထိုစကားအရ ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီ ကောက်ချက် ချသော ကဗျာ ဆောင်ပုဒ်ကို မှတ်သားရာ၏။

[ဆောင်] မနောဓာတ် ၃, တဒါရုံက, ရူပဝိပါက်, ဆွဲကိုးချက်မှာ, ရုပ်ကိုသာတည်း။ အပ္ပနာဇဝန, ဆဋ္ဌိသကား, ယာပထ လည်း, ဣတည်းခိုင်းစေ၊ တထေဝုဠော, ကာဇောဘိညာ, ဒုတ္တိသာကား, နှစ်ဖြာဝိညာဏ်-ကိုလည်းတတ်၏။ သော မနဿဟု, ဆွဲသုံးခုကား, ရယ်မှုရှင်ခြင်း, လည်းပြုလျှင်း၏။ ကြွင်းအာရုံပု - ဝိပါကနှင့်, ပဉ္စဝိညာ, ဆွဲလေးဖြာသည်, ဘယ်ဟာ ဖြစ်စေနိုင်ဘူးတည်း။

[မနောဓာတ် ၃, တဒါရုံ ၁၁, ရူပဝိပါက် ၅, ၎င်း ၁၉ ကား ရုပ်ကိုသာ ဖြစ်စေနိုင်၏။ အပ္ပနာဇော ၂၆ ကား ရုပ်သာမညအပြင် ဣရိယာပုထ်ကိုလည်း ထောက်ပံ့နိုင်၏။ ဝုဠော ၁, ကာမဇော ၂၉, အဘိညာဉ် ၂, ပေါင်း ၃၂ ပါး ကား ရုပ်သာမည ဣရိယာပုထ်တို့ အပြင် ဝိညာဏ် ကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်၏။ ထို ၃၂ ပါးတွင် သောမနဿဇော ၁၃ ကား ရုပ်သာမည-ဣရိယာပုထ်- ဝိညာဏ်အပြင် ရယ်ရှင်ခြင်းကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်၏။ ကြွင်းသော အာရုံပုဝိပါက် ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်တို့ကား ဘာတခုမျှ မဖြစ်စေနိုင်။]

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်သို့သော အခင်းကို ရူပသမုဋ္ဌာန်ခင်း ဟု ခေါ်သနည်း။
- ခ။ ရူပသမုဋ္ဌာန် ၄ ပါးကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ရေတွက်ပါ။

- ဂ။ ရုပ်ကိုဖြစ်စေနိုင်သောကံ ၂၅ ပါးကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ရေတွက်ပါ။
- ဃ။ ကံဘရားသည် ဘယ်အချိန်ကစ၍ ဘယ်ခဏ၌ ရုပ်ကို ဖြစ်စေသနည်း။
- င။ ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သောစိတ်များကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ရေတွက်ပါ။
- စ။ စိတ်သည် ဘယ်အခါမှစ၍ ဘယ်ခဏ၌ ရုပ်ကို ဖြစ်စေသနည်း။
- ဆ။ ရုပ်သာမညကိုသာ ဖြစ်စေနိုင်သောစိတ် မည်မျှနည်း၊ လင်္ကာပုဒ်ကို ထောက်ပါ။
- ဇ။ ရုပ်ကို ဖြစ်စေခြင်းနှင့် တကွ ဣဒိယာပုထ်ကို ထောက်ပံ့ နိုင်သောစိတ် မည်မျှနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ပါဠိနှင့် လင်္ကာကို ထောက်ပါ။
[စာမေးပွဲပုစ္ဆာများ၌ ဤနေရာမှာ “ဣဒိယာပုထ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော စိတ်ကို ထုတ်ပြပါ” ဟု ပုစ္ဆာထုတ်လိမ့်မည်၊ အဖြေတူပင်။]
- ဈ။ ရုပ်ဣဒိယာပုထ် ဝိညတ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော စိတ် မည်မျှ ရှိသနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်နှင့် လင်္ကာပုဒ်ကို ထောက်ပါ။
- ည။ ရုပ်ဣဒိယာပုထ် ဝိညတ် အပြင် ရယ်ရှင်ခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သော စိတ် မည်မျှရှိသနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်နှင့် လင်္ကာပုဒ်ကို ထောက်ပါ။
- ဋ။ ပုထုဇဉ်တို့ အဘယ်စိတ်များဖြင့် ရယ်ကြသနည်း၊ လင်္ကာပုဒ်ကိုထောက်ပါ။
- ဌ။ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့ အဘယ်စိတ်များဖြင့် ရယ်ကြသနည်း၊ ထောက်ပါ။
- ဍ။ ဘုရား ရဟန္တာတို့ အဘယ်စိတ်များဖြင့် ပြုံးတော်မူကြသနည်း။

၇။ သိတုဏှောတု သမညာတာ - သိတဥတု ဥဏှဥတု ဟု အသိအမှတ်ပြုအပ်သော၊ တေဇောဓာတု - တေဇောဓာတ်သည်၊ ဋီတိပ္ပတ္တာဝ-ဋီသို့ရောက်မှသာလျှင်၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနရူပံ-ဥတုကြောင့်ဖြစ်သောရုပ်ကို၊ အဇ္ဈတ္တဇ္ဇ-အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌၎င်း၊ ဗဟိဒ္ဓါဝ-ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌၎င်း၊ ယထာရဟံ- ထိုက်သည်အား လျှော်စွာ၊ သမုဋ္ဌာပေတိ-ဖြစ်စေ၏။

၇။ သိတုဏှောတု၊ ပေ၊ သမုဋ္ဌာပေတိ—ဤစကားရပ်ကား“ဥတု” ဟူသော အကြောင်းတရားက ရုပ်ဖြစ်ပေါ်ကို ပြသော စကားရပ်တည်း။ မဟာဘုတ် ၄ ပါးတွင် တေဇောဓာတ်ကိုပင် ယခု လောက၌ သိတဥတု (အအေးငွေ့) ဟူ၍၎င်း၊ ဥဏှဥတု (အပူငွေ့) ဟူ၍၎င်း၊ အသိအမှတ် ပြုကြလေသည်။ အေးသော အရာငတ္ထ၊ ဟူသမျှ၌ သိတဥတု (သိတတေဇော) ပါ၏။ ပူနွေးသော အရာငတ္ထ၊ ဟူသမျှ၌ ဥဏှဥတု (ဥဏှတေဇော) ပါသည်။ ဥတုနှင့် တေဇော ဟူသည် အသံသာကွဲ၏၊ အနက်အရမှာ အငွေ့ဓာတ် ချဉ်းသာတည်း။ မည်သည့်ဝတ္ထု၌မဆို အအေးငွေ့ အနွေးငွေ့ တခုခု အမြဲ ရှိသည်။ [သိတုဏှောတု=သိတ+ဥဏှ+ဥတု။]

ဋီတိပ္ပတ္တာဝ — ရုပ်တရားတို့ မည်သည် ဋီအနိဂ်အတန်၌ ကြားမြင်စွာ တည်နေရ သောကြောင့် ဥပါဒိနိဂ်ထက် ဋီ အနိဂ်မှာ အားကောင်း၏။ ထို့ကြောင့် ဥတု ခေါ်သော ဤ တေဇောဓာတ်သည် ဥပါဒိပြီးနောက် ဋီအနိဂ်သို့ ရောက်မှသာ ရုပ်ကိုဖြစ်စေ၏။ ထိုဥတုကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်ကို “ဥတုဇ” ရုပ် ဟု ခေါ်သည်။ [ဋီတိပ္ပတ္တာဝ၌ ဧဝ သဒ္ဓါဖြင့် ဥပါဒိနိဂ်၌ မဖြစ်စေနိုင် ဟု ကန့်သတ်။]

အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓါဝ—ထိုသို့ ဖြစ်စေရဝယ် အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ (ခန္ဓာ ကိုယ်တွင်း၌) ရောက်ရှိ တွေ့ထိသော ဥတုကလည်း ခန္ဓာကိုယ် အတွင်း၌

၈။ ဩဇာသင်္ခါတော-ဩဇာ ဟု ဆိုအပ်သော၊ အာဟာရော - အာဟာရသည်၊ အာဟာရ သမုဋ္ဌာနရူပံ - အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်ကို၊ အဇ္ဈောဟရဏကာလေ- မျှအပ်ရာ အခါ၌၊ ဋ္ဌာနပက္ကောဝ-ဋ္ဌိသို့ ရောက်မှသာလျှင်၊ သမုဋ္ဌာပေတိ-ဖြစ်စေ၏။

ဥတုဇရုပ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ (ကိုယ်၏ ပြင်ပ သစ်ပင် တောတောင် ရေ မြေ စသည်တို့၌) ရှိသော ဥတုကလည်း ဗဟိဒ္ဓ၌ ဥတုဇရုပ်များကို ဖြစ်စေ၏။ အသက်ပိညာဉ် မရှိသော ဝတ္ထု ဟုသမျှသည် ဥတုဇရုပ်များချည်းသာ တည်း။

ယထာရဟံ — ဤသို့ အဇ္ဈတ္တဥတုက အဇ္ဈတ္တ၌ ရထိုက်သော ဥတုဇရုပ်ကလောင်ကို၊ ဗဟိဒ္ဓဥတုက ဗဟိဒ္ဓ၌ ရထိုက်သော ရုပ်ကလောင်ကို ဖြစ်စေသည် ဟု သိစေလို၍ ယထာရဟံ ဟု မိန့်သည်။ [ဥတုဇကလောင် ၄ စည်းတွင် ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ ၂ စည်းသာ ရထိုက်သည် ဟု ဆိုလတံ့။]

ဤစကားအရ — “သီတဥတု ဥဏ္ဍဥတု ဟု ခေါ်သော တေဇောဓာတ်သည် ဥပါဒ်ပြီးနောက် ဋ္ဌိသို့ အရောက်တွင် ဥတုဇရုပ်ကို အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ ရထိုက်သလို ဖြစ်စေသည်” ဟု နှုတ်တက်မှတ်ခဲ့ပါ။

၉။ ဩဇာသင်္ခါတော၊ ပေ၊ သမုဋ္ဌာပေတိ — ဤစကားရပ်ကား “အာဟာရ ” ဟူသော အကြောင်းတရားက ရုပ်ဖြစ်စေပုံကိုပြသော စကားရပ်တည်း။ စားဘွယ် သောက်ဘွယ် ဟူသမျှ တို့၌ ပါရှိသော အဆီ အနှစ် အစေးကို ဩဇာဟူ၍၎င်း၊ အာဟာရဟူ၍၎င်း ခေါ်၏။ [တယ် အဆီအနှစ် အားကြီးတဲ့အစာ , တယ် အစေးအညှော်များတဲ့ ဆန်, စသော စကားများသည် ဩဇာကိုပြောသော စကားများတည်း။]

၉။ တတ္ထ-ထို ရုပ်တို့တွင်၊ ဟဒယ ဣန္ဒြိယရူပာနိ-ဟဒယ ဣန္ဒြိယရုပ်တို့သည်၊ ကမ္မဇာနေဝ-ကမ္မဇာတို့ချည်းသာတည်း။

၁၀။ ဝိညတ္တိဒ္ဓယံ - ဝိညတ်ဇွေးသည်၊ စိတ္တဇမေဝ - စိတ္တဇချည်းသာတည်း။

၁၁။ သဒ္ဓေါ - သဒ္ဓရုပ်သည်၊ စိတ္တောတုဇော- စိတ် ဥတုနှစ်ပါးတို့ကြောင့် ဖြစ်၏။

အဇ္ဈောဟရဏကာလေဋ္ဌာန ပက္ကောဝ — တစုံတခုသော စားဘွယ် သောက်ဘွယ်ကို စားသောက်သည့် အခါ ထို အစာတွင်း၌ပါသော ဩဇာနှင့် တကွ ရုပ်ဟူသမျှသည် ဥပါဒ် ဋ္ဌိဘင် အားဖြင့် အစဉ်မပျက် ဖြစ်ပျက်ကြလေရာ၊ ဥပါဒ်ပြီးနောက် ဋ္ဌိ အဆိုက်သို့ အရောက် အရောက်တွင် ဩဇာ ဟု ခေါ်သော အာဟာရရုပ်သည် ရုပ်သစ်တမျိုးကို တိုးပွား ဖြစ်ပေါ်စေ၏။ ထို အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သောရုပ်ကို “အာဟာရဇရုပ်” ဟု ခေါ်၏။

ဤ စကားစဉ်အရ — “ဩဇာ ဟူသော အာဟာရသည် စားဘွယ်ကို မျိုလိုက်ရာအခါဝယ် ရောက်လေရာ အရပ်၌ အသစ်အသစ် ဥပါဒ်ပြီးနောက် ဋ္ဌိသို့ အရောက်မှာ အာဟာရဇရုပ်ကို ဖြစ်စေသည် ” ဟု နှုတ်တက် မှတ်ခဲ့ပါ။

၉။ တတ္ထဟဒယ၊ ပေ၊ ကမ္မဇာနေဝ — ကမ္မဇာနေဝ၌ ဧဝဖြင့် စိတ္တဇဥတုဇ အာဟာရဇမရှိဟု ကန့်သည့်၊ ဤစကားအရ ဟဒယရုပ် ၁, ဣန္ဒြိယရုပ် ၈ အားဖြင့် ကေန် ကမ္မဇရုပ် ၉ ပါးရှိသည် ဟု မှတ်။

၁၀။ ဝိညတ္တိဒ္ဓယံစိတ္တဇမေဝ — ဤစကားအရ ကေန် စိတ္တဇရုပ် ၂ ဟု မှတ်ခဲ့ပါ။ ကမ္မဇ စိတ္တဇ ကေန်ရုပ်များကို ပေါင်း၍ ကေဇ (အကြောင်းတပါးကြောင့် ဖြစ်သော)ရုပ် ၁၁ ပါးဟုလည်း မှတ်သားခဲ့ပါ။

၁၁။ သဒ္ဓေါစိတ္တောတုဇော — စကားပြောသံ အသက်ရှူသံ စသည်သည် စိတ္တဇ သဒ္ဓ တည်း။ အပြင်ပ၌ မိုဗ်သံ လေသံ ခေါင်းလောင်းသံ

၁၂။ လဟုတာဒိတ္တယံ - လဟုတာစသော ရုပ် သုံးခုတို့၏ အပေါင်းသည်၊ ဥတုဗိက္ခာဟာရေဟိ - ဥတု ဗိတ် အာဟာရ တို့ကြောင့်၊ သန္တောတိ-ဖြစ်၏။

၁၃။ အဓိနိဗ္ဗောဂဂ ဂူပါနိဝေဝ - အဓိနိဗ္ဗောဂရုပ် ရှစ်ခုတို့ သည်၎င်း၊ အာကာသဓာတုစ - အာကာသဓာတ်သည်၎င်း၊ စတုဟိ-လေးပါးသော အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ သန္တုတာနိ- ဖြစ်ကုန်၏။

ဓာတ်သီချင်းသံနှင့် ဝမ်းတွင်း၌ လေသံတို့ကား ဥတုကြောင့် ဖြစ်သော ဥတုစ သဒ္ဓတည်း။ ဤသို့လျှင် သဒ္ဓရုပ်သည် ဗိတ် ဥတု ၂ ပါးကြောင့် ထိုက်သည်အား လျော်စွာ ဖြစ်၏။ ဤစကားအရ ဒွိစ (အကြောင်း ၂ ပါးကြောင့် ဖြစ်သော) ရုပ် ၁ ပါးဟု မှတ်ခဲ့ပါ။

၁၂။ လဟုတာဒိတ္တယံ၊ ပေ၊ သန္တောတိ-ဥတု သာယာသည့်အခါ၊ ဗိတ်ကြည်လင်သည့်အခါ၊ အစာ အာဟာရ မျှတသည့် အခါတို့၌ ရုပ်ခန္ဓာ၏ ပေါ့ပါးမှု (လဟုတာ)၊ နူးညံ့မှု (မုခုတာ)၊ ထိုထို အမှုကိစ္စတို့၌ ကောင်းမွန် ခံ့ညားမှု (ကမ္မညတာ) ရုပ်များသည် ဖြစ်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် လဟုတာ စသော ရုပ် ၃ ပါးသည် ဥတု ဗိတ် အာဟာရ တို့တွင် တပါးပါးကြောင့် ထိုက်သလိုဖြစ်၏။ ဤစကားအရ တိစရုပ် ၃ ပါးဟု မှတ်ခဲ့ပါ။

၁၃။ အဓိနိဗ္ဗောဂဂ၊ ပေ၊ သန္တုတာနိ - အဓိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈ ပါး သည် အကြောင်း လေးပါးကြောင့် ထိုက်သလို ဖြစ်၏။ အာကာသဓာတ် ဟူသည်လည်း၊ ရုပ်ကလောင် ၂ ခု ပေါင်းစပ် မိလျှင် အလိုလို ပါလာသော “အကြား” တည်း။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဇကလောင် ၂ ခုကြား (အာကာသ) ကို ကမ္မဇ အာကာသဓာတ်၊ ဗိက္ခဇ ကလောင် ၂ ခု ကြားကို ဗိက္ခဇ အာကာသ ဓာတ် စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ရလေသည်။ ဤ စကားအရ စတုစရုပ် ၉ ပါးဟု မှတ်သားခဲ့ပါ။

၁၄။ လက္ခဏဂူပါနိ-လက္ခဏ ရုပ်တို့သည်၊ ကုတောဝိ- မည်သည့် အကြောင်းကြောင့်မျှ၊ နုဇာယန္တိ-မဖြစ်ကုန်။

သင်္ခတ အဋ္ဌာရသ - တဆွဲရှစ်ပါးသော ရုပ်တို့၎င်း၊ ပန္နရသ- တဆွဲ ငါးပါးသော ရုပ်တို့၎င်း၊ တေရသ - တဆွဲ သုံးပါးသော ရုပ်တို့၎င်း၊ ဗ္ဗါဒသစ - တဆွဲ နှစ်ပါးသော ရုပ်တို့ ၎င်း၊ ဣတိ-ဤတို့၊ ယထာက္ကမံ-အစဉ်အားလျော်စွာ၊ [“အကြင် အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း” ဟုလည်း ဆိုနိုင်၏။] ကမ္မဗိက္ခော-တု ကာဟာရဇာနိ - ကမ္မဇ ဗိက္ခဇ ဥတုစ အာဟာရဇာ ရုပ်တို့ သည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

၁၄။ လက္ခဏဂူပါနိ၊ ပေ၊ ဇာယန္တိ-လက္ခဏရုပ် ၄ ပါးကို မည် သည့် အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သည် ဟု မဆိုသင့်။ [အကြောင်းမှာ ဂါထာ၌ ထင်ရှားလတ်၊] ဤစကားအရ နုကုတောဝိသမုဋ္ဌာန် (ဘယ်အကြောင်း ကြောင့်မျှ မဖြစ်သော) ရုပ် ၄ ပါးဟု မှတ်သားခဲ့ပါ။

သင်္ခတဂါထာ။ ။ အဋ္ဌာရသ၊ ပေ၊ ယထာက္ကမံ-ကား ကမ္မဇရုပ် စသည်ကို အကျဉ်းချုပ် ရေတွက်ပြသော သင်္ခတဂါထာတည်း။ ယထာက္ကမံ အရ ကမ္မဇရုပ် အဋ္ဌာရသ၊ ဗိက္ခဇရုပ် ပန္နရသ၊ ဥတုစရုပ် တေရသ၊ အာဟာ ရဇရုပ် ဒွါဒသ ဟု သိလေ။

ကမ္မဇရုပ် ၁၈ ကား - ဧကန် ကမ္မဇရုပ် ၉ နှင့် အဓိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈ , အာကာသဓာတ်တည်း။ [နောက် ၉ ပါးကို အနုဇာနိ ကမ္မဇရုပ်များ ဟုလည်း ခေါ်နိုင်၏။ စုဏ္ဏိယကို မြန်ကြည့်။]

ဗိက္ခဇရုပ် ၁၅ ကား-ဗိညတ် ၂, သဒ္ဓ ၁, လဟုတာဒိ ၃, အဓိနိဗ္ဗောဂနှင့် အာကာသဓာတ် ၁ တည်း။

လက္ခဏာရုပ်တို့ နက္ခတ်စိသမုဋ္ဌာန် ဟိ-အကြောင်းကိုပြဉ္စားအံ့၊ လက္ခဏာ နိ-လက္ခဏာရုပ် တို့သည်၊ ဧကဝလံ- သက်သက်၊ဇာယမာနာဒိဗ္ဗပါနံ-ဖြစ်ဆဲ အစရှိသော ရုပ်ကလာပ်တို့၏၊ သဘာဝတ္တာ-သဘောတံထွာ ဓမ္မတာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကဟိမိ - ဘယ် အကြောင်းတို့ ကြောင့်မျှ၊ နုဇာယန္တိ - မဖြစ်ကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပကာသိတံ- ပြကပ်၏။

ဥတုဇရုပ် ၁၃ ကား-ယခင် ၁၄ တွင် ဝိညတ် ၂ ကို နှုတ်။
 အာဟာရဇရုပ် ၁၂ ကား-ယခင် ၁၃ တွင် သဒ္ဓရုပ်ကို ထပ်၍ နှုတ်။
 ဇာယမာနာဒိဗ္ဗပါနံ သဘာဝတ္တာ -ဤ ပါဠိကား လက္ခဏာရုပ် ၄ ခု တို့ “ နက္ခတ်စိသမုဋ္ဌာန် ” မည်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသော ပါဠိတည်း၊ “ လက္ခဏာရုပ်တို့သည် ဖြစ်ဆဲ ရင့်ဆဲ ရုပ်တို့၏ ဓမ္မတာ ဖြစ်သောကြောင့် မည်သည့် အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သည် ဟု မဆိုနိုင် ” ဟုလို၊ ဇာယမာန = ဖြစ်ဆဲရုပ်(ဥပါဒ်ဆဲရုပ်)၊ ဇာယမာနာဒိဗ္ဗ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် တည်ဆဲရုပ်(ဒြိရုပ်)၊ ပျက်ဆဲရုပ် (ဘင်ရုပ်) ကို ယူ။

သဘာဝတ္တာ - လက္ခဏာရုပ်တို့ ဟူသည် ဥပစယ သန္တတိ ဇရတာ အနိစ္စတာတို့တည်း၊ ဖြစ်ခြင်း (ဥပစယ-သန္တတိ)လက္ခဏာသည် ဖြစ်ဆဲရုပ်၏ သဘောတံထွာ ဓမ္မတာပင်တည်း၊ ရင့်ခြင်း(ဇရတာ)လက္ခဏာသည် တည်ဆဲ ရုပ်၏ သဘောတံထွာ ဓမ္မတာပင်တည်း၊ ပျက်ခြင်း (အနိစ္စတာ) လက္ခဏာ သည် ပျက်ဆဲရုပ်၏ ဓမ္မတာပင်တည်း။

မုံ့လုံးကို ဝယ်စားသည့်အခါ အတွင်းမှာပါသော ထန်းလျက် အတွက် သီးခြား အဘိုးပေးဘွယ် မရှိသကဲ့သို့၊ ဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားတို့က ဆိုင်ရာ

အယံ-ဤသည်ကား၊ ဇက္က - ရူပ ပရိစ္ဆေဒဗ္ဗိ၊ ရူပသမုဋ္ဌာန နုယော-ရူပသမုဋ္ဌာန်နည်းတည်း။

ရုပ်ကိုစီမံလိုက်သည့်အခါ ဤဖြစ်ခြင်း ရင့်ခြင်း ပျက်ခြင်းဟူသောလက္ခဏာမှာ သဘောတံထွာ ဓမ္မတာအလိုက်ပါလာတော့၏၊တသီးတခြား ပြုစီမံနေဘွယ် မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ဤလက္ခဏာရုပ် ၄ ပါးကို “ မည်သည့် အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သည် ” ဟု မဆိုနိုင်-ဟုလို။

[အဋ္ဌကထာကြီးများ၌ ဥပစယ နှင့် သန္တတိကို ပရိယာယ် အားဖြင့် ရုပ်လေးမျိုး၌ သွင်းသောနည်းလည်း ရှိသေး၏၊ ထိုနည်းကိုလိုက်၍ မာတိကာ အကောက်များ၌ အဋ္ဌာရသ စသော သင်္ချာတွင် ဥပစယနှင့် သန္တတိ သွင်း ပြီးလျှင် ကမ္မဇရုပ် ဝိသ (၂၀) , စိတ္တဇရုပ် သတ္တရသ (၁၇) , ဥတုဇရုပ် ပန္နရသ (၁၅) , အာဟာရဇရုပ် စုဒ္ဓသ (၁၄) ဟု ဆိုထားသည်ကိုလည်း သတိပြုခဲ့ပါ။]

လေ့ကျင့်ခန်း ပေးခွန်းများ

- က။ ဥတုသည် ရုပ် ၂၀ ပါးတွင် အဘယ်ရုပ်နည်း၊ အဘယ်ဇက္ကန္တ ရုပ်ကို ဖြစ်စေသနည်း။
- ခ။ အာဟာရဟူသည် ဘယ်အရာကို ခေါ်သနည်း၊ အဘယ်ဇက္ကန္တ ရုပ်ကို ဖြစ်စေသနည်း။
- ဂ။ အသက်ရှိသော သတ္တဝါတို့၌ ကမ္မဇ စသော ရုပ် ၄ မျိုးတွင် အဘယ် ရုပ်များရှိ၍၊ သစ်မင် တော တောင် စသော သက်မဲ့ ဝတ္ထု၌ အဘယ် ရုပ်များ ရှိသနည်း။
- ဃ။ ဧကန် ကမ္မဇရုပ် မည်မျှနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်တောက်၍ ရေတွက်ပါ။

- ၉။ ကေန်စိတ္တဇရုပ် မည်မျှနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ၁၀။ ကေဇရုပ် မည်မျှနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ၁၁။ ဒွိဇရုပ် မည်မျှနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ၁၂။ တိဇရုပ် မည်မျှနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ၁၃။ စတုဇရုပ် မည်မျှနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ၁၄။ နက္ခတောစိ သမုဋ္ဌာန်ရုပ် မည်မျှနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ၁၅။ သင်္ဂြိုဟ်အဆိုအားဖြင့် ကမ္မဇရုပ် ၁၀ ပါး၊ ပရိယာယ်အားဖြင့် ၂၀ ကို သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- ၁၆။ စိတ္တဇရုပ် ၁၅ ပါး၊ ပရိယာယ် အားဖြင့် ၁၇ ပါးကို သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- ၁၇။ ဥတုဇရုပ် ၁၃ ပါး၊ ပရိယာယ်အားဖြင့် ၁၅ ပါးကို ရေးတွက်ပါ။
- ၁၈။ အာဟာရဇရုပ် ၁၂ ပါး၊ ပရိယာယ်အားဖြင့် ၁၄ ပါးကို သရုပ်ရေးတွက် ပြပါ။
- ၁၉။ ဇာယမာနာဒိဇရုပ်ပါနဲ့ စသော ဂါထာကို အနက်ပေးပါ။
- ၂၀။ အဘယ်ကြောင့် လက္ခဏာရုပ် တို့သည် မည်သည့် အကြောင်းကြောင့်မျှ မဖြစ်ကုန်သနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ဟိတ်ပါဋ်ကို ထောက်ပြပါ။

ရူပသမုဋ္ဌာန်ခဏ်း
ငြီး၏။

၂။ ဣပ္ပါဒါ-တူသောဖြစ်ခြင်း ရှိကုန်သည် ၎င်း၊
 ၃။ ဣနိရောဓာ-တူသောချုပ်ခြင်း ရှိကုန်သည် ၎င်း၊
 ၄။ ဣနိဿယာ - တူသော မှီရာ မဟာဘုတ် ရှိကုန်သည် ၎င်း၊
 ၅။ ဣတ္ထာ - ဖြစ်ကုန်၍၊ သဟဂုတ္တိနော - အတူတကွ ဖြစ်ခြင်း

၁။ ရူပကလာပ။ ။ကလာပသဒ္ဓါသည် “အပေါင်း အဖွဲ့အစည်း” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် အတူတကွ ဖြစ်ဘက်ရုပ်များကို ပေါင်းစပ် ဖွဲ့စည်း၍ မြေရာ အခဏ်းကို ရူပကလာပခဏ်း ဟု ခေါ်သည်။ ရုပ်များ ဖြစ်သည့်အခါ တခုချင်းခွဲ၍ ဖြစ်သည်မဟုတ်။ ဆိုင်ရာရုပ်နှင့် ပူးပေါင်းတွဲဘက် ရှိသာ ဖြစ်လေ့ ပျက်လေ့ ရှိကြသည်။

၂။ ဣပ္ပါဒါ-တူသော ဖြစ်ခြင်းရှိသည် “တကလောင်ထည်း၌ ပါဝင်သော ရုပ်များသည် တခုတစ်လျှင် အခြားတွဲဘက်များလည်း တပြိုင်နက် ဖြစ်ကြ ရသည်” ဟုလို။

၃။ ဣနိရောဓာ-တူသော ချုပ်ခြင်းလည်း ရှိကြသည်။ “ရုပ်တခုကချုပ်လျှင် အခြားတွဲဘက် ကလောင်တူရုပ်များလည်း ချုပ်ကြရသည်” ဟုလို။

၄။ ဣနိဿယ - တူသော မှီရာရှိကြသည်။ ရုပ်ကလောင်တခု၌ ပါဝင်သော ဥပါဒါရုပ်တို့သည် မဟာဘုတ် ၄ ပါးကိုချည်း ရှိကြရသည်။ မဟာဘုတ်များ လည်း အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ရှိကြသည်။ ဤသို့ တကွဖြစ်ဘက် ဟူသမျှ တူသော မှီရာမဟာဘုတ် ရှိကြသည် ဟုလို။

အတူဖြစ်ခြင်း—အတူချုပ်ခြင်း—တူသော မှီရာရှိခြင်းသည် သဟဂုတ္တိ (အတူတကွ တွဲဘက်၍ ဖြစ်နိုင်တို့ရာ) အင်္ဂါ ၃ ပါးတည်း။ သဟဂုတ္တိနှင့် ကလာပသဒ္ဓါသည် အဓိပ္ပာယ်တူသောကြောင့် ယခင် ၃ ပါးကို ကလောင်၏ အင်္ဂါဟူ၍လည်း ဆိုကြ၏။ [အချို့ကား သဟဂုတ္တိကို ကလောင်၏ အင်္ဂါ ၁ ပါး ဟု ဆိုလိုကြ၏၊ သင့် မသင့်ကို ဘာသာဋီကာ၌ စိစစ်ထားသည်။]

ရှိသော ရုပ်အပေါင်းတို့သည်၊ ဧကဝိသတိ - နှစ်ဆဲ့တစ်စည်း
သော၊ ရူပကလာပါနာမ-ရုပ်ကလာပ်တို့ မည်၏။

ကမ္မဇကလာပ် ၂။ တက္က-ထို ၂၁ စည်းသော ရုပ်ကလာပ်
တို့တွင်၊ ဇိဝိတံ-ဇိဝိတရုပ်၎င်း၊ အဝိနိဗ္ဗောဂ
ရူပဉ္စ-အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ရှစ်ပါး၎င်း၊ စက္ခုနာ-စက္ခုပသာဒနှင့်၊
သဟ-တက္က ဖြစ်သည်ရှိသော်၊ စက္ခုဒသကံတိ-စက္ခုဒသက
ဟူ၍ ပဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

တထာ-ထို အကျ သောတာဒိဟိ - သောတပသာဒ အစ
ရှိသောရုပ်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တက္ကဖြစ်သည်ရှိသော်၊ သောတဒသ
ကံ-သောတဒသက ဟူ၍၎င်း၊ ဗာနဒသကံ-ဗာနဒသကဟူ
၍၎င်း၊ ဇိဝိဒသကံ - ဇိဝိဒသကဟူ၍၎င်း၊ ကာယဒသကံ-
ကာယဒသက ဟူ၍၎င်း၊ ဣတ္ထိဘာဝဒသကံ-ဣတ္ထိဘာဝဒသ
က ဟူ၍၎င်း၊ ပုန္ဒြာဝဒသကံ-ပုန္ဒြာဝဒသကဟူ၍၎င်း၊ ဝတ္ထု
ဒသကံတိစ-ဝတ္ထုဒသက ဟူ၍၎င်း၊ ယထာက္ကမံ - အစဉ်အား
လျော်စွာ၊ ယောဇေတဗ္ဗံ-ယှဉ်စေအပ်၏။

၂။ ကမ္မဇကလာပ်။ ။ တက္ကဇိဝိတံ၊ ပေ၊ ပဝုစ္စတိ- [ဒသက၊ ဒသ=
ဆယ်ခု+က = အပေါင်း။] ရုပ်ဆယ်ခုတို့၏ အပေါင်းကို “ ဒသက ” ဟု
ခေါ်၏။ ဇိဝိတရုပ် ၁, အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈, စက္ခုပသာဒ ၁, ဤ ၁၀ ပါးကို
“ စက္ခုဒသက ကလာပ် ” ဟု ခေါ်သည်။ စက္ခုပသာဒရုပ်ဖြင့် မှတ်သား အပ်
သော ရုပ် ဆယ်ခုအပေါင်း” ဟုလျှောက်။

တထာသောတာဒိဟိ၊ ပေ၊ ယောဇေတဗ္ဗံ - သောတာဒိဟိ၌ အာဒိ
သဒ္ဓါဖြင့် ဗာနပသာဒ ဇိဝိပသာဒ ကာယပသာဒ ဣတ္ထိဘာဝ ပုရိသဘာဝ

အဝိနိဗ္ဗောဂရူပမေဝ-အဝိနိဗ္ဗောဂ ရုပ်ရှစ်ပါးကိုပင်၊ ဇိဝိ
တေန-ဇိဝိတရုပ်နှင့်၊ သဟ-တက္ကဖြစ်သည်ရှိသော်၊ ဇိဝိတနဝ
ကံတိ-ဇိဝိတနဝက ဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ ဣမေနဝ-ဤ ဇ
စည်းတို့သည်၊ ကမ္မသမုဋ္ဌာနကလာပါ-ကံကြောင့် ဖြစ်သော
ရုပ်ကလာပ်တို့တည်း။

ဒိက္ခဇကလာပ် ၃။ ပန - အဘို့ တပါးကား၊ အဝိနိဗ္ဗောဂ
ရူပံ - အဝိနိဗ္ဗောဂ ရုပ် ရှစ်ပါးသည်၊ သုဒ္ဓ
ဋ္ဌကံ-သုဒ္ဓဋ္ဌကမည်၏။ တဒေဝ-ထိုအဝိနိဗ္ဗောဂ ရုပ်သည်ပင်၊
ကာယဝိညက္ကိယာ-ကာယဝိညက်နှင့်၊ သဟ-တက္က ဖြစ်သည်

ဟေယဝတ္ထုရုပ် ဟူသော ကေန် ကမ္မဇရုပ်များကို ယူ၊ “ယထာက္ကမံ ယောဇေ
တဗ္ဗံ” အရ ဇိဝိတရုပ် ၁, အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈ ၌ သောတပသာဒ သွင်းလျှင်
သောတဒသက ကလာပ်ဖြစ်၏။ ဗာနပသာဒသွင်းလျှင် ဗာနဒသက ကလာပ်
ဖြစ်၏။ စသည်ဖြင့် သိနိုင်လေ့ပြီ။ ဟေယဝတ္ထု သွင်းလျှင် ဝတ္ထုဒသကကလာပ်
ဖြစ်၏။

အဝိနိဗ္ဗောဂ၊ ပေ၊ ကလာပါ-အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ် ၈, ဇိဝိတရုပ် ၁,
ဤ ရုပ် ၉ ပါးအပေါင်းကို “ဇိဝိတနဝက” ကလာပ် ဟု ခေါ်၏။ စက္ခုဒသက
ကလာပ်မှစ၍ ဤ ဇိဝိတနဝက ကလာပ်တိုင်အောင် ကမ္မဇကလာပ် ၉ စည်း
ဟူ၍ မှတ်၊ ဤ ကမ္မဇကလာပ်ကို စဉ်းစားကြည့်လျှင် ရူပသမုဋ္ဌာန်ခင်း၌ ပြခဲ့
သော ကေန်ကမ္မဇရုပ် ၉ ပါးကို တခုစီ ခွဲခြား၍ အနေကန် ဖြစ်သော အဝိ
နိဗ္ဗောဂရုပ် ၈ ပါးနှင့် ဇိဝိတပါ တွဲဘက်ပြုကြောင်း သိသာ၏။ နေဝံနေဝံ
ကလာပ် များ၌လည်း ကေန် ဝိတ္ထုဇရုပ် စသည်ကို အဝိနိဗ္ဗောဂ ရုပ်များနှင့်
တွဲဘက်၍ ပြုလေ့တုံး။

ရှိသော်၊ ကာယဝိညတ္တိနဝကံ - ကာယဝိညတ္တိနဝက မည်၏။ ဝစီဝိညတ္တိသဒ္ဓေဟိ-ဝစီဝိညတ်သဒ္ဓရုပ် နှစ်မျိုးတို့နှင့်၊ သဟ-တက္ခဖြစ်သည်ရှိသော်၊ ဝစီဝိညတ္တိဒသကံ-ဝစီဝိညတ္တိဒသက မည်၏။ လဟုတာဒီဟိ - လဟုတာ အစရှိသော ရုပ် သုံးပါး တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ - တက္ခ ဖြစ်သည် ရှိသော်၊ လဟုတာဒေကာ ဒသကံ - လဟုတာဒီ ဇေကာဒသက မည်၏။ ကာယဝိညတ္တိ လဟုတာဒီဟိ - ကာယဝိညတ် လဟုတာ အစရှိသော ရုပ် သုံးပါးတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ - တက္ခ ဖြစ်သည်ရှိသော်၊ ကာယဝိညတ္တိ လဟုတာဒီ န္ဓါသကံ - ကာယဝိညတ္တိ လဟုတာဒီ န္ဓါဒသက မည်၏။ ဝစီဝိညတ္တိ သဒ္ဓ လဟုတာဒီဟိ - ဝစီဝိညတ် သဒ္ဓ လဟုတာ စသော ရုပ် သုံးပါးတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ - တက္ခ ဖြစ်သည် ရှိသော်၊ ဝစီဝိညတ္တိသဒ္ဓလဟုတာဒီတေရသကံစ-ဝစီဝိညတ္တိ သဒ္ဓလဟုတာဒီ တေရသကလည်း မည်၏။ ဣတိဆ-ဤ ခြေံ စည်းတို့ကား၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနကလာပါ-စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ်တို့တည်း။

၃။ စိတ္တဇကလာပ်။ ။ အဝိနိဇ္ဈာဝ ပေ၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနကလာပါ-ကား စိတ္တဇကလာပ် ၆ စည်းကို ပြသော စကားရပ်တည်း။ အဝိနိဇ္ဈာဝရုပ် ဝ ပါးကို သုဒ္ဓဋ္ဌကကလာပ်ဟု ခေါ်၏။ [သုဒ္ဓ+အဋ္ဌက။ သုဒ္ဓ-ဆိုလတုံသော ဝိညတ်စသည့်တို့နှင့် မရောယှက်၍ သက်သက်သန့်သန့် ဖြစ်သော+အဋ္ဌက= ရုပ် ရှစ်ခု အပေါင်း။

ယခင် ဝ ပါး၌ ကာယဝိညတ် ထည့်လျှင် ကာယဝိညတ္တိနဝက ကလာပ် ဖြစ်၏။ ကာယဝိညတ်ဖြင့် မှတ်အပ်သော ရုပ် ၉ ပါး အပေါင်း ဟုလို့၊ ယခင်

၃။ သုဒ္ဓဋ္ဌကံ - သုဒ္ဓဋ္ဌကရင်း၊ သဒ္ဓနဝကံ - သဒ္ဓနဝကရင်း၊ လဟုတာဒေကာဒသကံ - လဟုတာဒီ ဇေကာဒသကရင်း၊ သဒ္ဓလဟုတာဒီဒသကံစ- သဒ္ဓလဟုတာဒီဒသကရင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စက္ကာရော-လေး စည်းတို့သည်၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနကလာပါ-ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ်တို့တည်း။

၅။ သုဒ္ဓဋ္ဌကံ - သုဒ္ဓဋ္ဌကရင်း၊ လဟုတာ ဒေကာဒသကံစ - လဟုတာဒီဇေကာဒသ ကရင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒွေ-နှစ်စည်းတို့သည်၊ အာဟာရသမုဋ္ဌာန ကလာပါ-အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ်တို့တည်း။

ရှစ်ပါးတွင် ဝစီဝိညတ်နှင့် သဒ္ဓ ထည့်က ဝစီဝိညတ္တိဒသက ကလာပ်ဖြစ်၏။ ဤသို့သည်ဖြင့် အဝိနိဇ္ဈာဝရုပ် ဝ ပါးကို စိတ္တဇကလာပ်တိုင်းမှာ အရင်းခံ အဖြစ်ဖြင့် ထည့်သွင်းလေ။ [ဤ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ စိတ္တဇကလာပ် ၆ စည်းသာ လာသော်လည်း အဋ္ဌကထာကြီးများ အလိုအားဖြင့် ဝ စည်း ရထိုက်ကြောင်း ဘာသာဗုဒ္ဓကဏ္ဍ ဆိုထားသည်။]

၄။ ဥတုဇကလာပ်။ ။ သုဒ္ဓဋ္ဌကံ ပေ၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနကလာပါ-ကား ဥတုဇကလာပ် ၄ စည်းကို ပြသော စကားရပ်တည်း။ စိတ္တဇကလာပ်၌ ဆိုခဲ့ သည့်အတိုင်း အဝိနိဇ္ဈာဝရုပ် ဝ ခုကို သုဒ္ဓဋ္ဌက ကလာပ် , ထို ဝ ခုတွင် သဒ္ဓထည့်၍ သဒ္ဓနဝက ကလာပ်, ထို ဝ ခုတွင် လဟုတာ မုဋ္ဌာနကမ္မညတာ သည့်၍ လဟုတာဒီဒေကာဒသက ကလာပ်, ၎င်း ၁၁ တွင် သဒ္ဓ ထည့်၍ သဒ္ဓ လဟုတာဒီဒသက ကလာပ် ဟု ဆိုသည်။

၅။ အာဟာရဇကလာပ်။ ။ သုဒ္ဓဋ္ဌကံ ပေ၊ အာဟာရသမုဋ္ဌာန ကလာပါ - ကား အာဟာရဇကလာပ် ၂ စည်းကို ပြသော စကားတည်း။

အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓကလာပ် ၆။ တတ္ထ - ထို နှစ်ဆဲ့တစ်စည်းသော ရုပ်ကလာပ်တို့တွင် သုဒ္ဓဋ္ဌကံ-သုဒ္ဓဋ္ဌကရင်း၊ သဒ္ဓနဝကံစ-သဒ္ဓနဝကရင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ နွေ-နှစ်စည်း ကုန်သော၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနကလာပါ - ဥတုကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ်တို့ကို၊ ဗဟိဒ္ဓါပိ-ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌လည်း၊ လက္ခန္ဓိ-ရအပ်ကုန်၏။

ကလာပ် ၉ နှစ်ကို ဥတုဇကလာပ်အတိုင်း သိနိုင်လောက်ပြီ။ ဤသို့လျှင် ကမ္မဇကလာပ် ၉ စည်း၊ စိတ္တဇကလာပ် ၆၊ ဥတုဇကလာပ် ၄၊ အာဟာရဇကလာပ် ၂ စည်းအားဖြင့် ရုပ်ကလာပ် ၂၁ စည်း ဖြစ်သည်။

၆။ **အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓကလာပ် အခွဲ။** ။ တတ္ထသုဒ္ဓဋ္ဌကံ။ ပေ၊ အဇ္ဈတ္တမေဝ - ကား အဇ္ဈတ္တသန္တာန် ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ ရထိုက်သော ရုပ်ကလာပ်ကို ခွဲခြားပြသော စကားတည်း။ ဥတုဇကလာပ် ၄ စည်း ရှိသည့်အနက် သုဒ္ဓဋ္ဌကကလာပ်နှင့် သဒ္ဓနဝကကလာပ်ကို ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌လည်း ရကောင်း၏။ ဗဟိဒ္ဓဆိုသည်ကား ခန္ဓာကိုယ်မှ ပြင်ပ အဝိညာဏက (သက်မဲ့) ဖြစ်သော သစ်ပင်တော တောင် စသည်ကို ဆိုသည်။

ထို့ကြောင့် သစ်ပင် တော တောင် မြေရေ လေ မီး အိမ် စသည်၌ ရှိသမျှ ရုပ်တို့သည် ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော သုဒ္ဓဋ္ဌကကလာပ် (အဝိနိဗ္ဗေဒဝရုပ်ဂပါး) ချည်းသာ၊ အလောင်းကောင်များ၌လည်း ဤဥတုဇသုဒ္ဓဋ္ဌကကလာပ် ၁ စည်းသာ ရှိသည်။ ထို သစ်ပင် စသည်တို့၌ လေခတ်၍ သော်၎င်း၊ အချင်းချင်း ကြိတ်မိခတ်မိ၍ သော်၎င်း၊ တမင် တီးခေါက်၍ သော်၎င်း၊ အသံထွက်ပေါ်လာသည့် အခါ၌ ဖြစ်သမျှ ရုပ်အပေါင်းသည် ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော သဒ္ဓနဝက ကလာပ်များတည်း။

ပန - အတို့ တပါးကား၊ အဝသေသာ - ဥတုဇကလာပ် နှစ်စည်းမှကြွင်းကုန်သော၊ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံသောကလာပ်တို့သည်လည်း၊ အဇ္ဈတ္တမေဝ-အဇ္ဈတ္တတို့ချည်းသာတည်း၊ ဣတိ-ဤတွင် ပြီး၏။ [“အဇ္ဈတ္တိကာယေဝါတိ ” ဟု ရှိလျှင်လည်း ကောင်း၏။]

သင်္ဂဟ ကမ္မဗိက္ခောတုကာဟာရသမုဋ္ဌာနာ-ကမ္မ သမုဋ္ဌာန် စိတ္တသမုဋ္ဌာန် ဥတုသမုဋ္ဌာန် အာဟာရသမုဋ္ဌာန် ဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ်တို့သည်၊ ယထာက္ကမံ-အစဉ်အားလျော်စွာ၊ နဝ-ကိုးစည်းတို့သည်၎င်း၊ ဆ - ခြေစည်းတို့သည်၎င်း၊ စတုရော-လေးစည်းတို့သည်၎င်း၊ ခွေ-နှစ်စည်းတို့သည်၎င်း။

ဗဟိဒ္ဓါပိ လက္ခန္ဓိ - ပိသဒ္ဓါဖြင့် အဇ္ဈတ္တကို ဆည်းသည်။ ထို ဥတုဇရုပ်ကလာပ် ၂ စည်းကို အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌လည်း ရကောင်း၏ ဟုလို။ [သက်ရှိသတ္တဝါဟူသမျှကို အဇ္ဈတ္တသန္တာန် ဟု ဆိုသည်။]

အဝသေသာ၊ ပေ၊ အဇ္ဈတ္တမေဝ - ယခင်ဥတုဇကလာပ် ၂ စည်းမှ ကြွင်းသော ၁၉ စည်းတို့ကား အဇ္ဈတ္တ၌သာ ရကောင်း၏။ ထို့ကြောင့် ဗဟိဒ္ဓါပိအရ ဆည်းအပ်သော ဥတုဇကလာပ် ၂ စည်း၊ ဤ၌ ဆိုအပ်သော ကလာပ် ၁၉ စည်း၊ ပေါင်း ကလာပ် ၂၁ စည်းလုံး အဇ္ဈတ္တ သန္တာန်၌ ထိုက်သည်အား လျော်စွာ ရနိုင်သည်။ [အဇ္ဈတ္တမေဝ (အဇ္ဈတ္တိကာယေဝ) ၌ ဝေဖြင့် ဗဟိဒ္ဓ၌ မရကောင်း ဟု ကန့်ကွက်သည်။]

သင်္ဂဟဂါဏာ။ ။ ကမ္မသမုဋ္ဌာနာ-ဟူသည့်နှင့် ကမ္မဇဟူသည့်မှာ အနက် တူပင်တည်း။ ကမ္မဇကလာပ် ၉ စည်း စသည်တို့၏ သရုပ်ကို အကျယ် ပါဠိကြည့်၍ ကြေညွှန်အောင် ရေတွက်ပါ။

ဟောကြားခြင်းဖြစ်သည်။ ဣတိ-ဤသို့၊ ကလာပါ - ရုပ်ကလာပ်တို့သည်၊ ဧကဝိသတ်-နှစ်ဆူတစ်စည်းတည်း။

အာကာသံ - အာကာသ ခေတ်ကို ၎င်း၊ လက္ခဏာနိဗ္ဗ - လက္ခဏာရုပ်တို့ကို၎င်း၊ ကလာပါနံ - ရုပ်ကလာပ် တို့၏၊ ပရိစ္ဆေဒ လက္ခဏာက္ခာ-အပိုင်းအခြား၊ အမှတ်အသားတို့၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကလာပင်္ဂီ-ဣတိ - ကလာပ်၏ အစိတ်အပိုင်း ဟူ၍၊ ဝိစက္ခဏာ - ပညာရှိတို့သည်၊ နုအာဟု-မဆိုကြကုန်။

အယံ-ဤသည်ကား၊ ဧတ္ထ - ဤ ရူပ ပရိစ္ဆေဒနွဲ့၊ ကလာပယောဇနာ-ကလာပ်တို့ကို ယှဉ်စပ် (ဖွဲ့ပြ) ခြင်းတည်း။

ကလာပါနံ၊ ပေ၊ လက္ခဏာနိဗ္ဗ-ကလာပ်ခွဲစည်းခင်း၌ ရုပ် ၂၀ တွင် အာကာသခေတ်နှင့် လက္ခဏာရုပ် ၄ ပါး မပါဝင်ခဲ့ချေ။ ဤ ဂါထာကား ထိုအာကာသခေတ် လက္ခဏာရုပ်တို့ ကလာပ် အစိတ်အပိုင်းမှာ မပါဝင်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသော ဂါထာတည်း။

ပရိစ္ဆေဒလက္ခဏတ္တာ - ဤ ပါဠိ၌ ပရိစ္ဆေဒကား အာကာသခေတ်အတွက် ပြသော အကြောင်းတည်း။ လက္ခဏကား လက္ခဏာရုပ်များအတွက် ပြသော အကြောင်းတည်း။ အာကာသခေတ်သည် ကလာပ်တို့၏ အပိုင်းအခြားသာ ဖြစ်၏။ ရုပ်ကလာပ် ၂ ခုစပ်လျှင် အာကာသခေတ် (အကြား) အလိုလို ပါလာ၏။ ထို့ကြောင့် အာကာသခေတ်သည် ကလာပ် ခွဲစည်းရာ၌ ကလာပ်၏ အစိတ်အပိုင်း မဖြစ်နိုင်။ “ကလာပ်၏ ပြင်ဘက်က” ဟူလို။

လက္ခဏာရုပ်လည်း ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း ရင့်ခြင်း ပျက်ခြင်းဟူသော အမှတ်အသား များသာ ဖြစ်၏။ လူတယောက်၏ မွေးဖွားခြင်း ကြီးရင့်ခြင်း စုတေခြင်း ဟူရာ၌ မွေးဖွားမှု ကြီးရင့်မှု စုတေမှုသည် လူကောင်မဟုတ်၊ မွေးလာပြီ၊ ကြီးရင့်ပြီ၊ သေရှာပြီ ဟု လူတယောက်ကို မှတ်သား ပြောဆိုဆိုရာ

လက္ခဏာသာ ဖြစ်သကဲ့သို့ ထိုအတူ ဖြစ်ခြင်း ရင့်ခြင်း ပျက်ခြင်း ဟူသော ဥပစယ သန္တတိ ဇရတာ အနိစ္စတာလည်း ရုပ်စစ် မဟုတ်၊ ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အမှတ် လက္ခဏာသာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် လက္ခဏာရုပ် ၄ ပါးကိုလည်း ရုပ်ကလာပ်တွင်း၌ မသွင်းထိုက်၊ “ရုပ်ကလာပ် အထည်ကိုယ်မှာ အစိတ်အပိုင်း အင်္ဂါအဖြစ်ဖြင့် မပါဝင်နိုင်” ဟူလို။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ ကလာပ သဒ္ဓါသည် အဘယ်အနက်ကို ဟောသနည်း။
- ခ။ အဘယ်အခေါ်ကို ရူပကလာပခေါ်ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဂ။ ကမ္မဝိတ္တောတုကာဟာရ စသော ဂါထာကို အနက်ပေးပါ။
- ဃ။ ကမ္မဇကလာပ် ၉ စည်း သရုပ်ကို ရေတွက်ပါ။
- င။ ဝိတ္တဇကလာပ် ၆ စည်းသရုပ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ရေတွက်ပါ။
- စ။ အဘယ်ကြောင့် သုဒ္ဓန္တကလာပ် ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဆ။ ဥတုဇကလာပ် မည်မျှရှိသနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ရေတွက်ပါ။
- ဇ။ အာဟာရဇကလာပ် မည်မျှရှိသနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ရေတွက်ပါ။
- ဈ။ အဇ္ဈတ္တ သန္တာန်၌သာ ရထိုက်သောကလာပ် မည်မျှရှိသနည်း။
- ည။ ဗဟိဒ္ဓန္တ ရထိုက်သောကလာပ် မည်မျှရှိသနည်း။
- ဋ။ အဇ္ဈတ္တ၌ အားလုံး ကလာပ်ပေါင်း မည်မျှရထိုက်သနည်း။
- ဌ။ သစ်ပင် တော တောင် ဒိမ် စသည်နှင့် အလောင်းကောင် များ၌ ကလာပ်မည်မျှ ရထိုက်သနည်း။
- ဍ။ ကလာပါနံ ပရိစ္ဆေဒလက္ခဏတ္တာ စသော ဂါထာကို အနက်ပေးပါ။
- ဎ။ အဘယ်ကြောင့် အာကာသခေတ်နှင့် လက္ခဏာရုပ်တို့ကို ကလာပ်အင်္ဂါ၌ မသွင်းသနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ဟိတ်ပါဠိကို ထောက်ပါ။

၈။ ပပဝတ္တိက္ခမ ၁။ ပန-အတ္တိ တပါးကား၊ သဗ္ဗာနိဝိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘောနိ ဂူပါနိ - ဤရုပ်တို့ကို၊ ကာမလောက - ကာမဘုံ၌၊ ယထာရဟိ - ရထိုက်သည်အားလျော်စွာ အနုနာနိ - မယုတ်လျော့ကုန်သည် ဖြစ်၍၊ ပဝတ္တိယံ-ပဝတ္တိအခါ၌၊ ဥပသမ္ဘန္တိ-ရအပ်ကုန်၏။

၂။ ပဋိသန္ဓိယံပန - ပဋိသန္ဓေ အခါ၌ကား၊ သံသေဒဇာနဉ္စေဝ-သံသေဒဇ သတ္တဝါတို့၏ (သန္တာန်၌) ၎င်း၊ ဩပပါတိ ကာနဉ္စ-ဩပပါတိက သတ္တဝါတို့၏ (သန္တာန်၌) ၎င်း၊ ဥက္ကမ္ဘ

၈။ ပပဝတ္တိက္ခမ ။ [ပဝတ္တိ+ကမ။ ပဝတ္တိ=ဖြစ်ခြင်း (ပျက်ခြင်းပါ ယူ) +ကမ=အစဉ်] ရုပ်တို့၏ ဖြစ်ပုံပျက်ပုံ အစဉ်ကို ပြရာ အပိုင်းအခန်းကို “ရူပပဝတ္တိက္ခမ” ခေါ်ဟု ခေါ်သည်။

၁။ သဗ္ဗာနိဝိ၊ ပေ၊ ဥပသမ္ဘန္တိ-ကာမဘုံ၌ ရုပ် ၂၀ ပါးလုံး (အယုတ်အလျော့ မရှိ) ပဝတ္တိအခါဝယ် ထိုက်သလို ရကြ၏။ အမ ဖြစ်လျှင် ပုရိသဘာဝ ရုပ် မရ-အထီး ဖြစ်လျှင် ဣတ္ထိဘာဝရုပ် မရသောကြောင့်၎င်း၊ စက္ခု သောတ စသည် ချို့သူတို့၌ တချို့ရုပ်များ မရသောကြောင့်၎င်း၊ “ယထာရဟိ” ဟု ဆိုသည်။

အနုနာနိ - ထိုသို့ ပုဂ္ဂိုလ်အလိုက် အချို့ရုပ်များ ရေထိုက်သော်လည်း ကာမဘုံ တခုလုံး အတွက်ကား ရုပ် ၂၀ ပါးလုံးပင် ရနိုင်လေသောကြောင့် “အနုနာနိ” ဟု မိန့်ဆိုသည်။ [အနုန=န+ဥန၊ ဥန=ယုတ်လျော့သည်+န=မဟုတ်။]

၂။ ပဋိသန္ဓိယံ၊ ပေ၊ ပါတုဘဝန္တိ - ပဋိသန္ဓေ စိတ် စေတသိက်နှင့် ကမ္မဇရုပ်တို့၏ တဘဝ တဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေဖြစ်ရာ အခါကို ပဋိသန္ဓေအခါ ဟု ခေါ်၏။ ထို ပဋိသန္ဓေ ဖြစ်သော စိတ် စေတသိက် ကမ္မဇရုပ်တို့၏ ဋီမှ စ၍

ဝသေဒ-အလွန်ကို ပိုင်းခြားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ စက္ခု သောတ ဃာန ဇိဝါ ကာယ ဘာဝ ဝတ္ထု ဒသက သင်္ခါတာနိ - စက္ခု ဒသက သောတဒသက ဃာနဒသက ဇိဝါဒသက ကာယ ဒသက ဘာဝဒသက ဝတ္ထုဒသက ဟု ဆိုအပ် ကုန်သော၊ သတ္တဒသကာနိ-ခုနစ်ပါးသောဒသကတို့သည်၊ ပါတုဘဝန္တိ-ထင်ရှား ဖြစ်ကုန်၏။

နောက်ကာလကို (စုတိစိတ် မကျမီ အတွင်း၌) ပဝတ္တိအခါဟူ၍ ခေါ်သည်။ ဤကား အဘိဓမ္မာ ထုံးစံတည်း။

ပုဂ္ဂိုလ် အမျိုးအစားသည် သံသေဒဇ-ဩပပါတိက-ဂမ္ဘဝေယျက ဟု ၃ မျိုး ရှိ၏။ ဂမ္ဘဝေယျကသည်လည်း ဇလာမုဇ-အက္ခဇ - ဟု ၂ မျိုးရှိ ပြန်၏။ ထို့ကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးအစားသည် ၃ မျိုးတနည်း၊ ၄ မျိုးတနည်း ရှိ၏ဟု မှတ်။ ဤပုဂ္ဂိုလ် ၄ မျိုးကို “ယောနိ ၄ မျိုး” ဟုလည်း ခေါ်စမှတ်ပြု၏။ ယောနိသဒ္ဓါကား “အမျိုးဇာတ်” ဟုသော အနက်ကို ဟောသည်။

သံသေဒဇ - သံသေဒ+ဇ။ သံသေဒ=ဗြကပ်တွယ်တာရာ အရပ်၌+ဇ=ဖြစ်သောသတ္တဝါ။ [သံသေဒဇ+ဇာတော၊ သံသေဒဇဇာ။] ပဒုမ္မာ ကြာပန်း၌ သန္ဓေ တည်သော ပဒုမဝတီ မိဖုရား၊ ဝါးပင်၌ သန္ဓေ တည်သော ဝေဠုဝတီမိဖုရား၊ ရေပုတ် ငါးပုတ် စသည်တို့၌ သန္ဓေတည်သော ပိုးလောက် စသော သတ္တဝါမျိုးတည်း။

ဩပပါတိက - [ဥပ+ပါတ+ဣက။ ဥပ=ခုန်လွှား၍+ ပါတ=ကျရောက် သကဲ့သို့+ဣက = ဖြစ်ခြင်းရှိသူ။] ဘဝဟောင်းမှ ခုန်လွှားခဲ့၍ ဘွားကနဲ ကျလာသကဲ့သို့ ခန္ဓာကိုယ် အထင်အရှား ဖြစ်သူကို ဩပပါတိက (ဥပပတ် ပဋိသန္ဓေ နေသော) သတ္တဝါ ဟု ခေါ်သည်။ ကမ္ဘာဥဒါက လူများနှင့် နတ် မြဟွာ စသည်တို့တည်း။

ပန-အတို့တပါးကား၊ ဩမကဝသေန - အယုတ်အလျော့ ကို ပိုင်းခြား ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ စက္ခု သောတ ဗာန ဘာဝ ဒသကာနိ-စက္ခု သောတ ဗာန ဘာဝဒသကတို့ကို၊ ကဒါမိ- တရံတခါ၌၊ နုလန္တန္တိ - မရအပ်ကုန်၊ တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊ တေသံ-ထိုစက္ခု သောတ ဗာနဘာဝဒသကတို့နှင့်၊ ဝသေန- စပ်သဖြင့်၊ ကလာပဟာနိ-ကလာပ်တို့၏ ယုတ်လျော့ခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိအပ်၏။

၃။ ပန- အတို့ တပါးကား၊ ဂဟ္တသေယျက သတ္တန်- ဂဟ္တသေယျက သတ္တာဝဂ္ဂို၏ (သန္တာန်)၌၊ ကာယ ဘာဝဝတ္ထု ဒသက သင်္ခါတာနိ- ကာယ ဘာဝ ဝတ္ထုဒသက ဟု ဆိုအပ်

သတ္တဒသကာနိ ဝါတုဘဝန္တိ-ထို သတ္တာ ၂ မျိုးတို့သန္တာန်၌ ပဋိသန္ဓေ အခါစက္ခုဒသက စသော ရုနစ်ပါးသော ဒသက တို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ သံသေ ဒဇ သတ္တာတို့သည် ငယ်ငယ် နှောင်းနှောင်းကလေးမှ တဖြေးဖြေး ကြီးရ၏။ ဩပပါတိက သတ္တာတို့ ကား တခါထည်း ကြီးကြီး မားမား အထင် အရှား ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ခုနစ်ဒသက ဟုရာ၌ ဒသက ၇ မျိုး ဟု မှတ်၊ တမျိုး တမျိုးလျှင် စက္ခုဒသကများစွာ စသည် ပါလိမ့်မည်။

ဩမကဝသေန၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-“ ၇ ဒသက ရထိုက်၏ ” ဆိုသော် လည်း အလွန်ဆုံးကို ပိုင်းခြား၍ ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ အောက်ထစ်ကို လျော့၍ ပိုင်းခြားလျှင်၊ သံသေဒဇ ဩပပါတိက သတ္တာတို့ သန္တာန်၌ စက္ခု သောတ ဗာန ဘာဝဒသက ၄ ပါးတို့ အချို့ သတ္တာ၏ ပဋိသန္ဓေ အခါငယ် မရသည့် လည်း ရှိသေးရကား ထို ဒသက ၄ ပါးနှင့် စပ်၍ ရုပ်ကလာပ် လျော့နိုင်ပုံကို လည်း သိလေ။ [ဟာနိ၌ ဟာဓာတ်+တိ ပစ္စည်း, တိကို နိမြု ထားသည်၊ ဣတ္ထိလိင်ကေဂုဏ်။]

ကုန်သော၊ တိဏိ - သုံးပါးကုန်သော၊ ဒသကာနိ - ဒသက တို့သည်၊ ပါထုဘဝန္တိ-ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ တတ္ထာပိ-သို သုံး ပါးသော ဒသကတို့တွင်လည်း၊ ဘာဝ ဒသက-ဘာဝဒသက ကို၊ ကဒါမိ - တရံတခါ၌၊ နုလန္တိ - မရအပ်၊ တတော - ထို ပဋိသန္ဓေအခါမှ၊ ပရ-နောက်၌၊ ပဝတ္ထိကာလေ - ပဝတ္ထိ အခါ၌၊ ကမေန-အစဉ်အားဖြင့်၊ ဝါ-တရွေ့ရွေ့၊ (ဝဇာမာနာနိ- ကြီးပွား ကုန်သည် ရှိသော်၊) စက္ခု ဒသကာနိနိဝ- စက္ခု သောတ ဗာန ဇိဝှါ ဒသက တို့သည်လည်း၊ ပါထုဘဝန္တိ- ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။

၃။ ဂဟ္တသေယျက၊ ပေ၊ ပါတုဘဝန္တိ - [ဂဟ္တ=အမိ ဝမ်းတိုက်+ သေယျက=ကိန်းအောင် (ဖြစ်နေ) သူ။] အမိဝမ်း၌ ကိန်းအောင်း၍ ပဋိ သန္ဓေနေသူကို “ ဂဟ္တသေယျက သတ္တာ ” ဟု ခေါ်သည်။ ဂဟ္တသေယျက ၂ မျိုးတွင် လူ စသူတို့ကဲ့သို့ သူငယ်အိမ် သားအိမ်၌ ဖြစ်သူကို “ဇလာဗုဇ” သတ္တာဟု ခေါ်သည်။ ၎က်စသောသတ္တာတို့ကဲ့သို့ ဥဒ္ဓံ၌ဖြစ်သူကို “အဏုဇ” သတ္တာ ဟု ခေါ်သည်။ [ဇလာဗု = သားအိမ်၌ + အဏု = ဥဒ္ဓံတွင်း၌ + ဇ=ဖြစ်သူ။]

ဤ ဂဟ္တသေယျက သတ္တာ ၂ မျိုးတို့ သန္တာန်၌ ပဋိသန္ဓေအခါ ကာယ ဒသက ဘာဝဒသက ဝတ္ထုသာဒကတို့ ဖြစ်ကုန်၏။ ၎င်းကလာပ် ၃ မျိုးကိုပင် “ ကလလ ရေကြည် ” ဟု ခေါ်သည်။ [အချို့ သတ္တာများ၌ ဘာဝဒသက ချို့တဲ့တတ်သေး၏။] ပဋိသန္ဓေ တည်ပြီးနောက် တစတစ ကြီးပွား၍ ၁၁ သတ္တာဟ (၇၇ ရက်) လောက် ကြာမှ စက္ခု သောတ ဗာန ဇိဝှါ ဒသကတို့ ဖြစ်ကြသည်။ [၎င်းတို့နှင့်စပ်၍ “ ကမေန ” ပါဠိသာ သဒ္ဓါမြတ်ကြောင်းကို ...

“တတော ပရံ ပဝတ္တိမိ၊ ဝဇ္ဇမာနဿ ဇန္တုနော၊
စက္ခုဒသကာဒယောစ၊ စက္ကာရော ဟောန္တိ သမ္ဘဝါ”

အရှင်အနုရုဒ္ဓါ ရေးသား အပ်သော ပရမတ္ထဝိနိစ္ဆယ ပါဠိဖြင့် ဘာသာဇီကာ၌ ဆုံးဖြတ်ထားသည်။ ဤ သဂြိုဟ်စကားရပ်နှင့် စပ်၍ ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီလာ ဆောင်ပုဒ်ကို မှတ်သားရာ၏။

[ဆောင်] ဘုမ္မဇိုင်းမြတ်၊ ကြွင်းနတ် - နိဇ္ဈာ၊ ငရဲဂြာ၊ တစ်သာ ဥပပါတ်၊ အကြွင်းဂတိ၊ လေးယောနိ၊ ရတိ ပုံသေမှတ်။

[ဘုမ္မဇိုင်းနတ်ကို ပယ်၍ ကြွင်းသော နတ်မြဟ္တာများ၊ နိဇ္ဈာမတဏှိကဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော (ဇီးသရဲ) ပြိတ္တာမျိုးနှင့် ငရဲဘုံများ၌ ဥပပါတ်ပဋိသန္ဓေ တမျိုးသာ ရ၏။ ကြွင်းသော လားရာ ဂတိများ၌ ယောနိ ၄ မျိုးလုံး ရ၏။ မနုဿဂတိ(လူ့ဘုံ)၌ ကမ္ဘာဥျားက လူတို့သည် ဥပပါတ် ပဋိသန္ဓေ နေကြ၏။ ပရမဝတီ စသူတို့ သံသေဒဇ ပဋိသန္ဓေနေကြ၏။ ဇလာဗုဇကား ယခု ထုံးစံ ပင်တည်း။ အချို့ လူများသည် ဥဒ္ဓံတွင်း၌ အဏှဇ ပဋိသန္ဓေ နေကြ၏။ တိရိစ္ဆာန် ပြိတ္တာနှင့် ဘုမ္မဇိုင်း နတ်များ၌လည်း ဤကဲ့သို့ ယောနိ ၄ ပါးလုံး ရနိုင်သည်။]

[ဆောင်] စက္ခု-သောတ၊ ဃာန-ဘာဝါ၊ ချို့ကောင်းရာကား၊ နှစ်မြာ ဂမ္ဘ၊ သံသေဒ မှတ်၊ ဥပပါတ်မှာ၊ ပါယ်၌ သာလျှင်၊ စက္ကာ သောတ၊ ဘာဝချို့ဘိ၊ သုဂတိကား၊ ကပ်ဥျားသား၊ ချို့ပြား ဘောတခု။

[ဇလာဗုဇ အဏှဇ ဟူးသာ၊ ဂမ္ဘသေယျက] မျိုးနှင့် သံသေဒဇသတ္တဝါ တို့၌ စက္ခု ဒသက သောတဒသက ဃာနဒသက ဘာဝဒသက ဤ ၄ မျိုး ချို့တဲ့နိုင်၏။ ဥပပါတ် ပဋိသန္ဓေ နေသူတို့တွင် အပါယ် ဥပပါတ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ သာ စက္ခု သောတ ဘာဝဒသက ၃ မျိုး ချို့တဲ့ကောင်း၏။ သုဂတိဘုံသား ဥပပါတ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် ကမ္ဘာဥျားက လူ ဥပပါတ်၌ ဘာဝဒသက ကလောင်

ချို့၏။(ကမ္ဘာဥျားကလူများ ယောကျ်ားလဲမဟုတ်၊ မိန်းမလဲ မဟုတ်ကြသေး။) အခြားသော သုဂတိဘုံသား ဥပပါတ်များကား မည်သည့် ရုပ်ကလောင်မျှ မချို့တဲ့ကြချေ။]

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ ကာမဘုံသား အထီး အမတို့၌ ရုပ်ပေါင်းမည်မျှ ရထိုက်သနည်း။
- ခ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးအစား ၃ ပါး၊ တနည်း ၄ ပါးကို သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- ဂ။ သံသေဒဇ ဩပပါတ်က သတ္တဝါ ဟူသည် အဘယ် သတ္တဝါမျိုးနည်း။
- ဃ။ ထို သတ္တဝါတို့၌ ပဋိသန္ဓေအခါ ရုပ်ကလောင်ပေါင်း အလွန်ဆုံး မည်မျှ ရထိုက်၍၊ မည်သည့်ရုပ်ကလောင်များ ချို့တဲ့ကောင်းသနည်း။
- င။ ဂမ္ဘသေယျက သတ္တဝါတို့၏ ပဋိသန္ဓေ အခါ၌ ရုပ်ကလောင် ပေါင်း အလွန်ဆုံးမည်မျှ၊ အနည်းဆုံးမည်မျှ ရထိုက်သနည်း။
- စ။ ကလလ ရေကြည် ဟူသည် အဘယ်ရုပ်များကို ခေါ်သနည်း။
- ဆ။ ဘုမ္မဇိုင်းမှ တပါး နတ်မြဟ္တာများ၌ အဘယ်ယောနိ ရသနည်း။
- ဇ။ မနုဿဂတိ တိရစ္ဆာန်ဂတိတို့၌ အဘယ်ယောနိ ရသနည်း။
- ဈ။ နိဇ္ဈာမတဏှိကပြိတ္တာမှ တပါး အခြား ပေတဂတိ၌ အဘယ်ယောနိ ရထိုက်သနည်း။
- ည။ ဘုမ္မဇိုင်းနတ် နိဇ္ဈာမတဏှိကပြိတ္တာ နိရယဂတိတို့၌ အဘယ် ယောနိ ရထိုက်သနည်း။
- ဋ။ စက္ခု သောတ ဃာနဘာဝနာ စသော ဆောင်ပုဒ်ကို ရွတ်ပါ။

ရှင်တို့၏ဖြစ်စဉ် ၄။ ဣစ္စေဝံ - ဤ ဆိုအပ် ပြီးသော အစီအစဉ်ဖြင့်၊ ပဋိသန္ဓိ - ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏကို၊ ဥပါဒါယ - အစပြု၍၊ ကမ္မသမုဋ္ဌာနာ - ကမ္မသမုဋ္ဌာန် ရုပ်တို့၎င်း၊ ဒုတိယစိတ္တံ - ပဌမဘဝင်စိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏကို၊ ဥပါဒါယ - ၍၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ - စိတ္တသမုဋ္ဌာန် ရုပ်တို့ ၎င်း၊ ဋ္ဌိတိကာလံ - ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဋ္ဌိကာလကို၊ ဥပါဒါယ - ၍၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနာ - ဥတုသမုဋ္ဌာန် ရုပ်တို့၎င်း၊ ဩဇာဗရဏံ - ဩဇာ၏

ရှင်တို့၏ဖြစ်စဉ်။ ။ ရှေ့ကပြခဲ့သော စကားတိုကား ရုပ်တို့၏ဖြစ်စဉ်ကို ပြသော စကားများ မဟုတ်ကြသေး။ ဖြစ်စဉ်ကို ပြဆိုရာ အခြေခံ စကားသာ ဖြစ်သေးသည်။ “ ဣစ္စေဝံ၊ ပေ၊ ပဝတ္တတိ ”၊ စကားများသာ ရုပ်တို့ ဖြစ်စဉ်ကို ပြသော စကားဖြစ်သည်။ ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော အစီအစဉ် အရ ဖြစ်ထိုက်သမျှ သော ရုပ်တို့တွင်.....

ပဋိသန္ဓိပုပါဒါယ ဒုတိယစိတ္တပုပါဒါယ — ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဥပါဒ်ခဏမှ စ၍ ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း ကမ္မဇရုပ်များ ဖြစ်ကြ၏။ ပဋိသန္ဓေ စိတ်ကို ထောက်၍ ထို့နောက် ဖြစ်သော ပဌမဆုံးဘူင်ကို ဒုတိယစိတ် ဟု ခေါ်သည်။ ထိုပဌမဘူင်စိတ်၏ ဥပါဒ်မှစ၍ ဥပါဒ်တိုင်း ဥပါဒ်တိုင်း စိတ္တဇရုပ်များ ဖြစ်ကုန်၏။

ဋ္ဌိတိကာလပုပါဒါယ— ဤ၌ ဋ္ဌိတိကာလအရ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဋ္ဌိကာလကို ယူ၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဋ္ဌိခဏမှစ၍ ဥတုဇရုပ်များဖြစ်၏။ ပဋိသန္ဓေနှင့် အတူ ဥပါဒ်သော ကမ္မဇကလောင်များ ဥတု (တေဇောဓာတ်) ပါ၏။ ထိုဥတုများသည် ပဋိသန္ဓေစိတ် ဋ္ဌိခဏရောက်လျှင် သူတို့လည်း ဋ္ဌိခဏသို့ရောက်ကြ၏။ ထိုအခါ ဥတုများမှ (တဥတုလျှင် ကလောင်တခုကျ) ဥတုဇရုပ်ကလောင်သစ်များ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်-ဟုလို။

ပြန်နှံ့ရာ အခါကို၊ ဥပါဒါယ - ၍၊ အာဟာရ သမုဋ္ဌာနာစ- အာဟာရ သမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စတုသမုဋ္ဌာနရူပကလာပသန္တတိ - လေးပါးသော အကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်ကလောင်အစဉ်သည်၊ ကာမလောကေ - ကာမဘုံ၌၊ ဒီပဇာလာဝိယ - ဒီပဇာလောကီလျှင် ကဲ့သို့၎င်း၊ နဒိသောတောဝိယ - ဝ-မြစ်ရေအယဉ်သည် ကဲ့သို့၎င်း။ ယာဝတာယုကံ - အသက်

ဩဇာဗရဏပုပါဒါယ — ပဋိသန္ဓေ နေပြီးနောက် ဩပပါတိကနှင့် သံသေဒေသတွာ တို့ဝယ် တစုံတခုသော စားဘွယ်ကို (အယုတ်သဖြင့် မိမိတံထွေးကို) စားသောက်သည့် အခါ ထို အစာ၌ ပါသော ဩဇာသည် ကိုယ်၌ ပြန့်နှံ့၏။ ဝဟ္တုသေယုက သတ္တုတို့၌ မိခင် စားသမျှ အာဟာရသည် တသတ္တုဟ နှစ်သတ္တုဟလောက် ကြာလျှင် သူငယ်၏ ကိုယ်၌ ပြန့်နှံ့၏။ ထိုပြန့်နှံ့သော ဗဟိဒ္ဓ (အပြင်) ဩဇာနှင့် ပင်ကိုယ် ရှိရင်းဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တ (အတွင်း) ဩဇာတို့ ပူးပေါင်း မိကြသည့်အခါ ဩဇာ တစုံလျှင် တခုကျ အာဟာရဇရုပ်ကလောင်ကို ဖြစ်စေ၏။

ဒီပဇာလာဝိယ— မီးစာ ဆီတို့ကြောင့် တောက်၍နေသော ဆီမီးသည် မျက်မြင် အားဖြင့် တခုထည်း ထင်ရသော်လည်း ရှေးရှေး မီးစာ အပိုင်းနှင့် ဆီတို့ကြောင့် ဖြစ်သော မီးတောက်၊ နောက်နောက် မီးစာအပိုင်းနှင့် ဆီတို့ကြောင့် ဖြစ်သော မီးတောက်တို့သည် တခုထည်း မဟုတ်။ ရှေးရှေး မီးစာနှင့် ဆီတို့ အမြဲတူနသလောက် မီးတောက်လည်း အမြဲချုပ်ပျောက်၏။ နော်နော် မီးစာနှင့် ဆီတို့အတွက် အသစ်အသစ် မီးတောက်ပေါ်ထွက်၏။ ထိုအတူ မျက်နှာလည်း တခုထည်း ထင်ရစေကာမူ ရှေးရှေး ကံစိတ် ဥတု အာဟာရတို့ကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်အစဉ်သည် ဥပါဒ် ဋ္ဌိ ဘင် စေ့က ချုပ်ကြရ၏။ နော်နော် ကံ စသည်အတွက် ရုပ်သစ်အစဉ်များ ပေါ်ထွက်လာပြန်သည်။

ရှည်သမျှ ကာလပတ်လုံး၊ အကြွေအိန္ဒြာ-မပြတ်မစဲ၊ တဖွဲဖွဲ၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏။

၅။ ပန-ဖြစ်စဉ်မှ တပါး ချုပ်စဉ်ကို ပြဉ္စုး အံ့၊ မရဏကာလေ - စုတေခါနီး အခါ၌၊ စုတိစိတ္တောပရိ သတ္တရသမ စိတ္တဿ - စုတိစိတ်မှ အထက်၊ တဆွဲခုနစ်ချက်မြောက်သော စိတ်၏၊ ငွှိတိကလံ-ငွှိကာလကို၊ ဥပါဒါယ - ချွဲ၊ ကမ္မဇဂ္ဂပါနိ - ကမ္မဇရုပ် တို့သည်၊ နုဥပ္ပဇ္ဇန္တိ-မဖြစ်ကုန်၊ ပုရေတရံ - ငွှိခဏ၏ ရှေ့ဖြစ်သော ဥပါဒါယဇာတိ၊ ဥပ္ပန္နာနိ-ဖြစ်ကုန်ပြီးသော၊ ကမ္မဇဂ္ဂပါနိစ - ကမ္မဇရုပ်တို့သည်လည်း၊ စုတိစိတ္တ သမကာလမေဝ - စုတိစိတ်နှင့် ညီမျှသော ကာလ တိုင်အောင် သာလျှင်၊ ပဝတ္တိတွာ - ဖြစ်တည် ကုန်၍၊ နိရုဇ္ဈတိ-ချုပ်ကုန်၏၊ တတော-ထိုကမ္မဇရုပ်တို့ချုပ်ရာအခါမှ။

နိဒ္ဒိသောတောဝိယ — မြစ်ရေအယဉ်ကို ကြည့်ရှုရာ၌ တခုထည်းထင်ရသော်လည်း ပဌမ မြင်ရသော မြစ်ရေသည် အောက်သို့ စီးလေပြီးနောက် စုတိယမြစ်ရေ ရောက်လာသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ပဌမရုပ် အစဉ်ချုပ်ပြီးနောက် စုတိယ စသော ရုပ်အစဉ်များ ပေါ်ပေါက်လာ၏။ ဤသို့လျှင် ၄ ပါးသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ရသော ရုပ်များသည် ဆီဒီးလျှံ ရေအယဉ်တို့ကဲ့သို့ အစဉ်မပျက် ဆက်ကာဆက်ကာ အသက်ရှည်သမျှ ဖြစ်ကြလေသည်။

၅။ ရှင်ပိုင်း၏။ ။မရဏကာလေ၊ ပဝတ္တန္တိ — ကား ရုပ်တို့၏ ချုပ်ပျက်စဉ်ကိုပြသော စကားရပ်တည်း၊ ပြအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း ကမ္မဇစသော ရုပ်တို့သည် အစဉ်မပြတ် ဖြစ်ကာချုပ်ကာ လာခဲ့ရာ စုတေခါနီးသို့ ရောက်လေသော် ကမ္မဇရုပ် ဆုံးမှသာ တဘဝ တိုးရာသောကြောင့် စုတိစိတ်

ပရံ-နောက်၌၊ စိတ္တဇာဟာရဇ ဂ္ဂပဉ္စ - စိတ္တဇ အာဟာရဇရုပ် သည်လည်း၊ ဝေါန္တိဇ္ဇတိ-ပြတ်စဲ၏၊ တတော-ထို တိဇရုပ်တို့ ချုပ်ရာကာလမှ၊ ပရံ-နေဝံ၌၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနဂ္ဂပ ပရဗ္ဗရာ-ဥတု သမုဋ္ဌာန ရုပ် အဆက်ဆက်တို့သည်၊ ယာဝ မတ ကဋ္ဌေဝရ သင်္ခါတာ-စုတေပြီးနောက် အလောင်းကောင်ဟု၊ ခေါ်ဆိုအပ် သည်တိုင်အောင်၊ ပဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

အထက် နောက်ပြန် ရေတွက်လျှင် တဆွဲခုနစ်ချက်မြောက် စိတ်၏ ငွှိ ခဏလောက်မှစ၍ ကမ္မဇရုပ်သစ်များ မဖြစ်ကြတော့ပြီ၊ ထို ၁၇ ချက်မြောက်စိတ်၏ ဥပါဒါယဇာတိဖြစ်ကြသော ကမ္မဇရုပ်များသည် စုတိစိတ်၏ ဘင်ခဏ၌ ၁၇ ချက် ရုပ်သက်စေသဖြင့် စုတိစိတ်နှင့်ပြိုင်၍ ချုပ်ကြလေ၏။

[ကမ္မဇရုပ်များတွင် ဇိဝိတရုပ် ပါ၏၊ ထို ဇိဝိတကို “ရုပ်သက်” ဟု ခေါ်သည်၊ စိတ်နှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်များတွင်လည်း ဇိဝိတိန္ဒြေ စေတသိက် ပါ၏၊ ထို ဇိဝိတိန္ဒြေကို “နာမ်သက် ” ဟု လည်း ခေါ်၏၊ တဘဝ အတွက် ထို ရုပ်သက် နာမ်သက်တို့ တပြိုင်နက် အပြီးသတ် ချုပ်သည်ကိုပင် “ အသက် ကုန်သည်=စုတေသည် ” ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုရသည်။]

စိတ္တဇာဟာရဇဂ္ဂပဉ္စဝေါန္တိဇ္ဇတိ — ကမ္မဇရုပ် ချုပ်ပြီးသည့်နောက် မကြာခင်စိတ္တဇရုပ် အာဟာရဇရုပ်တို့ ပြတ်စဲ၏ဟုဆိုရာ၊ တယ်လောက်ကြာမှ ပြတ်စဲသနည်း ဟု စိစစ်ထိုက်၏။

စိတ္တဇရုပ် — ရဟန္တာတို့၏ စုတိမှ တပါး အားလုံးသော သတ္တတို့၏ စုတိစိတ်သည် ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏ဟု (အဋ္ဌကထာ) ဆို၏၊ ထို့ကြောင့် စုတိစိတ်၏ ဥပါဒါ ခဏ၌ အဆုံးသတ်ဖြစ်ကြသော စိတ္တဇရုပ်တို့သည် ကမ္မဇရုပ် ချုပ်ပြီး (စုတေပြီး) နောက် ခဏလယ် ၄၀ ချက်ခန့် ကြာမှ ချုပ်၏၊ [ရုပ်သက် သည် ခဏလယ် ၅၁ ချက်ခန့် ရှည်ရာ၊ ၅၁ ချက်တွင် စုတိစိတ် အခိုက်တုန်းက

ခဏငယ် ၃ချက်ခန့် ကြာခဲ့ပြီ၊ ထို ၃ချက်ကိုနှုတ်ကာ ၄၀ ချက်သာ ကုန်တော့ သည်။ ခဏကြီးအားဖြင့် မည်မျှကြာသင့်သည်ကိုလည်း ရေတွက်လေ။]

[ဆောင်] ကမ္မဇရုပ်၊ ချုပ်ပြီးနောက်မှ၊ စိတ္တဇတို့၊ ခဏအငယ်၊ လေးဆယ်နှင့်ရှစ်၊ စေတုတိုလစ်၊ စိစစ်လေကွဲ့၊ ဆုံးသတဲ့။

အာဟာရဇရုပ် — ဗဟိဒ္ဓမှ မျိုအပ်သော အာဟာရလည်း ရှိစေ၊ အဇ္ဈတ္တ အာဟာရနှင့် ပူးပေါင်းမိသည်လည်း ဖြစ်စေ၊ ဝိညာဏ် အထောက် အပံ့လည်း ရသည်ဖြစ်စေ၊ ဤသုံးပါး ညီညွတ်လျှင် အာဟာရဇရုပ် ဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် စုတိစိတ်၏ ဘင်တိုင်အောင်ပင် ဝိညာဏ် အထောက်အပံ့ ရှိသေး သောကြောင့် အာဟာရဇရုပ်များ ဖြစ်ကြသေး၏ ဟု ဆိုကြ၏။ ၎င်းအလို ခဏငယ် ၅၀ ချက်တွင် စုတိစိတ်၏ ဘင်ခဏအတွက် ၁ ချက်နှုတ်၍ စုတေပြီး နောက် ခဏငယ် ၅၀ ခန့်ကြာမှ အာဟာရဇရုပ်များ ချုပ်သည် ဟု ယူရပေ မည်။ ခဏကြီးအားဖြင့်လည်း ရေတွက်လေ။

[ဆောင်] ကမ္မဇရုပ်၊ ချုပ်ပြီးနောက်မှ၊ ဟာရဇတို့၊ ခဏအငယ်၊ ငါးဆယ်တိတိ၊ ပြည့်တုံတို၊ တွက်သိလေကွဲ့၊ ဆုံးသတဲ့။

ဥတုဇရုပ် — ဥတုဇရုပ်ကား “ ယာဝ မတကဇဠဝရသင်္ခါတာ ” အရ အလောင်းကောင် တိုင်အောင် ဆက်၍ ဖြစ်ကြ၏။ [ကဇဠဝရ သဒ္ဓါသည် အလောင်းကောင်ကို ဟော၏။] ဤ“ယာဝ မတကဇဠဝရသင်္ခါတာ” ဟူသော စကားလည်း တဘဝအတွက် ပုံသဏ္ဍာန် မပျက်သေးခင် ပိုင်းခြား၍ ဆိုသော စကားများသာ တည်း။ စင်စစ်မှာ အလောင်းကောင် အဖြစ်မှ အရိုးစု တိုင် အောင်-အရိုးဆွေး၍မြေမှုန့်အဖြစ်တိုင်အောင် ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တို့ဆက်ကာ ဆက်ကာ ကမ္ဘာပျက်သည်တိုင်အောင်ပင် ဖြစ်ရစ်နိုင်သည်။

[ဆောင်] ကမ္မ-စိတ္တ၊ ဟာရဇတို့၊ ချုပ်ပြီးနောင်၊ အလောင်း ကောင်မှ၊ စ၍ဆက်ဆက်၊ ကမ္ဘာပျက်မှု၊ တိုင်အောင်ရှု၊ ဥတုဇချည်းတဲ့။

ရုပ် သံသရာစက် ၆။ ဣဇ္ဈဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော အစဉ်ဖြင့်၊ မတသတ္တာနံ-ခုတေကုန်သော သတ္တာတို့၏ (သန္တာန်)၌၊ ပုဒဒေဝ-တဘန်သာလျှင်၊ ဘဝန္တရေ-ဘဝတပါး ၌၊ ပဋိသန္ဓိ - ပဋိသန္ဓေကို၊ ဥပါဒါယ-အစပြု၍၊ တထာ - ထို ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း၊ ရူပံ-ရုပ်သည်၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်ပြန်၏။

၆။ ရုပ် သံသရာစက်။ ။ ဣဇ္ဈဝံပေပဝတ္တတိ-ကား ရုပ်သံသရာစက် လည်ပုံကိုပြသော ဂါထာတည်း။ ဤ ပြခဲ့သော အစဉ်အားဖြင့် စုတေသော သတ္တာတို့ သန္တာန်၌ နောက်ဘဝငယ် ပဋိသန္ဓေ၏ ဥပါဒါမှစ၍ ပြခဲ့သည့် အစဉ် အတိုင်း ကမ္မဇ စိတ္တဇ ဥတုဇ အာဟာရဇရုပ်များ ဖြစ်ပြန်လေသည်။

လောကျင့်ခဏ်း မေးခွန်းများ

- က။ ကမ္မဇရုပ်တို့သည် အဘယ်အခါကစ၍ ဖြစ်သနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ခ။ ဘယ်အခါ နောက်ဆုံးဖြစ်၍ ဘယ်အခါ နောက်ဆုံး ချုပ်သနည်း။
- ဂ။ စိတ္တဇရုပ်တို့သည် ဘယ်အခါကစ၍ ဖြစ်သနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ဃ။ ဘယ်အခါ၌ နောက်ဆုံးဖြစ်၍ ဘယ်အခါ အဆုံးသတ် ချုပ်သနည်း။
- င။ စိတ္တဇတို့ အဆုံးသတ် ချုပ်ရာကာလကို ပြသော လင်္ကာကို ရွတ်ပါ။
- စ။ ဥတုဇရုပ်တို့သည် ဘယ်အခါကစ၍ ဖြစ်သနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ဆ။ ဘယ်အခါတိုင်အောင် ဖြစ်နိုင်သနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ဇ။ ဥတုဇတို့ အဆုံးသတ် ချုပ်ရာကိုပြသော လင်္ကာကို ရွတ်ပါ။
- ဈ။ အာဟာရဇရုပ်တို့သည် ဘယ်အခါကစ၍ ဖြစ်တတ်သနည်း။
- ည။ ဘယ်အခါ၌ နောက်ဆုံးဖြစ်၍ ဘယ်အခါ အဆုံးသတ် ချုပ်သနည်း။
- ဋ။ အာဟာရဇတို့ အဆုံးသတ်ချုပ်ရာကို ပြသော လင်္ကာကို ရွတ်ပါ။
- ဌ။ ဣဇ္ဈဝံ မတသတ္တာနံ စသော ဂါထာကို အနက်ပေးပါ။

၇။ ပန-အဘို့တပါးကား၊ ရူပလောကေ-ရူပတုံ၌၊ ဃာန ဇိဝှါ ကာယ ဘာဝ ဒသကာနိစ - ဃာန ဇိဝှါ ကာယ ဘာဝ ဒသက တို့ကို၎င်း၊ အာဟာရဇ ကလာပါနိစ - အာဟာရဇ ကလာဝ်တို့ကို၎င်း၊ နုလက္ခန္ဓိ - မရအပ်ကုန်၊ တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊ တေသံ - ထို ရူပဗြဟ္မာတို့၏၊ ပဋိသန္ဓိကာလေ-ပဋိသန္ဓေအခါ၌၊ စက္ခုသောတဝတ္ထုဝသေန-စက္ခုသောတဝတ္ထုတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တိဏိ - သုံးပါးကုန်သော၊ ဒသကာနိ-ဒသကတို့၎င်း၊ ဇိဝှိတနဝကဉ္စ-ဇိဝှိတနဝက၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စက္ကာရော - လေးပါးကုန်သော၊ ကမ္မသမုဋ္ဌာန ကလာပါ-

၇။ ရူပဘုံ၌ ရထိုက်သော ရုပ်များ။ ။ရူပလောကေပေါလက္ခတ္တိ=ဤစကားကား အသည်သတ်မှ တပါးသော ရူပဘုံ၌ ရသမျှ ရုပ်ကလာဝ်ကို ပြသော စကားတည်း။ ရူပဘုံ၌ ကမ္မဇကလာဝ် ၉ စည်းတွင် ဃာန စသော ကလာဝ် ၄ စည်း မရထိုက်၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်း.....ဃာနပယာဒ ရှိခြင်းကြောင့် နမ်းရှုချင်စိတ်ဖြစ်၏၊ ဇိဝှါပယာဒ ရှိခြင်းကြောင့် စားသောက်ချင်စိတ်ဖြစ်၏၊ ကာယပယာဒ ရှိခြင်းကြောင့် တို့ချင် ထိချင်စိတ် ဖြစ်၏၊ ဘာဝရုပ် ရှိခြင်းကြောင့် မေထုန်အမှုကို ပြုလို၏၊ ဤသို့ ဃာနစသော ရုပ်ကလာဝ်တို့သည် ကာမဂုဏ် စိတ်ဓာတ်ကို တိုးပွားစေသော ရုပ်များ တည်း။ ရူပဘုံကလာဝ်များ ကာမဂုဏ်ကို စက်ဆုပ်သော မြဟ္မာတို့၏ နေရာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဃာနစသော ရုပ်ကလာဝ်များ မရထိုက်။

[ဆောင်] ကာမစိတ်ဓာတ်, ပွားစေတတ်သဖြင့်, ဃာနက္ခယ, ဘာဝ နှစ်ထွေ, မြဟ္မာ့ပြေ, မှတ်လေ မရထိုက်။

စက္ခုသောတ ပယာဒတို့ အတွက်ကား ဘုရားဖူး တရားနာ ကျေးဇူးများသော နေရာဌာနများလည်း ရှိသေးသောကြောင့် ချွင်းချက် ထားသည်။

ကမ္မသမုဋ္ဌာနကလာဝ်တို့ကိုလက္ခန္ဓိ-ရအပ်ကုန်၏၊ ပဝတ္ထိယံ-ပဝတ္ထိ အခါ၌၊ စိတ္တောတု သမုဋ္ဌာနာစ - စိတ္တသမုဋ္ဌာန ဥတု သမုဋ္ဌာနကလာဝ်တို့ကိုလည်း၊ လက္ခန္ဓိ-ရအပ်ကုန်၏။

၈။ ပန - အဘို့ တပါးကား၊ အသညသတ္တာနံ - အသညသတ်ဗြဟ္မာတို့၏(သန္တာန်၌)၊ စက္ခု သောတ ဝတ္ထု သန္ဓိဝိ-စက္ခုဒသက သောတဒသက ဝတ္ထုဒသက သန္ဓေဝကတို့ကို

ထို့ကြောင့် ရူပဗြဟ္မာတို့၏ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ စက္ခု သော ဝတ္ထုဒသက ဇိဝှိတနဝက ဤ ကလာဝ် ၄ စည်းသာ ရထိုက်သည်။ [ရူပဘုံ၌သာ ဇိဝှိတနဝက ကလာဝ်ကို တိုက်ရိုက်ပြု၍ ကာမဘုံ၌ မပြုခဲ့သည်ဖြစ်

“သန္တိ သဗ္ဗာနိ ရူပါနိ, ကာမေသု စတုသမ္ပဝါ၊ ဇိဝှိတနဝကံ ဟိတွာ, ကလာပါ’ဟောန္တိ ဝိသတိ”.....ဟု

ကာမဘုံ၌ ဇိဝှိတနဝက ကလာဝ် မရှိကြောင်းကို ပရမတ္ထ ဝိနိစ္ဆယ၌ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ ကိုယ်တော်တိုင် မိန့်ဆိုထား၏၊ သင့်မသင့်ကို ဘာသာဋီကာမှာရှု။]

စိတ္တောတုသမုဋ္ဌာနာစ — ပဝတ္ထိ အခါ၌ကား စိတ္တဇကလာဝ် ဥတုဇကလာဝ်များ အားလုံးပင် ရထိုက်၏၊ မြဟ္မာတို့၌ ခဲတွယ်ဘောဇဉ်ကို စားမျိုခြင်း မရှိရကား အတွင်းသန္တာန်မှာ ဩဇာရုပ် ရှိသော်လည်း ဗဟိဒ္ဓုဩဇာနှင့် ပူးပေါင်းရခြင်း မရှိသည့်အတွက် အာဟာရဇရုပ်များ မရကြချေ၊ ထို့ကြောင့် မြဟ္မာတို့သန္တာန်၌ ကမ္မဇ စိတ္တဇ ဥတုဇရုပ်များသာ ရှိသည်။

[မြဟ္မာများသည် မိမိတို့ဖျားနာ၌နှစ်သက်ခြင်းပီတိဖြင့် တင်းစိမ်ကာ အစာမစားဘဲ နေနိုင်ကြသည်၊ လူတို့သည် တစ်စုံတစ်ခုကို အားရပါးရ ပီတိကျနေသည့်အခါ ဘာကိုမျှ မစားဘဲ နေနိုင်ကြသကဲ့သို့ တည်း၊ မြဟ္မာတို့၌ ဘာဝရုပ် မရှိသော်လည်း ပုံသဏ္ဍာန်မှာ ယောက်ျားလိုပင်တည်း။]

လည်း၊ နုလန္တန္တိ-မရအပ်ကုန်၊ တထာ-ထို့အထူး၊ သဗ္ဗာနိဝိ-
 အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ စိတ္တဇရူပါနိ - စိတ္တဇရုပ်တို့ကို၊
 နုလန္တန္တိ - မရအပ်ကုန်၊ တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊ တေသံ-ထို
 အသညသတ်ဗြဟ္မာတို့၏၊ ပဋိသန္ဓိကာလေ-ပဋိသန္ဓေ အခါ၌၊
 ဇီဝိတနဝကမေဝ - ဇီဝိတနဝက ကလာပ်သည်သာလျှင်၎င်း၊
 ပဝတ္တိယံစ - ပဝတ္တိ အခါ၌လည်း၊ သဒ္ဓဝဇ္ဇိတံ - သဒ္ဓသည်
 ကြည့်အပ်သော၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနရူပံ-ဥတုသမုဋ္ဌာန်ရုပ်သည်၎င်း၊
 အတိရိစ္ဆတိ - ကြွင်းကျန်၏၊ [အတိရိစ္ဆတိ-ကား ပါဠိပျက်။]

၈။ အသညသတ္တနံ၊ ပေ၊ စက္ခုသောတဝတ္ထုသဒ္ဓါဒိ- အသညသတ်
 ဗြဟ္မာတို့ သန္တာန်၌ စက္ခုသောတ ဝတ္ထုဒသကနှင့် သဒ္ဓနဝက ကလာပ်များ
 မရထိုက်၊ သဒ္ဓါဒိ၌ အဝိသဒ္ဓါဖြင့် ရှေး ရူပ ဗြဟ္မာများ မရထိုက်သော၊ ဃာန
 ဇိဝါ ကာယ ဘာဝဒသကနှင့် အာဟာရဇ ကလာပ်များလည်း မရထိုက်ဟု
 ဆည်းသည်၊ ထို့ကြောင့် ကမ္မဇကလာပ် ၉ စည်းတွင် ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ဇီဝိတ
 နဝက တစည်းသာ ရတော့၏၊ ထို့ကြောင့် “တသ္မာတေသံ ပဋိသန္ဓိကာလေ
 ဇီဝိတနဝကမေဝ” ဟု မိန့်၏၊ စိတ်မရှိသောကြောင့် စိတ္တဇကလာပ် အားလုံး
 မရထိုက်ရကား “သဗ္ဗာနိဝိ စိတ္တဇရူပါနိ” ဟု မိန့်သည်။

သဒ္ဓဝဇ္ဇိတံ ဥတုသမုဋ္ဌာနရူပံ - ပဝတ္တိအခါ ဥတုဇကလာပ် ၄ စည်း
 တွင် သဒ္ဓဆိုင်ရာက မရသောကြောင့် သုဒ္ဓဋ္ဌကနှင့် လဟုတာ ဒေကာဒသက
 ကလာပ် ၂ စည်းသာ ရသည်၊ ထို့ကြောင့် အသညသတ်တို့၌ အဝိနိဗ္ဗေဒ
 ရုပ် ၈, ဇီဝိတ ၁, လဟုတာ ၈ သော ရုပ် ၃, ရုပ်ကလာပ်တိုင်း၌ ပါနိုင်သော
 လက္ခဏာရုပ် ၄, အာကာသဓာတ် ၁, ပေါင်း ၁၇ သာ ရသည်။

[အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် ရူပတို့၌ ဖြစ်နိုင်သော ရုပ်များကိုသာ ပြ၏၊ ဖြစ်စဉ်
 ချုပ်စဉ်ကို မပြ၊ ထိုသို့ မပြခြင်းကား ကာမတို့နှင့် များစွာမထူးသောကြောင့်
 ဖြစ်သည်၊ အနည်းငယ် ထူးဟန်ကိုကား ဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

၉။ ဣစ္စေဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောအစဉ်ဖြင့်၊ ကာမရူပါသည်
 သံခါတေသု - ကာမ ရူပ အသညသတ်ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊
 တိသု - သုံးပါးကုန်သော၊ ဋ္ဌာနေသု - တံဋ္ဌာနတို့၌၊ ပဋိသန္ဓိ
 ပဝတ္တိဝသေန-ပဋိသန္ဓေ ပဝတ္တိတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိဇာ-
 နှစ်ပါး အပြားရှိသော၊ ရူပ ပဝတ္တိ - ရုပ်တို့၏ ဖြစ်ပျက်ပုံကို၊
 ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိအပ်၏။

၁၀။ ကာမေသု - ကာမတို့တို့၌၊ အဋ္ဌဝိသတိ-
 မှတ်ဆွဲရှစ်ပါးသော၊ ရူပါနိ - ရုပ်တို့သည်၊
 ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ရူပိသု - အသညသတ်မှတစ်ပါး၊ ရူပတဆွဲ
 ငါးတို့တို့၌၊ တေဝိသ-နှစ်ဆွဲသုံးပါးသော၊ ရူပါနိ-ရုပ်တို့သည်၊
 ဟောန္တိ - ဖြစ်ကုန်၏၊ အသညိနံ - အသညသတ် ဗြဟ္မာတို့၏
 (သန္တာန်)၌၊ သတ္တရသေဝ- တဆွဲခုနစ်ပါးသော ရုပ်တို့သည်
 သာ၊ ဟောန္တိ-နံ၏၊ အရူပေ-အရူပတို့၌၊ ကိပ္ပိဝိ-ဘယ်ရုပ်တခု
 မှလည်း၊ နုတ္ထိ-မရှိ။

၉။ ဣစ္စေဝံ၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ - ကား ကာမ ရူပ အသညသတ်တို့
 တို့၌ ရုပ်တို့၏ ဖြစ်ပျက်ပုံကို နိဂုံးအပ်သော စကားတည်း။

၁၀။ သင်္ခါတေသု။ ။ အဋ္ဌဝိသတိ၊ ပေ၊ ကိပ္ပိဝိ-ကား သင်္ခါတေသု
 တည်း။ ကာမတို့၌ ရုပ် ၂၀ ပါးလုံး ရထိုက်၏၊ အသညသတ်မှ တစ်ပါး ရူပ
 ၁၅ တို့၌ (ဃာနဇိဝါ ကာယပသာဒနှင့် ဘာဝရုပ် ၂ ကြည့်) ရုပ် ၂၃ ပါး
 ရထိုက်၏၊ အသညသတ်တို့၌ ရထိုက်သော ရုပ် ၁၇ ပါးကား.....

[ဆောင်] အဝိနိဗ္ဗေဒ, ဇီဝိတနှင့်, သုံးဝ လဟု-တာဒိရူ၌,
 စတုလက္ခဏာ, အာကာသာ, ပေါင်းပါ ဆွဲခုနစ်။

သဒ္ဓေါ - သဒ္ဓါရှင်ကိုရင်း၊ ဝိကာရော - ဝိကာရရှင် ငါးခု
 ကိုရင်း၊ ဇရတာ - ဇရတာရှင်ကိုရင်း၊ မရဏဉ္စ - အနိစ္စတာ
 ရှင်ကိုရင်း၊ ဥပပတ္တိယံ-ပဋိသန္ဓေတည်နေကော၊ ဥပါဒါဏန္တံ၊
 နုလန္တိန္တိ - မရအပ်ကုန်၊ ပဝတ္တေတု - ပဝတ္တိ အခါ၌ကား၊
 ကိပ္ပိပိ-ဘယ်ရှင်တခုမျှလည်း။ နုလန္တိ - မရအပ်သည်မရှိ၊
 ရအပ်သည်သာ။... အယံ - ဤသည်ကား၊ ဇတ္ထ - ဤရူပ ပရိ
 ခန္ဓေ၌၊ ရူပ ပဝတ္တိက္ကမော-ရူပပဝတ္တိက္ကမတည်း။

သဒ္ဓေါဝိကာရော၊ ပေ၊ နုလန္တိ - ဤဂါထာလည်း ပဋိသန္ဓေအခါ
 ပဝတ္တိအခါတို့၌ ရထိုက်သော ရှင်ကို အကျဉ်းချုပ်သော သင်္ဂဟဂါထာပင်
 တည်း။ ဥပပတ္တိယံ - အရ ပဋိသန္ဓေ၏ ဥပါဒါဏကိုသာ ယူ၊ ထို ဥပါဒါဏ၌
 သဒ္ဓါရှင်-ဝိညတ်ဇွေး-လဟုတာစသော ဝိကာရရှင်များ - ဇရတာ အနိစ္စတာ
 ရှင်များ မရှိနိုင်၊ ပဝတ္တိကာလ၌ကား ရှင် ၂၀ ပါးလုံး ထိုက်သလို ရနိုင်သည်။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ ရူပဘုံ၌ မည်သည်ရှင်များ မရထိုက်သနည်း ၊ သင်္ဂြိုဟ်စုဏ္ဍိယ ထောပံပါ။
- ခ။ ဃာနဒီတ္တယ ဘာဝရုပ်တို့ အဘယ်ကြောင့် ရူပဘုံ၌ မရသနည်း။
- ဂ။ ရူပမြဟ္တာများ၌ အာဟာရဇရုပ်များ ဘယ်ကြောင့် မရထိုက်သနည်း။
- ဃ။ မြဟ္တာများ၌ ဘာဝရုပ် မရှိလျှင် ရုပ်ဝံ့သဏ္ဍာန် ဘယ်လို ရှိသနည်း။
- င။ အသညသတ်ဘုံ၌ ကမ္မဇကလောင်တွင် ဘယ်ကလောင်သာ ရသနည်း။
- စ။ ဥတုဇကလောင် ၄ စည်းတွင် အဘယ်ကလောင်သာ ရသနည်း။
- ဆ။ ဝိတ္တဇကလောင်အားလုံး အဘယ်ကြောင့် မရသနည်း။
- ဇ။ ပဋိသန္ဓေ၏ ဥပါဒါဏ၌ မရထိုက်သော ရှင်များကို ကောက်ပြပါ။

ရူပပဝတ္တိက္ကမ ငြီး၏။

နိဗ္ဗာန် ၁။ ပန-အတို့ တပါးကား၊ လောကုတ္တရ သင်္ခါတံ-
 လောကုတ္တရာ ဟု ဆိုအပ်သော၊ စတုမဂ္ဂညာဏေန-
 လေးပါးသော ဧကိညဏ်ဖြင့်၊ သန္တိကာတဗ္ဗံ - မျက်မှောက်
 ပြုအပ်သော၊ မဂ္ဂပသာနံ - မဂ်ဖိုလ် တရား တို့၏၊ အာရမဏ
 ဘူတံ-အာရုံဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗာနံ-နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဝါနသင်္ခါတာ
 ယ-ဝါန ဟု ဆိုအပ်သော၊ တဏှာယ-တဏှာမှ၊ နိက္ခန္တိတ္တာ-
 ထွက်မြောက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဗ္ဗာနန္တိ - နိဗ္ဗာန်
 ဟူ၍၊ ပဒုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

နိဗ္ဗာန်ပိုင်း။ ။ “ဖိတ္တံ စေတသိကံ ရူပံ နိဗ္ဗာန မိတိ သဗ္ဗထာ” ဟု
 မာတိကာ စဉ်၌ ပြခဲ့သည့် အတိုင်း နိဗ္ဗာန် အကြောင်းကို ပြရာ အခင်းကို
 “နိဗ္ဗာန်ပိုင်း” ဟု ခေါ်ဆိုထိုက်၏။ သို့သော် နိဗ္ဗာန်အကြောင်းကို အနည်း
 ငယ်သာ ပြလိုသောကြောင့် တခင်းတနား တိုင်း အဖြစ်ဖြင့် မထားဘဲ
 ရုပ်ပိုင်း၏ နောက်ဆက်တွဲအနေ ရုပ်ပိုင်း၌ပင် ထည့်သွင်းခဲ့လေသည်။

၁။ နိဗ္ဗာနံ၊ ပေ၊ နိဗ္ဗာနန္တိ ပဝုစ္စတိ - ပဉ္စမ “နိဗ္ဗာနံ” ပုဒ်သည် နိဗ္ဗာန်
 ဟူသော သဘောတရားကို ပြ၏။ နိဗ္ဗာနန္တိ နိဗ္ဗာနံပုဒ်ကား နာမည်ကို ပြ၏။
 [ကျောင်းကို (အထည်ခြစ်ပြ) ကိန်းအောင်းရာ ဖြစ်သောကြောင့် ကျောင်းဟု
 ခေါ်၏ (နာမည်ပြ) ဟု သကဲ့သို့တည်း။]

စတုမဂ္ဂညာဏေန သန္တိကာတဗ္ဗံ - သောတာပတ္တိ မဂ်ဉာဏ် စသော
 မဂ်ဉာဏ် ၄ ပါးဖြင့် မျက်မှောက်ပြုအပ်၏။ “မျက်မှောက်ပြု” ဆိုသည်ကား
 တိုက်ရိုက် မျက်စိဖြင့် မြင်ရသကဲ့သို့ သိမြင်ခြင်းတည်း။ မဂ်ဉာဏ်ကို မရခင်
 ကာမာဝရ ဉာဏ်ဖြင့်ကား တိုက်ရိုက် မမြင် မှန်းဆ၍သာ သိနိုင်သည်။ ထို
 နိဗ္ဗာန်သည် မဂ်ဖိုလ်တရား၏ အာရုံပေတည်း။ ထို့ကြောင့် “မဂ္ဂပလာန
 မာရမဏဘူတံ” ဟု မိန့်သည်။

၂။ ထံထေံ - ထို နိဗ္ဗာန်သည်။ သဘာဝတော - သဘောအားဖြင့်၊ ဧကဝိသိဝိ - တမျိုးထည်းသာ ရှိပါသော်လည်း၊ သဗ္ဗပါဒိသေသ နိဗ္ဗာနတေ - သ ဗ္ဗပါဒိသေသ နိဗ္ဗာနတေဝတ်၎င်း၊ အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာနတေတေ - အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာနတေဝတ်၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ကာရဏပရိယာယေန - မှတ်သားကြောင်း ပရိယာယ်အားဖြင့်၊ ဒုပိဝိ - ရှိပါး အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

ဝါနသင်္ခါတယ တဏှာယ - တဏှာကို “ဝါန” ဟု ခေါ်၏။ [ဝါန = ဆက်သွယ်တတ်သော တရား၊] အပ်ချပ်သမားသည် အဝတ်တစ်ခုနှင့် တစ်ခု ဆက်သွယ် ချုပ်ပေးသကဲ့သို့ တဏှာလည်း ယခု ပစ္စုပ္ပန်ဘဝနှင့် နောင် အနာဂတ် ဘဝကို ဆက်သွယ်ပေး၏။ ထို့ကြောင့် တဏှာ မကုန်သေးသမျှ ဘဝ သံသရာမှ မလွတ်နိုင်ကြချေ။

နိက္ခန္တတ္ထာ နိဗ္ဗာနန္တိ - နိဗ္ဗာန်တရားကား ထို ဝါနမှ ထွက်မြောက်လေပြီ။ “ထွက်မြောက်” ဆိုသည်ကား “အာရုံပြု မခံရပြီ၊ တဏှာစက်ကွင်းမှ လွတ်ကင်းလေပြီ” ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤ “ဝါနသင်္ခါတယ နိက္ခန္တတ္ထာ” ပါဠိဖြင့် နိဗ္ဗာန်၌ “နိ+ဝါန” ဟု ပုဒ်ခွဲ၍ “ဝါနတော+နိက္ခန္တိတိ၊ နိဗ္ဗာနံ” ဟု သမာသ် တွဲစေလိုသည်။ [နိဂ္ဂါဏဟု သက္ကတ၌ ရှိသောကြောင့် “နိဗ္ဗာဏ” ဟုလည်း ရေးသားကြသေး၏။]

၂။ နိဗ္ဗာန် ၂ မျိုး။ သဘာဝတော ဧကဝိသိဝိ - [သ+ဘာဝ။ သ=မိမိ၏+ဘာဝ=လက္ခဏာ] စိတ်သည် အာရမဏဝိဇာနနလက္ခဏာ အားဖြင့် တမျိုးထည်းသာ - ဖေသသည် ဖုသန လက္ခဏာအားဖြင့် တမျိုးထည်းသာ ရှိသကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်ဟူသော သဘောတရားလည်း သန္တိလက္ခဏာ (ငြိမ်းခြောင်း) ဟူသော မိမိလက္ခဏာအားဖြင့် တမျိုးထည်းသာ ရှိသည်။

[ဧကဝိသိဝိအရ တပေါးထည်းသာ ဟု ဆိုသောကြောင့် ရဟန္တာအားလုံး၏ နိဗ္ဗာန်သည် (အများဆိုင် ပစ္စည်းတခုအလား) တပေါးထည်းသာ ရှိ၏ ဟု မမှတ်လင့်၊ ကိုယ်စိတ်နှင့်ကိုယ် ရှိသကဲ့သို့၊ ကိုယ်နိဗ္ဗာန်နှင့်ကိုယ် ရှိရာ၏။]

သ ဗ္ဗပါဒိသေသ နိဗ္ဗာနတေတေ - [သ+ ဗ္ဗပါဒိ + သေသ။ သေသ = ကိလေသာတို့မှ ကြွင်းကျန်ရစ်သေးသော+ဗ္ဗပါဒိ = ဝိပင်္ဂါ နာမ် ခန္ဓာနှင့် ကမ္မဇ ရုပ်ခန္ဓာ+သ = ရှိသည်။] မဂ်ဖြင့် ကိလေသာကို ပယ်သည့် အခါ ခန္ဓာအစဉ်၌ ကိလေသာ ကုန်သွားသည်ရှိသော် ဖြစ်မြဲတိုင်းသော ဝိပင်္ဂါနာမ် ခန္ဓာနှင့် ကမ္မဇရုပ်များ ကြွင်းကျန်ရစ်၏။ ကိလေသာတို့မှ ကြွင်းကျန်ရစ်သော ထိုဝိပင်္ဂါ ကမ္မဇရုပ်ဖြင့် မှတ်အပ်သော နိဗ္ဗာနတေကို “သဗ္ဗပါဒိသေသ နိဗ္ဗာနတေ” ဟု ခေါ်သည်။ “ဝိပင်္ဂါနာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ် မချုပ်ပေးခင် (ပရိနိဗ္ဗာန်မစံခင်) အာရုံပြုအပ်သော နိဗ္ဗာန်” ဟုလို။

အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာနတေတေ - [န+ဗ္ဗပါဒိ+သေသ] ကိလေသာ တို့မှ ကြွင်းကျန်ရစ်သည့် ဝိပင်္ဂါကမ္မဇရုပ် မရှိသော နိဗ္ဗာနတေ တည်း။ “ဝိပင်္ဂါနာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ် ချုပ်ပြီးနောက် (ပရိနိဗ္ဗာန်စံသည့်အခါ) ရအပ်သော နိဗ္ဗာန်” ဟုလို။

ဒုပိဝိကာရဏ ပရိယာယေန - [ကာရဏပရိယာယ = အကြောင်း ပရိယာယ်၊ ဝါ=ကာရဏပစ္စာ၊] သဗ္ဗပါဒိသေသ အနုပါဒိသေသသည် နိဗ္ဗာန်ကို မှတ်သားကြောင်း တည်း။ ဤသို့ မှတ်သားကြောင်း ဖြစ်သော လက္ခဏာ ၂ မျိုး ရှိသောကြောင့် မှတ်သားအပ်သော (လက္ခဏာ) နိဗ္ဗာန်လည်း အကြောင်း လက္ခဏာ၏ သဗ္ဗပါဒိသေသ အနုပါဒိသေသ အမည်ကို အကျိုးလက္ခဏာ တင်စားလျက် ကာရဏပစ္စာရ အားဖြင့် သဗ္ဗပါဒိသေသနိဗ္ဗာန် - အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်ဟု ၂ မျိုး ပြားရလေသည်။

၃။ တထာ - ထိမှတပါး၊ သုညတံ - သုညတနိဗ္ဗာန်၎င်း၊ အနိဗ္ဗိတ္တံ - အနိဗ္ဗိတ္တနိဗ္ဗာန်၎င်း၊ အပ္ပဏီဟိတဉ္စ - အပ္ပဏီဟိတနိဗ္ဗာန်၎င်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ အာကာရ ဘေဒေန - အခြင်းအရာတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တိဝိဝံ - သုံးပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏။

၃။ တနည်း နိဗ္ဗာန် ၃ မျိုး။ ။ သုညတာကာရ အနိဗ္ဗိတ္တာကာရ အပ္ပဏီဟိတာကာရ အားဖြင့်လည်း နိဗ္ဗာန် ၃ မျိုး ပြားပြန်၏။

သုညတ - “ သုည ” သည် သုဉ်းခြင်း , ကင်းခြင်း , မရှိခြင်း ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကိုပြု၏။ နိဗ္ဗာန်သည်လည်း ရာဂ ဒေါသ မောဟနှင့်တကွ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာမှ သုဉ်း၏။ ကင်းဆိတ်၏။ ဤသို့ ရာဂဒေါသမောဟနှင့်တကွ ရုပ်နာမ် အားလုံးတို့ သုဉ်းနေပုံ ကင်းဆိတ်နေပုံ အခြင်းအရာ အာကာရကို ခွဲမှတ်၍ “ သုညတနိဗ္ဗာန် ” ဟုလည်း ခေါ်အပ်၏။

[ဆောင်] ရာဂ ဒေါသ , မောဟလည်းဆုံး , ရုပ် နာမ် သုဉ်းသဖြင့် , လုံးလုံးသုည , ပုံတမျှ , သုညတနိဗ္ဗာန် ခေါ်။

အနိဗ္ဗိတ္တ - နိဗ္ဗိတ္တ သဒ္ဓါကား အရှည် အတို အလုံး အခဲ အစ ရှိသော ပုံသဏ္ဍာန်အနက်ကို ဟော၏။ ရုပ်ခန္ဓာသည် ရုပ်ကလာပ်ချင်း ပေါင်းစုစေ့ ခဲလျက် ပုံသဏ္ဍာန် အမျိုးမျိုးပေါ်ထွက်၏။ နာမ်ခန္ဓာလည်း သာမန်ဉာဏ်ဖြင့် မသိမြင်စေကာမူ ဘုရားရှင်တို့ ဉာဏ်မျိုးမှာ ပုံသဏ္ဍာန် မဟုတ်သော်လည်း ပုံသဏ္ဍာန်လိုပင် ထင်ရှားစရာရှိ၏။ နိဗ္ဗာန်ကား ထိုကဲ့သို့ ပုံသဏ္ဍာန် မရှိချေ။ ဤသို့ ပုံသဏ္ဍာန် မရှိပုံ အခြင်းအရာ အာကာရကို ခွဲမှတ်၍ “ အနိဗ္ဗိတ္တနိဗ္ဗာန် ” ဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်အပ်၏။

[ဆောင်] အထည်ပုံဟန် , သဏ္ဍာန်အရိပ် , နိမိတ်ခေါ်ဘိ , လျှင်းမရှိ , အနိဗ္ဗိတ္တခေါ်။

၄။ အစ္စုတံ - စုတေ ရွေ့လျော့ , သေရခြင်းသဘောလည်း မရှိထသော၊ အစ္စန္တံ - အဆုံးအပိုင်းအခြားကိုလည်း လွန်ပြီးထသော၊ အသင်္ခိတံ - ကံစသော အကြောင်းလေးပါးတွင် , ဘယ် အကြောင်းတခုမျှ မပြုအပ်သည်လည်း ဖြစ်ထသော၊ အနုတ္တရံ - မိမိထက် မြတ်သောတရားလည်း မရှိထသော၊ ပဓိ - ရေခဲသင့်ရေခဲရန် , လျော်ကန်သင့်မြတ် , ထင်ရှားရှိသောဓာတ် တမျိုးကို၊ ဝါနုရတ္တာ - တဏှာမှ လွတ်တော်မူကြကုန်ပြီးသော၊ မဟေ သယော - မဟာဣသိ , မုနိလွင်တင် , ဘုရားရှင်တို့သည်၊ နိဗ္ဗာန် ဣတိ - နိဗ္ဗာန်ဟူ၍၊ ဘာသန္တိ - ဟောတော်မူကြကုန်၏။

အပ္ပဏီဟိတ - ပဏီဟိတသဒ္ဓါသည် တောင့်တခြင်းအနက်ကိုဟော၏။ ပဏီမိ သဒ္ဓါနှင့် အနက်တူပင်တည်း။ နိဗ္ဗာန်ကို တဏှာသဘော အားဖြင့် မတောင့်တအပ် , နိဗ္ဗာန်၌ တောင့်တတတ်သော တဏှာလည်း မရှိ။ ဤသို့ ပူပူ ဆာဆာ တဏှာဖြင့်လည်း မတောင့်တအပ် , ပူပူ ဆာဆာ တောင့်တတတ်သော တဏှာလည်း မရှိပုံ အခြင်းအရာ အာကာရကို ခွဲမှတ်၍ “ အပ္ပဏီဟိတ နိဗ္ဗာန် ” ဟုလည်း ခေါ်ဝေါ်အပ်၏။

[ဆောင်] တဏှာသဘော , အာသဝေါဖြင့် , မက်မောလေအပ် , တောင့်တတတ်သည့် , ပဏီဟိတ , ကင်းရှင်းစွာ , အပ္ပဏီဟိတ ခေါ်။

၄။ သင်္ဂဟဂါထာ။ ။ ပဒမစ္စု | ပေ | မဟေသယော - ကား နိဗ္ဗာန်၏ ဂုဏ်ဂုဏ်ကို အကျဉ်းချုပ် ပြသော သင်္ဂဟဂါထာ တမျိုးတည်း။ အနက်ရှိတိုင်း အဓိပ္ပာယ်ချုပ်ကို ဖတ်လေ။

နိဂုံးချုပ် ၅။ ဣတိ - ဤ ခြောက်ပါးသော ပရိစ္ဆေဒဖြင့်၊
 (နိဗ္ဗိဋ္ဌံ-ပြအပ်သော)၊ စိတ္တံ-စိတ်၎င်း၊ စေတသိ
 ကံ-စေတသိကံ၎င်း၊ ရူပံ-ရုပ်၎င်း၊ နိဗ္ဗာနံ-နိဗ္ဗာန်၎င်း၊ ဣစ္စပိ -
 ဤသို့လျှင်၊ ပရမတ္ထံ-ပရမတ္ထတရားကို၊ စတုခေဝ - လေးပါး
 အပြားဖြင့်သာလျှင်၊ တထာဂတာ - ဘုရားရှင်တို့သည်၊ ပကာ
 သေန္တိ-ထင်ရှားပြတော်မူကြကုန်၏။
 အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟေ - ဤ၊ ရူပသင်္ဂဟဝိဘာဂေါနာမ-ရူပ
 သင်္ဂဟ ဝိဘာဂမည်သော၊ ဆဋ္ဌော - ခြောက်ပိုင်းတို့၏ ပြည့်
 ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပရိစ္ဆေဒေါ-အပိုင်းသည်၊ ဣတိ-ပြီးပြီ။

၅။ ဣတိစိတ္တံ၊ ပေ၊ တထာဂတာ - ကား ပြခဲ့သော ပရမတ္ထ ၄ ပါးကို
 နိဂုံးချုပ်သော ဂါထာတည်း၊ ဤတွင် “ စိတ္တံ စေတသိကံ ရူပံ နိဗ္ဗာနမိတိ
 သဗ္ဗထာ ” ဟူသော အကျဉ်းချုပ်အရ အကျယ်ပြချက် ပြီးပြီ-ဟုလို။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်ကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို နိဗ္ဗာန် ဟု ခေါ်သနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ဟိတ်ပိဋ်ကို ထောက်ပါ။
- ခ။ နိဗ္ဗာန်သည် အဘယ်သဘော လက္ခဏာ ရှိသနည်း။
- င။ သဗ္ဗပါဒိဿေ၊ အနုပါဒိဿေ နိဗ္ဗာနဓာတ်ဟူသည် အဘယ်နည်း။
- စ။ အဘယ်ကြောင့် သုညတ အနိမိတ္တ အပ္ပဏိဟိတ ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဆ။ ဣတိစိတ္တံ ဂါထာသည် ဘာကိုပြသော ဂါထာနည်း၊ အနက်ပေးပါ။

ရှင်ပိုင်း နိဿယနန္ဒိ အဓိပ္ပာယ် ငြီးငြိ။

သမုစ္စည်းပိုင်း

အနုသန္ဓေနှင့် ပဋိညာဉ် ခွါသတ္တတိဒိခ-ခုနစ်ဆဲ့နှစ်ပါး အပြား
 ရှိကုန်သော၊ သလက္ခဏာ-မိမိဆိုင်ရာ
 လက္ခဏာရှိကုန်သော၊ ဝတ္ထုဓမ္မာ - ပရမတ်အလို၊ အထည်
 ကိုယ် ဝတ္ထု၊ ရစကောင်းသော တရားတို့ကို၊ ဂုတ္တာ - ဆိုအပ်
 ကုန်ပြီ၊ ဒါနိ - ယခုအခါ၌၊ တေသံ - ထိုတရားတို့၏၊ ယထာ
 ယောဂံ - ယှဉ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ သမုစ္စယံ- သဘော
 တူချင်း၊ ပေါင်းသင်းစည်းပြု၊ သမုစ္စယသင်္ဂဟကို၊ ပဝက္ခာမိ-
 ဆိုပေအံ့။

သမုစ္စည်းပိုင်း။ ။ စိတ်ပိုင်းမှစ၍ ရုပ်ပိုင်းကိုင်အောင်သော စကားဖြင့်
 ပရမတ္ထတရား ၄ ပါးကို အကျယ်ပြချက် ပြီးခဲ့လေပြီ။ ယခုတစ်ဆင့် ထိုပရမတ္ထ
 တရား ၄ ပါးကို သဘောတူချင်း ပေါင်းသင်း ဖွဲ့စည်း၍ တနည်းပြလိုသော
 ကြောင့် ဤသမုစ္စည်းပိုင်းကို ဆိုရပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် “ ပရမတ္ထတရားကို
 သဘောတူချင်း ပေါင်းသင်း ဖွဲ့စည်းပြရာ အပိုင်းကို သမုစ္စည်းပိုင်း ” ဟု မှတ်။

ခွါသတ္တံ၊ ပေ၊ သမုစ္စယံ - ကား အနုသန္ဓေနှင့် ပဋိညာဉ်ကို ပြသော
 ဂါထာတည်း၊ “ ဤဆိုအပ်ပြီးသော သင်္ဂဟခြေခံပိုင်းဖြင့် မိမိဆိုင်ရာ လက္ခဏာ
 ရှိသော ၇ ပါး သဘောတရားတို့ကို ဆိုအပ်ကုန်ပြီ၊ ယခုအခါ ထိုတရားတို့၏
 သမုစ္စည်းကို မိမိဆိုပေအံ့ ” ဟုလို။

ဝတ္ထုဓမ္မာ - လောကုပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့် အိမ် ကျောင်း လ နေ စသည်
 တို့မှာ အကောင်အထည် ရကောင်းသကဲ့သို့၊ စိတ် စေတသိကံ နိဗ္ဗန္တရုပ်နှင့်

နိဗ္ဗာန်များလည်း ဉာဏ်ချက်မြင် အားဖြင့် တရားအထည်ကိုယ် ရကောင်း၏။ အာကာသဓာတ်စသော အနိပ္ပန္နရုပ်များကား ထိုကဲ့သို့ အထည်ကိုယ်ကော်၍ မရ၊ ပရမတ်အစစ်လည်း မဟုတ်ကြ။ နိပ္ပန္နရုပ်များ၌ မြှောင်ပေါင်ပါလာသော အခြင်းအရာများ ဖြစ်၍သာ ရုပ် ဟု နာမည် ခေါ်ရလေသည်။ စင်စစ်မှာ ပညတ်သဘောတွေသာတည်း။ ထို့ကြောင့် ဋီလက္ခဏီအရ ၇၂ ပါး သရုပ်ကို ပြရာ၌ ဝတ္ထုဓမ္မ မဟုတ်သော အနိပ္ပန္နရုပ်များကို ကြည့်ဘို့ရာ “ဝတ္ထုဓမ္မာ” ဟု မိန့်ဆိုလေသည်။

ဒွါသတ္တထိဝိဓာ—စိတ် ၁, စေတသိက် ၅၂, နိပ္ပန္နရုပ် ၁၀, နိဗ္ဗာန် ၁, ပေါင်း ၇၂ ပါးတည်း။ [စိတ်နှင့် စေတသိက် ၅၃ ပါးကို နာမ်တရား ဖြစ်သောကြောင့် “နာမ် တေပညာသ” ဟု ပကိဏ်းပိုင်း အစဉ် ဆိုခဲ့ပြီ။]

[ဆောင်း] နာမ်—တေပညံ, ရုပ်နိပ္ပန်, နိဗ္ဗာန်ယူဘိ, ဒွါသတ္တထိ။

သလက္ခဏာ — (ပကိဏ်းပိုင်း အစဉ် ပြခဲ့သည့်အတိုင်း) စိတ်သည် အာရမဏ ဝိဇာန နလက္ခဏာရှိ၏။ စေတသိက် ၅၂ တွင် ဖဿသည် ဗုဒ္ဓကလက္ခဏာရှိ၏။ ဝေဒနာသည် အနုဘဝနလက္ခဏာရှိ၏-စသည်။ ရုပ် ၁၀ ပါးတွင် ပထဝီဓာတ်သည် ကက္ခဋ (ဒိုင်မာခြင်း)လက္ခဏာ ရှိ၏-စသည်။ နိဗ္ဗာန်သည် သန္တိ (ငြိမ်းစားခြင်း)လက္ခဏာရှိ၏။ ဤသို့အားဖြင့် မိမိဆိုင်ရာ လက္ခဏာ ရှိကြသည်။

သမုစ္ဆယံ — သံ+ဥစ္ဆယ။ သံ=အတူတကွ (တနည်း — သဘောတူ တရားတို့ကို) + ဥစ္ဆယ = ပေါင်းစည်းရာအပိုင်း။ သဘောတူ တရားတို့ကို ပေါင်းစည်းပုံမှာ အာသဝမည်သော တရားတစ်ခု, ဩဇာမည်သော တရားတစ်ခု စသည် တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ ပြပုံအားဖြင့် ထင်ရှားလတံ့။

မာဏိကာ အကုသလသင်္ဂဟော - အကုသလသင်္ဂဟာ၎င်း။ မိဿကသင်္ဂဟော-မိဿကသင်္ဂဟာ၎င်း။ ဗောဓိပက္ခိယသင်္ဂဟော-ဗောဓိပက္ခိယသင်္ဂဟာ၎င်း။ သဗ္ဗသင်္ဂဟော ၀-သဗ္ဗသင်္ဂဟာ၎င်း။ ဣတိ-ဤသို့။ သမုစ္ဆယသင်္ဂဟော-သမုစ္ဆယသင်္ဂဟာကို။ စတုဗ္ဗိဝေ - လေးပါး အပြားရှိ၏ ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိအပ်၏။

ကထံ - သင်္ဂဟလေးပါး အဘယ်သို့ ပြားသနည်း။....

အကုသလသင်္ဂဟ ၁။ တာဝ - မိဿကသင်္ဂဟ စသည်တို့မှ ဂြေဗျားဥားစွာ၊ (နိဗ္ဗိဋ္ဌေ - ဣနိပြုအပ်သော) အကုသလသင်္ဂဟော - အကုသလသင်္ဂဟာ၌။ အာသဝါ - အာသဝ တို့သည်။ ကာမာသဝေါ - ကာမာသဝ၎င်း။ ဘဝါ

အကုသလသင်္ဂဟော။ ပေ။ ဝေဒိတဗ္ဗော—ဤစကားကား သမုစ္ဆည်းပိုင်း၌ ပြမည့် သင်္ဂဟ ၄ ရပ်ကို ခေါင်းစဉ်၍ ပြသော အကျဉ်းချုပ် မာတိကာ စကားတည်း။

အကုသလ သင်္ဂဟော။ ။ အကုသလတရားတို့ကို သင်္ဂြိုဟ်ရေတွက်ရာ အခန်းကို “အကုသလသင်္ဂဟ” ဟု ခေါ်သည်။

၁။ အာသဝေါ ၄ ပါး။ ။ အာသဝသဒ္ဓါသည် အရက် (စိမ်ရည်) ဟူသော အနက်ကို ဟောရင်းတည်း။ ဤ နေရာ၌ကား ထို အရက်နှင့်တူသော လောဘ စသည်ကို (သဒိဿပစာရနည်း အားဖြင့်) ဟောသည်။ ချွဲပြားအံ့-အရက်ကို အနံ့ ပြင်းဘို့ရာ သင့်လျော်သော အိုး၌ ကြာရှည်စွာ စိမ်ထားရ သကဲ့သို့ ထို့အတူ လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟဟူသော တရားဆိုးတို့ကိုလည်း (ခန္ဓာ

သဝေါ-ဘဝါသဝ၎င်း၊ ဒိဋ္ဌာသဝေါ - ဒိဋ္ဌာသဝ ၎င်း၊ အဝိဇ္ဇာ သဝေါ-အဝိဇ္ဇာသဝ၎င်း၊ (ဣတိ-ဤသို့) စက္ကာရော - လေးပါး ဝှိုတည်း။

အစဉ် တည်းဟူသော အရက်အိုး၌) အနမတဂ္ဂ သံသရာဝယ် ကြာရှည်စွာ စိမ်အပ်သကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။

[ဆောင်] အာသဝ မည်, သဒ္ဓါသည်ကား, စိမ်ရည် အရက်, ဟောရင်း နက်တည်း၊မပျက်တမူ, သဒိသျှဖြင့်, ညီတူကြိကာ, သံသရာဝယ်, ခန္ဓာကိုယ်ဆိုး, အရက်အိုး၌, အနိုး ပြင်းစွာ, ထုံလျက်ပါသည်, သုံးခြာ သဘော, လော-ဒိဋ္ဌ-မော-ကို, ခေါ်လော အာသဝ အမည်တည်း။

[ယခုအခါ စာသင်သားတို့သည် ပရမတ္ထသဘောကို စေတသိက်ပိုင်း၌ ပြခဲ့သော လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟ စသော နာမည်ဖြင့် ပြောပြမှသာ နားလည် နိုင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ပရမတ္ထတရား အထည်ကိုယ် သဘောကို နားလည် သို့ရာ လောဘ ဒိဋ္ဌိ စသော အများသုံး နာမည်ဖြင့် ပြရလိမ့်မည်။ ဤကဲ့သို့ ပြခြင်းကိုပင် “တရားကိုယ် ကောက်ပြသည်” ဟု မှတ်ယူပါ။ (တရားကိုယ် = တရားသဘော အထည်ကိုယ် + ကောက်ပြ = လက်ဆုပ်လက်ကိုင် ပြသကဲ့သို့ ထင်ရှားအောင် ကောက်နှုတ် ထုတ်ပြခြင်း။) ထိုကဲ့သို့ ကောက်ပြ ရာဝယ် လောဘဆိုလျှင် စိတ်ပေါင်း မည်မျှ၌ ယှဉ်နိုင်သည်ကိုလည်း စေတသိက်ပိုင်း ပြန်၍ သတိပြုပါလေ။]

ကာမာသဝ — ဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်၌ တပ်မက်သော တဏှာတည်း။ တရားကိုယ်ကား လောဘမှစိတ် ၈ ၌ရှိသော လောဘတည်း။

၂။ ဩဃာ-ဩဃာ၌သည်၊ ကာမောဃော-ကာမောဃာ ၎င်း၊ ဘဝေါဃော-ဘဝေါဃာ၎င်း၊ ဒိဋ္ဌောဃော-ဒိဋ္ဌောဃာ၎င်း၊ အဝိဇ္ဇောဃော - အဝိဇ္ဇောဃာ၎င်း၊ (ဣတိ-ဤသို့)စက္ကာရော- လေးပါးတို့တည်း။

ဘဝါသဝ — ဘဝအရ ရူပ အရူပဈာန်နှင့် ထိုဈာန်၏ အကျိုးပိပိက် ရ၏။ ထိုဘဝ၌ နှစ်သက်မှု တဏှာကို ဘဝါသဝဟု ဆို၏။ တရားကိုယ်ကား ဒိဋ္ဌိဂတပိပ္ပယုတ်စိတ် ၄ ၌ ယှဉ်သော လောဘတည်း။ [ပဋိသန္ဓေ တည်ပြီးစ၌ မိမိဘဝကို နှစ်သက်တတ်သော “ဘဝနိကန္တိက” လောဘ ဇောကိုလည်း ဘဝါသဝဟု ဆိုကြသေး၏။ ဤဘဝါသဝမှ ကြွင်းသမျှကို ကာမာသဝချည်းဟု မှတ်။]

[ဆောင်] ဝတ္ထုအာရုံ, ကာမဂုဏ်၌, တပ်မက်ထိုက်စွာ, များတဏှာကို, ကာမာသဝ, ခေါ်ဆိုကြလော, အရ ကောက်ယူ, လောဘ မူယှဉ်, လောဘပင်တည်း။ ထို့ပြင်ရူပ-အရူပနှင့်, ဈာန်ပိပိက်, ဘဝနှစ်ချက်၌, နှစ်သက်တဏှာ, ဘဝါသဝ, မှတ်ပြီးမှလျှင်, အရကိုထုတ်, ဒိဋ္ဌိပိယုတ်ယှဉ်, လောဘပင်ဟု, ကောက်နည်း ပြသည်, မှတ်ရူနောက်နောင် ဤနည်းတည်း။

ဒိဋ္ဌာသဝ—ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် ၄ ၌ ယှဉ်သော ဒိဋ္ဌိတည်း။

အဝိဇ္ဇာသဝ—အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ ၌ ယှဉ်သော မောဟတည်း။

၂။ ဩဃ။ ။ဩဃာသဒ္ဓါသည် ရေအယဉ်ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ [အဝ+ဟန၊ အဝ = လွှမ်းမိုး၍+ဟန = သတ်တတ်သည်။ အဝကို ဩ+ ဟနဓာတ်ကို စာ မြ၊] ဤ၌ကား ထို ရေအယဉ်နှင့် တူသော လောဘ ဒိဋ္ဌိ

၃။ ယောဂါ-ယောဂတို့သည်၊ ကာမယောဂေါ - ကာမ
ယောဂ၎င်း၊ ဘဝယောဂေါ-ဘဝယောဂ၎င်း၊ ဒိဋ္ဌိယောဂေါ-
ဒိဋ္ဌိယောဂ၎င်း၊ အဝိဇ္ဇာယောဂေါ-အဝိဇ္ဇာယောဂ၎င်း၊ (ဣတိ-
ဤသို့) စက္ကာရော-လေးပါးတို့တည်း။

မောဟကို သဒိသူပစာရအားဖြင့် ဟောသည်။ ရေအယဉ်သည် သတ္တုတို့ကို
နှစ်မြုပ်အောင် လှမ်းဖိ သတ်ဖြတ်တတ်သကဲ့သို့၊ ဤ လောဘ စသည်တို့လည်း
မိမိကိုးရာ သတ္တုကို ဝဋ်ခုကွ၌ အပယ် ၄ ပါးအထိ နှစ်မြုပ်အောင် လှမ်းဖိ
သတ်ဖြတ်တတ်ကြ လေသည်။

[ဆောင်] ဩဗ သဒ္ဓါ၊ ဟောရင်းမှာကား၊ လှမ်းကာ ဖိသတ်၊
နှစ်မြုပ်တတ်သည့်၊ အရပ်ရပ်ပင်၊ ရေအယဉ်တည်း၊ ဤတွင်
တမူ၊ သဒိသူဖြင့်၊ ညီတူဆွယ်ညှိ၊ အပယ်ထိအောင်၊ မိမိ
ကိုးရာ၊ သတ္တုကို၊ လှမ်းကာဖိသတ်၊ နှစ်မြုပ်တတ်သည့်၊
သုံးရပ် သဘော၊ လော ဒိဋ္ဌိ မောကို၊ ခေါ်လော ဩဗ
အမည်တည်း။

၃။ ယောဂ။ ။ယောဂသဒ္ဓါသည် အစေးဖြင့်ကပ်၍ စပ်ထားသကဲ့သို့
ယဉ်စပ်ခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ “ သတ္တုတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ယဉ်စပ်ပေးတတ်
သောတရား ” ဟုလို၊ ဤ ဩဗ ယောဂ တို့၏ တရားကိုယ်ကောက်သည်
အာသဝနှင့် တူ၏။

[ဆောင်] ဝတ္ထု၊ နှစ်ရပ်၊ အစေးဖြင့် ကပ်၍၊ ယဉ်စပ်သည့်နဲ့၊ ဝတ်
ဆင်းရဲ၌၊ မကွဲစေ့ငှါ၊ မြို့စွာယဉ်စပ်၊ ကပ်ထားတတ်သည့်၊
သုံးရပ် သဘော၊ လော ဒိဋ္ဌိ မောကို၊ ခေါ်လောယောဂ
အမည်တည်း။

၄။ ဝန္တိ-ဝန္တိတို့သည်၊ အဘိဇ္ဈာ-အဘိဇ္ဈာမည်သော၊
ကာယဝန္တိ - ကာယဝန္တိ၎င်း၊ ဗျာပါဒေါ - ဗျာပါဒ မည်
သော၊ ကာယဝန္တိ - ကာယဝန္တိ ၎င်း၊ သီလဗ္ဗတပရာ

၄။ ဝန္တိ ။ ဝန္တိ သဒ္ဓါသည် သံကွင်းချင်း ဆက်သလို ထုံးနှောင်
ဖွဲ့ယှက်ခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ “ သတ္တုတို့၏ နာမကာယ ရူပကာယကို
ဝဋ်ဆင်းရဲမှ မလွတ်ရအောင် စုတ်ပြီး ပဋိသန္ဓေ-ပဋိသန္ဓေပြီး စုတ်ဟု ဆက်ပေး
တတ်သော တရားများ ” ဟုလို၊ “ အဘိဇ္ဈာ ကာယဝန္တိ ” စသည်၌ ကာယ
သဒ္ဓါကား နာမကာယ(နာမ်တရားအပေါင်း)ရူပကာယ(ရုပ်တရားအပေါင်း)
ကို ဟော၏။

[ဆောင်] သံကွင်းချင်းယှက်၊ ဖွဲ့နှောင် ဆက်သို့၊ နှစ်ချက်ကာယ၊
နာမ်ရူပကို၊ ဗုက္ခဝဋ်ပြီး၊ မလွတ်ထည့်အောင်၊ စုတ်သန္ဓေ၊
သန္ဓေစုတ်၊ ဆက်နှောင်ချည့်၊ မှတ်သိဝန္တိ သဘောတည်း။

အဘိဇ္ဈာ — [အဘိ+ဈာ။ အဘိ=ရှေးရှု+ဈာ=ကြံစီခြင်း။] အာရုံ
တခုခုကို ရှေးရှုကြံစီခြင်း လိုချင်ခြင်းတည်း။ တရားကိုယ်မှာ လောဘ
ဟူသမျှကို ကောက်။

ဗျာပါဒ— [ဝိ+အာ+ပါဒ။ ဝိ=ဖောက်ပြန် ပျက်စီးခြင်းသို့+အာပါဒ=
ရောက်ခြင်း၊] စိတ်၏ ဖောက်ပြန် ပျက်စီးခြင်း စိတ်ဆိုးခြင်းတည်း။
တရားကိုယ်မှာ ဒေါသဟူသမျှကို ကောက်။

[အကုသလ ကမ္မပထ၌ သူတပါး၏ စည်းစိမ်ကို မတရား လိုချင်မှု
လောဘကို အဘိဇ္ဈာ၊ သူတပါးကို သေကြေ ပျက်စီးစေလိုခြင်း ဒေါသကို
ဗျာပါဒ ဟု ကောက်ရသည်။ ဤ၌ကား လိုချင်မှုဟူသမျှ လောဘ အားလုံးကို
အဘိဇ္ဈာ၊ စိတ်ဆိုးမှု ဟူသမျှ ဒေါသ အားလုံးကို ဗျာပါဒ ဟု ကောက်ယူ
ရသည်။]

မာသော - သီလဗ္ဗတပရာမာသ မည်သော၊ ကာယဂန္ထော-
ကာယဂန္ထ၎င်း၊ ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသော-ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသ
မည်သော၊ ကာယဂန္ထော-ကာယဂန္ထ၎င်း၊ (ဣတိ - ဤသို့)
ဝတ္တာရော-လေးပါးတို့တည်း။

၅။ ဥပါဒါနာနိ-ဥပါဒါနိတို့သည်၊ ကာရုပါဒါနံ-ကာရုပါ
ဒါနိ၎င်း၊ ဒိဋ္ဌပါဒါနံ - ဒိဋ္ဌပါဒါနိ၎င်း၊ သီလဗ္ဗတုပါဒါနံ -

သီလဗ္ဗတပရာမာသ - [သီလ+ဝတ+ပရ+အာမာသ။ သီလ=
နှား ခွေး အစရှိသည်တို့၏ အလေ့ +ဝတ = ၎င်းတို့၏ အကျင့် +ပရ =
မှားမှားယွင်းယွင်း+အာမာသ=သုံးသပ် (စွဲလမ်း) ခြင်း။] နှား ခွေး စသည်
တို့၏ အလေ့အကျင့်ကို ကျင့်လျှင် ကိလေသာလည်း စင်ကြယ်၊ သံသရာမှ
လည်းလွတ်မြောက် လွယ်၏ ဟု မှားယွင်းစွာ သုံးသပ် စွဲလမ်းတတ်သော ဒိဋ္ဌိ
စေတသိက်တည်း။ [ကျင့်ပုံကို ဘာသာဇီတာမှာ ရှု။]

ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသ - [ဣဒံ + သစ္စ + အဘိ + နိဝေသ။ ဣဒံ =
ဤ ငါ့အယူသာ + သစ္စံ = အမှန် ဟု + အဘိ = လွန်လွန်ကဲကဲ + နိဝေသ =
နှလုံးသွင်း (စွဲလမ်း) မှ။] အယူမှားကြီးကို ယူပြီးလျှင်.... “ ဤ ငါ့အယူသာ
အမှန်၊ ကျန်သမျှ အလွဲချည်း ” ဟု (လိင်္ဂံတင်းလင်း) မှားယွင်းစွာ စွဲလမ်း
တတ်သော ဒိဋ္ဌိစေတသိက်ပင်တည်း။ [မှန်သောအယူကို ယူပြီးလျှင် ထိုကဲ့သို့
စွဲမြဲမှုမှာ ဒိဋ္ဌိမဟုတ်။]

၅။ ဥပါဒါနံ။ ။ [ဥပ+အာဒါနံ။ ဥပ=လွန်လွန်ကဲကဲ စွဲမြဲစွာ+
အာဒါနံ=ယူခြင်း။] ဖါးကို မြွေက ဖမ်းထားသကဲ့သို့ မစွန့်လွှတ်နိုင်ဘဲ စွဲ
လမ်းလမ်း (အာရုံပြုသော အားဖြင့်) ယူထားခြင်းကို “ ဥပါဒါနံ ” ဟု
ဆိုသည်။

သီလဗ္ဗတုပါဒါနိ၎င်း၊ အတ္တဝါဒုပါဒါနံ - အတ္တဝါဒုပါဒါနိ၎င်း၊
(ဣတိ-ဤသို့) ဝတ္တာရော-လေးပါးတို့တည်း။

၆။ နိဝရဏာနိ-နိဝရဏတို့သည်၊ ကာမန္တန္ဒနိဝရဏံ-
ကာမန္တန္ဒနိဝရဏ၎င်း၊ ဗျာပါဒနိဝရဏံ - ဗျာပါဒနိဝရဏ
၎င်း၊ ထိန မိဒ္ဓ နိဝရဏံ-ထိန မိဒ္ဓ နိဝရဏ၎င်း၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ

[ဆောင်] ဖါးကို မြွေငန်း၊ မြွေက ဖမ်းသို့၊ စွဲလမ်းသမှု၊ အာရုံပြု၊
ဥပါဒါနံ ဟု ခေါ်။

ကာမုပါဒါနံ - [ကာမ+ဥပါဒါနံ။] တရားကိုယ်မှာ ကာမဂုဏ်၌ အလွန်
စွဲလမ်းတတ်သော လောဘဟူသမျှကို ကောက်။

ဒိဋ္ဌပါဒါနံ - [ဒိဋ္ဌိ+ဥပါဒါနံ] သီလဗ္ဗတပရာမာသ-အတ္တဝါဒ ဒိဋ္ဌိ
၂ မျိုးမှတစ်ပါး ကျန်ဒိဋ္ဌိ အမျိုးမျိုးတည်း။

သီလဗ္ဗတုပါဒါနံ-သီလဗ္ဗတပရာမာသ ကာယဂန္ထနှင့် တူ၏။

အတ္တဝါဒုပါဒါနံ- [အတ္တ+ဝါဒ] အတ္တရှိ၏ ဟု ပြောဆိုမှုတည်း။

နောက်ဥပါဒါနံ ဥပါဒါနံ တရားကိုယ်မှာ ဒိဋ္ဌိစေတသိက် ချည်းသာတည်း။
စွဲလမ်းပုံ ကွဲပြား၍ ၃ မျိုး ခွဲခြားတော်မူသည်။ အတ္တစွဲလမ်းပုံကို ဘာသာ
ဇီတာမှာ ရှု။

၆။ နိဝရဏ။ ။ ဣဒံ အစရှိသော ကုသိုလ် တရားများကို တားမြစ်
ပိတ်ပင်တတ်သော တရားတို့ကို နိဝရဏဟု ခေါ်သည်။

[ဆောင်] ကုသိုလ်တရား၊ ဣဒံဖက်များကို၊ မြစ်တားတတ်သည်၊
အလီလီ၊ နိဝရဏ ခေါ်။

နီဝရဏံ - ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စ နီဝရဏသင်း၊ ဝိမိကိစ္ဆာနီဝရဏံ-
ဝိမိကိစ္ဆာနီဝရဏသင်း၊ အဝိဇ္ဇာနီဝရဏံ-အဝိဇ္ဇာနီဝရဏသင်း၊
ဣတိ-ဤသို့၊ ဆ-ခြောက်ပါးတို့တည်း။

ကမ္မန္တိ — [ကာမ+ဆန္ဒ] ကာမဂုဏ်ကို လိုချင် နှစ်သက်မှု။
တရားကိုယ်မှာ လောဘကိုကောက်။

ဗျာပါဓ — တရားကိုယ်မှာ ဒေါသ အားလုံးတည်း။

ထိနမိဒ္ဓ — ထိန စေတသိက်နှင့် မိဒ္ဓ စေတသက် ၂ ပါး။

ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စ — ဥဒ္ဓစ္စနှင့် ကုက္ကုစ္စ စေတသိက်တည်း။

ဝိမိကိစ္ဆာ — ဝိမိကိစ္ဆာ စေတသိက်တည်း။

အဝိဇ္ဇာ — မောဟအားလုံးကို ကောက်။

ထိန မိဒ္ဓနှင့် ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စ တရားကိုယ် ၂ ပါးစီ ရပါလျက် နီဝရဏ
တပါးသာ ဆိုခြင်း၏ အကြောင်းကို ဘာသာဋီကာ၌ အကျယ် ဆိုထားပြီ။
ကျက်မှတ်နှင့်ရန်ကား—

[ဆောင်] ထိ-မိဒ် နှစ်ခု၊ တွန့်တုံမှုနှင့်၊ ဥဒ်-ကု အတွက်၊ မငြိမ်သက် ဟု၊
တချက် ကိစ္စ၊ တူပိုင်ကြ၏။ဖြစ်ကြောင်းကလည်း၊ တကွမကင်း၊
ပျင်းရိခြင်းနှင့်၊ ချို့ယွင်းသမှု၊ ဗျာပါဓကို၊ တွေးရှုကြိလစ်၊ စဉ်တိုင်း
ဖြစ်၏။စိစစ်ဘယ်ချက်၊ ဆန့်ကျင်ဘက်ကား၊ ဆက်ဆက် ဝိရိယ၊
သမထ ဟု၊ ကိစ္စလည်းတူ၊ အကြောင်းတူလျက်၊ ဆန့်ကျင်ဘက်
အား၊ တူလေငြား၍၊ နှစ်ပါးတရားကိုယ်၊ တစ်နီဝရဏ ဆိုသည်၊
သွင်းသို့ စိတ်ဝယ် မြဲမြံတည်း။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်သို့သော အပိုင်းအခန်းကို သမုစ္စည်းပိုင်း ဟု ခေါ်သနည်း။
- ခ။ ဒွါသတ္တဝိဝိဇာ စသော ဂါထာသည် ဘာကို ပြသော ဂါထာနည်း၊ အနက်ပေးပါ။
- ဂ။ ဒွါသတ္တဝိအရ၌ အနိပ္ပန္နရုပ်များ ကြဉ်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြ၍၊ ၇၂ ပါး သရုပ်ကို ရေတွက်ပြပါ။
- ဃ။ သမုစ္စည်းပိုင်း၌ ခေါင်းစဉ်အရသင်္ဂဟ မည်မျှရှိသနည်း၊ သင်္ဂဟိတေဝံပါ။
- င။ အဘယ် သင်္ဂဟကို အကုသလသင်္ဂဟ ဟု ခေါ်သနည်း။
- စ။ အဘယ်တရားမျိုးကို အာသဝ ဟု ခေါ်သနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဆ။ အာသဝတို့၏ နာမည်နှင့် တရားကိုယ်ကို ယှဉ်တွဲပြပါ။ [တရားကိုယ် ပြရာဝယ် မည်သည့်စိတ်၌ ယှဉ်သောတရားဟု ထင်ရှား ပြရမည်။]
- ဇ။ အဘယ်တရားမျိုးကို ဩဗ္ဗ ဟု ခေါ်သနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဈ။ အဘယ်တရားမျိုးကို ယောဂ ဟု ခေါ်သနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ည။ အဘယ်တရားမျိုးကို ဝန္တ ဟု ခေါ်သနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဋ။ ထိုဝန္တတို့၏ နာမည်နှင့် တရားကိုယ်ကို ယှဉ်တွဲပြပါ။
- ဌ။ အဘယ်တရားမျိုးကို ဥပါဒါန် ဟု ခေါ်သနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဍ။ ထို ဥပါဒါန်တို့၏ နာမည်နှင့် တရားကိုယ်ကို ယှဉ်တွဲပြပါ။
- ဎ။ အဘယ်တရားမျိုးကို နီဝရဏ ဟု ခေါ်သနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဏ။ ထို နီဝရဏတို့၏ နာမည်နှင့် တရားကိုယ်ကို ယှဉ်တွဲပြပါ။

၇။ အနုသယာ - အနုသယာ ထို့သည်။ ကာမရာဂါနုသယော - ကာမရာဂါနုသယာ၎င်း၊ ဘဝရာဂါနုသယော - ဘဝရာဂါနုသယာ ၎င်း၊ ပဋိဗာနုသယော - ပဋိဗာနုသယာ ၎င်း၊ မာနာနုသယော - မာနာနုသယာ၎င်း၊ ဒိဋ္ဌာနုသယော - ဒိဋ္ဌာနုသယာ၎င်း၊ ဝိစိကိစ္ဆာနုသယော - ဝိစိကိစ္ဆာနုသယာ၎င်း၊ အဝိဇ္ဇာနုသယော - အဝိဇ္ဇာနုသယာ၎င်း၊ (ဣတိ - ဤသို့) သတ္တ-ချနစ်ပါး ထို့တည်း။

၈။ သုတ္တန္တေ - သုတ္တန်ပါဠိတော်၌၊ (ရတ္တာနိ - ဟောတော်မူအပ် ကုန်သော)) သံယောဇနာနိ - သံယောဇနာ၎င်း ထို့တည်း။

အနုသယာ ။ ။ [အနု + သယာ။ အနု = အဘန်ဘန်။ ဝါ - အစဉ်တစိုက် + သယာ = ကိန်းအောင်းသောတရား။] သတ္တာထို့သန္တာန်၌ အဘန်ဘန် အစဉ်တစိုက် ကိန်းအောင်းလျက် ပါနေသော ကိလေသာကို “အနုသယာ” ဟု ဆိုသည်။ ထို အနုသယာကိလေသာကား ဥပါဒ် ဌီ ဘင်အားဖြင့် အထည်ကိုယ် ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်နေသည် မဟုတ်။ ဆိုင်ရာအာရုံနှင့် တွေ့လျှင် အဆင်သင့် ဖြစ်သို့ရာ ကိလေသာဓာတ် တမျိုးသာတည်း။

[ဆောင်] သတ္တသန္တာန်၊ အဘန်ဘန်လျှင်၊ အစဉ်တစိုက်၊ လိုက်၍ပါလာ၊ ကိလေသာဟု၊ ဓာတ်အစု၊ အနုသယာခေါ်။

ကာမရာဂါနုသယနှင့် ဘဝရာဂါနုသယတို့၏ တရားကိုယ် ကောက်ပုံမှာ ကာမာသဝ ဘဝါသဝနှင့် တူ၏။ ပဋိဗာနုသယကား ဒေါသတည်း။ မာနာနုသယ စသည်တို့၏ တရားကိုယ်မှာ နာမည်အတိုင်းပင် ထင်ရှားပြီ။

၉။ သုတ္တန်သံသောဇဉ် ။ ။ “ သံယောဇဉ်ကြီး ” ဟု ခေါ်ဝေါ်ရိုး ရှိသည့်အတိုင်း သတ္တာထို့ကို ထိုထိုဘဝမှ မလွတ်ရအောင် ကြိုးဖြင့် ချည်နှောင် သကဲ့သို့ ချည်နှောင်တတ်သော တရားကို သံယောဇဉ် ဟု ခေါ်သည်။

ကာမရာဂသံသောဇနံ - ကာမရာဂသံယောဇဉ်၎င်း၊ ရူပရာဂ သံယောဇနံ - ရူပရာဂ သံယောဇဉ် ၎င်း၊ အရူပရာဂသံယောဇနံ - ၎င်း၊ ပဋိဗာသံယောဇနံ - ပဋိဗာသံယောဇဉ် ၎င်း၊ မာန သံယောဇနံ - မာနသံယောဇဉ် ၎င်း၊ ဒိဋ္ဌိသံယောဇနံ - ဒိဋ္ဌိသံယောဇဉ်၎င်း၊ သီလဗ္ဗတပရာမာသသံယောဇနံ - သီလဗ္ဗတပရာမာသသံယောဇဉ်၎င်း၊ ဝိစိကိစ္ဆာသံယောဇနံ - ဝိစိကိစ္ဆာ သံယောဇဉ်၎င်း၊ ဥဒ္ဓစ္စသံယောဇနံ - ဥဒ္ဓစ္စသံယောဇဉ် ၎င်း၊ အဝိဇ္ဇာသံယောဇနံ - အဝိဇ္ဇာသံယောဇဉ် ၎င်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ဒသ-ဆယ်ပါးတို့တည်း။

[ဆောင်] ဖိမိကိန်းရာ၊ သတ္တာကို၊ ထိုထိုဘုံမှ၊ မလွတ်ရအောင်၊ ချည်နှောင်သမှု၊ ကြိုးနှယ်ပြု၊ မှတ်ရှု သံယောဇဉ်။

ကာမရာဂသံယောဇဉ် = တရားကိုယ်မှာ ကာမာသဝနှင့် တူ၏။

ရူပရာဂ = ရူပဈာန် ထိုဈာန်၏ အကျိုးဝိပါက်၌ နှစ်သက်မှု တဏှာ။

အရူပရာဂ = အရူပဈာန် ထိုဈာန်၏ အကျိုးဝိပါက်၌ နှစ်သက်မှု တဏှာ။ [၎င်း ၂ ပါး၏ တရားကိုယ်မှာ ဘဝါသဝနှင့် တူ၏။]

ပဋိဗာသံယောဇနံ = ဒေါသမူစိတ်၌ ယှဉ်သော ဒေါသတည်း။

ဒိဋ္ဌိသံယောဇနံ = တွဲဘက်ဖြစ်သော သီလဗ္ဗတပရာမာသ ဒိဋ္ဌိကို ချန်၍ ကုန် ဒိဋ္ဌိအမျိုးမျိုးတည်း။

ဤသံယောဇဉ်များ၏ တရားကိုယ်မှာ လွယ်ပြီ။ ဤသံယောဇဉ် ၁၀ ပါးဆိုသော်လည်း တရားကိုယ်မှာ ၇ ပါးသာ ရ၏။ တွက်ကြည့်လေ။

၉။ အဘိဓမ္မေ - အဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်၌၊ (ခုတ္တာနိ-ကုန်
 သော၊) အပရာနိဝိ - တမျိုးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သံယော
 ဇနာနိ - တို့သည်၊ ကာမရာဂသံယောဇနံ - ၎င်း၊ ဘဝရာဂ
 သံယောဇနံ - ဘဝရာဂသံယောဇနံ၎င်း၊ ပဋိဗ္ဗာသံယောဇနံ-
 ၎င်း၊ မာနသံယောဇနံ-၎င်း၊ ဒိဋ္ဌိသံယောဇနံ - ၎င်း၊ သီလဗ္ဗတ
 ပရာမာသသံယောဇနံ - ၎င်း၊ ဝိစိကိစ္ဆာသံယောဇနံ - ၎င်း၊
 ဣဿာသံယောဇနံ - ဣဿာသံယောဇနံ ၎င်း၊ မစ္ဆရိယ သံ
 ယောဇနံ-မစ္ဆရိယသံယောဇနံ၎င်း၊ အဝိဇ္ဇာသံယောဇနံ-၎င်း၊
 ဣတိ-ဤတို့၊ ဒသ-တို့တည်း။

၁၀။ ကိလေသာ - ကိလေသာတို့သည်၊ လောဘော-
 လောဘ၎င်း၊ ဒေါသော-ဒေါသ၎င်း၊ မောဟော-မောဟ၎င်း၊
 မာနော-မာန၎င်း၊ ဒိဋ္ဌိ - ဒိဋ္ဌိ ၎င်း၊ ဝိစိကိစ္ဆာ - ဝိစိကိစ္ဆာ၎င်း

၉။ အဘိဓမ္မာ သံယောဇနံ။ ။ သံယောဇနံ ၁၀ ပါးကို သုတ္တန်
 ပါဠိတော်၌ တမျိုး၊ အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၌ တမျိုး၊ ဘုရားရှင် ဟောတော်
 မူညီအတွက် ဤသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌လည်း ၂ မျိုး ခွဲပြထားသည်။ တရားကိုယ်
 ကောက်မှာ ပါဠိရှိတိုင်း သိသာပြီ။ သုတ္တန်နည်းထက် ဣဿာနှင့် မစ္ဆရိယ
 ၂ ပါး ပိုလာ၏။ ဥဒ္ဓစ္စလျော့သွား၏။ ထို့ကြောင့် အဘိဓမ္မာအလို သံယောဇနံ
 တရားကိုယ် ၈ ပါး ရ၏။ နည်းနှစ်ပါးလုံး ပေါင်းစပ်လျှင် သံယောဇနံ တရား
 ကိုယ် ၉ ပါး ထွက်၏။

[ဆောင်] လော-ဒေါ-မာ-ဒိဋ္ဌိ, ဝိစိကိစ္စနှင့်, ဥဒ္ဓိ-ဣသ်-မစ္ဆရိ,
 မောဟထည်, မှတ်တိ တရားကိုယ်။

ထိနံ-ထိန၎င်း၊ ဥဒ္ဓစ္စံ - ဥဒ္ဓစ္စ၎င်း၊ အဟိရိကံ - အဟိရိက၎င်း၊
 အနောတ္တပ္ပံ - အနောတ္တပ္ပ၎င်း၊ ဣတိ - ဤတို့၊ ဒသ - ဆယ်ပါး
 တို့တည်း။

၁၀။ ကိလေသာ။ ။ လောဘဖြစ်စေ, ဒေါသ မာန ဖြစ်စေ, စိတ်ကို
 ငြိမ်ပေစေတတ်သော တရားကို ကိလေသာ ဟု ခေါ်၏။ ဤ ကိလေသာ
 ၁၀ ပါး၏ တရားကိုယ်မှာ ပါဠိအတိုင်း သိသာပြီ။

[ဆောင်] လော-ဒေါ-မာနေ, စ ထွေထွေတို့, ငြိမ်ပေစေမှု,
 စိတ်ကိုပြု, မှတ်ရှု ကိလေသာ။

တထောင့်ငါးရာ ကိလေသာ။ ။ လောဘသည် ရှေ့၌ ပြခဲ့ပြီးသော
 နာမ်တေပညာသ, နိပ္ပန္နရုပ် အဋ္ဌာရသ, လက္ခဏရုပ် ၄, ဤ ၇၅ ပါးသော
 တရားကို အာရုံပြု၏။ ထို ၇၅ ပါးသော အာရုံသည် မိမိ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်မှာ
 လည်း ရှိ၏။ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်မှာလည်း ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အဇ္ဈတ္တသန္တာန်ကို
 အာရုံပြု၍ လောဘ ၇၅, ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်ကို အာရုံပြု၍ လောဘ ၇၅ ရှိရကား
 လောဘပေါင်း ၁၅၀ ဖြစ်၏။ လောဘ ကိလေသာ ကဲ့သို့ ဒေါသ စသော
 ကိလေသာများလည်း ၁၅၀ စီ ရှိရကား ၁၅၀ ကိုတည် ကိလေသာ ၁၀ ပါး
 ဖြင့် မြောက်လျှင် ၁၅၀၀ ဖြစ်၏။

[ဆောင်] နာမ်တေပညံ, ရုပ်နိပ္ပန်, လက္ခဏရုပ် လေး။
 သန္တာန်နှစ်ဝ, မြောက်ဆင့်က, တရဂူငါးဆယ်ရေး။
 ဆယ်ကိလေသာ, မြောက်ဆင့်ကာ, ငါးရာတထောင်တွေ။

[ပညတ်အမျိုးမျိုးဖြင့် မြောက်လျှင် မရေတွက်နိုင်အောင် များသေး၏။]

အမှတ်စကားချစ် ၁၁။ ပန-အမှတ်စကားချစ်ညွှတ်လိုက်ဥူးအုံ၊
 ဇက္ခ-ဤ အကုသလသင်္ဂဟဝယ်၊ အာသဝါ
 ဒီသု - အာသဝ အစရှိသည်တို့၌၊ ကာမဘဝနာမေန - ကာမ
 နာမည် ဘဝနာမည်ဖြင့်၊ တဗ္ဗတ္ထုကာ-ထို ကာမဘဝဟူသော
 မှီရာအာရုံရှိသော၊ တဏှာ - တဏှာကို၊ အဓိပ္ပေတာ - အလိုရှိ
 အပ်၏။ တထာပဝတ္တံ-ထိုထိုယူပုံ အခြင်းအရာအားဖြင့် ကွဲပြား

၁၁။ အမှတ်စကားချစ်။ ။ကျမ်းဆရာတို့သည် မိမိပြုခဲ့ပြီးသော စကား
 ရပ်၌ အထူး သိစေလိုသော အချက်ဝယ် အမှတ်စကား ညွှတ်လျက် မှတ်ချက်ကို
 ပြုတတ်ကုန်၏။ ဤ “အာသဝါဒီသု” စသည်ကား ထိုကဲ့သို့ “မှတ်ချက်” ပြသော
 စကားတည်း။ အာသဝါဒီသု၌ အာဒိဖြင့် ကာမဘဝ သီလဗ္ဗတပရာမာသ
 စသည်တို့ပါရှိရာ ဩစာ ယောဂစသော အခင်းများကို ယူ၊ ဂန္ဓ - ကိလေသာ
 အခင်းတို့မှ တပါး ကျန် အားလုံးတည်း။

ကာမဘဝ ၊ ပေ ၊ တဏှာအဓိပ္ပေတာ—ဤ သင်္ဂြိုဟ်ဆရာ အလိုအား
 ဖြင့် ကာမ သဒ္ဓါသည် ဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်ကို ဟောရင်းတည်း။ ဘဝသဒ္ဓါ
 လည်း ရူပ အရူပဈာန်နှင့် ၎င်းတို့၏ အကျိုး ဝိပါက်ကို ဟောရင်းတည်း။
 သို့ဖြစ်၍ (ဒိဋ္ဌာသဝ စသည်၌ ဒိဋ္ဌိနှင့် အာသဝသည် အရတူသော်လည်း)
 ကာမနှင့် အာသဝ-ဘဝနှင့် အာသဝ စသည်မှာ အရမတူဘဲ ဖြစ်နေသည်။
 ထို့ကြောင့် ကာမနှင့် အာသဝ စသည်တို့ အရတူတို့ရာ ကာမနာမည်ဖြင့်(ဝါ-
 ကာမအရ) ဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်ကို တိုက်ရိုက်မယူဘဲ၊ ထိုအာရုံ၌ တည်
 သော(ထို ကာမဂုဏ်ကို အာရုံပြုသော)ကာမတဏှာကို ဌာနုပစာရအားဖြင့်
 ကောက်ပါ။ ဘဝနာမည်ဖြင့် (ဘဝအရ) ထို ဘဝကို အာရုံ ပြုသော ဘဝ
 တဏှာကို ဌာနုပစာရ အားဖြင့် ကောက်ပါ။ သို့မှ ကာမသဒ္ဓါ ဘဝသဒ္ဓါနှင့်

ထုတ်ဖြစ်သော၊ ဒိဋ္ဌိ ဂဘမေဝ-ဒိဋ္ဌိစေတသိက်ကိုပင်၊ သီလဗ္ဗတ
 ပရာမာသော - သီလဗ္ဗတပရာမာသာ ဟူ၍၎င်း၊ ဣဒံသစ္စာဘိ
 နိဝေသော-ဣဒံသစ္စာဘိနိဝေသဟူ၍၎င်း၊ အတ္တဝါဒပါဒေါစ-
 အတ္တဝါဒပါဒါန ဟူ၍၎င်း၊ ပဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

အာသဝသဒ္ဓါ စသည်တို့ အရတူကြ သဖြင့် “ ကာမောယေဝ+အာသဝေါ၊
 ကာမာသဝေါ” စသော ကမ္မဓာရည်းဝိပျိုဟ် ပြုနိုင်မည် ဟုလို၊ [အာရုံဌာန၏
 အမည်ကို အာရုံပြုတတ်သော ဌာနီတဏှာ၌ တင်စား၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်းကို
 ဌာနုပစာရ ဟု ဆိုသည်။]

သီလဗ္ဗတ ၊ ပေ ၊ ပဝုစ္စတိ— “ဒိဋ္ဌိ စေတသိက် တခုထည်း ဖြစ်လျက်
 အဘယ့်ကြောင့် သီလဗ္ဗတပရာမာသ စသည်ဖြင့် နာမည် အမျိုးမျိုး ဆိုအပ်
 သနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ ဤ အမှတ်စကားချစ်ကို ညွှတ်ရလေသည်။ ဆိုလို
 ရင်းကား-သီလဗ္ဗတပရာမာသ ဒိဋ္ဌိသည် “ နွား ခွေးတို့၏ အလေ့အကျင့်ဖြင့်
 ကိလေသာမှ စင်ကြယ် သံသရာမှ လွတ်မြောက်လွယ်၏ ” ဟု ယူ၏။ ဣဒံ
 သစ္စာဘိနိဝေသ ဒိဋ္ဌိသည် “ ဤ ငါ့အယူသာ အမှန်၊ ကျန် အယူတွေ အမှား
 ချည်းဘဲ ” ဟု စွဲမြဲစွာ ယူ၏။ အတ္တဝါဒပါဒါန ဒိဋ္ဌိသည် “အတ္တရှိ၏” ဟု ယူ၏။
 ဤသို့ ယူပုံ အခြင်းအရာ ကွဲပြား သောကြောင့် တရားကိုယ်အားဖြင့် ဒိဋ္ဌိ
 စေတသိက်တခုထည်းကိုပင် သီလဗ္ဗတပရာမာသစသည်ဖြင့် နာမည်အမျိုးမျိုး
 ထပ်၍ ဆိုအပ်လေသည် ဟုလို။

[“ တထာပဝတ္တံ ” ကား ဒိဋ္ဌိစေတသိက် တခုထည်းကိုပင် သီလဗ္ဗတ
 ပရာမာသ စသည်ဖြင့် နာမည်အမျိုးမျိုး ဆိုခြင်း အကြောင်းကို ပြသော ပါဠိ
 တည်း။ ထို့ကြောင့် “တထာပဝတ္တံ-ထိုထိုယူပုံအခြင်းအရာ အားဖြင့် ကွဲပြား
 လျက် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ” ဟု ဟိတ်အနက်ကိုလည်း သုံးစွဲပါလေ။]

သင်္ခဟ ၁၂။ ဝတ္ထုတော-ပရမတ်အလို အထည်ကိုယ်ဝတ္ထု အားဖြင့်၊ အာသဝေါဗာစ - အာသဝ ဩဇာ တို့ကို ၎င်း၊ ယောဂါစ-ယောဂတို့ကို၎င်း၊ ဝန္တရစ-ဝန္တရ တို့ကို၎င်း၊ တယော-သုံးပါးစီတို့ ဟူ၍၊ ဝတ္ထု-ဆိုအပ်ကုန်၏။ ဥပါဒါနာ- ဥပါဒါနိတို့ကို၊ ဒုဝေ-နှစ်ပါးတို့ဟူ၍၊ ဝတ္ထု-ကုန်၏။ နိဝရဏာ- နိဝရဏ တို့သည်၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးတို့သည်၊ သိယံ- ဖြစ်ကုန်၏။ အနုသယာ - အနုသယ တို့သည်၊ ဆဋ္ဌေဝ - ခြောက်ပါးတို့ သာလျှင်၊ ဟောန္တိ-နိ၏။ သံယောဇနာ - သံယောဇဉ် တို့ကို၊ နဝ - ကိုးပါးတို့ ဟူ၍၊ မတာ - သိအပ်ကုန်၏။ ကိလေသာ - ကိလေသာတို့သည်၊ ဒသ-ဆယ်ပါးတို့တည်း၊ (ဣတိ- ဤသို့) အယံပါပသင်္ဂဟော-ဤ အကုသလသင်္ဂဟကို၊ နဝဓာ-ကိုးပါး အပြားအားဖြင့်၊ ဝတ္ထု-ဆိုအပ်ပြီ။

၁၂။ သင်္ခဟဂါထာ။ ။ အာသဝေါ၊ ပေ၊ ပါပသင်္ဂဟော - ကား သင်္ခဟဂါထာတည်း။ အမည်အားဖြင့် အာသဝ စသည်တို့က ၄, နီဝရဏ ၆, အနုသယ ၇, သံယောဇဉ် ၁၀ ရှိသော်လည်း “ ဝတ္ထုတော ” ဟု ဆိုသော ကြောင့် တရားကိုယ်အထည်ဝတ္ထုကိုသာ ကောက်ယူရေတွက်ရလျှင် အာသဝ သည် လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟအားဖြင့် ၃ပါးတည်း၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပြခဲ့သည့် အတိုင်း ရေတွက်လေ၊ နဝဓာပါပသင်္ဂဟော-အရ ၉ ပါးကား ၁-အာသဝ, ၂-ဩဇာ စသည်တို့ပင်တည်း။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်တရားမျိုးကို အနုသယ ခေါ်သနည်း, လင်္ကာထောက်ပါ။
- ခ။ ထို အနုသယတို့၏ နာမည်နှင့် တရားကိုယ်ကို ယှဉ်တွဲပြပါ။

- ဂ။ ဘယ်တရားမျိုးကို သံယောဇဉ် ဟု ခေါ်သနည်း, လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဃ။ ထို သံယောဇဉ်တို့၏ သုတ္တန်နည်းအရ နာမည်နှင့် တရားကိုယ်, အဘိ ဓမ္မာနည်း အရ နာမည်နှင့် တရားကိုယ်ကို ယှဉ်တွဲပြပါ။
- င။ နည်း ၂ ပါး ပေါင်းလျှင် တရားကိုယ် မည်မျှရှိသနည်း, ရေတွက်ပြပါ။
- စ။ ဘယ်တရားမျိုးကို ကိလေသာ ဟု ခေါ်သနည်း, လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဆ။ တထောင့်ငါးရာ ကိလေသာကို လင်္ကာထောက်၍ ရေတွက်ပါ။
- ဇ။ အာသဝါဒီသူ ပနေတ္ထ အမှာစကားချုပ်ကို အနက်ပေးပါ။
- ဈ။ ကာမောစဉ် ကာမအရ ဘယ်အနက်ကို ဟောရင်း ဖြစ်သနည်း, ဤ နေရာ၌ ဘယ်အနက်ကို ဘယ်နည်းအရ ယူရမည်တုံ့နည်း။
- ည။ ဘဝယောဂ၌ ဘဝ အရ ဘယ်အနက်ကို ဟောရင်းဖြစ်သနည်း, ဤနေ ရာ၌ ဘယ်အနက်ကို ဘယ်နည်းအရ ယူရမည်တုံ့နည်း။
- ဋ။ ဒိဋ္ဌိ တခုထည်း ဖြစ်လျက် သီလဗ္ဗတပရာမာသ စသည်ဖြင့် နာမည် အမျိုးမျိုး အဘယ်ကြောင့် ဆိုရသနည်း, သင်္ဂြိုဟ်ပါဌ်ကို ထောက်ပါ။

မိဿက သင်္ဂဟ ၁။ မိဿကသင်္ဂဟေ - မိဿကသင်္ဂဟဒ္ဓိ၊
ဟေတု - ဟိတိတိသန္တိ၊ လောဘော -
လောဘာဝုဿိ၊ ဒေါသော - ဒေါသဝုဿိ၊ မောဟော - မောဟာဝုဿိ၊
အလောဘော - အလောဘာဝုဿိ၊ အဒေါသော - အဒေါသဝုဿိ၊
အမောဟော - အမောဟာဝုဿိ၊ (ဣတိ - ဤသို့) ဆ - ခြောက်ပါး
တို့တည်း။

၂။ ဈာနင်္ဂါနိ - ဈာန်အင်္ဂါတို့သည်၊ ဝိတက္ကော - ဝိတက်
ဝုဿိ၊ ဝိစာရော - ဝိစာရဝုဿိ၊ ဝိတိ - ဝိတိဝုဿိ၊ ဧကဂ္ဂတာ - ဧကဂ္ဂ

မိဿက သင်္ဂဟ။ ။ ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတတို့ကို ရောနှော
ပြရာ အပိုင်းအခင်းကို “မိဿကသင်္ဂဟ” ဟု ခေါ်သည်။

၁။ ဟိတိ ။ ။ ရေသောက်မြစ်သည် သစ်ပင်ကို ထောက်ပံ့ ခိုင်ခံ့စေ
သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ မိမိနှင့်တကွ ဖြစ်တက် ရုပ်နာမ် တရားတို့ကို ထောက်ပံ့
ခိုင်ခံ့စေတတ်သော တရားကို “ဟေတု=ဟိတိ” ဟု ခေါ်သည်။

[ဆောင်] ရေသောက်မြစ်လျှင်၊ ကိုယ်သစ်ပင်ကို၊ စည်ပင်စေထ၊
ထောက်ပံ့မ-သို့၊ တကွဖြစ်ဟန်၊ ရုပ်နှင့် နာမ်ကို၊ ထောက်ခံ
သမှု၊ ကျေးဇူးပြု၊ ဟေတု=ဟိတိဟု ခေါ်။

ဤ ဟိတိခြောက်ပါး၏ တရားကိုယ်မှာ ပါဠိအတိုင်းပင် သိသာပြီ၊ စေတ
သိက်ပိုင်းက သမ္ပယောဂနည်းကိုကြည့်၍ လောဘမူစိတ်၌ယှဉ်သော လောဘ
စသည်ဖြင့် သိလေ။

၂။ ဈာနင်္ဂါနိ ။ ဆိုင်ရာအာရုံကို (ရိုးရိုးအာရုံပြုပုံထက် လွန်ကဲ၍ စူးစိုက်
ဝင်သွားသလို ဖြစ်အောင်) စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုတတ်သော ဝိတက် ဝိစာရစသော
တရားအပေါင်းကို “ဈာန=ဈာန်” ဟု ခေါ်၏။ ထိုဈာန်အပေါင်း၏ အစိတ်
အင်္ဂါကိုမှ ဈာန်အင်္ဂါဟု ခေါ်ရသည်။ [ရူပစိတ်ကို ပြန်ရှု]

တာဝုဿိ၊ သောမနဿိ - သောမနဿဝေဒနာဝုဿိ၊ ဒေါမနဿိ -
ဒေါမနဿဝေဒနာ ဝုဿိ၊ ဥပေက္ခာ - ဥပေက္ခာဝေဒနာ ဝုဿိ၊
(ဣတိ - ဤသို့) သတ္တ - ခုနစ်ပါးတို့တည်း။

၃။ မဂ္ဂင်္ဂါနိ - မဂ္ဂင်္ဂါတို့သည်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ - သမ္မာဒိဋ္ဌိဝုဿိ၊
သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ - သမ္မာသင်္ကပ္ပဝုဿိ၊ သမ္မာဝါစာ - သမ္မာဝါစာ

[ဆောင်] စူးစိုက်သမှု၊ အာရုံပြုတောင်း၊ တရားပေါင်းကို၊ ဈာန်
ခေါ် ဆိုဘိ၊ ထို၏အင်္ဂါ၊ အစိတ်မှာမူ၊ ဈာန်ဟု၊ မှတ်ယူ
အမြဲခေါ်။

ဝိတက်ယှဉ်ရာစိတ် ၅၅ ပါး၌ ရှိသော ဝိတက်သည် ဝိတက်ဈာန်တည်း။
ဝိစာရစိတ်တို့ကိုလည်း သမ္ပယောဂနည်းကြည့်၍ သိလေ။ ဧကဂ္ဂတာနှင့် ဝေဒ
နာတို့ကား စိတ်အားလုံး၌ ယှဉ်နိုင်၏။ သို့သော် “ပဉ္စရိညာဏေသုဈာန်င်္ဂါနိ”
ဟု ဆိုလတံ့ ဖြစ်သောကြောင့် ဒွေပဉ္စရိညာဏ် ၁၀ ၌ ယှဉ်ခိုက် ဖြစ်သော
ဧကဂ္ဂတာ ဝေဒနာတို့သည် ဈာန် မထိုက်ချေ။ ထို့ကြောင့် ဒွေပဉ္စရိညာဏ်မှ
ထပါး စိတ်တခုယုတ် ၈၀ ၌ ရှိသော ဧကဂ္ဂတာသည် ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်
မည်၏။ သောမနဿ သဟဂုတ်စိတ် ၆၂ ၌ ရှိသော သောမနဿ ဝေဒနာ
သည် သောမနဿ ဈာန် မည်၏။ ဒေါသမူဒွေး၌ရှိသော ဒေါသမူဒွေ ဝေဒ
နာသည် ဒေါသမူဒွေဈာန်မည်၏။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၅၅ တွင်ဒွေးပဉ္စ
ရိညာဏ်မှ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ၈ ပါးကို နှုတ်၍ ကျန်စိတ် ၄၇ ပါး၌ ရှိသော
ဥပေက္ခာဝေဒနာသည် ဥပေက္ခာဈာန်တည်း။ ဈာန် ၇ ပါး ရှိသော်လည်း
ဝေဒနာက ၃ ဌာန ပါသောကြောင့် တရားကိုယ်မှာ ၅ ပါးသာ ရသည်ကို
သတိပြုပေ။

၃။ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ။ မဂ္ဂသဒ္ဓါသည် “လမ်းကြောင်း” ဟူသော အနက်ကို
ဟော၏။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ စသော တရားအပေါင်းသည် သုဂတိသို့ ရောက်သို့ရာ

၎င်း၊ သမ္မာကမ္မန္တော - သမ္မာကမ္မန္တ၎င်း၊ သမ္မာအာဇီဝေါ-
သမ္မာအာဇီဝ ၎င်း၊ သမ္မာဝါယာမော - သမ္မာဝါယာမ ၎င်း၊
သမ္မာသတိ - သမ္မာသတိ၎င်း၊ သမ္မာသမာဓိ - သမ္မာသမာဓိ
၎င်း၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၎င်း၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပေါ-မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ
၎င်း၊ မိစ္ဆာဝါယာမော - မိစ္ဆာဝါယာမ၎င်း၊ မိစ္ဆာသမာဓိ-
မိစ္ဆာသမာဓိ၎င်း၊ (ဣတိ-သို့) ခုဒ္ဒါဒေဝ-တဆွဲနှစ်ပါးတို့တည်း။

လမ်းကြောင်း ဖြစ်၏။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ စသော တရားအပေါင်းကား ခုဂ္ဂတိသို့ ရော
ဘို့ရာ လမ်းကြောင်းတည်း။ ထို မဂ္ဂ မည်သော တရားအပေါင်း၏ အစိတ်
အင်္ဂါကို “မဂ္ဂင်္ဂ=မဂ္ဂင်” ဟု ခေါ်သည်။

[ဆောင်] ထိုထို ဂတိ, ရောက်မည့် လမ်းကြောင်း, တရားပေါင်းကို,
မဂ္ဂဆိုဘိ, ထို၏အင်္ဂါ, အစိတ်မှာမူ, မဂ္ဂင်ဟူ မှတ်ယူအမြဲခေါ်။

သမ္မာဒိဋ္ဌိ စသည်၌ “သမ္မာ” သဒ္ဒါသည် “ကောင်းသော” ဟု အနက်
ထွက်၏။ “ကောင်း” ဆိုသည်မှာလည်း “မဖောက်မပြန် လမ်းမှန်ကူသည်”
ဟု ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိ စသည်တို့၏ တရားကိုယ်ကို သောဘန
စိတ်၌ ထိုက်သလို ယှဉ်သော ပညာ စသည်ကိုသာ ကောက်ပါ။

- သမ္မာဒိဋ္ဌိ = ကောင်းစွာ သိမြင်မှု၊ တရားကိုယ်မှာ ပညာ။
- သမ္မာသင်္ကပ္ပ = ကောင်းစွာ ကြံစီမှု၊ တရားကိုယ်မှာ ဝိတက်။
- သမ္မာဝါစာ, သမ္မာကမ္မန္တ, သမ္မာအာဇီဝကား ဝိရတိ ၃ ပါးတည်း။
- သမ္မာဝါယာမ = ကောင်းစွာ အားထုတ်မှု၊ တရားကိုယ်မှာ ဝီရိယ။
- သမ္မာသတိ = ကောင်းစွာ အောက်မေ့မှု၊ တရားကိုယ်မှာ သတိ။
- သမ္မာသမာဓိ = ကောင်းစွာ တည်ကြည်မှု၊ တရားကိုယ်မှာ ဧကဂ္ဂတာ။

၄။ ဣန္ဒြိယာနိ-ဣန္ဒြေတို့သည်၊ စက္ခုဗြူဟိ-စက္ခုဗြူဟိ၎င်း၊
သောတိဗြူဟိ - သောတိဗြူဟိ၎င်း၊ ဗာနိဗြူဟိ - ဗာနိဗြူဟိ၎င်း၊
ဇိဂ္ဂိဗြူဟိ - ဇိဂ္ဂိဗြူဟိ၎င်း၊ ကာယိဗြူဟိ - ကာယိဗြူဟိ၎င်း၊ ဣတ္ထိ
ဗြူဟိ - ဣတ္ထိဗြူဟိ၎င်း၊ ဝုရိသိဗြူဟိ - ဝုရိသိဗြူဟိ၎င်း၊ ဇိဝိတိဗြူဟိ-
ဇိဝိတိဗြူဟိ၎င်း၊ မနိဗြူဟိ - မနိဗြူဟိ၎င်း၊ သုခိဗြူဟိ - သုခိဗြူဟိ၎င်း၊
ဒုက္ခိဗြူဟိ-ဒုက္ခိဗြူဟိ၎င်း၊ သောမနုဿိဗြူဟိ - သောမနုဿိဗြူဟိ
၎င်း၊ ဒေါမနုဿိဗြူဟိ - ဒေါမနုဿိဗြူဟိ၎င်း၊ ဥပေက္ခိဗြူဟိ -
ဥပေက္ခိဗြူဟိ၎င်း၊ သဒ္ဓိဗြူဟိ-သဒ္ဓိဗြူဟိ၎င်း၊ ဝိနိယိဗြူဟိ - ဝိနိယိ
ဗြူဟိ၎င်း၊ သတိဗြူဟိ-သတိဗြူဟိ၎င်း၊ သမာဓိဗြူဟိ-သမာဓိဗြူဟိ၎င်း။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ စသည်၌ မိစ္ဆာသဒ္ဒါကား “ အမှားအယွင်း ဖောက်ပြန်ခြင်း ”
ဟုသော အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် အကုသိုလ်စိတ်၌ ထိုက်သလို ယှဉ်
သော ဒိဋ္ဌိစေတသိက် စသည်ကို ကောက်ရမည်။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ = ဒိဋ္ဌိစေတ
သိက်။ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ=အကုသိုလ်၌ယှဉ်သမျှဝိတက်။ မိစ္ဆာဝါယာမ=
အကုသိုလ်၌ ယှဉ်သမျှ ဝီရိယ။ မိစ္ဆာသမာဓိ=ဝိစိကိစ္ဆာ သဟရတ်စိတ်မှ
တပါး အကုသိုလ်စိတ် ၁၁ ၌ ယှဉ်သော ဧကဂ္ဂတာ။ [ဝိစိကိစ္ဆာ စိတ်၌
ဧကဂ္ဂတာသည် မဂ္ဂင်မထိုက် ဟု ဆိုလတံ့။] မဂ္ဂင် ၁၂ ပါး ရှိသော်လည်း
ဝိတက် ဝီရိယ ဧကဂ္ဂတာတို့က ၂ ထပ် ပါနေ သောကြောင့် တရားကိုယ်မှာ
၉ ပါးသာ ရသည်ကို သတိပြုခဲ့ပါ။

၄။ ဣန္ဒြေ။ ။ ဣန္ဒြိယသဒ္ဒါသည် “ အစိုးရခြင်း ” ဟုသော အနက်ကို
ဟော၏။ ဆိုင်ရာကိစ္စ၌ အစိုးတရဖြစ်ပုံကို ဘာသာဋီကာမှာ ရှုစက္ခုဗြူဟိစန္ဒါ
ပုရိသိဗြူဟိ တိုင်အောင် ၇ ပါးကား ရုပ်သက်သက် ဣန္ဒြေများတည်း။ တရား
ကိုယ်မှာ စက္ခု၊ သောတ ဗာန ဇိဂ္ဂါ ကာယ ပဿာဒနှင့် ဣတ္ထိဘာဝ ပုရိသ

ပညိန္ဒြိယံ-ပညိန္ဒြေဝင်း၊ အနုညာတညဿာမိတိန္ဒြိယံ- အနုညာ
တညဿာမိတိန္ဒြေဝင်း၊ အညိန္ဒြိယံ - အညိန္ဒြေဝင်း၊ အညာတာ
ဝိန္ဒြိယံ-အညာတာဝိန္ဒြေဝင်း၊ (ဣတိ-သို့၊) ဗာဝိသတိ - နှစ်ဆဲ့
နှစ်ပါးတည်း။

တာဝရုပ်များကို ကော်၊ ဇီဝိတိန္ဒြေကား ရုပ် နှစ်ပါးရော၏၊ ဇီဝိတရုပ်နှင့်
ဇီဝိတိန္ဒြေ စေတသိက်ကို ကောက်၊ မနိန္ဒြေ စသည်တို့ကား နှစ်သက်သက်
ဣန္ဒြေများတည်း။

- မနိန္ဒြေ=စိတ်အားလုံး။
- သုခိန္ဒြေ=သုခသဟဂတ် ကာယဝိညာဏ်၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာ။
- ဒုက္ခိန္ဒြေ=ဒုက္ခသဟဂတ် ကာယဝိညာဏ်၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာ။
- သောမနဿိန္ဒြေ=သောမနဿသဟဂတ်စိတ် ၆၂၅ ယှဉ်သော ဝေဒနာ။
- ဒေါမနဿိန္ဒြေ=ဒေါသမူဒွေး၌ရှိသော ဝေဒနာ။
- ဥပေက္ခိန္ဒြေ=ဥပေက္ခာသဟဂတ်စိတ် ၅၅ ၌ရှိသော ဝေဒနာ။ [ဤဝေ
နိန္ဒြေ ၅ပါး၏ တရားကိုယ် ကောက်ပုံ၌ ဝေဒနာသင်္ဂဟကို ပြန်၍ သတိပြု။]
- သဒ္ဓိန္ဒြေ, သတိန္ဒြေ တို့ကား သောဘနစိတ်၌ ယှဉ်သော သဒ္ဓါ သတိ
စေတသိက်တို့ တည်း။
- ဝိရိယိန္ဒြေ=ဝိရိယ၏ ယှဉ်ရာစိတ် ၇၃ ပါး၌ ရှိသော ဝိရိယ။
- သမာဓိန္ဒြေ=ဝိရိယနှင့် မယှဉ်သောစိတ် ၁၆, ဝိစိက္ခာ သဟဂတ်စိတ်မှ
တပါး ကျန် ၇၂ ပါး၌ ရှိသော ဧကဂ္ဂတာတည်း။ [ဤသို့ ကောက်ရပုံသည်
နောက်၌ ထင်ရှားလတံ့။]

၅။ ဗလာနိ-ဗိုလ်တို့သည်၊ သဒ္ဓါဗလံ-သဒ္ဓါဗိုလ်ဝင်း၊ ဝိရိယ
ဗလံ-ဝိရိယဗိုလ်ဝင်း၊ သတိဗလံ-သတိဗိုလ်ဝင်း၊ သမာဓိဗလံ-
သမာဓိဗိုလ်ဝင်း၊ ပညာဗလံ-ပညာဗိုလ်ဝင်း၊ ဟိရိဗလံ - ဟိရိ
ဗိုလ်ဝင်း၊ ဩတ္တပ္ပဗလံ - ဩတ္တပ္ပဗိုလ်ဝင်း၊ အဟိရိကဗလံ -
အဟိရိကဗိုလ် ဝင်း၊ အနောတ္တပ္ပဗလံ - အနောတ္တပ္ပဗိုလ် ဝင်း၊
(ဣတိ-သို့၊) နဝ-ကိုးပါးတို့ တည်း။

ပညိန္ဒြေ=တိတိတ်စိတ် ၄၇ ၌ ယှဉ်သော ပညာ။ [လောကီတိတိတ်
စိတ်၌ ရှိသော ပညာကိုသာ ပညိန္ဒြေ ဟု ကောက်ရိုး ပြုကြ၏၊ သင့် မသင့်ကို
ဘာသာဇီကာမှာ ရှု။]

- အနုညာတညဿာမိတိန္ဒြေ=သောတာပတ္တိစိတ်၌ရှိသော ပညာ။
- အညိန္ဒြေ=အထက်မဂ် ၃, အောက်ဖိုလ် ၃ ၌ ရှိသော ပညာ။
- အညာတာဝိန္ဒြေ=အရဟတ္တဖိုလ်၌ ရှိသော ပညာ။

ဣန္ဒြေ ၂၂ ပါးရှိသော်လည်း ဝေဒနာက ၅ ငွှာန, ပညာက ၄ ငွှာန
ပါသောကြောင့် ၎င်း, ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ တရားကိုယ်က ရုပ် ဇီဝိတ နှစ် ဇီဝိတ
၂ မျိုး ရသောကြောင့် ၎င်း, တရားကိုယ် ၁၆ ပါး ရှိသည်ကို သတိပြုခဲ့ပါ။

၅။ ဗိုလ်။ ။ လောက၌ “ဗိုလ်” လုပ်သူသည် ရန်သူနှင့်ကြိုလျှင် မတုန်
လှုပ်သကဲ့သို့, ထိုအတူ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားကြောင့် မလှုပ်ရှားနိုင် မြဲနိုင်သော
တရားကို “ဗလ=ဗိုလ်” ဟု ခေါ်သည်။

သဒ္ဓါ ဝိရိယ သတိ သမာဓိ ပညာ ဗိုလ်တို့၏ တရားကိုယ် ကောက်သည်
သဒ္ဓိန္ဒြေစသည်နှင့် တူ၏။ ဟိရိ ဩတ္တပ္ပကား သောဘနစိတ်၌ ယှဉ်သော ဟိရိ
ဩတ္တပ္ပ စေတသိက်တည်း။ အဟိရိက - အနောတ္တပ္ပကား အကုသိုလ်စိတ်
အားလုံး၌ ယှဉ်သော အဟိရိက အနောတ္တပ္ပတည်း။

၆။ အဓိပတိ-အဓိပတိတို့သည်၊ ဆန္ဒာဓိပတိ-ဆန္ဒာဓိပတိ
၎င်း၊ ဝိနိယာဓိပတိ - ဝိနိယာဓိပတိ၎င်း၊ ဝိတ္တာဓိပတိ - ဝိတ္တာ
ဓိပတိ၎င်း၊ ဝိမံသာဓိပတိ-ဝိမံသာဓိပတိ၎င်း၊ (ဣတိ-သို့)စက္ကာ
ရော-လေးပါးတို့တည်း။

၇။ အာဟာရ - အာဟာရ တို့သည်၊ ကဗဇ္ဇိကာရော
အာဟာရော - ကဗဇ္ဇိကာရဟာရ ၎င်း၊ ဒုတိယော - ဒုတိယ
ဖြစ်သော၊ ဖဿော-ဖဿာဟာရ၎င်း၊ တတိယာ - တတိယ

၆။ အဓိပတိ။ ။ [အဓိနာနံ=မိမိနှင့် စပ်သွယ်သော တရားတို့၏+
ပတိ = အရှင်တည်း။] မိမိနှင့် အတူ ဖြစ်ဘက် တရားတို့၏ အကြီးအချုပ်
အရှင်သခင် တရားကို “အဓိပတိ” ဟု ခေါ်သည်။ အဓိပတိနှင့် ဣန္ဒြေတို့
အစိုးရပုံ ကွဲပြားဟန်ကို ဘာသာဗိက္ခာ၌ ဆိုထားပြီ။ ကျက်ရန်ကား—

[ဆောင်] ဝိပတိမျိုး၊ အုပ်ချုပ်စိုးကား၊ ပြိုင်ရိုးမရှိ၊ တပါးတည့်ပေ၊
ဘုရင်နေတည်း၊ ဣန္ဒြေကား၊ မှူးမတ်လားသို့၊ သူများကိစ္စ၊
သူ့အလိုကျအောင်၊ လိုက်ရပြီကာ၊ ကိုယ့်ဆိုင်ရာဝယ်၊
ကိုယ်သာ လွှမ်းမိုး၊ အုပ်ချုပ် စိုးသည်၊ နှစ်မျိုးသည်ပုံ
ကွဲသတည်း။

ဆန္ဒာ ဝိပတိ = ခွဲဟိတ်ဇော တိဟိတ်ဇော ၂၅ ၌ ယှဉ်သော ဆန္ဒ။
[“ခွဲဟိတ်ဇော တိဟိတ်ဇောတို့၌သာ အဓိပတိ ရထိုက်၏” ဟု ဆိုလတုံ
ဖြစ်၍ ထိုဇောများမှ ထိုက်သလို ကောက်ယူရသည်။]

ဝိနိယာဝိပတိ=ယခင်ဇော ၅၂ ၌ ရှိသော ဝိနိယ။

ဝိတ္တာဝိပတိ=ယခင်ဇော ၅၂။

ဝိမံသာဝိပတိ=တိဟိတ်ဇော ၃၄ ၌ ရှိသော ပညာ [စူးစမ်း ဆင်ခြင်
တတ်သော ပညာကို ဝိမံသာ ဟု ခေါ်၏။]

ဖြစ်သော၊ မနောသဓမ္မေတနာ - မနောသဓမ္မေတနာဟာရ ၎င်း၊
စတုတ္ထိ - စတုတ္ထဖြစ်သော၊ ဝိညာဏံ-ဝိညာဏာဟာရ ၎င်း၊
(ဣတိ-သို့) စက္ကာရော-လေးပါးတို့တည်း။

၇။ အာဟာရ။ ။အစာ အာဟာရသည် ခန္ဓာကိုယ်ကို ကြာရှည်စွာ
ဆောင်ရွက် (ထောက်ပံ့ထား) သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ မိမိဆိုင်ရာ အကျိုးများကို
ဆောင်ရွက်နိုင် (ဖြစ်စေနိုင်) သော တရားကို “အာဟာရ” ဟု ခေါ်၏။

ကဗဇ္ဇိကာရဟာရ - ရုပ်ပိုင်း၌ ပြုခဲ့သော ဩဇာရုပ်တည်း။ ဤကဗဇ္ဇိ
ကာရ အာဟာရသည် ဩဇာနှင့်တကွသော ရုပ်ရှစ်ပါး (အာဟာရဇအဋ္ဌ
ကလာပ်ရုပ်) ကို ဆောင်ရွက်၏။ ဝါ-ဖြစ်စေ၏။

ဒုတိယ ဖဿာဟာရ - စိတ်အားလုံး၌ ယှဉ်သော ဖဿ စေတသိက်
တည်း။ “ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ” ဟူသည့်နှင့်အညီ ဤ ဖဿအာဟာရသည်
ဝေဒနာ တည်းဟူသော အကျိုးကို ဆောင်ရွက်၏။ [ကဗဇ္ဇိကာရဟာရက
ပဋ္ဌမဖြစ်၍ ဤ ဖဿာဟာရကို ဒေသနာ အစဉ်အားဖြင့် ဒုတိယ ဟု ဆိုသည်။
တတိယ စတုတ္ထ ဆိုရာ၌လည်း ဤနည်းသာတည်း။]

တတိယမနောသဓမ္မေတနာဟာရ-စိတ်အားလုံး၌ယှဉ်သော စေတနာ
စေတသိက်တည်း။ “သင်္ခါရပစ္စယာဝိညာဏံ” ဟူသည့်နှင့် အညီ ဤ စေတ
နာ အာဟာရသည် ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်ဟူသော အကျိုးကို ဆောင်ရွက်၏။
[သင်္ခါရနှင့် စေတနာကား သဘောတူတည်း။]

စတုတ္ထဝိညာဏာဟာရ - စိတ်အားလုံးကို ဝိညာဏာဟာရ ဟု ဆို
သည်။ “ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ” နှင့် အညီ ဤ ဝိညာဏာဟာရသည်
တကွဖြစ်ဘက် စေတသိက် နာမ်နှင့် ရုပ်တရားကို ဆောင်ရွက်၏။

[ဆောင်] ဩဇာဋ္ဌမကရူပံ ယေ၊ ဝေဒနံ ပဋိသန္ဓိကံ၊
နာမရူပံ အာဟရန္တိ၊ တဿ္မာဟာရာတိ ဝုစ္စရေ။

အမှာစကားချစ် ၎င်း၊ ပန-အမှာ စကားချစ် ညွှတ်လိုက်ဥားအံ့၊
 ဣတ္ထိ - ဤ မိဿက သင်္ဂဟ၌၊ ဣန္ဒြိယေသု-
 ဣန္ဒြိယတို့တွင်၊ သောတာပတ္တိမဂ္ဂညာဏံ - သောတာပတ္တိမဂ်
 ညာဏ်ကို၊ အနုညာတညဿာပိတိန္ဒြိယန္တိ - အနုညာတညဿာ
 ပိတိန္ဒြိယဟူ၍၊ ပဂုစ္ဆတိ - ဆိုအပ်၏။ [ဣတိနှင့် ပဂုစ္ဆတိကို
 ပြန်၍လိုက်၊] အရဟတ္တဖလညာဏံ - အရဟတ္တဖိုလ်ညာဏ်ကို၊
 အညာတာဝိန္ဒြိယံတိ - အညာတာဝိန္ဒြိယဟူ၍၊ ပဂုစ္ဆတိ - ၎င်း၊
 မဇ္ဈေ - အလယ်၌၊ ဆညဏာနိ - အထက်မဂ် အောက်ဖိုလ်
 ခြောက်ပါးသော ညာဏ် တို့ကို၊ အညိန္ဒြိယာနိတိ - အညိန္ဒြိယတို့
 ဟူ၍၊ ပဂုစ္ဆတိ - ဆိုအပ်ကုန်၏။ ဇိဝိတိန္ဒြိယဉ္စ - ဇိဝိတိန္ဒြိယ
 သည်လည်း၊ ရူပါ ရူပဝသေန - ရုပ် ဇိဝိတ နှစ် ဇိဝိတတို့၏
 အပြားအားဖြင့်၊ ဒုပိဝံ - နှစ်ပါး အပြား ရှိသည်၊ ဟောတိ -
 ဖြစ်၏။

ယေ-အကြင် တရားတို့သည်၊ ဩဇာဠမကရူပံ-ဩဇာလျှင် ရှစ်ခုမြောက်
 ရှိသော ရုပ်ကို၎င်း၊ ဝေဒနံ-ဝေဒနာကို၎င်း၊ ပဋိသန္ဓိကံ-ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်
 ကို၎င်း၊ နာမရူပံ-တက္ကဖြစ်ဘက် နာမ်ရုပ်ကို၎င်း၊ အာဟာရန္တိ-ကိုယ်စီ ကိုယ်ဝ
 ဆောင်ရွက်ကြကုန်၏။ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝေ-ထို ကဗဒ္ဓိကာရာဟာရ
 စသော တရားတို့ကို၊ အာဟာရတိ - အာဟာရတို့ ဟူ၍၊ ဝုစ္စရေ - ဆိုအပ်
 ကုန်၏။

၈။ အမှာစကားချစ်။ ။ “ဣန္ဒြိယေသု ပနေတ္ထ” မှ စ၍ “အဝိပတိ
 ဧကောဝ လဗ္ဘတိ” တိုင်အောင် စကားစုကား အထူးမှတ်ချက်ကို ပြသော
 အမှာစကားရပ်တည်း။ ဤစကားရပ်ကို ကြည့်၍ ဆိုခဲ့ပြီးသော ဣန္ဒြိယ
 တရားကိုယ် ကောက်ပုံကို သိရမည်။

၉။ ပဉ္စဝိညာဏေသု - နွေးပဉ္စဝိညာဏ်တို့၌၊ ဈာနဂါနိ-
 ဈာနတို့ကို ၎င်း၊ အဝိရိယေသု - ဝီရိယ မရှိသောစိတ် တဆဲ့
 ခြောက်ပါးတို့၌၊ ဗလာနိ - ဗိုလ်တို့ကို၎င်း၊ အဟေတုကေသု-
 အဟိတ်စိတ်တို့၌၊ မဂ္ဂဂါနိ-မဂ္ဂင်တို့ကို၎င်း၊ နုလ ဣန္ဒြိယ - မရဲ့
 အပ်ကုန်။

၉။ ပဉ္စဝိညာဏေသုဈာနဂါနိ - ဈာန မည်သော တရားတို့တွင်
 ဧကဂ္ဂတာနှင့် ဝေဒနာသည် နွေးပဉ္စဝိညာဉ်၌ ယှဉ်၏။ သို့သော် ထို ဧကဂ္ဂ
 တာနှင့် ဝေဒနာသည် နွေးပဉ္စဝိညာဉ်၌ ယှဉ်ခိုက်မှာ ဈာန အမည် မရထိုက်
 ယူလို၊ ထို့ကြောင့် တရားကိုယ် ကောက်တုန်းက ၎င်းတို့ကို ကြည့်ခဲ့ရသည်။
 ဝိတက်စသည်တို့ကား ပင်ကိုယ်ကပင် ပဉ္စဝိညာဉ်၌ မယှဉ်ချေ။

အဝိရိယေသုဗလာနိ - ဝီရိယနှင့် မယှဉ်သောစိတ် ၁၆ ပါးရှိ၏။
 [စေတသိက်ပိုင်း သမ္ပယောဂနည်းကို သတိပြု၊] ထိုစိတ်တို့၌ ယှဉ်ခိုက်
 ဧကဂ္ဂတာစေတသိက်သည် သမာဓိခိုင်အမည် မရထိုက်၊ သဒ္ဓါစသည်တို့ကား
 ပင်ကိုယ်ကပင် အဝိရိယစိတ်၌ မယှဉ်ချေ။

အဟေတုကေသုမဂ္ဂဂါနိ - အဟိတ်စိတ် အားလုံး၌၎င်း အချို့၌၎င်း
 ယှဉ်ခိုက် ဝိတက် ဝီရိယ ဧကဂ္ဂတာတို့သည် မဂ္ဂင် မထိုက်၊ ပညာ စသည်တို့
 ကား ပင်ကိုယ်ကပင် အဟိတ်စိတ်၌ မယှဉ်ချေ။ ဈာနစသည် မထိုက်ခြင်း၏
 အကြောင်းကို ဘာသာဋီကာ၌ အကျယ် ဆိုထားပြီး၊ မှတ်နှင့်ရန်ကား—

- [ဆောင်] ၁။ ဝိတက် မယှဉ်၊ သို့ဖြစ်အင်ကြောင့်၊ ဈာနင်မရ၊ မှတ်ကုန်ကြ၊
 ပဉ္စဝိညာဉ်မှာ။
- ၂။ ဝီရိယကိုယ်၊ မရှိလိုသဖြင့်၊ ဗိုလ်မထိုက်ဘိ၊ အလိုက်သိ၊
 အဝိရိယပါ။

၁၀။ တထာ-ထိမ္မ တပါး၊ ဝိစိကိန္ဒာမိတ္တေ - ဝိစိကိန္ဒာ
မိတ်၌၊ ဧကဂ္ဂတာ - ဧကဂ္ဂတာ သည်၊ မဂ္ဂိန္ဒြိယဗလဘာဝံ -
မဂ္ဂင်္ဂန္တုဗြဟ္မဗိုလ် အဖြစ်သို့၊ နဂန္တိတိ-မရောက်။

၁၁။ ခုပ္ပိတေတုက တိဟေတုက ဇေယျေဝ - ခုပ္ပိတေ
ဇေယျ တိဟိတဇေယျ တို့၌သာလျှင်၊ ယထာသန္တဝံ - ဖြစ်သင့်

၃။ ဟိတ်နှင့်မယှဉ်၊ သို့ဖြစ်အင်ကြောင့်၊ မဂ္ဂင်္ဂမုဆိတ်၊ အဟိတ်
မိတ်၊ ကြိတ်လိတ် ဖြစ်သေချာ။

၁၀။ တထာ ဝိစိကိန္ဒာမိတ္တေ၊ ပေ၊ နဂန္တိတိ—ဝိစိကိန္ဒာသဟဂုတ်
မိတ်၌ ယှဉ်သော ဧကဂ္ဂတာကား မဂ္ဂင်္ဂအမည်လည်း မရလိုက်၊ ဣန္ဒြိယ
အမည်လည်း မရလိုက်။

[ဤသင်္ဂြိုဟ်ပါဠိ ရှိသည့်အတိုင်း သမာဓိခြေ၏ တရားကိုယ်ကို ကောက်ရ
လျှင် “ဝိစိကိန္ဒာသဟဂုတ်မိတ်မှတစ်ပါး မိတ် ၄၀ ၌ ရှိသော ဧကဂ္ဂတာသည်
သမာဓိခြေ မည်၏” ဟု ဆိုရပေလိမ့်မည်။ စင်စစ်မှာ ဝိစိကိန္ဒာမိတ်သာ မက၊
ဝိရိယနှင့် မယှဉ်သော မိတ် ၁၆ ပါး၌ ယှဉ်ခိုက် ဖြစ်သော ဧကဂ္ဂတာလည်း
သမာဓိခြေ မထိုက် ဟု အဋ္ဌကထာကြီးများ ယူကြလေပြီ။ ထိုအယူအတိုင်းပင်
ဇာတုကထာ၌ ကောက်ယူရ လေသည်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာကြီးများနှင့်
လျော်ညီအောင် ကျေးဇူးရှင် ဆရာတော်ကြီး ပြင်ထားသော ပါဠိကို ဘာသာ
ဋီကာမှာ ရှု။]

၁၁။ ခုပ္ပိတေတုက၊ ပေ၊ လန္တဝံ—ခုပ္ပိတေတုက တိဟိတဇေယျရှိသော
ဆန္ဒစသည်တို့သာ “အဓိပတိ” ဖြစ်ထိုက်သည်။ အခြားမိတ်များ၌ ယှဉ်သော
ဆန္ဒ စသည်တို့ကား အဓိပတိ မဖြစ်ထိုက်၊ ဇေယျေဝ—၌ ဝေဖြင့် ဇေ
မဟုတ်သော တရားများကို ကန့်သည့်၊ ခုပ္ပိတေတုက တိဟေတုက - နောင်

သည်အားလျော်စွာ၊ အဓိပတိ - အဓိပတိကို၊ ဧကောဝ-တပါး
ထည်းကိုသာလျှင်၊ လန္တဝံ-ရအပ်၏။

သင်္ဂဟ ၁၂။ ဝတ္ထုတော-ပရမတ်အလို အထည်ကိုယ်
ဝတ္ထုအားဖြင့်၊ ဟေတု - ဟိတ်တို့သည်၊ ဆ-
မြောက်ပါးတို့တည်း၊ ဈာနဂီ- ဈာနင်တို့သည်၊ ပဉ္စ - ငါးပါး
တို့တည်း၊ မဂ္ဂင်္ဂါ-မဂ္ဂင်တို့သည်၊ နဝ-ကိုးပါးတို့တည်း၊ ဣန္ဒြိယ
ဓမ္မာဝ-ဣန္ဒြိယတရားတို့သည်ကား၊ သောဇ္ဇသ - တဆဲ့မြော်ပါး
တို့တည်း၊ ဗလဓမ္မာ - ဗိုလ်တရားတို့ကို၊ နဝ-ကိုးပါးတို့ဟူ၍၊
ဤရိတာ - ဆိုအပ်ကုန်၏။ [နဝေ ရိတာ=နဝ+ဤရိတာ၊] အဓိ
ပတိ - အဓိပတိတို့ကို၊ စတ္တာရော - လေးပါးတို့ ဟူ၍၊ ဝတ္ထာ-

ဝေသဒ္ဓါ ယှဉ်စစ်၍ “ခုပ္ပိတေတုက တိဟေတုကေသေဝ ” ဟု မှတ်၊ ထိုဝေဖြင့်
ကေဟိတ်ဇေ အဟိတ်ဇေကို ကန့်သည့်။ [ဇေတို့၏ ခုပ္ပိတေ တိဟိတ်
ဖြစ်ပုံမှာ ဟေတုသင်္ဂဟကို သတိပြု။]

အဓိပတိ ဧကောဝ - အကြီးဆုံး အချုပ်ဆုံး မှန်လျှင် ထိုထို ကိစ္စ၌
တယောက်သာ ရှိရသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ မဟာကုသိုလ် ပဌမစိတ်၌ ဆန္ဒစသော
၄ ပါးလုံး ရှိရာ တပါးပါးသာ အဓိပတိဖြစ်ရမည်၊ ကုန်၌ ၃ ပါးကား နေ့လိုက်
ဝယ်သား သာတည်း၊ ဥပမာ - ဆန္ဒ အဓိပတိဖြစ်ခိုက် ဝိရိယ စသည်တို့က
သာမန် နောက်လိုက်တရားများ ဖြစ်ရမည် ဟူလို။

ယထာသန္တဝံ - ထိုလေးပါးတွင် ဖြစ်သင့်သော တရား တပါးပါးက
အဓိပတိ ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ဆန္ဒ ထက်သန်သည့် အခါ ဆန္ဒသည် အဓိပတိ ဖြစ်
သင့်၏၊ ဝိရိယ ထက်သန်သည့်အခါ ဝိရိယသည်၊ စိတ်ထက်သန်သည့် အခါ
စိတ်သည်၊ ပညာ ထက်သန်သည့်အခါ ဝိမ္မိသည့် အဓိပတိ ဖြစ်သင့်၏။

ဆိုအပ်ကုန်၏။ အာဟာရ - အာဟာရ တို့သည်၊ တထာ
ထိုအတူ လေးပါးတို့တည်း။ ဣတိ - ဤသို့၊ ကုသလာဒိသမာ
ကိဏ္ဍော - ကုသိုလ် စသည်တို့ဖြင့် ရော့မြှမ်းသော၊ မိဿက
သင်္ဂဟော - မိဿကသင်္ဂဟကို၊ သတ္တဝေ - ခုနစ်ပါး အပြား
အားဖြင့်၊ ဝုတ္တော-ဆိုအပ်ပြီ။

၁၂။ သင်္ဂဟံ ။ ။ ဆဟေတု စသည်အရ ဟိတ် ၆ ပါး စသည်၏
တရားကိုယ် ကောက်ပုံကို ပြခဲ့သော စုဏ္ဏိယ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကြည့်၍ သိနိုင်
လောက်ပြီ။ သတ္တဝေ-အရ ၇ ပါးကား ၁-ဟေတု, ၂-ဈာန်, ၃-မဂ္ဂင်
စသော ၇ ပါးတည်း။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်သင်္ဂဟကို မိဿကသင်္ဂဟ ဟု ခေါ်သနည်း။
- ခ။ အဘယ်တရားမျိုးကို ဟေတု ခေါ်သနည်း, လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဂ။ အဘယ်တရားမျိုးကို ဈာန် ဟု ခေါ်သနည်း, လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဃ။ အဘယ်စိတ်များ၌ ဈာန် မရထိုက်သနည်း သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- င။ ထိုဈာန်တို့၏ နာမည်နှင့် တရားကိုယ်ကို ယှဉ်တွဲပြပါ။
- စ။ အဘယ်တရားမျိုးကို မဂ္ဂင် ဟု ခေါ်သနည်း, လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဆ။ အဘယ်စိတ်များ လုံးဝ မဂ္ဂင် မထိုက်သနည်း, သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ဇ။ ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်၌ကား အဘယ်တရားသည် မဂ္ဂင် မထိုက်သနည်း။

- ဈ။ ထို မဂ္ဂင်တို့၏ နာမည်နှင့် တရားကိုယ်ကို ယှဉ်တွဲပြပါ။
- ည။ အဘယ်တရားမျိုးကို ဣန္ဒြေ ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဋ။ အဘယ်စိတ်များ၌ အဘယ်တရားသည် ဣန္ဒြေ မထိုက်သနည်း။
- ဌ။ ထို ဣန္ဒြေတို့၏ နာမည်နှင့် တရားကိုယ်ကို ယှဉ်တွဲပြပါ။
- ဍ။ အဘယ်တရားမျိုးကို ဗိုလ် ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဎ။ အဘယ်စိတ်များ၌ အဘယ်တရားများသည် ဗိုလ် မထိုက်သနည်း။
- ဏ။ ထို ဗိုလ်တို့၏ နာမည်နှင့် တရားကိုယ်ကို ယှဉ်တွဲပြပါ။
- တ။ အဘယ်တရားမျိုးကို အဓိပတိ ဟု ခေါ်သနည်း။
- ထ။ ထို အဓိပတိကို အဘယ်တရား၌သာ ရအပ်သနည်း, သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ဒ။ လေးပါးလုံး တပြိုင်နက် အဓိပတိ ဖြစ်ထိုက်သလော, သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ဓ။ အဘယ်အခါ အဘယ်တရားသည် အဓိပတိ ဖြစ်သင့်သနည်း။
- န။ အဓိပတိတို့၏ နာမည်နှင့် တရားကိုယ်ကို ယှဉ်တွဲပြပါ။
- ပ။ အဘယ်တရားကို အာဟာရ ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဖ။ ထို အာဟာရတို့၏ နာမည်နှင့် တရားကိုယ်ကို ယှဉ်တွဲပြပါ။
- ဗ။ ထို အာဟာရတို့ အသီးအသီး ဆောင်ရွက်အပ်သော အကျိုးများကို သာဓကနှင့်တကွ ပြပါ။

ဗောဓိပက္ခိယ သင်္ခဟံ ၁။ ဗောဓိပက္ခိယ သင်္ခဟေ - ဗောဓိပက္ခိယ သင်္ခဟန္တံ၊ သတိပဋ္ဌာနာ - သတိပဋ္ဌာန် တို့သည်။ ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန် - ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်၎င်း၊ ဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန် - ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်၎င်း၊ ဗိက္ခာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် - ဗိက္ခာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်၎င်း၊ ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန် - ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်၎င်း။ (ဣတိ-ဤတို့) စက္ကာရေ-လေးပါးတို့တည်း။

ဗောဓိပက္ခိယသင်္ခဟံ ။ ။ [ဗောဓိ+ပက္ခ+ ဝိ ယ၊ ဗောဓိ=မဂ်ဉာဏ်+ပက္ခ=အသင်း(ဘက်သား) + ဝိ ယ=ဖြစ်သည်။] မဂ်ဉာဏ်၏ ဘက်တော်အတွင်း၌ အသင်းဝင် တရားများကို “ဗောဓိပက္ခိယ” တရားဟု ခေါ်၏။ ထို ဗောဓိပက္ခိယ တရားကို ပြဆိုရာ အပိုင်း အခင်းကို “ဗောဓိပက္ခိယသင်္ခဟံ” ဟု ခေါ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဗောဓိပက္ခိယ တရားတို့၏ တရားကိုယ်ကို ကောက်ရှာ၍ မဂ်ဖိုလ်နှင့် ယှဉ်သော တရားကို၎င်း၊ မဂ်ဖိုလ်၏ ရှေ့သွား (သီလဝိသုဒ္ဓိ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ စသည်ဖြင့်) ကျေးဇူးများသည့် လောကီကုသိုလ် ကြိယာနှင့် ယှဉ်ခိုက် တရားကို၎င်း၊ ထိုကံသလို ကောက်ရလိမ့်မည်။

၁။ သတိပဋ္ဌာန်။ ။ [ပဋ္ဌာန=ပ+ဋ္ဌာန။ ပ=လွန်ကဲစွာ (အာရုံ၌ သက်ရောက်၍) +ဋ္ဌာန=တည်သောတရား။] မိမိဆိုင်ရာ အာရုံ၌ လွန်လွန်ကဲကဲ စွဲမြဲစွာတည်သော သတိအထူးကို “သတိပဋ္ဌာန်” ဟု ခေါ်သည်။

[ဆောင်] လွန်လွန်ကဲကဲ၊ အာရုံထဲ၌ စွဲမြဲတည်တံ့၊ ထိုသတိ၊ သတိပဋ္ဌာန်ခေါ်။

၂။ သမ္ပပ္ပဓာနာ - သမ္ပပ္ပဓာန်တို့သည်။ ဥပ္ပန္နာနံ-ဥပ္ပန္န ဟု ဆိုအပ် ကုန်သော၊ ပါပကာနံ - အကုသိုလ် တရားတို့ကို၊ ပဟာနာယ - ပယ်ခြင်းငှါ။ ဝါယာမော - အားထုတ်ခြင်း၎င်း၊ အနုပ္ပန္နာနံ - အနုပ္ပန္န ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ ပါပကာနံ - အကုသိုလ် တရားတို့၏ အနုပ္ပါဒါယ - မဖြစ်ခြင်းငှါ။ ဝါယာမော-အားထုတ်ခြင်း၎င်း၊ အနုပ္ပန္နာနံ-အနုပ္ပန္န ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ ကုသလာနံ - ကုသိုလ် တရားတို့၏၊ ဥပ္ပါဒါယ - ဖြစ်ခြင်းငှါ။

သတိပဋ္ဌာန် ၄ ပါး သရုပ်ကို သင်္ဂြိုဟ် ကြည့်၍ ရေတွက်လေ။ ထို ၄ ပါးလုံး၏ တရားကိုယ်မှာ မဟာကုသိုလ်ကြိယာ အပ္ပနာဇောဆဗ္ဗိသန္တ ရှိသော သတိစေတသိက် ချည်းသာတည်း။ [တရားကိုယ်မှာ သတိ တပါးထည်း ဖြစ်သော်လည်း (၁) အာရုံက ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မ ၄ မျိုး ပြားခြင်း၊ (၂) ထို အာရုံများ၌ အသုဘ ဒုက္ခ အနိစ္စ အနတ္တ ယူပုံ (ရှုပုံ) အခြင်းအရာက ၄ မျိုး ပြားခြင်း၊ (၃) သုဘ သုခ နိစ္စ အတ္တ ဟု ထင်မှားချက်ကို ပယ်ခွါခြင်း ကိစ္စက ၄ မျိုး ပြားခြင်းကြောင့် ၄ မျိုးခြား၍ ဘုရားဟောတော် မူသည်။ အကျယ်ကို ဘာသာဒီကာမှာ ရှု။]

[ဆောင်] သတိတစ်သာ၊ ဖြစ်တုံပါလည်း၊ ယူရာအာရုံ၊ လေးပါးစုံခွဲ၊ ယူပုံခြင်းရာ၊ လေးမျိုးသာတည်း၊ ပယ်ခွါကိစ္စ၊ ဖြစ်ပြန်ကလျှင်၊ လေးပါးပင်မို့၊ တို့ရှင်ပင်စော၊ လေးမျိုးဟောသည့်၊ မှတ်လော သတိပဋ္ဌာန် တည်း။

၂။ သမ္ပပ္ပဓာန်။ ။ [သမ္ပာ+ပဓာန။ သမ္ပာ=ကောင်းစွာ+ပဓာန=အားထုတ်ခြင်း။] အကုသိုလ်ကိုပယ်ခြင်း၊ အသစ် မဖြစ်စေခြင်း၊ ကုသိုလ်ကို ဖြစ်စေခြင်း၊ တိုးအောင် အားထုတ်ခြင်း၊ ဤ ကိစ္စ ၄ ပါးသည် ရဟန္တာ

ဝါယာမော - အားထုတ်ခြင်း၎င်း၊ ဥပ္ပန္နာနံ - ဥပ္ပန္န ဟု ဆိုအပ် ကုန်သော၊ ကုသလာနံ - ကုသိုလ်တရားတို့၏၊ ထိယေျာဘာ ဝါယ-တိုးပွားသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှါ၊ ဝါယာမော- အားထုတ်ခြင်း ၎င်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ စတ္တာရော - လေးပါး တို့တည်း။

များနှင့် မဆိုင်ရကား ရဟန္တာများ သန္တာန်၌သာ ဖြစ်လေ့ရှိသော ကြိယာ၌ ယှဉ်သော ဝိရိယကို မကောက်ထိုက်၊ ထို့ပြင် ဖိုလ်တရားများလည်း ထိုကိစ္စ ၎် ပါးလုံးကို မပြုနိုင်ရကား ဖိုလ်တရား များနှင့်လည်း မဆိုင်၊ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်စိတ် ကေဝိသန္တ ယှဉ်သော ဝိရိယကိုသာ သမ္ပပဓာန် ၎် ပါးလုံး၏ တရားကိုယ်တည်း ဟု ဖွတ်၊ ဤသို့ တရားကိုယ် အားဖြင့် ဝိရိယ တပါးတည်း သာဖြစ်သော်လည်း အကုသိုလ်ကို ပယ်ခြင်းစသောကိစ္စ ၎် ပါးရှိသောကြောင့် သမ္ပပဓာန် ၎် မျိုး ဟောတော်မူသည်။

- [ဆောင်] ၁။ ကုသိုလ်စိတ်၌၊ ယှဉ်ခိုက်ကြိမ္မ၊ ဝိရိယ၊ သမ္ပပဓာန်ကောက်။
- ၂။ ဝိရိယတပါး၊ ဖြစ်တုံငြားလည်း၊ လေးပါး ကိစ္စ၊ ရှိလေ ရသဖြင့်၊ သမ္ပပဓာန်၊ လေးမျိုးဖန်၊ ဟောဟန် သဘော ပေါက်။

ဥပ္ပန္နပါပက — ရှေးက ဖြစ်စေ-ယခုဘဝမှာ ဖြစ်စေ-တကယ် ဖြစ်ပြီး သော အကုသိုလ်ကို၎င်း၊ ဖြစ်ပြီး အကုသိုလ်များနှင့် (ပါဏာတိပါတချင်း၊ အဒိန္နာဒါနချင်း စသည်ဖြင့်) တူသော မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ်ကို ၎င်း “ဥပ္ပန္နပါပက” ဟု ခေါ်သည်။

[ဆောင်] ဖြစ်ပြီး၎င်း၊ တကြောင်း ထိုနှင့်၊ အသင့်တူမျှ၊ ပါပက၊ ဥပ္ပန္န ဟု ခေါ်။

၃။ ဣဒ္ဓိပါဒါ - ဣဒ္ဓိပါဒါဘိဝုသု၊ ဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒေါ - ဆန္ဒိဒ္ဓိ ပါဒါ၎င်း၊ ဝိရိယိဒ္ဓိပါဒေါ - ဝိရိယိဒ္ဓိပါဒါ၎င်း၊ စိတ္တိဒ္ဓိပါဒေါ -

အနုပ္ပန္နပါပက — အနုပတေဂ္ဂ သံသရာ၌ မဖြစ်ဘူးသော အကုသိုလ် ဟူ၍မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ဤဘဝ၌ လုံးဝ မဖြစ်ဘူးသော အကုသိုလ်ကို၎င်း၊ အာရုံ အသစ် အဆန်း တခုခုကိုစွဲ၍ မဖြစ်ဘူးသေးသော အကုသိုလ်ကို၎င်း၊ “အနုပ္ပန္န ပါပက” ဟု ခေါ်သည်။

[ဆောင်] ဤဘဝ၌၊ လုံးဝ မဖြစ်၊ အာရုံသစ်ကြောင့်၊ မဖြစ်ဘူးကြ၊ ပါပက၊ အနုပ္ပန္န ခေါ်။

အနုပ္ပန္နကုသလ — ဤ ဘဝ၌ မဖြစ်ဘူးသေးသော သမထ ဝိပဿနာ စသော လောကီကုသိုလ်မျိုး၊ သံသရာ၌ တခါမျှ မဖြစ်ခဲ့ဘူးသော မဂ်ကုသိုလ် မျိုးကို “အနုပ္ပန္နကုသလ” ဟု ခေါ်သည်။

[ဆောင်] လောကီအတွက်၊ ဤဘက် ဘဝ၊ မဂ္ဂသံသရာ၊ ရုံတခါထူး၊ မဖြစ်ဘူးကြ၊ ကုသလ၊ အနုပ္ပန္န ခေါ်။

ဥပ္ပန္နကုသလ — မဂ်တခု ဖြစ်ပြီးလျှင် ထိုမဂ်ကို ထပ်၍ တိုးပွားစေဘွယ် မရှိ၊ မဖြစ်သေးသော (အနုပ္ပန္န) မဂ်ကိုသာ ဆက်လက်၍ ဖြစ်အောင် အား ထုတ်ဘွယ် ရှိသောကြောင့် ဥပ္ပန္နကုသလကို တိုးပွားစေရာ၌ မဂ် ကုသိုလ်ကို မယူဘဲ ရှေးဘဝကဖြစ်စေ ယခုဘဝ ဖြစ်စေ ဖြစ်ပြီးသော သမထ ဝိပဿနာ စသော လောကီ ကုသိုလ်ကိုသာ ယူ။

[ဆောင်] ထို ဤ ဘဝ၊ ဖြစ်ကြလေပြီ၊ လောကီကုသလ၊ ဟူသမျှ၊ ဥပ္ပန္န ဟု ခေါ်။

၃။ ဣဒ္ဓိပါဒါ။ ။ [ဣဒ္ဓိ+ပါဒါ၊ ဣဒ္ဓိ=ပြီးစီး ထမြောက်သော အကျိုး (ဈာန်မဂ်နိဗ္ဗာန်) +ပါဒါ=အခြေခံ။] ပြီးစီး ထမြောက်သော ဈာန်မဂ်နိဗ္ဗာန် အကျိုးတို့၏ အခြေခံ အကြောင်းတရားကိုသာ “ဣဒ္ဓိပါဒါ” ဟု ခေါ်သည်။

စိတ္တိဒ္ဓိပါဒ်၎င်း၊ ဝိပင်္ဘိဒ္ဓိပါဒ်၎င်း၊ ဝိပင်္ဘိဒ္ဓိပါဒ်၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စက္ကာရော-လေးပါးတို့တည်း။

၄။ ဣန္ဒြိယာနိ-ဣန္ဒြေ တို့သည်၊ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ - သဒ္ဓိန္ဒြေ ၎င်း၊ ဝိရိယိန္ဒြိယံ-ဝိရိယိန္ဒြေ၎င်း၊ သတိန္ဒြိယံ - သတိန္ဒြေ၎င်း၊ သမာဓိန္ဒြိယံ-သမာဓိန္ဒြေ၎င်း၊ ပညိန္ဒြိယံ- ပညိန္ဒြေ၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပဉ္စ-ငါးပါးတို့တည်း။

၅။ ဗလာနိ - ဗိုလ်တို့သည်၊ သဒ္ဓါဗလံ - သဒ္ဓါဗိုလ် ၎င်း၊ ဝိရိယဗလံ - ဝိရိယဗိုလ် ၎င်း၊ သတိဗလံ - သတိဗိုလ် ၎င်း၊ သမာဓိဗလံ - သမာဓိဗိုလ်၎င်း၊ ပညာဗလံ - ပညာဗိုလ် ၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပဉ္စ-တို့တည်း။

၆။ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ- ဗောဇ္ဈင်တို့သည်၊ သတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂါ- သတိသမ္မောဇ္ဈင် ၎င်း၊ ဓမ္မဝိစယ သမ္မောဇ္ဈင်္ဂါ - ဓမ္မဝိစယ

ထို့ကြောင့် အကျိုး ပြီးစီးပြီးသော ရဟန္တာတို့၏ ကြိယာစိတ် , အကျိုး တရားဖြစ်သော ဖိုလ်စိတ်များနှင့် မသက်ဆိုင်၊ သမ္ပပဓာန် တရားကဲ့သို့ ကုသိုလ် စိတ်၌ ယှဉ်ခိုက် ဆန္ဒ-ဝိရိယ - ပညာနှင့် ကုသိုလ်စိတ်များကိုသာ ဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒ် စသည့်၌ တရားကိုယ်ကောက်ပါ။ ဣဒ္ဓိပါဒ်တို့သည် ဆန္ဒာဓိပတိ စသည့်ဖြင့် အဓိပတိတစ်သော တရားချည်းသာ ဖြစ်ကုန်၏။

၄-၅။ ဣန္ဒြေ, ဗိုလ်။ ။ ဣန္ဒြေ ဗိုလ်တို့၏ တရားကိုယ်မှာ သတိပဋ္ဌာန် ကဲ့သို့ မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာ အပ္ပနာဇော၌ ယှဉ်သော သဒ္ဓါစသည်ကို ကောက်ပါ။

၆။ ဗောဇ္ဈင်။ ။ [ဗောဓိ+အင်၊ ဗောဓိ=သစ္စာ ၄ပါးကို သိကြောင်း တရားအပေါင်း (သတိ ပညာစသော ဗောဇ္ဈင်တရား အပေါင်းတည်း။)+

သမ္မောဇ္ဈင်၎င်း၊ ဝိရိယသမ္မောဇ္ဈင်္ဂါ - ဝိရိယသမ္မောဇ္ဈင်၎င်း၊ ဝိတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂါ - ဝိတိသမ္မောဇ္ဈင် ၎င်း၊ ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂါ-ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်၎င်း၊ သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂါ-သမာဓိ သမ္မောဇ္ဈင်၎င်း၊ ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်္ဂါ - ဥပေက္ခာသမ္မော ဇ္ဈင်၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သတ္တ-ခုနစ်ပါးတို့တည်း။

၇။ မဂ္ဂင်္ဂါနိ - မဂ္ဂင်တို့သည်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ - သမ္မာဒိဋ္ဌိ၎င်း၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ-သမ္မာသင်္ကပ္ပ၎င်း၊ သမ္မာဝါစာ - သမ္မာဝါစာ ၎င်း၊ သမ္မာကမ္မန္တော - သမ္မာကမ္မန္တ၎င်း၊ သမ္မာအာဇီဝေါ-

အင်္ဂါ-အစိတ်အင်္ဂါ။] ဈာန် မဂ္ဂင် ဟုသကဲ့သို့ ဗောဓိ မည်သော တရား အပေါင်း၏ အစိတ်အစိတ်ကို “ဗောဇ္ဈင်=ဗောဇ္ဈင်” ဟု ခေါ်သည်။ တရား ကိုယ်မှာ သတိပဋ္ဌာန်၌ကဲ့သို့ မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာ အပ္ပနာဇောတို့၌ ယှဉ်သော သတိ စသည်တို့တည်း။

သတိသမ္မောဇ္ဈင်=သတိ စေတသိက်။
ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင် = ပညာ စေတသိက်။ [ဓမ္မ = ဆိုင်ရာ တရား များကို+ဝိစယ=စိစစ်တတ်သည်။] ဝိရိယ ဝိတိသမ္မောဇ္ဈင် တို့ကား ထင်ရှားပြီ။

ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်=ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တိပဿဒ္ဓိ စေတသိက်။
သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်=ဧကဂ္ဂတာ စေတသိက်။
ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်=တကြမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်။ [သမ္မောဇ္ဈင်၌ သံသဒ္ဓါသည် “ကောင်းစွာ” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။]

၇။ မဂ္ဂင်။ ။ ဤ မဂ္ဂင် တရားကိုယ် များ၌လည်း သတိပဋ္ဌာန် ကဲ့သို့ မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာ အပ္ပနာဇော၌ ရှိသော ပညာစသည်ကို ကောက်။

သမ္မာအာဇီဝဂဏ်း၊ သမ္မာဝါယာမော-သမ္မာဝါယာမဂဏ်း၊ သမ္မာလတိ-သမ္မာသတိဂဏ်း၊ သမ္မာသမာဓိ-သမ္မာသမာဓိဂဏ်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးတို့တည်း။

တရားကိုယ်ကောက်ရာ စိတ်များ။ ။ သတိပဋ္ဌာန် ဣန္ဒြေခိုင် ဗောဇ္ဈင် မဂ္ဂင်တို့၏ တရားကိုယ် ကော်ရာဌာနဖြစ်သော စိတ်သည် တူ၏။ သမ္ပပ္ပဓာန်နှင့် ဣဒ္ဓိပါဒ်တို့၏ တရားကိုယ်ကောက်ရာ ဌာနဖြစ်သော စိတ်သည် တူ၏။

- [ဆောင်း] ၁။ ပဋ္ဌာန်သတိ၊ ဣန္ဒြေပြင်၊ ခိုင်မောဇ္ဈင်၊ မဂ္ဂင် တရားကိုယ်။
- ၂။ ကုသိုလ် မဟာ၊ ကြိယာနှင့်၊ အပ္ပနာ ဇဝန၊ ယဉ်သမျှ၊ ကောက်ပြ ကြစေလို။
- ၃။ ပဓာန်သမ္ပင်၊ ဣဒ္ဓိပါဒ်တို့၊ ကော်အပ်လေရာ၊ ကုသိုလ်သာ၊ မှတ်ပါ ကျမ်းအဆို။

လောကျင့်ခဏ်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်တရားမျိုးကို ဗောဓိပက္ခိယတရား ဟု ခေါ်သနည်း။]
- ခ။ အဘယ်တရားမျိုးကို သတိပဋ္ဌာန် ဟု ခေါ်သနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဂ။ သတိပဋ္ဌာန် လေးပါး သရုပ်ကို ရေတွက်၍ တရားကိုယ် ကောက်ပါ။
- ဃ။ တရားကိုယ်အားဖြင့် သတိတပါးထည်း ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် သတိပဋ္ဌာန်လေးမျိုး ပြားရသနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- င။ အဘယ်တရားမျိုးကို သမ္ပပ္ပဓာန် ဟု ခေါ်သနည်း။
- စ။ သမ္ပပ္ပဓာန်လေးပါး သရုပ်ကို ရေတွက်၍ တရားကိုယ် ကောက်ပြပါ။

- ဆ။ တရားကိုယ် အားဖြင့် တပါးထည်း ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် သမ္ပပ္ပဓာန် လေးမျိုး ပြားရသနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဇ။ ဥပ္ပန္နပပက ဟူသည် အဘယ်တရားများနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဈ။ အနုပ္ပန္နပပက ဟူသည် တယ်တရားများနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ည။ အနုပ္ပန္န ကုသလ ဟူသည် တယ်တရားများနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဋ။ ဥပ္ပန္နကုသလ ဟူသည် အဘယ်တရားများနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဌ။ အဘယ်တရားမျိုးကို ဣဒ္ဓိပါဒ် ဟု ခေါ်သနည်း၊ သရုပ်ရေတွက်ပါ။
- ဍ။ ဣဒ္ဓိပါဒ်လေးပါး၏ တရားကိုယ်ကို ထင်ရှားစွာ ကောက်ပြပါ။
- ဎ။ ဣန္ဒြေခိုင်တို့၏ တရားကိုယ်ကို ထင်ရှားစွာ ကောက်ပြပါ။
- ဏ။ အဘယ်တရားမျိုးကို ဗောဇ္ဈင်ဟု ခေါ်သနည်း၊ ဗောဓိ — အရနှင့် ဗောဇ္ဈင်-အရ ခွဲခြား ပြပါ။
- တ။ ဗောဇ္ဈင် ခုနစ်ပါး၏ နာမည်နှင့် တရားကိုယ်ကို တွဲစပ်ပြပါ။
- ထ။ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး၏ နာမည်နှင့် တရားကိုယ်ကို တွဲစပ်ပြပါ။
- ဒ။ သမ္ပပ္ပဓာန် ဣဒ္ဓိပါဒ်တို့ တရားကိုယ်ကောက်ရာ စိတ်ကား ဘယ်စိတ်များ နည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဓ။ ကြွင်းတရားများ၏ တရားကိုယ်ကောက်ရာ စိတ်ကား ဘယ်စိတ်များ နည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။

အမှာစကားချစ် ဝ။ ပန-အမှာစကားချစ် ညှပ်လိုက်ဥူးအံ့၊
 ဣတ္ထေ - ဤ ဗောဓိပက္ခိယ သင်္ဂဟန္တံ၊ သမ္မာ
 သတိ ဧကောဝ - သမ္မာသတိ တပါးထည်း ကိုပင်၊ စက္ကာရော
 သတိပဋ္ဌာနာတိ - စက္ကာရော သတိပဋ္ဌာနာဟူ၍၊ ပရုစ္ဆတိ-ဆို
 အပ်၏၊ တထာ-ထိုအတူ၊ သမ္မာဝါယာမော - သမ္မာဝါယာမ
 တပါးထည်း ကိုပင်၊ စက္ကာရော သမ္မပ္ပင်္ဂာနာတိ - စက္ကာရော
 သမ္မပ္ပင်္ဂာနာဟူ၍လည်း၊ ပရုစ္ဆတိ-ဆိုအပ်၏။

တရားကိုယ်-နာမည်အပြား ၉။ ဆန္ဒော-ဆန္ဒ စေတသိက်၎င်း၊
 သင်္ဂဟအပြား စိတ္တံ-စိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာ - တကြ
 မဇ္ဈတ္တ ပေက္ခာ၎င်း၊ သဒ္ဓါ-သဒ္ဓါ
 ၎င်း၊ ပဿဒ္ဓိပိတိယော - ပဿဒ္ဓိ ပိတိ စေတသိက်တို့၎င်း၊
 သမ္မာဒိဋ္ဌိဝ-သမ္မာဒိဋ္ဌိ၎င်း၊ သင်္ကပ္ပေါ - သမ္မာသင်္ကပ္ပ၎င်း၊ ဝါ

ဝ။ အမှာစကားချစ်။ ။ “ဣတ္ထေ ပန စက္ကာရော သတိပဋ္ဌာနာတိ” မှစ၍
 “ဆဒ္ဓိသုဒ္ဓိပဝတ္တိယံ” တိုင်အောင်သော စကားရပ်ကား မှတ်ချက်ကို ပြသော
 စကားတည်း။

စက္ကာရော သတိပဋ္ဌာနာတိ ၊ ပေ ၊ ပရုစ္ဆတိ - ဤ စကားကား သတိ
 ပဋ္ဌာန်၏ တရားကိုယ်ကို ကောက်ပြသော စကားတည်း။ သတိပဋ္ဌာန် ၄ ပါး၏
 တရားကိုယ်မှာ သမ္မာသတိခေါ် စေတသိက် ၁ ပါးသာ ဟူလို။

တထာစက္ကာရော ၊ ပေ ၊ သမ္မာဝါယာမော - ဤ စကားကား သမ္မပ္ပ
 ဓာန်၏ တရားကိုယ်ကို ကောက်ပြသော စကားတည်း။ သမ္မပ္ပဓာန် ၄ ပါး၏
 တရားကိုယ်လည်း သမ္မာဝါယာမ ခေါ်သော ဝိရိယစေတသိက် ၁ ပါးသာ
 ဟူလို။

ယာမော-သမ္မာဝါယာမ၎င်း၊ ဝိရတိတ္တယံ - ဝိရတိသုံးပါး၎င်း၊
 သမ္မာသတိ - သမ္မာသတိ၎င်း၊ သမာဓိ - သမ္မာသမာဓိ ၎င်း၊
 ဣတိ - ဤသို့၊ သဘာဝတော - တရားကိုယ်သဘောအားဖြင့်၊
 ဧတေ-ဤဗောဓိပက္ခိယတရားတို့သည်၊ ဝုဒ္ဓသ-တဆွဲ လေးပါး
 တို့တည်း၊ ပဘောဒေနေ - အပြားအားဖြင့်၊ သတ္တတ္တိံသ-သုံးဆွဲ
 ခုနစ်ပါးတည်း၊ တတ္ထ - ထို ဗောဓိပက္ခိယ တရားတို့၍၊ သင်္ဂ
 ဟော - သင်္ဂဟသည်၊ သတ္တဓာ - ခုနစ်ပါးပြား၏။

၉။ ဆန္ဒောစိတ္တံ ၊ ပေ ၊ သတ္တဓာတတ္ထသင်္ဂဟော - ဤ ဂါထာကား
 ဗောဓိပက္ခိယ တရားတို့၏ တရားကိုယ်ကို၎င်း၊ နာမည်အပြားကို၎င်း၊ သင်္ဂဟ
 အပြားကို၎င်း၊ ပြသော ဂါထာတည်း။

ဤ ဗောဓိပက္ခိယ တရားအပေါင်းကို တရားကိုယ်အားဖြင့် ရေတွက်လျှင်
 ၁-ဆန္ဒ၊ ၂-စိတ်၊ ၃-တကြမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်၊ (၎င်းကို ဥပေက္ခာ ဟု
 ခေါ်သည်၊ ဝေဒနာထည်းက ဥပေက္ခာမဟုတ်၊) ၄-သဒ္ဓါ၊ ၅-ပဿဒ္ဓိ စေတ
 သိက် (ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိ ၂ ပါးကို တပေါင်းတည်းပြု၍ တခုထည်း
 ယူသည်၊) ၆-ပိတိ၊ ၇-သမ္မာဒိဋ္ဌိခေါ် ပညာ၊ ၈-သမ္မာသင်္ကပ္ပခေါ် ဝိတက်၊
 ၉-သမ္မာဝါယာမခေါ် ဝိရိယ၊ ၁၀-၁၁-၁၂- သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တ
 သမ္မာအာဇီဝ၊ ၁၃-သမ္မာသတိခေါ် သတိ၊ ၁၄-သမ္မာသမာဓိခေါ် ကေဂ္ဂတာ၊
 ဤ ၁၄ ပါးသာတည်း။ တရားကိုယ်ကောက်ပုံ ပြန်ကြည့်လော။

သတ္တတ္တိံသပဘောဒေန - နာမည်အားဖြင့် ရေတွက်လျှင် သတိပဋ္ဌာန်က
 ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန် စသည်ဖြင့် ၄ ပါး၊ သမ္မပ္ပဓာန်က ဥပ္ပန္နပါပက
 ပဏာနာယ ဝါယာမ စသည်ဖြင့် ၄ ပါး၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ၃၇ ပါး ပြား၏၊
 မဂ္ဂင်တိုင်အောင် ရေတွက်ကြည့်လော။

၁၀။ သင်္ကပ္ပ ပဿဒ္ဓိဝ - သင်္ကပ္ပ ပဿဒ္ဓိ ဝေတသိက်တို့
 သည် ၎င်း၊ ဝိတုပေက္ခာ - ဝိတိ တကြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာတို့
 သည်၎င်း၊ ဆန္ဒေဝစ - ဆန္ဒသည်၎င်း၊ စိတ္တံ - စိတ်သည်၎င်း၊
 ဝိရတိက္ကယဉ္စ - ဝိရတိ သုံးပါးသည်၎င်း၊ နဝ - ကိုးပါးသော
 တရား တို့သည်၊ ဇေတုဌာနာ - တဌာနာ စိသာ ရှိကြ ကုန်၏။
 ဝိရိယံ - ဝိရိယသည်၊ နဝ (ဌာနံ) - ကိုးဌာန ရှိ၏။ သတိ - သတိ
 သည်၊ အဋ္ဌ (ဌာနာ) - ရှစ်ဌာန ရှိ၏။ သမာဓိ - သမာဓိသည်၊
 စတု (ဌာနာ) - လေးဌာန ရှိ၏။ ပညာ - ပညာသည်၊ ပဉ္စ
 (ဌာနာ) - ငါးဌာန ရှိ၏။ သဒ္ဓါ - သဒ္ဓါသည်၊ ဒုဋ္ဌာနာ - နှစ်ဌာန ရှိ၏။
 (ဣတိ - သို့) ဥတ္တမသတ္တတ္ထိံ သမေဓာနံ - မြတ်သော သုံးဆယ်

သတ္တဓာတုသင်္ဂဟော - သတိပဋ္ဌာန သင်္ဂဟ, သမ္မုပဓာန သင်္ဂဟ,
 စသည်ဖြင့် သဘောတူချင်း ပေါင်းသင်း ရေတွက်လျှင် သင်္ဂဟ ၇ ပါး ရှိ၏။
 မဂ္ဂင် သင်္ဂဟတိုင်အောင် ရေတွက်ကြည့်လေ။

၁၁။ သင်္ကပ္ပပဿဒ္ဓိ၊ ဝေပ၊ ဝိဘာဝေ၊ - ဤ ဝါထာကား တရားကိုယ်
 ၁၄ ပါး၏ ဖြစ်ရာဌာနကို ခွဲခြားပြသော ဝါထာထည်း။

နုဝေကဌာနာ [နုဝ + ဝေကဌာနာ] - သင်္ကပ္ပသော ၉ ပါးတို့၏
 တည်ရာဌာနသည် ၁ ပါးစီ ရှိ၏။ သင်္ကပ္ပ (ဝိတက်) ၏ ဌာနကား သမ္မာသင်္ကပ္ပ
 မဂ္ဂင်တည်း။ ။ ပဿဒ္ဓိဌာန = ပဿဒ္ဓိသမေဓာဇ္ဈင်။ ။ ဝိတိဌာန = ဝိတိ
 သမေဓာဇ္ဈင်။ ။ ဥပေက္ခာဌာန = ဥပေက္ခာသမေဓာဇ္ဈင်။ ။ ဆန္ဒဌာန = ဆန္ဒဗ္ဗိ
 ပါဒ်။ ။ ဝိတ္တဌာန = ဝိတ္တဗ္ဗိပါဒ်။ ။ ဝိရတိက္ကယဌာနတွင် သမ္မာဝါစာဌာန =
 သမ္မာဝါစာ မဂ္ဂင်။ ။ သမ္မာကမ္မန္တဌာန = သမ္မာကမ္မန္တ မဂ္ဂင်။ ။ သမ္မာအာဇီဝ
 ဌာန = သမ္မာအာဇီဝ မဂ္ဂင်တည်း။

ခုနစ်ပါးသော ဗောဓိပက္ခိယ တရားတို့၏။ ပဝရော - ကောင်း
 မြတ်သော၊ ဒေသောဝိဘာဝေါ - ဤ ခွဲစိတ် ဝေဘန် ခြင်းသည်၊
 ဟောတိ - ဖြစ်၏။

ဗောဓိပက္ခိယဖြစ်ရာ ၁၁။ သဗ္ဗေ - အလုံးစုံသော ဗောဓိ
 စိတ်များ ပက္ခိယတရားတို့သည်၊ လောကုတ္တရေ -
 လောကုတ္တရာစိတ်၌၊ ဟောန္တိ - ဖြစ်ကုန်
 ၏။ သင်္ကပ္ပဝိတိယော - သင်္ကပ္ပဝိတိတို့ သည်ကား၊ ဝါ - အချို့
 လောကုတ္တရာစိတ်၌၊ နုဟောန္တိ - မဖြစ်ကုန်၊ ဆဗ္ဗိသုဒ္ဓိပဝတ္တိယံ -

ဝိရိယံ နဝ - ဝိရိယ၏ တည်ရာဌာနကား ၉ ဌာန ရှိ၏။ သမ္မုပဓာန် ၄,
 ဝိရိယံဗ္ဗိပါဒ်, ဝိရိယံဇန္တိ, ဝိရိယံဗိုလ်, ဝိရိယသမေဓာဇ္ဈင်, သမ္မာဝါယာမမဂ္ဂင်
 တို့တည်း။

အဋ္ဌသတိ - သတိ၏ တည်ရာ ဌာနကား ၈ ပါး ရှိ၏။ သတိပဋ္ဌာန ၄,
 သတိဇန္တိ, သတိဗိုလ်, သတိသမေဓာဇ္ဈင်, သမ္မာသတိ မဂ္ဂင်တို့တည်း။

သမာဓိဓတု - သမာဓိ၏ တည်ရာဌာနကား ၄ ဌာန ရှိ၏။ သမာဓိဇန္တိ,
 သမာဓိဗိုလ်, သမာဓိသမေဓာဇ္ဈင်, သမ္မာသမာဓိ မဂ္ဂင်တို့တည်း။

ပဉ္စပညာ - ပညာ၏ တည်ရာ ဌာနကား ၅ ဌာန ရှိ၏။ ဝိမံသိဗ္ဗိပါဒ်,
 ပညိဇန္တိ, ပညာဗိုလ်, ဓမ္မဝိစယသမေဓာဇ္ဈင်, သမ္မာပိဋိ မဂ္ဂင်တို့တည်း။

သဒ္ဓါ ဒုဋ္ဌာနာ - သဒ္ဓါ၏ တည်ရာဌာနကား သဒ္ဓိဇန္တိ, သဒ္ဓါဗိုလ်,
 အားဖြင့် ၂ ပါး ရှိ၏။ [ဒုဋ္ဌာနုတ္တမ - ကို ဒုဋ္ဌာနာ + ဥတ္တမ ဟု ပုဒ်ဖြတ်]

၁၁။ သဗ္ဗေလောကုတ္တရေ၊ ပေ၊ ဆဗ္ဗိသုဒ္ဓိပဝတ္တိယံ - ဤဝါထာကား
 ဗောဓိပက္ခိယ တရားတို့ ရထိုက်ရာစိတ်ကို သက်မှတ်ပြသော ဝါထာတည်း။
 ဗောဓိပက္ခိယ တရားများသည် လောကုတ္တရာစိတ်၌ ဖြစ်ကုန် - ရထိုက်ကုန်၏။

သီလဝိသုဒ္ဓိ စသော ခြေခံပါးသော ဝိသုဒ္ဓိတို့၏ ဖြစ်ရာ အခါ၌၊
လောကီယေပိ - လောကီကုသိုလ် ကြိယာ၌လည်း၊ ယထာ
ယောဂံ - ယှဉ်သင့်သည်အား လျော်စွာ၊ ဟောန္တိ - ဖြစ်နိုင်
ကုန်၏။

သို့သော်..... “ နဝါသကံပ ဝိတိယော ” ဟု ဆိုသောကြောင့် သင်္ကပ္ပ
(ဝိတက်) နှင့် ဝိတိကား အချို့လောကုတ္တရာ စိတ်များ၌ မရလိုက်၊ လော
ကုတ္တရာ ဒုတိယဇာန်စိတ် စသည်၌ သင်္ကပ္ပ မရလိုက်၊ စတုတ္ထဇာန်၊ ပဉ္စမဇာန်
စိတ်၌ ဝိတိမဟုတ်နိုင်-ဟုလို၊ မဟုတ်ကြောင်းမှာ စေတသိက်ပိုင်းကို သတိပြု။

လောကီယေပိ ၊ ပေ ၊ ဆဗ္ဗိသုဒ္ဓိပဝတ္တိယံ — ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌လာလတ်
ဖြစ်သော သီလဝိသုဒ္ဓိ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ ကင်္ခါပိတရဏဝိသုဒ္ဓိ မဂ္ဂါမဂ္ဂ
ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ပဋိပဒါဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ တို့ကို ဖြစ်စေသော လောကီ
ကုသိုလ် ကြိယာစိတ်များဖြင့် အားထုတ်ရလေသည်။ ထိုအားထုတ်မှု ဟူသည့်
သတိပဋ္ဌာန် သမ္ပပဇာန်စသော တရားများပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် လောကီ
ကုသိုလ်ကြိယာ စိတ်များ၌လည်း ဗောဓိပက္ခိယတို့ ထိုက်သင့်သလို ရကုန်
သေး၏။

ဤ စကားအရ လောကီကုသိုလ် ကြိယာများ၌ ယှဉ်ခိုက်ဖြစ်သော သတိ
စသည်ကိုလည်း သတိပဋ္ဌာန် သမ္ပပဇာန်စသည်တို့အရ ကော်ယူခဲ့ရပေသည်။
ဝိပါက်တရားများကား ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်စုတိ တဒါရုံ ကိစ္စလောဟံသာ တပ်နိုင်
သောကြောင့် သီလဝိသုဒ္ဓိ စသည်တို့ကို မဖြစ်စေနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဝိပါက်၌
ယှဉ်သော တရားများကို တရားကိုယ် မကောက်ရ။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ “ စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ၊ ပေ၊ ပဝုစ္စတိ ” ကား ဘာကို ပြသော စကားနည်း။
- ခ။ “ တထာ စတ္တာရော၊ ပေ၊ သမ္မာဝါယာမော ” ကား ဘာကို ပြသော စကားနည်း။
- ဂ။ “ ဆန္ဒောစိတ္တံ၊ ပေ၊ သတ္တဓာ တတ္ထ သင်္ဂဟော ” ဂါထာကား ဘာကို ပြသော ဂါထာနည်း။
- ဃ။ ထို ဂါထာ အရ ဗောဓိပက္ခိယတရား အားလုံး၏ တရားကိုယ်ကို ရေတွက်ပါ။
- င။ ဗောဓိပက္ခိယတရား ၃၇ ပါး၏ နာမည်ကို ရေတွက်ပါ။
- စ။ သတ္တဓာ တတ္ထ သင်္ဂဟော-အရ သင်္ဂဟ ၇ ပါးကို ရေတွက်ပြပါ။
- ဆ။ ၁ ဋ္ဌာနစီသာ ပါသော တရားတို့ကို ရေတွက်၍ ဆိုင်ရာ ဋ္ဌာနကိုလည်း ညွှန်းပြပါ။
- ဇ။ ၉ ဋ္ဌာနပါသော တရား၏ ၉ ဋ္ဌာန သရုပ်ကို ရေတွက်ပါ။
- ဈ။ ၈ ဋ္ဌာနပါသော တရား၏ ၈ ဋ္ဌာန သရုပ်ကို ရေတွက်ပါ။
- ည။ ၄ ဋ္ဌာနပါသော တရား၏ ၄ ဋ္ဌာန သရုပ်ကို ရေတွက်ပါ။
- ဋ။ ၅ ဋ္ဌာနပါသော တရား၏ ၅ ဋ္ဌာန သရုပ်ကို ရေတွက်ပါ။
- ဌ။ ၂ ဋ္ဌာနပါသော တရား၏ ၂ ဋ္ဌာန သရုပ်ကို ရေတွက်ပါ။
- ဍ။ နဝါ သင်္ကပ္ပ ဝိတိယော - အရ သင်္ကပ္ပ နှင့် ဝိတိ တို့သည် အဘယ် လောကုတ္တရာ၌ မရထိုက်ကုန်သနည်း။
- ဎ။ ဗောဓိပက္ခိယ တရားကိုယ်များကို လောကီစိတ်၌လည်း ကောက်ထိုက် သလော၊ ကောက်ထိုက်လျှင် သာကေပါဠိကို ပြပါ။
- ဏ။ လောကီဝိပါက်၌ အဘယ်ကြောင့် ဗောဓိပက္ခိယ တရားများ မရထိုက် သနည်း။

သဗ္ဗသင်္ဂဟ ၁။ သဗ္ဗသင်္ဂဟော - သဗ္ဗသင်္ဂဟဉ္စ၊ ခန္ဓာ - ခန္ဓာ
 တို့သည်။ ရူပက္ခန္ဓာ-ရူပက္ခန္ဓာ၎င်း၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ-ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၎င်း၊ သညာက္ခန္ဓာ - သညာက္ခန္ဓာ
 ၎င်း၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ - သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၎င်း။ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ-
 ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၎င်း၊ (ဣတိ-ဤသို့) ပဉ္စ-ငါးပါးတို့တည်း။

၂။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ - ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ တို့သည်။ ရူပပါဒါ
 နက္ခန္ဓာ - ရူပပါဒါနက္ခန္ဓာ၎င်း၊ ဝေဒနပါဒါနက္ခန္ဓာ-ဝေဒ

သဗ္ဗသင်္ဂဟ ။ စိတ် စေတသိက် ရုပ် နိဗ္ဗာန် အားလုံးကို သိမ်းကြီး
 ရေတွက်ရာ အခင်းကို “သဗ္ဗသင်္ဂဟ” ဟု ခေါ်သည်။

၁။ ခန္ဓာ။ ။ခန္ဓ သဒ္ဓါသည် “အစုအပုံ” ဟူသော အနက်ကို ဟော
 ၏။ ထို့ကြောင့် “ရူပက္ခန္ဓာ=ရုပ်အစု၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ=ဝေဒနာအစု”
 စသည်ဖြင့် သိရာ၏။ အစုအပုံ-ဟူရာ၌ စပါးတွေ စုပုံနေသကဲ့သို့ ခန္ဓာကိုယ်
 တွင်း၌ ရုပ်တွေ ဝေဒနာတွေ စုပုံနေသည် ဟု မမှတ်နှင့်။ အတိတ်ရုပ် အနာ
 ဂတ် ရုပ် ပစ္စုပ္ပန်ရုပ် ၃ မျိုးကို ဉာဏ်ဖြင့် စုပေါင်း စပ်ထားရာ၏။ ထို ၃ မျိုး
 ပေါင်းစပ်အပ်သော အစုအပုံကိုပင် “ရူပက္ခန္ဓာ = ရုပ် အစု” ဟု ဆိုသည်။
 ရုပ်အများ တွင်လည်း ပထဝီဓာတ် တခုသည်ပင် အတိတ်ပထဝီ အနာဂတ်
 ပထဝီ ပစ္စုပ္ပန်ပထဝီ ၃ မျိုးရှိ၏။ ထို ၃ မျိုး စုပုံလျှင် ပထဝီဓာတ် တခုကိုပင်
 “ရူပက္ခန္ဓာ” ဟု ခေါ်နိုင်သည်။

ထို့ကြောင့် ဝေဒနာတခု သညာတခုတည်းကိုပင် အတိတ် အနာဂတ်
 ပစ္စုပ္ပန်ဝေဒနာတွေ သညာတွေ စုပေါင်း၍ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာ ဟု
 ခေါ်နိုင်ကြောင်း သိပါ။ [အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ စသော အပြားနှင့် တရားကိုယ်
 ကောက်ပုံမှာ နောက်၌ ထင်ရှားလတံ့။]

နုပါဒါနက္ခန္ဓာ ၎င်း၊ သညာပါဒါနက္ခန္ဓာ - သညာပါဒါနက္ခန္ဓာ
 ၎င်း၊ သင်္ခါရပါဒါနက္ခန္ဓာ - သင်္ခါရပါဒါနက္ခန္ဓာ၎င်း၊ ဝိညာ
 ဏပါဒါနက္ခန္ဓာ-ဝိညာဏပါဒါနက္ခန္ဓာ၎င်း၊ (ဣတိ-ဤသို့)
 ပဉ္စ-တို့တည်း။

၂။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။ ။ဥပါဒါနတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ခန္ဓာကို
 “ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ” ဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ-အရ ကာမု
 ပါဒါန စသည်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော လောကီစိတ် စေတသိက် များနှင့် ရုပ်
 အားလုံးကို ကောက်။

[ဝေ] ဘယ်အကျိုးငှါ ခန္ဓ ဥပါဒါနက္ခန္ဓ ဟု နှစ်မျိုးခွဲ၍ ဟောတော်
 မူသနည်း။

[ဖြေ] ၁။ ခန္ဓ ဟူသော နာမည် အတွင်း၌ ရထိုက်သမျှ လောကီ
 လောကုတ္တရာ အားလုံးကို သွင်း၍ ခန္ဓာဖွဲ့ပြခြင်းငှါ ပဌမ ခန္ဓဒေသနာကို
 ဟောတော်မူ၏။

၂။ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းသည့်အခါ ဝိပဿနာ
 ရှုထို့ အတွက် လောကီတရား သက်သက်ကို ခန္ဓာ ဖွဲ့ပြခြင်းငှါ ဒုတိယ ဥပါဒါ
 နက္ခန္ဓဒေသနာကို ဟောတော်မူသည်။

[ရုပ်အနိစ္စံ၊ ဝေဒနာအနိစ္စာ စသည်ဖြင့် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ကမ္မဋ္ဌာန်း
 ရှုသည့်အခါ လောကုတ္တရာတရားကို အာရုံပြု၍ မရှုရ၊ လောကီ ရုပ်နာမ် ခန္ဓာ
 ကိုသာ အာရုံပြုရသည်။]

[ဆောင်] ၁။ လောကီ လောကုတ်, မယုတ်မကြွင်း, ခန္ဓာ တွင်း၌, သိမ်း
 သွင်း၍ယူ, ပြတော်မူ, မှတ်ယူ ခန္ဓ ဒေသနာနည်း။

၂။ ဝိပဿနာ, ရှုထို့ငှါလျှင်, ဥပါဒါနက်, လောကီတွက်,
 သက်သက် ဟောရ ပြန်သတည်း။

၃။ အာယတနာနိ-အာယတန တို့သည်၊ စက္ခယတနံ-စက္ခယတနာရင်း၊ သောတာယတနံ - သောတာယတနာရင်း၊ ဗာနာယတနံ - ဗာနာယတနာရင်း၊ ဇိဝှိယတနံ-ဇိဝှိယတနာရင်း၊ ကာယာယတနံ - ကာယာယတနာရင်း၊ မနာယတနံ-မနာယတနာရင်း၊ ရူပါယတနံ - ရူပါယတနာရင်း၊ သဒ္ဓါယတနံ-သဒ္ဓါယတနာရင်း၊ ဝဇ္ဇာယတနံ-ဝဇ္ဇာယတနာရင်း၊ ရသယတနံ-ရသာယတနာရင်း၊ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ - ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာယတနာရင်း၊ ဓမ္မာယတနံ - ဓမ္မာယတနာရင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ခွါဒသ - တဆဲ့နှစ်ပါး တို့တည်း။

၄။ ဓာတုယော-ဓာတ်တို့သည်၊ စက္ခဇာတု-စက္ခဇာတ်ရင်း၊ သောတဓာတု - သောတဓာတ်ရင်း၊ ဗာနဓာတု-ဗာနဓာတ်ရင်း၊ ဇိဝှိဓာတု-ဇိဝှိဓာတ်ရင်း၊ ကာယဓာတု - ကာယ

၃။ အာယတနံ။ ။အာယတနသဒ္ဓါသည် “အကြောင်း” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ စိတ်စေတသိက်တို့သည် ရူပါရုံ စက္ခပသာဒ စသည်ကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ဤသို့ စိတ်စေတသိက်တို့၏ဖြစ်ကြောင်း တရားများကို “အာယတနံ” ဟု ဆိုရသည်။ စက္ခယတနစသော ငါးပါးတို့၏ တရားကိုယ်ကား စက္ခပသာဒစသော ပသာဒရုပ် ငါးပါးတည်း။ ရူပါယတန စသည်တို့၏ တရားကိုယ်မှာ ရူပါရုံစသော အာရုံ ငါးပါးတည်း။ ဓမ္မာယတန၏ တရားကိုယ်မှာ နောက်၌ ထင်ရှားလတ္တံ့ စိတ်အားလုံးသည် မနာယတနာ။

၄။ ဓာတ်။ ။မိမိသဘောကို ဆောင်တတ်သော တရားကို “ဓာတ်” ဟု ခေါ်သည်။ [မိမိသဘော လက္ခဏာအတိုင်း ထင်ရှားစွာ ဖြစ်သည်ကို “ဆောင်သည်” ဟု ခေါ်၏။]

ဓာတ်ရင်း၊ ရူပဓာတု - ရူပဓာတ်ရင်း၊ သဒ္ဓဓာတု - ရင်း၊ ဝဇ္ဇဓာတု-ရင်း၊ ရသဓာတု-ရင်း၊ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗဓာတု - ဖေါဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်ရင်း၊ စက္ခပိညာဏဓာတု-စက္ခပိညာဏဓာတ်ရင်း၊ သောတပိညာဏဓာတု-သောတပိညာဏဓာတ်ရင်း၊ ဗာနပိညာဏဓာတု - ဗာနပိညာဏဓာတ်ရင်း၊ ဇိဝှိပိညာဏဓာတု - ဇိဝှိပိညာဏဓာတ်ရင်း၊ ကာယပိညာဏဓာတု - ကာယပိညာဏဓာတ်ရင်း၊ မနောဓာတု - မနောဓာတ်ရင်း၊ မနောပိညာဏဓာတု - မနောပိညာဏဓာတ်ရင်း၊ ဓမ္မဓာတု - ဓမ္မဓာတ်ရင်း၊ (ဣတိ-ဤသို့၊) အဋ္ဌာရသ-တဆဲ့နှစ်ပါးတို့တည်း။

၅။ အရိယသစ္စာနိ - အရိယသစ္စာ တို့သည်၊ ဒုက္ခံ - ဒုက္ခဟူသော၊ အရိယသစ္စံ - အရိယသစ္စာရင်း၊ ဒုက္ခသမုဒယော-ဒုက္ခ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ အရိယသစ္စံ - ရင်း၊ ဒုက္ခနိရော

စက္ခဓာတ် စသော ငါးပါး၏ တရားကိုယ်သည် စက္ခပသာဒ စသော ငါးပါးတည်း။ ရူပဓာတ် စသော ငါးပါး၏ တရားကိုယ်ကား ရူပါရုံ စသော ငါးပါးတည်း။ (အာယတန ကောက်ပုံနှင့် တူ၏) စက္ခပိညာဏဓာတ်=စက္ခပိညာဉ်ဋ္ဌေး၊ သောတ ဗာန ဇိဝှိ ကာယပိညာဏဓာတ် တို့ကား သောတပိညာဉ်ဋ္ဌေး ဗာနပိညာဉ်ဋ္ဌေး ဇိဝှိပိညာဉ်ဋ္ဌေး ကာယပိညာဉ်ဋ္ဌေးတို့တည်း။

မနောဓာတ်၏ တရားကိုယ် ကား ပဉ္စဒ္ဓါရာဇဇွန်း ၁, သမ္ပင်္ဂါရုံ ၂, ပေါင်း ၃ ပါးတည်း။ [“ပဉ္စဒ္ဓါရာဇဇွန် သမ္ပင်္ဂါရုံသင်္ခါတာ ပန မနောဓာတု” ကို ထောက်၊] ဒွေပဉ္စပိညာဏံ ၁၀, မနောဓာတ် ၃ မှ ကြွင်းသော စိတ် ၇၆ ကို မနောပိညာဏဓာတ် ဟု ခေါ်သည်။ ဓမ္မဓာတ်ကား ထင်ရှားလတ္တံ့။

ဂါမ်နိပဋိပဒါ-ဒုက္ခ၏ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်း အကျင့် ဖြစ်သော၊ အရိယသစ္စံ - အရိယသစ္စာ၎င်း၊ (ဣတိ-ဤသို့၊) စက္ကာရိ-လေးပါးတို့တည်း။

အမှာစကားချစ် ၆။ ပန-အမှာစကားချစ် ညှပ်လိုက်ဦးအံ့၊ ဣတ္ထ - ဤ သဗ္ဗသင်္ဂဟဦး၊ စေတသိက သုခုမရူပ နိဗ္ဗာနဝသေန - စေတသိက သုခုမရုပ် နိဗ္ဗာန်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဣန္ဒြေသတ္တတိ-ဓမ္မာ-တရုယုတ်ချနစ်ဆယ်သော

၅။ သစ္စာ။ ။ သစ္စသဒ္ဓါသည် “အမှန်” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ဒုက္ခဟူ၍ ဟောအပ်သော တရားတွေသည် ကေန်အမှန်ဒုက္ခဖြစ်၏။ သမုဒယ ဟု ဟောအပ်သော တဏှာလည်း ကေန်အမှန် ဒုက္ခ၏ အကြောင်း ဖြစ်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် မှန်ကန်သော တရားကို “သစ္စာ” ဟု ခေါ်သည်။ ထို သစ္စာ ၄ပါးကိုပင် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ သိအပ်သောကြောင့် “အရိယသစ္စာ” ဟုလည်း ခေါ်ရပြန်သည်။ ဤ သစ္စာ ၄ ပါးတရားကိုယ်မှာ ထင်ရှားလတ်တံ့။

သင်္ဂြိုဟ်ပါဠိအခေါ်	ခေါ်ဝေါ်ရိုး
(၁) ဒုက္ခ အရိယသစ္စာ=..... ဒုက္ခသစ္စာ
(၂) ဒုက္ခသမုဒယ အရိယသစ္စာ=..... သမုဒယသစ္စာ။
(၃) ဒုက္ခနိရောဓ အရိယသစ္စာ=..... နိရောဓသစ္စာ။
(၄) ဒုက္ခနိရောဓဂါမ်နိပဋိပဒါအရိယသစ္စာ=..... မဂ္ဂသစ္စာ။

၆။ အမှာစကားချစ် ။ ။ ဣတ္ထပန။ ပေ၊ သင်္ခံ ဂစ္ဆန္တိ ဝါကျမှ စ၍ သဗ္ဗသင်္ဂဟ ဆုံးသည့်တိုင်အောင်သော စကားကား အမှာ စကားချည်သာ တည်း။ ထိုတွင် ဤ “စေတသိက သုခုမ၊ ပေ၊ ဂစ္ဆန္တိ” ကား ဓမ္မာယတန

တရားတို့သည်၊ ဓမ္မာယတနဒမ္မဓာတုတိ-ဓမ္မာယတနဒမ္မဓာတ် ဟူ၍၊ သင်္ခံ-ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ရောက် ကုန်၏။

၇။ မနာယတနမေဝ-မနာယတနတခုထည်းကပင်၊ သတ္တ ဝိညာဏဓာတုဝသေန - ခုနစ်ပါးသော ဝိညာဏ ဓာတ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဘိဇ္ဇတိ-ပြား၏။

၈။ ရူပဉ္စ - ရုပ်၎င်း၊ ဝေဒနာ - ဝေဒနာစေတသိက၎င်း၊ သညာ-သညာစေတသိက၎င်း၊ သေသစေတသိကာ-ဝေဒနာ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက ငါးဆယ်တို့၎င်း၊ တထာ- ထိုမှတပါး၊ ဝိညာဏံ - ဝိညာဏ်၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဧဝေပဉ္စ- ဤ ငါးမျိုးတို့ကို၊ ပဉ္စက္ခန္ဓာတိ - ငါးပါးသော ခန္ဓာတို့ ဟူ၍၊ ဘာသိတာ-ဆိုအပ်ကုန်၏။

ဒွေဓာတ်၏ တရားကိုယ်ကိုပြသော စကားတည်း။ စေတသိက ၅၂, သုခုမ ရုပ် ၁၆, နိဗ္ဗာန် ၁, ဤ တခုယုတ် ၇၀ သော တရားများကို ဓမ္မာယတန ဒွေဓာတ်အရ ကောက်ပါဟူလို၊

၇။ မနာယတနမေဝ၊ ပေ၊ ဘိဇ္ဇတိ-အာယတန ၁၂ ပါး၌လာသော မနာယတန တခုထည်းကပင်လျှင် ဓာတ်အခင်း၌ ဝိညာဏဓာတ် ၇ ပါး အဖြစ်ဖြင့် ကွဲပြားရသည်။ [ဝိညာဏဓာတ် ၇ ပါးဆိုသော်လည်း မနော ဓာတ်မှာ ဝိညာဏဓာတ်မဟုတ်၊ သို့သော် စက္ခုဝိညာဏဓာတ် စသည်ဖြင့် ဝိညာဏဓာတ်တွေက များနေသောကြောင့် စိတ်ဟူသမျှ ဝိညာဏဓာတ်ဟု (များရာလိုက်၍) ဆိုဟန်တူသည်။]

၈။ ခန္ဓာ။ ။ ရူပဉ္စ၊ ပေ၊ ဘာသိတာ-ဤဂါထာကား ခန္ဓာငါးပါး၏ တရားကိုယ်ကို ကောက်ပြသော ဂါထာတည်း။ ဤဂါထာ အရ-ရုပ်အဋ္ဌပီသ

၉။ တေဘူမကော - သိုသုံးပါး၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ တထာ-ထို ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ် တို့ကို၊ ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာတိ - ငါးပါးသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့ ဟူ၍၊ မတာ-သိအပ်ကုန်၏။ နိဗ္ဗာန်-နိဗ္ဗာန်သည်၊ ဘေဒါဘာဝေန - အတိတ်အနာဂတ်စသော အားဖြင့် အကွဲအပြား မရှိခြင်းကြောင့်၊ ခန္ဓသင်္ဂဟနိဿင်္ဂ-ခန္ဓာအတွင်း၌ သွင်းယူခြင်းမှ လွတ်၏။

သည် ရူပက္ခန္ဓာ၊ ဝေဒနာစေတသိက်သည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သညာစေတသိက်သည် သညာက္ခန္ဓာ၊ ဝေဒနာသညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် ၅၀ သည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၊ စိတ်တခုယုတ် ၉၀ သည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာမည်၏ - ဟု နှုတ်တက် ပါ၏။

၉။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ။ ။ ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ၊ ပေ၊ မတာ-ဤ နှစ်ပါးကား ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ၏ တရားကိုယ်ကိုပြသော စကားတည်း။ တေဘူမကန္တံ သိုသုံးပါးကား ကာမဘုံ ရူပဘုံ အရူပဘုံတည်း။ ထို သိုသုံးပါး၌ ဖြစ်သော တရားများကို “ တေဘူမက ” တရား ဟု ခေါ်သည်။ ရုပ် ၂၈ နှင့် ကာမစိတ်၊ ထိုစိတ်နှင့် ယှဉ်သော စေတသိက်သည် ကာမဘူမက=ကာမဘုံ၌ အကြီးဝင်၏။ ရူပစိတ် စေတသိက်ကား ရူပဘူမက၊ အရူပစိတ် စေတသိက်ကား အရူပဘူမကတည်း။ လောကုတ္တရာ တရားများကား ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ၏ အာရုံမဟုတ်သောကြောင့် မရယိုက်၊ ရုပ်အဋ္ဌာရိသညာ ရူပပါဒါနက္ခန္ဓာ၊ (ရူပက္ခန္ဓာနှင့် မထူးပြီ)။ လောကီစိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ သညာ ကျန်စေတသိက်များသည် (အစဉ်အတိုင်း) ဝေဒနပါဒါနက္ခန္ဓာ၊ သညာပါဒါနက္ခန္ဓာ၊ သင်္ခါရပါဒါနက္ခန္ဓာမည်၏။ လောကီစိတ် ၈၀ သည် ဝိညာဏပါဒါနက္ခန္ဓာ မည်၏။

နိဗ္ဗာန်ကို ခန္ဓာမဗ္ဗရ။ ။ ဘေဒါဘာဝေန၊ ပေ၊ နိဿင်္ဂ-ဤ ၂ ပါးဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို ခန္ဓာမဗ္ဗရခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြ၏။ အတိတ် အနာဂတ်ပစ္စုပ္ပန်

စသော အားဖြင့် အကွဲ အပြား မရှိခြင်းကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို ခန္ဓာ မဗ္ဗထိုက်။ [ဘေဒါဘာဝေန-ဟူသော ဟိတ်ပါဠိကို ကြည့်။]

- [ဆောင်] ၁။ ကာလသုံးရပ်၊ အဇ္ဈ-ဗဟိ၊ ဩဋ္ဌာရိက၊ သုခုမနှင့်၊ ဟိန-ပဏီတေ၊ ခူရေ-သန္တိက၊ ကွဲပြားမှ၊ ခန္ဓာ-ဗ္ဗကောင်းသည်။
- ၂။ နိဗ္ဗာန်သည်ကား၊ နှစ်ပါးမကွဲ၊ မြဲ ဗဟိဒ္ဓ၊ သုခုမနှင့်၊ ပဏီတ ပေ၊ ခူရေတွက်မှ၊ တဘက်ရ၊ ခန္ဓာ ဝိမုတ်မည်။

မည်သည့်တရားမဆို အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ကွဲပြားလျှင် ထို ၃ မျိုးကို စုပေါင်း၍ ခန္ဓာဗ္ဗကောင်း၏။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ၂ မျိုး ကွဲပြားလျှင် ထို ၂ မျိုးကို စုပေါင်း၍၎င်း၊ ဩဋ္ဌာရိက (ရုန့်ရင်းသော) တရားတမျိုး၊ သုခုမ (သိမ်မွေ့သော) တရားတမျိုး ဟု ကွဲပြားလျှင် ထို ၂ မျိုးကို ပေါင်း၍ ၎င်း၊ ဟိန (ယုတ်သော) တရားတမျိုး၊ ပဏီတ (မွန်မြတ်သော) တရားတမျိုး ဟု ကွဲပြားလျှင် ထို ၂ မျိုးကို ပေါင်း၍၎င်း၊ ခူရေ (အသိခက်ခဲသဖြင့် ဉာဏ်နှင့်ဝေးသော) တရားတမျိုး၊ သန္တိက (အသိလွယ်သဖြင့် ဉာဏ်နှင့် နီးသော) တရားတမျိုး ဟု ကွဲပြားလျှင် ထို ၂ မျိုးကို ပေါင်း၍၎င်း၊ ခန္ဓာဗ္ဗကောင်း၏။

နိဗ္ဗာန်ကား ကာလ ၃ ပါးမှ လွတ်၍ ကာလဝိမုတ်တည်း။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ဟု ၂ မျိုးမပြား၊ ခန္ဓာကိုယ်၏ ပြင်ဘက်မှာ တည်သောကြောင့် ဗဟိဒ္ဓတမျိုးသာတည်း။ ဩဋ္ဌာရိက သုခုမ ဟု ၂ မျိုး မပြား၊ သိမ်မွေ့သောကြောင့် သုခုမတမျိုးသာတည်း။ ဟိန ပဏီတ ဟု ၂ မျိုး မပြား၊ မြတ်သောကြောင့် ပဏီတတမျိုးသာတည်း။ ခူရေ သန္တိက ဟု ၂ မျိုးမပြား၊ ဉာဏ်နှင့်ဝေးသောကြောင့် ခူရေ တမျိုးသာတည်း။ ဤသို့ ဆိုင်ရာ ဌာန၌ ၂ မျိုးမရ၊ တမျိုးစီသာ ရသောကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို “ ဘေဒါဘာဝ=အကွဲအပြား မရှိ ” ဟု ဆိုသည်။ [ဗဟိဒ္ဓ သုခုမ ပဏီတ ခူရေ ဟူသော ၄ မျိုးကား အချင်းချင်း ကွဲပြား တော့သည် မဟုတ်၊ ဗဟိဒ္ဓ နိဗ္ဗာန်သည်ပင် သုခုမလည်း မည်၏။ ပဏီတလည်း မည်၏။ ခူရေလည်း မည်၏။

အာယတနနှင့် ဓာတ်တို့ ပြားပုံ ၁၀။ ခွါရာရမဏဘေဒေန-ခွါရခြောက်ပုံ၊ အာရုံ ခြောက်ပါး တို့၏ ကွဲပြားခြင်းကြောင့်၊ အာယတနာနိစ-အာယတန တို့သည်လည်း၊ ခွါဒသ - တဆဲ့ နှစ်ပါး တို့သည်၊ ဘဝန္တိ - ဖြစ်ကုန်၏၊ ခွါရာရမဏတဒုပ္ပန္နပရိယာယေန - ခွါရ ခြောက်ပုံ၊ အာရုံ ခြောက်တန်၊ ထို ခွါရ အာရုံတို့၌ ဖြစ်သော ဝိညာဏ် ခြောက်သွယ် ပရိယာယ်အမြောက်အားဖြင့်၊ ဓာတုယော - ဓာတ် တို့သည်၊ (အဋ္ဌာရသ-တဆဲ့ရှစ်ပါးတို့သည်) ဘဝန္တိ-ကုန်၏။

၁၀။ ခွါရာရမဏ၊ ပေ၊ ဓာတုယော—ဤ ဂါထာကား အာယတန ၁၂, ဓာတ် ၁၀ ပါး ကွဲပြားရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသော ဂါထာတည်း။ ထိုတွင် ခွါရာရမဏဘေဒနပါဌ်ကား အာယတနအတွက် အကြောင်းပြချက် တည်း။ စက္ခယတနသည် စက္ခယဒါရတည်း။ သောတ ဃာန ဇိဝါ ကာယာ ယတနတို့လည်း သောတဒ္ဓါရ စည်တို့ ပင်တည်း။ မနာယတန အရ၌ စိတ် အားလုံးကိုပင် ယူရိုးတည်း။ သို့သော် ဤအရာ၌ မနာယတန တစိတ်ဖြစ်သော ဘဝင်စိတ်ကို၌ မနာယတနကို မနောဒ္ဓါရ ဟု ဆိုသည်။ ဆိုလိုရင်ကား— စိတ် စေတသိက်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းကို “အာယတန” ဟု ခေါ်၏။ ထိုစိတ် စေတသိက်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဟူသည် ခွါရနှင့် အာရုံတည်း။ (ဝိထိခဏ်းကို သာဘိပြု၊) ထို ခွါရနှင့် အာရုံတို့က ၆ ပါးစီ ပြားခြင်းကြောင့် အာယတန ၁၂ ပါး ဖြစ်သည် ဟူလို။

ခွါရာရမဏတဒုပ္ပန္နပရိယာယေန ဓာတုယော—ကား ဓာတ် ၁၀ ပါး ပြားခြင်း၏ အကြောင်း ပြချက် တည်း။ ခွါရခြောက်ပါး အာရုံ ခြောက်ပါး ဝိညာဏ်ခြောက်ပါး ပြားသောကြောင့် ဓာတ် ၁၀ ပါး ဖြစ်သည် ဟူလို။

သစ္စာလေးပါး တရားကိုယ် ၁၁။ တေဘူမကံ - ထုံသုံးပါး၌ ဖြစ်သော၊ ဝဇ္ဇိ- ဝဋ်တရားသည်၊ ဒုက္ခံ-ဒုက္ခသစ္စာမည် ၏၊ တဏှာ - တဏှာသည်၊ သမုဒယော- သမုဒယ သစ္စာမည်သည်၊ ဘဝေ - ၏၊ နိဗ္ဗာန် - နိဗ္ဗာန်သည်၊ နိရောဓောနာမ-နိရောဓသစ္စာမည်၏၊ လောကုတ္တရော - လော ကုတ္တရာဖြစ်သော၊ မဂ္ဂေါ-မဂ္ဂင်တရားကိုယ် ရှစ်ပါးကို၊ (မဂ္ဂေါ- မဂ္ဂသစ္စာဟူ၍) မတော-သိအပ်၏။

ခွါရ ၆ ပုံ	အာရုံ ၆ တန်	ဝိညာဏ် ၆ သွယ်
စက္ခဒါရ....	ရူပါရုံ	စက္ခဝိညာဏ်။
သောတဒ္ဓါရ....	သဒ္ဓါရုံ	သောတဝိညာဏ်။
ဃာနဒ္ဓါရ....	ဂန္ဓာရုံ	ဃာနဝိညာဏ်။
ဇိဝါဒ္ဓါရ....	ရသာရုံ	ဇိဝါဝိညာဏ်။
ကာယဒ္ဓါရ....	ဇေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံ....	ကာယဝိညာဏ်။
မနောဒ္ဓါရ....	ဓမ္မာရုံ	မနောဝိညာဏ်။

ဤ၌ မနောဓာတ်ကို မနောဒ္ဓါရ, ဓမ္မဓာတ်ကို ဓမ္မာရုံ ဟု ဆိုခြင်းသည် မူရကောက်ရိုး အားဖြင့် မဖြစ်နိုင်၊ ပရိယာယ် တမျိုးဖြင့်သာ ကောက်ယူခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် “ခွါရာရမဏ တဒုပ္ပန္န ပရိယာယေန” ဟု ပရိယာယ် သဒ္ဓါ သည့်စွက်၌ မိန့်မြွက်ရလေသည်။ [အကျယ်ကို ဘာသာဒီကာမှာရှု။]

၁၁။ သစ္စာ ၄ ပါး။ ။ဒုက္ခံတေဘူမကံ၊ ပေ၊ လောကုတ္တရော မတော—ဤ ဂါထာဖြင့် သစ္စာ ၄ ပါး၏ တရားကိုယ်ကို ပြသည်။

ဒုက္ခိတေဘူမကံ — ကာမ ရူပ အရူပဘုံ ၃ ပါး၌ အကြီးဝင်သော တရားများသည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏။ ဤတေဘူမက တရား ဟူသည့်လည်း လောကီ တရားများပင်တည်း။ သို့သော်တဏှာ (လောဘ) ကို သီးခြား ဆိုလတုံဖြစ်၍ ကြည့်ရမည်။ ထို့ကြောင့် “လောကီစိတ် ၈၁, လောဘ ကြည့်သောစေတသိက် ၅၁, ရုပ် ၂၀ သည် ဒုက္ခသစ္စာမည်၏” ဟု မှတ်။

တဏှာသမုဒယော — လောဘမူစိတ် ၈ ပါး၌ ယှဉ်သော တဏှာ (လောဘ) သည် သမုဒယ သစ္စာတည်း။

နိရောဓောနာမနိဗ္ဗာနံ—နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာ မည်၏။

မဂ္ဂေါလောကုတ္တဇော—လောကုတ္တရာမဂ် ဟု သာမည ဆိုသော်လည်း မဂ်စိတ် ၄ ခု၌ရှိသော မဂ္ဂင်တရားကိုယ် ၈ ပါးသာ မဂ္ဂသစ္စာ မည်သည်။

[မဂ်စိတ် ၄ ခု၌စေတသိက် ၃၆ ယှဉ်ရာ, သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပစသော မဂ္ဂင် ၈ ပါး၏ တရားကိုယ် ဖြစ်သော ပညာ ဝိတက် ဝိရတိ ၃, ဝီရိယ သတိ သမာဓိများ ပါ၏။ ထို တရားကိုယ် ၈ ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာ မည်၏ ဟုလို၊ ဖိုလ်စိတ်၌ မဂ္ဂင် တရားကိုယ်များ ယှဉ်၏။ သို့သော် နိဗ္ဗာန် ရောက်ဘို့ရာ အကြောင်း (လမ်း) မဟုတ်-မဂ်၏ အကျိုးတရား ဖြစ်သောကြောင့် နိဗ္ဗာန် ဝါမိနိပဋိပဒေါ ခေါ်သော အရိယသစ္စာတွင် (ဝါ - မဂ္ဂသစ္စာတွင်) မပါ ဝင် နိုင်ချေ။]

တဏှာအစစ် တရဒုဂ္ဂင်။ ။ “တဏှာသုံးတန်, အရင်းခံ, အာ-ကာ သန် - ဖြင့် မြောက်” နှင့် အညီ, တဏှာ သမုဒယော—အရ တဏှာ အစစ် တရဒုဂ္ဂင် ဟု ပြောဆိုရန်ရှိ၏။ ကာမတဏှာ ဘဝတဏှာ ဝိဘဝတဏှာ ဟု တဏှာ ၃ မျိုးကိုတည်, ထို တဏှာ ၃ မျိုးက အာရုံ ၆ မျိုးကို အာရုံပြုသော ကြောင့် (အာ) အာရုံ ၆ ပါးဖြင့် မြောက်, ၁၀ တည်း။ ထို တဏှာ ၁၀ မျိုး လုံးသည် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလ ၃ ပါး၌ရှိသော အာရုံတို့ကို

သစ္စဝိမုတ်များ ၁၂။ မဂ္ဂယုတ္တာ - မဂ်နှင့်ယှဉ်လတ်, မဂ် စိတ္တုပ္ပါဒ် နှစ်ဆွဲကိုးပါးတို့ သည်၎င်း၊ ဖလာစေဝ-မိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် သုံးဆွဲချနစ်ပါး တို့သည်၎င်း၊ စတု သစ္စဝိနိဿဇာ - သစ္စာလေးပါးမှ လွတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ဤသို့၊ သဗ္ဗ သင်္ဂဟော - သဗ္ဗ သင်္ဂဟကို၊ ပဉ္စပ္ပဘောဒေန - ငါးပါး အပြားအားဖြင့်၊ ပဂုတ္တော-ဆိုအပ်၏။

အာရုံပြု၍ ဖြစ်ရကား (ကာ) ကာလ ၃ ပါးဖြင့် မြောက်, ၅၄ ဖြစ်၏။ ထို ၅၄ ပါးလုံးပင် မိမိသန္တာန်ကို အာရုံပြု၍၎င်း, သူများသန္တာန်ကို အာရုံပြု၍ ၎င်း ဖြစ်ရကား (သန်) သန္တာန် ၂ ပါးဖြင့်မြောက်, ၁၀၀ ဖြစ်၏။ [ကာမ တဏှာ ဘဝတဏှာ ဝိဘဝတဏှာ၏ အကြောင်းကို ဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

၁၂။ **သစ္စဝိမုတ်။** ။မဂ္ဂယုတ္တာ ၊ပေ။ စတုသစ္စဝိနိဿဇာ—ဤဂါထာ ၂ ပါးကား သစ္စဝိမုတ် (သစ္စာမှလွတ်သော) တရားတို့ကို ပြသော စကား ရပ်တည်း။

ပရမတ္ထ ၄ ပါးတွင် လောကီစိတ် စေတသိက်နှင့် နိဗ္ဗာန်သည်၎င်း, မဂ် စိတ်နှင့်ယှဉ်သော မဂ္ဂင် ၈ ပါးသည်၎င်း, အသီးအသီး သစ္စာမည်ကြလေပြီ။ မဂ်စိတ် ၄ တွင် တပါးပါးလျှင် စေတသိက် ၃၆ စီ ယှဉ်ရာ, မဂ္ဂင်တရားကိုယ် ၈ ပါးကို နှုတ်လိုက်က ၂၀ စီသာ ကျန်တော့၏။ ထို့ကြောင့် သောတာ ပတ္တိမဂ်စိတ် ၁, စေတသိက် ၂၀, ပေါင်း (မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်) ၂၉ သည် သစ္စာ အရအတွက်မှလွတ်၏။ ထို့အတူ သကဒါဂါမိမဂ် စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၉, အနာဂါမိ မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၉, အရဟတ္တမဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၉ သည် သစ္စဝိမုတ်ချည်တည်း။ [မာတိကာ အကောသိကား ဤ ၂၉ လေးလီကို (စိတ်ချင်း စေတသိက်ချင်း) သဘောတူ ပေါင်း၍ မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၉ ဟု သာမည ဆိုထားသည်။]

အဘိဓမ္မတ္တသင်္ဂဟေ-၌ သမုန္တယ သင်္ဂဟဝိဘာဂေါနာမ-
သမုန္တယသင်္ဂဟဝိဘာဂမည်သော၊ သတ္တမော-ခုနစ်ပိုင်းတို့၏
ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပရိစ္ဆေဒေါ-သည်၊ ဣတိ-ပြီးပြီ။

သုတ္တန်နည်း။ ။ “စတုသစ္စင်နိမုတ္တော ဥပယျောနာမ နတ္ထိ” (သစ္စာ
၄ ပါးမှ လွတ်သော သိဘွယ် တရားမည်သည်မရှိ) ဟူသော အဋ္ဌကထာ
များ၏ စကားအရ ဆိုလျှင် ပရမတ္ထတရား အားလုံးကို သစ္စာ ၄ ပါး၌ ထိုက်
သလို သွင်းရလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ဖိုလ်စိတ်၌ယှဉ်သော မဂ္ဂင်တရားကိုယ်
(ပညာပိတက်စသည်) ၈ ပါးကို မဂ္ဂင်ချင်း တူသောကြောင့် (သဒိသုပစာရ
နည်းအားဖြင့်) မဂ္ဂသစ္စာ၌ သွင်းရာ၏။ ကြွင်းသော မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၉, ဖိုလ်
စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၉ ကို (သဗ္ဗေသင်္ခါရာ ဒုက္ခာ - အရ သင်္ခါရတရားတွင် ပါဝင်
သဖြင့် သင်္ခါရဒုက္ခ ဖြစ်သောကြောင့်) ဒုက္ခသစ္စာတွင်း၌ သွင်းယူရာ၏။

[ဆောင်] ဖိုလ်စိတ်ယှဉ်ထ၊ မဂ္ဂင်ကို၊ မဂ္ဂ၌သွင်း၊ ကြွင်းသည် မဂ်ဖိုလ်၊
စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုကား၊ ထိုထိုဒုက္ခ၊ သင်္ခါရမို့၊ ဒုက္ခသစ္စာ၊ သွင်းယူ
ရာသည်၊ နည်းလာ သုတ္တန် သဘောတည်း။

ဣတိပဉ္စပဘေဒေန — အရင်းပါး အပြားကား ခန္ဓ-ဥပါဒါနက္ခန္ဓ-
အာယတန-ဓာတု-အရိယသစ္စာ အခေါ်တည်း။

လေ့ကျင့်ခန်း ပေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်ကြောင့် သဗ္ဗသင်္ဂဟ ဟု ခေါ်သနည်း။
- ခ။ ခန္ဓသဗ္ဗါသည် အဘယ်အနက်ကို ဟောသနည်း။
- ဂ။ ဝေဒနာ ၁ ပါးထည်းကို ခန္ဓာရုံရာ၌ အဘယ်သို့ စုပုံမည်နည်း။

- ဃ။ ခန္ဓ-ဥပါဒါနက္ခန္ဓ ဟု အဘယ်အကျိုးငှါ ၂ မျိုး ခွဲရသနည်း၊ လက်ာ်
ထောက်ပါ။ [“ခန္ဓ-ဥပါဒါနက္ခန္ဓ အထူးကို ပြပါ” ဟု မေးလျှင်လည်း
အဖြေတူပင်တည်း။]
- င။ ခန္ဓာ ၅ ပါး၏ နာမည်နှင့် တရားကိုယ်ကို တွဲစပ်ပြပါ။
- စ။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ၏ နာမည်နှင့် တရားကိုယ်ကို တွဲစပ်ပြပါ။
- ဆ။ အာယတန ၁၂ ပါး၏ နာမည်နှင့် တရားကိုယ်ကို တွဲစပ်ပြပါ။
- ဇ။ အဘယ်ကြောင့်အာယတန ၁၂ ပါး ဖြစ်နိုင်သနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ဈ။ ဓာတ် ၁၈ ပါး၏ နာမည်နှင့် တရားကိုယ်ကို တွဲစပ်ပြပါ။
- ည။ အဘယ်ကြောင့် ဓာတ် ၁၈ ပါး ဖြစ်နိုင်သနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ဋ။ သစ္စာလေးပါး၏ နာမည်နှင့် တရားကိုယ်ကို ယှဉ်စပ်ပြပါ။
- ဌ။ သစ္စာပိုက် တရားကိုလည်း ထုတ်ပြပါ။
- ဍ။ စတုသစ္စင်နိမုတ္တော ဥပယျောနာမ နတ္ထိ - အရ ထို သစ္စာပိုက် တရား
များကို ရထိုက်သော သစ္စာတွင်း၌ သွင်းပြပါ။
- ဎ။ နိဗ္ဗာန်ကို အဘယ်ကြောင့် ခန္ဓာ မလွှဲရသနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ဏ။ ဘေဒါဘာဝေန-၌ ဘေဒအရ ၁၁ ပါး အပြားကို ရေတွက်ပါ။

သမုန္တည်းပိုင်း နိဿယနှင့်အဓိပ္ပာယ်
ပြီးပြီ။

ပစ္စည်းပိုင်း နိဿယ

ပဋိညာဉ် ယေသံသင်္ခတဓမ္မာနံ - အကြင် သင်္ခတပစ္စယုပ္ပန် တရားတို့အား၊ ယောဓမ္မာ - အကြင် သင်္ခတ၊ အသင်္ခတ၊ ပညတ်ဟူသော ပစ္စည်းတရား တို့သည်၊ ယထာ- အကြင်အကြင် ဟေတုသတ္တိ အာရမဏသတ္တိ အစရှိသော အခြင်းအရာဖြင့်၊ ပစ္စယာ-ကျေးဇူးပြုတတ်ကုန်၏။ တံဝိဘာဂံ- ထိုပစ္စည်း၊ ပစ္စယုပ္ပန်၊ ကျေးဇူးပြုဟန် သတ္တိအပြားကို၊ ဣဟ- ဤ ပစ္စယသင်္ဂဟ၌၊ ဣဒါနိ - ယခု အခါ၌၊ ယထာရယံ - ထိုက် သည်အားလျော်စွာ၊ ပဝက္ခာမိ-ဆိုပေအံ့။

ပစ္စည်းပိုင်း အဓိပ္ပာယ် ။ ။ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်တို့ကို ပြရာ အပိုင်းကို “ပစ္စည်းပိုင်း” ဟု ခေါ်သည်။

ပစ္စယ—ဟူသော ပါဠိကို မြန်မာလို “ပစ္စည်း” ဟု ခေါ်၏။ အဓိပ္ပာယ်မှာ- ဆိုင်ရာ အကျိုးများ၏ “အကြောင်း” ဟုလို၊ ယခုလောက၌ “ပစ္စည်း” ဟု ခေါ်ဝေါ်ရသော ရွှေ ငွေ စသော ဥစ္စာသည် ဥစ္စာရှင်အား ဆိုင်ရာအကျိုးကို ပေးသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ ဆိုင်ရာအကျိုးကို ပေးတတ်သော အကြောင်းတရားကို “ပစ္စယ၊ ဝါ-ပစ္စည်း” ဟု ခေါ်ဝေါ်ရပေသည်။

ပစ္စယုပ္ပန်—ယခင် အကြောင်းတရားကြောင့် ဖြစ်ရသော အကျိုးတရားကို ပါဠိလို ပစ္စယုပ္ပန္နံ၊ မြန်မာလို ပစ္စယုပ္ပန်ဟု ခေါ်သည်။ [ပစ္စယတော + ဥပ္ပန္နံ ပစ္စယုပ္ပန္နံ၊ ပစ္စယတော = အကြောင်းတရားကြောင့် + ဥပ္ပန္နံ = ဖြစ်သော အကျိုးတည်း၊] အချုပ်ကား - ပစ္စည်းဟူသည် အကြောင်းတရား တည်း။ ပစ္စယုပ္ပန်ဟူသည် အကျိုးတရားတည်း။

ပဋိညာဉ်။ ။ ယေသံသင်္ခတပေယထာရဟံ - ဂါထာသည် ပဋိညာဉ် ကို ပြသော ဂါထာတည်း။ “ယခုအခါ ဤ ပစ္စယသင်္ဂဟ၌ ပစ္စည်းတရား၊ ပစ္စယုပ္ပန်တရား၊ ကျေးဇူးပြုပုံ သတ္တိအပြားကို ပြဆိုမည်” ဟုလို၊ “ယေသံ သင်္ခတဓမ္မာနံ” ဖြင့် ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြ၏။ “သင်္ခတဓမ္မာနံ” ဟု ဆိုသော ကြောင့် ပစ္စယုပ္ပန် မှန်လျှင် သင်္ခတ တရားချည်းသာ (အသင်္ခတ ပညတ်များ မပါ) ဟု မှတ်။ [ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရနှင့် အာရုံစသော အကြောင်းတို့ ပြုစီရင်အပ်သော စိတ် စေတသိက် ရုပ်တရားကို “သင်္ခတ” ဟု ခေါ်သည်။]

“ယေဓမ္မာ” ဖြင့် ပစ္စည်းတရားကို ပြ၏။ “ယေဓမ္မာ” ဟု သာမည ဆိုသောကြောင့် ပစ္စည်းတရား၌ ယခင် သင်္ခတ တရား၊ အသင်္ခတ ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်တရားနှင့် ပညတ်တရားမျိုးများ ပါဝင်ကြလေသည်။ “ယထာ” ဖြင့် ဟေတုသတ္တိ အရမဏသတ္တိ စသော ၂၄ ပစ္စည်းတို့၏ ကျေးဇူး ပြနိုင်သော အခြင်းအရာသတ္တိကို ပြသည်။

ပစ္စယာ — လောကဝယ် “အထက်လူကြီးက အောက် လူငယ်အား ကျေးဇူး ပြုထားသည်” ဟု ဆိုရာ၌ (၁) အခြေအနေ မရှိသေးသော လူငယ် အား အခြေအနေဖြစ်အောင် တည်ထောင် ပေးခြင်းနှင့်၊ (၂) ရှိပြီးသော အခြေအနေကို တည်တန့်အောင် ထောက်ပံ့ ပေးခြင်းကို “ကျေးဇူးပြုထား သည်” ဟု ဆိုရသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ “ပစ္စည်းတရားတို့က ပစ္စယုပ္ပန် တရား တို့အား ကျေးဇူးပြုသည်” ဟု ဆိုရာ၌ (၁) မဖြစ်သေးသော ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ဖြစ်စေခြင်း၊ (၂) ဖြစ်ပြီးသော ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို တည်တန့်အောင် ထောက်ပံ့ ခြင်းကို “ကျေးဇူးပြုသည်” ဟု ခေါ်သည်။

[**ဆောင်**] ဖြစ်စေ-တည်စေ၊ ဤနှစ်ထွေ၊ ခေါ်လေ ကျေးဇူးပြု။

“တံဝိဘာဂံ” ၌ တံ ၏ အနက်ကို “ယေသံ-ယေဓမ္မာ-ယထာ” ဟု ယ ဥ မျိုး အရကို ပြန်၍ ခွဲယူရသည်။ ဝိဘာဂသဒ္ဓါကား “ဝေဘန်အပ်သော အထူးအပြား” ဟု အနက်ထွက်၏။ ထို့ကြောင့် “တံဝိဘာဂံ- ထို ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ကျေးဇူးပြုဟန် သတ္တိအပြားကို” ဟု အနက် ဆိုပေသည်။

နည်း ၂ ပါးနှင့် ပစ္စည်းသမုပ္ပါဒ်နည်းပိုင်း၊
ထူးခြားပုံ ပဋ္ဌာနနည်းပိုင်း-ပစ္စည်းပိုင်း၊ ဣတိ-ဤ၊
ပစ္စယ သင်္ဂဟော-ပစ္စယသင်္ဂဟော၊ နုပိဝေ-
နှစ်ပါး အပြားရှိ၏ ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော - သိအပ်၏၊ တတ္ထ -

နည်း ၂ ပါးနှင့် ထူးခြားပုံ။ ။“ပစ္စည်းသမုပ္ပါဒ်နည်းပိုင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗော” ဖြင့် နည်း ၂ ပါး ရှိကြောင်းကို ပြ၏။ “တတ္ထ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော” ဖြင့် ထိုနည်း ၂ ပါး၏ ထူးခြားပုံကို ပြ၏။ ထူးခြားပုံကို ရှေးဦးစွာ ပါဠိတော် ရင်းဖြင့် ရှင်းလင်းဦးအံ့။

“အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၊ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ၊ ဝေဒေါမနယူ ပါယာသာ သမ္ပဝန္တိ”....ဤကား ပစ္စည်းသမုပ္ပါဒ် ပါဠိတော်တည်း။

“ဟေတု ဟေတုသမုပ္ပါဒ်ကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုပ္ပါဒ်နာနုပုပ္ပါနံ ဟေတု ပစ္စယေန ပစ္စယော”....ဤကား ပဋ္ဌာနနည်းပိုင်းတော်တည်း။

ပစ္စည်းသမုပ္ပါဒ် ပါဠိတော်၌....“အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ”ဖြင့် ပစ္စည်းတရားကို ပြ၏။ “သင်္ခါရာ”ဖြင့် ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြ၏။ “သင်္ခါရပစ္စယာ” ဖြင့် ပစ္စည်းကိုပြ၏။ “ဝိညာဏံ”ဖြင့် ပစ္စယုပ္ပန်ကိုပြ၏။ ဤသို့ ပစ္စည်းနှင့် ပစ္စယုပ္ပန် လောက်ကိုသာ ပြသည်။ “မည်သည့် ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်” ဟု ပစ္စယ သတ္တိထူးကို မပြချေ။

ပဋ္ဌာနနည်းပိုင်းတော်၌....“ဟေတု”ဖြင့် ပစ္စည်းကိုပြ၏။ “ဟေတုသမုပ္ပါဒ် ကာနံ၊ ဝေဒေါပုပ္ပါနံ” ဖြင့် ပစ္စယုပ္ပန်ကိုပြ၏။ “ဟေတုပစ္စယေန”ဖြင့် ဟေတု ပစ္စယသတ္တိကိုပြ၏။ ဤသို့ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်သာမက၊ ပစ္စယ သတ္တိထူးကိုလည်း သေသေချာချာ ထုတ်ဖော်၍ ပြသည်။ ဤကား ပါဠိတော်ရင်းဖြင့် ရှင်းလင်း ချက်တည်း။ ဤ ရှင်းလင်းချက်ကို သတိထား၍ သင်္ဂြိုဟ်စာသွားကို စဉ်းစားရ လိမ့်မည်။

ထိုနည်းနှစ်ပါး တို့တွင်၊ တက္ခာဝဘာဝိ ဘာဝါကာရမတ္တောပ လက္ခိတော-ထို အဝိဇ္ဇာအစရှိသော ပစ္စည်းတရားတို့၏ဖြစ်ခြင်း ကြောင့်၊ ဖြစ်လေ့ရှိသော သင်္ခါရအစရှိသော ပစ္စယုပ္ပန်တရား တို့၏၊ ဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာလောက်မျှဖြင့်၊ မှတ်သားအပ်သော နည်းသည်၊ ပစ္စည်းသမုပ္ပါဒ်နည်းပိုင်း- ပစ္စည်းသမုပ္ပါဒ်နည်း ပမည်၏။

ပဋ္ဌာန နည်းပိုင်း ပန - ပဋ္ဌာနနည်းကိုကား၊ အာဟာရပစ္စယ မြှုပ် - အထူးပြု၍ ဖြစ်သော ပစ္စယသတ္တိကို၊ အာရဟံ - အစွဲ

တက္ခာဝဘာဝိ၊ ဝေဒိ၊ ပစ္စည်းသမုပ္ပါဒ်နည်းပိုင်း - [တက္ခာဝ=ထို၏ ဖြစ်ခြင်း၊] “တက္ခာဝ” ပါဠိဖြင့် “အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ၊ သင်္ခါရပစ္စယာ” စသော ပစ္စည်းတရားများကို ပြသည်။ ထို့ကြောင့် “တက္ခာဝ-ထို အဝိဇ္ဇာအစရှိသော ပစ္စည်းတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း” ဟု အနက် မှတ်။

ဘာဝိ - ဖြစ်လေ့ရှိသော တရား၊ ဤ “ဘာဝိ” ပါဠိဖြင့် “သင်္ခါရာ၊ ဝိညာဏံ” စသော ပစ္စယုပ္ပန် တရားများကို ပြသည်။ ထို့ကြောင့် “ဘာဝိ- ဖြစ်လေ့ရှိသော အကျိုးတရား” ဟု အနက်မှတ်။

ဘာဝါကာရ - [ဘာဝ+အာကာရ] ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာ၊ ဤပါဠိဖြင့် အဆုံးက “သမ္ပဝန္တိ” ကြိယာကို ရည်ရွယ်သည်။ မတ္တသဒ္ဓါကား ဧဝသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်တည်း။ “မျှ-လောက်”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ သည့်မျှသာ၊ သည့်လောက်သာ ပြ၏။ “ပဋ္ဌာနနည်း ကဲ့သို့ ပစ္စယ သတ္တိကို မပြ” ဟု တန့်သည်။

ပဋ္ဌာနနည်းပိုင်း၊ ဝေဒိ၊ ပစ္စည်းပိုင်း - အာဟာရပစ္စည်းကား အာ ရှေးရှိသော တရားတို့ တွာပစ္စည်းတည်း။ ဓာတ်တို့၏ အနက်များစွာကို ဟောနိုင်သော ကြောင့် ဤ၌ “အထူးပြု၍” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။

ပြု၍၊ ပရစ္စတီ - ဟောတော်မူအပ်၏။ [ပန - အမှာစကားချပ်၊ ညွှတ်လိုက်ဥားအံ၊ ဥဘယံ - နည်း နှစ်ပါးကို၊ ဝေါမိသိတွာ- ရောနှော၍၊ အာစရိယာ-အဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်၊ ပပဉ္စေတိ- ချွေဖွင့်ကြကုန်၏။]

ပစ္စယဋ္ဌိတိ၌ ဋ္ဌိတိသဒ္ဓါသည် “ သတ္တိ ” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ “ပစ္စည်းတရားတို့၏ တည်တန့်ကြောင်း သတ္တိ” ဟုလျှင်၊ အာဟာရပစ္စယဋ္ဌိတိကို မြန်မာလို တိုက်ရိုက် အနက်ပြန်လျှင် “ အထူးဖြစ်သော ပစ္စယသတ္တိ၊ ဝါ- ပစ္စယသတ္တိထူး ” ဟု အနက်ထွက်၏။ ဟိတ်ရခြောက်ပါးသည် ဟေတုသတ္တိထူး ရှိ၏။ အာရုံ ၆ ပါးသည် အာရမဏသတ္တိထူး ရှိ၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ထိုထို ပစ္စယသတ္တိထူးကို “ အာဟာရပစ္စယဋ္ဌိတိ ” ဟု ခေါ်သည်။

ဤသို့လျှင် အကြောင်းပစ္စည်းဖြစ်ခဲ့သော် ဖြစ်လေ့ရှိသော အကျိုးပစ္စယုပ္ပန် တရားတို့၏ ဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာလောက်မျှ ကိုသာ ပြု၍ (ပဋ္ဌာန်းနည်းကဲ့သို့) ပစ္စယ သတ္တိထူးကို မပြသော နည်းသည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် နည်းတည်း။ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်သာမက ပစ္စယသတ္တိကိုပါ ပြသော နည်းသည် ပဋ္ဌာန်းနည်းတည်း- ဟု မှတ်။

[ဆောင်] ၁။ အကြောင်း ပစ္စယ၊ ဖြစ်တုံကမ္မ၊ ဖြစ်ကြွလေ့ရှိ၊ ကျိုးပစ္စ ယုပ္ပန်၊ ဖြစ်ဟန်လောက်မျှ၊ ထုတ်ဘော်ပြု၍၊ ပစ္စယသတ္တိ၊ မပြဘိ၊ မှတ်သိ ပဋိစ္စ-သမုပ္ပါဒ်။

၂။ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်၊ ဖြစ်ဟန်မက၊ ပစ္စယ၏၊ သတ္တိထူးလည်း၊ တပါးတည်း၊ ပြနည်းပဋ္ဌာန။

ဥဘယံ ၊ ဝေ၊ အာစရိယာ—ဤစကားကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အဋ္ဌကထာ ဆရာကို စောင်းသော အမှာစကား ချပ်တည်း။ ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ပဋိ-

သမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်းဟု ရှိ၏။ ထို ဝိဘင်းကို ဖွင့်ပြသော အဋ္ဌကထာ ဆရာသည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း သက်သက်ကိုသာ ‘မဖွင့်ဘဲ’၊ ပဋ္ဌာန်းနည်းကိုပါ ရောနှော ထည့်သွင်းလျက်၊ [ပစ္စယော ဟောတိ ပုညာနံ ဒုဝိဓာ။ သာ - ထို အဝိဇ္ဇာ သည်း၊ ပုညာနံ - ပုညာဘိသင်္ခါရတို့အား၊ ဒုဝိဓာ - အာရမဏ ဥပနိဿယ ဟူသော ၂ ပစ္စယသတ္တိဖြင့်၊ ပစ္စယော - ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ - ၏၊ စသည်ဖြင့်] ဖွင့်ပြလေသည်။ “ ငါတို့ (အရှင်အနုရုဒ္ဓါ)ကား နည်း ၂ပါးကို ခွဲခြား၍ ဖွင့်ပြမည် ” ဟုလျှင်။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ် အပိုင်းအခင်းကို ပစ္စည်းပိုင်းဟု ခေါ်သနည်း။
- ခ။ အဘယ်တရားကို ပစ္စယ-ဝါ ပစ္စည်းဟု ခေါ်သနည်း။
- ဂ။ အဘယ်တရားကို ပစ္စယုပ္ပန်-ပစ္စယုပ္ပန် ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဃ။ သင်္ခတဓမ္မာနံ၌ သင်္ခတ ဟူသည် အဘယ်တရားများနည်း။
- င။ သင်္ခတ အသင်္ခတ ပညတ် ၃ မျိုးတွင်၊ ပစ္စည်းတရားသည် အဘယ် အ မျိုးများ ဖြစ်ထိုက်၍ ပစ္စယုပ္ပန်က အဘယ် အမျိုးများ ဖြစ်ထိုက်သနည်း၊ ဆိုင်ရာပါဠိကို ထောက်ပါ။
- စ။ ပစ္စယာ-အရ “ကျေးဇူးပြု” ဟူသည် အဘယ်နည်း။
- ဆ။ တဗ္ဘာဝ-ဘာဝိ-ဘာဝါကာရမတ္တ-ပုဒ်တို့၏ အနက်ကို ခွဲပြပါ။
- ဇ။ မတ္တ-ဖြင့် ဘယ်အနက်ကို ပြု၍၊ ဘာကို ကန့်သနည်း။
- ဈ။ အာဟာရ ပစ္စယဋ္ဌိတိ၌ အာဟာရ၏ အနက် - ပစ္စယဋ္ဌိတိ အနက်ကို ပြပါ။
- ည။ အဘယ်နည်းကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဟု ခေါ်သနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဋ။ အဘယ်နည်းကို ပဋ္ဌာန်းနည်း ဟု ခေါ်သနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။

ပစ္စည်းပစ္စည်းနည်း တထွ-ထို နည်းနှစ်ပါးတို့တွင်၊ အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ-သစ္စာလေးတန်၊ ပုပ္ဖန္တိ - အပ ရုက္ခ၊ ထိုနှစ်ဝနှင့်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၊ ဤရှစ်ရပ်ကို မပြတ်ပိတ်ကာ၊ အဝိဇ္ဇာ ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ သင်္ခါရာ - ပုညာပုည၊ အာနေဉ္စဟု၊ သုံးဝအပြား၊ သင်္ခါရတရားတို့သည်၊ သန္တဝန္တိ-

ပစ္စည်းပစ္စည်းနည်း အဓိပ္ပာယ်။ ။ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ-သိထိုက်သည်ကို မသိ၊ မသိထိုက်သည်ကိုသာ သိသောတရားကို “အဝိဇ္ဇာ” ဟု ခေါ်၏။ [အ+ဝိဇ္ဇာ၊ အ = ဆန့်ကျင်ဘက်+ဝိဇ္ဇာ = ဉာဏ်။ “ဉာဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တရား” ဟုလို၊] တရားကိုယ်မှာ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ ဌ် ယှဉ်သော မောဟတည်း။

ထို အဝိဇ္ဇာမည်သော မောဟသည် ၁-ဒုက္ခသစ္စာ၊ ၂-သမုဒယသစ္စာ၊ ၃-နိရောဓသစ္စာ ၄-မဂ္ဂသစ္စာ၊ ဤ ၄ ပါးကို မသိအောင် ပုံးလှမ်းတတ်၏။ ၅-အတိတ်က ဖြစ်ခဲ့သော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ် အဘို့အစုကို “ပုပ္ဖန္တိ” ဟု ခေါ်၏။ [ပုပ္ဖ+အန္တ၊ ပုပ္ဖ=ရှေး အတိတ်၌ ဖြစ်သော+အန္တ=အဘို့ အစု၊] ၆-အနာဂတ်၌ ဖြစ်မည့် ခန္ဓာစသော အဘို့အစုကို “အပရန္တ” ဟု ခေါ်၏။ ၇-ထို ရှေ့နောက် ၂ ပါးကို “ပုပ္ဖန္တိ ပရန္တ” ဟု ခေါ်၏။ အဝိဇ္ဇာ သည် ထို တရားတွေ၏ အမှန်သဘောကို ကောင်းစွာ မသိအောင် ပုံးကွယ်၍ ထားသည်။ ၈ - ဤ ပစ္စည်းပစ္စည်း တရားတို့၏ အမှန်သဘော ကိုလည်း ကောင်းစွာမသိအောင် အဝိဇ္ဇာက ပိတ်ကာထားသည်။

ဤ ၈ ပါးနှင့် စပ်ဆိုင်ရာကို မသိခြင်းသာ အဝိဇ္ဇာ ဟု ခေါ်၏။ အလွန် ဉာဏ်ကြီးသူတို့၏ အရာဖြစ်သော အချက်များကို ပိုင်နိုင်စွာ မသိခြင်းမှာ အဝိဇ္ဇာ မဟုတ်၊ မိမိဉာဏ်၏ သတ္တိ ညံ့မှသာတည်း။ ဥပမာ - နေ့လည်

ဖြစ်ကုန်၏။ သင်္ခါရပစ္စယာ - သင်္ခါရ ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝိညာဏံ - လောကီ သက်သက်၊ ဝိပင်္ဂါ တရား၊ သုံးဆွဲနှစ်ပါးသော ဝိညာဏ်သည်၊ သန္တဝတိ-ဖြစ်၏။ ဝိညာဏ

ကြောင်းတောင်ဝယ် နေရောင်ရှိလျက် ခတ်ဝေးဝေးကို လှမ်း၍ မမြင်နိုင်ခြင်း သည် အမှောင်၏ ကာကွယ်မှုကြောင့် မဟုတ်၊ မိမိမျက်လုံး၏ မစူးရှမှုကြောင့်သာ ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။

သင်္ခါရသန္တဝန္တိ - ယခု ဘဝ၌ ကိုယ်မှ နှုတ်မှု စိတ်မှုများနှင့် နောက် ဘဝအတွက် အကျိုးပိပက်များကို ပြုစီမံတတ်သော တရားကို “သင်္ခါရ” ဟု ခေါ်၏။ တရားကိုယ်မှာ လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်စိတ်၌ ယှဉ်သော စေတနာ ၂၉ တည်း။ ဤ သင်္ခါရကိုသည် အဝိဇ္ဇာကြောင့် ဖြစ်ကုန်၏။

ထိုတွင် မဟာကုသိုလ် ၈၊ ရူပကုသိုလ် ၅ ဌ် ယှဉ်သော စေတနာ ၁၃ ကို “ပုညာဘိသင်္ခါရ” ဟု ခေါ်၏။ [ပုည + အဘိသင်္ခါရ၊ ပုည = ကုသိုလ် ဖြစ်သော + အဘိသင်္ခါရ = ပြုစီမံတတ်သော တရား။ သင်္ခါရနှင့် အဘိသင်္ခါရသည် အနက်တူ၏။] အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ ဌ် ယှဉ်သော စေတနာကို အပုညာဘိသင်္ခါရ ဟု ခေါ်၏။ အရူပကုသိုလ်စိတ် ၄ ဌ် ယှဉ်သော စေတနာကို အာနေဉ္စဘိသင်္ခါရ ဟု ခေါ်၏။ [အာနေဉ္စသဒ္ဓါသည် မတုန်မလှုပ်ခြင်း-အနက်ကို ဟော၏။ အရူပတရားများသည် သမာဓိ အားကောင်းရကား ဆန့်ကျင်ဘက် တရားတို့ကြောင့် လှုပ်ရှားမယိုင် မြီခိုင်သည့်အတွက် အာနေဉ္စ မည်ကုန်၏။]

သင်္ခါရပစ္စယာဝိညာဏံ - သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်ရာ၌ ဝိညာဏ် အရ ပဋိသန္ဓေ ပဝတ္တိအခါ၌ ထိုက်သင့်သလိုဖြစ်သော လောကီပိပက်စိတ် ၃၂ ပါးကိုသာ ယူ၊ ထိုတွင် ပုညာဘိသင်္ခါရကြောင့် အဟိတ်ပိပက် ၈၊ မဟာပိပက် ၈၊ ရူပပိပက် ၅၊ ပေါင်း ၂၁ ပါးသော ဝိညာဏ်ဖြစ်၏။ အပုညာဘိသင်္ခါရကြောင့် အကုသလပိပက် ဝိညာဏ် ၇ ဖြစ်၏။ အာနေဉ္စဘိ သင်္ခါရ

ပစ္စယာ - ရှေးရှေးဘဝ, ကမ္မဝိညာဏ်, ပစ္စုပ္ပန်တွက်, ဝိပါကံ ဝိညာဏ်, ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ နာမရူပံ - ဝိပါကံ ယှဉ်ဘိ, စေတသိက, ကမ္မဇဟု, နာမ်ရုပ်အစုသည်၊ သန္တတိ- ဖြစ်၏။ နာမရူပပစ္စယာ-နာမ်ရုပ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊

ကြောင့် အရူပဝိပါကံဝိညာဏ် ၄ ဖြစ်၏။ [ဝဋ်တရားတို့၏ လည်နေပုံကို ပြသော အရာဖြစ်၍ လောကုတ္တရာဝိပါကံဝိညာဏ်ကို မကောက်ထိုက်။]

ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ — ဝိညာဏပစ္စယာ၌ ဝိညာဏ် အရဝယ် ရှေးရှေးဘဝက ဖြစ်ခဲ့သော ကမ္မဝိညာဏ်နှင့် ယခု ပစ္စုပ္ပန်မှာဖြစ်သော ဝိပါကံ ဝိညာဏ်များကို ကောက်ယူရမည်။ [စေတနာ တည်းဟူသော ကံနှင့် ယှဉ် သောစိတ်ကို ကမ္မဝိညာဏ် ဟု ခေါ်သည်။ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏ် တုန်းက အကျိုးဝိညာဏ်နှင့် ဤ ဝိညာဏပစ္စယာ၌ အကြောင်းဝိညာဏ်၏ အရကော်ခိုင်း မတူသည်ကို သတိပြု။]

နာမရူပံ၌ နာမအရဝယ် ဝိပါကံ ဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော စေတသိက များကို ကောက်၍, ရူပအရ ကမ္မဇရုပ်ကိုသာ ကောက်ယူရ၏။ ဤ နာမ်ရုပ် များသည် ဝိညာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်၏။

အရူပဘုံ၌ နာမ်သာ ရှိ၏။ အသညသတ် ဘုံ၌ ရုပ်သာ ရှိ၏။ ပဉ္စဝေါ ကာရဘုံ၌ နာမ်ရုပ် ၂ ပါးလုံး ရှိ၏။ ပဉ္စဝေါကာရ နာမ်ရုပ်တွင်လည်း-ရံခါ နာမ်ကိုသာ, ရံခါ ရုပ်ကိုသာ, ရံခါ နာမ်ရုပ် ၂ ပါးလုံးကို ဝိညာဏ်က ကျေးဇူးပြု၏။ ထို့ကြောင့် နာမရူပံ၌ “ နာမဉ္စ ရူပဉ္စ နာမရူပဉ္စ နာမရူပံ ” ဟု ကေသိသ် ပြုထားသည်။ နာမဉ္စ- (အရူပဘုံ, ရံခါ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ) နာမ်လည်း၊ ရူပဉ္စ- (အသညသတ်ဘုံ, ရံခါ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ) ရုပ်လည်း၊ နာမရူပဉ္စ- (ပဉ္စဝေါကာရဘုံ) နာမ်ရုပ်လည်း၊ နာမရူပံ-နာမ်, ရုပ်, နာမ် ရုပ်။

သဋ္ဌာယတနံ-စက္ကာယတန, စသည်အပြား, ခြောက်ပါးသော အာယတန တရားသည်၊ သန္တတိ - ဖြစ်၏။ သဋ္ဌာယတန ပစ္စယာ - ခြောက်ပါးသော အာယတန ဟူသော အကြောင်း ကြောင့်၊ ဖဿော - စက္ခုစသား, ခြောက်ပါးသော သမ္မဿ တရားသည်၊ သန္တတိ - ဖြစ်၏။ ဖဿပစ္စယာ - ဖဿ

[ဤကား မှတ်နှင့်ရုံသာတည်း၊ အဋ္ဌကထာကြီးများ၌ ဝိညာဏ်အရ စိတ် အားလုံးကို ကောက်၍, နာမအရ စိတ်အားလုံးနှင့် ယှဉ်သော စေတသိက အားလုံး, ရူပအရ စတုဇရုပ်အားလုံးကို ကော်ခိုင်းသည်၊ အဋ္ဌကထာအဘော်နှင့် တကွ ကျေးဇူးပြုပုံကို ဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

နာမရူပပစ္စယာ သဋ္ဌာယတနံ — ဤ နာမရူပပစ္စယာ၌ နာမရူပ-အရ ဆိုခဲ့ပြီးသော နာမ်ရုပ်ကိုပင် ယူ၊ သဋ္ဌာယတန၌ အာယတန ၆ ပါးကား စက္ကာယတန သောတ ဗာန ဇိဝှါ ကာယ မနာယတန ထိုတည်း၊ ဤ၌လည်း မနာယတနအရငယ် လောကီဝိပါကံစိတ် ၃၂ ပါးကိုသာ ကောက်၍ အာယ တန ၆ ပါးလုံးသည် ပဉ္စဝေါကာရ ဘုံ၌သာ ရှိ၍ အရူပဘုံ၌ ၆ ခု မြောက် သော မနာယတန တပါးသာ ရှိရကား “ သဋ္ဌာယတနဉ္စ ဆဋ္ဌာယတနဉ္စ, သဋ္ဌာယတနံ ” ဟု ကေသိသ် ပြုရပြန်သည်။ သဋ္ဌာယတန-ခြောက်ပါးသော အာယတနလည်း၊ ဆဋ္ဌာယတနဉ္စ- (အရူပဘုံအတွက်) ၆ ခု မြောက်သော မနာယတနလည်း၊ သဋ္ဌာယတနံ-၆ ပါးသော အာယတန, ၆ ခု မြောက်သော မနာယတန။

သဋ္ဌာယတနပစ္စယာဖဿော—ဤ သဋ္ဌာယတန အရ ဆိုခဲ့ပြီးသော စက္ကာယတန စသော ၆ ပါးကို ယူ၊ [ရူပါယတန စသော ၆ ပါးကိုလည်း တနည်း ကောက်ယူသေး၏။] ဖဿနှင့် သမ္မဿမှာ အနက်တူ၏။ သမ္မဿ ၆ ပါးကား စက္ခု၊ သမ္မဿ, သောတ, ဗာန, ဇိဝှါ, ကာယ, နေောသမ္မဿ

ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝေဒနာ-ဝက္ခယစသော၊ ခြေခံပါးသော သမ္မုဿဇာဝေဒနာ တရားသည်၊ သန္တတိ - ဖြစ်၏။

ထို့တည်း၊ စက္ခယတနကြောင့် ဖြစ်သော ဖဿကို “စက္ခယဗ္ဗဿ” ဟု ခေါ်၏။ သောတသမ္မုဿစသည်၌လည်း ဤနည်းတည်း၊ ဤ၌ ဖဿ အရ လောကီပိပေါက် ၃၂ ၌ ယှဉ်သော ဖဿ စေတသိက်ကိုသာ ကောက်။

ဖဿပစ္စယာဝေဒနာ — ဖဿ အရ ယခင် ဖဿများကို ယူ၊ ယခင် သမ္မုဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာကို “သမ္မုဿဇာဝေဒနာ” ဟု ခေါ်သည်။ [သမ္မုဿတော+ဇာတာ၊ သမ္မုဿဇာ၊] ဝေဒနာ ၆ ပါးကား စက္ခယဗ္ဗဿဇာဝေဒနာ၊ သောတ၊ ဗာန၊ ဇိဝှ၊ ကာယ၊ မနောသမ္မုဿဇာ ဝေဒနာတို့ တည်း။ ဤ၌လည်း ဝေဒနာအရ လောကီပိပေါက် ၃၂ ၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာ စေတသိက်ကိုသာ ကောက်။

တရားကိုယ်ကောက်ပုံ အထူး။ ။ ဤ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ ဟောပုံ နည်းသည် အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်း၊ သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်း ဟု ၂ မျိုး ရှိ၏။ အဘိဓမ္မဘာဇနီယနည်း အလိုအားဖြင့် ဘယ်တရားမဆို ရနိုင်သမျှအားလုံးကို ကောက်ယူ၏။ ဥပမာ—ဝိညာဏအရ ဖိတ် ၈၉ ကို ကောက်၏။ ဖဿ အရ ဖိတ် အားလုံးနှင့် ယှဉ်သော ဖဿ အားလုံးကို ကောက်၏။ ဓာတုကထာ စသည်၌ ဤနည်း အတိုင်း ကောက်သည်။ ထို အဘိဓမ္မာနည်း အလိုအားဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါ ၁၂ ပါးကို “အတိတေ ဟေတဝေါ ပဉ္စဇာဒါနိ ဖလပဉ္စကံ” စသည်ဖြင့် အကြောင်းအကျိုး ခွဲပြရန်လည်း မလိုချေ၊ ခွဲ၍လည်း မဖြစ်။

သုတ္တန်နည်း၌ အတိတ်အကြောင်း ၅ ပါး၊ ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး ၅ ပါး စသည်ဖြင့် ခွဲပြရမည် ဖြစ်၍ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏ်၌ ဝိညာဏ်အရ၊ သဋ္ဌာယတန၌ မနာယတန အရ အကျိုးဖြစ်သော လောကီ ပိပေါက်ဖိတ်ကိုသာ ကောက်၍

ဝေဒနာပစ္စယာ-ဝေဒနာဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ တဏှာ-ရူပ သဒ္ဓ၊ စသည်ခြေခံသွယ်၊ အကျယ်မြောက်ပွား၊ တရားရှစ်ပါးသော တဏှာတရားသည်၊ သန္တတိ - ဖြစ်၏။ တဏှာပစ္စယာ - တဏှာ ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဥပါဒါနိ-

နာမရုပ်၌ နာမအရနှင့် ဖဿဝေဒနာ အရ၌ကား ထို ပိပေါက်နှင့် ယှဉ်သော စေတသိက်နှင့် ဖဿဝေဒနာတို့ကိုသာ ထိုက်သလို ကောက်ယူရမည်။ သို့မှ “ဖလပဉ္စကံ” ၌ ၎င်း ၅ ပါးကို ကောက်ယူလေ့နှင့် ညီမျှလိမ့်မည်။

[ဆောင်း] ဓာတုကထာကောက်၊ စသည်ရောက်လျှင်၊ ဝိညာဉ်-နာမ၊ မန-ဖဿာ၊ ဝေဒနာတို့၊ ထွေရာအားလုံး၊ ကုန်သိမ်းကြီး၍၊ ထုံးဘိဓမ္မာ၊ နည်းနာ အရ၊ ကေသံသံလှ၏၊ သင်္ဂဟထွက်၊ ဤ ကျမ်းတွက်ကား၊ ပိပေါက်ကိုသာ၊ ကောက်သင့်ရာသည်၊ မှတ်ပါ သုတ္တန် အလိုတည်း။

ဝေဒနာ ပစ္စယာ တဏှာ—ရူပတဏှာ သဒ္ဓတဏှာ ၈ နှစ် ရသ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗဗ္ဗတဏှာ ဟု ပါဠိတော်၌ အကျဉ်းချုပ် တဏှာ ၆ ပါးလား၏။ [ရူပါရုံကို တပ်မက်မောသော တဏှာကို ရူပတဏှာ ဟု ခေါ်၏။ သဒ္ဓတဏှာ စသည်၌ နည်းတူ၊] ၎င်း ၆ ပါးကို ကာမတဏှာ၊ ဘဝတဏှာ၊ ဝိဘဝတဏှာ ၃ ပါးဖြင့် မြှောက်၊ ထို့နောက် သန္တာန် ၂ ပါးဖြင့် မြှောက်၊ ထို့နောက် ကာလ ၃ ပါးဖြင့် မြှောက်၊ တဏှာ ၁၀၀ ပါးဖြစ်၏။ [သမုစ္စည်းပိုင်း “တဏှာသမုဒယောဘဝေ” အဖွင့်တုန်းက မြှောက်ပြခဲ့ပြီ။ မြှောက်ပုံအစဉ် မဝံ့သော်လည်း အဓိပ္ပါယ်မှာ အတူတူပင်တည်း။] တဏှာ၏ တရားကိုယ်ကား လောတမူဖိတ်၌ယှဉ်သော လောတတည်း။

တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနိ—ဥပါဒါနိ ၄ ပါး သရုပ်နှင့်တကွ တရားကိုယ်ကောက်ပုံကို သမုစ္စည်းပိုင်း၌ ဆိုခဲ့ပြီ။

လေးပါးသော ဥပါဒါန်သည်။ သန္တဝတိ - ဖြစ်၏။ ဥပါဒါန် ပစ္စယာ - ဥပါဒါန် ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဘဝေါ-

တဏှာ ကာမုပါဒါန် အထူး။ ။ ကာမုပါဒါန် ဟူသည် တဏှာပင် ဖြစ်ရကား တဏှာပစ္စယာ-အရ၌ အကြောင်းတဏှာနှင့် ဥပါဒါန်၌ပါဝင် သော ကာမုပါဒါန်သည် အဘယ်သို့ ထူးခြားသနည်း ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏။ ထို အမေးကို မဖြေမီ ဥပါဒါန်၌ “ ဥပသဒ္ဓါသည် အလွန်အကဲ (စွဲစွဲမြဲမြဲ) ဟူသော အနက်ရှိ၏။ အာဒါန် သဒ္ဓါသည် ယူခြင်း အနက်ရှိ၏ ” ဟု မှတ်သားပြီးမှ ဤ အဖြေကို သိရာ၏။

[ဆောင်] ချင်းချင်း ထောက်ဆ၊ ရှေးရှေး ကျသည့်၊ ဗုဒ္ဓဗလ ဟု၊ လိုချင် မှုကို၊ တဏှာဆိုလော့၊ ထိုထိုနောက်မှ၊ ဗလဝဖြစ်ပြန်၊ ဥပါဒါန် တည်း ၊ ဟဘန်ဆိုကြ၊ ကေစနကား၊ မရသေးခင်၊ တောင့်တ အင်ကို၊ ခေါ်တွင် တဏှာ၊ ရခဲပါတို့၊ စုံစုံမက်မက်၊ နှစ်သက် သမှု၊ ပါဒါန်ပြု၏ ၊ နှစ်ခု ခွဲကြိတ်၊ ဆန်ကျင် ရိပ်ကား၊ အပိစ္ဆ တာ၊ သန္တုဋ္ဌာတည်း ၊ ဒုက္ခာ ကျိုးတွေ၊ ရေတွက်လေသော်၊ ရှာဖွေတောင့်တ၊ တကြောင့်ကြဟု၊ စောင့်ရှောက်မှုသည် ၊ တဏှာပါဒါန် အခွဲတည်း။

၁-အချင်းချင်း ထောက်ဆ၍ ရှေးရှေးကျသော ဗုဒ္ဓဗလ (အားသေး သော) လိုချင်မှုသည် တဏှာမည်၏။ ထို့နောက် ဗလဝ (အားကြီးသော) လိုချင်မှုသည် ကာမုပါဒါန်မည်၏။ ဤကား သဘောအတိုင်း ခွဲပြချက်တည်း။ ၂- ကေစိဆရာတို့ကား..... “ တစုံတခုသော အာရုံကို မရသေးခင် လိုချင် တောင့်တမှုသည် တဏှာမည်၏။ ရရှိပြီးနောက် စုံစုံမက်မက် နှစ်သက် စွဲလမ်း မှုသည် ကာမုပါဒါန် မည်၏ ဟု ဆိုကြ၏။ ၃- ထို့ပြင်..... တဏှာသည် အပိစ္ဆတာ (မလိုချင်မှု) ၏ ဆန်ကျင်ဘက်တည်း။ ကာမုပါဒါန်သည်

ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝသည်။ သန္တဝတိ-ဖြစ်၏။ ဘဝပစ္စယာ- ကမ္မဘဝ ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဇာတိ-ဝိပါက်တာရား၊

သန္တုဋ္ဌိတာ (တင်းတိမ်ရောင်ရဲမှု) ၏ ဆန်ကျင်ဘက်တည်း။ [ပဌမလိုချင် မှုက တဏှာ၊ ရပြီးနောက် တင်းတိမ်ဘဲ ထပ်ကာ ထပ်ကာ လိုချင်မှုကား ကာမုပါဒါန် ဟုလို။] ၄- တဏှာသည် တောင့်တမှု ရှာဘွေမှု ဒုက္ခစု၏ အကြောင်းရင်းတည်း။ ကာမုပါဒါန်သည် ရရှိသော အာရုံကို ကြောင့်ကြရမှု စောင့်ရှောက်ရမှု ဒုက္ခစု၏ အကြောင်းရင်းတည်း။

ဥပါဒါန်ပစ္စယာဘဝေါ-ဘဝသည် ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝဟု ၂ မျိုး ရှိ၏။ ထိုတွင် လောကီကုသိုလ် ၁၇, အကုသိုလ် ၁၂၌ ရှိသော စေတနာ (ကံ) ၂၉ သည် ကမ္မဘဝ မည်၏။ [သင်္ခါရ-အရတုန်းက ကောက်ခံသော ပုညာဘိသင်္ခါရ အပုညာဘိသင်္ခါရ အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရ များပင်တည်း။]

ဥပပတ္တိဘဝဟူသည်ကား ထိုကံကြောင့်ဖြစ်သော လောကီဝိပါက် စိတ် စေတသိက်နှင့် ကမ္မဇရပ်များတည်း။ ထို ဥပပတ္တိ ဘဝသည် ကာမဘဝ ရူပ ဘာ အရူပဘာ သညီဘဝ အသညီဘဝ နေဝသညီနာသညီဘဝ ဧကဝေါ ကာရဘဝ စတုဂေါကာရဘဝ ပဉ္စဂေါကာရဘဝ ဟု ၉ ပါးရှိ၏။ ဤဘဝကြီး ၉ ပါး၏ အရကောက်ကို ဓာတုကထာ အကောက်၌ သိရလေတုံ။

သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဘဝအထူး။ ။ သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဘဝသည် လောကီ ကုသိုလ် အကုသိုလ်၌ယှဉ်သော စေတနာချည်းဖြစ်၍ အဘယ်သို့ ထူးသနည်း ဟု မေးဘွယ် ရှိ၏။ အဖြေကား - ယခု ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အကျိုး ပေးဘို့ရန် အတိတ် ဘဝတုန်းက ဖြစ်သော စေတနာသည် သင်္ခါရ မည်၏။ [အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရ အတိတော အဋ္ဌါ-ကို ထောက်] နောင် အနာဂတ်ဘဝ၌ အကျိုး ပေးဘို့ရန် ယခုပစ္စုပ္ပန်၌ဖြစ်သော စေတနာသည် ကမ္မဘဝမည်၏။ ပစ္စုပ္ပန်ခွာ

ရုပ်နာမ် နှစ်ပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ သန္တဝတိ- ဖြစ်၏။ ဇာတိ ပစ္စယာ - ဇာတိ ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဇရာမရဏံ-

အဓိပ္ပါယ်တွင် ကမ္မဘဝ ပါဝင်သည်ကို ထောက်၊ ဤသို့ စေတနာချင်း တူသော် လည်း အတိတ် ဘဝက စေတနာ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ စေတနာ ဟု ဘဝကာလ အားဖြင့် ကွဲပြား သတည်း။ [ဤသို့ ဘဝကာလအားဖြင့် ကွဲပြားပုံကိုသာ ဤနေရာ၌ မှတ်၊ သင်္ခါရာ ပုရစေတနာ - သော အဓိပ္ပါယ်မှာ ဤနေရာနှင့် မဆိုင်သေး။]

[ဆောင်] ကမ္မဘဝ၊ သင်္ခါရတို့၊ ကောက်ပြတွယ်ဟူ၊ အရတူလည်း၊ ခုမူဘဝ၊ မြင်ကြထွေလာ၊ စေတနာကို၊ သေချာကမ္မ-ဘဝ မှတ်ရေး၊... အတိတ်ရှေးဟု၊ စေတနာစုကို၊ ခေါ်မူတင်သ၊ သင်္ခါရသည်၊ ကာလသည်ပုံ ကွဲသတည်း။

ဘဝပစ္စယာဇာတိ - ဤ၌ ဇာတိအရ လောကီပိပါက စေတသိက် နှင့် ကမ္မဇရုပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း(ဥပပါဒ်)ကိုသာ ကော်ပါ။ သို့မှသာ “အာယတိ” ဖလပဉ္စကံ ” အရ အကျိုး ၅ ပါး၌ ဇာတိ ပါနိုင်မည်။ ဓာတုကထာကဲ့သို့ ရုပ်နာမ် အားလုံးတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကိုမကောက်နှင့်၊ ဤ ဇာတိသည် ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံကြောင့်သာ ဖြစ်ရကား ဘဝပစ္စယာ၌ ဘဝအရကိုလည်း ကမ္မ ဘဝကိုသာ အဋ္ဌကထာကော်လေသည်။ [မူလဒီကာ၌ ဥပပတ္တိဘဝကိုလည်း ကောက်ယူသေး၏။]

ဇရာ - ဟူသည် ဇာတိကဲ့သို့ လောကီပိပါက စိတ် စေတသိက် ကမ္မဇ ရုပ်တို့၏ ရင့်ခြင်း (ဦ) တည်း။

မရဏ - ဟူသည် ယခင် တရားတို့၏ ပျက်စီးခြင်း (ဘင်) တည်း။ [ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ-ဟု နိဂ္ဂဟိတ်နှင့် ပါဠိမှန်ရှိစေ။]

ဇရာမရဏသည် ၎င်း၊ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ပါယာသာ-စိုးရိမ်ခြင်း၊ ပိုကြွေးခြင်း၊ စိတ်နှလုံး မသာယာခြင်း၊ ပြင်းစွာ ပင်ပန်းခြင်းတို့သည်၎င်း၊ သန္တဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

ဇဝံ-ဤ အဓိဇ္ဈာ အစရှိသော အကြောင်းတို့ ကြောင့်သာ၊ ကေဝလဿ - သုခမဘက်၊ သက်သက်သော၊ ဝါ - အလုံးပုံ

သောက - ဟူသည် ဝမ်းနဲခြင်းတည်း။ (စိုးရိမ်ခြင်း-ဟုလည်း ဆိုကြ၏။) တရား ကိုယ်မှာ ဒေါသမူဒွေး၌ ယှဉ်သော ဒေါမနဿ ဝေဒနာတည်း။

ပရိဒေဝ - ဟူသည် တစုံတခု ပျက်စီးမှုကြောင့် တမ်းတ ပိုကြွေးခြင်းတည်း။ တရားကိုယ်မှာ စိတ္တဇဝိပဿာသ သဒ္ဓရုပ်တည်း။ [စိတ်ကြောင့် ဖြစ် သော ဖေါက်ပြန်သော အသံရုပ် ဟုလို။]

ဒုက္ခ - ဟူသည် ကိုယ်ဆင်းရဲမှု (ကာယိကဒုက္ခ) တည်း။ တရားကိုယ်မှာ ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာတည်း။

ဒေါမနဿ - ဟူသည် စိတ်ဆင်းရဲမှု စိတ်နှလုံး မသာယာမှု (စေတသိက ဒုက္ခ) တည်း။ တရားကိုယ်မှာ ဒေါသမူဒွေး၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာ တည်း။

ဥပါယာသ - [ဥပ+အာယာသ၊ ဥပ=လွန်ကဲပြင်းပြစွာ+အာယာသ= ပင်ပန်းခြင်း] သောက ပရိဒေဝတို့ထက် လွန်ကဲလျက် အသံမျှ မထွက် နိုင်အောင်ရှိ၊ ကြီးငွေ့ကြီးဖြစ်ကာ အတွင်းဆွေး-ဆွေးခြင်းမျိုးတည်း။ တရားကိုယ်မှာ ဒေါသမူဒွေး၌ ယှဉ်သော ဒေါသတည်း။

သောက ပရိဒေဝ ဥပါယာသအထူး။ ။ ဆီကို ချက်ရာ၌ အိုးအတွင်း မှာ ဆီကျက်နေခြင်းသည် ဝမ်းနဲခြင်း သောကနှင့် တူ၏။ ကျက်အားကြီး၍ ဆီများ ဝေလျှံတက်ခြင်းသည် ပိုသံထွက်လာခြင်း ပရိဒေဝနှင့် တူ၏။ ဝေလျှံ

၄၀၂

ပစ္စည်းပိုင်း

သော၊ ဇောသ ဓုက္ခက္ခန္ဓာ - ဤ ဓုက္ခအရ၏၊ သမုဒယော-
ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ထင်ရှား၏။

အယံ-ဤသည်ကား၊ ဣတ္ထ-ဤပစ္စယသင်္ဂဟ၌၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ
နယော-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ နည်းတည်း။

ပြီးနောက် ကျန်ရစ်သော ဆီများ၏ ကုန်ခမ်းသွားအောင် ကျက်ခြင်းသည်
အတွင်းဆွေးဆွေးကာ လွန်စွာပူလောင်သော ဥပါယာသနှင့် တူ၏။

- [ဆောင်] ၁။ အိုးတွင်းဆီကျက်၊ သောကတွက်၊ လှံတက် ပရိဒေ။
- ၂။ ကုန်ခမ်းအောင်သာ၊ ကျက်မှုမှာ၊ ဥပါယာသ ပေ။
- ၃။ ပမာသဘော၊ ထင်အောင်နှော၊ စိတ်စော ဆင်ခြင်လေ။

နိဂုံး။ ။ ဧဝမေတဿ၊ ပေ။ သမုဒယောဟောတိ-ကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ
တရားကို မြန်၍ ဖုံးအုပ်သော နိဂုံး စကားတည်း။ ဤ အဝိဇ္ဇာ စသော
အကြောင်းတရားတို့ ကြောင့်သာ သူခ နှင့် မယော မယှက် သက်သက် ဓုက္ခတုံး
ဓုက္ခရ၏ ဖြစ်ခြင်းသည် လောက၌ ထင်ရှား၏။ “ မြဟ္မာဓိဿဏိး တန်ခိုး
ကြီးမား ထာဝရတရားတို့ ဖန်ဆင်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည် မဟုတ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်-
သတ္တ-ငါ-သူ-ယောက်ျား-မိန်းမ၏ ဖြစ်ခြင်းလည်း မဟုတ်၊ ဓုက္ခ အစု၏
သာ ဖြစ်ခြင်း” ဟူလို။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်တရားကို အဝိဇ္ဇာ ဟု ခေါ်သနည်း၊ တရားကိုယ်ကောက်ပါ။
- ခ။ အဝိဇ္ဇာ ဖုံးလွှမ်းအပ်သော ရှစ်ဌာနသရုပ်ကို ထုတ်ပြပါ။
- ဂ။ အဘယ်တရားကို သင်္ခါရ ဟု ခေါ်သနည်း၊ တရားကိုယ်ကောက်ပါ။
- ဃ။ အဘယ် တရားများကို ပုညာဘိသင်္ခါရ-အပုညာဘိသင်္ခါရ-အာနေဉ္ဇာ
ဘိသင်္ခါရဟု ခေါ်သနည်း။

- င။ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ၌ ဝိညာဏအရ တရားကိုယ် ကောက်ပါ။
- စ။ အဘယ်သင်္ခါရကြောင့် အဘယ်ဝိညာဉ်များ ဖြစ်သနည်း။
- ဆ။ ဝိညာဏပစ္စယာ၌ ဝိညာဏအရ တရားကိုယ် ကောက်ပြပါ။
- ဇ။ နာမရူပံ၌ နာမအရ၊ ရူပအရ ကောက်ပြပါ။
- ဈ။ အဋ္ဌကထာကြီးဆိုတိုင်း ဝိညာဏ-နာမ-ရူပတို့၏ အရ ကောက်ပါ။
- ည။ သဠာယတနံ၌ အာယတန ၆ ပါး သရုပ်ကို ထုတ်၍၊ စက္ခာယတန-
မနာယတနတို့၏ တရားကိုယ်ကို ကောက်ပါ။
- ဋ။ သဠာယတနပစ္စယာ၌ သဠာယတန ၂ နည်း ကောက်ပြပါ။
- ဌ။ ဖဿ-အရ တရားကိုယ်ကိုပြု၍၊ သမ္ပဿ ၆ ပါး သရုပ်ကို ထုတ်ပါ။
- ဍ။ အဘယ်ဖဿကို စက္ခာယပစ္စယာ ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဎ။ ဝေဒနာအရ တရားကိုယ်ပြု၍၊ ဝေဒနာ ၆ ပါး သရုပ်ကို ထုတ်ပါ။
- ဏ။ ဝိညာဏ နာမ မန ဖဿ ဝေဒနာ တို့၌ ဓာတုကထာ ကောက်ပုံနှင့်
ဤ ကျမ်းက ကောက်ပုံသည် တူသလော၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- တ။ တဏှာ၏ တရားကိုယ်ကိုပြု၍၊ တဏှာ ၆ ပါး သရုပ်ကို ထုတ်ပါ။
- ထ။ တဏှာနှင့် ကာမုပါဒါန်အထူးကို လင်္ကာထောက်၍ ခွဲပြပါ။
- ဒ။ ကမ္မဘဝ၏ တရားကိုယ်ကို ကောက်ပါ။
- ဓ။ ဥပပတ္တိဘဝ၏ တရားကိုယ်ကို ကောက်၍၊ ဥပပတ္တိဘဝအပြား ၉ ပါး
သရုပ်ကို ထုတ်ပါ။
- န။ ကမ္မဘဝနှင့် သင်္ခါရသည် တယ်သို့ ထူးခြားသနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ပ။ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ၌ ဘဝအရ အဘယ်ဘဝကို ယူမည်နည်း။
- ဖ။ ဇာတိ ဇရာ မရဏတို့၏ အရကို ကောက်ပြပါ။
- ဗ။ သောက-ပရိဒေဝ-ဓုက္ခ-ဒေါမနဿ-ဥပါယာသတို့ ဟူသည် အဘယ်
သဘောနည်း၊ အသီးအသီး တရားကိုယ် ကောက်ပြပါ။
- ဘ။ သောက ပရိဒေဝ ဥပါယာသတို့၏ သဘောကို ဥပမာဖြင့် ခွဲပြပါ။
- မ။ ဝေမေတဿ ကေဝလဿ စသည်ကား ဘာစကားနည်း။

ပစ္စည်းပစ္စည်းနည်းဝယ် သိဘွယ်များ တတ္ထ-ထို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌၊ တယော-သုံးပါးကုန်သော၊ အဋ္ဌါ - အဋ္ဌာန်တို့ကို၊ ၎င်း၊ ဝါ - ကာလတို့ကို၎င်း၊ စွဲဒဿ-တဆဲနှစ်ပါးကုန်သော၊ အင်္ဂါနိ - အင်္ဂါတို့ကို ၎င်း၊ ဝိသထိ-နှစ်ဆယ်သော၊ အာကာရာ-အခြင်းအရာ တို့ကို၎င်း၊ ဝါ-အပြားတို့ကို၎င်း၊ ထိသန္တိ-သုံးပါးသော အစပ်ကို၎င်း၊ စထုသင်္ခေပါ-လေးပါးသော အလွှာတို့ကို၎င်း၊ ဝါ-လေးပါးသော အတို့ အစုတို့ကို၎င်း၊ ဝိသထိ-သုံးပါးကုန်သော၊ ဝဇ္ဇာနိ - ဝဋ်တို့ကို၎င်း၊ ခန္ဓ-နှစ်ပါးကုန်သော၊ မူလာနိဝ-မူလတို့ကို၎င်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ-သိအပ် သိထိုက်ကုန်၏။

ပစ္စည်းပစ္စည်းနည်းဝယ် သိဘွယ်များ။ ။ဤ“တတ္ထ တယောအဋ္ဌါမှ စ၍ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ” တိုင်အောင်သော စကားရပ်ကား ပစ္စည်းပစ္စည်းနည်းဝယ် သိဘွယ်ရာ အချက် များကို ဆက်လက်၍ ပြလိုသောကြောင့် အကျဉ်းချုပ် ခေါင်းစဉ်၍ ပြသော “ဥဒ္ဓေသ = မာတိကာ ” စကားတည်း။ ဤ အဋ္ဌာန် စသည်တို့ဖြင့် ပစ္စည်းပစ္စည်းကို ခွဲခြား၍ သိထိုက်သည်၊ သိအောင် ပြကြပါ ဟုလို။

အဋ္ဌါ—ဟူသော ပါဠိ၌ “အဋ္ဌာန်”ဟူ၍ အနက်ဆိုကြ၏။ အဋ္ဌာန်ဟူသည် ကာလပင် တည်း။ အာကာရာ — ဟူသော ပါဠိ၌ “အခြင်းအရာ” ဟူ၍ အနက်ဆိုရ၏။ “အခြင်းအရာ” ဟူသည် “အမူအရာကြိယာ” ဖြစ်ရကား ထိုအနက် မကောင်း၊ ရိုးရာဖြစ်၍သာ ထည့်လိုက်ရသည်။ “ပကာရာ အာကာရာ” ဟု မူလဋီကာ ဖွင့်သောကြောင့် “အပြားတို့ကို၎င်း” ဟု တနည်း ပေးလိုက်သည်။ အမိပွယ် နောက်၌ ထင်ရှားလတံ့။

ကထံ-အဘယ်သို့ သိအပ်ကုန်သနည်း။.....
 အဋ္ဌာန် ၃ ဖြာ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရာ-အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရ တို့သည်၊ အတိတော-အတိတ်ဘဝ ဟူသော၊ အဋ္ဌါ-ကာလမည်၏။ ဇာတိ ဇရာမရဏံ - ဇာတိ ဇရာမရဏာသည်၊ အနာဝတော-အနာဝတ်ဘဝဟူသော၊ အဋ္ဌါ - ကာလမည်၏။ မဇ္ဈေ - အလယ်၌၊ အဋ္ဌ - ရှစ်ပါးသော တရားတို့သည်၊ ပစ္စုပ္ပန်-ပစ္စုပ္ပန်ဘဝဟူသော၊ အဋ္ဌါ-ကာလမည်၏။ ဣတိ-

စတုသင်္ခေပါ — ဟု ပါဠိဟောင်း ရှိ၏။ သမာပာရဒ္ဓန်သမာသံ ဖြစ်၍ “စတုသင်္ခေပါ” ဟု ရှိမှကောင်းမည်။ သင်္ခေပါ-ဟူသော ပါဠိ၌ “အလွှာ” ဟု အနက်သုံးရိုးရှိ၏။ အမိပွယ် မထင်ရှား။ “သင်္ခေပါသဒ္ဓေါဝါ ဘာဝါမိဝစနံ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “အတို့အစု” ဟု အနက်သုံးလိုက်သည်။

အဋ္ဌာန် ၃ ဖြာ။ ။အဋ္ဌာန် (ကာလ) ဟူသည် ထင်ရှားမရှိ , ပညတ်မျှသာ ဖြစ်ရကား ထိုကာလ၌ ဖြစ်သော တရားကိုသာ (ဌာနပစာရအားဖြင့်) အတိတ်ကာလ စသည်ဖြင့် နာမည်တပ်၍ ကောက်ယူအပ်လေသည်။ [ဌာနကာလ၏ အမည်ကို ဌာနီတရားပေါ်၌ တင်စားမှုကို ဌာနပစာ ဟု ခေါ်သည်။]

အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရာ အတိတော အဋ္ဌါ — သတ္တ တယောက်သည် ရှေးရှေး အတိတ်ဘဝ၌ သံသရာ၏ အပြစ်ကို မမြင်နိုင်အောင် အဝိဇ္ဇာ ဖုံးလွှမ်း သဖြင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ် သင်္ခါရကို မြေခွဲလေ၏။ ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရသည် အတိတ်အဋ္ဌာန်၌ ဖြစ်ခဲ့သော တရားများတည်း။

မဇ္ဈေအဋ္ဌ ပစ္စုပ္ပန် - ထိုသို့ အတိတ်ဘဝက ကုသိုလ် အကုသိုလ် သင်္ခါရကို မြေခွဲသောကြောင့် ယခုလို ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ ကာလမှစ၍

ဤသို့၊ တယော - ၃ ပါးကုန်သော၊ အဒ္ဓါ - ကာလ သို့ကို၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိအပ်ကုန်၏။)

အင်္ဂါ ၁၂ ပါး အဝိဇ္ဇာ-အဝိဇ္ဇာ၎င်း၊ သင်္ခါရာ-သင်္ခါရာတို့ ၎င်း၊ ဝိညာဏံ - ဝိညာဏံ ၎င်း၊ နာမရူပ-နာမ်ရုပ်၎င်း၊ သဏ္ဍာယတနံ - သဏ္ဍာယတနံ၎င်း၊ ဗသော-ဗသ ၎င်း၊ ဝေဒနာ - ဝေဒနာ၎င်း၊ တဏှာ - တဏှာ၎င်း၊ ဥပါဒါနံ- ဥပါဒါနံ၎င်း၊ ဘဝေါ - ဘဝ၎င်း၊ ဇာတိ - ဇာတိ၎င်း၊ ဇရာ မရဏံ - ဇရာမရဏာ၎င်း၊ ဣတိ - သို့၊ ဣဒဿ - တဆွဲနှစ်ပါး ကုန်သော၊ အင်္ဂါနိ-အင်္ဂါဝဂ္ဂိုကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ-ကုန်၏။ [ပန- အမှတ်ကားချပ် ညှပ်လိုက်ဥဒါနံ၊ ဣတ္ထ-ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပါဠိ၌၊ သောကာဒိဝစနံ - သောက အစရှိသော သဒ္ဓါသည်၊ နိဿန္န

ဝိညာဏံ, နာမ်ရုပ်, သဏ္ဍာယတန, ဗသ, ဝေဒနာ, တဏှာ, ဥပါဒါနံ, ကမ္မ ဘဝ, ဤ ၈ ပါးတို့ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ဤ ၈ ပါးသည် ပစ္စုပ္ပန်အစွန့် မည်၏။ [ဘဝ - အရ ဤ ပစ္စုပ္ပန်အစွန့်၌ ကမ္မဘဝကိုသာ ယူ။]

ဇာတိဇရာမရဏံ အနာဂတော — ယခုလို ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ကမ္မဘဝ ဟူသော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ စီမံပြန်ရကား နောက် အနာဂတ် ဘဝ၌ ဇာတိ ဇရာ မရဏများ ဖြစ်ကြရပြန်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ဇာတိ ဇရာ မရဏ သည် အနာဂတ် အစွန့်တရားများတည်း။

အင်္ဂါ ၁၂ ပါး။ ။ အင်္ဂါ-ဟူသည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ဝိုင်း၌ မပါလျှင် မပြီး အရေးအကြီးဆုံးဖြစ်သော အစိတ်အပိုင်းတည်း။ လှည်းဘီး စက်ဝိုင်း၏ အစိတ်အစိတ် ခေါက်ဆန်များကဲ့သို့ မှတ်၊ အင်္ဂါ ၁၂ ပါးကို ပါဠိတို့က ရေတွက်လေ၊ ဇရာမရဏ ၂ ပါးကို အင်္ဂါတပါးထည်း ဟု မှတ်။

ပထမနိဿယနံ-ဇာတိအတွက် အဆက်ဆက် အကျိုးကို ပြခြင်း မှုသာတည်း။ (အသီးအခြား အင်္ဂါ မဟုတ်-ဟူလို။)]

အပြား ၂၀, သုံးသွယ်အစပ်, လေးရပ်အစု ပန - အတို့ တပါးကား၊ ဣတ္ထ-ဤ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌၊ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါ ရဂ္ဂဟဏောန-အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရကို တိုက်ရိုက် ယူလိုက်သဖြင့်၊ တဏှာ ပါဒါနံ ဘဝါပိ - တဏှာ, ဥပါဒါနံ, ကမ္မဘဝတို့သည်လည်း၊ ဝတိတာ-ယူအပ်ကုန်သည်။

သောကာဒိဝစနံပနေတ္ထ — စသည်ကား အမှာ စကားချပ်တည်း။ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ပရိဒေဝ ဒေါမနဿ ဥပါယာသကို ယူ၊ ဤ သောက စသည် တို့ကား သတ္တတိုင်းမှာ ဖြစ်သည် မဟုတ်၊ မြဲတော့နှင့် အချို့ နတ်လူ စသည်မှာ မဖြစ်၊ သတ္တတိုင်းမှာ မဖြစ်လျှင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ဝိုင်းတွင် မပါလျှင် မပြီး အရေးကြီးသောအင်္ဂါ မဟုတ်နိုင်၊ ဇာတိဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ် ပေါ်မည်ဆိုလျှင် ဆက်သွယ်၍ ဖြစ်ဘွယ်ရှိသော အဆက်ဆက်အကျိုး (အကျိုး ဆက်) တရားများသာ ဖြစ်သည်။ ဇရာမရဏကား သတ္တတိုင်းမှာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အင်္ဂါအဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်လေသည်။ ဤ စကားအရ-ဇာတိ၏ မုချ အကျိုးရင်းကား ဇရာမရဏတည်း။ ဇာတိ၏ အကျိုးဆက်ကား သောက မသော ၅ ပါးတည်းဟု မှတ်။

အပြား ၂၀, သုံးသွယ် အစပ်, လေးရပ် အစု။ ။ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါ မျှဟဏောနမှ စ၍ စတုသင်္ခေပါ ဘဝန္တိ-တိုင်အောင် စကားရပ်ကား ဝိသ တာကာရ-တိသန္တိ-စတုသင်္ခေပါ အရတို့ကို အကျယ် ပြသော စကားရပ် ဟည်း။ ထို စကားရပ်တွင် “ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရဂ္ဂဟဏောန၊ ပေ၊ ဣတိကတ္တာ ” တိုင်အောင်သော စကားစုကား အစိတ် အကြောင်း ၅ ပါး ရပုံ ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်း ၅ ပါး ရပုံ အနာဂတ် အကျိုး ၅ ပါး ရပုံကို ပြသော အခြေခံ စကားစုတည်း။

ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။ တထာ-ထိုအတူ၊ ဟပျ၊ ပါဒါန ဘဝဂ္ဂဟ ဝေဒနဝ-တထာ၊ ဥပါဒါနံ၊ ကမ္မဘဝတို့ကို တိုက်ရိုက်ယူလိုက်

အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရဂ္ဂဟဇောနံ ပေ၊ ဘဝါဒိ—“အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရာ အတိ တော အဒ္ဓါ” အတိတ်အဇ္ဇနံ (ဘဝ)၌ အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရကိုသာ တိုက်ရိုက် ယူခဲ့၏။ ထို ၂ ပါးတွင် အဝိဇ္ဇာသည် ကိလေသာ ဆယ်ပါး၌ ပါဝင်သော ကိလေသဝဋ်ပင် ဖြစ်၏။ တဏှာနှင့် ဥပါဒါန်လည်း ကိလေသဝဋ်ပင် တည်း။ ထိုသို့ ကိလေသဝဋ်ချင်း တူသောကြောင့် အဝိဇ္ဇာကို တိုက်ရိုက်ယူလိုက်သဖြင့် “တန္တယ်ဝင်-တစင်ပါ” ဆိုသလို တဏှာနှင့် ဥပါဒါန်တို့ကိုလည်း အဝိနာဘာဝ (မကင်း စကောင်းသော) နည်းအားဖြင့် ယူရလေသည်။ [အဝိဇ္ဇာ မကင်း သမျှသာဖြင့် “တဏှာ မဖြစ်ပါဘူး” ဟု ဘုရားရှူးကျိန်သော်လည်း မဟုတ်နိုင်၊ အသေးစား တဏှာဖြစ်လျှင် အကြီးစား ဥပါဒါန်လည်း ဖြစ်မည် သာ၊ ဤ အရာများကို မြန်မာက “တန္တယ်ဝင်-တစင်ပါ” နည်းလေးဆယ်က “အဝိနာဘာဝနည်း” ဟု စကားသုံးသည်။]

သင်္ခါရသည် ကမ္မဝဋ် ဖြစ်၏။ [ဝဋ်လုံးပါး အခွဲကို ကြည့်၊] ကမ္မဘဝ လည်း ကမ္မဝဋ်ပင်တည်း။ ထိုသို့ ကမ္မဝဋ်ချင်း တူသောကြောင့် အတိတ်ဘဝ၌ သင်္ခါရကို တိုက်ရိုက်ယူလိုက်သဖြင့် ကမ္မဘဝကိုလည်း အဝိနာဘာဝ နည်းဖြင့် ယူပြီးဖြစ်တော့၏။ ဤ စကားအရ အတိတ်ဘဝ၌ “အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရ တဏှာ ဥပါဒါန် ကမ္မဘဝ” ဟု အကြောင်းငါးပါး ရသည်။

[ဆောင်] အတိတ်ဇွန်မှာ၊ အဝိဇ္ဇာကို တိုက်ရိုက် ဆိုသဖြင့်၊ ထိုနှင့် မသွေ့ ကိလေသ-ဟု၊ ဝဋ်တူပြီသည်၊ တဏှာပါဒါန်၊ ယူရ ပြန်၏။ တဘန်စဉ်ပြု၊ သင်္ခါရဖြင့်၊ ကမ္မဝဋ်တူ၊ ဘဝယူ-ဟု၊ ထိုသူနောင်လာ၊ သိစိမ့်ငှါဖြင့်၊ အဝိနာဘော၊ နည်းပြ ဟောသည်၊ မှတ်လော ယူရိုး ယူစဉ်တည်း။

သဖြင့်လည်း၊ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရာ-အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရတို့သည်လည်း၊ ဝပိတာ-ယူအပ်ကုန်သည်။ ဘဝန္တိ - ဖြစ်ကုန်၏။ ဇာတိ ဇရာ

သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဘဝ အထူး။ ။အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာတုန်းက သင်္ခါရနှင့် ဥပါဒါနပစ္စယာ တပေါ် တုန်းက ကမ္မဘဝတို့သည် စေတနာချင်း အရတူသော်လည်း၊ အတိတ်ဘဝနှင့် ဖဗ္ဗုပ္ပန်ဘဝ ဟု ဘဝကာလချင်း ကွဲပြား သဖြင့် ထူးခြားလေပြီ။ ဤနေရာကား အတိတ်အကြောင်း ၅ ပါးတွင် သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဘဝကို ဖြတ်သိပ်၍ ယူထားသဖြင့် ဘဝ ကာလချင်း တူနေပြန်ရကား အဘယ်သို့ တူးသနည်းဟု မေးတွယ်ရှိပြန်၏။

အဖြေကား.... “သင်္ခါရာ ပုရစေတနာ , တပေါ်တု မုဉ္ဇသတ္တမာ၊ သဗ္ဗာဝါစေတနာ တပေါ်၊ သင်္ခါရာသမ္ပယုက္ကာ”

ဟုသည်နှင့်အညီ (၁) ထိုထိုကုသိုလ် အကုသိုလ်ပြုရာ၌ အထမြောက်မှီ ရှေးအဘိုးဖြစ်သော ပုဗ္ဗစေတနာသည် သင်္ခါရ မည်၏။ အထမြောက်သော ပုဉ္ဇစေတနာသည် ဘဝမည်၏။ (၂) တနည်း-ဇော ၇ ကြိမ်တွင် ရွှေဇော ၆ ကြိမ်နှင့် ယှဉ်သော စေတနာသည် သင်္ခါရမည်၏။ သတ္တမဇောနှင့်ယှဉ်သော စေတနာသည် ဘဝမည်၏။ (၃) တနည်း—စေတနာနှင့် ယှဉ်သော စိတ် စေတသိက်သည် သင်္ခါရမည်၏။ စေတနာ ဟူသမျှသည် ဘဝမည်၏။ ဤကား သို့ထို ပါဠိတော်လာတိုင်း အမျိုးမျိုးကောက်ပြသော နည်းတည်း။

[ဤနည်းများအရ ၁-ပုဉ္ဇစေတနာတည်းဟူသော သင်္ခါရကို တိုက်ရိုက် ယူလိုက်သဖြင့် မုဉ္ဇစေတနာတည်းဟူသော ကမ္မဘဝကိုလည်း ယူပြီးဖြစ်လေ၏။ ၂-ရွှေဇော ၆ ကြိမ်နှင့် ယှဉ်သော စေတနာ သင်္ခါရကို ယူလိုက်သဖြင့် သဗ္ဗာဝဇောနှင့် ယှဉ်သော စေတနာ ကမ္မဘဝကိုလည်း ယူပြီး ဖြစ်လေ၏။ ၃-စေ တနာနှင့် ယှဉ်ဘက် စေတသိက် ဟူသော သင်္ခါရကို ယူလိုက်သဖြင့် စေတနာ တည်းဟူသော ကမ္မဘဝကိုလည်း ယူပြီးဖြစ်လေသည်။]

မရဏဂ္ဂဟဏောနဝ - ဇာတိ ဇရာ မရဏ တို့ကို တိုက်ရိုက် ယူလိုက်သဖြင့်လည်း၊ ဝိညာဏာဒိ ဖလပဉ္စကမေဝ-ဝိညာဏ်

ဂါထာနက်။ ။ပုရစေတနာ - ပုဗ္ဗစေတနာတို့သည်၊ ဝါ - ရှေ့စော ၆ ကြိမ်နှင့် ယှဉ်သော စေတနာတို့သည်၊ သင်္ခါရာ - သင်္ခါရတို့ မည်၏၊ မုဉ္ဇ သတ္တမာ-မုဉ္ဇစေတနာ သတ္တမစော စေတနာတို့သည်၊ ဘဝေါ-မည်၏၊ ဝါ- တနည်းကား၊ သဗ္ဗာစေတနာ - အလိုစုံသော စေတနာတို့သည်၊ ဘဝေါ- တဝမည် ၏၊ သမ္ပယုတ္တကာ-စေတနာနှင့် ယှဉ်ဘက် ငိုစေတသိက်တို့သည် သင်္ခါရာ-သင်္ခါရတို့ မည်၏။

ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ် , သဗ္ဗာယတန , ဖဿ , ဝေဒနာတို့ကား အတိတ်ကံ ကြောင့် ဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အကျိုး ၅ ပါးတည်း၊ [“မဇ္ဈေအဋ္ဌပစ္စုပ္ပန် အဋ္ဌါ ” ကို ထောက်၊] ၎င်းအကျိုး ၅ ပါးလုံးပင် ဤ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပါဠိ၌ တိုက်ရိုက် လာသည်ဖြစ်၍ အထူးပြောဘွယ် မလို။

တဏှာတဏှာပေါဒါန၊ ပေါသင်္ခါရာ-ပစ္စုပ္ပန်အစွန့် (ဘဝ) ၌ တဏှာ ဥပါဒါန ကမ္မဘဝ ဟူသော အကြောင်း ၃ ပါးသာ တိုက်ရိုက်လာ၏။ ထို ၃ ပါးကို တိုက်ရိုက်ယူလိုက်သဖြင့် ယခင် ပြခဲ့သော အဝိနာဘာဝနည်း အရ အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရကိုလည်း ယူပြီး ဖြစ်ပြန်သည်။ [တဏှာ ဥပါဒါနဖြင့် အဝိဇ္ဇာကို , ကမ္မဘဝဖြင့် သင်္ခါရကို ပြန်၍ယူပါ ဟူလို၊] ဤ စကားအရ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ တဏှာ ဥပါဒါန ကမ္မဘဝ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရ ဟု အကြောင်း ၅ ပါး ရပြန်သည်။

ဇာတိ ဇရာ၊ ပေါဝိညာဏာဒိ ဖလပဉ္စကမေဝ-ဇာတိဟူသည့် တရား ကိုယ် သီးခြား မရှိ၊ ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဗ္ဗာယတန ဖဿ ဝေဒနာတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ဥပါဒိသာတည်း၊ ဇရာမရဏ-ဟူသည့်လည်း ထို တရားတို့၏ ဦးနှင့် ဘင်သာတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဇာတိဇရာမရဏံ အနာဂတောအဋ္ဌါ” အရ

အစရှိသော အကျိုးငါးပါး အပေါင်းကို သာလျှင်၊ ဂဟိတံ - ယူအပ်၏၊ ဣတိကတွာ - ဤ အကြောင်းကြောင့်။

အတိတေ - အတိတ်ဘဝ၌၊ ပဉ္စ - ငါးပါးကုန်သော၊ ဟေ တဝေါ - အကြောင်းတရားတို့၎င်း၊ ဣဒါနိ - ဤ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌၊ ဖလပဉ္စကံ - အကျိုးငါးပါး အပေါင်း၎င်း၊ ဣဒါနိ - ဤ ပစ္စုပ္ပန် ဘဝ၌၊ ပဉ္စ-ငါးပါးကုန်သော၊ ဟေတဝေါ-အကြောင်းတို့၎င်း၊ အာယတိံ - အနာဂတ် ဘဝ၌၊ ဖလပဉ္စကံ - အကျိုး ငါးပါး အပေါင်း၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိသတိ-နှစ်ဆယ်သော၊ အာကာရာ- အပြားတို့သည်၎င်း၊ ဝါ- အခြင်းအရာတို့သည်၎င်း၊ တိသန္တိ- သုံးပါးသော အစပ်သည်၎င်း၊ စတုသင်္ခေပါ - လေးပါးသော အတို့တို့သည်၎င်း၊ ဝါ - လေးပါးသော အတ္ထာတို့သည် ၎င်း၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

အနာဂတ် အစွန့်၌ ဇာတိဇရာမရဏကို ဆိုသဖြင့် ဝိညာဏ် စသော အကျိုး ၅ ပါးကိုပင် ယူရလေတော့သည်။ ဤ စကားအရ အနာဂတ်ဘဝ၌ ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဗ္ဗာယတန ဖဿ ဝေဒနာ-ဟု အကျိုး ၅ ပါး ရပြန်သည်ဟု မှတ်။ [“ဇာတိဇရာ မရဏေန ဝိညာဏာဒိ ဖလပဉ္စကမေဝ” ဟု သီဟိုဠ်မှ ရှိ၏၊ သာ၍ ကောင်းသည်။]

အတိတေ ဟေတဝေါ ပဉ္စ၊ ပေါ အာယတိံ ဖလပဉ္စကံ ။ ။ ဤ “အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရဂ္ဂဟဏေန” မှ စ၍ “ဝိညာဏာဒိ ဖလပဉ္စကမေဝ ဂဟိတံ” တိုင်အောင် အခြေခံစကားကို ထေခံ၍ အတိတ်ဘဝ၌ ဖြစ်သော အကြောင်း ၅ ပါး၊ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ဖြစ်သော အကျိုး ၅ ပါး၊ ပစ္စုပ္ပန် ဘဝ၌ ဖြစ်သော

အကြောင်း ၅ ပါး၊ နောက် အနာဂတ် ဘဝ၌ ဖြစ်သော အကျိုး ၅ ပါး ရကြောင်းကို သိရာ၏။ ဆိုခဲ့ပြီးသော စကားကို ကြည့်၍ သရုပ်ရေးတွက်လေ။

ဇီဝတာကာရာ—ဆိုခဲ့ပြီးသော အတိတ်အကြောင်း ၅ ပါး စသည်ကို ပေါင်းလျှင် ၂၀ ဖြစ်၏။ ထို ၂၀ ကိုပင် “ခြင်းရာ ၂၀” ဟု ရှေးက ခေါ်ရိုး ပြုကြ၏။ စင်စစ်မှာ အတိတ် အကြောင်းတရားတို့၏ အပြား ၅ ပါး၊ ပစ္စုပ္ပန် အကျိုးတရားတို့၏ အပြား ၅ ပါး စသည် ဖြစ်သောကြောင့် “အပြား ၂၀” ဟု ခေါ်၍သာ ဖြစ်၏။

ဇာတိ—အဆက်အစပ်ကို “သန္တိ” ဟု ခေါ်၏။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါ၌ အကြောင်းတရား၏ အဆုံးနှင့် အကျိုးတရား၏ အစ၊ အကျိုးတရား၏ အဆုံးနှင့် အကြောင်းတရား၏ အစသည် အစပ်၏ နေရာတည်း။ ထိုနေရာကို မျဉ်းတို တား၍ ပြမည်။ [အပိဇ္ဇာ သင်္ခါရ — ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဗ္ဗာယတန ဖဿ ဝေဒနာ — တဏှာ ဥပါဒါန် ကမ္မဘဝ — ဇာတိ ဇရာမရဏ] ၎င်း ခုံအရ... သင်္ခါရနှင့် ဝိညာဏ်၏ အကြားသည် အတိတ် အကြောင်းနှင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတစ်စ၊ ဝေဒနာနှင့် တဏှာ၏ အကြားသည် ပစ္စုပ္ပန် အကျိုးနှင့် ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတစ်စ၊ ဘဝနှင့် ဇာတိအကြားသည် ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းနှင့် အနာဂတ်အကျိုးတစ်စ၊ ၎င်းတို့ အစပ် ၃ ပါး ဖြစ်သည်။

ဇေယျ သင်္ခေပ — ၎င်း စတုသင်္ခေပ အရကား အစပ် သုံးခုဖြင့် ခွဲခြားအပ် သော အကြောင်း အကျိုး တရားများတည်း။ အတိတ်အကြောင်း ဖြစ်သော အပိဇ္ဇာ သင်္ခါရသည် တဘို့၊ ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး ဖြစ်သော ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဗ္ဗာယတန ဖဿ ဝေဒနာသည် တဘို့၊ ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်းဖြစ်သော တဏှာ ဥပါဒါန် ကမ္မဘဝသည် တဘို့၊ အနာဂတ်အကျိုးဖြစ်သော ဇာတိဇရာ မရဏ သည် တဘို့၊ [သောကစသည်ကိုလည်း ၎င်း စတုတ္ထအဘို့၌ သွင်း] ၎င်းတို့ ၄ ဘို့ (၄ စု ၄ ပုံ) ဖြစ်သည်။ ၎င်း အဘို့အစုအပုံကိုပင် “အတ္ထာ” ဟု ရှေးက သုံးစွဲရိုးပြုသည်။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အတိတ်အခွန်တရားကို သပြိုဟ်ထောက်၍ သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- ခ။ အနာဂတ် အခွန်တရားကို သပြိုဟ်ထောက်၍ သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- ဂ။ ပစ္စုပ္ပန် အခွန်တရားကို သပြိုဟ်ထောက်၍ သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- ဃ။ အင်္ဂါ ၁၂ ပါးကို သပြိုဟ်ထောက်၍ သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- င။ ဇာတိ၏ အကျိုးရင်း အကျိုးဆက်များကို ခွဲခြားပြပါ။
- စ။ တိုက်ရိုက်ပြသော အကြောင်း ၂ ပါးတွင် အပိဇ္ဇာဖြင့် ဘယ်တရားကို၊ သင်္ခါရဖြင့် ဘယ်တရားကို၊ အဘယ်ကြောင့် ဘယ်နည်းအရ ယူနိုင် သနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- ဆ။ အတိတ် အကြောင်း၌ သင်္ခါရ ကမ္မဘဝ ၂ ပါးလုံး ပါဝင်နေရာ၊ ထို ၂ ပါးတို့ အရကောက်အထူးကို ဂါထာထောက်၍ ကောက်ပြပါ။
- ဇ။ တိုက်ရိုက်ပြသော ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်း ၃ ပါးတွင် တဏှာ ဥပါဒါန်ဖြင့် ဘယ်တရားကိုယူ၍ ကမ္မဘဝဖြင့် ဘယ်တရားကို ယူမည်နည်း။
- ဈ။ ဇာတိဇရာ မရဏဖြင့် ဘယ်ကြောင့် ဝိညာဏ်စသော အကျိုး ၅ ပါးကို ယူရသနည်း။
- ည။ အတိတ် ဟေတဝေါပဉ္စ - အရနှင့် ဣဒါနိ ဖလပဉ္စက - အရ သရုပ် ရေးတွက်ပါ။
- ဋ။ ဣဒါနိ ဟေတဝေါပဉ္စ - အရနှင့် အာယတိံ ဖလပဉ္စကံ - အရ သရုပ် ရေးတွက်ပါ။
- ဌ။ ဝိသတာကာရ-အရ သရုပ်ရေးတွက်ပြပါ။
- ဍ။ ဇာတိ- အရနှင့် စတုသင်္ခေပ-အရ သရုပ်ရေးတွက်ပါ။

ဝဋ် ၃ ပါး စ - အဘို့တပါးကား၊ အဝိဇ္ဇာတဏှာပုဒါဒါနာ - အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် တို့သည်။ ကိလေသ ဝဋ် - ကိလေသဝဋ် မည်၏။ ကမ္မဘဝသင်္ခါတော- ကမ္မဘဝ ဟု ဆိုအပ်သော၊ ဘဝကဒေသော - ဘဝတစ်ခုသည်၎င်း၊ သင်္ခါရာစ-သင်္ခါရတို့သည်၎င်း၊ ကမ္မဝဋ် - ကမ္မဝဋ် မည်၏။ ဥပပတ္တိဘဝ သင်္ခါတော - ဥပပတ္တိဘဝ ဟု ဆိုအပ်သော၊ ဘဝကဒေသော - ဘဝတစ်ခု သည်၎င်း၊ အဝသေသာစ-

ဝဋ် ၃ ပါး။ ။ဝဋ် - သဒ္ဓါသည် စက်ဘီးများ ချာချာလည်သလို လှည့်လည်ခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ အကြောင်းပြီးလျှင် အကျိုး အကျိုးပြီးလျှင် အကြောင်း ” ဟု အကြောင်းအကျိုး မပြတ်ဘဲ ဆက်စပ် လှည့် လည်နေသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတွေကို “ ဝဋ် ၀၁-ဝဋ် ” ဟု ခေါ်သည်။ ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါ ၁၂ ပါးကို ဝဋ် ၃ ပါးဖြင့် ခွဲလျှင်.....

အဝိဇ္ဇာတဏှာ၊ ပေ၊ ကိလေသဝဋ် - အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် ၃ ပါး သည် ကိလေသဝဋ်တည်း။ [သမုစ္စည်းပိုင်း၌ ပြခဲ့သော ကိလေသာဝပါးတွင် ဤတရားတို့၏ တရားကိုယ်များ ပါဝင်နေသည်ကို သတိပြု။]

ကမ္မဘဝ၊ ပေ၊ ကမ္မဝဋ် - ကမ္မဘဝ ဟူသော ဘဝတစ်ခုနှင့် သင်္ခါရတို့ သည် (ကံတရားချည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့်) ကမ္မဝဋ်မည်၏။ [ဘဝသည် ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝ ဟု ၂ မျိုး ရှိ၏၊ ဘဝ ၂ မျိုးလုံးကို မယူဘဲ ကမ္မဘဝ ဟူသော တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကိုသာ ယူသောကြောင့် “ ဘဝတစ်ခု ” ဆိုသည်။ ဘဝကဒေသော=ဘဝ+ကဒေသ။]

ဥပပတ္တိဘဝသင်္ခါတော၊ ပေ၊ ဝိပါကဝဋ် - ဘဝ ၂ မျိုး ရှိသည့်တွင် ဥပပတ္တိဘဝဟူသော ဘဝတစ်ခုနှင့် ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဗ္ဗာယတန ဖဿ

ကြွင်းသေး ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဗ္ဗာယတန ဖဿ ဝေဒနာ ဇာတိ ဇရာ မရဏ တို့သည်၎င်း၊ ဝိပါကဝဋ် - ဝိပါကဝဋ် မည်၏။ ဣတိ-ဤသို့၊ တိဏ် - သုံးပါးကုန်သော၊ ဝဋ်နိ - ဝဋ် တို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ-သိအပ်ကုန်၏။

ဝဋ်မြန် ၂ ပါး စ-အဘို့ တပါးကား၊ အဝိဇ္ဇာတဏှာဝသေန- အဝိဇ္ဇာ တဏှာ တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဇေ- နှစ်ပါးကုန်သော၊ မူလာနိ-မူလတို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ - ကုန်၏။

ဝေဒနာ ဇာတိ ဇရာ မရဏတို့သည် (အကျိုးတရားများချည်း ဖြစ်သော ကြောင့်) ဝိပါကဝဋ်မည်၏။ [ဤဝိပါကဝဋ်ကို ရည်ရွယ်၍ ဝိညာဏ် နာမ် ရုပ် စသည်တို့၌ ဝိပါကစေတသိကံနှင့် ကမ္မဇရုပ်များချည်းသာ ကောက်ခဲ့ရသည်။ ဤ ဝိပါကဝဋ်ကို ရည်ရွယ်၍ ပင်လျှင် တန့်တယောက်မှာ ဒုက္ခကြီးစွာ ခံစား နေရသည့်အခါ “ဝဋ်ခံနေရသည်၊ တယ် ဝိပါကဝဋ် အားကြီးရှာတယ်” ဟု၎င်း “ သူတပါးကို နှာအောင်မလုပ်နဲ့ ဝဋ်ပါတတ်တယ် ” ဟု၎င်း “ ဝဋ် အမြဲ ဝရဲ အပ ” ဟု၎င်း ပြောဆိုရိုး ပြုကြသည်။

ဝဋ်မြန် ၂ ပါး။ ။အမြစ်အရင်း အစကို “မူလ” ဟု ခေါ်သည်။ ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ်စက်သည် အတိတ်ဘဝ အကြောင်းမှစ၍ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ အကျိုးများ ဖြစ်သည်တိုင်အောင် ရှေ့ပိုင်းတစက်၊ ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်းမှစ၍ အနာဂတ်ဘဝ အကျိုးတိုင်အောင် နောက်ပိုင်း တစက်၊ ဟု ၂ စက်ရှိ၏။ (၁) “ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရ - ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဗ္ဗာယတန ဖဿ ဝေဒနာ ” တို့ကား ရှေ့ပိုင်း စက်တည်း။ ထိုစက်၌ အဝိဇ္ဇာသည် အရင်းမူလ အစဖြစ်၏။

(၂) “ တဏှာ ဥပါဒါန်ဘဝ - ဇာတိ ဇရာ မရဏ ” တို့ကား နောက်ပိုင်း စက်တည်း။ ထိုစက်၌ တဏှာသည် အရင်းမူလ အစဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် အဝိဇ္ဇာ တဏှာအားဖြင့် မူလ ၂ ပါးရှိသည်။

စက်ရဟတ် ပျက်ကိန်း စ-ဆက်ဥူးအုံ၊ တေသမေဝ မူလာနံ-
 ထို မူလာ နှစ်ပါးတို့၏ သာလျှင်၊ နိရော
 ဓေန - အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ခြင်းကြောင့်၊ (ဝဋ်-
 ဝဋ်တရားသည်) နိရုဇ္ဈတိ-ချုပ်၏။

စက်ရဟတ် ပျက်ကိန်း။ ။ “တေသမေဝစ မူလာနံ နိရောဓေန
 နိရုဇ္ဈတိ” ကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ရဟတ်၏ (ဝါ-ဝဋ်တရား၏) ချုပ်ပျက်
 ပုံကို ပြသော စကားတည်း။ သစ်ပင်၌ ရေသောက်မြစ် မြတ်လျှင် တပင်လုံး
 ပျက်စီးတော့သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ သံသရာတွင် စည်ပင်နေသည့် သတ္တဝါဟု
 ခေါ်ဆိုအပ်သော ရုပ် နာမ် ခန္ဓာ သစ်ပင်ကြီး၌ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဟူသော
 ရေသောက်မြစ် ၂ ခုကို အရဟတ္တမဂ် တည်းဟူသော လက်နက်ဖြင့် ဖျက်ဆီး
 လိုက်သည့်အခါ အပြီးသတ် ချုပ်ငြိမ်းလေတော့၏။ ထို့ကြောင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်
 စက်ရဟတ်၏ ပျက်ကိန်းကိုလည်း ဟောတော်မူလေသည်။

“အဝိဇ္ဇာယတွေဝ အသေသ ဝိရာဂနိရောဓော သင်္ခါရနိရောဓော၊
 သင်္ခါရနိရောဓော ဝိညာဏနိရောဓော၊ ဝိညာဏနိရောဓော နာမရူပ
 နိရောဓော၊ နာမရူပနိရောဓော သဠာယတနနိရောဓော၊ သဠာယတန
 နိရောဓော ဖဿနိရောဓော၊ ဖဿနိရောဓော ဝေဒနာ နိရောဓော၊
 ဝေဒနာ နိရောဓော တဏှာနိရောဓော၊ တဏှာနိရောဓော ဥပါဒါန
 နိရောဓော၊ ဥပါဒါနနိရောဓော ဘဝ နိရောဓော၊ ဘဝ နိရောဓော
 ဇာတိနိရောဓော၊ ဇာတိနိရောဓော ဇရာမရဏံ၊ သောက ပရိဒေဝ
 ဒုက္ခ ဒေါမနာသုပါယာသာ နိရုဇ္ဈန္တိ၊ ဒဝမေတဿ ကေဝလဿ
 ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ နိရောဓော ဟောတိ။”

[အဝိဇ္ဇာယတွေဝ - အဝိဇ္ဇာ၏ သာလျှင်၊ အသေသဝိရာဂ နိရောဓာ-
 အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ခြင်းကြောင့်၊ သင်္ခါရနိရောဓော-သင်္ခါရတို့၏
 ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ စသည် အနက်တို့။]

အဝိဇ္ဇာ၏ အကြောင်း စရာ မရဏ မုစ္ဆာယ - ဒရိခြင်း
 သောကစသော တရားအပေါင်းသည်၊ အဘိဏ္ဍာသော-မပြတ်
 မလပ်၊ ပိဋိတာနံ-နှိပ်စက်အပ်သော သတ္တဝါတို့၏ (သန္တာသန့်၌)၊
 အာသဝါနံ - အာသဝေါတရားတို့၏၊ သမုပ္ပါဒါ - ဖြစ်ခြင်း
 ကြောင့်၊ အဝိဇ္ဇာစ-အဝိဇ္ဇာသည်လည်း၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်ပြန်၏။

အဝိဇ္ဇာ၏ အကြောင်း။ ။ဇရာ မရဏမုစ္ဆာယ၊ ပေ၊ အဝိဇ္ဇာစ
 ပဝတ္တတိ-ကား အဝိဇ္ဇာ၏ အကြောင်းကိုပြသော စကားရပ်တည်း။ [အဝိဇ္ဇာ
 ကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်၊ ပေ၊ ဇာတိကြောင့် ဇရာ မရဏ သောက စသည်တို့
 ဖြစ်လျှင်၊ အဝိဇ္ဇာကား အဘယ်ကြောင့်ဖြစ်သနည်းဟု မေးတွယ်ရှိ၍ အဝိဇ္ဇာ-
 အကြောင်းကို ပြပြန်သည် ဟူလို၊] ဇရာ မရဏမုစ္ဆာယ၌ မုစ္ဆာ-အရသောက
 စသော ၅ ပါးကိုယူ၊ သောက စသည်တို့သည် မိန်းမော တွေဝကြောင်း
 တားများဖြစ်၏။ “ဝမ်းနဲလိုက်တာ မေ့ကိုယ်သွားတာဘဲ၊ ငိုလိုက်တာ ပူဆွေး
 လိုက်တာ မေ့ကိုယ်သွားတာဘဲ” ဟူသည်ကို ထောက်။

အာသဝါနံ သမုပ္ပါဒါ အဝိဇ္ဇာစ ပဝတ္တတိ - အဝိဇ္ဇာ၏ အကြောင်း
 ကား ကာမာသဝ စသော အာသဝေါတရား ၄ ပါးတည်း။ ချဲ့ဥူးအုံ - ပဋိစ္စ
 သမုပ္ပါဒ်ပါဠိ၌ သောက စသည်ကို အဆုံးသတ်လျက်ရှိ၏။ သောကဟူသည်
 ဒေါမနဿတည်း။ ထို့ကြောင့် သောကဖြစ်လျှင် ယှဉ်တက် အဝိဇ္ဇာလည်း
 ပါဝင်ပြီ။ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသတို့ ဖြစ်လျှင်လည်း အဝိဇ္ဇာသည် ရှေ့
 နောက်ဖြစ်စေ၊ အတူတကွဖြစ်စေပါတော့၏။ ပရိဒေဝဟူသော ငိုကြွေးမှု
 (သဒ္ဓရုပ်) သည်လည်း အဝိဇ္ဇာ (မထိ မလိဒ္ဓာမှု) ကြောင့်သာ ဖြစ်ရကား
 အဝိဇ္ဇာ အရင်းခံလျက် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ဇရာမရဏမုစ္ဆာယ ပိဋိတာနံ

နိဂုံး ။ ။ ဣစ္စေဝံ - ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ အာဗန္ဓိ- အဆက်မပြတ်၊ ဖွဲ့စပ်အပ်ထသော၊ တေဘူမကံ- ထိုသုံးပါးတွင်၊ အကြီးဝင်ထသော အနာဒိကံ-အစလည်း မရှိ ထသောဝဇ္ဇိ-ဝဋ်တရားကို၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါတိ-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၊ စက်ရဟတ်ဟူ၍၊ မဟာဓုနိ- ဓုနိတွင်တင်၊ ဘုရားရှင်သည်၊ ပဋ္ဌပေထိ-ဟောထားတော်မူခဲ့လေပြီ။

အဒိဇ္ဇာစ ပဝတ္တတိ” ဟု မိန့်ဆိုလေသည်။ ထို သောက စသည်ကား “ ကာမ တော ဇာယတိ သောကော” နှင့် အညီ ကာမာသဝ စသည်တို့ကြောင့်ဖြစ်၏။ [အကျယ်ကို ဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

[ဆောင်] အာသဝကြောင့်၊ သောက စသည်၊ ငါးလီခပင်း၊ ဖြစ်တုံ လျှင်းက၊ မကင်းသင့်ရာ၊ အဝိဇ္ဇာလည်း၊ ပါဝင်ပြီးမှို၊ ဆိုနည်း မထောင့်၊ အာသဝ ကြောင့်သာ၊ အဝိဇ္ဇာလည်း၊ ဖြစ် သတည်းဟု၊ ကျမ်းကြီး ဆိုတိုင်း၊ သင်္ဂြိုဟ် လှိုင်းသည်..... ကသိုဏ်း ထင်အောင် ရှုတို့တည်း။

နိဂုံး။ ။ ဝဇ္ဇိ မာဗန္ဓ မိစ္စေဝံ - စသော ဝါထာကား အခွန် စသည် ခွဲပြ ခဏ်းကို ပြန်၍ ပုံးသော နိဂုံးစကားတည်း။ အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်၊ ပေ၊ ဇာတိကြောင့် ဇရာ မရဏ သောက စသည်တို့ဖြစ်၊ သောက စသည် ဖြစ်လျှင် မုချ အာသဝေါ မကင်းသေး၊ အာသဝေါ မကင်းသေးက အာသဝကြောင့် သောက စသည်နှင့် တကွ အဝိဇ္ဇာလည်း ဖြစ်ပြန်၏။ ဤသို့ အဆက်မပြတ် ရဟတ်စက်ပမာ ချာချာလည်တိ (ဘယ်တရားက စ၍ ဖြစ်သည်၊ ဘယ်တုန်း အခါကစ၍ ဖြစ်သည်-ဟု) အစ မရှိသော ဝဋ်တရားကို “ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စက်” ဟု ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ် ပညတ်တော်မူခဲ့ပေသည်။

လေ့ကျင့်ခဏ် မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်တရားကို “ဝဇ္ဇိ၊ ဝါ-ဝဋ်”ဟု ခေါ်သနည်း။
- ခ။ ကိလေသဝဋ်တရားကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- ဂ။ ကမ္မဝဋ်တရားကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- ဃ။ “ကမ္မဘဝသင်္ခါတော ဘဝေကဒေသော”အရ “ဘဝတစ်”ဟူသော စကား၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပြပါ။
- င။ ဝိပါကဝဋ်တရားကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- စ။ အဘယ်ကို မူလ ဟု ခေါ်သနည်း၊ မူလသရုပ်ကို ရေးတွက်ပါ။
- ဆ။ အဘယ်တရားများ ချုပ်လျှင် သံသရာဝဋ် ပြတ်သနည်း။
- ဇ။ ဇရာမရဏမုစ္ဆာယ-၌ မုစ္ဆာအရ ဘယ်တရားများကို ယူမည်နည်း။
- ဈ။ အာသဝကြောင့် အဝိဇ္ဇာဖြစ်သည် ဟု ဆိုရာ၌ လင်္ကာထောင့်၍ အဓိပ္ပာယ် ထင်ရှားအောင် ပြပါ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း
ဇြီး ဇြီး ။

ပဋ္ဌာန်းနည်း ဟောတုပစ္စယော - ဟောတုပစ္စည်း၎င်း၊ အာရ
မဏပစ္စယော - ၎င်း၊ အဓိပကိပစ္စယော-၎င်း၊
အနန္တရပစ္စယော - ၎င်း၊ သမနန္တရပစ္စယော - ၎င်း၊ သဟ
ဇာတပစ္စယော - ၎င်း၊ အညမည ပစ္စယော - ၎င်း၊ နိဿယ
ပစ္စယော - ၎င်း၊ ဥပနိဿယပစ္စယော - ၎င်း၊ ယုရေဇာတပစ္စ
ယော-၎င်း၊ ပစ္ဆိမဇာတပစ္စယော-၎င်း၊ အသေဂနပစ္စယော-
၎င်း၊ ကမ္မပစ္စယော - ၎င်း၊ ဝိပါကပစ္စယော - ၎င်း၊ အာဟာရ
ပစ္စယော - ၎င်း၊ ဣန္ဒြိယပစ္စယော-၎င်း၊ ဝျာနပစ္စယော - ၎င်း၊
မဂ္ဂပစ္စယော - ၎င်း၊ သဗ္ဗယုတ္တပစ္စယော - ၎င်း၊ ဝိပ္ပယုတ္တ
ပစ္စယော - ၎င်း၊ အတ္တိပစ္စယော - ၎င်း၊ နုတ္တိပစ္စယော - ၎င်း၊
ဝိဂတပစ္စယော - ၎င်း၊ အဝိဂတပစ္စယော - ၎င်း၊ ဣတိ -
ဤသို့၊ (ပစ္စယော-ပစ္စည်းတို့သည်၊ စတုပိသတိ-နှစ်ဆဲ့လေးပါး
တည်း။)

အယံ-ဤ သည်ကား၊ ဧက္က-ဤ ပစ္စယသင်္ဂဟ၌၊ ပဋ္ဌာန
နယော-ပဋ္ဌာန်းနည်းတည်း။

၁၄။ ပဋ္ဌာန်းနည်း။ ။ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်၌ “ဟောတုပစ္စယော၊ ပေါ
အဝိဂတပစ္စယော” ဟု ၂၄ ပစ္စည်းသရုပ်ကို ရှေးဦးစွာ ထုတ်ပြခြင်း၊ ထို့နောက်မှ
အလွန်ကျယ်ဝန်းစွာ ဟောတော်မူသည်။ ဤ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ကား ပဋ္ဌာန်းနည်း၊
အားလုံး၏ တစွန်းတစ သရုပ်ကိုပင် ပဋ္ဌာန်းနည်း ဟု မိန့်ဆိုလေသည်။ ဤပဋ္ဌာန်း
နည်း၌ ကျယ်ဝန်းစွာ ရေးလျှင် အခြေပြခါစနှင့် မတန်မည် စိုး၍ ၃ ချက်စု
တာသာဋီကာ အဖြစ်ဖြင့် သီးခြား စီစဉ်ထားသော စာအုပ်ကို ရှုပါ။

ပစ္စည်း ၆ မျိုး အခွဲ ထု-အမျိုးအားဖြင့် ခွဲခြားဥှားအုံး နာမ် -
နာမ်သည်၊ နာမဿ - နာမ် အချင်းချင်း
အား၊ ဆဓာ - ခြောက်ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့်၊ ပစ္စယော-ကျေးဇူး
ပြုသည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏၊ နာမ်-သည် (လိုက်)၊ နာမရူပိနံ-
နာမ်ရုပ် နှစ်ပါးတို့အား၊ ပဉ္စဓာ - ငါးပစ္စယသတ္တိ တို့ဖြင့်၊ ပစ္စ
ယော-သည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏၊ ပုန - တတန်း၊ နာမ် - သည်၊
ရူပဿ - ရုပ်အား၊ ဧကဓာ - တပစ္စယသတ္တိဖြင့်၊ ပစ္စယော -
သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ရူပံစ - ရုပ်သည်လည်း၊ နာမဿ - နာမ်
အား၊ ဧကဓာ-ဖြင့်၊ ပစ္စယော-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ပညတ္တိနာမ
ရူပိနိ - ပညတ် , နာမ် , ရုပ်တို့သည်၊ နာမဿ - နာမ်အား၊
ဒုပိဓာ-နှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့်၊ ပစ္စယော-သည်၊ ဟောတိ-၏၊
စ္စယံစ-နာမ်ရုပ်နှစ်ပါး အပေါင်းသည်လည်း၊ ဣယဿ - နာမ်
ရုပ်နှစ်ပါး အပေါင်းအား၊ နဝဓာ - ကိုးပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့်၊ ပစ္စ
ယော-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ပစ္စယော-ပစ္စည်းမျိုး
တို့သည်၊ ဆဗ္ဗဓာ-၆ မျိုး အပြားရှိကုန်၏။

ပစ္စည်း ၆ မျိုး။ ။ဆဓာ နာမ် တုနာမဿ-စသော ဂါထာတို့ကား
၂၄ ပစ္စည်းတို့တွင် နာမ် အချင်းချင်း ကျေးဇူးပြုသော ပစ္စည်းပေါင်း မည်မျှ
စသည်ဖြင့် ခွဲပြသော အကျဉ်းချုပ် မာတိကာ ဂါထာတို့တည်း၊ ထို ဂါထာ
အရ ပစ္စည်း ၆ မျိုးကား—

- ၁။ နာမ်သည် နာမ်အား ကျေးဇူးပြုသော ပစ္စည်းမျိုး ၆ ပစ္စည်း၊
- ၂။ နာမ်သည် နာမ်ရုပ်အား ကျေးဇူးပြုသော ပစ္စည်းမျိုး ၅ ။
- ၃။ နာမ်သည် ရုပ်အား ကျေးဇူးပြုသော ပစ္စည်းမျိုး ၁ ။

ကထံ-အပျိုး ခြောက်ပါး အတယ်သို့ ပြားသနည်း။....

နာမ်အချင်းချင်း ၆ အနန္တရ နိရုဒ္ဓါ-အခြားမဲ့ ဖြစ်၍ ချုပ်ကုန်
ပြီးသော၊ စိတ္တ စေတသိကာ - စိတ် စေ
တသိက် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ - တရားတို့သည်၊ ပဋုပ္ပန္နာနံ -
အကြောင်းကို စွဲ၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ စိတ္တစေတသိကာနံ - ကုန်
သော၊ ဓမ္မာနံ-တရားတို့အား၊ အနန္တရ သမနန္တရ နတ္ထိ ဝိဂတ
ဝသေန-အနန္တရ သမနန္တရ နတ္ထိ ဝိဂတ ပစ္စည်းတို့၏ အစွမ်း
ဖြင့်၊ ပစ္စယော-ကျေးဇူးပြုသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

ပုဂ္ဂိုလ်မာနိ-ရှေးရှေး ဖြစ်ကုန်သော၊ ဇဝနာနိ - ဇောတို့သည်၊
ပစ္ဆိမာနံ - နောက်နောက် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဇဝနာနံ - ဇောတို့
အား၊ အာသေဝနဝသေန - အာသေဝနပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊
ပစ္စယော-သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

- ၄။ ရုပ်သည် နာမ်အား ကျေးဇူးပြုသော ပစ္စည်းမျိုး ၁ ပစ္စည်း။
- ၅။ ပညတ် နာမ်ရုပ်တို့သည် နာမ်အား ကျေးဇူးပြုသော
ပစ္စည်းမျိုး ၂ ။
- ၆။ နာမ် ရုပ် နှစ်ပါးက နာမ် ရုပ် နှစ်ပါးအား ကျေးဇူးပြု
သော ပစ္စည်းမျိုး ၉ ။

နာမ်အချင်းချင်း ကျေးဇူးပြုသော ၆ ပစ္စည်း။ ။ “အနန္တရနိရုဒ္ဓါ
ပေ၊ ဆရာ နာမံ နာမဿ ပစ္စယော ဟောတိ” ဖြင့် ၁ - အမျိုးအစား
ဖြစ်သော ၆ ပစ္စည်းကိုပြသည်။ ဆရာ နာမံတု နာမဿ အရ ကျေးဇူးပြုသော
၆ ပစ္စည်းကား အနန္တရ သမနန္တရ အာသေဝန သမ္ပယုတ္တ နတ္ထိ ဝိဂတ များ
တည်း-ဟူလို။

သဟဇာတာ - တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ စိတ္တစေတသိကာ-
ကုန်သော၊ ဓမ္မာ - တရားတို့သည်၊ အညမညံ - အချင်းချင်း၊
သမ္ပယုတ္တဝသေန-သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပစ္စယော-
သည်၊ ဟောတိ-၏။ ဣတိစ-ဤသို့လျှင်၊ နာမံသည်၊ နာမဿ-
နာမ်အချင်းချင်းအား၊ ဆရာ-ခြေခံပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့်၊ ပစ္စယော-
သည်၊ ဟောတိ-၏။

နာမ်သည် ဟောတု ဈာနင်္ဂ မဂ္ဂင်္ဂါနိ-ဟိတ် ဈာနင် မဂ္ဂင်
နာမ်ရုပ်အား ၅ တို့သည်၊ သဟဇာတာနံ - တကွ ဖြစ်ကုန်
သော၊ နာမရူပါနံ-နာမ်ရုပ် တို့အား၊ ဟောတာ
ဒိဝသေန-ဟောတုပစ္စည်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ (အာဒိ-
ဖြင့် ဈာန မဂ္ဂ ယူ) ပစ္စယော-သည်၊ ဟောတိ-၏။

သဟဇာတာ-တကွ ဖြစ်သော၊ စေတနာ-စေတနာသည်၊
သဟဇာတာနံ-တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ နာမရူပါနံ - နာမ်ရုပ်တို့
အား၎င်း၊ နာနာက္ခဏိကာ - အသီးသီးသော ခဏ၌ ဖြစ်သော၊
စေတနာ-သည်၊ ကမ္မာဘိနိဗ္ဗတ္တာနံ-ကံကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊
နာမရူပါနံ-တို့အား၎င်း၊ ကမ္မဝသေန-ကမ္မပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊
ပစ္စယော-သည်၊ ဟောတိ-၏။

နာမ်သည် နာမ်ရုပ်အား ကျေးဇူးပြုသော ၅ ပစ္စည်း။ ။ “ဟောတု
ဈာနင်္ဂ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ပေ၊ ပဉ္စမာ နာမံ နာမရူပါနံ ပစ္စယော ဟောတိ ” ဖြင့်
၂-အမျိုးအစား ဖြစ်သော ၅ ပစ္စည်းကို ပြသည်။ ပဉ္စမာ နာမရူပါနံ - အရ
နာမ်သည် နာမ်ရုပ်အား ကျေးဇူးပြုသော ၅ ပစ္စည်းကား ဟောတု ဈာန မဂ္ဂ
ကမ္မ ဝိပါက ပစ္စည်းများတည်း-ဟူလို။

ဝိပါကက္ခန္ဓာ - ဝိပါက နာမက္ခန္ဓာတို့သည်။ အညမည- အချင်းချင်းအား၎င်း၊ သဟဇာတာနံ-ကုန်သော၊ ရူပါနံ - တို့ အား၎င်း၊ ဝိပါကဝသေန - ဝိပါကပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပစ္စယော-သည်။ ဟောတိ-၏။ ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ နာမံ-နာမ်သည်။ နာမရူပါနံ - နာမ်ရုပ်တို့အား၊ ပဉ္စဓာ - ငါးပစ္စယ သတ္တိတို့ဖြင့်၊ ပစ္စယော-သည်။ ဟောတိ-၏။

နာမ်သည် ရုပ်အား ဝ ပစ္ဆာဇာတာ - နောက်နောက်၌ ဖြစ် ကုန်သော၊ စိတ္တစေတသိကာ - စိတ် စေတသိက် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ - တရားတို့သည်။ ပုရေဇာ တထာ-ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော၊ ဣမဿကာယဿ-ဤ ရူပကာယ အား၊ ပစ္ဆာဇာတာဝသေန-ပစ္ဆာဇာတ ပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပစ္စယော-သည်။ ဟောတိ-၏။ ဣတိ-သို့၊ နာမံ-သည်။ ရူပဿ- အား၊ ဧကဓာဝ-တပစ္စယသတ္တိဖြင့်သာလျှင်၊ ပစ္စယော-သည်။ ဟောတိ-၏။

ရုပ်က နာမ်အား ဝ ဆ ဝတ္ထု၊ နိ - ခြောက်ပါးသော ဝတ္ထု ရုပ်တို့သည်။ ပဝတ္တိယံ - ပဝတ္တိအခါ၌ သတ္တန္တိ-ချစ်ပါးကုန်သော၊ ဝိညာဏဓာတုနံ - ဝိညာဏဓာတ် တို့အား ၎င်း၊ ပဉ္စာရမဏာနိ - ငါးပါးသော အာရုံ တို့သည်။

နာမ်က ရုပ်အား ကျေးဇူးပြုသော ဝ ပစ္စည်း။ ။ “ပစ္ဆာဇာတာ ၊ ပေ၊ ဧကဓာဝ နာမံ ရူပဿ ပစ္စယော ဟောတိ” ပါဠိဖြင့် ၃-အမျိုးအစား ဖြစ်သော ဝ ပစ္စည်းကို ပြသည်။ ဧကဓာ ပုန ရူပဿ - အရ နာမ်သည် ရုပ်အား ကျေးဇူးပြုသော ဝ ပစ္စည်းကား ပစ္ဆာဇာတ ပစ္စည်းတည်း-ဟူလို။

ပဉ္စဝိညာဏ ဝိထိယာစ - ပဉ္စဝိညာဏ ဝိထိအား ၎င်း၊ ပုရေ ဇာတာဝသေန - ပုရေဇာတပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပစ္စယော - သည်။ ဟောတိ - ဖြစ်၏။ ဣတိ-ဤသို့၊ ရူပံ-သည်။ နာမဿ- အား၊ ဧကဓာဝ-တပစ္စယသတ္တိဖြင့်သာလျှင်၊ ပစ္စယော-သည်။ ဟောတိ-၏။

ပညတ်နာမ်ရုပ်က နာမ်အား ၂ အာရမဏာဝသေန - အာရမဏ ပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့် ၎င်း၊ ဥပနိဿယ ဝသေနစ - ဥပနိဿယပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့်၎င်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဒုဝိဓာ-နှစ်ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့်၊ ပညတ္တိနာမရူပါနံ-ပညတ် နာမ်၊ ရုပ်တို့သည်။ နာမဿေဝ-နာမ်အားသာလျှင်၊ ပစ္စယာ- ကျေးဇူးပြုတတ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ-ကုန်၏။

အာရမဏ ဥပနိဿယအဖြား တတ္ထ-ထိုနှစ်ပစ္စည်းတို့တွင်၊ အာရမဏ- အာရမဏ ပစ္စည်းသည်။ ရူပါဒိဝသေန- ရူပါရုံအစရှိသည်တို့၏ အပြားဖြင့်၊ ဆဗ္ဗိ-

ရုပ်က နာမ်အား ကျေးဇူးပြုသော ပစ္စည်း။ ။ “ဆဝတ္ထုနိ၊ ပေ၊ ဧကဓာဝ ရူပံနာမဿ ပစ္စယော” ဖြင့် ၄-အမျိုးအစား ဖြစ်သော ဝ ပစ္စည်း ကို ပြသည်။ ရူပံ နာမဿ စေကဓာ အရ-ရုပ်က နာမ်အား ကျေးဇူးပြုသော ဝ ပစ္စည်းကား ပုရေဇာတ ပစ္စည်းတည်း-ဟူလို။

ပညတ် နာမ်ရုပ်က နာမ်အား ကျေးဇူးပြုသော ၂ ပစ္စည်း။ ။ “အာရမဏာဝသေန၊ ပေ၊ ဒုဝိဓာ ပညတ္တိနာမရူပါနံ နာမဿေဝ ပစ္စယာ ဟောန္တိ” ဖြင့် ၅ - အမျိုးအစား ဖြစ်သော ၂ ပစ္စည်းကို ပြသည်။ ပညတ္တိ နာမရူပါနံ နာမဿ ဒုဝိဓာ-အရ ပညတ်နာမ်နှင့် ရုပ်တို့က နာမ်အား ကျေးဇူး ပြုသော ၂ ပစ္စည်းကား အာရမဏ ဥပနိဿယတို့တည်း။

ခြောက်ပါးအပြားရှိသည်။ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ ဥပနိဿယောပန-
ဥပနိဿယပစ္စည်းသည်ကား။ အာရမဏူပ နိဿယော-အာရ
မဏူပနိဿယပစ္စည်း။ အနန္တရူပနိဿယော- အနန္တရူပနိဿယ
ပစ္စည်း။ ပကတူပနိဿယော-ပကတူပ နိဿယပစ္စည်း။ ဣတိ-သို့၊
တိဝိဝေ-သုံးပါး အပြားရှိသည်။ ဟောတိ-၏။

ဥပနိဿယ ၃ မျိုး၏ သရုပ် ၁။ တက္က-ထို သုံးပါးတို့တွင်၊ ဂရုကတံ-
အလေးဂရု ပြုအပ်သော၊ အာရမဏမေဝ-
အာရုံသည်ပင်လျှင်၊ အာရမ-ဏူပနိဿယော-
အာရမဏူပနိဿယပစ္စည်း မည်၏။

၂။ အနန္တရူပနိဿယ-အခြားမဲ့ ဖြစ်၍ ချုပ်ကုန်ပြီးသော၊ ဝိတ္တ
စေတသိကာ-မိတ် စေတသိက် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ - တရား
တို့သည်။ အနန္တရူပ နိဿယော-အနန္တရူပ နိဿယ ပစ္စည်း
မည်၏။

အာရမဏ၊ ဥပနိဿယ အပြား။ ။ တက္က ရူပဒိဝေန၊ ပေ၊ ပက
တူပနိဿယောစေတိ - ဤ စကားကား အာရမဏ ပစ္စည်းနှင့် ဥပနိဿယ
ပစ္စည်းအပြားကို ပြသော စကားရပ် တည်း။ အာရမဏ ပစ္စည်းသည် ရူပါရုံ
သဒ္ဓါရုံ စသောအားဖြင့် ၆ ပါး ရှိ၍၊ ဥပနိဿယ ပစ္စည်းကား အာရမဏူပ
နိဿယ၊ အနန္တရူပနိဿယ၊ ပကတူပနိဿယ၊ ဟု ၃ မျိုး ပြားသည်-ဟူလို။

ဥပနိဿယ ပစ္စည်း ၃ မျိုး၏ သရုပ်။ ။ (၁) “အာရမဏမေဝ
ဂရုကတံ အာရမဏူပနိဿယော” ကား အာရမဏူပနိဿယ ပစ္စည်း၏
သရုပ်ကို ပြသော စကားတည်း။ (၂) “အနန္တရူပနိဿယ ဝိတ္တစေတသိကာ

၃။ ပန-အတို့တပါးကား၊ ရာဂါဒယော - ရာဂ အစရှိကုန်
သော၊ ဓမ္မာ - အကုသိုလ်တရားတို့သည်၎င်း၊ သဒ္ဓါဒယော-
သဒ္ဓါ အစရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာစ - ကုသိုလ်တရားတို့သည် ၎င်း၊
သုခံ - ကာယိကသုခသည်၎င်း၊ ဗုက္ခံ - ကာယိကဗုက္ခသည်
၎င်း၊ ပုဂ္ဂလော-ပုဂ္ဂိုလ်သည်၎င်း၊ ဘောဇနံ - ဘောဇဉ်သည်
၎င်း၊ ဥတု - ဥတုသည်၎င်း၊ သေနာသနဉ္စ - ကျောင်း အိပ်ရာ
နေရာသည် ၎င်း၊ ယထာရဟံ - ထိုက်သည်အား လျော်စွာ၊
အဏ္ဏတ္တဉ္စ - အဏ္ဏတ္တ သန္တာန်၌၎င်း၊ ဗဟိဒ္ဓါစ-ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌
၎င်း၊ ကုသလာဒိဗ္ဗောနံ- ကုသိုလ်အစရှိသောတရားတို့အား၎င်း၊
ကမ္မံ-ဗလဝဖြစ်သော ကံသည်။ ဝိပါကာနံ-ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာ
တို့အား၎င်း၊ (ပစ္စယော-သည်။ ဟောတိ-၏။) ဣတိစ-ဤသို့လျှင်၊
ပကတူပနိဿယော - ပကတူပနိဿယ ပစ္စည်းသည်။ ဗဟုခာ-
များသောအပြားအားဖြင့်၊ ဟောတိ-၏။

နာမ်ရုပ် ၂ က အဓိပတိ သဟဇာတ အညမည နိဿယ
နာမ်ရုပ် ၂ အား ၉ အာဟာရ ဣန္ဒြိယ ဝိပ္ပယုတ္တ အငို အဝိ
ဂတဝသေန-အဓိပတိပစ္စည်း သဟဇာတ

ဓမ္မာ အနန္တရူပနိဿယော” ကား အနန္တရူပနိဿယ ပစ္စည်း၏ သရုပ်ကို
ပြသော စကားတည်း။ (၃) “ရာဂါဒယောပနဓမ္မာ” စသည်ကား ပကတူပ
နိဿယ၏ သရုပ်ကို ပြသော စကားတည်း။

နာမ်ရုပ် ၂ က နာမ်ရုပ် ၂ အား ကျေးဇူးပြုသော ၉ ပစ္စည်း။ ။
“အဓိပတိ သဟဇာတ၊ ပေ၊ နဝော နာမရူပါနိ နာမရူပါနိ ပစ္စယာ ဘဝန္တိ”
ဖြင့် ၆-အမျိုးအစားဖြစ်သော ၉ ပစ္စည်းကို ပြသည်။ ဒွယံဒွယဿ နဝော-

ပစ္စည်း အညမည ပစ္စည်း နိဿယပစ္စည်း အာဟာရ ပစ္စည်း
 ဣန္ဒြိယပစ္စည်း ဝိပုယုတ္တပစ္စည်း အတ္တိပစ္စည်း အဝိဂတပစ္စည်း
 တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ယထာရဟံ - ထိုက်သည်အား လျော်စွာ၊
 နဝဝေ- ကိုးပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့်၊ နာမရူပါနိ - နာမ်ရုပ်တို့သည်၊
 နာမရူပါနိ - တို့အား၊ ပစ္စယာ - ကျေးဇူး ပြုတတ်ကုန်သည်၊
 ဘဝန္တိ-ကုန်၏။ [ဝသေနေတိ-ဟု ဣတိ ပါသည်ကား အပို၊]

၁။ အဓိပတိသရုပ်အဖြား တက္က-ထိုပစ္စည်းတို့တွင်၊ (၁) ဝရ
 ကတ် - အလေး ဝရ ပြုအပ်သော၊
 အာရမဏံ - အာရုံသည်၊ အာရမဏာမိပတိဝသေန - အာရ
 မဏာမိပတိ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ နာမာနံ - နာမ်တို့အား၎င်း... (၂)
 စတုဗ္ဗိဓေဝိ - လေးပါးအပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ သဟ
 ဇာတာမိပတိ-သဟဇာတာမိပတိသည်၊ သဟဇာတဝသေန-
 သဟဇာတာမိပတိပစ္စည်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ သဟဇာတာနံ-တက္က

အရ နာမ်ရုပ် နှစ်ပါးက နာမ်ရုပ်နှစ်ပါးအား ကျေးဇူးပြုသော ပစ္စည်းသည်
 အဓိပတိ သဟဇာတ အညမည နိဿယ အာဟာရ ဣန္ဒြိယ ဝိပုယုတ္တ အတ္တိ
 အဝိဂတတို့တည်း-ဟူလို။

၁။ အဓိပတိသရုပ်နှင့် အဖြား။ ။ “တက္ကဝရကတ်” စသည်ကား
 အဓိပတိ စသော ပစ္စည်း ၉ မျိုး၏ သရုပ် နှင့် တပစ္စည်း တပစ္စည်း၌ ရထိုက်
 သော အပြားကို ပြသောစကားတည်း။ ထိုတွင် “ ဝရကတ် အာရမဏံ ၊ ပေ၊
 ဒုဝိဓော ဟောတိ အဓိပတိပစ္စယော ” ဟူသော စကားရပ်ကား အဓိပတိ
 ပစ္စည်း၏ သရုပ်နှင့်တကွ အဓိပတိ ၂ ပါး ပြားကြောင်းကို ပြသော စကား
 တည်း။ အဓိပတိ ပစ္စည်းသည် အာရမဏာမိပတိ၊ သဟဇာတာမိပတိ ဟု
 ၂ မျိုးပြားသည် ဟူလို။

ဖြစ်ကုန်သောနာမရူပါနိ-နာမ်ရုပ်တို့အား၎င်းပစ္စယော-သည်၊
 ဟောတိ-၏၊ ဣတိစ- ဤသို့လျှင်၊ အဓိပတိပစ္စယော - သည်၊
 ဒုဝိဓော-နှစ်ပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။

၂။ သဟဇာတသရုပ်အဖြား (၁) စိတ္တစေတသိကာ - စိတ်
 စေတသိက်ဖြစ်ကုန်သော၊ဓမ္မာ-
 တရားတို့သည်၊ အညမညံ - အချင်းချင်းအား၎င်း၊ သဟဇာတ
 ရူပါနိစ - တက္ကဖြစ်သော ရုပ်တို့အား၎င်း၊ (၂) မဟာဘူတာ-
 မဟာဘုတ်တို့ သည်၊ အညမညံ - အချင်းချင်းအား၎င်း၊ ဥပါဒါ
 ရူပါနိဉ္စ-ဥပါဒါရုပ်တို့အား၎င်း၊ (၃)ပဋိသန္ဓိက္ခဏ-ပဋိသန္ဓေ
 ခဏန္တံ၊ ဝတ္ထုဝိပါကာ - ဟဒယဝတ္ထု ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာတို့
 သည်၊ အညမညံ - အချင်းချင်းအား၎င်း၊ ပစ္စယော - သည်၊
 ဟောတိ-၏၊ ဣတိစ-ဤသို့လျှင်၊ သဟဇာတပစ္စယော-သည်၊
 တိဝိဓော-သုံးပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။

၃။ အညမညသရုပ်အဖြား (၁) စိတ္တစေတသိကာ-ကုန်သော၊
 ဓမ္မာ - တို့သည်၊ အညမညံ-၎င်း၊
 (၂) မဟာဘူတာ-တို့သည်၊ အညမညံ-၎င်း၊ (၃) ပဋိသန္ဓိက္ခ

၂။ သဟဇာတ သရုပ်နှင့် အဖြား။ ။ “ စိတ္တစေတသိကာ ၊ ပေ၊
 တိဝိဓော ဟောတိ သဟဇာတပစ္စယော ” ကား သဟဇာတပစ္စည်းသရုပ်နှင့်
 သဟဇာတပစ္စည်း ၃ မျိုးပြားကြောင်းကို ပြသော စကားတည်း။

၃။ အညမညသရုပ်နှင့်အဖြား။ ။ “စိတ္တစေတသိကာ၊ပေ၊တိဝိဓော
 ဟောတိ အညမညပစ္စယော ” ကား အညမညပစ္စည်း သရုပ်နှင့် အညမည
 ပစ္စည်း ၃ မျိုးပြားကြောင်းကို ပြသော စကားတည်း။

ဏေ-၌၊ ဝတ္ထုပိပါကာ-တို့သည်၊ အညမည်-၎င်း၊ ပစ္စယော-
သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-စ-ဤသို့လျှင်၊ အညမညပစ္စယော-
အညမညပစ္စည်းသည်၊ တိရိစ္ဆာ-သည်၊ ဟောတိ-၏။

၄။ နိဿယ သရုပ်အဖြစ် (၁) ဗိတ္တစေတသိကာ-ကုန်သော၊
ဓမ္မာ - တို့သည်၊ အညမည် - ၎င်း၊
သဟဇာတရူပါနံ- တကွဖြစ်သော ရုပ်တရားတို့အား ၎င်း၊
(၂) မဟာဘူတာ-တို့သည်၊ အညမည်-၎င်း၊ ဥပါဒါရူပါနဉ္စ-
ဥပါဒါနိရုပ်တို့အား၎င်း၊ (၃) ဆဝတ္ထုနိ - ခြေပံပါးသော ဝတ္ထု
ရုပ် တို့သည်၊ သတ္တန္တံ - ခုနစ်ပါးကုန်သော၊ ဝိညာဏ ဓာတုနံ-
ဝိညာဏဓာတ်တို့အား၎င်း၊ ပစ္စယော - သည်၊ ဟောတိ - ၏၊
ဣတိ-စ- ဤသို့လျှင်၊ နိဿယပစ္စယော-နိဿယ ပစ္စည်းသည်၊
တိရိစ္ဆာ-သည်၊ ဟောတိ-၏။

၅။ အာဟာရ သရုပ် အဖြစ် (၁) ကဗဠိကာရော-အလုပ်
အလေ့ ကို ပြုအပ်သော၊
အာဟာရော - အာဟာရသည်၊ ဣမသကာယဿ - ဤ ရူပ
ကာယအား ၎င်း၊ (၆) အရူပိနော - နာမ် ဖြစ်ကုန်သော

၄။ နိဿယ ပစ္စည်း သရုပ်နှင့် အဖြစ်။ ။ “ဗိတ္တစေတသိကာဓမ္မာ
၊ပေ၊ တိရိစ္ဆာ ဟောတိ နိဿယပစ္စယော” ကား နိဿယပစ္စည်း သရုပ်နှင့်
နိဿယပစ္စည်း ၃ မျိုး ပြားကြောင်းကို ပြသော စကားတည်း။

၅။ အာဟာရ ပစ္စည်း သရုပ်နှင့် အဖြစ်။ ။ ကဗဠိကာရော၊ ပေ၊
ဒုရိစ္ဆာ ဟောတိ အာဟာရပစ္စယော” ကား အာဟာရပစ္စည်း သရုပ်နှင့်
အာဟာရပစ္စည်း ၂ မျိုး ပြားကြောင်းကို ပြသော စကားတည်း။

အာဟာရော - အာဟာရတို့သည်၊ သဟဇာတာနံ- တကွ ဖြစ်
ကုန်သော၊ နာမရူပါနံ - နာမ်ရုပ်တို့အား၎င်း၊ ပစ္စယော-သည်၊
ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-စ-ဤသို့လျှင်၊ အာဟာရပစ္စယော-အာဟာရ
ပစ္စည်းသည်၊ ဒုရိစ္ဆာ-သည်၊ ဟောတိ-၏။

၆။ ဣန္ဒြိယ သရုပ်အဖြစ် (၁) ပဉ္စ-ငါးပါးကုန်သော၊ ပဿာဒါ-
ပဿာဒရုပ်တို့သည်၊ ပဉ္စန္ဒိ-ငါးပါး
ကုန်သော၊ ဝိညာဏာနံ - ဝိညာဏ်တို့အား ၎င်း၊ (၂) ရူပဇိဝိ
တိန္ဒြိယံ - ရူပဇိဝိတိန္ဒြိယသည်၊ ဥပါဒိန္ဒရူပံ - ဥပါဒိန္ဒ (ကမ္မဇ)
ရုပ်တို့အား၎င်း၊ (၃) အရူပိနော - နာမ်တရား ဖြစ်ကုန်သော၊
ဣန္ဒြိယာ - ဣန္ဒြိယတို့သည်၊ သဟဇာတာနံ - ကုန်သော၊ နာမ
ရူပါနံ-တို့အား၎င်း၊ ပစ္စယော-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-စ-လျှင်၊
ဣန္ဒြိယ ပစ္စယော-သည်၊ တိရိစ္ဆာ-သည်၊ ဟောတိ-၏။

၇။ ဝိပုယုတ္တ သရုပ်အဖြစ် (၁) ဩက္ကန္တိက္ခဏေ - ပဋိသန္ဓေ
ခဏ၌၊ ဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထု
သည်၊ ပိပါကာနံ-ပိပါကန်ခန္ဓာတို့အား၎င်း၊ ဗိတ္တစေတသိကာ-
ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ သဟဇာတရူပါနံ-တကွဖြစ်သော

၆။ ဣန္ဒြိယပစ္စည်း သရုပ်နှင့် အဖြစ်။ ။ “ပဉ္စပဿာဒါ၊ပေ၊ တိရိ
စ္ဆာ ဟောတိ ဣန္ဒြိယပစ္စယော” ကား ဣန္ဒြိယပစ္စည်း သရုပ်နှင့် ဣန္ဒြိယပစ္စည်း
၃ မျိုး ပြားကြောင်းကို ပြသော စကားတည်း။

၇။ ဝိပုယုတ္တပစ္စည်း သရုပ်နှင့် အဖြစ်။ ။ “ဩက္ကန္တိက္ခဏေ၊ပေ၊
တိရိစ္ဆာ ဟောတိ ဝိပုယုတ္တ ပစ္စယော” ကား ဝိပုယုတ္တပစ္စည်း သရုပ်နှင့်
ဝိပုယုတ္တပစ္စည်း ၃ မျိုး ပြားကြောင်းကို ပြသော စကားတည်း။

ရုပ်တို့အား၎င်း၊ သဟဇာတ ဝသေ့န - သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပစ္စယော - သည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏။ (၂) ပစ္ဆာဇာတာ - နောက်နောက်၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ စိတ္တ စေတသိကာ - ကုန်သော၊ ဓမ္မာ - တို့သည်၊ ပုရေဇာတဿ - ရှေးရှေး၌ ဖြစ်သော၊ ဣမဿကာယဿ - ဤ ရူပကာယအား၊ ပစ္ဆာဇာတာဝသေ့န - ပစ္ဆာဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း၏ အစွမ်း ဖြင့်၊ ပစ္စယော - သည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏။ (၃) ဆ - ခြောက်ပါး ကုန်သော၊ ဝတ္ထုနိ - ဝတ္ထုရုပ် တို့သည်၊ ပဝတ္တိယံ - ပဝတ္တိ အခါ၌၊ သတ္တန္တံ - ခုနစ်ပါးကုန်သော၊ ဝိညာဏာဓာတုနံ - ဝိညာ ဏာဓာတ်တို့အား၊ ပုရေဇာတဝသေ့န - ပုရေဇာတ ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပစ္စယော - သည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏။ ဣတိစ - ဤသို့လျှင်၊ ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စယော - ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စည်းသည်၊ တိဝိ ဓော - သုံးပါး အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏။

၈။ အတ္ထိ အဝိဂတ အပြား သဗ္ဗထာ - အလုံးစုံသော အပြား မျိုး ၎င်း၊ ပုရေဇာတံ - ပုရေဇာတမျိုး ၎င်း၊ ပစ္ဆာဇာတံစ - ပစ္ဆာဇာတမျိုး ၎င်း၊ ကဗဠိကာရော အာဟာရော - ကဗဠိ ကာရ အာဟာရ၎င်း၊ ရူပဇိဝိတံ-ရူပဇိဝိတိန္ဒြိယ ၎င်း၊ ဣတိ - သို့၊ အယံပဉ္စဝိစော - ဤ ငါးပါး အပြား ရှိသော ပစ္စည်းသည်။

အတ္ထိအဝိဂတအပြား။ ။ “ သဟဇာတံ ပုရေဇာတံ၊ ဝေ၊ ပဉ္စဝိစော ဟောတိ အတ္ထိပစ္စယော အဝိဂတပစ္စယော ” ကား အတ္ထိပစ္စည်း အဝိဂတ ပစ္စည်းတို့၏ အပြားကို ပြသောစကားတည်း၊ ရှေ့ကပြခဲ့သော သဟဇာတမျိုး၊

အတ္ထိပစ္စယောစ-အတ္ထိပစ္စည်းသည်၎င်း၊ အဝိဂတပစ္စယောစ- အဝိဂတ ပစ္စည်းသည်၎င်း၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏။ [မိစ္ဆယံတိ-ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊ မိစ္ဆယံ-ဟုသာ ရှိရမည်။]

ပစ္စည်း အကျဉ်းချုပ် စ - ဆက်ဥြးအံ့၊ အာရမဏူပနိဿယ ကမ္မတ္ထိပစ္စယေသု - အာရမဏ ပစ္စည်း ဥပနိဿယပစ္စည်း၊ ကမ္မပစ္စည်း၊ အတ္ထိပစ္စည်း တို့၌၊ သဗ္ဗေပိ- အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ပစ္စယော-တို့သည်၊ သမောဓာနံ- ပေါင်းဆုံခြင်းသို့ ဝစ္ဆန္တိ-ရောက်ကုန်၏။

အမှာစကားချပ် ဗန - အမှာ စကားချပ် ညှပ်လိုက်ဥြးအံ့၊ ဧတ္ထ-ဤ ပဋ္ဌာန်းနည်း၌၊ သဗ္ဗတ္ထာပိ-အလုံး စုံသော သဟဇာတမျိုးတို့၌လည်း၊ သဟဇာတရူပံတိ-သဟ ဇာတရူပ ဟူသည်၊ ပဝတ္တေ-ပဝတ္တိအခါ၌၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ- စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်တို့၏၎င်း၊ ပဋိသန္ဓိယံ - ပဋိသန္ဓေ အခါ၌၊ ကဋ္ဌတ္တာရူပါနံစ - ကဋ္ဌတ္တာ ရုပ်တို့၏ ၎င်း၊ ဝသေ့န- အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိဓံ-နှစ်ပါး အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိအပ်၏။

ပုရေဇာတမျိုး၊ ပစ္ဆာဇာတမျိုး၊ ကဗဠိကာရ အာဟာရ၊ ရူပဇိဝိတိန္ဒြိယ တို့သည် အတ္ထိပစ္စည်း အဝိဂတပစ္စည်းလည်း မည်ကုန်၏-ဟုလို။

ပစ္စည်းအကျဉ်းချုပ် ၄ ပါး။ ။ ၂၄ ပစ္စည်းကို ထိုက်သလို သွင်းလျှင် အာရမဏပစ္စည်း၊ ဥပနိဿယပစ္စည်း၊ ကမ္မပစ္စည်း၊ အတ္ထိပစ္စည်း၊ ဤ ၄ ပစ္စည်း တို့၌/ဝင်၏။ ထို့ကြောင့် အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် ပစ္စည်း ၄ မျိုးသာ ရှိသည်။

အမှာစကားချပ်။ ။ “ သဟဇာတရူပံတိပနေတ္ထ ” စသည်ကား အမှာစကားချပ်တည်း၊ ရှေ့က ဆိုခဲ့သော စကားတို့၌ သဟဇာတမျိုး ဟုသမ္မ

နိဂုံးချုပ် ဣတိ - ဤသို့၊ သန္တဝါ - ဖြစ်သင့်သောအားဖြင့်၊ တေကာလိကာ-ကာလ သုံးပါး၌လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ကာလဓမ္မတ္ထာစ - ကာလ သုံးပါးမှလည်း လွတ်ကုန်သော၊ အဇ္ဈတ္တဉ္စ - အဇ္ဈတ္တ သန္တာန်၌လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဗဟိဒ္ဓါစ - ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သင်္ခတာ-သင်္ခတ တရားလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အသင်္ခတာ - အသင်္ခတ တရားလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တထာ - ထိုမှ တပါး၊ ပညတ္တိ နာမရူပါနိ - ပညတ် နာမ် ရုပ်တို့၏၊ ဝသေန - အပြားအားဖြင့်၊ တိဝိခေ-သုံးပါး အပြားအားဖြင့်၊ ဌိတာ-တည်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တရားတို့သည်၊ ပဋ္ဌာနေ-ပဋ္ဌာန်းအရာ၌၊ သဗ္ဗတာ-အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်၊ စတုပိသတိ - ၂၄ ပါးသော၊ ပစ္စယာနာမ-ပစ္စည်းတို့ မည်၏။

ဝယ် “ သဟဇာတရူပါနိ ” ဟူသော ပါဠိ ရှိ၏။ ထိုပါဠိအရ သဟဇာတရုပ် ဟုရာ၌.. (၁) ပဝတ္တိအခါဖြစ်လျှင် စိတ္တဇရုပ်ကို ဆိုသည်ဟုမှတ်၊ (၂) ပဋိသန္ဓေ အခါဖြစ်လျှင် ကဋတ္တာ (ကမ္မဇ) ရုပ်ကို ဆိုလိုသည်ဟုမှတ်၊ ဤသို့လျှင် စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်ဟု သဟဇာတရုပ် ၂ မျိုးရှိ၏-ဟုလို။

နိဂုံးချုပ်လျက် တေကာလိက စသည် ခွဲပြချက်။ ။ “ ဣတိ တေကာလိကာ ဓမ္မာ ” စသော ဝါထာကား ၂၄ ပစ္စည်းတွင် ပါဝင်သော တရားတို့၏ တေကာလိက, ကာလဝိမုတ္တ, စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးရှိကြောင်းကို ခွဲပြရင်း နိဂုံးချုပ်သော ဝါထာတည်း။ တေကာလိက-ကာလဝိမုတ္တ အားဖြင့် ၂ မျိုး, အဇ္ဈတ္တ-ဗဟိဒ္ဓအားဖြင့် ၂ မျိုး, သင်္ခတ အသင်္ခတ အားဖြင့် ၂ မျိုး, ပညတ် နာမ်-ရုပ် အားဖြင့် ၃ မျိုး, ဤသို့ အသီးသီး ပြားကောင်းသော တရားသည် ပဋ္ဌာန်းနည်း အရာဝယ် ၂၄ ပစ္စည်း အမည်ရလေသည်-ဟုလို။

ထိုတွင် တေကာလိက တရားဟူသည့် စိတ် စေတသိက် ရုပ်တို့တည်း။ ကာလဝိမုတ္တ ဟူသည့် နိဗ္ဗာန်ပညတ်တည်း။ အဇ္ဈတ္တ ဟူသည့် မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သော စိတ် စေတသိက် ရုပ်များတည်း။ ဗဟိဒ္ဓဟူသည့် သူများ သန္တာန်၌ ဖြစ်သော စိတ် စေတသိက် ရုပ်နှင့် နိဗ္ဗာန်တည်း။ သင်္ခတဟူသည့် စိတ် စေတသိက် ရုပ်များတည်း။ အသင်္ခတ ဟူသည့် နိဗ္ဗာန်ပညတ်တည်း။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ ဆရာနာမံတု နာမဿ - စသော ဝါထာ တို့သည် ဘာကို ပြသော ဝါထာတို့နည်း။
- ခ။ ထိုဝါထာ၌ “ဆဗ္ဗိဓာပစ္စယာ” အရ ပစ္စည်း ၆ မျိုးကို ရေတွက်ပါ။
- ဂ။ ဆရာနာမံတု နာမဿအရ အကျယ် ပြသော စကားရပ်၏ အစနှင့် အဆုံးကို သတ်မှတ်ပြီးလျှင်, ၆ ပစ္စည်း သရုပ်ကို ထုတ်ပြပါ။
- ဃ။ ပဋ္ဌဓာနာမရူပါနိ အရ အကျယ် ပြသော စကား၏ အစ နှင့် အဆုံးကို သတ်မှတ်ပြီးလျှင်, ၅ ပစ္စည်း သရုပ်ကို ထုတ်ပြပါ။
- င။ ဧကဓာပုနရူပဿ နေရ အကျယ်ပြသော စကားကို ပြပါ။
- စ။ ရူပံ နာမဿ စေကဓာ အရ အကျယ်ပြသော စကားရပ်ကို ပြပါ။
- ဆ။ ပညတ္တိ နာမရူပါနိ နာမဿ ဒုပိဓာအရ အကျယ်ပြသော စကား၏ အစ အဆုံးကို သတ်မှတ်ပြီးလျှင် ထို ၂ ပစ္စည်း၏ နာမည်ကို ပြပါ။
- ဇ။ အာရမဏပစ္စည်း အပြားနှင့် ဥပနိဿယ ပစ္စည်းအပြားကို ပြပါ။
- ဈ။ ထို ဥပနိဿယပစ္စည်းများ၏ သရုပ်ကို ပြသော ပါဠိကို အစအဆုံး ပိုင်းခြား ပြပါ။
- ဉ။ ဒွယံ ဒွယဿ နဝဓာ အရ ၉ ပစ္စည်းကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ရေတွက်ပါ။
- န။ ၂၄ ပစ္စည်းကို အကျဉ်းချုပ်လျှင် ပစ္စည်းအပေါင်း မည်မျှ ဖြစ်သနည်း။
- ဋ။ သဟဇာတ ရူပါနိ-ဟု လာရှိသည့် ပါဠိဟူသမျှ၌ သဟဇာတရုပ်ဟူသည့် ဘယ်နှစ်မျိုး ရှိသနည်း, သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ရေတွက်ပါ။

ရှင် နာမ် ပညတ်အခွဲ တတ္ထ - ထို ပညတ် နာမ်ရှင် တို့တွင်၊ ရူပဓမ္မာ - ရုပ် တရားတို့ ဟူသည်၊ ရူပက္ခန္ဓာဝ-ရူပက္ခန္ဓာပင်တည်း။ စိတ္တစေတသိကသင်္ခါတာ-စိတ် စေတသိက် ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ စတ္တာဂေ- လေးပါး ကုန်သော၊ အရူပိနော-နာမ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာ - ခန္ဓာတို့၎င်း၊ နိဗ္ဗာနံ-နိဗ္ဗာန်၎င်း၊ ဣတိ-ထို၊ ပညဝိခံ-ငါးပါး အပြားရှိသည် လည်း ဖြစ်သော တရားကို၊ အရူပန္တိစ - အရူပ ဟူ၍ ၎င်း၊ နာမန္တိစ-နာမဟူ၍၎င်း၊ ပဒုဂ္ဂတိ-ဆိုအပ်၏။

တာတော - ထို ရုပ် နာမ်မှ၊ အဝသေသာ - ကြွင်းသော၊ ပညတ္တိပန-ပညတ်သည်ကား၊ ပညာပီယတ္တာ-အပြားအားဖြင့် သိစေအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပညတ္တိ - အတ္ထပညတ်၎င်း။

ရှင် နာမ် ပညတ်တို့ကို ခွဲပြခြင်း။ ။ ဤ ဆိုခဲ့ပြီးသော စကားအစဉ်ဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း၊ ပဋ္ဌာန်းနည်း ပြီးဆုံးပြီ ဖြစ်၍ ပစ္စည်းပိုင်းကို အဆုံးသတ် သင့်သော်လည်း၊ ဆိုခဲ့ပြီးသော ဂါထာဝယ် “ ပညတ္တိနာမ ရူပိနံ၊ ဝေေန တိဒိဓာ ဝိတာ ” ဟု သံန္ဓိစ ရသဖြင့် ပညတ် နာမ် ရုပ်များကို ခွဲခြား၍ ပြုပြန် လိုသောကြောင့် “ တတ္ထရူပဓမ္မာ ” မှစ၍ “ဝစိဿာသာနုသာရေန” ဂါထာ တိုင်အောင် ဆက်လက် မိန့်ဆိုရပြန်လေသည်။ ထိုတွင် “ရူပဓမ္မာ၊ပေ၊ပဂ္ဂစ္စတိ” ကား ရုပ်နှင့် နာမ်၏ သရုပ်ကို ပြသော စကားတည်း။ ရုပ်တရား ဟူသည် သမုစ္စည်း ပိုင်း၌ ပြခဲ့သော ရူပက္ခန္ဓာပင် တည်း။ နာမ်တရား ဟူသည်ကား ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ပိညာဏက္ခန္ဓာ ဤ ၄ပါးနှင့် နိဗ္ဗာန် တရားတည်း။

သဒ္ဓပညတ်, အတ္ထပညတ်။ ။ “တာတော အဝသေသာ၊ ပေ၊ ဒုဝိဓာ ဟောတိ” ဖြင့် ပညတ် ၂ မျိုး ပြားကြောင်းကို ပြသည်။ “ ပညာပီယတ္တာ ပညတ္တိ ” ဖြင့် အတ္ထပညတ်ကို ပြ၏။ ထင်ရှားစေအံ့— “ ပညာပီယတ္တာ ”

ပညာပနတော - အပြား အားဖြင့် သိစေတတ်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ ပညတ္တိစ- သဒ္ဓပညတ်၎င်း၊ ဣတိ-ထို၊ ဒုဝိဓာ-နှစ်ပါး အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။

အတ္ထပညတ် အကျယ် (၁) တံတံဘူတ ဝိပရိဏာမာကာရံ- ထိုထို ပထဝီ စသော မဟာဘုတ်တို့၏၊ အထူးထူး အဖုံဖုံ၊ ထက်ဝန်းကျင် ညွတ်ကိုင်းလျက် တည်နေပုံ

အရ “ သိစေအပ် ” ဟူသည် သူတပါးတို့ နားလည်အောင် ပြောပြအပ်သော အနက်တည်း။ [စိတ်၌ ထင်လာသမျှ အကောင်အထည် ခြိမ်ဝတ္ထု စသည်ကို “ အနက် ” ဟု ခေါ်သည်။] ထိုအနက်ကို အမျိုးမျိုး အစားစား များပြား သော နာမည်တပ်၍ သိစေအပ်သောကြောင့် “ ပကာရေန + ဉာပီယတိ ” ဟူသော ဝစနတ်အရ “ ပညတ္တိ ” ဟု ဆိုရလေသည်။ [“ ပကာရေန-အပြား အားဖြင့်+ဉာပီယတိ-သိစေအပ်၏ ” ဟု အနက်ဆို။]

“ ပညာပနတော ပညတ္တိ ” ဖြင့် သဒ္ဓပညတ်ကိုပြ၏။ ထင်ရှားစေအံ့— ပါဠိစကားသံဖြစ်စေ၊ မြန်မာ ကုလား တရုပ်စသော လူမျိုးများ၏ စကားသံ ဖြစ်စေ၊ ထိုထို စကားသံ (သဒ္ဓ) ဟူသမျှသည် မိမိတို့ တာသာ အလျောက် ဆိုလိုရာ အနက်ခြိမ် အထည် ဝတ္ထု တခုခုကို အမျိုးမျိုး အစားစား အားဖြင့် သိစေတတ်သည်ချည်း ဖြစ်သောကြောင့် “ ပကာရေန+ဉာပေတိ ” ဟူသော ဝစနတ်အရ “ ပညတ္တိ ” မည်၏။ [“ ပကာရေန-အပြားအားဖြင့်+ဉာပေတိ- သိစေတတ်၏ ” ဟု အနက်ဆို၊ ပညတ္တိ - ၌ ကား ပ ရှေးရှိသော ဥ ပဓာတ်၊ တနည်း ဉာဓာတ်, (ကာရိတ်ပစ္စည်းကြေ) တိ ပစ္စည်းတည်း။]

အတ္ထပညတ် အကျယ်။ ။ ကထံစသည်ကား ပညတ် ၂ မျိုးကို အကျယ် ပြသော စကားတည်း။ ထိုတွင် “ တံတံဘူတဝိပရိဏာမာကာရံ ” မှ စ၍ “ ပညတ္တိနာမ ” တိုင်အောင်သော စကားရပ်ကား အတ္ထပညတ်ကို ပြသော စကားရပ်တည်း။

အခြင်းအရာကို ဥပါဒါယ - ရှေးဦးစွာ ကပ်ယူ၍၊ ဝါ-စွဲ၍၊ တထာတထာ-ထိုထို တူမိပဗ္ဗတ အစရှိသော အပြားအားဖြင့်၊ ပညတ္တာ - ခေါ်ဝေါ်ပညတ် သမုတ်အပ်သော၊ တူမိပဗ္ဗတာ ဒိကာ-တူမိပဗ္ဗတ အစရှိသော သန္တာနပညတ်၎င်း။

(၁) တံတူတ၊ ပေ၊ ဘူမိပဗ္ဗတာဒိကာ။ ။ [သတ္တသန္တာန်မှ တပါး အပြင်တည်ရာ ဝတ္ထုတို့၌ ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယော ဟူသော မဟာဘုတ်ကြီး ၄ ပါးနှင့် ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ ရသ ဩဇာ ဟူသော ရုပ် ၈ ပါး အပေါင်း (အဋ္ဌကလာပ) သာ ပရမတ္ထ အားဖြင့် ထင်ရှားရှိသည်။ ထို ရုပ် ၈ ပါးတွင် အထည်ကိုယ် ထင်ရှားသော မဟာဘုတ်ကိုသာ စကား သုံးလိမ့်မည်။] မဟာဘုတ် တို့၏ အစဉ်အဆက် တွဲယှက်ပြီးလျှင် ပြန်ကျယ် ပြားချင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ညွှတ်ပေါင်း စုပုံနေဟန် အစဉ်သန္တာန်ကို ရှေးဦးစွာ စိတ်ဖြင့် ယူ၍ (အာရုံပြု၍) ဤအရာကား “ဘူမိ” မြန်မာလို “မြေကြီး” စသည်ဖြင့် အမည် ပညတ် သမုတ်အပ်လေ၏။ ထို မဟာဘုတ်တို့၏ အစဉ် အဆက် တွဲယှက်ပြီးလျှင် မိုးမိုးမောက်မောက် မတ်စောက်စောက် အားဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် ညွှတ်ပေါင်း စုပုံနေဟန် အခြင်းအရာကို စိတ်ဖြင့်ယူ၍ ဤ အရာ ကား ပဗ္ဗတ (တောင်) စသည်ဖြင့် နာမည် ပညတ် သမုတ်အပ်လေ၏။ ထိုသို့ သမုတ်အပ်သော အရာဝတ္ထု အထည် ခြိမ်သည် မဟာဘုတ်တို့၏ အစီအစဉ်ကို စွဲ၍ ဖြစ်သောကြောင့် “သန္တာနပညတ်” မည်၏။ [သမူဟပညတ် ဟု လည်း ဆိုကြ၏။]

[ဘူတဒိပရိဏာမာကာရ— “ဝိဝိဓံ+ပရိ (သမန္တတော) +နမနံ+ ဝိပရိဏာမော” ဝိဝိဓံ=အထူးထူး အပြားပြား (အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ) + ပရိ သန္တတော=ထက်ဝန်းကျင်မှ+နမနံ = ညွှတ်ကိုင်း ပေါင်းစုလျက် တည်နေ ပုံသည်+ဝိပရိဏာမော = မည်၏။ “ဘူတာနံ+ဝိပရိဏာမော ဘူတဝိပရိ

(၂) သန္တာရ သန္ဓိဝေသာကာရံ - သစ်သား စသော အဆောက်အဦးတို့၏ စုဝေး တည်နေပုံ အခြင်းအရာကို ဥပါ ဒါယ - ၍၊ တထာတထာ - ထိုထို ဂေဟ ရထ သကဋ အစ ရှိသော အပြားအားဖြင့်၊ ပညတ္တာ - သော၊ (တထာတထာ ပညတ္တာကို ဝါကျတိုင်း လိုက်) ဂေဟ ရထ သကဋာ ဒိကာ- ဂေဟ ရထ သကဋ-အစရှိသော သမူဟ ပညတ်၎င်း။

ဏာမော” ဘူတာနံ=မဟာဘုတ်တို့၏+ဝိပရိဏာမော=အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ ထက်ဝန်းကျင်၌ ညွှတ်ကိုင်း ပေါင်းစုလျက် တည်နေပုံသည်၊ ဘူတဝိပရိဏာ မော=မည်၏။ “ဘူတဝိပရိဏာမောစ+သော အာကာရောစာတိ ဘူတ ဝိပရိဏာမာကာရော” ဟု-ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ဘူမိပဗ္ဗတာဒိကာ၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ရုက္ခ-နဒီ-သမုဒ္ဒ-စသည်ကို ယူ။]

(၂) သန္တာရသန္ဓိဝေသာ၊ ပေ၊ ဂေဟ ရထ သကဋာဒိကာ။ ။ သစ်သားစသော အဆောက်အဦးတို့၏ တခုနှင့်တခု ဆက်သွယ်ပေါင်းစုလျက် တည်နေပုံကို စိတ်ဖြင့် ရှေးဦးစွာ ယူ၍ ရှေးလူကြီးထိုသည် ဤ အရာဝတ္ထုကား “ဂေဟ (အိမ်)” ဤ ဝတ္ထုကား “ရထ (ရထား)” ဤ ဝတ္ထုကား “သကဋ (လှည်း)” စသည်ဖြင့် နာမည်ပညတ် သမုတ်အပ်လေသည်။ ဤကဲ့သို့ ပညတ် အပ်သော အထည်ခြိမ်သည် အဆောက် အဦးတွေ ပေါင်းစု နေပုံကို စွဲ၍ ဖြစ်သောကြောင့် “သမူဟပညတ်” မည်၏။ [ပုံသဏ္ဍာန်ကို စွဲ၍ ဖြစ်သော ကြောင့် သဏ္ဍာန ပညတ်-ဟု လည်း ဆိုကြ၏။] သကဋာဒိကာ၌ အာဒိဖြင့် အိမ်တွေ ပေါင်းနေသည်ကို စွဲ၍ “ဂါမ(ရွာ)” မြေကြီးတွေပေါင်းနေသည်ကို စွဲ၍ “သဋ (အိုး)” ချည်ချောင်းတွေ ပေါင်းနေသည်ကို စွဲ၍ “ပဋ (ပုဆိုး)” စသော ပညတ်တို့ကို ယူ။

(၃) ခန္ဓပဋ္ဌကံ - ခန္ဓာငါးပါး အပေါင်းကို ဥပါဒါယ - ဤ တထာတထာ-ထိုထို ပုဂ္ဂိုလ်ပုဂ္ဂိုလ် အစရှိသော အပြားအားဖြင့်၊ ပညတ္တာ - သော၊ ပုဂ္ဂိုလ် ပုဂ္ဂိုလ်အား - ပုဂ္ဂိုလ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်အစ ရှိသော သတ္တပညတ်၎င်း။

(၄) စန္ဒာဝဇ္ဇနာဒိကံ - လ နေ နက္ခတ် တို့၏ မြင့်မိုရ် တောင်ကို လက်ျာရစ် လည်လျက် ထွက်ပုံ ဝင်ပုံ အစရှိသည် ကို ဥပါဒါယ - ဤ၊ တထာတထာ - ထိုထို ဒိသာကာလ အစ ရှိသော အပြားအားဖြင့်၊ ပညတ္တာ - သော၊ ဒိသာကာလာဒိကာ - ပုဗ္ဗဒိသာအစရှိသော ဒိသာပညတ်၊ ပုဗ္ဗဏှအစရှိသော ကာလ ပညတ်၎င်း။

(၅) ခန္ဓပဋ္ဌကံ ပေ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ပုဂ္ဂိုလ်ဒိကာ။ ။ ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း ကို ရှေးဦးစွာ စိတ်ဖြင့် စွဲယူ၍ (အာရုံပြု၍) ဤ အရာကား “ပုဂ္ဂိုလ်” ဤအရာ ကား “ပုဂ္ဂိုလ်” ဟု နာမည်ပညတ် သမုတ်အပ်သည်။ ဤကဲ့သို့ ပညတ် အပ်သော အထည်ခြစ်သည် သတ္တုကို စွဲ၍ ဖြစ်သောကြောင့် “ သတ္တ ပညတ် ” မည်၏။ (ခန္ဓာပဋ္ဌကံကို စွဲ၍ ဖြစ်သောကြောင့် ဥပါဒါပညတ်-ဟု လည်း ဆိုနိုင်၏။) အာဒိဖြင့် ဣတ္ထိ၊ အတ္ထ၊ ဇီဝ စသော ပညတ် များကို ယူသင့်၏။

(၆) စန္ဒာဝဇ္ဇနာ၊ ပေ၊ ဒိသာကာလာဒိကာ။ ။ [စန္ဒ သဒ္ဓါဖြင့် လကို ဥပလက္ခဏာ နည်းအားဖြင့် မှတ်၍ဆိုသည်။ နေနက္ခတ်ပါ ယူ၊ အာဝဇ္ဇန သဒ္ဓါသည် လှည့်လည်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။] လ နေ နက္ခတ် တို့သည် ဤ ကျွန်းသူ ကျွန်းသားတို့ အမြင်အားဖြင့် အရှေ့ခေါ်သော အရပ်မှ ထွက် ပြီးလျှင် လက်ျာရစ်လည်၍ အနောက် ခေါ်သော အရပ်မှာ နောက်ဆုံး ဖြစ် သည့် ဝင်သည် ဟု ထင်ကြရ၏။ ထို နေ လ နက္ခတ်၏ အသွားအလာကို စွဲ၍

(၇) အသမ္ပုဋ္ဌာ ကာရံ - မဟာဘုတ်ချင်း မထိ မစပ်ပုံ အခြင်းအရာကို ဥပါဒါယ - ဤ၊ တထာတထာ - ထိုထို ကူပ ဂူဟာ အစရှိသော အပြားအားဖြင့်၊ ပညတ္တာ - သော၊ ကူပ ဂူဟာဒိကာ - ကူပဂူဟာ အစရှိသော အာကာသပညတ်၎င်း။

အကြင်အရပ်မှ ရှေးဦးစွာ ထွက်ပေါ်လာ၏။ ထို အရပ်ကို “ရှေးဦး ” အနက် ဟော “ပုဗ္ဗ-ပုရတ္ထိမ” သဒ္ဓါတို့ဖြင့် “ပုဗ္ဗဒိသာ-ပုရတ္ထိမဒိသာ (အရှေ့အရပ်)” ဟု ပညတ်ထားကြ၏။ လ နေ နက္ခတ်တို့ နောက်ဆုံး ဖြစ်ရာ အရပ်ကို “ပစ္စိမ ဒိသာ (အနောက်ရပ်)” ဟု ၎င်း၊ လက်ျာဘက် အရပ်ကို “ ဒက္ခိဏဒိသာ (တောင်အရပ်)” ဟု ၎င်း၊ လက်ဝဲဘက် အရပ်ကို မြင့်မြောက်သော အရပ် ဖြစ်၍ “အထက်” ဟော ဥတ္တရသဒ္ဓါဖြင့် “ဥတ္တရဒိသာ (မြောက်အရပ်)” ဟု ၎င်း၊ ပညတ်ထား၏။ [မြောက်အရပ်က မြင့်ပုံကို မြင့်မိုရ်တောင် ရှိသဖြင့် ၎င်း၊ ရေစီး ပုံကို ကြည့်သဖြင့် ၎င်း သိရာ၏။]

နေ၏ ရှေးဦးစွာ ထွက်စ အခါကို တနေလုံးအတွက် ရှေးဦးစွာ ဖြစ်သော အခါဖြစ်၍ “ပုဗ္ဗဏှ (နံနက်ပိုင်း)” ဟု ပညတ်ထား၏။ “မဇ္ဈဏှ (နေ့လည် ပိုင်း)” “အပရဏှ (ညနေပိုင်း)” ဟု ပညတ်ပုံကိုလည်း သိလေ။ ဤ ပညတ် မျိုးကား ဒိသာ ပညတ်၊ ကာလ ပညတ်တို့လည်း အာဒိဖြင့် ဥတုပညတ်၊ တာကူးလ စသော မာသ ပညတ်၊ နှစ် ဟူသော သံဝစ္စရ ပညတ် တို့ကို ယူ။ [ပုဗ္ဗဏှ = ပုဗ္ဗ + အဟ။ ပုဗ္ဗ = အရှေ့ + အဟ = နေ့၊ နေ့၏ ရှေ့အဘို့ (နံနက်ပိုင်း) အဟကို အဏှပြု။]

၅။ အသမ္ပုဋ္ဌာ၊ ပေ၊ ကူပဂူဟာဒိကာ။ ။ “တွင်းဂူ” အစ ရှိသည် တို့သည် ထက်ဝန်းကျင် အရပ်၌သာ မြေသား မဟာဘုတ် ရုပ်ကလာပ်များ ရှိကြ၏။ အလယ်အရပ်၌ကား မဟာဘုတ် ရုပ်ကလာပ်များ အထင်အရှား မရှိ ချေ။ ထို မဟာဘုတ် ရုပ်ကလာပ်တို့ ဆက်သွယ် ထိစပ်ခြင်း မရှိ၊ ဟာလာ

(၆) တံတံ ဘူတနိမိတ္တံ - ပထဝီကသိလ်း အစရှိသော ထိုထို မဟာဘုတ် အာရုံကို၎င်း၊ ဘာဝနာဝိသေသံစ - ပရိကမ္မ ဘာဝနာ အစရှိသော ဘာဝနာ အစဉ် အထူးကို၎င်း၊ ဥပါ ဓါယ-၍၊ တထာတထာ - ထိုထို ကသိဏ နိမိတ္တ အစရှိသော အပြားအားဖြင့်၊ ပညတ္တာ-ပညတ်အပ်သော၊ ကသိဏနိမိတ္တာဒိ ကာစ - ကသိဏ်းပညတ် ပရိကမ္မနိမိတ် အစရှိသော နိမိတ္တ ပညတ်၎င်း၊ ဣတ္ထိ ဝေမာဒိပ္ပဘောဒါပန - ဤသို့ အစရှိသော

ဟင်းလင်း ဖြစ်နေပုံကို အာရုံပြု၍ ဤ အရာဝတ္ထုကား “ကူပ (တွင်း)” ဤ အရာဝတ္ထုကား “ဂူဟာ (ဂူ)” ဟု နာမည်ပညတ် တင်ထားအပ်လေ၏။ ဤသို့ ပညတ်အပ်သော အထည်ခြစ်သည် ဟာလာဟင်းလင်း ကောင်းကင်ကို စွဲ၍ ပညတ်အပ်သောကြောင့် “အာကာသပညတ်” မည်၏။ [“မဟာဘုတ်ချင်း မထီ” ဟူရာ၌ တွင်းဂူထို၏ အရှေ့နုခမ်း မဟာဘုတ် မြေသားနှင့် အနောက် နုခမ်း မဟာဘုတ် မြေသားတို့ မထိမိ-မစပ်မိကြသည်ကို ယူ။] ဂူဟာဒိကာ၌ အာဒိဖြင့် လေဏ-(လိုဏ်) , ဆိဒ္ဓ- (အပေါက်), ဝိဝရ-(အကြား), သုသိရ-(အခေါင်း), စသည်များကို ယူ။

၆။ တံတံဘူတ၊ ပေ၊ ကသိဏနိမိတ္တာဒိကာစ။ ။ [တံတံ ဘူတ နိမိတ္တံ - ဖြင့် ကသိဏ ပညတ် ဖြစ်ပုံကို, ဘာဝနာဝိသေသံဖြင့် ပရိကမ္မနိမိတ္တ စသော နိမိတ္တပညတ် ဖြစ်ပုံကို ပြသည်။] ကမ္မဋ္ဌာန်း လေးဆယ်တွင် ကသိုဏ်း ပညတ်သည် ထိုထို မဟာဘုတ်အာရုံကို စွဲ၍ ဖြစ်၏။ ပထဝီဓာတ်လွန်ကဲသော ရုပ်ကလာပ် မြေအပြင်ကိုစွဲ၍ “ပထဝီကသိဏ” အာပေါဓာတ်လွန်ကဲသော ရုပ် ကလာပ် ရေအယဉ်ကိုစွဲ၍ “အာပေါကသိဏ” စသည်ဖြင့် နာမ ပညတ်များ တင်ထားအပ်လေသည်။ ဤကား ကသိဏပညတ်တည်း။ ပရိကမ္မနိမိတ် ဥပ္ပဟ

အနုတ်ကိုကား၊- ပရမတ္ထတော - ပရမတ္ထ အားဖြင့်၊ အဝိဇ္ဇာ မာနာဝိ-ထင်ရှားပင် မရှိသော်လည်း၊ အတ္တန္တယာကာရေန- မဟာဘုတ် စသော ပရမတ္ထတို့၏ အရိပ် အရောင် ဖြစ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝိတ္တု၊ ပြုဒါနိ-စိတ်စေတသိက်တို့၏ အာရ မဏဘူထံ - အာရုံဖြစ်၍ ဖြစ်သည်၎င်း၊ တံတံ - ထိုထို အရာ

နိမိတ် ပဋိတာဝနိမိတ်စသော နိမိတ်ပညတ်များကား ဘာဝနာ အစဉ်အထူးကို စွဲ၍ဖြစ်ကြသည်။ ထို ပညတ်များ ဖြစ်ပုံကို ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ သိရလေတံ။

ဝေမာဒိပ္ပဘောဒါ-ယခု ပြအပ်ခဲ့သော ပညတ်မှ တပါး တတိယာရူပ ဝိညာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သော “နတ္ထိဘောပညတ်” “အာနာပါဏပညတ်” နီလ ဝိတကသိုဏ်း စသော “ဝဏ္ဏကသိဏပညတ်” ပုဂ္ဂလပညတ် အဋ္ဌကထာ စသည့် လာသော ပရမတ္ထတရားအပေါင်းကို စွဲ၍ ပညတ်အပ်သော “ဥပါဒါ ပညတ်” ပဌမ စသည်ကို ထောက်၍ “ဒုတိယ တတိယ စသော ပညတ်” အရှည်ကို ထောက်စာ၍ အတိုကို “ရဿ” အတိုကို ထောက်စာ၍ အရှည်ကို “ဒိဃ” စသော “ဥပနိဓာပညတ်” စသော အားဖြင့် မရေမတွက်နိုင်အောင် များပြားစွာ ရှိ၏။

ပရမတ္ထတောအဝိဇ္ဇာမာနာဝိ-ဤ ပညတ်အပ်သမျှသော အရာဝတ္ထု အထည်ခြစ်ရသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် အစစ်အမှန်ကို ရှာလျှင် တခုမျှ ထင်ရှား မရှိကြ။ ဘူမိ-ဟု ပညတ်အပ်သော မြေသားခြစ်သည်ပင် ပုထုဇဉ်တို့ ထင်သည့် အတိုင်း အဆိုင် အခဲ အတွဲ အထု အစုအဝေးကြီး မဟုတ်။ ရုပ်မှုန့် ရုပ်သေး အဋ္ဌကလာပ် ရုပ်မှုန့်ကလေးများသာ ဖြစ်သည်။

အတ္တန္တယာကာရေနိတ္တု၊ ပြုဒါနိ အာရမဏဘူတ-ထိုအထည် မြစ် အတ္တ ပညတ်စသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှား မရှိပါသော်လည်း ပရမတ္ထ တို့၏ အရိပ်အရောင် (ပရမတ္ထတရားသား တို့ကို စွဲမြှောင်လျက် ထင်ယောင်

ဝတ္ထုကို၊ ဥပေါဒါယ - စိတ်ဖြင့် ကပ်ယူ၍၊ ဝါ - စွဲ၍၊ ဥပနိ
ဓာယ - ထောက်စာ၍၊ ကာရဏံ-ပညတ်ခြင်းအကြောင်းကို၊
ကတ္တာ - ပြု၍၊ တထာတထာ - ထိုထို အပြား အားဖြင့်၊ ပရိ
ကပ္ပိယမာနာ - ကြံဆ၍ ယူအပ်သည်၎င်း၊ (ဟုတ္တာ - ဖြစ်၍၊
ဝါ - ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊) သင်္ခါယတိ - ကောင်းစွာ ပြောဆို
အပ်၏။ သမညာယတိ - အညီအမျှ သိအပ်၏။ ဝေါဟရိယတိ-

မြင်ယောင် ဖြစ်လာလောက်အောင်သော)အခြင်းအရာအားဖြင့်စိတ္တုပ္ပါဒ်မှာ
ထင်လာသည်။ စိတ် စေတသိက်တို့၏ အာရုံဖြစ်နေသည် ဟူလို၊ [အတ္တန္တာ
ယာကာရ - အတ္တ + ဆာယာ + အာကာရ။ အတ္တ = ပရမတ္ထ + ဆာယာ =
အရိပ်အရောင် + အာကာရ = အခြင်းအရာ။ ပညတ် ဖြစ်သော အထည်ဝတ္ထု
ဖြစ်စေသည် ပရမတ္ထတရားကိုသာ စွဲမြော၍ အရိပ်အရောင် ထွက်နေသည်နှင့်
တူသည်။]

တံတံ ဥပေါဒါယ ဥပနိဓာယ—ထို အတ္တပညတ် အထည်ဖြစ် စသည်
ထိုထို အခြင်းအရာကို စွဲ၍၎င်း၊ ထိုထို အရာဝတ္ထုကို ထောက်၍၎င်း၊ ပညတ်
အပ်သော ခြစ်စုတည်း။ [ထိုထိုအခြင်းအရာကိုစွဲ၍ပညတ်အပ်မှုမှာ ဘူမိပဗ္ဗတ
စသော ပညတ်များကို ကြည့်၍ သိလေ။ ထိုထို အရာဝတ္ထုကို ထောက်၍
ပညတ်မှုမှာ အရှည်ကို ထောက်၍ အတိုကို “ရဿ” ပဌမကို ထောက်၍
နှစ်ခုမြောက်ကို “ဂုတိယ” စသော ပညတ်များတည်း။]

ကာရဏံကတ္တာ တထာတထာပရိကပ္ပိယမာနာ—ထိုထိုအခြင်းအရာ
အားဖြင့်၎င်း၊ ထောက်စာ၍၎င်း၊ ရအပ်သော ဝတ္ထုသည် ပညတ်ခြင်း၏
အကြောင်းတည်း။ ဥပမာ—ပထဝီစသော မဟာဘုတ်တို့၏ ပြန့်ကျယ် ပြားချပ်
သော အခြင်းအရာ အားဖြင့် စုဝေးနေခြင်းသည် “ပထဝီ” ဟု ပညတ်ခြင်း၏
အကြောင်း ပဝတ္တနိမိတ် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ပထဝီ” ကို ဝိပြုတ် လုပ်လျှင်

ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲအပ်၏။ ပညာပီယတိ - ပညတ်အပ်၏။ ဣတိ -
ထို့ကြောင့်၊ ပညတ္တိတိ - ပညတ်ဟူ၍၊ ပဂ္ဂတိ-ဆိုအပ်၏။...
အယံပညတ္တိ - ဤ အတ္တပညတ်သည်၊ ပညာပီယတ္တာ- အပြား
အားဖြင့် သိစေအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပညတ္တိနာမ-ပညတ်
မည်၏။

ယခင် ပဝတ္တနိမိတ် အကြောင်းကို ကြည့်၍ “ပတ္တတိတိ ပထဝီ” ဟု ပြုလုပ်ရ၏။
[ပတ္တတိ - ပြန့်ကျယ်ခြင်းဆို ရောက်တတ်၏-ဟု ဆို။] ဤသို့လျှင် ထိုထို
အခြင်းအရာကိုစွဲ၍ ထောက်စာ၍ ပညတ်ဘို့ရာ အကြောင်းပဝတ္တနိမိတ်လုပ်၍
အမျိုးမျိုးအစားစား ထင်တိုင်း မြင်တိုင်းကြံစိ၍ ယူအပ်သော အထည်ဝတ္ထုကို
“အတ္တပညတ်” ဟု ဆိုလေသည်။

သင်္ခါယတိ — စသော ကြိယာထိုကား “ ပညာပီယတိ ” ၏ ပရိယာယ်
(ကိုယ်စားလှယ်) ကြိယာများတည်း။ ပညာပီယတိ တခုသာ “ပညတ္တိ” ပုဒ်၏
ဝိပြုတ်ဖြစ်သောကြောင့် လိုရင်းကြိယာ ဖြစ်သည်။ ထိုတွင်....

သင်္ခါယတိ—ဘူမိ ဟု ပညတ်အပ်သော မြေအပြင်ကို “ဘူမိ” ဟု ဆိုလျှင်
ကောင်းစွာ ဆိုအပ်သည် မည်၏၊ မှန်ကန်စွာ ဆိုအပ်သည် မည်၏။

သမညာယတိ — ထို မြေအပြင်ကို “ ဘူမိ ” ဟူ၍ အားလုံး ညီတူညီမျှ
သဘောတူ အသိအမှတ်ပြုအပ် သမုတ်ထားအပ်လေသည်။

ဝေါဟရိယတိ — အများကလည်း ထို မြေအပြင်ကို ပါဠိလို “ ဘူမိ ”
မြန်မာလို “မြေကြီး” ဟု သုံးနှုန်း ပြောဆိုအပ်လေသည်။

ပညာပီယတိ — သူတပါးကိုလည်း ထို မြေသားကို “ဘူမိ” ဟု သိစေ
အပ်၊ သိအောင် ပြောပြအပ်၊ ပြောပြနိုင်လေသည်။

ထို့ကြောင့် မြေသား ဖြစ်သော ထို အထည်ဖြစ်ကို “ ပကာရေန ဥာပီ
ယတိ ” ဟူသော ဝစနတ်အရ “အတ္တပညတ်” ဟု ဆိုအပ်သတည်း။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ ရုပ်နှင့် နာမ်တရားများကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ သရုပ်ကောက်ပါ။
- ခ။ သဒ္ဒပညတ်, အတ္ထပညတ်ရအောင် ဝိဂြိုဟ် ၂ မျိုးပြု၍ အနက်ပေးပါ။
- င။ အဘယ် အခြင်းအရာကို အစွဲပြု၍ ဘူမိပဋ္ဌတစသော ပညတ်များ ဖြစ်သနည်း, သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- စ။ သဒ္ဒ-အတ္ထ ပညတ် ၂ မျိုးတွင် မြေခြင်ကို အဘယ်ပညတ် ဟု ဆို၍, ဘူမိသဒ္ဒါကို အဘယ်ပညတ် ဟု ဆိုမည်နည်း။
- ဆ။ အဘယ်ကိုစွဲ၍ ရထ သကဋ စသော ပညတ်များ ဖြစ်သနည်း, သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ဇ။ အဘယ်ကိုစွဲ၍ ပုရိသ ပုဂ္ဂလ စသော ပညတ်များ ဖြစ်သနည်း, သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ဈ။ အဘယ်ကိုစွဲ၍ ဒိသာ ကာလ စသော ပညတ်များ ဖြစ်သနည်း, သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ဏ။ အဘယ်ကိုစွဲ၍ ကူပ ဂုဟာ စသော ပညတ်များ ဖြစ်သနည်း, သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- တ။ အဘယ်ကိုစွဲ၍ ကသိဏ နိမိတ္တ စသော ပညတ်များ ဖြစ်သနည်း, သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ည။ ဧဝမာဒိပ္ပဘေဒါ-အရ အခြားသော ပညတ်များကို မှတ်မိသမျှ ပြပါ။
- ဋ။ ယခု ပြခဲ့သော “ မြေသားခြင် ” စသော အတ္ထပညတ်များ၏ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှား မရှိပုံကို ထင်ရှားအောင် ပြောပြပါ။
- ဌ။ အတ္ထဉာယာ ကာရေန၏ အဓိပ္ပါယ်ကို နားလည်အောင် ပြောပြပါ။
- ဍ။ သင်္ခါယတိ သမညာယတိတို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ပြောပြပါ။
- ဎ။ ဝေါဟရိယတိ ပညာပီယတိတို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ပြောပြပါ။

သဒ္ဒပညတ် အကျယ် ပခု-အတို့တပါးကား၊ ပညာပခုတော-အပြားအားဖြင့် ထိစေတတ် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပညတ္တိ - သဒ္ဒ ပညတ်ကို၊ နာမ နာမကမ္မာဒိ နာမေနု - နာမ နာမကမ္မ အစရှိသော အမည်ဖြင့်၊ ပရိဒီပိတာ-ပြအပ်၏။

သဒ္ဒ ပညတ် အကျယ်။ ။ပညာပခုတော၊ ပေါပရိဒီပိတာ-သဒ္ဒပညတ်ကိုကား နာမ နာမကမ္မ စသော အမည်များဖြင့် ထင်ရှားအောင် ပြအပ်၏။ ဝါ-နာမ နာမကမ္မ စသော အမည်များဖြင့် ထင်ရှားအောင် ပြောပြကြပါလေ၊ ဆိုလိုရင်းကား သဒ္ဒပညတ် ဟူသမျှသည် နာမ နာမကမ္မ စသော အမည်ရ၏ ဟူလို၊ ဥပမာ-ဘူမိ ဟူသော သဒ္ဒကို “ နာမ ” ဟူ၍ ၎င်း “ နာမကမ္မ ” ဟု ၎င်း ခေါ်နိုင်၏။ နာမကမ္မာဒိ၌ အာဒိဖြင့် နာမဓေယျ-နိရုတ္တိ-ဗျူန-အဘိလာပ ဤ ၄ ပါးကိုယူ၊ ဘူမိ သဒ္ဒါသည် နာမဓေယျ နိရုတ္တိ ဗျူန အဘိလာပဟူသော အမည်ကိုလည်း ရနိုင်သည်။

နာမ မည်ပုံ။ ။နာမ သဒ္ဒါသည် “ အနက်သို့ ညွတ်တတ်၏ ” ဟူသော အဓိပ္ပါယ် “ မိမိ အထံသို့ အနက်ကို ညွတ်လာ စေတတ်၏ ” ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို ပြ၏။ “ အတ္ထံ နမေတိတိ နာမံ, အတ္တနိ အတ္ထံ နာမေတိတိ နာမံ ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြ၊ အတ္ထ-အနက်မြစ်သို့၊ နမတိ-ညွတ်တတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ နာမံ-နာမ မည်၏၊ အတ္တနိ-မိမိ (ဟူသော သဒ္ဒါ) သို့၊ အတ္ထံ-အနက် မြစ်ကို၊ နာမေတိ-ညွတ်လာစေတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ နာမံ-နာမ မည်၏။

“ အနက်သို့ ညွတ်တတ်၏ ” ဟူသည့်ကား- ဘူမိသဒ္ဒါသည် “ မြေကြီး ” ဟူသော အနက်ကို ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိရှိ၏၊ ထိုသို့ ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိ ရှိသည်အားလျော်စွာ မြေကြီး ဟူသော အနက်ကို ဟောဘို့ရာ အမြဲ

ညွတ်နေသကဲ့သို့ (အနက်ခြင်ဘက်သို့ ဥးလှည့်နေသကဲ့သို့) ဖြစ်သည်ကို “အနက်သို့ ညွတ်သည်” ဟု ဆိုသည်။

“ မိမိသို့ အနက်ကို ညွတ်စေတတ်၏ ” ဟူသည့်ကား ထိုကဲ့သို့ ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိရှိသည် အားလျော်စွာ ဘူမိသဒ္ဓါက မြေကြီးတည်းဟူသော အနက်ကို မိမိဟောနက် အဖြစ်ဖြင့် အမြဲ ကိုင်ရှိုင်းညွတ်လာ စေသကဲ့သို့ ဖြစ်သည်ကို “ မိမိသို့ အနက်ကို ညွတ်စေတတ်၏ ” ဟု ဆိုသည်။ [သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ ပြောရိုးအဓိပ္ပာယ်မှာ စဉ်းစားဘွယ်ရာသာတည်း။]

နာမကမ္မမည်ပုံ။ ။ ထို ဘူမိ ဟူသော သဒ္ဓါနာမသည်ပင် အရေးပါအရာရောက်သော ရှေးပညာရှိတို့ ပြုအပ်သော နာမည် ဖြစ်သောကြောင့် “ ကတ္တဗ္ဗတိကမ္မံ၊ နာမမေဝ + ကမ္မံ ” အရ “ နာမကမ္မ ” မည်ပြန်သည်။ [ကတ္တဗ္ဗ-ပြုအပ်၏၊ မှည့်ခေါ်အပ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ကမ္မံ - ကမ္မမည်၏၊ နာမမေဝ-နာမသည်ပင်+ကမ္မံ-ကမ္မတည်း။]

နာမဓေယျ မည်ပုံ။ ။ ထို ဘူမိ ဟူသော သဒ္ဓါနာမသည်ပင် ပညာရှိတို့ ပညတ် တင်ထားအပ်သောကြောင့် “ ဗိယတိ ထပိယတိ ဓေယျံ၊ နာမမေဝ + ဓေယျံ ” အရ “ နာမဓေယျ ” မည်ပြန်၏။ [ဗိယတိ ထပိယတိ-ရှေးလူကြီးသူမတို့ ထားအပ်၏-ဟု အနက်ဆို။]

နိရုတ္တိ မည်ပုံ။ ။ ထို ဘူမိ ဟူသော သဒ္ဓါနာမသည်ပင် မရွတ်ဆိုမိဘိမ်မြုပ် ငုပ်နေသော အဖြစ်မှ ထုတ်တော်၍ ရွတ်ဆိုအပ်သောကြောင့် “ ဥဒ္ဓတေတိ ဥတ္တိ နိဟရိတွာ + ဥတ္တိ ” အရ “ နိရုတ္တိ ” မည်ရပြန်သည်။ [နိဟရိတွာ-ထုတ်ဖော်၍+ဥတ္တိ-ရွတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါတည်း- ဟု ဆို၊ ဘုရားမပွင့်မီက ပိဋကတော်တွေ မြုပ်နေ၏၊ ဘုရားပွင့်တော်မူမှ ထုတ်ဖော်ဟောအပ်သဖြင့် ပိဋကတော်တွေ ပေါ်လာပုံ ကြည့်လော။]

ဗျဉ္ဇန မည်ပုံ။ ။ ထို ဘူမိ ဟူသော သဒ္ဓါနာမ သည်ပင် အနက်ကို ထင်ရှား ပြတတ်သောကြောင့် “ အတ္ထံ ဗျဉ္ဇယတိ ပကာသေတီတိ ” အရ

သဒ္ဓါပညတ် ၆ မျိုး၊ သာ- ထို သဒ္ဓါ ပညတ်သည်၊ ဝိဇ္ဇမာန ပညတ္တိ - စိတ္တမာန ပညတ်၎င်း၊ အဝိဇ္ဇမာန ပညတ္တိ - အဝိဇ္ဇမာန ပညတ်၎င်း၊ ဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာန ပညတ္တိ - ဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာန ပညတ် ၎င်း၊ အဝိဇ္ဇမာနေန ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ-အဝိဇ္ဇမာနေန ဝိဇ္ဇမာနပညတ်၎င်း၊ ဝိဇ္ဇမာနေန ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ-ဝိဇ္ဇမာနေန ဝိဇ္ဇမာနပညတ်၎င်း၊ အဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာန ပညတ္တိစ - အဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာန ပညတ် ၎င်း၊ ဣတိ-ထို့၊ ဆဗ္ဗဓာ- ၆ ပါး အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-ဖော်။

“ ဗျဉ္ဇန ” မည်ရပြန်သည်။ [အတ္ထံ- အနက်ခြင် အတ္ထပညတ်ကို၊ ဗျဉ္ဇယတိ ပကာသေတိ-ထင်ရှားပြတတ်၏-ဟု ဆို။]

အဘိလာပမည်ပုံ။ ။ ထို ဘူမိ ဟူသော သဒ္ဓါနာမသည်ပင် ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အနက်သို့ ရှေးရှု၍ ရွတ်ဆို အပ်သောကြောင့် “ အဘိလပ္ပတီတိ ” အရ “ အဘိလာပ ” မည်ရပြန်သည်။ [အဘိလပ္ပတိ-အနက်သို့ ရှေးရှု (မှန်း၍) ရွတ်ဆို ပြောပြအပ်၏-ဟု ဆို။]

ဤသို့ အားဖြင့် လူတယောက်၌ အမည် ၆ မျိုး မှည့်ထား သကဲ့သို့၊ ဘူမိ ဟူသော သဒ္ဓါပညတ်-တခုသည်ပင် နာမ၊ နာမကမ္မ၊ နာမဓေယျ၊ နိရုတ္တိ၊ ဗျဉ္ဇန၊ အဘိလာပ ဟု အမည် ၆ မျိုး ရသည်။ ထိုထို ဘာသာဝါဒ အလိုက် ပြောဆိုကြသော စကား ဟူသမျှသည် သဒ္ဓါပညတ် ချဉ်းတည်း။ သဒ္ဓါပညတ် ဟူသမျှလည်း နာမ နာမကမ္မ စသော အမည်ကို ရနိုင်သည်ချည်း တည်း။ ထို့ကြောင့် “ နာမ နာမကမ္မာဒိနာမေန ပရိဒီပိတာ ” ဟု မိန့်သည်။

သဒ္ဓါပညတ် ၆ မျိုး။ ။ ထိုသို့ နာမ နာမကမ္မ စသည် အမည် ရသော သဒ္ဓါ ပညတ်သည် ဝိဇ္ဇမာနပညတ် စသော အားဖြင့် ၆ မျိုး ရှိပြန်၏။ ၆ မျိုး သရုပ်ကို ပါဠိကြည့်၍ ရေတွက်လော။

တတ္ထ - ထိုခြောက်ပါး တို့တွင်.... (ဝ) ယဒါ - အကြင်အခါ၌၊ ပရမတ္ထတော-ပရမတ္ထအားဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇမာနံ - ထင်ရှားရှိသော၊ ရူပဝေဒနာဒိ - ရုပ်ဝေဒနာ အစရှိသည်ကို၊ ဇေတာယ-ဤ သဒ္ဓ ပညတ်ဖြင့်၊ ပညာပေန္တိ - ပညတ်ကြကုန်၏၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ အယံ-ဤ သဒ္ဓပညတ်ကို၊ ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိတိ - ဝိဇ္ဇမာနပညတ်ဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ (၂) ယဒါပန - အကြင်အခါ၌ကား၊ ပရမတ္ထတော - ဖြင့်၊ အဝိဇ္ဇမာနံ - ထင်ရှား မရှိသော၊ ဘူမိပဗ္ဗတာဒိ-ဘူမိပဗ္ဗတ အစရှိသည်ကို၊ ဇေတာယ-ဤ သဒ္ဓပညတ်ဖြင့်၊ ပညာပေန္တိ-ပညတ်ကြကုန်၏၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ အယံ - ဤ သဒ္ဓပညတ်ကို၊ အဝိဇ္ဇမာန ပညတ္တိတိ - အဝိဇ္ဇမာန ပညတ်ဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ ပန - အဘို့တပါး

၁။ ဝိဇ္ဇမာနပညတ်။ ။ယဒါပရမတ္ထတော၊ ပေ၊ ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ-ပညတ်အပ်သော အနက်ခြစ် အတ္ထပညတ်က ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိလျှင်၊ သဒ္ဓပညတ် (အမည်နာမ စကားသံ) ကို ဝိဇ္ဇမာန ပညတ် ဟု ဆိုရ၏။ [ဝိဇ္ဇမာနဿ + ပညတ္တိ၊ ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ၊ ဝိဇ္ဇမာနဿ - ပရမတ္ထ အားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော အနက်ခြစ် အတ္ထ ပညတ်ကို + ပညတ္တိ - သိစေကြောင်း ဖြစ်သော သဒ္ဓပညတ်သည်၊ ဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ - ဝိဇ္ဇမာန ပညတ်မည်၏။] ပုံစံကား - ရူပဝေဒနာ စသည်တည်း၊ ရူပ ဟူသော သဒ္ဓါသည် သဒ္ဓ ပညတ်တည်း၊ ထို သဒ္ဓပညတ်ဖြင့် ပြအပ်သော ပထဝီ အာပေါ စသော ရုပ် ၂၀ ခုကား အတ္ထ ပညတ်တည်း၊ ထို ပထဝီ အာပေါ စသည်က ပရမတ္ထ အားဖြင့် ထင်ရှားရှိသောကြောင့် ထို အနက်ကိုပြသော ရူပသဒ္ဓါကို ဝိဇ္ဇမာနပညတ် ဟု ဆိုရလေသည်၊ ဝေဒနာ သညာ စသော ပရမတ္ထသဒ္ဓါဟူသမျှ ဝိဇ္ဇမာနပညတ် ချည်းတည်း။

ကား၊ ဥတိန္နံ - ဝိဇ္ဇမာန , အဝိဇ္ဇမာန အားဖြင့် နှစ်ပါးသော အနက်တို့၏၊ ဝေါမိဿကဝသေန-ရောနှောခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သေသာ - ကြွင်းသော ပညတ် တို့ကို၊ ယထာက္ကမံ - အကြင်အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း၊ (၃)ဆဋ္ဌဘိညောတိ-ဆဋ္ဌဘိညဟူ၍၎င်း၊ (၄)ဣတ္ထိသဒ္ဓေါတိ-ဣတ္ထိသဒ္ဓဟူ၍၎င်း၊ (၅)စက္ခုပညာဏံတိ-စက္ခုပညာဏဟူ၍၎င်း၊ (၆)ရာဇပုတ္တောတိစ - ရာဇပုတ္တဟူ၍၎င်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိအပ်ကုန်၏။

၂။ အဝိဇ္ဇမာနပညတ် ။ ။ယဒါပန၊ ပေ၊ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ-အနက်ခြစ် အတ္ထပညတ်က ထင်ရှား မရှိသောကြောင့် ဘူမိ ဟူသော သဒ္ဓ ပညတ်လည်း “ အဝိဇ္ဇမာနဿ + ပညတ္တိ ” အရ အဝိဇ္ဇမာနပညတ် မည်ရလေသည်၊ [အဝိဇ္ဇမာနဿ - ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိသော အနက်ကို + ပညတ္တိ - သိစေကြောင်း ဖြစ်သော သဒ္ဓပညတ်သည်၊ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ-အဝိဇ္ဇမာနပညတ် မည်၏၊ ပဗ္ဗတ-ဂေဟစသော သဒ္ဓါများကိုလည်း သိလေ။]

ဥတိန္နံ၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ထို ထင်ရှားရှိသော အနက် ထင်ရှားမရှိသော အနက် ၂ ရပ်ကို ရောစပ်၍ ပညတ်ပြန်လျှင် (နာမည်တပ်ပြန်လျှင်) ဝိဇ္ဇမာနနေ အဝိဇ္ဇမာနပညတ္တိ-စသည် ဖြစ်ပုံကို ပြုလတ်သော အစဉ်အတိုင်း သိရာ၏။

၃။ ဝိဇ္ဇမာနနေ အဝိဇ္ဇမာနပညတ်-ဆဋ္ဌဘိည-ခြောက်ပါးသော အဘိညာဉ်ရှိသူ၊ ဤ၌ အဘိညာဉ် ၆ ပါးကား ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိ၍ ဝိဇ္ဇမာနတည်း၊ ထို အဘိညာဉ် ရှိသူ ပုဂ္ဂိုလ်ကား ထင်ရှားမရှိ၊ အဝိဇ္ဇမာနတည်း၊ ထို ၂ ရပ်ကို ရောစပ်၍ ပညတ်ထားသောကြောင့် “ ဆဋ္ဌဘိည ” ဟူသော သဒ္ဓပညတ်ကို “ ဝိဇ္ဇမာနနေ အဝိဇ္ဇမာနပညတ် ” ဟု ဆိုရသည့်။

ပညတ်နှစ်မျိုးကိုသိပုံနှင့် နာမပညတ်ဖြစ်ပေါ်လာပုံ
 ဝစီဇောသာနုသာဓရေန - စကား
 သံကို အစဉ်လိုက်သဖြင့်၊ သောတ
 ဝိညာဏဝိတိယာ-သောတဝိညာ
 ဏာ ဝိတိ၊ တဒနုဝတ္တိက မနောဒွါရဝိတိ။ ပဝတ္တာနုန္တရုပ္ပန္နိ

[ဖောဝိဇ္ဇ(ဝိဇ္ဇာသုံးပါးရှိသူ)၊ ပဋိသန္တိဒါပတ္တ (ပဋိသန္တိဒါဉာဏ်သို့ရောက်သူ) စသော သမာသ်ပုဒ်များကိုလည်း သိလေ။]

၄။ အဝိဇ္ဇမာနေန ဝိဇ္ဇမာနပညတ် — ဣတ္ထိသဒ္ဓ = မိန်းမသံ၊ ဤ၌ ဣတ္ထိအရ မိန်းမ ဟူသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိ၊ အဝိဇ္ဇမာနတည်း။ အသံကား (သဒ္ဓရုပ်ဖြစ်၍) ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိ၏၊ ဝိဇ္ဇမာနတည်း။ ထို ၂ ရပ်ကို ရောစပ်၍ ပညတ်ထားသောကြောင့် “ဣတ္ထိသဒ္ဓ” ဟူသော သဒ္ဓပညတ်ကို “အဝိဇ္ဇမာနေန ဝိဇ္ဇမာနပညတ်” ဟု ဆိုရသည်။

၅။ ဝိဇ္ဇမာနေန ဝိဇ္ဇမာနပညတ်—စက္ခုဝိညာဏံ—စက္ခုပသာဒကို မှီသော ဝိညာဏံ၊ ဤ၌ စက္ခုပသာဒ ဟူသည်လည်း ထင်ရှားရှိ၍ ဝိဇ္ဇမာန တည်း။ ဝိညာဏံစိတ်လည်း ထင်ရှားရှိ၏၊ ထို ၂ ရပ်ကို ရောစပ်၍ ပညတ်ထား သောကြောင့် “စက္ခုဝိညာဏံ” ဟူသော သဒ္ဓပညတ်ကို ဝိဇ္ဇမာနေန ဝိဇ္ဇမာန ပညတ် ဟု ဆိုရလေသည်။ [စက္ခုသမ္ပဿ — သောတဝိညာဏံ စသည် ကိုလည်း သိရာ၏။]

၆။ အဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာနပညတ်—ရာဇပုတ္တ=မင်း၏သားတော်၊ ဤ၌ မင်းဟူသည်လည်း ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိ၊ အဝိဇ္ဇမာန တည်း။ သားတော် ဟူသည်လည်း ထင်ရှား မရှိ၊ ထို ၂ ရပ်ကို ရောစပ်၍ ပညတ်ထား သောကြောင့် “ရာဇပုတ္တ” ဟူသော သဒ္ဓပညတ်ကို အဝိဇ္ဇမာနေန အဝိဇ္ဇမာန ပညတ် ဟု ဆိုရလေသည်။ [ခတ္တိယပုတ္တ၊ မြဟ္မဏပုတ္တ၊ သေဋ္ဌိပုတ္တ စသည် ကိုလည်း သိလေ။]

မနောဒွါရဿ - ဖြစ်သည်၏ အခြားမဲ့၌ ဖြစ်သော မနောဒွါရ ဝိတိ၏၊ ဂေါစရာ - အာရုံဖြစ်သော၊ (သာယံ ပညတ္တိ-၌ စပ်၊) ယဿ - အကြင် နာမပညတ်ကို၊ အနုသာဓရေန - အစဉ်လိုက် သဖြင့်၊ တတော-ထို တတိယမနောဒွါရ ဝိတိမှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ အတ္တာ-အနက်ခြံ ခြံ အတ္တပညတ်တို့ကို၊ ဝိညာယန္တိ - သိအပ် ကုန်၏။ သာအယံပညတ္တိ-ထိုနာမပညတ်ကို၊ လောကသင်္ဂေဟ နိဗ္ဗိတာ-လောကသင်္ဂေဟ၊ အနေကျအောင်၊ တစတစ စီစဉ်၊ တည်ထွင် ဖန်ဆင်းအပ်၏ ဟူ၍၊ ဝိညေယျာ-သိအပ်၏။

ပညတ် ၂ မျိုးကို သိပုံနှင့် နာမပညတ် ဖြစ်လာပုံ။ ။ဝစီဇောသာ ဟေ၊ နိဗ္ဗိတာ-ကား နာမပညတ် အတ္တပညတ်တို့ကို သိသော ဝိတိကို၎င်း၊ နာမပညတ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို၎င်း၊ ပြသော ဝါထာတို့ တည်း။ [နာမ ပညတ်ဟူသည် ပြခဲ့သော သဒ္ဓပညတ်ပင်တည်း။]

ဝစီဇောသာနုသာဓရေန သောတဝိညာဏဝိတိယာ — မြန်မာလို “နွား” ပါဠိလို “ဂေါ” ဟူသော စကားသံကို ကြားသည့်အခါ၊ ထိုအသံကို အစဉ်လိုက်သော (အာရုံပြုသော) (၁) သောတဝိညာဏဝိတိ ဖြစ်၏။ သောတဝိညာဏဝိတိ ဖြစ်လျှင်၊ ထို လွန်ပြီး ချုပ်ပြီးသော “ဂေါ” ဟူသော အသံကို ဆက်လက်၍ အာရုံပြုသော (၂) တဒနုဝတ္တိက မနောဒွါရဝိတိ လည်း ဖြစ်ရိုးတည်း။ ထို့ကြောင့် သောတဝိညာဏဝိတိယာ ဟူသော ပါဠိ ဖြင့် တဒနုဝတ္တိက မနောဒွါရဝိတိကိုပါ အဓိနာတာဝနည်း အရ ယူလေ။ [တဒနုဝတ္တိက — တံ+အနုဝတ္တိက၊ တံ-ထို ရှေးဝိတိ နောက်သို့+အနု ဝတ္တိက — အစဉ်လိုက်သော] ဤ ၂ ဝိတိဖြင့် အသံသာမည (သဒ္ဓါရုံမျှ) ကိုသာ သိသေး၏။ “ဂေါ” ဟူသော နာမည် ပညတ်ကို တစ်အပ် မသိ နိုင်သေး။

ပဝတ္ထာနန္တရုပ္ပန္နံ မနောဒွါရဿ ဂေါဇရာ—ထို ၂ ရိထိ ဖြစ်ပြီးနောက် အခြားမဲ့၌ မနောဒွါရရိထိသည် ၃ ကြိမ်မြောက်ဖြစ်၏။ ထိုမနောဒွါရရိထိက သာ “နာမပညတ်” ဟု ခေါ်သော သဒ္ဓပညတ်ကို အာရုံပြုသည်။ ထို့ကြောင့် “မနောဒွါရဿ ဂေါဇရာ” ကို “သာယံပညတ္တိ” ၌ စပ်ပါ။ [ဂေါဇရာကို အတ္ထာဉ်ချည်း စပ်လေ့ရှိကြ၏၊ စဉ်းစားလေ။]

အတ္ထာယဿာနသရေန ဝိညာယန္တိ တတောပရံ—ထို နာမပညတ် ကို အစဉ်လိုက်၍ သိပြီးနောက်မှ အနက်ခြစ် အတ္ထပညတ်ကို ၄ ကြိမ်မြောက် မနောဒွါရ ရိထိဖြင့် သိနိုင်သည်။ ဤ အစဉ်ကို ရည်ရွယ်၍.....

“သဒ္ဓိ ပဌမစိတ္တေန၊ တိတံ ဒုတိယစေတသာ၊
နာမံ တတိယစိတ္တေန၊ အတ္ထံ စတုတ္ထစေတသာ”ဟု မိန့်သည်။

သဒ္ဓိ—ပစ္စုပ္ပန် သဒ္ဓါရုံကို၊ ပဌမစိတ္တေန—ပဌမသောတဝိညာဏ ဝိထိဖြင့်၊ ဇာနာတိ—သိ၏။ အတိတ်-လွန်ပြီးသော အတိတ် သဒ္ဓါရုံကို၊ ဒုတိယ စေတ သာ- ၂ ကြိမ်မြောက် တဒန္တဝတ္တိက မနောဒွါရရိထိဖြင့်၊ ဇာနာတိ-ဆက်လက်၍ သိ၏။ နာမံ-နာမပညတ် (သဒ္ဓပညတ်) ကို၊ တတိယစိတ္တေန-၃ ကြိမ်မြောက် မနောဒွါရရိထိဖြင့်၊ ဇာနာတိ-ဆက်လက်၍ သိ၏။ အတ္ထံ-အနက်ခြစ် အတ္ထ ပညတ်ကို၊ စတုတ္ထစေတသာ-၄ ကြိမ်မြောက် မနောဒွါရ ရိထိဖြင့်၊ ဇာနာတိ-ဆက်လက်၍ သိ၏။

သာယံပညတ္တိပေါလောကသင်္ကေတနိဗ္ဗိတာ— [လောက=သတ္တ အပေါင်း + သင်္ကေတ = အမှတ်အသား + နိဗ္ဗိတာ = ဖန်ဆင်း အပ်သည်၊ တည်ထွင် ထားအပ်သည်။] ထို နာမပညတ် (သဒ္ဓပညတ်) ကို သတ္တ အပေါင်း၏ အမှတ်သင်္ကေတ အဖြစ်သို့ ကျရောက်လာအောင် ရှေးလူကြီးထို တစတစ စီစဉ်လျက် တည်ထွင်အပ်သည်—ဟုလို။

ကမ္ဘာ တည်ပြီးနောက် လူသတ္တတွေ ပေါ်ပေါက် လာသည့် အခါ ထိုထို အကြောင်းအရာ (အနက်ခြစ် အတ္ထပညတ်) တွေသာ ရှိသေး၏။ ထို

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ-၌၊ ပစ္စယသင်္ဂဟ ဝိဘာဂေါနာမ- ပစ္စယသင်္ဂဟ ဝိဘာဂ မည်သော၊ အဋ္ဌမော- ရှစ်ပိုင်း ထို့၏ ပြည့်ကြောင်း ဖြစ်သော၊ ပရိစ္ဆေဒေါ-သည်၊ ဣတိ-ပြီး။

အကြောင်းအရာကို ပြောဆိုရာ စကား (နာမ - သဒ္ဓပညတ်) မရှိသေး၊ ထိုအခါ တော်တော် ဉာဏ်ပညာရှိသော လူကြီးက မြေသားခြစ်ကိုကြည့်၍ “ဘူမိ ပထဝီ ” စသော စကား (နာမ ပညတ်) ကိုစ၍ တည်ထွင် ဖန်ဆင်း လိုက်၏။ ထိုအခါကစ၍ “ဘူမိ” ဟု ပြောလိုက်လျှင်မြေကြီးခြစ်ကို ပြောသည် ဟု အများ နားလည်လေသည်။ “ဘူမိ” သဒ္ဓါသည် မြေသားခြစ်ကို သိဆိုရာ အမှတ်အသား စကားတလုံး ဖြစ်လေတော့သည်-ဟုလို။

မြန်မာလူမျိုး ပေါ်ပေါက်၍ မြန်မာစကားများကို တည်ထွင် ဖန်ဆင်းခဲ့ပုံ၊ ကုလားလူမျိုး ပေါ်ပေါက်၍ ကုလားစကားများကို တည်ထွင် ဖန်ဆင်း လာ ခဲ့ပုံ၊ စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး စကားများ ပေါ်ပေါက်လာပုံကို၎င်း၊ ယခုကာလ မှာပင် တော်တော် တွင်ကျယ်သူတို့က စကားသစ် စကားဆန်းများကို (အများ သုံး သင်္ကေတ ဖြစ်အောင်) တည်ထွင် ဖန်ဆင်းပုံများကို၎င်း၊ ဉာဏ်ဖြင့် ချဲ့ထွင် ကြည့်လေ၊ ဤသို့လျှင် နာမပညတ် (ထိုထို ဘာသာအလိုက် စကားသံ) ကို လောက သင်္ကေတ အနေသို့ ကျရောက်အောင် အရေးပါ၍ အရာရောက်သူက တည်ထွင် ဖန်ဆင်း၍ ထားအပ်လေသည်။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ သဒ္ဓ ပညတ်ကို အဘယ်သို့သော အမည်များဖြင့် ထင်ရှားအောင် ပြအပ် သနည်း။
- ခ။ သဒ္ဓပညတ်ကို အဘယ်ကြောင့် “နာမ” ဟု ခေါ်ရသနည်း။
- ဂ။ အဘယ်ကြောင့် “နာမကမ္မ , နာမဓေယျ” ဟု ခေါ်ရသနည်း။
- ဃ။ အဘယ်ကြောင့် “နိရုတ္တိ, ဗျဉ္ဇန” ဟု ခေါ်ဆိုရသနည်း။

- င ။ အဘယ့်ကြောင့် “အဘိလာပ” ဟု ခေါ်ဆိုရသနည်း။
- စ ။ ဘယ်ပညတ်မျိုးကို “ပိဇ္ဇမာနပညတ်” ဟု ခေါ်သနည်း, ပုံစံပြပါ။
- ဆ ။ ဘယ်ပညတ်မျိုးကို “အဝိဇ္ဇမာနပညတ်” ဟု ခေါ်သနည်း, ပုံစံပြပါ။
- ဇ ။ “ဆဋ္ဌဘိည” ကို အဘယ့်ကြောင့် အဘယ်ပညတ် ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဈ ။ “ဣတ္ထိသဒ္ဓ” ကို အဘယ့်ကြောင့် အဘယ်ပညတ် ဟု ခေါ်သနည်း။
- ည ။ “စက္ခုဝိညာဏ” ကို အဘယ့်ကြောင့် အဘယ်ပညတ် ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဋ ။ “ရာဇပုတ္တ” ကို အဘယ့်ကြောင့် အဘယ်ပညတ် ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဌ ။ ဝစီစောသာနုသာရေန ၂ ဂါထာကို အနက်ပေးပါ။
- ဍ ။ “ဂေါ” ဟူသော အသံကို ဘယ်ဝိထိဖြင့် ရှေးဦးစွာ သိသနည်း, သင်္ဂြိုဟ်ပါ၍ ဝါထာပိုဒ်ကို ထောက်ပါ။
- ဎ ။ အတိတ် ဖြစ်သော “ဂေါ” သံကို ဘယ်ဝိထိဖြင့် သိသနည်း, သင်္ဂြိုဟ်ပါ၍ ဝါထာပိုဒ်ကို ထောက်ပါ။
- ဏ ။ “ဂေါ” ဟူသော နာမပညတ်ကို ဘယ်ဝိထိဖြင့် သိသနည်း, သင်္ဂြိုဟ်ပါ၍ ဝါထာပိုဒ်ကို ထောက်ပါ။
- တ ။ နွားကောင်မြိမ် (အတ္တပညတ်) ကို ဘယ်ဝိထိဖြင့် သိသနည်း, သင်္ဂြိုဟ်ပါ၍ ဝါထာပိုဒ်ကို ထောက်ပါ။
- ထ ။ နာမပညတ် ဟူသမျှသည် အဘယ်သို့ ဖြစ်ပေါ်လာသနည်း, ထင်ရှားအောင် “ဘူမိ” သဒ္ဓါ ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို ပြောပြစမ်းပါ။

ပစ္စည်းပိုင်း နိဿယနှင့် အဓိပ္ပာယ်
 မြီး မြီး

ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ပဋိညာဉ် ဣတော-ဤ ပစ္စယသင်္ဂဟ၏အခြားမဲ့မှ၊ ပရိ-နောံန္တံ၊ သမထ ဝိပဿနာနံ - သမထဝိပဿနာ ဟု ဆိုအပ် ကုန်သော၊ ဘာဝနာနံ-ဘာဝနာတို့၏၊ ဒုဝိဓံပိ - နှစ်ပါး အပြား ဖြစ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ယထာက္ကမံ- အစဉ်အားလျော်စွာ၊ ပဝက္ခာမိ-ဆိုပေအံ့။

ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ။ ကမ္မဋ္ဌာန်း အမျိုးမျိုးကို ပြရာ အပိုင်း အခင်းကို “ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း” ဟု ခေါ်သည်။

သမထ၊ ဝေ၊ ယထာက္ကမံ - ဤဂါထာကား ပဋိညာဉ်ကိုပြသော ဂါထာ တည်း။ “ပစ္စယသင်္ဂဟ၏ အခြားမဲ့ဖြစ်သော ဤကာလမှ နောက်၌ သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်း ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားဖြင့် ၂ မျိုးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အစဉ် အတိုင်း ပြမည်” ဟုလို။

သမထဝိပဿနာနံ ဘာဝနာနံ - လွန်စွာ အကျိုးများသဖြင့် မိမိတို့ သန္တာန်၌ အဘန်ဘန် ဖြစ်စေအပ်သော တရားကို “ဘာဝနာ” ဟု ခေါ်သည်။ “ဘာဝေတဗ္ဗာတိ ဘာဝနာ” ဘာဝေတဗ္ဗာ - ရှေးဦးစွာ ဖြစ်စေအပ် ဖြစ်စေထိုက်, တကြိမ် ဖြစ်ပြီးနောက်လည်း ထပ်၍ ထပ်၍ တိုးပွားစေအပ် တိုးပွားစေထိုက်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဘာဝနာ-ဘာဝနာ မည်၏။ [ထို ဘာဝနာကို မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်လာအောင် တိုးတက် ပွားများလာအောင် အားထုတ်ခြင်းကို “ဘာဝနာပွားခြင်း” ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။]

[ဆောင်] အကျိုးတရား, အလွန် များသဖြင့်, ဖြစ်ပွားစေအပ်, တရားမြတ်, မှတ်လေ ဘာဝနာ။

ထိုဘာဝနာသည် သမထဘာဝနာ ဝိပဿနာ ဘာဝနာ ဟု ၂ မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် သမုစ္စည်းပိုင်း၌ ပြခဲ့သော နိဝရဏတရားကို၎င်း၊ ဝိတက်စသော အောက်အောက် ဈာန်အင်္ဂါများကို ၎င်း၊ ငြိမ်သက်စေသော သမာဓိကို “သမထဘာဝနာ” ဟု ခေါ်၏။ “သမထတိတိသမထော” သမထ-နိဝရဏတရား၊ ဝိတက် စသော ဈာန်အင်္ဂါများကို ငြိမ်သက်စေတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ သမထော-သမထမည်၏။ တရားကိုယ်မှာ လောကီကုသိုလ် ကြိယာ၌ရှိသော သမာဓိခေါ် ကေဂ္ဂတာ စေတသိက်တည်း။ ထိုတွင် ပဋ္ဌမဈာန် သမ-ဓိက နိဝရဏကို ငြိမ်းစေ၍၊ ဒုတိယဈာန် စသည်တို့က ဝိတက်စသည်တို့ကို ငြိမ်းစေသည်။ [ဒုတိယဈာန် စသည်တို့၌ ဝိတက်စသော အောံအောံဈာန်အင်္ဂါများ မပါသဖြင့် ငြိမ်းစေကြောင်းကို သိလေ။] ဤ စကားအရ သမထဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်လျှင် မဟာဂ္ဂါဏ်ဈာန်များကို ရနိုင်သည်ဟု မှတ်။

တေဘူမက ရုပ်နာမ်တရားကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ရှုတတ်သော ဉာဏ်ပညာကို “ဝိပဿနာဘာဝနာ” ဟု ခေါ်၏။ “ဝိပိဓေန အနိစ္စာဒိအာကာရေန + ပဿတိတိ ဝိပဿနာ” ဝိပိဓေန-အထူးထူးသော၊ အနိစ္စာဒိ အာကာရေန-အနိစ္စအစရှိသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဿတိ-ရှုတတ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဝိပဿနာ-ဝိပဿနာ မည်၏။ တရားကိုယ်မှာ မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာ၌ ယှဉ်သော ဉာဏ်တည်း။ ဤ ဝိပဿနာကို ပွားများလျှင် မဂ်ဖိုလ်ကို ရနိုင်၏။ ဤသို့ သမထဘာဝနာ ဝိပဿနာ ဘာဝနာ ဟု ၂ မျိုးရှိသည်။

ကမ္မဋ္ဌာနံ — [ကမ္မ + ဋ္ဌာန၊ ကမ္မ = အမှု + ဋ္ဌာန = တည်ရာ၊] “ကမ္မဿ + ဋ္ဌာနံ ကမ္မဋ္ဌာနံ” ကမ္မဿ = ဘာဝနာကို ပွားများ အားထုတ်မှု၏ + ဋ္ဌာနံ = တည်ရာ အာရုံသည်။ ကမ္မဋ္ဌာနံ = ကမ္မဋ္ဌာန်း မည်၏။ ဤ စကားအရ ကမ္မဋ္ဌာန (ကမ္မဋ္ဌာန်း) ဟူသော ဘာဝနာ ၂ ပါးကို ပွားများ အားထုတ်မှု၏ + တည်ရာ ဖြစ်သော ပထဝီကသိုဏ်း စသော အာရုံနှင့် ရုပ်

သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်းဝယ်
သိက္ခမံများ

၁။ တတ္ထ - ထို သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်း ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင်၊ သမထ သင်္ဂဟေ-သမထကမ္မဋ္ဌာနသင်္ဂဟဋ္ဌာ၊ တာဝ - ရှေးဦးစွာ၊ ဒဿ - ၁၀ ပါးကုန်သော၊ ကသိဏာနိ-ကသိုဏ်းတို့၎င်း၊ ဒဿ - ကုန်သော၊ အသုဘာ - အသုဘာတို့၎င်း၊ ဒဿ - ကုန်သော၊ အနုဿတိယော - အနုဿတိတို့၎င်း၊ စတဿော- လေးပါးကုန်သော၊ အပ္ပမညာယော - အပ္ပမညာတို့၎င်း၊ ဇကာ - တခုသော၊ သညာ-သညာ၎င်း၊ ဇကံ-တခုသော၊ ဝဝတ္ထာနံ - ဝဝတ္ထာနံ၎င်း၊ စတ္တာရော - လေးပါးကုန်သော၊ အာဂ္ဂပ္ပါစ-အာဂ္ဂပ္ပတို့၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သတ္တပိဓေန-ချနစ်ပါး အပြားအားဖြင့်၊ သမထ ကမ္မဋ္ဌာန သင်္ဂဟေ-သမထ ကမ္မဋ္ဌာန သင်္ဂဟေကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိအပ်၏၊ [တိဏိ နိမိတ္တာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ-၅၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ-ကို ပြန်၍ လိုက်စေသည်။]

နာမ် အာရုံများတည်းဟု မှတ်။ [ပထဝီကသိုဏ်းစသော အာရုံသည် သမထဘာဝနာ၏ ကမ္မဋ္ဌာန်း တည်း။ ရုပ်နာမ် အာရုံကား ဝိပဿနာ ဘာဝနာ၏ ကမ္မဋ္ဌာန်းတည်း။ ရှေးရှေးသော ဘာဝနာ အစဉ်ကို ကမ္မဋ္ဌာန်း ဟု တနည်းခေါ်သေး၏။ ထိုနည်းကို ဘာသာဒီကာမှာ ရှု။]

ယထာက္ကမံ — “သမထဝိပဿနာနံ” ဟု အစဉ်ရှိသည့်အတိုင်း သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရှေးဦးစွာပြု၍ ထို့နောက် ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပြမည်။

သမထ ကမ္မဋ္ဌာနသင်္ဂဟေ။ ။ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်္ဂဟေ ရေတွက်ရာ အခဏ်ကို “သမထကမ္မဋ္ဌာနသင်္ဂဟေ” ဟု ခေါ်သည်။

၂။ ရာဂစရိတာ-ရာဂစရိတ်၎င်း၊ ဒေါသစရိတာ-ဒေါသစရိတ်၎င်း၊ မောဟစရိတာ-မောဟစရိတ်၎င်း၊ သဒ္ဓါစရိတာ-သဒ္ဓါစရိတ်၎င်း၊ ဗုဒ္ဓိစရိတာ-ဗုဒ္ဓိစရိတ်၎င်း၊ ဝါ-ပညာစရိတ်၎င်း၊ ဝိတက္ကစရိတာ-ဝိတက်စရိတ်၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဆဗ္ဗဓေန-ခြောက်ပါးအပြားအားဖြင့်၊ စရိတသင်္ဂဟော-စရိတသင်္ဂဟကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိအပ်၏။

သမထကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀—ကသိုဏ်း ၁၀, အသုဘ ၁၀, အနုဿတိ ၁၀, အပ္ပမညာ ၄, အာဟာရေပဋိကူလသညာ ၁, စတုဓာတုဝဂ္ဂဏှာန် ၁, အာရပ္ပ ၄, ဟု ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀ ၏ အကျဉ်းသရုပ်ကို သိနှင့် ရာ၏။ အကျယ် ယာလိလုံလတံ၊ သတ္တဝိဓေန-အရ ၇ ပါးကား ကသိုဏ်း, အသုဘ စသော ဆိုခဲ့ပြီး ၇ ခုကားတည်း။

စရိုက်။ ။ [သင်္ဂြိုဟ်ပါ၌ “စရိတာ” ဟု ရှိ၏။ အဋ္ဌကထာကြီးတို့၌ “စရိယာ” ဟု ရှိသည်။] စရိုက် - ဟူသည် ပင်ကိုယ်ရိုးရာ သူတကာ ဖြစ်နေ ကျထက် လွန်ကဲ ပိုမို၍ အဖြစ်များ ခြင်းတည်း။ ထိုကဲ့သို့ အဖြစ်များသူကို “ရာဂစရိုက်ရှိသူ-သဒ္ဓါစရိုက်ရှိသူ” စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ရလေသည်။

- ၁။ ရာဂစရိုက်ရှိသူသည် လောကီအာရုံကာမဂုဏ်ဘက်၌ မရှက်မကြောက် လိုက်စား၏။
- ၂။ ဒေါသစရိုက်ရှိသူသည် နေရာတိုင်း၌ ရှူးရှူးရှဲရှဲနှင့် အမြိတ်တို၏။
- ၃။ မောဟစရိုက်ရှိသူသည် နမူးနထူးနှင့် ထိုင်းမှိုင်း ဖျင်းအ အောက်ကျ နောက်ကျ ရှိ၏။
- ၄။ သဒ္ဓါစရိုက်ရှိသူသည် ရတနာ ၃ပါးကို လွန်စွာကြည်ညို၏။ [သို့သော် အသိဉာဏ်နဲ့လျှင် အလွဲအမှားကို ကြည်ညိုမိတတ်သည်။]

၃။ ပရိကမ္မဘာဝနာ - ပရိကမ္မဘာဝနာ၎င်း၊ ဥပစာရဘာဝနာ - ဥပစာရဘာဝနာ၎င်း၊ အပ္ပနာဘာဝနာစ - အပ္ပနာဘာဝနာ၎င်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ တိဿော - သုံးပါး ကုန်သော၊ ဘာဝနာ-ဘာဝနာတို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိအပ်ကုန်၏။

၄။ ပရိကမ္မနိမိတ္တံ - ပရိကမ္မနိမိတ်၎င်း၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တံ - ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၎င်း၊ ပဋိဘာဝနိမိတ္တံ-ပဋိဘာဝနိမိတ်၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ တိဿော-သုံးပါးကုန်သော၊ နိမိတ္တာနိစ-နိမိတ်တို့ကိုလည်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗောနိ-သိအပ်ကုန်၏။

ကထံ- ကသိုဏ်းဆယ်ပါး၊ စသည်အားဖြင့် , အဘယ်သို့ ပြားသနည်း။

ကသိုဏ်း ၁၀ ပါး ပထဝီကသိဏံ - မြေကသိုဏ်း၎င်း၊ အာပေါကသိဏံ - ရေကသိုဏ်း၎င်း၊ တေဇောကသိဏံ - မီးကသိုဏ်း ၎င်း၊ ဝါယောကသိဏံ- လေကသိုဏ်း၎င်း၊ နီလကသိဏံ-ညိုသောအဆင်းကသိုဏ်း ၎င်း၊ ဝိတကသိဏံ - ဤသောအဆင်း ကသိုဏ်း၎င်း၊ လောဟိတကသိဏံ-နီသောအဆင်းကသိုဏ်း၎င်း၊ ဩဒါတကသိ

၅။ ဗုဒ္ဓိ (ပညာ) စရိုက်ရှိသူသည် ထက်မြက်သော ဥဏ္ဍာန်ဖြင့် အရာရာ စဉ်းစား ဆင်ခြင်လေ့ရှိ၏။ သူများပြောတိုင်း မယုံ။

၆။ ဝိတက်စရိုက် ရှိသူဆိုသည် အကြံ များပြီးလျှင် အလုပ် မတွင်တဲ ရှိတတ်၏။

၃။ ဘာဝနာ ၃ ပါး, နိမိတ် ၃ ပါး — ဘာဝနာနှင့် နိမိတ်များကို ပါဠိရှိတိုင်း သရုပ်ဖွဲ့ မှတ်သားနှင့်ဥား , အကျယ်လေးလိမ့်မည်။

ထံ - ဖြူသော အဆင်းကသိုဏ်း၎င်း၊ အာကာသကသိဏ်း - ကောင်းကင်အပေါက်ကသိုဏ်း၎င်း၊ အာလောက ကသိဏ်း - အလင်းရောင် ကသိုဏ်း၎င်း၊ ဣတိ ဣမာနိ-ဤသည်တို့ကား၊ ဒသ - ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ကသိဏာနိနာမ - ကသိုဏ်းဘို့ မည်၏။

အသုဘ ၁၀ ပါး ပဉ္စုမာဘကံ - ပဉ္စုမာတက အသုဘ၎င်း၊ ဝိနိလကံ - ဝိနိလကအသုဘ၎င်း၊ ဝိပုဗ္ဗကံ - ဝိပုဗ္ဗက အသုဘ ၎င်း၊ ဝိန္ဒိန္ဒကံ - ဝိန္ဒိန္ဒက အသုဘ ၎င်း၊ ဝိက္ခာယိတကံ - ဝိက္ခာယိတက အသုဘ၎င်း၊ ဝိက္ခိတ္တကံ -

ကသိုဏ်း ။ ။ ကသိဏ သဒ္ဓါသည် “အလုံးစုံ” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်း ရှုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အလုံးစုံ အကုန်အစင် တပြိုင်နက် ထင်မြင်အောင် ဆင်ခြင် ကြည့်ရှုအပ်သော အာရုံ ဟူလို။

ပထဝီ-သဒ္ဓါကား ကမ္မဋ္ဌာန်းရှုတို့ရာ (အငယ်ဆုံး) တထွာနှင့် လက် လေးသစ်ခန့်မျှ (အကြီးဆုံး) ကောက်နယ်တလင်းခန့်မျှ၊ ဝိုင်းဝိုင်းစက်စက် ပြုလုပ်ထားအပ်သော မြေသားခြေကို ဟော၏။ “ ပထဝီယေဝ + ကသိဏံ ပထဝီကသိဏံ ” ပထဝီယေဝ-မြေသည်ပင်လျှင်၊ ကသိဏံ-အလုံးစုံ ထင်မြင် အောင် ဆင်ခြင်ကြည့်ရှုအပ်သည်တည်း။ ပထဝီကသိဏံ - အလုံးစုံ ထင်မြင် အောင် ဆင်ခြင် ကြည့်ရှုအပ်သောမြေ။ [အကျယ်ကို ဘာသာဋီကာမှာရှု။]

အသုဘ ။ ။ အသုဘ - သဒ္ဓါသည် “ မသာယာဘွယ်-မတင့်တယ် ” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် အလောင်းကောင်ကို ပါဠိလို “ အသုဘ ” မြန်မာလို “မသာ” မြန်မာနှင့် ပါဠိစပ်၍ “ မသာ-အသုဘ ” ဟု ခေါ်စမှတ် ပြုကြသည်။

ဝိက္ခိတ္တက အသုဘ ၎င်း၊ ဟတဝိက္ခိတ္တကံ - ဟတဝိက္ခိတ္တက အသုဘ၎င်း၊ လောဟိတကံ - လောဟိတက အသုဘ၎င်း၊ ပုဇ္ဇူဝကံ-ပုဇ္ဇူဝက အသုဘ၎င်း၊ အဗ္ဗိကဉ္စ - အဗ္ဗိက အသုဘ ၎င်း၊ ဣတိ ဣမေ-ဤသည်တို့ကား၊ ဒသ-ဆယ်ပါးကုန်သော၊ အသုဘာနာမ-အသုဘတို့ မည်၏။

၁။ ဥဒ္ဓါမာတကံ - [ဥ+ဓမ္မာတ+က၊ ဥ=အထက် (နောက်)၌+ဓမ္မာတ=ဖူးဖူးရောင်သည်+က = စက်ဆုတ်ဘွယ်။] သေသည်မှ အထက်၊ ၂ ရက် ၃ ရက် ကူးသဖြင့်၊ ဖူးဖူးရောင်ပုတ်၊ စက်ဆုတ်ဘွယ်ရာ၊ မသာလောင်း ၎င်း-ဟု အနက်ကျယ်ဆို။

၂။ ဝိနိလကံ - [ဝိ+နိလ+က၊ ဝိ=ရောနှောသော(အသားများရာ၌ နီ၊ မြည်စုရာ၌ ဖြူ၊ ဤသို့ အနီ အဖြူ ရောသော) +နိလ= အများအားဖြင့် ညိုမဲသော အလောင်း၊] ဖြူနီသဘော၊ ရောနှောစပ်တွဲ၊ ညိုမဲပုတ်၊ စက်ဆုတ် ဘွယ်ရာ၊ မသာလောင်း၎င်း။

၃။ ဝိပုဗ္ဗကံ - [ဝိ+ပုဗ္ဗ+က၊ ဝိ=ယိုစီးသော+ပုဗ္ဗ=ပြည့်ရှိသော အလောင်း၊] မြည့်တစိုစို၊ ပေါက်ကွဲ ယိုလျက်၊ စက်ဆုတ်ဘွယ်ရာ၊ မသာ လောင်း ၎င်း။

၄။ ဝိန္ဒိန္ဒကံ - [ဝိ+ဆိဒ္ဓ+က၊ ဝိ=အထက်ပိုင်း အောက်ပိုင်း မစပ် မိအောင်+ဆိဒ္ဓ=ရန်သူ သတ်ဖြတ်ထားအပ်သော အလောင်း] ထက်အေဝံ နှစ်ရပ်၊ မဆက် စပ်အောင်၊ ဖြတ်အပ်ပြီးလျက်၊ စက်ဆုတ်ဘွယ်ရာ၊ မသာ လောင်း ၎င်း။

၅။ ဝိက္ခာယိတကံ - [ဝိ+ခါယိတ+က၊ ဝိ=အမျိုးမျိုး အပုံပုံ+ခါယိတ = လင်းတ ကျီး ခွေး တို့သည် ခဲစားအပ်သော အလောင်း၊] ခွေး

လင်းတ ကျီး၊ အသီးသီးထို့ နည်းမျိုးစုံပြား၊ ဖုံဖုံအားဖြင့်၊ ခဲစားအင်လျက်၊ စက်ဆုပ်ဘွယ်ရာ၊ မသာလောင်းငင်း။

၆။ ဝိက္ခိတ္တက — [ဝိ+ခိတ္တ+က၊ ဝိ = အထူးထူး အပြားပြား + (လက်တခြား ခြေခေါင်းကိုယ် တခြားစီ) + ခိတ္တ = ရန်သူတို့သည် ဖရိုဖရဲ ပစ်လွှင့် ထားအပ်သော အလောင်း] လက် ခြေ ခေါင်း ကိုယ်၊ ဖရိုဖရဲ၊ ထိုထို ကြံသဖြင့်၊ ပစ်လွှင့်အင်လျက်၊ စက်ဆုပ်ဘွယ်ရာ၊ မသာလောင်းငင်း။

၇။ ဟတဝိက္ခိတ္တက — [ဟတ+ဝိ+ခိတ္တ+က၊ ဟတ = ခါးလှဲသည် ထို့ဖြင့် အစိတ်စိတ် အမွှာမွှာ နေအောင် ညှဉ်းပန်း နှိပ်စက် အင်သော + ဝိက္ခိတ္တက (ရှေးနည်း) အလောင်းကောင်း၊ ဝိက္ခိတ္တက တုန်းက ခုတ်ဖြတ်၍ တခြားစီထားသည်၊ ညှဉ်းကား ခုတ်ဖြတ်ရုံမက အစိတ်စိတ်အမွှာမွှာ နေအောင် ညှဉ်းပန်း နှိပ်စက်ထားသည်။ ဤသို့ စိတ်မွှာထားသည့် အခါ ကျီး သတ္တဝါ၏ ခြေနှင့် သဏ္ဍာန်တူသည် ဟု ရှေးဆရာတို့ ဆို၏။] ကျီးခြေမယွင်း၊ ခါးဖြင့် ဖွင်း၍၊ ညှဉ်းအပ်ထိုထို၊ လက်ခြေ ကိုယ်ထို့၊ ဖရိုဖရဲ၊ ထိုထိုကြံသဖြင့်၊ ပစ်လွှင့်အင်လျက်၊ စက်ဆုပ်ဘွယ်ရာ မသာလောင်းငင်း။

၈။ လောဟိတက — [လောဟိတ = သွေး+က = လွှတ်သည်၊ ယိုစီး သည်။ ရှေးပုဒ်တို့၌ပါသော “က” သဒ္ဒါသည် စက်ဆုပ်ဘွယ်ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ဤပုဒ်၌ ပါသော “က” ကား ကိရဏ (လွှတ်ခြင်း ယိုစီးခြင်း) အနက် ကို ဟောသည်။] သွေးများ ထွက်ယို၊ တကိုယ်လုံးပေ၊ လိမ်းကုန်နေသော၊ မသာလောင်းငင်း။

၉။ ပုဇ္ဇါဝက — [ပုဇ္ဇါဝ = ပိုးလောက် + က = ထွက်စေသည်။] ပိုးလော့ တွေပြည့်၊ ကျိုကျိတက်နေ၊ ထွက်စေတတ်သော၊ မသာလောင်းငင်း။

၁၀။ အဋ္ဌိက — [အဋ္ဌိ = အရိုး + က = စက်ဆုပ်ဘွယ်။ အရိုးစုဖြစ်စေ၊ အရိုးတချောင်းဖြစ်စေ၊ အဋ္ဌိကချည်းတည်း။] အရိုးစုအပေါင်း၊ တချောင်း ဖြစ်စေ၊ အသရေယုတ်၊ စက်ဆုပ်ဘွယ်ရာ၊ မသာလောင်းငင်း။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ် အပိုင်းအခန်းကို “ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း” ဟု ခေါ်သနည်း။
- ခ။ အဘယ်တရားမျိုးကို “ဘာဝနာ” ဟု ခေါ်သနည်း၊ လက်ထဲထဲပါ။
- ဂ။ အဘယ်သဒ္ဒါမျိုးကို “ဘာဝနာပွားသည်” ဟု ယခုကာလ၌ ခေါ်ဆို ကြသနည်း။
- ဃ။ အဘယ်တရားမျိုးကို “သမထ ဘာဝနာ” ဟု ခေါ်သနည်း။
- င။ သမထ-သဒ္ဓါကို ဝိပြုဟ်ပြု၍ အနက်ပေးပါ။
- စ။ သမထ-ဘာဝနာကို ပွားစေလျှင် ဘယ်အကျိုးကို ရနိုင်သနည်း။
- ဆ။ အဘယ်တရားကို “ဝိပဿနာဘာဝနာ” ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဇ။ ဝိပဿနာ-သဒ္ဓါကို ဝိပြုဟ်ပြု၍ အနက်ပေးပါ။
- ဈ။ ဝိပဿနာဘာဝနာ ပွားလျှင် ဘယ်အကျိုးကို ရနိုင်သနည်း။
- ည။ ကမ္မဋ္ဌာန - ပုဒ်ကို ဝိပြုဟ်ပြု၍ အနက်ပေးပြီးလျှင်၊ ထို ဝိပြုဟ် - အရ “ကမ္မဋ္ဌာန” ခေါ်သော တရားများကို ကောက်ပြပါ။
- ဋ။ သတ္တဝါနေ ကမ္မဋ္ဌာနသင်္ဂဟော-အရ ၇ ပါး သရုပ်ကို ရေတွက်ပါ။
- ဌ။ သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀ ကို သရုပ် အကျဉ်း ရေတွက်ပါ။
- ဍ။ စရိုက်၊ ဘာဝနာ၊ နိမိတ်များ၏ သရုပ်ကို အသီးအသီး ရေတွက်ပါ။
- ဎ။ ကသိုဏ်း ၁၀ ပါး သရုပ်ကို ရေတွက်ပြီးလျှင်၊ ကသိဏသဒ္ဓါ၏ အနက် ကို ထင်ရှားအောင် ပြပါ။
- ဏ။ အသုဘ သဒ္ဓါ၏ အနက်ကို ပြပြီးလျှင်၊ အသုဘ ၁၀ ပါး သရုပ်ကို ရေတွက်ပါ။
- တ။ ရှေး အသုဘ ၃ ပါး၏ အနက်အကျယ်နှင့် အဓိပ္ပါယ်ကို ပြပါ။
- ထ။ ထို့နောက် ၃ ပါး၏ အနက် အကျယ်နှင့် အဓိပ္ပါယ်ကို ပြပါ။
- ဒ။ နောက်ဆုံး လေးပါး၏ အနက် အကျယ်နှင့် အဓိပ္ပါယ်ကို ပြပါ။

၅၄၆

ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

အနုဿတိ ၁၀ ပါး ဗုဒ္ဓါနုဿတိ - ဗုဒ္ဓါနုဿတိ၎င်း၊ ဓမ္မာနုဿတိ-၎င်း၊ သံဃာနုဿတိ - ၎င်း၊ ဝိလောနုဿတိ-၎င်း၊ စာဂါနုဿတိ-၎င်း၊ ဒေဝတာနုဿတိ-၎င်း၊ ဥပသမာနုဿတိ-၎င်း၊ မရဏာနုဿတိ-၎င်း၊ ကာယ

အနုဿတိ။ ။ [အနု+သတိ၊ အနု=အဘန်ဘန်+သတိ=အော်မေ့ဆင်ခြင်မှု၊] အဘန်ဘန်ထပ်၍ အောက်မေ့ဆင်ခြင်မှု (သတိ=စေတသိက်) ကို “အနုဿတိ” ဟု ခေါ်သည်။

၁။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ - ဗုဒ္ဓဘုရား၏ပုံသဏ္ဍာန်တော်နှင့် ဘုရားဂုဏ်တော်များကို+အနုဿတိ=အဘန်ဘန် အောက်မေ့ခြင်း။

၂။ ဓမ္မာနုဿတိ - ဝိဇ္ဇက တရားတော်များနှင့်တကွ မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်တရားများ၏ ဂုဏ်တော်ကို အဘန်ဘန် အောက်မေ့ခြင်း။

၃။ သံဃာနုဿတိ - အရိယာ သံဃာတော်များ၏ ဂုဏ်တော်ကို အဘန်ဘန် အောက်မေ့ခြင်း၊ [ဤရတနာသုံးပါး၏ အရဟတာ စသော ဂုဏ်တော် ၉ ပါး၊ သွာက္ခာတတာ စသော ဂုဏ်တော် ၆ ပါး၊ သုပ္ပဋိပန္နတာ စသော ဂုဏ်တော် ၉ ပါးကို အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ “ရတနာဂုဏ်ရည်ကျမ်း” ၌ ရေးသားခဲ့ပြီ။]

၄။ ဝိလောနုဿတိ - မိမိ စောင့်ထိန်းအပ်သော သီလ အမျိုးမျိုး၏ မကျိုးမပေါက် မပျောက် မကျားပုံကို အဘန်ဘန် အောက်မေ့ခြင်း၊ [မကျိုးမပေါက် မပျောက် မကျားပုံ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရတနာဂုဏ်ရည်၌ ရေးခဲ့ပြီ။]

၅။ စာဂါနုဿတိ - မိမိ စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းသမျှ (ဂုဏ်ပကာ သနကိုလည်း မမြော်၊ မော်မော်မောက်မောက်လည်း မပြု၊ ဝန်တိုမှုလည်း မဘက်) ရက်ရက်ရောရော သန့်ရှင်း စင်ကြယ်သော ဂုဏ်ကို အာရုံပြု၍ အဘန်ဘန် အောက်မေ့ခြင်း။

ဂတာသတိ-၎င်း၊ အာနာပါနုဿတိစ - အာနာပါနုဿတိ၎င်း၊ ဣတိဣမာ-ဤသည်တို့ကိုကား၊ ဒသ-ဆယ်ပါးကုန်သော၊ အနုဿတိယောနာမ-အနုဿတိတို့ မည်၏။

၆။ ဒေဝတာနုဿတိ - နတ် မြဟ္မာတို့ကို သက်သေခံ ပြု၍၊ မိမိ၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှုတွေ ကိုပင် အဘန်ဘန်ဆင်ခြင် အောက်မေ့ခြင်း၊ [သဒ္ဓါ သီလ သုတ စာဂ ပညာ ဟိရိ ဩတ္တပ္ပ ဟူသော သူတော်ကောင်း တရားနှင့် ပြည့်စုံသူတို့သည် ဤလူ့ပြည်မှ စုတေကြလျှင်၊ နတ်ပြည် မြဟ္မာ့ပြည်၌ ဖြစ်ရကုန်၏။ ငါ့မှာလည်း ထို တရားများ ရှိပေသည့် တကား ဟု ကိုယ့် ကုသိုလ် တရားတွေကို အောက်မေ့ အားရနေခြင်း ဟူလို။]

၇။ ဥပသမာနုဿတိ - [ဥပသမာ=ငြိမ်းခြင်း၊] နိဗ္ဗာန်၏ ငြိမ်းပုံကို အာရုံပြု၍ အဘန်ဘန် အောက်မေ့ခြင်း။

၈။ မရဏာနုဿတိ - သေရခြင်း သဘောကို အဘန်ဘန် တွေးကာ အောက်မေ့လျက် သတိသံဝေဂရခြင်း။ (ကြောက်နေခြင်းမဟုတ်။)

၉။ ကာယဂတာသတိ - [ကာယ-သဒ္ဓါသည် “အပေါင်း” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏+ဂတ-သဒ္ဓါကား “မြစ်ခြင်း” အနက်ကို ဟောသည်။] ဆံပင် စသော ၃၂ ကောဋ္ဌာသ အပေါင်း၌ အာရုံပြုလျက် ဖြစ်သော သတိ တရား-ဟူလို။

၁၀။ အာနာပါနုဿတိ - ထွက်သက် ဝင်သက်ကို အောက်မေ့သော သတိတရား၊ [အာနာ+အာပါနု+သတိ၊ အာနု=ထွက်သက်+အာပါနု=ဝင်သက်၊ ပါဏ-ဟု “ဏ” နှင့် မရှိရ၊ သရဇာတ်သည် ရှေ့က တပုဒ်လာလျှင် ခွေးဘော်ရောက်မြဲဖြစ်၍ “သတိ” ဟု ရှိစေရမည်။] ဤ ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသည်၌ သတိကား အာရမဏိက တရားတည်း၊ ထို သတိ၏ အာရုံ ကမ္မဋ္ဌာန်းကား ဘုရားဂုဏ်တော် စသည်များတည်း။

အပ္ပမညာ ၄ ပါး မေတ္တာ-မေတ္တာ၎င်း၊ ကရုဏာ - ကရုဏာ၎င်း၊ မုဒိတာ - မုဒိတာ၎င်း၊ ဥပေက္ခာစ- ဥပေက္ခာ၎င်း၊ ဣတိ ဣမာ - ဤသည်တို့ကား၊ စတသေသာ - လေးပါးတုန်သော၊ အပ္ပမညာယောနာမ-အပ္ပမညာတို့မည်၏၊ ဗြဟ္မဝိဟာရေတိစ - ဗြဟ္မဝိဟာရ ဟူ၍လည်း၊ ပဂုစ္ဆတိ - ဆိုအပ်၏။

အပ္ပမညာ။ “ဤ၍ ဤမျှ” ဟု အတိုင်းအရှည် ပမာဏ မထား-မခွဲခြားဘဲ၊ သတ္တအများ၌ဖြစ်သော တရားကို “အပ္ပမညာ” ဟု ခေါ်သည်။

မေတ္တာ — သတ္တ များကို ကောင်းစေလိုခြင်း၊ ချစ်ခင် မြတ်နိုးခြင်း သဘော၊ တရားကိုယ်မှာ “အဒေါသ” စေတသိက်တည်း၊ သို့သော် အဒေါသ စေတသိက်တိုင်းကို မေတ္တာ ဟု မမှတ်ရ။ ဘုရားဖူး တရားနာ စသည်တို့၌ အဒေါသ စေတသိက်ယှဉ်လျက် ပါသော်လည်း မေတ္တာမဟုတ်၊ မေတ္တာကား ချစ်ခင်မြတ်နိုးအပ်သော သတ္တပညတ်ကိုသာ အာရုံပြုသည်။ [ရိုးရိုးတန်းတန်း အကျိုးလိုလားမှုသာ “မေတ္တာစစ်” တည်း၊ သားချစ် မယားချစ် ဆွေမျိုးချစ် သံဃာတော်ချစ်တို့မှာ “မေတ္တာအတု”သာ၊ တရားကိုယ်အားဖြင့် တဏှာပေမ (လောတ) တရားတည်း။]

ကရုဏာ—ခုက္ခိတသတ္တပညတ်ကို အာရုံပြု၍ သနားခြင်း သဘော။

မုဒိတာ—သုခိသတ္တပညတ်ကို အာရုံပြု၍ ဝမ်းမြောက်ခြင်း သဘော။

[ကရုဏာတု မုဒိတာတုကို ဘာသာဋီကာမှာရှု၊ ၎င်း ၂ ပါးကား စေတသိက်ပိုင်းလာ အပ္ပမညာ ၂ ပါးတည်း။]

ဥပေက္ခာ — သတ္တပညတ်ကို အာရုံပြု၍ လစ်လျူရှုခြင်း သဘော၊ [ဝမ်းလည်း မမြောက်၊ သနားလည်း မသနား၊ မေတ္တာလည်း မထားဘဲ၊

သညာ ၁ ပါး အာဟာရေ - အစာအာဟာရ၌၊ ပဋိကူလ သညာ-စက်ဆုပ်ဘွယ် ဟု၊ အမှတ်ပြုသော သညာသည်၊ ကော-တရသော၊ သညာနာမ-သညာမည်၏။

သင့်တင့်အောင် ရှုစားတတ်သော သဘောတရား။] တရားကိုယ်ကား— (သတ္တပညတ်ကို အာရုံ ပြုနိုင်မှာ ဖြစ်သော) တဏှိမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက် တည်း။

ဤ၌ မေတ္တာ စသည်တို့ကား အာရုံကမ္မဋ္ဌာန်း မဟုတ်၊ အာရမဏိက (အာရုံရှိသော) ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တည်း။ မေတ္တာ၏ အာရုံကမ္မဋ္ဌာန်းကား ဝိယမနာပ သတ္တပညတ်တည်း။ [ဝိယ=ချစ်အပ်သူ၊ မနာပ = မြတ်နိုးအပ်သူ။] ကရုဏာ၏ အာရုံ ကမ္မဋ္ဌာန်းကား ခုက္ခိတသတ္တ ပညတ်တည်း။ မုဒိတာ၏ အာရုံကမ္မဋ္ဌာန်းကား သုခိတသတ္တ ပညတ်တည်း။ ဥပေက္ခာ၏ အာရုံကမ္မဋ္ဌာန်းကား မဇ္ဈတ္တသတ္တပညတ်တည်း။ [ခုက္ခိတ = ဆင်းရဲသူ၊ သုခိတ = ချမ်းသာသူ၊ မဇ္ဈတ္တ = သုခိတမဟုတ်၊ ခုက္ခိတမဟုတ်၊ အလတ်စား သတ္တ။]

ဗြဟ္မဝိဟာရ — ၎င်း ၄ ပါးတွင် တပါးပါးဖြင့် နေခြင်းသည် ဗြဟ္မာတို့ နေခြင်းနှင့် တူသောကြောင့် ဤ ၄ ပါးကို “ဗြဟ္မဝိဟာရ ” ဟု ခေါ်၏။ မေတ္တာ စသည်ကို ပွားများလျှင် သတ္တတို့ အပေါ်မှာ ခြောက်သွေ့သွေ့ မဟုတ်ဘဲ စိုစိုမြေမြေ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် မေတ္တာ စသည်ကို ဗြဟ္မဝိရိ ၄ ပါး ဟုလည်း ခေါ်သည်။

သညာ ၁ ပါး—ခဲဘွယ်ဘာဇဉ် စသော အစာအာဟာရ၌ စက်ဆုပ် ဘွယ် ဟု ထင်မှတ်လာအောင် ရှုတတ်သော သညာကို “ အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ ” ဟု ခေါ်၏။ ဤ၌ ပဋိကူလသညာသည် အာရမဏိက တရား တည်း။ ထိုသညာ၏ အာရုံကမ္မဋ္ဌာန်းကား အစာအာဟာရတည်း။

စတုစာတုဝဏ္ဏာန် ၁ ပါး - စတုစာတုဝဏ္ဏာန်- ဓာတ်လေးပါး
 ကိုပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်းသည်၊ ကော်-
 တရသော၊ ဝဏ္ဏာန်နာမ-ဝဏ္ဏာန်မည်၏။
 အာကသာနဉ္စာယတနာဒယော - အာကာ
 အာရုပ္ပ ၄ ပါး - သာနဉ္စာယတနဈာန် အစရှိသည် တို့သည်၊
 စက္ကာရော - လေးပါးကုန်သော၊ အာရုပ္ပါနာမ - အာရုပ္ပတို့
 မည်၏။ ဣတိ - ဤသို့၊ သဗ္ဗထာဝရိ - အလုံးစုံသော အပြားအား
 ဖြင့်လည်း၊ သမထနိဒ္ဒေသေ-သမထကမ္မဋ္ဌာနံ နိဒ္ဒေသန္တိ၊ စက္ကာ
 ထိသ - လေးဆယ်သော၊ ကမ္မဋ္ဌာနာနိ - ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည်၊
 ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

စတုစာတုဝဏ္ဏာန် ၁ ပါး - ခန္ဓာကိုယ်၌ “ပထဝီ အာပေါ တေဇော
 ဝါယော” ဟူသော ဓာတ်ကြီး လေးပါးကို ပိုင်းခြား မှတ်သားတတ်သော
 ဉာဏ်ကို “စတုစာတုဝဏ္ဏာန်” ဟု ခေါ်၏။ [စတုစာတု = ဓာတ် ၄ ပါး +
 ဝဏ္ဏာန် = ပိုင်းခြားတတ်သောဉာဏ်] ဤ၌လည်း ပိုင်းခြားတတ်သော
 ဉာဏ်သည် အာရမဏိက တရားတည်း။ ထိုဉာဏ်၏ အာရုံကမ္မဋ္ဌာန်းကား
 ဓာတ်ကြီး ၄ ပါးတည်း။

အာရုပ္ပ ၄ ပါး - ဤ၌လည်း အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန် စသော
 အာရုပ္ပ ၄ ပါးသည် အာရမဏိကတရားများတည်း။ ထို တရားတို့၏ အာရုံ
 ကမ္မဋ္ဌာန်းကား ကောင်းကင်ပညတ်စသော ၄ ပါးတည်း။ ထို အာရုံ ၄ ပါးကို
 စိတ်ပိုင်း အာရုပ္ပစိတ်တုန်းက မြဲခဲ့ပြီ။

ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀ အကျယ် ငြီး၏။

သပ္ပာယ် အနွဲ့ ၁။ ပန-အတို့တပါးကား၊ စရိတာသု - စရိုက်
 တို့တွင်၊ ဒသ-ဆယ်ပါးကုန်သော၊ အသုဘာ-
 အသုဘာတို့သည်၎င်း၊ ကာယဂတာသတိ သင်္ခါတာ- ကာယ
 ဂတာသတိဟု ဆိုအပ်သော၊ ကောဋ္ဌာသဘာဝနာစ-ကောဋ္ဌာ
 သ ဘာဝနာသည်၎င်း၊ ရာဂစရိတာယ - ရာဂစရိုက်ရှိသူအား၊
 သပ္ပာယာ-လျှောက်ပတ်ကုန်၏။

၂။ စတသော - လေးပါး ကုန်သော၊ အပ္ပမညာယော-
 အပ္ပမညာ တို့သည်၎င်း၊ နိဿဒိနိ - နိဿ အစရှိကုန်သော၊
 စက္ကာရိ - လေးပါးကုန်သော၊ ကထိဏာနိစ - ကထိုဏ်းတို့
 သည်၎င်း၊ ဒေါသစရိတာယ - ဒေါသစရိုက် ရှိသူအား၊ သပ္ပာ
 ယာနိ - ကုန်၏။

သပ္ပာယ်ဘေဒ။ ။မည်သည့်စရိုက် ရှိသူအား မည်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့်
 လျော်ပတ်သည် ဟု ခွဲပြောအခင်းကို “သပ္ပာယ်ဘေဒအခင်း” ဟု ခေါ်သည်။
 စရိုက် မြောက်ပါးတွင် ရာဂ ဒေါသ မောဟ ပိတက်တို့သည် မကောင်းသော
 စရိုက်များတည်း။ ထို စရိုက်များကို ပယ်ရှားဘို့ရာ စရိုက်၏ အကြိုက် မဟုတ်
 သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်ရမည်။ သဒ္ဓါပညာ တို့သည် ကောင်းသော
 စရိုက်များတည်း။ ထို စရိုက်များ တိုးတက်လာအောင် စရိုက်၏ အကြိုက်ဖြစ်
 သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်ရမည်။

၁။ ရာဂစရိုက် ရှိသူတို့။ ။အသုဘာဝ၊ ကာယဂတာသတိခေါ်သော
 ကောဋ္ဌာသကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၊ ဤကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၀ ပါးသည် ရာဂစရိုက် ရှိသူအား
 လျှောက်ပတ်၏။ ရာဂစရိုက် ရှိသူသည် ဤကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ် သင့်သည်။
 သို့မှသာ ရာဂစိး ငြိမ်းမည်-ဟူလို။

၃။ အာနာပါနိ - အာနာပါနိသည်။ မောဟ စရိတဿ - မောဟစရိတံ ဂြိသူအား၎င်း၊ ဝိတက္ကစရိတံ ဿစ-ဝိတက်စရိတံ ဂြိသူအား၎င်း။ သပ္ပါယ်-လျှောက်ပတ်၏။

၄။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ အာဒယော - ဗုဒ္ဓါနုဿတိ အစရှိကုန်သော၊ ဆ - ရွှေကပ်ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည်။ သဒ္ဓါစရိတဿ-သဒ္ဓါစရိတံ ဂြိသူအား၊ သပ္ပါယာ-နံ၏။

၂။ ဧဝါသစရိတံ ဂြိသူအို။ ။ဧဝါသစရိတံ ဂြိသူသည် ဆိုးဝါးသော အာရုံကို အာရုံပြုနေလျှင် သာဓိဗေသတိုးတွယ် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဧဝါသကင်းတို့မှာ မေတ္တာစသော အပ္ပမညာ ၄, နီလ ကသိုဏ်း, ဝိတ ကသိုဏ်း, လောဟိတ ကသိုဏ်း, ဩဒါဟ ကသိုဏ်း ၄, ဤ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၈ ပါးကို အားထုတ်ရမည်။ [နီလ စသော အဆင်းများသည် သန့်ရှင်း ကြည်လင် ရကား၎င်းတို့ကို အာရုံပြုရလျှင် ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ သောမနဿ ဖြစ်လာ၏။ မေတ္တာ စသည်များလည်း ထို့အတူပင်တည်း။]

၃။ မောဟ ဝိတက်စရိတံ ဂြိသူအို။ ။မောဟသမားသည် ပျံလွင့်တုန်လှုပ်၏။ (ဝိစိကိစ္ဆာ ဥဒ္ဓစ္စတို့နှင့် ဟင်္ဂု ကြည့်သဖြင့် ပျံလွင့် တုန်လှုပ်ကြောင်းကို သိလေ) ဝိတက် သမားလည်း အကြံများသဖြင့် ပျံလွင့်၏။ အာနာပါနိကမ္မဋ္ဌာန်းကား ထွက်သက် ဝင်သက်ကို အချက်ကျကျလိုက်၍ အာရုံပြုရသဖြင့် တုန်လှုပ် ပျံလွင့်သော စိတ်ကို ချုပ်နိုင် ဘမ်းနိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းပေတည်း။ ထို့ကြောင့် မောဟနှင့် ဝိတက်စရိတံ ဂြိသူ ၂ မျိုးသည် အာနာပါနိဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် အသင့်တော်ဆုံးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “အိပ်ပျော်ဘဲ ဝိတက်များနေလျှင်, အာနာပါနိကို နှလုံးသွင်း”ဟု ပြောကြသည်။

၄။ သဒ္ဓါစရိတံ ဂြိသူအို။ ။ပင်ကိုယ်က ကောင်းနေသော သဒ္ဓါတရားသည် ဘုရားစသော အာရုံများနှင့် တွေ့ကြုံလျှင် “ အတိုင်းထက်အလွန်

၅။ မရဏ ဥပဿမ သညာ ဝဝတ္ထာနိ - မရဏာနုဿတိ, ဥပဿမာနုဿတိ, အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ, စတုဓာတု ဝဝတ္ထာနိ တို့သည်။ ဗုဒ္ဓိစရိတဿ - ပညာစရိတံ ဂြိသူအား၊ သပ္ပါယာနိ - နံ၏။

၆။ ပန- အတ္တိ တပါးကား၊ သေသာနိ - တွင်းကုန်သော၊ သဗ္ဗာနိဝိ - အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ကမ္မဋ္ဌာနာနိ - ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည်။ သဗ္ဗေသိဝိ - အလုံးစုံသော သူတို့အားလည်း၊ သပ္ပါယာနိ-လျှောက်ပတ်ကုန်၏။ တတ္ထာပိ - ထို ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင်လည်း၊ ကသိဇောသု - ကသိုဏ်း ဆယ်ပါး တို့တွင်၊ ပုထုလံဇေဝ - ကောက်နုတ် တလင်းဝန်းခန့် ကျယ်ပြန့်သော

တံခွန်နဲ့ ဘုရား ” တဲ့သို့ တိုးတက် ဖွင့်လှားလာတွယ် ရှိသောကြောင့် ဗုဒ္ဓါနုဿတိ မေဗ သံဃ သီလ စာဂ ဒေဝတာနုဿတိ ၆ ပါးသည် သဒ္ဓါစရိတံ ဂြိသူနှင့် သင့်တင့်လျောက်ပတ်၏။

၅။ ပညာစရိတံ ဂြိသူအို။ ။ပညာစရိတံ ဂြိသူသည် သိမ်မွေ့ နက်နဲသော အာရုံနှင့် တွေ့ကြုံ၍ ကြပ်ကြပ် စဉ်းစားရလေ ပညာတိုးပွားလေ ဖြစ်သောကြောင့် သိမ်မွေ့ နက်နဲသော မရဏာနုဿတိ ဥပဿမာ နုဿတိ အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ စတုဓာတုဝတ္ထာနိတို့နှင့် လျှောက်ပတ်သည်။

၆။ အများနှင့် ဆိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း။ ။သေသာနိ-အရကား ဆိုခဲ့ပြီးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းများမှ ကြွင်းသော ပထဝီကသိုဏ်း, အာပေါ, တေဇော, ဝါယော, အာကာသ, အာလောက ဟူသော ၆ ပါးနှင့် အာရူပ ၄ ပါးပေါင်း ၁၀ ပါးတည်း။ ထို ကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၀ ပါးကား မည်သည့်စရိတံဂြိသူ မဆို အားလုံးနှင့် လျှောက်ပတ်၏။

ကသိုဏ်းသည်သာ၊ မောဟစရိတဿ - မောဟစရိုက် ရှိသူ အား၊ သပ္ပာယ် - လျောက်ပတ်၏။ ခုဒ္ဒကံဇေ - စကောခွတ် နှယ်၊ ကျဉ်းငယ်သော ကသိုဏ်းသည်သာ၊ ဝိတက္ကစရိတဿ- ဝိတက်စရိုက်ရှိသူအား၊ သပ္ပာယ်-၏။ ဣတိ - ဤတွင် သပ္ပာယ် ဘေဒ အပြီးတည်း။

အယံ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးသည်ကား၊ ဧတ္ထ-ဤ ကမ္မဋ္ဌာနသင်္ဂဟ ဌုံ၊ သပ္ပာယ်ဘေဒေါ-သပ္ပာယ်ဘေဒခဏ်း တည်း။

တက္ကံဝိ၊ ပေ၊ ဝိတက္ကစရိတဿေ - ထို ပြခဲ့သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင် ကသိုဏ်း ၁၀ ပါး၌ ကသိုဏ်းဝန်း စီမံသည့်အခါ ခွက်ငယ် စကော ငယ်ခန့် ငယ်ငယ်လည်း စီမံနိုင်၏။ [“ခွက်ငယ်” ဟုရာ၌ ယခုကာလ ရေသောက်ခွက် ကလေးလောက်ကို မယူနှင့်၊ တတ္ထာနှင့် လက်လေးသစ်ခန့်မျှ ရှိသော ခွက်ကို ယူ၊ မန်း(မန်း)စကော တို့၏ ပမာဏကား ခွက်ထက် အနည်းငယ် ကြီးသည် ဟု ဆို၏။ သို့သော် ယခုကာလ ဆန်ပြာတဲ့စကောလောက် မကြီးစေသင့်၊] ကောက်စပါးနယ်ရာ တလင်းဝန်းမျှလောက် ကျယ်အောင်လည်း စီမံနိုင်၏။ ထိုတွင်.....

ပုထုလံမောဟစရိတဿ - မောဟစရိုက် ရှိနေသူသည် ပင်ကိုယ်ကပင် တွေ့တွေ့ဝေဝေ ဖြစ်နေရာ၊ ခတ်ကျဉ်းကျဉ်း ကသိုဏ်းကို အာရုံပြုနေရပြန်လျှင် သာ၍ စိတ်ကျဉ်းကြပ်ဘွယ် ရှိသောကြောင့် မြန့်ကျယ်သော ကသိုဏ်းနှင့်သာ လျောက်ပတ်၏။

ခုဒ္ဒကံဝိတက္ကစရိတဿေ - ဝိတက်စရိုက် ရှိသူသည် ပင်ကိုယ်က စိတ်လွင့်ပါး နေရာငယ် ခတ်ကျယ်ကျယ် ကသိုဏ်းကို အာရုံ ပြုနေရ ပြန်လျှင် ဝိတက်ကို အားပေးရာရောက်မည် ဖြစ်သောကြောင့် ဝိတက်ကို ချုပ်တည်း တို့ရာ ကျဉ်းငယ်သော ကသိုဏ်းဝန်းနှင့်သာ လျောက်ပတ်သည်။ [ဝိတက္က စရိတဿေ-မှ ဝေသဒ္ဓါကို “ပုထုလံဝေ-ခုဒ္ဒကံဇေ” ဟု ရွှေ့ထိုင်စေ။]

အထူးလျောက်ပတ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရွေးချယ်တို့ရာ ၏ သပ္ပာယ် ဘေဒ ခဏ်းကို ပြဆိုရခြင်း ဖြစ်သည်။ စင်စစ်မှာ ကမ္မဋ္ဌာန်းမှန်လျှင် ရာဂစသော စရိုက်ဆိုးကို ပယ်ရှား၍ သဒ္ဓါ ပညာကို တိုးပွားစေနိုင်သည်သာ ဖြစ်သော ကြောင့် မည်သည့်စရိုက်ရှိသူ မဆို အလုံးစုံသော ပုဂ္ဂိုလ်အား အလုံးစုံသော ကမ္မဋ္ဌာန်းများ အထိုက်အလိုက် လျောက်ပတ်သည်သာ။

လေ့ကျင့်ခဏ်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်တရားကို “အနုဿတိ” ဟု ခေါ်သနည်း။
- ခ။ ဗုဒ္ဓ-ဓမ္မ-သံဃာနုဿတိတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပြပါ။
- ဂ။ အဘယ်ကို သီလ စာဂ ဒေဝတာနုဿတိဟု ခေါ်သနည်း။
- ဃ။ အဘယ်ကို မရဏ ကာယဂတာ အာနာပါနုဿတိ ဟု ခေါ်သနည်း။
- င။ မေတ္တာသည် အဘယ်သဘောရှိ၍၊ အဘယ်ကို အာရုံပြုသနည်း။
- စ။ ကရုဏာသည် အဘယ်သဘောရှိ၍၊ အဘယ်ကို အာရုံပြုသနည်း။
- ဆ။ မုဒိတာသည် အဘယ်သဘောရှိ၍၊ အဘယ်ကို အာရုံပြုသနည်း။
- ဇ။ ဥပေက္ခာသည် အဘယ်သဘောရှိ၍၊ အဘယ်ကို အာရုံပြုသနည်း။
- ဈ။ မေတ္တာနှင့် ဥပေက္ခာတို့၏ တရားကိုယ်ကို ကောက်ပြပါ။
- ည။ ထို ၄ ပါးကို အဘယ်ကြောင့် “မြဲဒွဂ္ဂိဟာရ” ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဋ။ အဘယ်ကို “ကေသညာ” ဟု ဆိုသနည်း။
- ဌ။ အဘယ်ကို “ဧကံဝေတ္ထာနံ” ဟု ဆိုသနည်း။
- ဍ။ အာရပ္ပ ၄ ပါး၏ အာရုံကမ္မဋ္ဌာန်းကို (စိတ်ပိုင်းအရ) ထုတ်ပြပါ။
- ဎ။ စရိုက် ၆ ပါးနှင့် သက်ဆိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းများကို ခွဲခြားပြပါ။
- ဏ။ အားလုံးနှင့် သင့်တင့်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပြပါ။
- တ။ မောဟစရိုက်ရှိသူတို့ မည်မျှကျယ်သော ကသိုဏ်းဝန်းကို စီမံ၍၊ ဝိတက် စရိုက်ရှိသူတို့ မည်မျှကျဉ်းသော ကသိုဏ်းဝန်းကို စီမံရသနည်း။

၁။ ပန - အဘို့ တပါးကား၊ ဘာဝနာသု-
 ဘာဝနာအစွဲ ဘာဝနာတို့တွင်၊ သဗ္ဗထာဝရ-အလုံးစုံသော
 ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌လည်း၊ ပရိကမ္မဘာဝနာ - ပရိကမ္မဘာဝနာကို၊
 လက္ခဏာဝ-ရအပ်သည်သာတည်း။

၂။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ အာဒိသု-ဗုဒ္ဓါနုဿတိ အစရှိကုန်သော၊
 အဋ္ဌသု-ရှစ်ပါးသောကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၎င်း၊ သညာဝဝတ္ထာနေသုစ-
 အာဟာရပဋိကူလသညာ၊ စတုရထဝဝတ္ထာန်တို့၎င်း၊ ဣတိ-
 ဤသို့၊ ဒသသု-ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ကမ္မဋ္ဌာနေသု-ကမ္မဋ္ဌာန်း
 တို့၌၊ ဥပစာရ ဘာဝနာဝ - ဥပစာရဘာဝနာ သည်သာလျှင်၊
 သမ္ပန္နတိ-ပြည့်စုံ၏၊ အပ္ပနာ-အပ္ပနာဘာဝနာသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ။

ဘာဝနာဘေဒ။ ။ သုံးပါးသော ဘာဝနာအပြားဖြင့် ရသင့်သော
 ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ခွဲပြရာ အခင်းသည် “ဘာဝနာဘေဒခင်း” မည်၏။

၁။ သဗ္ဗတ္ထာဝရ၊ ပေ၊ လက္ခဏာဝ-ဆိုရာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အာရုံပြုပြီးလျှင်
 ပထဝီ ပထဝီ စသည်ဖြင့် နှုတ်က ရွတ်၍၎င်း၊ စိတ်ဖြင့် မှန်း၍၎င်း၊ ရှေးဦးစွာ
 ပွားများမှုကို “ပရိကမ္မဘာဝနာ” ဟု ခေါ်၏။ ဤ ပရိကမ္မဘာဝနာနှင့်
 မည်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းမှ မကင်းစကောင်း၊ ပရိကမ္မဘာဝနာမှ အဆင့်ဆင့်
 တက်၍ ဥပစာရဘာဝနာ အပ္ပနာဘာဝနာသို့ ရောက်သည်။ [ပရိကရောတီတိ
 ပရိကမ္မံ၊ ပရိကရောတိ-အထက်အထက် ဘာဝနာကို ပြုပေးတတ်၏။ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ ပရိကမ္မံ-ပရိကမ္မမည်၏။]

၂။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိအာဒိသု၊ ပေ၊ နတ္ထိအပ္ပနာ-အိမ် အနီးအပါးကို
 “အိမ်ဥပစာ” ဟု ခေါ်သကဲ့သို့၊ ထို့အဘူ အပ္ပနာဘာဝနာ(ဈာန်မဂ်ဖိုလ်

၃။ ပန - အဘို့တပါးကား၊ သေသေသု - ကြွင်းကျန်ကုန်
 သော၊ သမတ္ထိံသ ကမ္မဋ္ဌာနေသု - အတိကျ သုံးဆယ်သော
 ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌၊ အပ္ပနာဘာဝနာဝိ-အပ္ပနာဘာဝနာသည်လည်း၊
 သမ္ပန္နတိ-ပြည့်စုံ၏။

၄။ တက္ကဝိ-ထိုသုံးဆယ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင်လည်း၊
 ဒသကထိကာနိ - ဆယ်ပါးသော ကသိုလ်းတို့သည် ၎င်း၊
 အာနာပါနဉ္စ-အာနာပါနသည်၎င်း၊ ပဉ္စကဏ္ဍာနိကာနိ - ပဉ္စက
 ဈာန်နှင့် ယှဉ်ကုန်၏။

တရား) ၏ အနီးအပါးဖြစ်သော ဘာဝနာအစဉ်ကို “ဥပစာရဘာဝနာ” ဟု
 ခေါ်ရလေသည်။ [ဥပ(သဒိပေ)+စရတိ ပဝတ္တတီတိ ဥပစာရော၊ ဥပ(သဒိ
 ပေ) - အပ္ပနာဘာဝနာ၏ အနီး၌၊ စရတိ ပဝတ္တတိ- ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ -
 ထို့ကြောင့်၊ ဥပစာရ-ဥပစာရမည်၏။] ပရိကမ္မဘာဝနာ သည် ပင်တဖြေဖြေ
 ရင့်သည့် အခါ ဥပစာရ ဘာဝနာအမည် ရလေသည်။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ စသော
 ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို ပွားများရာ၌ ဥပစာရဘာဝနာ တိုင်အောင်သာ ရောက်နိုင်၏။
 အပ္ပနာဘာဝနာသို့ မရောက်နိုင်၊ [မရောက်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ဘာသာ
 ဇီကာမှာ ရှု။]

၃။ သေသေသု၊ ပေ၊ သမ္ပန္နတိ - ဆိုင်ရာ အာရုံ၌ စွဲမြဲစွာ သက်ဝင်
 တည်နေသော ဈာန်မဂ်ဖိုလ် တရားများကို “အပ္ပနာဘာဝနာ” ဟု ခေါ်သည်။
 “အပ္ပေါတိ နိပိသတီတိ အပ္ပနာ” အပ္ပေါတိနိပိသတိ-ဥပစာရဘာဝနာ ထက်
 လွန်ကဲ၍ စွဲမြဲစွာ အာရုံ၌ သက်ဝင် တည်နေတတ်၏။ ဣတိ - ထို့ကြောင့်၊
 အပ္ပနာ-အပ္ပနာ မည်၏။

၄။ ဒသကထိကာနိ၊ ပေ၊ ပဉ္စကဏ္ဍာနိကာနိ - ကသိုလ်း ၁၀ ပါးနှင့်
 အာနာပါန ကမ္မဋ္ဌာန်း တို့သည် ရူပါဝစရဈာန် ၅ ပါးလုံး၏ အာရုံတည်း။

၅။ ဒဿအသုဘာ - ဆယ်ပါးသော အသုဘတို့သည်၎င်း၊ ကာယဂတာသတိစ - ကာယဂတာသတိသည်၎င်း၊ ပဌမဇ္ဈာနိကာ-ပဌမဈာန်နှင့် ယှဉ်ကုန်၏။

၆။ မေတ္တာဒယော - မေတ္တာ အစရှိကုန်သော၊ တယော-သုံးပါးသော ဗြဟ္မဝိဟာရတို့သည်၊ စတုက္ကဇ္ဈာနိကာ-စတုက္ကဇ္ဈာန်နှင့် ယှဉ်ကုန်၏။

၇။ ဥပေက္ခာ - ဥပေက္ခာ ဗြဟ္မဝိဟာရသည်၊ ပဌမဇ္ဈာနိကာ-ပဌမဈာန်နှင့်ယှဉ်၏။ ဣတိ-ဤတို့၊ ဣပါဝစရဇ္ဈာနိကာနိ-၎င်းတို့တွင်တပါးပါး အားထုတ်လျှင် ရူပဈာန် ၅ ပါးလုံးကို ရနိုင်၏ - ဟူလို့ [ဈာန်ငါးပါး အပေါင်းကို "ပဉ္စာ" ဟု ခေါ်၏။]

၈။ ဒဿအသုဘာ၊ ပေ၊ ပဌမဇ္ဈာနိကာ - ဒေသုဘ ၁၀ ပါးနှင့် ကာယဂတာသတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် ပဌမဈာန်၌သာ အာရုံဖြစ်ကုန်၏။

၉။ မေတ္တာဒယော၊ ပေ၊ စတုက္ကဇ္ဈာနိကာ - အောက် ရူပဈာန် ၄ ပါးကိုစတုက္ကဇ္ဈာန် ဟု ဆိုသည်။ ငွေတာ ဣရဏာ ဗုဒ္ဓိတာ ဟူသော ဗြဟ္မဝိဟာရ ၃ ပါးသည် အောက်ဈာန် ၄ ပါး၏ အာရုံများတည်း။

ဤစကားစဉ်အရ ပဌမဈာန်၏ အာရုံ ဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းပေါင်း ၂၅ ဟု မှတ်၊ [အာရမဏသင်္ဂဟတုန်းက "ပဉ္စဝိ-သုံးတန်" ဟူသော စကားလည်း ဤ ပဌမဈာန်ကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း။ ကုသိုလ်ပိပက် ကြိယာ အားဖြင့် ပဌမဈာန် ၃ ပါးသည်၊ ၂၅ ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်း (ပညတ်တရား)ကို အာရုံပြုသည် ဟူလို့၊] ခုတိယ တတိယ စတုတ္ထ ရူပဈာန်စိတ်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကား (ကသိုဏ်း ၁၀, အာနာပါန ၁, မေတ္တာစယော ၃) ၁၄ ပါး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် "ဆွဲလေး-ကိုးလီ" ဟု အာရမဏသင်္ဂဟ၌ ဆိုခဲ့သည်။

ဣပါဝစရဈာန်နှင့် ယှဉ်ကုန်သော၊ ကမ္မဋ္ဌာနာနိ-ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည်၊ ဆဗ္ဗိသတိ-နှစ်ဆွဲခြောက်ပါးတည်း။

၁။ ပန - အတို့ တပါးကား။ စတ္တာဇော - လေးပါးကုန်သော၊ အာရုပ္ပါ-အာရုပ္ပကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည်၊ အာရုပ္ပဇ္ဈာနိကာ-အာရုပ္ပဈာန်နှင့် ယှဉ်ကုန်၏။ ဣတိ - ဤတွင် ဘာဝနာဘေဒ အပြီးတည်း။

အသိ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးသည်ကား၊ ဣက္ခ-ဤကမ္မဋ္ဌာန သင်္ဂဟ၌၊ ဘာဝနာဘေဒေါ-ဘာဝနာဘေဒခေတ်၊ တည်း။

၂။ ဥပေက္ခာပဉ္စမဇ္ဈာနိကာ - ဥပေက္ခာ ဗြဟ္မဝိဟာရသည် ပဉ္စမဈာန်နှင့်သာ ယှဉ်၏။ ဤစကားစဉ်အရ-ပဉ္စမဈာန်ပေါင်း၏ အာရုံ ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် (ကသိုဏ်း ၁၀, အာနာပါန ၁, ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရ ၁) ၁၂ ပါးရှိ၏ ဟု သိလေ၊ ထို့ကြောင့် "ဆွဲနှစ်-သုံးပင်" ဟု ဆိုခဲ့သည်။

ဆဗ္ဗိသတိဣပါဝစရဇ္ဈာနိကာနိ - ဤ ဆိုပြီးခဲ့သော စကားအရ ရူပဈာန်ကို ဆောင်ရွက်နိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် ကသိုဏ်းပညတ် ၁၀, အသုဘပညတ် ၁၀, ဆံ အစရှိသော ကောဋ္ဌာသပညတ် ၁, အာနာပါန ၁, ဗြဟ္မဝိရိတရား ၄ ပါး၏ အာရုံဖြစ်သော သတ္တဝါပညတ် ၄ မျိုး၊ ပေါင်း ၂၆ ပါးတည်း။ အရူပဈာန်အတွက် ၂ ပါး လာဥးလတ်။

၃။ စတ္တာဇော အာရုပ္ပါ အာရုပ္ပဇ္ဈာနိကာ - ဤ၌ အာရုပ္ပဈာန်လေးပါး၏ အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကား ကောင်းကင်ပညတ်၊ ပဌမာရုပ္ပိညာဏ်၊ နတ္ထိဘောပညတ်၊ တတိယာရုပ္ပိညာဏ် တို့တည်း ဟု စိတ်ပိုင်း၌ပြောခဲ့သည့်အတိုင်းသိလေ၊ ဤ၌ပါသော အာကာသပညတ် နတ္ထိဘောပညတ် ၂ ပါးနှင့် ယခင် ရူပဈာန်အတွက် ပညတ် ၂၆ ပါးကိုပေါင်း၍ကမ္မဋ္ဌာန်း

၄၀ တွင် ပညတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပေါင်း ၂၀ ပါးပါ၏။ ကုန်ကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၂ ကား ပရမတ္ထတရားများတည်း။

[ဆောင်] ကသိုဏ်းဆယ်ဝ၊ အသုဘနှင့်၊ ကောဠာသပါ၊ အာနာပါန၊ မြဟ္မဝိဟာ၊ ထိုလေးမြောက်၊ သက္ကာပညတ်၊ လေးရပ်ဟု မြ၊ အာရပ္ပဝယ်၊ နှစ်သွယ်ပ-တ၊ ဋ္ဌဗ္ဗိသတ္တိ၊ မုရုပညတ်၊ အာရုံမှတ်လော့၊ ကြွင်းလတ် ဆယ်နှစ်၊ ပရမတ် စစ်သည်၊ ခွဲလှစ်လေးဆယ် ကမ္မဋ္ဌာန်းတည်း။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်ကို “ပရိကမ္မဘာဝနာ” ဟု ခေါ်သနည်း။
- ခ။ အဘယ်ကို “ဥပစာရဘာဝနာ” ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဂ။ အဘယ်ကို “အပ္ပနာဘာဝနာ” ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဃ။ ဥပစာရဘာဝနာသာ ရကောင်း၍ အပ္ပနာဘာဝနာ မရကောင်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်းများကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ကောက်ပါ။
- င။ ဘာဝနာ ၃ မျိုးလုံး ရကောင်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သရုပ်ရေးတွက်ပါ။
- စ။ ၃ ပုဒ်များ ၅ ပါးလုံး၏ အာရုံကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- ဆ။ ပဌမဇာန်၏သာ အာရုံကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ပြပါ။
- ဇ။ အောက်ဇာန် လေးပါး၏သာ အာရုံကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပြပါ။
- ဈ။ ပဉ္စမဇာန်၏သာ အာရုံဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ပြပါ။
- ည။ “ဆဗ္ဗိသတိ ရူပါဝစရဇ္ဈာနိကာနိ” အရ ၂၆ ပါး သရုပ်ကို ပြပါ။
- ဋ။ ပဌမဇာန်စိတ်၏ အာရုံ ကမ္မဋ္ဌာန်းပေါင်း မည်မျှ၊ ဒုတိယ တတိယ စတုတ္ထ ပဉ္စမဇာန်စိတ်၏ အာရုံ ကမ္မဋ္ဌာန်းပေါင်း မည်မျှနည်း။
- ဌ။ အာရပ္ပဇာန် ၄ ပါးတို့၏ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အစဉ်အတိုင်း တွဲပြပါ။
- ဍ။ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀ တွင် ပညတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းများကို ရေးတွက်ပါ။

အာရုံ အခွဲ ၁။ ပန-အဘို့ တပါးကား၊ နိဗ္ဗိတ္တေသု - နိဗ္ဗိတ်တို့တွင်၊ ပရိကမ္မနိမိတ္တံ - ပရိကမ္မနိမိတ်ကို၎င်း၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တံ - ဥဂ္ဂဟ နိမိတ်ကို၎င်း၊ သဗ္ဗတ္ထာပိ - အလုံးစုံသော ကမ္မဋ္ဌာန်း တို့၌လည်း၊ ယထာရဟံ - ထိုက်သည်အား၊ လျော်စွာ၊ ပရိယာယေန - ပရိယာယ် အားဖြင့်၊ လဟ္ပန္တေဝ - ရအပ်ကုန်သည်သာ။

ဂေါရဇေဒ။ ။ သုံးပါးသော အာရုံအပြားဖြင့် ရသင့်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ခွဲပြရာ အခန်းကို “ဂေါရဇေဒခန်း” ဟု ခေါ်သည်။ [ဂေါရသဒ္ဓါ နိမိတ္တသဒ္ဓါတို့သည် အာရုံ ဟူသော အနက်ကို ဟောကုန်၏။]

၁။ ပရိကမ္မနိမိတ္တံ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တံ သဗ္ဗတ္ထာပိ လန္တန္တေဝ — ပရိကမ္မဘာဝနာ၏ အာရုံကို “ပရိကမ္မနိမိတ်” ဟု ခေါ်သည်။ [“ပရိကမ္မဿ+နိမိတ္တံ၊ ပရိကမ္မနိမိတ္တံ” ပရိကမ္မဿ=ပရိကမ္မဘာဝနာ၏+နိမိတ္တံ=အာရုံတည်း-ဟု အနက်ဆို။]

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်-ဟူသည် စိတ်ဖြင့် မှန်း၍ ယူအပ်သော အာရုံတည်း။ “ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗိတိ ဥဂ္ဂဟံ” ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗိ=စိတ်ဖြင့် မှန်းယူ အပ်၏-ဟု ဆို၊ [ဥဂ္ဂဟနိမိတ်လည်း ပရိကမ္မဘာဝနာ၏ အာရုံပင် ဖြစ်၏။ သို့သော် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်-ဟူသော နာမည်တူးကို ရသောကြောင့် ပရိကမ္မနိမိတ်-ဟု မခေါ်ရပြီ။ ထိုနိမိတ် ၂ ပါး၏ ဖြစ်ပုံကို ကိုယ်တိုင် ပြလတံ့။]

ပရိယာယေန — ဗုဒ္ဓါနုဿတိ စသည်တို့၌ မူလ စီးဖြန်း ကတည်းက ဘုရားဂုဏ်တော်ကို စိတ်ဖြင့် မှန်း၍ စီးဖြန်းရသောကြောင့် “တယ်အနိက်မှာ ပရိကမ္မနိမိတ်၊ တယ်အနိက်ကားတော့ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်” ဟု အထင်အရှား ခွဲခြား၍ မရ၊ ဂုဏ်တော်များ မထင်ရှားခင် ပရိကမ္မနိမိတ်၊ အတော် ထင်ရှားသည့်

၂။ ပဋိဘာဂနိမိတ္တံပန-ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုကား၊ကသိဏာ သုဘကောဋ္ဌာသ အာနာပါနေ သွေဝ - ကသိုဏ်း ဆယ်ပါး၊ အသုဘ ဆယ်ပါး၊ ဆံ အစရှိသော ကောဋ္ဌာသ၊ အာနာပါန တို့၌သာလျှင်၊ လက္ခတိ - ရအပ်၏၊ ဟိ - မှန်၏၊ တတ္ထ - ထို ကသိုဏ်း၊ အသုဘ၊ ကောဋ္ဌာသ၊ အာနာပါန တို့၌၊ ပဋိဘာဂ

အခါ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ဟု အမှန်းအတားလောက်သာ ခွဲခြားနိုင်ရကား ထိုနိမိတ် ၂ ပါးကို မုချ ရသည်-ဟု မဆိုသာ၊ ပရိယာယ်အားဖြင့်သာ ရကောင်းသည် ဟု ဆိုလိုသည်။

ယထာရဟံ — ပရိယာယ်အားဖြင့် ရကောင်းသည် ဟု ဆိုသော်လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀ လုံးမှာပင် ပရိယာယ် အားဖြင့်သာ ရကောင်းသည်ဟု မမှတ် လင့်၊ ပဋိဘာဂနိမိတ် ရကောင်းသော ကသိုဏ်း ၁၀, အသုဘ, ကောဋ္ဌာသ, အာနာပါန တို့၌ကား ပရိကမ္မနိမိတ် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ၂ ပါးကို ကွဲကွဲ ပြားပြား အထင်အရှားပင် မုချရကောင်း၏၊ထို့ကြောင့် ‘ယထာရဟံ ပရိယာယေန’ ဟု မိန့်၏၊ နိမိတ် ၂ ပါးကို အချို့ ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ပရိယာယ် အားဖြင့် ရထိုက်၏၊ အချို့ ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ကား မုချပင် ရထိုက်သည်-ဟုလို။

၂။ ပဋိဘာဂ၊ ပေ၊ လက္ခတိ—ပဋိဘာဂနိမိတ် ဟူသည် စီးဖြန်းခါစ မူလအာရုံနှင့် တူသော အာရုံတမျိုးတည်း။ (နောက်၌ ထင်ရှားလတံ့၊) ဘုရား ဂုဏ်တော် စသည်တို့ကား စီးဖြန်းခါစနှင့် ဘာဝနာ အသားကျ သည့် နောက်အခါဝယ် တမျိုးတဖုံ ကွဲပြား၍ ထင်လာတော့သည် မဟုတ် ထို့ကြောင့် မုဗ္ဗါနုဿတိ စသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၀ ပါး တို့၌ ပဋိဘာဂနိမိတ် မရဘဲ၊ ကသိုဏ်း ၁၀, အသုဘ ၁၀, ကာယဂတာသတိ၏ အာရုံဖြစ်သော ဆံ အစရှိသော ကောဋ္ဌာသပညတ်, အာနာပါနတို့၌သာ ပဋိဘာဂနိမိတ် ရစ ကောင်းသည်။

နိမိတ္တံ - ပဋိဘာဂ နိမိတ်ကို၊ အာရက္ခ - အာရုံပြု၍၊ ဥပစာရ သမာဓိစ-ဥပစာရသမာဓိသည်၎င်း၊ အပ္ပနာသမာဓိစ-အပ္ပနာ သမာဓိသည်၎င်း၊ ပဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

ကထံ-ဘာဝနာ သုံးပါး၊ နိမိတ် သုံးပါး အဘယ်သို့ ပြား သနည်း။...

ဘာဝနာနှင့် နိမိတ်ကို တွဲစပ်ခြင်း ၁။ ဟိ - ချဲ့ဥြးအံ့၊ အာဗိကမ္မိကဿ- ဂြေးဥြးစထွင်, ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှု၌ ယှဉ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ပထဝီမဏ္ဍလာ ဒီသု - ပထဝီကသိုဏ်းဝန်း အစရှိသည်တို့၌၊ နိမိတ္တံ-အာရုံကို၊ ဥဂ္ဂဗျတ္တိဿ - ပူစဉ်၊ တံအာရမဏံ - ထို အာရုံကို၊ ပရိကမ္မ နိမိတ္တံတိ - ပရိကမ္မနိမိတ်ဟူ၍၊ ပဂုစ္ဆတိ - ဆိုအပ်၏၊ သာစ

တတ္ထတိ၊ ပေ၊ ပဝတ္တန္တိ - ဤ၌ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ ဥပစာရ သမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိ ဖြစ်သည် ဟု ဆိုသဖြင့် ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်လာ သည့်အခါ ဥပစာရသမာဓိ ခေါ်သော ဥပစာရဘာဝနာ အဆင့်အတန်းသို့ ရောက်ပြီဟု မှတ်ရာ၏၊ ထို့ကြောင့် ပရိကမ္မနိမိတ်နှင့် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ပရိကမ္မ ဘာဝနာက အာရုံပြု၍, ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ဥပစာရဘာဝနာနှင့် အပ္ပနာ ဘာဝနာတို့က အာရုံပြုသည် ဟု မှတ်၊ [ပဋိဘာဂနိမိတ် မရကောင်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်း တို့ကား ဥပစာရဘာဝနာက ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ကိုသာ အာရုံပြုရ လေသည်။]

ဘာဝနာနှင့် နိမိတ်ကို တွဲစပ်ခြင်း။ ။ “ကထံ” စသော စကားသည် ဘာဝနာသုံးပါး နိမိတ်သုံးပါးကို တွဲစပ်၍ အကျယ်ပြသော စကားတည်း။

၁။ ပရိကမ္မနိမိတ်နှင့် ပရိကမ္မဘာဝနာ ။ ။ ပထဝီမဏ္ဍလာဒီသု ပေ၊ ပရိကမ္မဘာဝနာနာမ - ပထဝီကသိုဏ်းကို အားထုတ်သော ယောဂီ

ဘာဝနာ - ထို ပရိကမ္မနိမိတ်ကို အာရုံပြုသော ဘာဝနာ စိတ် သည်လည်း၊ ပရိကမ္မဘာဝနာနာမ-ပရိကမ္မဘာဝနာမည်၏။

၂။ ပန - အတ္တိ တပါးကာ၊ ယဒါ - အကြင်အခါ၌၊ တံနိ ပိတ္တံ - ထို အာရုံသည်၊ စိတ္တေန - စိတ်ဖြင့်၊ သရဂ္ဂဟိတံ - ကောင်းစွာ ယူအပ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ စက္ခုနာ - မျက်စိ ဖြင့်၊ ပဿန္တိထေဝ-မြင်ရစဉ်ကဲ့သို့၊ မနောဒွါရဿ - မနော ဒွါရ၏။ အာပိတံ-ရှေးရှုကျခြင်းသို့၊ အ. ဂတံ - ရောက်သည်၊ ဟောတိ-၏။ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ တမေဂအာရမဏံ - ထိုအာရုံ သည်ပင်၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တနာမ - ဥဂ္ဂဟနိမိတ် မည်၏။ သာဝ

(အားထုတ်ခြင်းရှိသူ) သည် ပိသုဒ္ဓိမဂ်၌ လာသော အစီအစဉ် အတိုင် တထာလက်လေးသစ်ခန့်ရှိသော ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းကို စီမံရသည်။ ထို့နောက် ထို ကသိုဏ်းကွက်ကို မျက်လုံးဖြင့် ကြည့်ရှု၍ ပါဠိလို “ပထဝီ ပထဝီ” ဟု ဖြစ်စေ၊ မြန်မာလို “မြေ မြေ” ဟု ဖြစ်စေ ပွားများရာ၏။ ရံခါ မျက်စိမှိတ်၌ နှုတ်က ရွတ်လျက်၎င်း၊ မရွတ်ဘဲသော်၎င်း၊ ဆင်ခြင်ရာ၏။ ထိုကဲ့သို့ မျက်လုံးဖြင့် ကြည့်ရှုအပ် ဖိတ်ဖြင့် မှန်းဆ အပ်သော အာရုံကို “ပရိကမ္မနိမိတ်” ဟု ခေါ်၏။ ကြည့်ရှု၍၎င်း၊ မှန်းဆ၍၎င်း၊ ပွားများမှု(ဘာဝနာစိတ်)ကို “ပရိကမ္မဘာဝနာ” ဟု ခေါ်သည်။

၂။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့် ပရိကမ္မဘာဝနာ။ ။ယဒါပန၊ပေ၊အာပါ တမာဂတံ - ထိုသို့ မှိတ်တုံ ဖွင့်တုံ အဖုံဖုံ အာရုံပြု၍ နိမိတ်ကို ယူရာ၊ စိတ္တေနသဗုဒ္ဓဟိတံ - အကြင်အခါ၌ စိတ်ဖြင့် ကောင်းစွာ ယူမိ၏။ ဘယ် လောက်များ ယူငိုသလဲ ဆိုလျှင်၊ စက္ခုနာပဿန္တိထေဝ - မှိတ်၌ ဆင်ခြင်သည့် အခါ မျက်စိဖြင့် တိုက်ရိုက် မြင်နေရသကဲ့သို့ ဖိတ်ထည်းမှာ ထင်ထင်ရှားရှားပေါ်လာ၏။ (သို့ကလောက် ယူမိပြီ-ဟုလို။)

ဘာဝနာ - ထို ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို အာရုံပြုသော ဘာဝနာ သည် လည်း၊ သမာဓိယတိ-သမာဓိရ၏။)

၃။ ပန - အတ္တိတပါးကာ၊ တထာ - ထို ဆိုအပ်ပြီးသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ သမာဘိတထာ - တည်ကြည်သော၊ ဝေဘဿ-ဤယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ တဘော-ထိုဥဂ္ဂဟနိမိတ်ထင်ရာ အခါမှ၊ ပရ-နောံ၌၊ တသ္မိံ-ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တ-၌၊ ပရိကမ္မသမာဓိနာ- ပရိကမ္မသမာဓိဖြင့်၊ ဘာဝနံ- ပွားများမှုကို၊ အနုယုဂ္ဂန္တဿ- အားထုတ်ပြန်သည်ရှိသော်၊.....ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ တပ္ပဗ္ဗိ ဘာဝံ-ထိုဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့်အလားတူသော၊ ဝတ္ထုဓမ္မပိမုစ္စိတံ-

တဒါ၊ပေ၊သမာဓိယတိ - ထိုသို့ စိတ်ထည်းမှာ ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ် လာသည့် အခါ ထို အာရုံကို “ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ” ဟု ခေါ်ဝေါ်ရ လေသည်။ ယခင် ပရိကမ္မ နိမိတ်သည်ပင် ဖိတ်ဖြင့် ကောင်းစွာ ယူအပ် သောကြောင့် “ဥဂ္ဂဟတဗ္ဗတိ ဥဂ္ဂဟံ” ဟူသော ဝစနတ်အရ “ဥဂ္ဂဟနိမိတ်” ဟု ခေါ်ဝေါ် ရခဲ့သေးသည်-ဟုလို၊ [ဥဂ္ဂဟတဗ္ဗံ -စိတ်ဖြင့် မှန်းယူအပ်၏-ဟု အနက်ဆို] ၍ ဥဂ္ဂဟ နိမိတ်ကို အာရုံပြုသော ယခင် ပရိကမ္မဘာဝနာ သည်လည်း ရှေးက ထက် သမာဓိရ၍ တည်ကြည်လှလေပြီ။ သို့သော် ပရိကမ္မဘာဝနာ ဟူသော အဆင့်အတန်းမှကား မတိုးတက်သေးချေ။

၃။ ပဋိဘာဝနိမိတ်နှင့် ဥပစာရဘာဝနာ။ ။တထာသမာဟိတထာ ပေ၊ အနုယုဂ္ဂန္တဿ - ထို ပရိကမ္မ (ဘာဝနာ) သမာဓိဖြင့် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို အာရုံ ပြု၍ စိတ် တည်ကြည်နေသော ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ထို ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ကိုပင် ယခင် ပရိကမ္မ(ဘာဝနာ)သမာဓိဖြင့် ဆက်လက် အားထုတ်ပြန်သည် ရှိသော်.....

ဝတ္ထုခြစ် ပရမတ်သဘောမှ လွတ်သော၊ ပညတ္တိသင်္ခါတံ-ပညတ် ဟု ဆိုအပ်သော၊ ဘာဝနာမယံ-ဘာဝနာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ အာရမဏံ-အာရုံသည်၊ ဝိတ္တေ-စိတ်၌၊ သန္တိယန္တိ-ငြိမ်သက်စွာ တည်နေသည်။ သမပ္ပိတံ-ကောင်းစွာ သွင်းထားအပ်သည်။ ဟောတိ-၏။ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ တံပဋိဘာဂနိမိတ္တံ-ထို ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို၊ သမုပ္ပန္နိတံ - ကောင်းစွာ ဖြစ်ပြီ ဟူ၍၊ ပရဂ္ဂတိ-ဆိုအပ်၏။

ယဒါကမ္မဋ္ဌိတာဂံ အာရမဏံ ဝိတ္တေ သန္တိယန္တိ သမပ္ပိတံ ဟောတိ — အကြင်အခါ ထို ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့် ပုံသဏ္ဍာန် ပမာဏ တူသော အာရုံကမျိုးသည် စိတ်၌ ငြိမ်သက်စွာ တည်နေ၏။ စိတ်ထဲ၌ ကောင်းစွာ သွင်းထားအပ် သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ “ မပျောက်မပျက် ကွက်ကွက် ကွင်းကွင်း ထင်လာ၏ ” ဟုလို၊ [ပဋိဘာဂ သဒ္ဓါသည် “ အတူ ” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ “ ပရိကမ္မနိမိတ် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်များနှင့် အလားတူသော အာရုံ ” ဟုလို၊] ထို ပဋိဘာဂနိမိတ်ကား ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ထက် အဆ ရာ ထောင် မကသာလွန်၍ ကြည့်လင်၏။ ဆွတ်ဆွတ်မြိုသော မျိုင်းကလေးသည် ညှိမှောင်သော တိမ်တောင် တိမ်ထင်ထဲ၌ ပုံစံ၍ နေသည့်အခါ လွန်စွာ ပသာဒ ရှိသကဲ့သို့ ထို ပဋိဘာဂနိမိတ်လည်း ဟောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်ထဲ၌ အလွန် အလွန် ကြည်နူးတွယ် ဖြစ်လေသည်။

ဝတ္ထုဓမ္မဗိမုစ္ဆိတံ ပညတ္တိသင်္ခါတံ ဘာဝနာမယံ။ ။ ထို ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ပညတ်လော၊ ပရမတ်လော၊ ဘာဝနာကြောင့် ဖြစ်သနည်း ဟူသော မေးခွန်း ၂ ရပ်ကို မေးတွယ်ရှိ၍ ဤစကားကို ဆိုရသည်။ ဘာဝနာမယံ- ထို ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ဘာဝနာ သညာအစွမ်းကြောင့် ဖြစ်၏။ [ဘာဝနာ စိတ်နှင့်ယှဉ်သော သညာကို “ ဘာဝနာသညာ ” ဟု ခေါ်သည်။] ဝတ္ထုဓမ္မ

၄။ တတော - ထို ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်လာရာ အခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ ပရိဗန္ဓုဝိပ္ပဟိနာ - သမာဓိ၏ ဘေးရန် ဖြစ်သော နိဝရဏကို ပယ်ရှားတတ်သော၊ ကာမာဝစရ သမာဓိသင်္ခါတာ-ကာမာဝစရ သမာဓိဟု ဆိုအပ်သော၊ ဥပစာရဘာဝနာ-သည်၊ နိဗ္ဗန္ဓာနာမ-ဖြစ်သည် မည်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

ဗိမုစ္ဆိတံ ပညတ္တိသင်္ခါတံ—အထည်ကိုယ် ဝတ္ထုခြစ် ပရမတ် မဟုတ်၊ ပညတ် ဖြစ်သည်။ [“ ဒွါသတ္တဝိပိဓေဝုတ္တော-ဝတ္ထုဓမ္မာ ” ကဲ့သို့ ဤ၌လည်း “ ဝတ္ထုဓမ္မ ” သဒ္ဓါသည် “ ပရမတ် အထည်ဝတ္ထု ” ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။]

ပရိကမ္မနိမိတ် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်တို့သည် မြေဝန်း မြေပိုင်း ဖြစ်သောကြောင့် အထည်ကိုယ်ခြစ် ထင်ရှား၏။ အဋ္ဌကလောင်ရုပ် ပရမတ်တရားတွေသာတည်း။ ထို အဋ္ဌကလောင်ရုပ် ပရမတ် တရားအပေါင်းကိုပင် သမူဟပညတ် ဖြစ်သောကြောင့် “ ကသိုဏ်းပညတ် ” ဟု ခေါ်နေကြသည်။ အရင်းခံမှာ ပရမတ်တရား များပေတည်း။ ထို ပဋိဘာဂနိမိတ်ကား ထိုကဲ့သို့ ပရမတ် အထည်ကိုယ် ဝတ္ထု မဟုတ်၊ ထို ပရမတ် အထည်ကိုယ် ဝတ္ထုနှင့် အလားတူစွာ ဘာဝနာ သညာ အစွမ်းကြောင့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်ထဲ၌ ထင်လာ မြင်လာသော ပညတ် တမျိုးဖြစ်သည်-ဟုလို။

၅။ တတောပဋ္ဌာယ ၊ ပေ၊ နိဗ္ဗန္ဓာနာမဟောတိ—ပဋိဘာဂနိမိတ် သညာ ဘာဝနာစိတ် (သညာ) ၏ အစွမ်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဟု ဆိုလျှင် , ထို ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သော ဘာဝနာစိတ်လည်း ရှေးကထက် တိုးတက်၍ သမာဓိအားကောင်းမှသာ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ပေါ်လာစေနိုင်မည်။ ထို့ကြောင့် ပဋိဘာဂနိမိတ် ပေါ်လာသည်မှ စ၍ ဘာဝနာ စိတ် အစဉ်လည်း ပရိကမ္မဘာဝနာ အဆင့်အတန်းကို လွန်ပြီးလျှင် ဥပစာရ ဘာဝနာ အဆင့်အတန်းသို့ ရောက်လေပြီ ဟု မှတ်။

၅။ တတော - ထို ဥပစာရဘာဝနာ ဖြစ်ရာ အခါမှာ ပရိ-
နောကံ၌၊ တမေဝ ပဋိဘာဝနိမိတ္တံ-ထို ပဋိဘာဝနိမိတ်ကိုပင်၊
ဥပစာရသမာဓိနာ-ဥပစာရသမာဓိဖြင့်၊ သမာသေဝန္တဿ-
ကောင်းစွာ ငြိပ်သည်ရှိသော်၊ ရူပါဝစရပဋ္ဌမဇ္ဈာနံ -ရူပါဝစရ
ပဋ္ဌမဇ္ဈာနံသည်၊ အပေတိ-သက်ရောက်၏။

ကာမာစေရသမာဓိဓနိတာ-ထို ဥပစာရဘာဝနာဟူသည် သမာဓိ
ပြဋ္ဌာန်းသော ကာမာစရ ဖိတ်ပင်တည်း။

ပရိမန္တဝိပ္ပဟိနာ- [“မိတ္တံ ပရိမန္တန္တိ နိဝါရေန္တိတိ ပရိမန္တာ၊ မိတ္တံ-
ကုသိုလ်မိတ်ကို၊ ပရိမန္တန္တိ နိဝါရေန္တိ -နောက်ယှက် တားမြစ်တတ်ကုန်၏၊
ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ပရိမန္တာ-ပရိမန္တတို့ မည်၏။” အရ] ကာမဇ္ဈန္တ စသော
နိဝရဏ ငါးပါးကို “ပရိမန္တ” ဟု ခေါ်သည်။ ဥပစာရဘာဝနာသည် ထို
“ပရိမန္တ” ခေါ်သော နိဝရဏများကို ပယ်ခွါနိုင်၏။

ဤ စကားစဉ်အရ “ကာမဇ္ဈန္တနိဝရဏ စသော ကိလေသာ အနောက်
အကျူတို့ အနယ်ကျသဖြင့်၊ ပိတက်စသော ဈာန်အင်္ဂါနှင့်တကွ ဘာဝနာ
စိတ်အစဉ်သည် အလွန် ကြည်လင်လှလေပြီ” ဟု မှတ်၊ ထို့ကြောင့် ၎င်း
ဥပစာရဘာဝနာကို “ဥပစာရဈာန်” ဟု လည်း ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။

အချုပ်မှာ - ပဋိဘာဝနိမိတ် ထင်လာသည့်အခါ ဘာဝနာ အစဉ်ကို
“ဥပစာရဘာဝနာ” ဟု ခေါ်၏။ ထို ဥပစာရဘာဝနာ ဖြစ်ပေါ်သည့်အခါ
ကာမဇ္ဈန္တ စသော နိဝရဏများ ကင်းကွာ၍၊ ပိတက် စသော ဈာန်အင်္ဂါ
၅ ပါးတို့ အထင်အရှား ကိုယ့်ဆိုင်ရာ ကိစ္စကို ရှက်ဆောင်ကြလေပြီ-ဟု
ဆိုလိုသည်။

၅။ ပဋိဘာဝနိမိတ်နှင့် အပ္ပနာဘာဝနာ။ ။တတောပရိ၊ ပေ၊
ပဋ္ဌမဇ္ဈာနမပေတိ-ပဋိဘာဝနိမိတ် ထင်လာ၍ ဥပစာရဘာဝနာသို့ ရောက်ပြီး
ပုဂ္ဂိုလ်သည် ထို ထင်လာသော ပဋိဘာဝနိမိတ်ကို အာရုံပြုလျက် ဆက်လက်
အားထုတ်ပြန်လျှင်၊ ထက်မြက်သောဥာဏ်ကြီးရှင်တို့မှာ ကြောမတင်“အပ္ပနာ

ဘာဝနာ”ခေါ်သော ရူပါဝစရဈာန် ပေါ်လာ၏။ ထိုမျှလောက် ထောက်သူမှာ
“စကြာမင်း မြစ်လိမ်မည်” ဟု အဟော ထွက်သော ကိုယ်ဝန်သူငယ်ကို
မယ်တော် မိဖုရားကြီးက အထူးယုယ စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့၊ ထို ရပြီးသော
ပဋိဘာဝနိမိတ်ကို ပျောက်ကွယ် မသွားရအောင် အထူး စောင့်ရှောက်လျက်
အဆက်မပြတ် အထပ်ထပ် အားထုတ်ရမည်။ ဤကဲ့သို့ အားထုတ်ခြင်းကိုပင်
လျှင် “သမာသေဝန္တဿ-ကောင်းစွာ ငြိပ်သည်” ဟု ဆိုလိုသည်။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ ပရိကမ္မနိမိတ် စသည်၌ “နိမိတ္တံ” သဒ္ဓါ၏ အနက်ကို ပြပါ။
- ခ။ အဘယ်ကို “ပရိကမ္မ၊ ဥဂ္ဂဟ၊ ပဋိဘာဝနိမိတ်” ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဂ။ ပဋိဘာဝနိမိတ် ရကောင်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပြပါ။
- ဃ။ ပရိကမ္မနိမိတ်နှင့် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို အဘယ် ဘာဝနာက အာရုံပြု၍၊ ပဋိ
ဘာဝနိမိတ်ကို အဘယ် ဘာဝနာစိတ်တို့က အာရုံပြုသနည်း။
- င။ ပဋိဘာဝနိမိတ် မရကောင်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ ဥပစာရဘာဝနာသည်
အဘယ်နိမိတ်ကို အာရုံပြုမည်နည်း။
- စ။ အဘယ် ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို “ယောဂီ” ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဆ။ ပထဝီကသိုဏ်းကို ပွားများရာ၌ ပရိကမ္မနိမိတ်နှင့် ပရိကမ္မဘာဝနာဖြစ်ပုံ၊
ဥဂ္ဂဟနှင့် ပရိကမ္မဘာဝနာဖြစ်ပုံကို သင်္ဂြိုဟ်အတိုင်း ပြပါ။
- ဇ။ ပဋိဘာဝနိမိတ်သည် ဘယ်အစွမ်းကြောင့် ဖြစ်သနည်း၊ ပညတ်လော
ပရမတ်လော၊ သင်္ဂြိုဟ်ပုဒ်ကို ထောက်ပါ။
- ဈ။ ပဋိဘာဝနိမိတ်နှင့် ဥပစာရဘာဝနာ ဖြစ်ပုံကို ပြောပြပါ။
- ည။ ဥပစာရ ဘာဝနာစိတ်ဟူသည် ကာမစိတ်လော၊ ရူပ စိတ်လော၊ ဘယ်
တရားများကို ပယ်ရှားနိုင်သနည်း၊ သင်္ဂြိုဟ်ပုဒ်ကို ထောက်ပါ။
- ဋ။ ဥပစာရဘာဝနာ ဖြစ်ပြီးနောက် အပ္ပနာဘာဝနာသို့ ရောက်အောင်
ဘယ်ပုံ ပြုမည်နည်း။

၅၂၀

ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ဗုဒ္ဓိယဈာန် စသည် တစ်ခင်း
 ၆။ တတော - ထို ပဌမဈာန်မှ၊ ပရံ-
 နောက်၌၊ တမေဝ ပဌမဈာန်- ထို ပဌမ
 ဈာန်ကိုပင်၊ အာဝဇ္ဇနံ - အာဝဇ္ဇနဝသိ
 ဘော်၎င်း၊ သမာပဇ္ဇနံ - သမာပဇ္ဇနဝသိဘော်၎င်း၊ အဓိဋ္ဌာနံ-
 အဓိဋ္ဌာနဝသိဘော်၎င်း၊ ဝုဋ္ဌာနံ-ဝုဋ္ဌာနဝသိဘော်၎င်း၊ ပစ္စဝေက္ခ
 ဏာဝ - ပစ္စဝေက္ခဏာဝသိဘော်၎င်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ပဉ္စဟိ-
 ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမာဟိဝသိတာဟိ - ဤ ဝသိဘော်တို့ဖြင့်၊

၆။ ဗုဒ္ဓိယဈာန် စသည် ဖြစ်ပုံ။ ။တတောပရံ၊ ပေ၊ ဝသိဘူတံ
 ကတ္တာ-ပဌမဈာန် ရပြီးနောက် ဗုဒ္ဓိယဈာန်ကို ရလိုသော ယောဂီသည် မိမိ
 ရအပ်သော ပဌဈာန်ကို ငါးတန်သော ဝသိဘော်တို့ဖြင့် အတော်အစွမ်းသတ္တိ
 ရှိသည့်အတိုင်း အတန်တန် ဝင်စားရသည်။ အစွမ်းသတ္တိကို ပါဠိလို “ဝသိတာ-ဟု၎င်း၊
 ဝသိဘာဝ-ဟု၎င်း” ခေါ်၍၊ မြန်မာလို “ဝသိဘော်” ဟု ခေါ်သည်။ ဤ
 ဝသိဘော် ၅ ပါးနှင့် တကွ သိဘွယ်ရာ ဟူသမျှ တို့ကို ဘာသာဋီကာမှာ ရှု။
 ကျက်နှင့်ရန်.....ဆောင်ပုဒ်များ

- ၁။ ဈာန်အင်္ဂါစုံ၊ ဆင်ခြင်မှု၌၊ တခုပီထဲ၊ တခု၏ကြား၊ ဘွင်မများ
 ဘဲ၊ ဆက်သွားဆင်ခြင်၊ စွမ်းနိုင်လျှင်သော်၊ ဝသိဘော်-မိန့်ခေါ်
 အာဝဇ္ဇနံ။
- ၂။ ဝင်စားလိုလျှင်၊ အလို ဘွင်တို့၊ မဝင် - မခြား၊ အလျင်အားဖြင့်၊
 ဝင်စားနိုင်သော်၊ ဝသိဘော်၊ မိန့်ခေါ် သမာပဇ္ဇနံ။
- ၃။ ရှည်ရှည်-တိုတို၊ တန့်ထားလိုလျှင်၊ ဘဝင် လှမ်းမီ၊ မကျလည်
 အောင်၊ ဈာန်၏ အစဉ်၊ ထားနိုင်လျှင်သော်၊ ဝသိဘော်-
 မိန့်ခေါ် ဝုဋ္ဌာနံ။
- ၄။ ချိန်ခါ တို-ရှည်၊ ရှယ်ရှည်မှန်းဆ၊ ထိုခဏ၌၊ ဈာန်မှ ထခြင်း၊
 စွမ်းနိုင်လျှင်းသော်၊ ဝသိဘော်-မိန့်ခေါ် ပုဋ္ဌာနံ။

ဝသိဘူတံ - ဝသိဘော်သို့ ရောက်သည်ကို၊ ကတ္တာ - ပြု၍၊
 ဝိတက္ကဒိကံ - ဝိတက် အစရှိသော၊ ဩဇ္ဇာရိကင်္ဂံ - ရှုန့်ရင်း
 သော ဈာန်အင်္ဂါကို၊ ပဟာနာယ-ပယ်ခြင်းငှါ၎င်း၊ ဝိစာရာဒိ
 သုခုမဂုံပ္ပတ္တိယာ - ဝိစာရ အစရှိသော သိမ်မွေ့သော ဈာန်
 အင်္ဂါ၏ ဖြစ်ပေါ် လာခြင်းငှါ ၎င်း၊ ပဗဟတော - အားထုတ်
 သည်ရှိသော်၊ ယထာက္ကမံ-အစဉ်အားလျော်စွာ၊ ဒုတိယဈာန်
 ဒယော - ဒုတိယဈာန် အစရှိသည် တို့သည်၊ ယထာရဟံ -
 ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ အပ္ပေန္တိ-သက်ရောက်ကုန်၏။

၅။ ပစ္စဝေက္ခဏာ-ဇောစောကာဖြင့်၊ ဈာန်အင်္ဂါစုံ၊ ဆင်ခြင်မှုစစ်၊
 နည်းတူဖြစ်၍၊ အာဝဇ္ဇနာ၊ ဝသိတာမြောက်၊ အစွမ်းရောက်က၊
 ပစ္စဝေကခေါ်၊ ဝသိဘော်လည်း၊ တပါတည်း၊ အပြီးရော်နေကျ။

ဝိတက္ကဒိကံ၊ ပေ၊ ပဗဟတော - ထိုသို့ ပဌမဈာန်ကို အစွမ်းထက်
 အောင် ပြုလုပ်ပြီးနောက်၊ ပဌမဈာန်နှင့် ယှဉ်သော ဈာန်အင်္ဂါ ၅ ပါးတွင်
 ဝိတက်သည် ကြမ်းတမ်း၏။ (ဝိတက် ကြိဘန် များလျှင် ကာမဂုဏ် ကိုပင်
 ကြိမိမှာ စိုးရ၍၊ ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏ ရန်သူကြီးနှင့် နီးလှချေ၏။) ထို့ကြောင့်
 ဝိတက် အလျင်းမပါအောင် ပယ်ခွါသို့ရာ၎င်း၊ ပဌမဈာန်တုန်းကထက် သိမ်
 မွေ့သော “ဝိစာရ ပီထိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ” ဈာန်အင်္ဂါတို့ ပေါ်လာသို့ရာ၎င်း၊
 ရှေးက ထင်ပြီးသော ပဋိတာဝ နိမိတ်ကိုပင် ဆက်လက် အားထုတ်ပြန်ရာ
 ဒုတိယဈာန် ခေါ်သော “အပ္ပနာဘာဝနာ” ဖြစ်ပေါ် လာလေသည်။ ပင်
 ကိုယ်က ဝိတက်စက်ဆုပ်၍ ဘာဝနာကို အားထုတ်ခဲ့သောကြောင့် ဒုတိယဈာန်
 ပေါ်လာသည့် အခါ ဝိတက်ပေါ်တော့ဘဲ ဈာန်အင်္ဂါ ၄ ပါးသာ ယှဉ်တော့
 သည်။ “အိမ်သာမှ ဧည့်လာ” ဆိုသကဲ့သို့၊ ဘာဝနာက ဝိတက်ကို မကြည့်သာ
 သဖြင့် ဝိတက်လည်း မပါဝံ့ရှာတော့ချေ။ တတိယဈာန်စသည့် တက်ခင်း
 ၌လည်း ဤနည်းအတိုင်းပင်တည်း။

နိဂုံး ၇။ ဣစ္စေဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ပထဝီကသိဏာဒိသု-ပထဝီ
 ကသိုဏ်း အစရှိကုန်သော၊ ဒွါရိသတိ ကမ္မဋ္ဌာနေသု-
 နှစ်ဆယ့် နှစ်ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌၊ ပဋိဘာဂနိမိတ္တံ - ပဋိ
 ဘာဂနိမိတ်ကို၊ ဥပလက္ခတိ-ရအပ်၏။

အပ္ပနာသို့ ရောက်စေနိုင်သော ၈။ ပန - အဘို့ တပါးကား၊ အဝ
 ကျန် ကမ္မဋ္ဌာန်းများ သေသေသု-ကြွင်းသောကမ္မဋ္ဌာန်း
 တို့တွင်၊ အပ္ပမည - အပ္ပမညာတို့
 သည်၊ သတ္တပညတ္တိယံ-သတ္တပညတ်၌ပဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

ဝိတက္ကဒိဏံ - ၌ အာဒိဖြင့် ဝိစာရ ဝိတိ သုခကို ယူ၊ တတိယဈာန်ကို
 ရလိုရာ၌ ဝိစာရကို ပယ်ခြင်းငှါ၊ စတုတ္ထဈာန်ကို ရလိုရာ၌ ဝိတိကိုပယ်ခြင်းငှါ၊
 ပဉ္စမဈာန်ကို ရလိုရာ၌ သုခကို ပယ်ခြင်းငှါ၊ အားထုတ်ရမည့် ဟူလို။

ဝိစာရာဒိ - ၌ အာဒိဖြင့် ဝိတိ သုခ ကေဂ္ဂတာကို ယူ၊ အောက်အောက်
 ဈာန်မှာ ရှိသော စိတ် စေတသိက်ထက်၊ အထက်အထက် ဈာန်မှာ ရှိသော
 စိတ် စေတသိက်များက တိုး၍ တိုး၍ သိမ်မွေ့ကြသည်။ ထိုသို့ သိမ်မွေ့သော
 ဈာန်အင်္ဂါများ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အားထုတ်ရမည့် ဟူလို။

၇။ နိဂုံး။ ။ ဣစ္စေဝံ၊ ပေ၊ ပဋိဘာဂနိမိတ္တံ ဥပလက္ခတိ-ကား "အာဒိ
 ကန္ဓိကဿာဟိ" စသော အကျယ်စကားကို ပြန်၍ပုံးသော နိဂုံး စကားတည်း။
 ဒွါရိသတိ-အရကား ပဋိဘာဂနိမိတ်ရကောင်းသော ကသိုဏ်း ၁၀, အသုဘ
 ၁၀, ကောဋ္ဌာသ, အာနာပါဏတို့တည်း။

၈။ အပ္ပနာသို့ရောက်စေနိုင်သော ကျန် ကမ္မဋ္ဌာန်းများ။ ။ အပ္ပ
 နာကို ဆောင်စွမ်းနိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၃၀ တွင် ပဋိဘာဂနိမိတ် ရကောင်း
 သော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၂၂ ပါး အတွက်သာ ပြီးသေးသည်။ ထို့ကြောင့် အဝ
 သေသေသု အရ အပ္ပနာသို့ ရောက်စေနိုင်သော ကျန် အပ္ပမညာ ၄, အာရုပ္ပ
 ၄ ကိုသာ ယူ၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ စသည်တို့ကို သီးခြား ဆိုလိမ့်ဥပါမည်။ အပ္ပမညာ
 ၄ ပါး၏ သတ္တပညတ် ၄ မျိုး၌ ဖြစ်ပုံကိုလည်း ပြခဲ့ပြီ။

၉။ ပန-အဘို့ တပါးကား၊ အာကာသဝဇ္ဇိတ ကသိဏေ
 သု - အာကာသသည် ကြဉ်အပ်သော ကသိုဏ်း ကိုးပါးတို့
 တွင် ယံက်ဗြူ - အမှတ်မထား တပါးပါးသော၊ ကသိဏံ-
 ကသိုဏ်းကို၊ ဥက္ခန္ဓါဓေတုတ္ထာ-ခွါ၍၊ လဒ္ဓံ - ရအပ်သော၊ အာ
 ကာသံ - ကောင်းကင် ပညတ်ကို၊ (အာရဟန္တ - အာရုံပြု၍)
 အနန္တဝသေန - အဆုံး အပိုင်း အခြား မရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊
 ပရိကမ္မံ - ပရိကမ်ကို၊ ကရောက္ခဿ - ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏
 (သန္တာန်၌) ပဌမာရူပံ- ပဌမအာရုပ္ပ ဈာန်သည်၊ အပ္ပေတိ-
 သက်ရောက်၏။

အာရုပ္ပ ၄ ပါး အခင်း

၉။ အာကာသဝဇ္ဇိတ၊ ပေ၊ ပဌမာရူပမပ္ပေတိ- ရူပပဉ္စဈာန်ကို
 ရပြီးနောက် အာကာသာနဉ္စာယတန (ပဌမာရူပ) ဈာန်ကို တက်လိုသော
 ယောဂီသည် ကသိုဏ်းကိုးပါးတွင် တပါးပါးကို ဘာဝနာဖြင့် ပယ်ခွါ၍ ရအပ်
 သော (ထင်လာသော) ကောင်းကင်ပညတ်ကို အာရုံပြုလျက် "အာကာသော
 အနန္တော, အာကာသော အနန္တော" ဟု ရှုတ်ဆို၍ သော်၎င်း, စိတ်ဖြင့်
 မှန်း၍ သော်၎င်း, ပွားများအားထုတ်ရမည်။ ဤသို့ ပွားများ အားထုတ်မှုကို
 "ပရိကမ်ပြုသည်" ဟု ဆိုသည်။ ထိုကဲ့သို့ အားထုတ်စဉ် ဘာဝနာ အသား
 တက်၍ အဆက်ဆက် ရင့်ကာ ဥပစာရဘာဝနာသို့ရောက် , ထို့ထက် လွန်
 မြောက်၍ အပ္ပနာ ဘာဝနာစခန်းသို့ ရောက်လေသည်။

[အာကာသော-ကောင်းကင် ပညတ်သည်၊ အနန္တော - ဥပါဏ် တင်
 အားဖြင့် အဆုံး အပိုင်းအခြား မရှိ - ဟု အနက်ဆို၊ ၎င်း၌ "အာကာသံ
 ပရိကမ္မံ ကရောက္ခဿ" ကိုထောက်၍ ပဌမာရူပပိညာဏ်၏ ကောင်းကင်
 ပညတ်ကို အာရုံပြုကြောင်း သိလေ။]

၁၀။ တမေဝ ပဌမာရူပပိညာဏံ-ထို ပဌမာရူပပိညာဏံ ကိုပင် (အာရက္ခ - ချို) အနန္တဝသေန-အဆုံး အပိုင်းအခြား မရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ပရိကမ္မံ-ပရိကမ်ကို ကရောန္တဿ-ဦး ခုတိယာရူပံ-ခုတိယအာရူပဈာန်သည်၊ အပ္ပေတိ-၏။

၁၁။ ပန - ကား၊ တမေဝ ပဌမာရူပပိညာဏာ ဘာဝံ- ထို ပဌမာရူပ ပိညာဏံ၏ မရှိခြင်း ဟူသော “ နုတ္တိဘော ပညတ် ” ကိုပင်၊ အာရက္ခ-ချို၊ နုတ္တိကိဉ္စိတိ - နုတ္တိကိဉ္စိဟူ၍၊ ပရိကမ္မံ - ကို၊ ကရောန္တဿ - ဦး၊ တတိယာရူပံ - တတိယ အာရူပဈာန်သည်၊ အပ္ပေတိ-၏။

၁၀။ တမေဝ ပဌမာရူပံ၊ ပေ၊ ခုတိယာရူပမပ္ပေတိ - ခုတိယ အာရူပ (ပိညာဏာယတန) ဈာန်ကို ရလိုပြန်သော် ယခင် ပဌမာအာရူပ ပိညာဏံကို အာရုံပြု၍ “ပိညာဏံ အနန္တံ၊ ပိညာဏံ အနန္တံ ” ဟု ပရိကမ် ပြုရသည်။ [ပိညာဏံ=ပဌမာရူပပိညာဏံသည်၊ အနန္တံ = အဆုံးအပိုင်း အခြားမရှိ၊ ဟု အနက်ဆို၊ ဤ၌ “ပဌမာရူပပိညာဏံ ပရိကမ္မံကရောန္တဿ” ကို ထောက်၍ ခုတိယာရူပ ပိညာဏံက ပဌမာရူပပိညာဏံကို အာရုံပြုကြောင်း သိလေ။]

၁၁။ တမေဝ ပဌမာရူပပိညာဏာဘာဝံ၊ ပေ၊ မပ္ပေတိ - တတိယ အာရူပ (အာကိဉ္စညာယတန) ဈာန်ကို ရလိုပြန်သော်..... ပဌမာရူပ ပိညာဏံ၏ မရှိခြင်း (နုတ္တိဘောပညတ်ကို) အာရုံပြု၍ “နုတ္တိကိဉ္စိ၊ နုတ္တိကိဉ္စိ” ဟု ပရိကမ် ပြုရသည်။

[ကိဉ္စိ-ဇိုးဇွဲ၊ အနည်းငယ်မျှ၊ နုတ္တိ - မရှိ ဟု ပေ၊ “အဘာဝ” နှင့် “နုတ္တိဘာဝ” သည် သဒ္ဓါသာ ကွဲ၏၊ အဘာဝ = မရှိခြင်း၊ နုတ္တိဘာဝ=မရှိ သည့်၏ အဖြစ်၊ ဟု အနက် အဓိပ္ပါယ်မှာ အတူတူပင်တည်း၊ နုတ္တိဘာဝကို

၁၂။ တတိယာရူပံ-တတိယာရူပ ပိညာဏံကို၊ (အာရက္ခ- အာရုံပြု၍) ထေဝံ-ဤ တတိယာရူပ ပိညာဏံသည်၊ သန္တံ-ငြိမ် သက်ပေစွ၊ ထေဝံ-ဤ တတိယာရူပ ပိညာဏံသည်၊ ပဏီတံ- မွန်မြတ်ပေစွ၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ပရိကမ္မံ - ပရိကမ် ဘာဝနာကို၊ ကရောန္တဿ-ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌) စတုတ္ထာရူပံ- စတုတ္ထာရူပဈာန်သည်၊ အပ္ပေတိ-၏။

အပ္ပနာသို ဗရောဏ်ဇေနိဇိဘော ကမ္မဋ္ဌာန်းများ၊ ၁၃။ စ-အတို့တပါးကား၊ အဝ သေသေသု - ကြွင်းကျန် ကုန် သေသ၊ ဒသသု - ဆယ်ပါး ကုန် သေသ၊ ကမ္မဋ္ဌာနေသု - ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌၊ ဗုဒ္ဓဂုဏာဒိကံ - ဘုရား

“နုတ္တိဘော”ခေါ်သလို၊ နုတ္တိဘာဝကိုလည်း “နုတ္တိဘော”ဟု ခေါ်သည်၊ မရှိဟူသည့် ပရမတ် မဟုတ်၊ ပညတ်သာ ဖြစ်သောကြောင့် “နုတ္တိဘောပညတ်” ဟုခေါ်ဝေါ်ရလေသည်၊ ဤ၌ “ပဌမာရူပ ပိညာဏာဘာဝံ ပရိကမ္မံကရောန္တ ဿ”ကို ထောက်၍ တတိယာရူပ ပိညာဏံက “နုတ္တိဘောပညတ်”ကို အာရုံ ပြုကြောင်း သိလေ။

၁၂။ တတိယာရူပံ၊ ပေ၊ စတုတ္ထာရူပမပ္ပေတိ-စတုတ္ထာရူပ (နေဝ သညာနာသညာယတန) ဈာန်ကို ရလိုသော် ယခင် တတိယာရူပ ပိညာဏံကို အာရုံပြု၍ “ သန္တံတေ၊ ပဏီတံတေ ” ဟု ပရိကမ် ပြုရသည်၊ [ဤ၌ “ တတိယာရူပံ ပရိကမ္မံ ကရောန္တဿ ” ထောက်၍ စတုတ္ထာ ရူပ ပိညာဏံက တတိယာရူပပိညာဏံကို အာရုံပြုကြောင်း သိလေ။]

အပ္ပနာဘာဝနာဝဂ္ဂိဇိဘောဇိ ခောဇိဇိဘော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၃၀ ပြီးပြီ။

ဂုဏ်တော်အစရှိသော အာရမဏ်-အာရုံကို၊ အာရဟန္တ-အာရုံ ပြု၍၊ ပရိကမ္မံ - ပရိကမ်ကို၊ ကတ္တာ-ပြု၍၊ တထိန္ဒိမိတ္တေ-ထို ဘုရားဂုဏ်တော်အစရှိသော အာရုံကို၊ သာရကံ-ကောင်းစွာ၊ ဥပ္ပဟိတေ- ယူအပ်သည်ရှိသော်၊ တက္ကေဝ - ထို ဘုရားဂုဏ် တော် အစရှိသော အာရုံ၌ပင်လျှင်၊ ပရိကမ္မဋ္ဌာ-ပရိကမ္မဘာဝနာ သည်လည်း၊ သမာဓိယတိ-ကောင်းစွာ တည်ကြည်၏၊ ဥပစာ ရောစ - ဥပစာရဘာဝနာသည်လည်း၊ သမ္ပဇ္ဇတိ-ပြည့်စုံ၏။

အပ္ပနာသို့ မရောက်နိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းများ။ ။ အဝသေသေ သုစ၊ ပေ၊ ဥပစာရောစ သမ္ပဇ္ဇတိ — ကား အပ္ပနာဘာဝနာ တိုင်အောင် မဆောင်နိုင်သော (ဗုဒ္ဓါနုဿတိ အာဒိသု အဋ္ဌသု သညာဝဝတ္ထာနေသု အရ) ကျန် ကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၀ ပါးတို့၏ ဘာဝနာနှင့် နိမိတ်ကို ပြသော စကားတည်း။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းလိုသူသည် အရဟံဂုဏ်တော်ကို ပွားလိုလျှင်၊ အရဟံဂုဏ်တော်ကို အာရုံပြု၍ “ဣတိပိ သောဘဝေါ အရဟံ” ဟု ပရိကမ် ပြုရမည်။ ဂုဏ်တော်သည် ပရိကမ္မနိမိတ် မည်၏။ ပွားများမှုသည် ပရိကမ္မ ဘာဝနာ မည်၏။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်ကို ပွားများလိုလျှင် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ဂုဏ်တော်ကို အာရုံပြု၍ “ဣတိပိ သောဘဝေါ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ” စသည်ဖြင့် ပွားများရမည်။ [နေဝံဂုဏ်တော်များ၌လည်း ဤ နည်းအတိုင်း သိလေ။]

တထိန္ဒိမိတ္တေ၊ ပေ၊ ပရိကမ္မဋ္ဌ သမာဓိယတိ—ထို ဂုဏ်တော်အာရုံကို ကောင်းစွာ ယူမိသည်ရှိသော် (ဥပ္ပဟိတေ ထင်လာသည်ရှိသော်) ထိုအခါ ယခင် ပရိကမ္မဘာဝနာသည် တည်ကြည်လှလေပြီ။

ဥပစာရောစ သမ္ပဇ္ဇတိ — ထို့ထက် သမာဓိ ရသည့်အခါ နိဝရဏ ကိလေသာတို့ ကင်းကွာသဖြင့် ဥပစာရဘာဝနာ အဆင့်အတန်းသို့ တက် လှမ်းလေပြီ။ [ဗုဒ္ဓဂုဏာဒိကံ-၌ အာဒိဖြင့် တရားဂုဏ်တော် စသော ကျန် ကမ္မဋ္ဌာန်း ၉ ပါးကို ယူ။]

၁၄။ ပန-အဘို့တပါးကား၊ အဘိညာဝသေန- အဘိညာဉ် အစွမ်းဖြင့်၊ ပဝတ္တမာနံ - ဖြစ် သော၊ ရူပါဝစရ ပဉ္စမဇ္ဈာနံ - ရူပါဝစရ ပဉ္စမဇ္ဈာန်သည်၊ အဘိညာပါဒက ပဉ္စမဇ္ဈာနာ-အဘိညာဏ်၏ အခြေခံဖြစ်သော ပဉ္စမဇ္ဈာန်မှာ၊ ဂုဋ္ဌာဟိတ္တာ-ထပြီး၍၊ အဓိဋ္ဌေယျာဒိကံ-အဓိဋ္ဌာန် အပ်သော အာရုံ အစရှိသည်ကို၊ အာဝဇ္ဇေတွာ - ဆင်ခြင်၍၊ ပရိကမ္မံ - ပရိကမ်ကို၊ ကရောက္ခဿ - ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌) ရူပါဒိသု-ရူပါရုံ အစရှိကုန်သော၊ အာရမဏေသု- အာရုံတို့၌၊ ယထာရဟံ - ထိုက်သည်အားထောက်စွာ၊ အပ္ပေတိ- သက်ရောက်၏။

၁၅။ အဘိညာစနာမ-အဘိညာဉ် မည်သည်လည်း၊ ဣဒ္ဓိ ဝိမံ-ဣဒ္ဓိဝိမ အဘိညာဉ်၎င်း၊ ဒိဗ္ဗသောတံ - ဒိဗ္ဗသောတ အဘိ ညာဉ်၎င်း၊ ပရစိတ္တဝိဇာနာ- ပရစိတ္တဝိဇာနာအဘိညာဉ်၎င်း၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ-ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ အဘိညာဉ်၎င်း၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု-ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဉ်၎င်း၊ ဣတိ-ထို၊ ပဉ္စဝေ-ငါးပါး ပြားကုန်၏။... အယံ - ဤသည်ကား၊ ဇေတ္ထ - ဤ ကမ္မဋ္ဌာန သင်္ဂဟံ၌၊ ဂေါစရဘောဒေါ-ဂေါစရဘောဒ တည်း။

စ-နိဂုံးကား၊ သမထကမ္မဋ္ဌာနနုယော-သမထကမ္မဋ္ဌာန်း နည်းသည်၊ နိဗ္ဗိတော-ပြီ ပြီ။

၁၄။ အဘိညာဉ်ခဏ်း။ ။ အဘိ + ဉာအဘိ = အလွန် + ဉာ = သိခြင်း၊ အလွန်အကြီး အထူးသိတတ်သော ရူပ ပဉ္စမဇ္ဈာန်နှင့် ယှဉ်သော ဘာဝနာကို “အဘိညာ” ဟု ခေါ်သည်။ ထို ဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ပဉ္စမဇ္ဈာန်

စိတ်ကိုလည်း သဟစရဏ (တက္က ဖြစ်တက်) နည်းအရ အတိညာ- ဟု ပင် ခေါ်နိုင်၏။ ထို အတိညာဏ်များနှင့် စပ်သွယ်၍ သိဘွယ် ဟူသဖြင့် ဘာသာ ဋီကာမှာ ရှု။

- ၁။ ဣဒ္ဓိဝိဓ = တန်ခိုး အမျိုးမျိုးကို ဖန်ဆင်းနိုင်သော အတိညာဉ်။
- ၂။ ဒိဗ္ဗသောတ = နတ်တို့၏ သောတယံဒက္ခိယံ ဝေးသော အသံ၊ တိုးတိုးသံကိုလည်း ကြားနိုင်သော အတိညာဉ်။
- ၃။ ပရုစိတ္တဝိဇာနနာ = သူများစိတ်ကို သိနိုင်သော အတိညာဉ်။
- ၄။ ပုဗ္ဗေနိဝါသနဿတိ = ရှေးရှေးဘာ၌ ဖြစ်ခဲ့သမျှ အကြောင်းကို ပြန်ပြောင်း၍ အောက်မေ့နိုင်သော အတိညာဉ်။
- ၅။ ဒိဗ္ဗာဏ္ဍု = နတ်မျက်စိကဲ့သို့ ဝေးသောအဆင်း၊ သေးငယ်သော အဆင်းကိုလည်း မြင်နိုင်သော အတိညာဉ်။

အတိညာဉ် အမျိုးမျိုး။ ။ အတိညာဉ် ၇ ပါးဟု သုံးစွဲရာဝယ် (စ) ဒိဗ္ဗစက္ခု၊ (သော) ဒိဗ္ဗသောတ၊ (ဣဒ္ဓိ) ဣဒ္ဓိဝိဓ၊ (ပ) ပရုစိတ္တဝိဇာနန၊ (ပုစိ) ပုဗ္ဗေနိဝါသ၊ (ယ) ယထာကမ္မူပဂ = ကံအားလျော်စွာ ထိုထိုဘုံ၌ ဖြစ်ရသူများကို မြင်နိုင်ခြင်း၊ (အ) အနာဂတံသ = နောင် အနာဂတ်၌ ဖြစ်လတံ့ အကြောင်းအရာများကို သိမြင်နိုင်ခြင်း၊ ဤ ၇ ပါးတည်း။ အတိညာဉ် ၅ ပါးဟု ဆိုလျှင် (ယ) ယထာကမ္မူပဂနှင့် (အ) အနာဂတံသည့် ဒိဗ္ဗစက္ခုနှင့် မကင်းကောင်းသောကြောင့် ဒိဗ္ဗစက္ခု၌ သွင်းယူလေ။ အတိညာဉ် ၆ ပါး ဟု ဆိုပြန်လျှင် ထို ၅ ပါးတွင် အာသဝက္ခယ အတိညာဉ်ကို ထည့်စွက်လေ။ [အာသဝေါတရား တို့ကို ကုန်ခမ်းစေနိုင်သော အရဟတ္တမဂ် ဉာဏ်ကို အာသဝက္ခယအတိညာဉ် ဟု ခေါ်သည်။] ၅ ပါးသည် လောကီ အတိညာဉ်၊ ဤ အာသဝက္ခယကား လောကုတ္တရာ အတိညာဉ်တည်း။

[ဆောင်] စ-သော-ဣဒ္ဓိ-ပ, ပုစိ-ယ - အ - တု, သတ္တ ဘိညာ၊ ငါးဖြာ ဖြစ်က, ယ နှင့် အ ကို, စ ၌ သွင်းယူ၊ ခြောက်မူ အာသဝက်, ထိုဝယ်စွက်, သုံးချက် နားလည်စေ။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ ဒုတိယဈာန်ကို ရလိုသော် ပဌမဈာန်ကို အဘယ်သို့ ပြုရသနည်း။
- ခ။ ဝိတက္ကာဒိကံ-၌ အာဒိဖြင့် ဘယ်ကို ယူမည်နည်း။
- ဂ။ ဝိစေရဒိ သုရဇနိပုတ္တိယာ-၌ အာဒိဖြင့် ဘယ်ကို ယူမည်နည်း။
- ဃ။ ဣစ္စေဝံ ပထဝီကသိဏာဒီသု - စသော စကားရပ်ကား ဘာကို ပြသော စကားနည်း။
- င။ အဝသေသေသု ပန အပ္ပမညာ - စသည်၌ “အဝသေသေသု” အရ ဘယ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူမည်နည်း။
- စ။ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို အားထုတ်ရာ၌ ပရိကမ်ပြပုံကို ပြပါ။
- ဆ။ “ပဌမာရုပ္ပဝိညာဏ်သည် ကောင်းကင်ပညတ်ကို အာရုံပြု၏” ဟု ဆိုရာ၌ ဘယ်ပါဌ်ကို ထောက်မည်နည်း။
- ဇ။ ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်ကို အားထုတ်ရာ၌ ပရိကမ်ပြပုံကို ပြပါ။
- ဈ။ ထို ဈာန်သည် အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်ကို အာရုံပြု၏-ဟု ဆိုရာ၌ ဘယ်ပါဌ်ကို ထောက်မည်နည်း။
- ည။ တတိယာရုပ္ပဈာန်ကို အားထုတ်ရာ၌ ပရိကမ်ပြပုံကို ပြပါ။
- ဋ။ ထို ဈာန်သည် နတ္ထိတောပညတ်ကို အာရုံပြု၏-ဟု ဆိုရာ၌ ဘယ်ပါဌ်ကို ထောက်မည်နည်း။
- ဌ။ စတုတ္ထာရုပ္ပဈာန်ကို အားထုတ်ရာ၌ ပရိကမ်ပြပုံကို ပြပါ။
- ဍ။ ထို ဈာန်သည် တတိယာရုပ္ပဝိညာဏ်ကို အာရုံပြု၏-ဟု ဆိုရာ၌ ဘယ်ပါဌ်ကို ထောက်မည်နည်း။
- ဎ။ အတိညာဉ် ၅ ပါးသရုပ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ထောက်၍ ကောက်ပြပါ။
- ဏ။ အတိညာဉ် ၇ ပါး, ၅ ပါး, ၆ ပါး ခွဲပြပါ။

သမထကာမ္မဋ္ဌာန်းဆိုခရာ ငြီးငြိး

ဝ။ ပရ-အဘိတပါးကား၊ ဝိပဿနာ
 ကမ္မဋ္ဌာနေ - ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း၍
 သိလဝိသုဒ္ဓိ - သိလဝိသုဒ္ဓိ ၎င်း၊ စိတ္တ
 ဝိသုဒ္ဓိ-၎င်း၊ ဓိဗ္ဗိဝိသုဒ္ဓိ-၎င်း၊ ကင်္ခါပိတရဏဝိသုဒ္ဓိ-၎င်း၊ မဂ္ဂါ
 မဂ္ဂညာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ - ၎င်း၊ ပဋိပဒါညာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ-
 ၎င်း၊ ညာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိစ - ညာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ၎င်း၊ ဣတိ-
 ဤသို့၊ သတ္တဝါစေန-ချစ်ပါးအပြားအားဖြင့်၊ ဝိသုဒ္ဓိသင်္ဂဟော-
 ဝိသုဒ္ဓိသင်္ဂဟကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော - သိအပ်၏။ [ဝိမောက္ခမုခါနိစ
 ဝေဒိတဗ္ဗောနိ-မှ “ဝေဒိတဗ္ဗ” ကို လိုက်စေ။]

၂။ အနိစ္စလက္ခဏံ- အနိစ္စလက္ခဏာ၎င်း၊ ဗုဒ္ဓလက္ခဏံ-
 ဗုဒ္ဓလက္ခဏာ၎င်း၊ အနတ္တလက္ခဏံ- အနတ္တလက္ခဏာ၎င်း၊
 ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိတိ-သုံးပါးကုန်သော၊ လက္ခဏာနိ-လက္ခဏာ
 တို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗောနိ-သိအပ်ကုန်၏။

ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာနသင်္ဂဟ။ ။ ဤ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းဝယ် သိဘွယ်
 များကား-ဝိသုဒ္ဓိ ၇ ပါး၊ လက္ခဏာ ၃ ပါး၊ အနုပဿနာ ၃ ပါး၊ ဝိပဿ
 နာဉာဏ် ၁၀ ပါး၊ ဝိမောက္ခ ၃ ပါး၊ ဝိမောက္ခမုခ ၃ ပါး၊ ဤ ၆ မျိုးသော
 အခင်းများတည်း။

၁။ ဝိသုဒ္ဓိ ၇ ပါး- [ဝိ=အထူး+သုဒ္ဓိ=စင်ကြယ်သည်။] အထူး
 စင်ကြယ်သော တရားကို “ဝိသုဒ္ဓိ” ဟု ခေါ်၏။ ၇ ပါးသရုပ်ကို ပါဠိကြည့်၍
 ရေတွက်လေ၊ အကျယ်လာလတ်။

၂။ လက္ခဏာ ၃ ပါး။ ။ သင်္ခါရ တရားတို့၏ အမှတ် အသားကို
 “လက္ခဏာ” ဟု ခေါ်သည်။ “ဗြုလား၊ မဖြီဘူးလား” ဟု ဉာဏ်ဖြင့်

၃။ အနိစ္စာနုပဿနာ-အနိစ္စာနုပဿနာ၎င်း၊ ဗုဒ္ဓာနုပဿ
 နာ-ဗုဒ္ဓာနုပဿနာ၎င်း၊ အနတ္တာနုပဿနာ-အနတ္တာနုပဿ
 နာ-၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ တိသော-သုံးပါးကုန်သော၊ အနုပဿနာ-
 အနုပဿနာတို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိအပ်ကုန်၏။

၄။ သမ္မသနုညာဏံ - သမ္မသနုညာဏ်၎င်း၊ ဥဒယဗ္ဗယညာ
 ဏံ-ဥဒယဗ္ဗယညာဏ်၎င်း၊ ဘင်္ဂိညာဏံ-ဘင်္ဂိညာဏ်၎င်း၊ ဘယ
 ညာဏံ - ဘယညာဏ်၎င်း၊ အာဒိနုညာဏံ - အာဒိနုညာဏ်
 ၎င်း၊ နိဗ္ဗိဒါညာဏံ-နိဗ္ဗိဒါညာဏ်၎င်း၊ မုပ္ဖိတုကမ္ပတ-ညာဏံ-
 မုပ္ဖိတုကမ္ပတညာဏ်၎င်း၊ ပဋိသင်္ခါညာဏံ-ပဋိသင်္ခါညာဏ်
 ၎င်း၊ သင်္ခါရပေက္ခာညာဏံ- သင်္ခါရပေက္ခာညာဏ်၎င်း၊ အနု
 လောမညာဏံစ - အနုလောမညာဏ်၎င်း၊ ဣတိ - သို့၊ ဒဿ-
 ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ဝိပဿနာညာဏာနိ - ဝိပဿနာညာဏ်
 တို့ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗောနိ-ကုန်၏။

သေသေချာချာ၊ မမြဲခြင်း အမှတ်အသားကို မြင်လျှင် ဇောန် ပြုစီမံအင်တွဲ
 သင်္ခါရတဲ-ဟု မှတ်၊ ဗုဒ္ဓ အနတ္တ လက္ခဏာလည်း ဤနည်းပင်၊ [၎င်း ၃ ပါးကို
 လှည်းယာဉ် လှေယာဉ်အလား နိဗ္ဗာန်သို့ သွားကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့်
 “လက္ခဏာယာဉ် ၃ ပါး” ဟု ခေါ်စမှတ် ပြု၏။]

၃။ အနုပဿနာ ၃ ပါး- [အနု=အတန်တန်+ပဿနာ=ရှုတတ်
 သောဉာဏ်။] သင်္ခါရ တရားတို့ကို အနိစ္စ ဗုဒ္ဓ အနတ္တ ဟု အတန်တန်
 ရှုတတ်သော ဉာဏ်ကို “အနုပဿနာ” ဟု ခေါ်သည်။ ဝိပဿနာဉာဏ်
 ပင်တည်း။

၄။ ဝိပဿနာဉာဏ် ၁၀ ပါး - ယခင် အနုပဿနာဉာဏ်သည်ပင်
 သမ္မသနုပဿနာ အမည်အားဖြင့် ၁၀ မျိုးပြားပြန်၏။ ထို ၁၀ မျိုးကို ဝိပဿနာ
 ဉာဏ် ၁၀ ပါးဟု မှတ်။

၅။ သုညတော-သုညတမည်သောဝိမောက္ခော-ဝိမောက္ခ
 ၎င်း၊ အနိမိတ္တာ-အနိမိတ္တမည်သော၊ ဝိမောက္ခော-ဝိမောက္ခ
 ၎င်း၊ အပ္ပဏိဟိတော-အပ္ပဏိဟိတမည်သော၊ ဝိမောက္ခော-ဝ-
 ဝိမောက္ခ၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ တယော-၃ပါးကုန်သော ဝိမောက္ခာ-
 ဝိမောက္ခ၎င်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ထိအပ်ကုန်၏။

၆။ သုညတာနုပဿနာ - သုညတအနုပဿနာ၎င်း၊ အနိ
 မိတ္တာနုပဿနာ - အနိမိတ္တအနုပဿနာ၎င်း၊ အပ္ပဏိဟိတာ
 နုပဿနာ-အပ္ပဏိဟိတအနုပဿနာ၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ တိဏိ-
 သုံးပါးကုန်သော၊ ဝိမောက္ခမုခါနိဝ-ဝိမောက္ခမုခတို့ကိုလည်း၊
 ဝေဒိတဗ္ဗာနိ-ကုန်၏။

ကထံ - ဝိသုဒ္ဓိချစ်ပါး စသည်အားဖြင့် အဘယ်သို့ ပြား
 သနည်း။...

ဝိသုဒ္ဓိအကျယ် ၁။ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလံ-ပါတိမောက္ခ
 သံဝရသီလ ၎င်း၊ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလံ -
 ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ၎င်း၊ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလံ - အာဇီဝပါရိ

၅။ ဝိမောက္ခ ၃ ပါး-ကိလေသာတို့မှ လွတ်သော မဂ်ဖိုလ်တရားကို
 “ဝိမောက္ခ” ဟု ခေါ်၏။

၆။ ဝိမောက္ခမုခ ၃ ပါး-မုခသဒ္ဓါသည် “အဝင်ဝ” ဟူသော အနက်ကို
 ဟော၏။ ယခင် ဝိမောက္ခသို့ ဝင်ရောက်တို့ရာ တံခါးပေါက်အလား “အဝင်ဝ
 ဖြစ်သော ဝိပဿနာတရား” ဟုလို။

ဤကား ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း၌ သိထိုက်သော အချက်များကို ရှေးဦးစွာ
 အကျဉ်းချုပ် ခေါင်းစဉ်ပြသော စကားတို့တည်း။ ဤ ခေါင်းစဉ်အတိုင်း ဝိသုဒ္ဓိ
 ၃ ပါးကစ၍ အကျယ်ပြုလတုံး။

သုဒ္ဓိသီလ ၎င်း၊ ပစ္စယသန္ဓိသီတသီလံစ - ပစ္စယသန္ဓိသီတ
 သီလ၎င်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလံ - စတုပါရိသုဒ္ဓိ
 သီလသည်။ သီလဝိသုဒ္ဓိနာမ-သီလဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။

၁။ သီလဝိသုဒ္ဓိ။ ။ သီလ၏ စင်ကြယ်ခြင်းသည် သီလဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။
 ရဟန်းများ၌ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ လုံခြုံမှ သီလဝိသုဒ္ဓိ ဖြစ်သည်။ [စတု =
 ၄ ပါး + ပါရိသုဒ္ဓိ = ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော သီလ။]

ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ - “ဒွေးမာတိကာ” ဟု ခေါ်အပ်သော
 ပါတိမေသာ မက၊ ဝိနည်းပါဠိတော်၌ ပညတ်အပ်သော သီလ အားလုံးကို
 စောင့်ရှောက် ထိန်းသိမ်းခြင်းသည် “ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ” မည်၏။

ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ - စက္ခု၊ နှောင့်၊ သောတ၊ ဗာန၊ ဇိဝှ၊ ကာယ၊
 မနိန္ဒြေ၊ အားဖြင့် ၆ ပါးသော ဣန္ဒြေတို့ကို (အကုသိုလ် မဖြစ်အောင်)
 စောင့်စည်းခြင်းသည် “ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ” မည်၏။

အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ - [အာဇီဝ = အသက်မွေးမှု + ပါရိသုဒ္ဓိ =
 သန့်ရှင်း စင်ကြယ်သည်။] ဒကာ ဒကာတို့ လှူချင် ခါးချင်အောင် သစ်သီး
 ပေးမှု၊ ပန်းပေးမှု၊ ချော့မော့ ဖျားယောင်းမှု စသည်ကို ရှောင်ကြဉ်၍ စင်
 ကြယ်စွာ ရအပ်သော ပစ္စည်းများကိုသာ ခံယူသုံးစွဲလျှင် ဤ သီလ လုံခြုံ၏။

ပစ္စယသန္ဓိသီတသီလ - [ပစ္စယ = ပစ္စည်း + သန္ဓိသီတ = မှီ၍ဖြစ်
 သော] “ဆွမ်း သင်္ကန်း ကျောင်း ဆေး” ပစ္စည်းလေးပါး၌ မှီ၍ဖြစ်သော
 သီလကို “ပစ္စယသန္ဓိသီတသီလ” ဟု ခေါ်သည်။

“အသက်ရှည်ကြာ၊ ဘေးရောဂါတို့ ကိုယ်မှာ မကပ်၊ ပရိယတ်
 နှင့် ပဋိပတ်ရေး၊ မြော်ထောက်တွေ့၍၊ ဤဆေး - ဤဆွမ်း၊ ဤ
 သင်္ကန်းနှင့်၊ ရှင်လမ်းတွယ်ကောင်း၊ ဤစံကျောင်းကို၊ မှီအောင်း
 သုံးစွဲပါသတည်း” ... ဟု ပစ္စည်းလေးပါးကို သုံးစွဲရသဖြင့် ရသင့်သော
 အကျိုးများကို ဆင်ခြင်၍ သုံးစွဲလျှင် ဤ သီလ လုံခြုံ၏။

၂။ ဥပစာရ သမာဓိစ - ဥပစာရ သမာဓိ ၎င်း၊ အပ္ပနာ သမာဓိစ အပ္ပနာသမာဓိ၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဗုဒ္ဓိဓာဓိ - နှစ်ပါး အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ သမာဓိ - သမာဓိသည်၊ စိတ္တ ဝိသုဒ္ဓိနာမ-စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။

၃။ လက္ခဏာရသ ပစ္စုပဋ္ဌာနပဒဋ္ဌာနဝသေန - လက္ခဏာ၊ ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ပဒဋ္ဌာနံတို့၏အစွမ်းဖြင့်၊ နာမရူပပရိဂ္ဂဟော- နာမ် ရုပ် တို့ကို ပိုင်းခြား၍ ယူနိုင်ခြင်းသည်၊ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိနာမ- ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။

၄။ စ-အတ္တိ တပါးကား၊ တေသ မေဝ နာမရူပပါနံ - ထို နာမ် ရုပ် တို့၏ ပင်လျှင်၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟော - အကြောင်းကို

၂။ ဖိတ္တဝိသုဒ္ဓိ-သမထကမ္မဋ္ဌာန်းတုန်းက ပြီးခဲ့သော ဥပစာရတာနောကို “ဥပစာရသမာဓိ” ဟု ခေါ်၍၊ အပ္ပနာတာဝနာကို “အပ္ပနာသမာဓိ” ဟု ခေါ်သည်။ ထို ဘာဝနာခင်းသို့ ရောက်သော စိတ်အစဉ်သည် နိဝရဏ ကိလသာ အနောက်အကျတို့ အနယ် ကျသဖြင့် လွန်စွာ ကြည်လင်ရကား “စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ” မည်၏။

၃။ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ --- [ဒိဋ္ဌိ-သိမြင်မှု (ဥာဏ်ပညာ အယူ)] နာမ် ရုပ် တရားတို့ကို လက္ခဏာ၊ ရသ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ပဒဋ္ဌာန်အားဖြင့် ဆင်ခြင် ကြည့် ရှုလျှင် အတ္တ ဟု စွဲလမ်းသော မိစ္ဆာအယူမှ စင်ကြယ်ရကား သန့်ရှင်းသော အသိဥာဏ် (အသိမှန်) ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ထို ဥာဏ်ကို “ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ ” ခေါ်သည်။ [လက္ခဏာ ရသ စသည်ကို ဘာသာဇီကာမှာ ရှု။]

၄။ ကင်္ခါဒိတရဏဝိသုဒ္ဓိ --- [ကင်္ခါ=ယုံမှားသံသယ+ဝိတရဏ= လွန်မြောက်ကြောင်းတရား] “ ငါသည် ရှေးက ဖြစ်မှ ဖြစ်ခဲ့ဘူးလေ သလား၊

ပိုင်းခြား၍ ယူနိုင်ခြင်းသည်၊ ကင်္ခါဝိတရဏ ဝိသုဒ္ဓိ နာမ - ကင်္ခါဝိတရဏ ဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။

အလုံးစုံကို အကုန် သိနိုင်သော ဘုရားရှင် ဟူသည် ရှိမှ ရှိနိုင်ပါ့မည်လား၊ စသော ယုံမှား သံသယမှ လွန်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော ဥာဏ်ကို “ ကင်္ခါ ဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ” ဟု ခေါ်သည်။ ထို ဥာဏ်မျိုး ပေါ်ပေါက်လာအောင် ယခင် နာမ် ရုပ် တရားတို့၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော “ ကံစိတ် ဥတု အာဟာရ ” စသည်ကို ပိုင်းခြား၍ ယူရ-ဆင်ခြင်ရမည်။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်တရားကို “ဝိသုဒ္ဓိ” ဟု ခေါ်သနည်း၊ ဝိသုဒ္ဓိသရုပ် ရေတွက်ပါ။
- ခ။ အဘယ်တရားကို “လက္ခဏ” ဟု ခေါ်သနည်း၊ သရုပ် ရေတွက်ပါ။
- ဂ။ ဘယ်တရားကို “အနုပဿနာ” ခေါ်သနည်း၊ သရုပ် ရေတွက်ပါ။
- ဃ။ ဝိပဿနာဥာဏ် ၁၀ ပါးကို သရုပ် ရေတွက်ပါ။
- င။ အဘယ်တရားကို “ဝိမောက္ခ” ဟု ခေါ်သနည်း၊ သရုပ် ရေတွက်ပြပါ။
- စ။ ဘယ်တရားကို “ဝိမောက္ခမုခ” ခေါ်သနည်း၊ သရုပ် ရေတွက်ပြပါ။
- ဆ။ အဘယ် သီလများကို “စတုပရိသုဒ္ဓိသီလ” ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဇ။ အဘယ်ကို “စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ” ဟု ခေါ်သနည်း၊ သပြိုင်ထောက်ပါ။
- ဈ။ အဘယ်ကို “ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ” ဟု ခေါ်သနည်း၊ သပြိုင်ထောက်ပါ။
- ည။ အဘယ်တရားကို “ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ” ဟု ခေါ်သနည်း။

၅။ ပန-အတ္တိတပါးကား၊ တတော - ထို ကင်္ခါရိတရဏ ဝိသုဒ္ဓိမှ၊ ပရံ - နောက်၌၊ တထာ-ဘိ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အခြင်း အရာဖြင့်၊ ပရိဂ္ဂဟိတေသု - ပိုင်းခြား၍ ယူအပ်ကုန်ပြီးသော၊ သပစ္စယေသု - အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေတိတာဒိ

၅။ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ - [မဂ္ဂ = လမ်းမှန် + အမဂ္ဂ = လမ်းမှန်မဟုတ် ဟု+ဉာဏ=သိခြင်း+ဒဿန=(မျက်စိဖြင့်မြင်ရသကဲ့သို့) ဉာဏ်ဖြင့် ထင်ရှားစွာ မြင်ခြင်း+ဝိသုဒ္ဓိ=စင်ကြယ်သည်။] ဤ ဝိသုဒ္ဓိစခန်းသို့ ရေခံလျှင် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ရှေးရှေးက မဖြစ်ဘူးသော ကိုယ်ရောင် ကိုယ်ဝါ၊ လွန်စွာ နှစ်သက်မှု ပီတိစသော ဝဝ .မျိုးသော တရား ဖြစ်ပေါ် လာတတ်၏။ ထိုအခါ၌ ကိုယ်ရောင် ကိုယ်ဝါ စသည်ကို ခွဲလမ်း နှစ်သက်၍ မဂ်ဗိုလ် ရပြီ ဟု ထင်မှတ်နေလျှင် ဝိပဿနာ လမ်းစဉ် လွှဲလေတော့၏။ ထို ကိုယ်ရောင် ကိုယ်ဝါ စသည်၌ ခွဲလမ်းနှစ်သက်မှုကို ပယ်ရှား၍ ဝိပဿနာကို ဆက်လက် အားထုတ်သွားမှသာ လမ်းမှန်ကုသည်။

ဤသို့ ကိုယ်ရောင် ကိုယ်ဝါ စသည်ကို မခွဲလမ်း မနှစ်သက်ဘဲ ဝိပဿနာကို ဆက်လက် အားထုတ်မှုသည်သာ မဂ် ဗိုလ် ရကြောင်း လမ်းကောင်း လမ်းမှန် (မဂ္ဂ) တည်း၊ ကိုယ်ရောင် ကိုယ်ဝါ စသည်ကို နှစ်သက်နေမှုကား မဂ်ဗိုလ် ရသို့ရန် လမ်းမှန်မဟုတ် (အမဂ္ဂ) တည်းဟု သိမြင်တတ်သော ဉာဏ်သည် မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။

သံမဿနဉာဏ် ။ ။ [သံ = ကောင်းစွာ+မဿန=သုံးသပ်သည်။] နှာမ်ရုပ် တရားများကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဟု သုံးသပ်တတ်သော ဉာဏ်ကို “သံမဿနဉာဏ်” ဟု ခေါ်သည်။ ထို ဉာဏ်ဖြစ်ပုံကို ယခု ပြတော့လော့။ “သုံးသပ်” ဟူရာ၌ “လက်ဖြင့် ကိုင်တွယ် သုံးသပ်သည်” ဟု မမှတ်လင့်၊ စိတ်ဖြင့် အာရုံပြခြင်းကို “သုံးသပ်” ဟု ခေါ်သည်။

ဘေဒတိန္ဒေသု - အတိတ် အစရှိသော အပြားအားဖြင့် ပြား ကုန်သော၊ တေတူမကသင်္ခါရေသု-တေတူမကသင်္ခါရတို့၌၊ ခန္ဓာဒိနယံ-ခန္ဓာ အစရှိသော နည်းကို၊ အာရဟန္တ - အစွဲပြု၍၊ ကလာပဝသေန - အပေါင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သံခိပိတွာ-ချုံး၍၊ ဝယဋ္ဌေန - ကုန်ခမ်းခြင်း အနက် သဘောကြောင့်၊ အနိစ္စံ-

တတောပရံ ပန တထာ ပရိဂ္ဂဟိတေသု သပစ္စယေသု-ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဖြင့် နာမ် ရုပ် တရားကို ပိုင်းခြားခဲ့ပြီ။ ကင်္ခါရိတရဏဝိသုဒ္ဓိဖြင့် နာမ် ရုပ် တို့၏ အကြောင်းကို ပိုင်းခြားခဲ့ပြီ။ ထို ဝိသုဒ္ဓိ ၂ ပါးဖြင့် ပိုင်းခြား အပ်ပြီး သည်ကို ရည်ရွယ်၍ “တထာပရိဂ္ဂဟိတေသု သပစ္စယေသု” ဟု မိန့်သည်။

တေတူမကသင်္ခါရေသု - စိတ် စေတသိက် ရုပ် ဟူသမျှ “သင်္ခါရ” မည်သည့် ချည်းတည်း၊ သို့သော် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဟု ဝိပဿနာရှုသည့် အခါ လောကုတ္တရာ တရားတို့ကို မရှုနိုင်၊ ဒိဋ္ဌိတို့တွေ့ကြုံဆဲဖြစ်သော တေတူ မက (တုံသုံးပါး၌ ဖြစ်သော လောကီနာမ်ရုပ်) သင်္ခါရ တရားတို့ ကိုသာ ရှုနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် “တေတူမကသင်္ခါရေသု” ဟု မိန့်ရပြန်သည်။

အတိတဒိဘေဒတိန္ဒေသု - အတိတာဒိ၌ အာဒိဖြင့် (သမုစုည်းပိုင်း ဘေဒါဘာဝေန-အရ၌ ဖွင့်မြဲခဲ့သော) အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ဩဋ္ဌာရိက သုခုမ ဟိန ပဏီတ ခူရ သန္တိကတ္တိကို ယူ၊ အတိတ်ရုပ် အနာဂတ် ရုပ် ပစ္စုပ္ပန်ရုပ် အဇ္ဈတ္တရုပ် စသော အားဖြင့် ဝဝ ပါး ကွဲပြားကောင်းသော သင်္ခါရတရားများ ဟူလို။

ခန္ဓာဒိနယမာရဟန္တ - ဤ စကား ကား ပဋိသန္တိဒါမဂ် ပါဠိတော်၌ လာသောနည်းကို ညွှန်းပြသော စကားတည်း။ [ဤ “ခန္ဓာဒိနယမာရဟန္တ” ကို “ကလာပဝသေန သံခိပိတွာ”၌ စပ်။] ခန္ဓာဒိ-အရ မှတ်နှင့်ရန်.....။

အနိစ္စသည်။ ဘယဇ္ဇေန - ကြောက်ရွံ့ပင်မခန်း၊ ဘေးဘျမ်း ဟူသော အနက်သဘောကြောင့်၊ ဒုက္ခံ - ဒုက္ခတည်း၊ အသာ ရကဋ္ဌေန - အနှစ်သာရ မရှိသည်၏ အဖြစ် ဟူသော အနက် သဘောကြောင့်၊ အနတ္တာ - အတ္တမဟုတ်၊ ဣတိ - ဤသို့၎င်း။

[ဆောင်] ဒွါရခြောက်ဖုံ၊ အာရုံခြောက်တန်၊ ဝိညာဏ်ခြောက်ဝ၊ ဗယ ခြောက်ထွေ၊ ဝေဒနာ ခြောက်၊ သညာ ခြောက်နှင့်၊ ခြောက် စေတနာ၊ ခြောက်တဏှာစွက်၊ ဝိတက်ဝိစာ၊ ခြေခံစိသာတည်း၊ ဓာတ်လည်း ခြောက်ပိုင်း၊ ကသိုဏ်း ဆယ်ဖြာ၊ ဒုတ္တိံသာဗျ၊ ကောဠာသနှင့်၊ အာယတန - ဓာတု၊ အကုန်ရှုလေ၊ ဣန္ဒြေမူ၊ လောကီဟူ၏၊ ကာ-ရူ-အရူ၊ ဓာတ်သုံးဆူတိုး၊ ဘဝကိုးတန်၊ ရူပဗျာန်ပြင်၊ အပ္ပမည၊ အရူပနှင့်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၊ ဆဲနှစ်ရပ်စု၊ အာဒိဋ္ဌိသည်....ဇေတုကုန်စင် မကြွင်းတည်း။

ကလာပဝေနေသံခိဝိတ္တာ - [ဤ သံခိဝိတ္တာကို “သံမသန္တယ” နှင့် စပ်၊] ထို ခန္ဓာစသော နည်းကို စွဲ၍ တေဘူမကသင်္ခါရတို့၌ (အစိတ်အစိတ် မသုံးသပ်ဘဲ) တပေါင်းတည်း ချိုးပြီးလျှင် အကျဉ်းဆုံး နည်းအားဖြင့် သုံး သပ်ပါ-ဟူလို၊ ဤ နည်းကို “ကလာပသမ္ပသနနည်း” ဟု ခေါ်၏။ ဝိပဿနာ အသုတ်ကို အားထုတ်သူသည် ရှေးဦးစွာ ဤနည်းဖြင့် အားထုတ်ရမည်။ ဤ နည်းကား အလွယ်ဆုံးတည်း။

အနိစ္စံ ခယဇ္ဇေန၊ ပေ၊ အသာရကဋ္ဌေနာတိ - ကား သုံးသပ်ပုံ အခြင်း အရာကို ပြသော စကားတည်း။ ဤ စကားစဉ်အရ - ကလာပသမ္ပသနနည်း ဖြင့် ပွားများပုံကား.....၁ - သဗ္ဗံ ရူပံ အနိစ္စံ ခယဇ္ဇေန၊ ဒုက္ခံ ဘယဇ္ဇေန၊ အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေန၊ ၂ - သဗ္ဗာ ဝေဒနာ အနိစ္စာ ခယဇ္ဇေန၊ ဒုက္ခာ ဘယဇ္ဇေန၊ အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေန၊ ၃ - သဗ္ဗာ သညာ အနိစ္စာ ခယဇ္ဇေန၊..... အသာရကဋ္ဌေန၊ ၄ - သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ ခယဇ္ဇေန၊.....

အဓ္မါနဝေနေ - ကာလနှင့် ငပ်သဖြင့်၎င်း၊ သန္တတိဝေနေ - အစဉ်နှင့်စပ်သဖြင့်၎င်း၊ ခဏဝေနေဝါ - ခဏနှင့် စပ်သဖြင့်

အသာရကဋ္ဌေန၊ ၅ - သဗ္ဗံ ဝိညာဏံ အနိစ္စံ ခယဇ္ဇေန၊ ဒုက္ခံ ဘယဇ္ဇေန၊ အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေန။

[သဗ္ဗံ ရူပံ-အလုံးစုံသော ရူပက္ခန္ဓာသည်။ ခယဇ္ဇေန-စသည်ကို အနက် ကြည့်၍ ဆို၊ ဤ၌ “သဗ္ဗံ ရူပံ ” ဟူသည့် အတိတ် အနာဂတ် စသော ၁၁ ပါး အပြားအားဖြင့် ပြားသော ရုပ်အားလုံးတည်း၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာစသည်၌လည်း ဤနည်းပင်၊ ဒွါရခြောက်ဖုံ၊ အာရုံခြောက်တန် စသည်ကိုလည်း ပွားများရာ၏။]

အဓ္မါနဝေနေ သန္တတိဝေနေ ခဏဝေနေဝါ - ဤစကားလည်း သမ္ပသနနည်း အမျိုးမျိုးကို ပြသော စကားပင်တည်း။ အဓ္မါနသမ္ပသနနည်း သန္တတိသမ္ပသနနည်း၊ ခဏသမ္ပသနနည်းတို့ဖြင့်လည်း သုံးသပ် ပွားများရမည် ဟူလို။ ထိုတွင်.....

အဓ္မါနသမ္ပသနနည်း ။ ။ အဓ္မါနသဗ္ဗါသည် ပစ္စည်းပိုင်းလာ “အတိ တောအဓ္မါ” ကဲ့သို့ ဘဝကာလကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် ရုပ် နာမ် တရား များကို အတိတ်ဘဝ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ အနာဂတ် ဘဝဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သုံးသပ် ပွားများမှုကို အဓ္မါနသမ္ပသနနည်းဟု မှတ်။

မြန်မာလို ပွားများဟန်ကား.... “အတိတ်ဘဝ၌ ဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာသည် ထို အတိတ်ဘဝ၌ပင် ချုပ်လေပြီ၊ ဤ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝသို့ မရောက်နိုင်၊ ဤသို့ ကုန်ခမ်းခြင်းသဘောရှိ၍ အနိစ္စ၊ ကြောက်မက်ရွံ့ဖွယ် ဖြစ်သောကြောင့် ဒုက္ခ၊ အနှစ်သာရ မရှိသောကြောင့် အနတ္တ တရားချဉ်းပါတကား” ဤသို့ စသည် ဖြင့် ပွားများရာ၏။ အဓ္မါနသမ္ပသန နည်းသည် ကလာပ သမ္ပသန နည်းထက် သိမ်မွေ့၏။ ထို့ကြောင့် ကလာပ သမ္ပသနနည်းဖြင့် အတော်အသားကျပြီးမှ ဤနည်းဖြင့် ပွားများသို့ရန် ဆက်လက်ပြထားသည်။

၎င်း၊ သံမဃနုညာဏေန - သံမဃနုညာဏ်ဖြင့်၊ လက္ခဏတ္ထပဟိ-လက္ခဏာယာဉ် သုံးပါး အပေါင်းကို၊ သံမဃန္တဿ-သုံးသပ် သူလည်း ဖြစ်သော၊ တေသ္မေဝ-ထို တေတူမကသင်္ခါရတို့၌ပင်၊ ပစ္စယဝသေန - အကြောင်းနှင့် စပ်သဖြင့်၎င်း၊ ခဏဝသေန - ခဏနှင့် စပ်သဖြင့် ၎င်း၊ ဥဒယဗ္ဗယညာဏေန-

သန္တတိဗ္ဗသနနည်း။ ။ ရုပ် နာမ် တို့၏ သဘောတူသော အစဉ်အတန်းကို “သန္တတိ” ဟု ခေါ်၏။ ဥပမာ - နေပူမှာနေခိုက် ပူသော ရုပ်အစဉ်သည် သန္တတိတခုတည်း။ အရိပ်သို့ရောက်၍ အအေးရုပ် ပေါ်ပေါက်သည့်အခါ သန္တတိ တမျိုးပြောင်းလေပြီ၊ စသည်ဖြင့် သန္တတိ အကျယ်ကို ဘာသာဋီကာမှာရှု၊ ပွားများပုံကား..... အပူရုပ်အစဉ်သည် အအေးရုပ်အစဉ်သို့ မရောက်၊ ဤသို့ ကုန်ခမ်းခြင်း သဘောရှိ၍ အနိစ္စ၊ စသည်တို့တည်း။ ဤ သန္တတိသမ္ပသနနည်းသည် တဘဝထည်းမှာပင် အစဉ် အမျိုးမျိုး ခွဲ၍ ပွားများရသောကြောင့် အဋ္ဌါနသမ္ပသနနည်းထက် သိမ်မွေ့သဖြင့် အဋ္ဌါနသမ္ပသန၏ အခြားမဲ့၌ ဆက်လက်ပွားသွားရန် ပြထားသည်။

ခဏသမ္ပသနနည်း။ ။ ရုပ် နာမ် တို့၏ ခဏအားဖြင့် သုံးသပ် ပွားများမှုကို “ခဏသမ္ပသနနည်း” ဟု ခေါ်သည်။ ပွားများဟန်ကား.... “အတိတ်ခဏ၌ဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာသည် အတိတ်ခဏ၌ ချုပ်လေပြီ၊ ပစ္စုပ္ပန်ခဏသို့ မရောက်၊ ကုန်ခမ်းခြင်း အနက် သဘောကြောင့် အနိစ္စ” စသည်ဖြင့်၎င်း၊ “အတိတ်ဘဝခဏ၌ ဖြစ်သော စိတ် စေတသိက် (နာမ်ခန္ဓာ ၄ ပါး) သည် အတိတ်ဘဝခဏ၌ ချုပ်လေပြီ၊ ဘဝဂ်စလနသို့ မရောက်” စသည်ဖြင့်၎င်း ရုပ်စိတ် နာမ်စိတ် အစဉ်အတိုင်း သုံးသပ်ပွားများရမည်။ ဤ ခဏသမ္ပသနနည်းကား အစွမ်းကုန် သိမ်မွေ့သော နည်းတည်း။ ထို့ကြောင့် သန္တတိနည်းဖြင့် အသားကျပြီးမှ ဆက်လက် သုံးသပ်တို့ရန် ပြထားသည်။

ဥဒယဗ္ဗယညာဏ်ဖြင့်၊ ဥဒယဗ္ဗယံ - အဖြစ်အပျက်ကို၊ သမနုပဿန္တဿဝ-အဘန်ဘန် ရှုသူလည်းဖြစ်သော၊ (ယောဂီနေဝ-ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌)....

သံမဃနုညာဏေန လက္ခဏတ္ထပံ သံမဃန္တဿ - ကလာပ သမ္ပသနစသည်ဖြင့် ပွားများသောစိတ်၌ ဉာဏ်ပညာ ယှဉ်လျက် ရှိ၏။ ထိုဉာဏ်ကို သံမဃနုညာဏ် ဟု ခေါ်သည်။ မြဲခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ထိုဉာဏ်ဖြင့် တေတူမကသင်္ခါရတို့၌ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ လက္ခဏာ ထင်မြင်အောင် ဆင်ခြင် သုံးသပ်ရမည်-ဟူလို။

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်။ ။ [ဥဒယ=ဖြစ်ခြင်း(ဥပါဒ်)+ဝယ=ပျက်ခြင်း(ဘင်) (ဝကို ဗပြု ခွေးတော်ဆင့်)] ။ ရုပ် နာမ်တို့၏ ဥပါဒ်နှင့် ဘင်ကို ထင်မြင်အောင် ရှုတတ်သော ဉာဏ်သည် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် မည်၏။

တေသ္မေဝပစ္စယဝသေန-၎င်းကို “သမနုပဿန္တဿ” ၌စပ်၊ ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းများအရ-ပွားများဘန် များသဖြင့် သမ္ပသနဉာဏ် ရင့်သန်ပြီးသော ယောဂီသည် ထို နာမ် ရုပ်တို့ကိုပင် အကြောင်းတရားနှင့် စပ်၍ အထပ်ထပ် သုံးသပ်ရမည်။ ပစ္စယ-အရ အကြောင်းတို့ကား.....

[ဆောင်] အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ၊ ကံ-အာဟာ၊ ဇယာ-နာမ်ရုပ်များ၊ ပစ္စယ ဟု၊ အကြောင်းစု၊ ခေါ်မှု မြဲမှတ်သား။

ထိုတွင် ရုပ်တရား၏ အကြောင်းကား အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ကံ အာဟာရတို့တည်း။ စေတသိက် နာမ်တရားတို့၏ အကြောင်းကား.. အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ကံ ဇယာတို့တည်း။ စိတ် နာမ်တရားတို့၏ အကြောင်းကား.. အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ကံ နာမရူပ တို့တည်း။ [သုံးသပ် ပွားများပုံကို ဘာသာဋီကာမှာရှု] ဤသို့ အကြောင်းနှင့် ဆက်သွယ်၍ သုံးသပ် ပွားများမှုကို အခေါ်ရ လွယ်အောင် “ပစ္စယသမနုပဿနာနည်း” ဟု ခေါ်ကြည့်စို့။

တြာသော-ကိုယ်ရောင် ကိုယ်ဝါဂင်၊ ပီတိ - နှစ်သက်
ခြင်းဂင်၊ ပဿဒ္ဓိ - ကိုယ်မိတ်နှစ်ပါး၏ ငြိမ်းငြိမ်းဂင်၊ အဓိ
မောက္ခောစ-သက်ဝင် ယုံကြည်သော သဒ္ဓါဂင်၊ ပဂ္ဂဟော-

ဇောဝေနေ— [ဥပါဒ် ဇော ဘင်ဇောကို “ဇော” ဟု မှတ်၊] ဤသို့
အကြောင်းနှင့် တွဲဘက်၍ နာမ်ရပ် ထို၏ အဖြစ်အပျက်ကို ရှုဘန်များလျှင်
ဥပါဒ်ဇော ဘင်ဇောအားဖြင့် အဖြစ်အပျက်တွေ အလိုလို ထင်လာလေ၏။
ထိုအခါ အကြောင်းကို မစဉ်းစားတော့ဘဲ ဥပါဒ်ဇော ဘင်ဇောကိုသာ သတိ
ထား၍ ဤ ဇောသမနုပဿနာနည်းဖြင့် ကြိုးစား ပွားများလေသော်၊ အဖြစ်
အပျက်တွေ အလွန်ထင်ရှားသည့်အတွက် စိတ်အားတက်ကြွ၍ စိတ် အလွန်
ကြည်လင်ရကား၊ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်အဆုံးမသတ် လမ်းခုလတ်မှာပင် တြာသ
သော ဥပက္ကိလေသ ဘေးရန်နှင့် အမှန်တွေ့ရတတ်လေသည်။

ဝိပဿနုပက္ကိလေသ ၁၀ ပါး

၁။ ဩဘာသ— [ကိုယ်ရောင် ကိုယ်ဝါ။] စိတ်ဓာတ်၏ ကြည်လင်မှု
ကြောင့် ကိုယ်မှ အရောင် အဝါတို့သည် စိတ်အစွမ်းအားလျော်စွာ အချို့ မိမိ
ထက်ဝန်းကျင် အနားတွင် ၎င်း၊ အချို့ တခမ်းလုံးလင်းအောင် ၎င်း၊ အချို့
တကျောင်းလုံး တတိုက်လုံး တနယ်လုံးမှစ၍ စကြာဝဠာတခုလုံး လင်းအောင်
၎င်း၊ ထွက်ကုန်၏။

၂။ ဝီတိ—ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ဝီတိ စေတသိက်၊ ဤဝီတိ
အတွက် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အလွန်နှစ်သက် မွေ့လျော်၏။

၃။ ပဿဒ္ဓိ — ကာယပဿဒ္ဓိ ဝိပဿဒ္ဓိ စေတသိက်၊ ဤ ပဿဒ္ဓိတို့
အတွက် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုယ် စိတ် ၂ ပါးသည် ထူးထူး ခြားခြား ငြိမ်
သက်လေတော့၏။ [ပဿဒ္ဓိ သာမက၊ လဟုတာ မုဒုတာ ကမ္မညတာ ပါဂု
ညတာ ဥဇုတာ စေတသိက် များလည်း ထူးထူး ခြားခြား ဖြစ်ပေါ် လာ
ကြသည်။]

စိတ်ကို ချီးမြှောက်တတ်သော ဝီဒိယဂင်၊ သုခံ - သုခဝေဒနာ
ဂင်၊ ဉာဏံ - ထက်မြက်လျင်မြန် အမြင်သန်သော ဝိပဿနာ
ဉာဏ်ဂင်၊ ဥပဋ္ဌာနံ - အာရုံ၌ စွဲမြဲစွာတည်သော သတိဂင်၊
ဥပေက္ခာစ - တကြ မဇ္ဈတ္တပေက္ခာ , အာဝဇ္ဇနုပေက္ခာ ဂင်၊

၄။ အဓိမောက္ခ— [သဒ္ဓါစေတသိက်၊] ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ စူးစိုက်စွာ
သက်ဝင်ယုံကြည်သော သဒ္ဓါတရားလည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

၅။ ပဂ္ဂဟ— [ဝီဒိယ၊] ဝိပဿနာ စိတ်ဓာတ်ကို နေ့စဉ်မဆုတ်နိုင်အောင်
အားပေး ချီးမြှောက်တတ်သော ဝီဒိယလည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

၆။ သုခ— [သုခဝေဒနာ၊] မှန်မြတ်သော စိတ္တစရပ်တို့ဖြင့် တကိုယ်လုံး
ထုံမွမ်း၍ ချမ်းမြေ့စေသော သုခဝေဒနာလည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

၇။ ဥာဏ— [ဝိပဿနာဉာဏ်၊] ငမိရစ်နိလက်နက် မိုင်းကြိုးစက်သို့
သွက်လက် လျင်မြန် အမြင်သန်သော ဝိပဿနာဉာဏ်လည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။
ထိုဉာဏ်ကြောင့် သင်္ခါရတို့၌ ရှုလိုက်တိုင်း ရှုလိုက်တိုင်း အဖြစ် အပျက်ကို
ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း ရှင်းလင်းစွာ သိမြင်လေ၏။

၈။ ဥပဋ္ဌာန— [သတိစေတသိက်၊] ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ စွဲမြဲစွာ
တည်သော သတိတရားလည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

၉။ ဥပေက္ခာ— [တကြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ , အာဝဇ္ဇနုပေက္ခာ ၂ မျိုး၊]
ဖြစ်မှု ပျက်မှု (ဥဒယဗ္ဗယ) သဘောတွေ အလွန် ထင်နေလေရကား၊ မထင်
ထင်အောင် ရှုသို့ရာ ဗျာပါရ မများတော့ဘဲ၊ အသင့်အားဖြင့် ရှုစားတတ်
သော တကြမဇ္ဈတ္တတ စေတသိက်ကို “တကြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ” ဟု ခေါ်၏။
ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို ဆင်ခြင်သည့်အခါ အလွန် လျင်မြန်စွာ ဆင်ခြင်နိုင်သော
အာဝဇ္ဇနုနှင့် ယှဉ်သော စေတနာကို “အာဝဇ္ဇနုပေက္ခာ” ဟု ခေါ်၏။ [ဝီတိ-
မှ စ၍ ဤ ဥပေက္ခာ တိုင်အောင်သော တရားတို့ကား ဝိပဿနာဉာဏ်၏
ယှဉ်ဘက် စေတသိက်များတည်း။]

နိကန္တိဝ - ဝိပဿနာကို နှစ်သက်မှု နှုတ်သွင်းသော တဏှာဝင်း၊
 ဣတိ-သို့၊ ဩဘာသာဒိ ဝိပဿနပုဂ္ဂိုလေသ ပရိဗန္ဓ ပရိဂ္ဂဟ
 ဝသေန - ဩဘာသာ အစရှိသော ဝိပဿနာ၏ ညစ်ညူး
 ကြောင်း ဘေးရန်ကို ပိုင်းခြား၍ ယူခြင်း၏ အပွမ်းဖြင့်၊ မဂ္ဂါ
 မဂ္ဂလက္ခဏာဝတ္ထာနံ - ဝိပဿနာ၏ လမ်းမှန် လမ်းမမှန်
 လက္ခဏာကို ပိုင်းခြား သတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်တတ်သော ဉာဏ်
 သည်၊ မဂ္ဂါမဂ္ဂ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိနာမ - မဂ္ဂါမဂ္ဂ ဉာဏ
 ဒဿနဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။

၁၀။ နိကန္တိ - [သိမ်မွေ့သောတဏှာ၊] ထို ဩဘာသာ စသည်ဖြင့်
 တန်ဆာ ဆင်အပ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို နှစ်သက်နေမှု တဏှာလည်း
 ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထို တဏှာသည် အလွန် သိမ်မွေ့ရတား တဏှာမှန်းပင်
 မသိသာချေ၊ ဝိပဿနာ၌ မွေ့လျော်မှု (ဝိပဿနာရတီ) ဟုသာ ယောဂီ
 ပုဂ္ဂိုလ်က မှတ်ထင်နေသည်။

ဩဘာသာဒိ ဝိပဿနပုဂ္ဂိုလေသ ပရိဗန္ဓပရိဂ္ဂဟဝသေန - [ဝိပဿ
 နာ = ဝိပဿနာဉာဏ် + ဥပက္ကိလေသ = ညစ်ညူးကြောင်း ဖြစ်သော +
 ပရိဗန္ဓ = ဘေးရန်များ၊] ဆိုခဲ့ပြီးသော ဩဘာသာစသည် ၁၀ ပါးကို ဝိပဿ
 နာဉာဏ်၏ ညစ်ညူးကြောင်း ဖြစ်သော ဘေးရန်အန္တရာယ်များဟု ဆိုသည်။
 ထိုတွင် ဩဘာသာ စသော ၉ ပါးကား အကုသိုလ် မဖြစ်၍ ဘေးရန် အစစ်
 မဟုတ်၊ နိကန္တိ တခုသာ ဘေးရန်အစစ် တည်း။ သို့သော် ဩဘာသာစသည်
 ထို့ ဖြစ်ပေါ်လာသည့်အခါ ပရိယတ်၌ မကျွမ်းကျင်သော အချို့ ယောဂီ၌
 “ငါ့မှာ ရှေးအခါက ဤကိုယ်ရောင် ကိုယ်ခါမျိုး မထွက်ဘူးချေ၊ ဤအရောင်
 အဝါကို ဖြစ်စေနိုင်သော စိတ်သည် မဂ်စိတ် ဖိုလ်စိတ်ပင် ဖြစ်၏၊ ငါသည်
 မဂ်ဖိုလ်ကို ရပြီ” ဟု၎င်း၊ “ ငါ့မှာ ဒွေးက ဤကဲ့သို့ ဝိတိပဿဒ္ဓိ စသည်

မဖြစ်ဘူးချေ၊ ငါသည် မဂ်ဖိုလ်ကို ရပြီ” ဟု၎င်း.....ဤသို့ အထင်ကြီးကာ
 ဝိပဿနာ လမ်းလွဲ၍ သာယာမှု (တဏှာ)၊ အထင်ကြီးမှု (မာန)၊ ငါဟု
 စွဲလမ်းမှု (ဒိဋ္ဌိ) ထို့ ဖြစ်လေကုန်၏။ ထို တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိတို့ကား ဝိပဿ
 နာကို ညစ်ညူးစေတတ်သော ဘေးရန်အစစ်တည်း။ ထို တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိ
 တို့သည် ဩဘာသာ စသည်တို့ကို စွဲ၍ ဖြစ်သောကြောင့် (လူမိုက် အားပေး
 ဆိုသလို) ဩဘာသာ စသည်ကိုလည်း ဖလူပစာ ဌာနျူပစာအားဖြင့် ဝိပဿ
 နာ၏ ညစ်ညူးကြောင်း ဘေးရန် ဟု ဆိုရလေသည်။

ပရိယတ်၌ ကျွမ်းကျင်သော ယောဂီသည်ကား....ထို ဩဘာသာစသည်
 တို့သည် တဏှာမာန ဒိဋ္ဌိတို့၏ တည်ရာ ဖြစ်၍၊ ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ညစ်ညူး
 စေတတ်သော ဘေးရန်များတည်း။ ထို ဩဘာသာစသည်ကို နှစ်သက် စွဲလမ်း
 နေမှုသည် မဂ်ဖိုလ်ရကြောင်း လမ်းကောင်း လမ်းမှန် မဟုတ်သဖြင့် အမဂ္ဂ
 တည်း။ အစဉ်အတိုင်း ဆက်လက်၍ တိုးတက် အားထုတ်မှုသည်သာ မဂ်ဖိုလ်
 ရကြောင်း လမ်းကောင်း လမ်းမှန် ဖြစ်၍ မဂ္ဂအစစ် ဖြစ်သည်-ဟု ပိုင်းခြား
 သတ်မှတ်နိုင်၏။ ထိုကဲ့သို့ ဝိပဿနာ၏ဘေးရန်ကို အမှန်အတိုင်းသိမ်းဆည်း၍
 လမ်းမှန် လမ်းမမှန် လက္ခဏာကို ပိုင်းခြား သတ်မှတ် တတ်သော ဉာဏ်ကို
 “မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ” ဟု ခေါ်သည်။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ - ပုဂံ၌ မဂ္ဂ + အမဂ္ဂ + ဉာဏ + ဒဿန
 ပုဂံနက်ကို ပြပါ။
- ခ။ အဘယ်ဉာဏ်ကို “သံမဿနဉာဏ်” ဟု ခေါ်သနည်း၊ ထို ဉာဏ်သည်
 ဝိသုဒ္ဓိ ၇ ပါးတွင် ဘယ်ဝိသုဒ္ဓိစခန်း၌ ဖြစ်သနည်း။
- ဂ။ တထာ ပရိဂ္ဂဟိတေသု သပ္ပစ္စယေသု၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ပြောပြပါ။
- ဃ။ ဝိပဿနာ အားထုတ်ရာ၌ လောကုတ္တရာကို အာရုံပြုနိုင်-မပြုနိုင် ဆိုင်ရာ
 ပါဠိကို ထောက်ပြပါ။

- င ။ အတိတာဒိဘေဒဘိန္ဒေသ၌ အာဒိဖြင့် ယူရသော အနက်ကို ပြပါ။
- စ ။ ခန္ဓာဒိနယ၌ အာဒိအရ လင်္ကာကို ပြပါ။
- ဆ ။ ကလာပဝသေန သံဒိပိတ္တာ အရ ကလာပသမ္မသန နည်းဖြင့် ပွားများပုံကို ပြပါ။
- ဇ ။ အဋ္ဌါနဝသေနအရ “အဋ္ဌါနသမ္မသန” ပွားများနည်းကို ပြပါ။
- ဈ ။ သန္တတိဝသေနအရ “သန္တတိသမ္မသန” ပွားများနည်းကို ပြပါ။
- ည ။ ခဏဝသေန အရ “ခဏသမ္မသန” ပွားများနည်းကို ပြပါ။
- ဋ ။ ဥဒယဗ္ဗယ၌ ဥဒယပုဗ် ဝယပုဗ်တို့၏ အနက်ကို ပြပါ။
- ဌ ။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်သည် ငယ်ဝိသုဒ္ဓိစခန်း၌ ဖြစ်သနည်း။
- ဍ ။ ပစ္စယဝသေန အရ အကြောင်းဟူသည် အဘယ်တရားများနည်း။
- ဎ ။ ခဏဝသေန၌ ခဏဟူသည် အဘယ်နည်း။
- ဏ ။ ဝိပဿနပုဂ္ဂိုလ်လေး ဘေးရန်သည် ဉာဏ် ၁၀ ပါးတွင် အဘယ်ဉာဏ် အနက်မှာ ဖြစ်သနည်း။
- တ ။ ဩဘာသ ပီတိ ပဿဒ္ဓိ တရားတို့ကို ခွဲခြားပြပါ။
- ထ ။ အဓိမောက္ခ ပဂ္ဂဟ သုခ ဟူသည် အဘယ်တရားများနည်း။
- ဒ ။ ဉာဏ ဥပဋ္ဌာန ဟူသည် အဘယ်တရားများနည်း။
- ဓ ။ ဥပေက္ခာ နိကန္တိ ဟူသည် အဘယ်တရားများနည်း။
- န ။ ဩဘာသ စသော ၉ ပါးသည် အဖြစ်မဟုတ်ဘဲလျက် တယ်ကြောင့် “ဝိပဿနပုဂ္ဂိုလ်လေး” ဟု ခေါ်သနည်း။
- ပ ။ အဘယ်ကို မဂ္ဂ-အမဂ္ဂ ဟု ခေါ်၍၊ အဘယ်ဉာဏ်ကို “မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏ ဒဿနပိသုဒ္ဓိ” ဟု ခေါ်သနည်း။

၆။ ပန - အတို့တပါးကား၊ တထာ - ထို ဆိုအပ်ပြီ သော အခြင်းအရာဖြင့်၊ ပရိဗန္ဓဝိမုတ္တဿ - ဘေးရန်တို့မှ လွတ်ပြီး သော၊ တဿ-ထို ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌)၊ ဥဒယဗ္ဗယ ဉာဏတော - ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မှ၊ ပဋ္ဌာယ - စ၍၊ ယာဝါ နုလောမာ - အနုလောမဉာဏ် တိုင်အောင်၊ တိလက္ခဏံ - လက္ခဏာယာဉ် သုံးပါးပျိုး (အာရောပေတွာ-တင်၍)၊ ဝိပဿ နာပရမ္မရာယ- ဝိပဿနာဉာဏ် အဆက်ဆက်ဖြင့်၊ ပဋိပစ္စန္ဓဿ - လွန်စွာကြိုးကုတ် အားထုတ်သည်ရှိသော်၊ နဝ-ကိုးပါး ကုန်သော၊ ဝိပဿနာဉာဏာနိ - ဝိပဿနာ ဉာဏ်တို့သည်၊ ပဋိပဒါ ဉာဏဒဿန ပိသုဒ္ဓိနာမ - ပဋိပဒါ ဉာဏဒဿန ပိသုဒ္ဓိမည်၏။

၆။ ပဋိပဒါဉာဏဒဿနပိသုဒ္ဓိ ။ ။ ပဋိပဇ္ဇတိ တောယာတိ— ဟူသော ဝစနတ်အရ မင်သို့ ရောက်ကြောင်း ဉာဏ်ကို “ပဋိပဒါ” ဟု ခေါ်၏။ စတောသ-ဤ ဉာဏ်ဖြင့်၊ ပဋိပဇ္ဇတိ-မင်သို့ ရောက်၏-ဟု ပေး၊ ဉာဏဒဿန ပိသုဒ္ဓိ မည်ပုံမှာ ရှေးအတိုင်းပင်၊ ထို့ကြောင့် မင်သို့ရောက်ဘယ် ဝင်ကြယ်သော ဉာဏ်အမြင်ကို “ပဋိပဒါဉာဏဒဿနပိသုဒ္ဓိ” ဟု မှတ်။

တထာပရိဗန္ဓဝိမုတ္တဿ-ဆိုခဲ့ပြီးသော မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနပိသုဒ္ဓိဖြင့် ဝိပဿနာ၏ ဘေးရန် ၁၀ ပါးမှ ကင်းလွတ်ပြီးသော ယောဂီသည်

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏတော ပဋ္ဌာယ ယာဝါနုလောမာ - ဥဒယဗ္ဗယ ဉာဏ်မှ စ၍ အနုလောမဉာဏ် တိုင်အောင် အစဉ် အတိုင်း တိုးတက်၍ အဆက်ဆက် အားထုတ်သည် ရှိသော် “ပဋိပဋ္ဌာဏဒဿန ပိသုဒ္ဓိ” ဖြစ်၏။ ပဋိပဒါဉာဏဒဿန ပိသုဒ္ဓိ၏ အစကား ဥဒယဗ္ဗယ ဉာဏ်တည်း၊ အဆုံးကား

မဂ်ရခါနီးစိတ်အစဉ်ဖြစ်ပုံ ၇။ ပနံ - ဆက်ဥူးအံ့၊ ဇဝံ - ဤ
 ဝိပဿနာအစဉ်ဖြင့်၊ ပဋိပဇ္ဇန္တိယာ-
 ကျင့်ကြံ ကြိုးကုတ် အားထုတ်သော၊ တာဿ - ထိုယောဂီ
 ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌)၊ ဝိပဿနာပရိပါကံ-ဝိပဿနာဉာဏ်၏
 ရင့်သန်ခြင်းကို၊ အာဂဗ္ဗ - စွဲ၍၊ ဣဒါနိ-ယခုပင်၊ အပ္ပနာ-အပ္ပ
 နာသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိယာတိ - ဖြစ်တော့ လထုံး၊ ဣတိ - ဤသို့ ဆို
 ထိုက်ရာ ခဏ၌၊ ဘဝဂံ - ဘဝင်ကို၊ ဝေါဒ္ဓိန္ဒိတော - ဖြစ်၍၊
 ဥပ္ပန္နမနောဒ္ဓါရာ ဝဇ္ဇနာ နန္တရံ - ဖြစ်သော မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း၏
 အခြားပုံ၌၊ ဧဒ္ဓေတိဏိ- ၂ ကြိမ် ၃ ကြိမ် ကုန်သော၊ ဝိပဿနာ
 စိတ္တာနိ - ဝိပဿနာ စိတ်တို့သည်၊ ယံကိဉ္စိ - အမှတ်မထား
 တပါးပါးသော၊ အနိစ္စာဒိလက္ခဏံ - အနိစ္စ အပစ္စိသော လက္ခ
 ဏာကို၊ အာရက္ခ - အာရုံပြု၍၊ ပရိကမ္မော ပစာရာနုလောမ

အနုလောမဉာဏ်တည်း။ [မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏာဿန ဝိသုဒ္ဓိ တုန်းက ဥဒယဗ္ဗယ
 ဉာဏ်ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း...အပြီးမသတ် လမ်းခုလတ်မှာ ဝိပဿနုပက္ခိလေသ
 ဘေးရန်တို့၏ နှောက်ရှက်ခြင်းကြောင့် မသန်ရှင်းခဲ့သေးချေ။ ထို့ကြောင့် ယခု
 အခါ ထိုဘေးရန်မှ လွတ်ကင်းပြီး ဖြစ်၍ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ထက်သန် လာ
 အောင် ထပ်မံ အားထုတ်ရပြန်သည်။ ဘင်္ဂဉာဏ် ဘယဉာဏ် စသည်တို့၏
 ဖြစ်ပုံကို ဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

၇။ မဂ်ရခါနီး စိတ်အစဉ် ဖြစ်ပုံ။ ။ တဿောဝံပဋိ၊ ပေ၊ နာမေန
 ပဝတ္တန္တိ - ဤ စကားကား မဂ်ရခါနီး၌ စိတ်အစဉ်ဖြစ်ပုံကို ပြသော စကား
 တည်း။ ဆိုခဲ့ပြီးသော အစဉ်ဖြင့် အားထုတ်လာရာ ဝိပဿနာဉာဏ် ရင့်သန်
 သဖြင့် “အပ္ပနာ” ခေါ်သော မဂ်ဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်ချိန်နီးလေသော် “ဘဝဂံ
 စလန၊ ဘဝဂံပစ္ဆေဒ” ဟု ဘဝင်အစဉ်ပြတ်၍ မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းစိတ် ဖြစ်၏။

နာမေန-ပရိကမ်ဥပစာ အနုလုံဟူသော အမည်ဖြင့်၊ ပဝတ္တန္တိ-
 ဖြစ်ကုန်၏။

ယာ - အကြင် သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်သည်၊ သိခါပတ္တာ-
 အထွဋ်အထိပ်သို့ ရောက်၏။ သာနုလောမာ - အနုလောမ
 ဉာဏ်နှင့် တကွ ဖြစ်သော၊ သာသင်္ခါရုပေက္ခာ - ထို သင်္ခါ
 ရုပေက္ခာဉာဏ်ကို၊ ဝုဠာနဂါမိနိ ဝိပဿနာတိဝ - ဝုဠာနဂါမိနိ
 ဝိပဿနာ ဟူ၍လည်း၊ ပခုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

ဒွေတိဏိ ဝိပဿနာ စိတ္တာနိ ၊ ပေ ၊ ပရိကမ္မော ပစာရာနုလောမ
 နာမေန - မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း၏ အခြားပုံ၌ ထိက္ခပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်လျှင် ဥပစာ
 အနုလုံ ဟူသော နာမည်ဖြင့် ဝိပဿနာစိတ် ၂ ကြိမ် ၊ မန္တပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်လျှင်
 ပရိကမ် ဥပစာ အနုလုံ ဟူသော နာမည်ဖြင့် ၃ ကြိမ်ဖြစ်၏။ [၎င်းစိတ်များကို
 “ဥပစာရသမာဓိဇော” ဟုလည်း ခေါ်၏။ မဂ်၏ အနီး ဥပစာ၌ ဖြစ်သော
 သမာဓိ အားကောင်းသော ကာမဇောများ-ဟုလို။]

ယံကိဉ္စိ အနိစ္စာဒိလက္ခဏမာရက္ခ - ထို ဝိပဿနာ စိတ်များသည်
 အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ လက္ခဏာ ၃ ပါးတွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သည်။

ယာသိခါပတ္တာ ၊ ပေ ၊ ပခုစ္စတိ - ဤစကားကား ဝုဠာနဂါမိနိ
 အမည်ရသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ကောက်နှုတ်၍ ပြသော အမှာစကား
 တည်း။ “ဝုဠာနဂါမိနိ ဝိပဿနာ” ဟူ၍ ကျမ်းဂန်၌ အတော် အသုံးများ
 သော နာမည်တမျိုး ရှိ၏။ ထို ဝုဠာနဂါမိနိ ဝိပဿနာဉာဏ် ဟူသည် ဉာဏ်
 တမျိုး အထူး မဟုတ်၊ ဝိပဿနာဉာဏ် ၁၀ ပါးတွင် အထွဋ် အထိပ်သို့
 ရောက်သော သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ် နှင့် အနုလောမဉာဏ် ပင် ဖြစ်သည်
 ဟုလို။ [သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်ကို အစဉ်း အလယ်ပိုင်း အဆုံးပိုင်း ဟု
 ၃ ပိုင်း ပိုင်းပြီးလျှင် အနုလောမဉာဏ် နှင့် ကပ်နေသော အဆုံးပိုင်းကို

၀။ တတော - ထို အနုလုံမှာ ပရံ - နောက်၌၊ ဂေါတြဘူ
 စိတ္တံ-ဂေါတြဘူစိတ်သည်၊ နိဗ္ဗာန် - နိဗ္ဗာန်ကို၊ အာလဇ္ဇိတွာ-
 အာရုံပြု၍၊ ပုထုဇ္ဇနဂေါတ္တံ - ပုထုဇ္ဇနအနွယ်ကို၊ အဘိဘဝန္တံ-
 လွှမ်းမိုးလျက်၎င်း၊ အရိယဂေါတ္တံ - အရိယာအနွယ်သို့၊ အဘိ
 သန္တောန္တံ-ရောက်လျက်၎င်း၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏။

အတွင်းအထိသို့ ရောက်သော သင်္ခါရပေက္ခာဥပဇာ ဟု မှတ်၊ အနုလောမ
 ဥပဇာ ဟူသည့်ကား ပရိကမ် ဥပဇာ အနုလုံ အမည်ရသော ဝိပဿနာ
 ဥပဇာများပင်တည်း။]

၀။ တတော ၊ ပေ၊ ပဝတ္တတိ — ဤကား ဂေါတြဘူစိတ် ဖြစ်ပုံကို
 ဖြေသော စကားတည်း။ ဂေါတြဘူစိတ်သည် ပရိကမ် ဥပဇာ အနုလုံ မည့်သော
 စိတ်တို့ကဲ့သို့ အနိစ္စ စသော လက္ခဏာ တပါးပါးကို အာရုံပြု၍၊ နိဗ္ဗာန်ကို
 အာရုံပြုသည်။ ထို့ကြောင့် ဤ ဂေါတြဘူကို “မဂ်၏ ရှေ့က နိဗ္ဗာန်ကို ယှဉ်ပြု
 သောကြောင့် မဂ်စော ဖိုလ်စော၏ ရှေ့သွားဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်းနှင့်တူ၏” ဟု
 ပြောစမှတ် ပြုသည်။

ပုထုဇ္ဇနဂေါတ္တံ အဘိဘဝန္တံ — ဤ ဂေါတြဘူနောက် မဂ်စိတ်ပေါ်
 လာလျှင် အရိယာအနွယ်သို့ ရောက်ပြီ ဖြစ်၍ ဂေါတြဘူစိတ်သည် ပုထုဇ္ဇန
 အနွယ်ကို လွှမ်းမိုး (ကျော်လွန်) သော တရားပေတည်း။ ဤ စကားအရ
 “ဂေါတ္တံ + ဘဝတိ အဘိဘဝတိတိ ဂေါတြဘူ ” ဟု ဝိပျိဟ်ပြု၊ ဂေါတ္တံ=
 ပုထုဇ္ဇနအနွယ်ကို + ဘဝတိ အဘိဘဝတိ=လွှမ်းမိုးတတ်၏-ဟု ပေး။

အရိယဂေါတ္တံ အဘိသန္တောန္တံ — ဂေါတြဘူ စိတ်သည် အရိယာ
 အနွယ်သို့လည်း ရောက်သည်မည်၏။ “ရောက် ” ဟူသည် “ဖြစ်စေခြင်း ”
 ပင်တည်း။ ဤစကားအရ “ဂေါတ္တံ + ဘဝတိ အဘိသမ္ဘုဏာတိတိ ဂေါ
 တြဘူ ” ဟု ဝိပျိဟ်ပြု၊ ဂေါတ္တံ=အရိယာအနွယ်ကို + ဘဝတိ အဘိသမ္ဘု

မဂ်စိတ်ဖြစ်ပုံ ၆။ ကဿ - ထို ဂေါတြဘူစိတ်၏၊ အနုန္တိရ
 မေဝ - အခြားမဲ့၌ပင်လျှင်၊ မဂ္ဂေါ - မဂ်သည်၊
 ဒုက္ခသစ္စံ-ဒုက္ခသစ္စာကို၊ ပရိဇာနန္တော - ပိုင်းခြား၍ ထိလျက်
 ၎င်း၊ သမုဒယသစ္စံ - သမုဒယ သစ္စာကို၊ ပဗဟန္တော -
 ပယ်စွန့်လျက်၎င်း၊ နိရောဓသစ္စံ - နိရောဓသစ္စာကို၊ သန္တိ
 ကရောန္တော - မျက်မှောက်ပြုလျက်၎င်း၊ မဂ္ဂသစ္စံ - မဂ္ဂသစ္စာ
 ကို၊ ဘာဝနာဝသေန-ဖြစ်စေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အပ္ပနာဝိထိ-
 အပ္ပနာဝိထိသို့၊ ဩတရတိ - သက်ရောက်၏၊ တတော - ထို
 မဂ်စိတ်တကြိမ်မှာ၊ ပရံ-နောက်၌၊ ဧဒ္ဒတိထိ-နှစ်ကြိမ်သုံးကြိမ်

ဏာတိ = ရောက်တတ်၏ ဟု ပေး။ [“ဘု=ပတ္တိယံ ” ဟူသော ဓာတ်၊
 အဘိသမ္ဘောန္တံ=ပါပုဏန္တံဟူသော အဖွင့်ကို ထောက်၍ “အဘိသမ္ဘောန္တံ-
 ရောက်လျက်၎င်း” ဟု အနက် ဆိုခဲ့သည်။]

၉။ မဂ္ဂဝိထိကျပုံ ။ ။ တဿာ နန္တရမေဝ ၊ ပေ၊ ဘဝဂံပါဝောဝ
 ဟောတိ-ဂေါတြဘူ၏ အခြားမဲ့၌ မဂ်စိတ်သည် အပ္ပနာဝိထိသို့ ရောက်၏။
 “မဂ် ဖိုလ် ဖိုလ်” ဟု အပ္ပနာတောအစဉ် ဖြစ်၏-ဟုလို။

ဒုက္ခသစ္စံ ပရိဇာနန္တော.. မဂ္ဂသစ္စံ တာဝနာ ဝသေန — ဆီမီးသည်
 မီးစာကို လောင် , အခမှောင် ပယ်ရှင်း အလင်းရောင် လွှမ်း , ဆီခမ်းစေမှု ,
 ဤ ကိစ္စ ၄ ခုကို တပြိုင်နက် ပြုနိုင်သကဲ့သို့ , ထို့အတူ မဂ်တရားလည်း ဒုက္ခ
 သစ္စာကို ပိုင်နိုင်စွာ ထိခြင်း , သမုဒယသစ္စာကို ပယ်ခြင်း , နိရောဓ သစ္စာကို
 မျက်မှောက်ပြု (တိုက်ရိုက်အာရုံပြု) ခြင်း , မဂ္ဂသစ္စာကို ဖြစ်ပေါ်လာစေခြင်း
 ဟူသော ကိစ္စ ၄ ခုကို တပြိုင်နက် ပြီးစေနိုင်သည်။

ဧဒ္ဒတိထိ မလဝိတ္တနိ — မဂ်စိတ် တကြိမ် ဖြစ်ပြီးနောက် တိက္ခပုဂ္ဂိုလ်
 ဖြစ်လျှင် ဖိုလ်စိတ် ၃ ကြိမ် , မန္တပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်လျှင် ဖိုလ်စိတ် ၂ ကြိမ် ဖြစ်ပြီးခြင်း
 ၇၆

ကုန်သော၊ ဖလစိတ္တာနိ - ဖိုလ်စိတ်တို့၏၊ ပဝတ္တိတွာ - ဖြစ်ပြီးခြင်းကြောင့်၊ ဘဝင်္ဂါပိတောဝ-ဘဝင် ကျခြင်းသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝိထိ ၁၀။ ပုန - တဘနံ၊ ဘဝင်္ဂိ - ဘဝင်ကို၊ ဝေါဆိန္ဒိတွာ - ဖြတ်၍၊ ပစ္စဝေက္ခဏာညာဏာနိ-ပစ္စဝေက္ခဏာ ဉာဏ်တို့သည်၊ ပဝတ္တန္တိ - ဖြစ်ကုန်၏။

ပတ္တိတော-လောကုတ္တရာ ပညာရှိသည်၊ မဂ္ဂံ - မဂ်ကို၎င်း၊ ဖလဉ္စ-ဖိုလ်ကို ၎င်း၊ နိဗ္ဗာနံ - နိဗ္ဗာန်ကို၎င်း၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ-အမှန် ဆင်ခြင်၏၊ ဟိနေ-ပယ်အပ်ကုန်ပြီးသော၊ ကိလေသေ-ကိလေသာ တို့ကို၎င်း၊ သေသေစ - တြွင်းကျန်သေးသော

ကြောင့် ဘဝင်ကျလေတော့၏။ [“ဖလစိတ္တာနိ-တို့သည်၊ ပဝတ္တိတွာ-ဖြစ်၍” ဟု မပေးနှင့်၊ ပဝတ္တိတွာ၏ ကတ္တားက ဖလစိတ္တာနိ၊ ဟောတိ၏ ကတ္တားက ဘဝင်္ဂါပိတော, ဤသို့ ကတ္တား ကွဲပြားသော အရာတိုင်းမှာ တွာပစ္စယန္တ ပုန်များကို “ ဤ ” ဟု မပေးဘဲ “ ဤ ” ဟု ပေးရိုးရှိသည်။]

မန္တပုဂ္ဂိုလ်၏ မဂ္ဂဝိထိပုံ

“န ဒ မ ပ ဥ န ဝေါ မ ဖ ဖ”
၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀ ၀၀၀

၁၀။ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝိထိခဏ်း။ ။မဂ္ဂဝိထိနေဘဝင်ကျ၍ ဘဝင်ပြတ်သည့်အခါ မဂ်ဖိုလ် စသည်ကို ဆင်ခြင်သော “ ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိ ” များ ဖြစ်ကြ၏။ ထို ဝိထိတို့၌ပါသော မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် ဇောနှင့် ယှဉ်သော ဉာဏ်များကို “ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်” ဟု ခေါ်သည်။

ကိလေသာတို့ကို၎င်း၊ ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိ-ဆင်ခြင်သူလည်း ရှိ၏၊ နပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိ-မဆင်ခြင်သူလည်းရှိ၏။

၁၁။ ဇဝံ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးသည့် အဘိုင်း၊ ဆဗ္ဗိသုဒ္ဓိကမေဓ-ခြောက်ပါးသော ဝိသုဒ္ဓိအစဉ်ဖြင့်၊ ဘာဝေတဗ္ဗော - ဖြစ်စေအပ်သော၊ စတုပ္ပိဓေ-လေးပါး အပြားရှိသော၊ မဂ္ဂေါ-မဂ်ကို၊ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိနာမ - ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ မည်၏ ဟူ၍။

မဂ္ဂံဖလဉ္စ...ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝိထိတော - ဤကား ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝိထိ များကို ပြသော ဝါထာတည်း၊ မဂ်ဖိုလ် ရပြီးသော ပညာရှိသည် “ ငါသည် ဤမဂ် ဤဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို ရပေပြီ ” ဟု မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို ဧကန် ဆင်ခြင်သည်။ မဂ်ကိုဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိ၊ ဖိုလ်ကို ဆင်ခြင်သော ဝိထိ၊ နိဗ္ဗာန်ကို ဆင်ခြင်သော ဝိထိ၊ ဤ သုံးပါးကား မူချ ဖြစ်သည် ဟူလို။

ဟိနေကိလေသေ သေသေစ, ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိ-မဂ်ဖြင့် ပယ်အပ်သော ကိလေသာကို ပြန်၍ ဆင်ခြင်သော ဝိထိ, မပယ်နိုင်၍ ကျန်နေသော ကိလေသာကို ဆင်ခြင်သော ဝိထိ, ဤ ၂ ဝိထိကား အမြဲ မဟုတ်, အချို့ ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဖြစ်၍, အချို့ ပုဂ္ဂိုလ်မှာ မဖြစ် ဟူလို၊ ဤ စကားစဉ်အရ သောတာပတ္တိမဂ်ကို ရပြီးနောက် ၅ ဝိထိ, သကဒါဂါမိမဂ်ကို ရပြီးနောက် ၅ ဝိထိ, အနာဂါမိမဂ်ကို ရပြီးနောက် ၅ ဝိထိ, အရဟတ္တမဂ်ကို ရပြီးနောက် (ကျန် ကိလေသာမရှိ၍) ၄ ဝိထိ, ပေါင်း ပစ္စဝေက္ခဏာ ၁၉ ဝိထိ ဖြစ်နိုင်ရှိသည် ဟု မှတ်၊ (မူချ ဖြစ်ရမည်ဟု မဆိုလို။)

၁၁။ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိခဏ်း။ ။ [ဉာဏာ=သိသည်+ဒဿန=တိုက်ရိုက် မြင်သည်+ဝိသုဒ္ဓိ=ဆိုင်ရာ ကိလေသာမှ စင်ကြယ်သည်။] သီလဝိသုဒ္ဓိ စသော အောက် ဝိသုဒ္ဓိ ၆ ပါးကို အစဉ် အတိုင်း အားထုတ်

ပဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။...ဧတ္ထ - ဤ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း၌၊ အယံ- ဤ ဆိုအပ်ပြီးသည်ကား၊ ဝိသုဒ္ဓိဘေဒေါ-ဝိသုဒ္ဓိဘေဒတည်း။

ပြီးနောက် ဖြစ်ပေါ်စေအပ်သော မဂ်ဉာဏ် (သောတာပတ္တိမဂ် စသော) ၄ ပါးကို ကိလေသာမှ စင်ကြယ်၍ သစ္စာ ၄ ပါးကို တိုက်ရိုက် သိတတ်သောကြောင့် “ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ” ဟု ခေါ်သည်။ မဂ်၏ ရှေ့နားက အနုလုံဆို ကျလျှင် အောက်ဝိသုဒ္ဓိ ၆ ပါး ပြီးလေပြီ။ ထို့ကြောင့် မဂ် ၄ ပါးကို “ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ” ခေါ်သည် ဟူလို။

ဝိသုဒ္ဓိ ၇ ပါးနှင့် ဉာဏ် ၁၀ ပါး တွဲပြုရန်။ ။ သီလဝိသုဒ္ဓိ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ ဗျာဓိဝိသုဒ္ဓိ၊ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ စခန်းတို့၌ နာမ်ရပ် တရားတို့ကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဟု မသုံးသပ်ရသေးသောကြောင့် သမ္မသနဉာဏ် မဖြစ်သေး။ မဂ္ဂါမဂ္ဂ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ စခန်း၌ သမ္မသနဉာဏ်နှင့် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ရှေ့ပိုင်းတစ်ဖက်ဖြစ်၏။ ပဋိပဒါဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိစခန်း၌ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် နောက်ပိုင်း တစ်ဖက်နှင့် ဘင်္ဂဉာဏ်၊ ဘယဉာဏ်၊ အာဒိနဝဉာဏ်၊ နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်၊ နိဗ္ဗိဒါကမ္ပတာဉာဏ်၊ ပဋိသင်္ခါဉာဏ်၊ သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်၊ အနုလောမဉာဏ်တို့ ဖြစ်ကုန်၏။ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိစခန်း၌ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုရကား သင်္ခါရတရား၌ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဟု မရှုသောကြောင့် ဝိပဿနာဉာဏ် မလိုတော့ပြီ။

- [ဆောင်] ၁။ သီ-စိတ်-ဒိဋ္ဌိ-ကင်၊ ဤလေးအင်၊ ဉာဏ်စဉ် မဆိုင်သင့်။
- ၂။ မဂ္ဂါမဂ္ဂ၊ စခန်းကျလျှင်၊ သမ္မသန - ဉာဏ်အစနှင့် ဥဒယဗ္ဗယ-ရှေ့ပိုင်းဉာဏ်၊ အမှန် ပါသဖြင့်။
- ၃။ ပဋိပဒ၊ စခန်းကျသော်၊ ဥဒယလှိုင်း၊ နောက်အပိုင်းမှ၊ စ၍ နုလုံ၊ တိုင်အောင်၍၊ ဉာဏ်ကုန် ၉ ပါးဆင့်။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ၌ ဘယ်ဝိပဿနာ ဉာဏ်များ ဖြစ်သနည်း။
- ခ။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်သည် မဂ္ဂါ မဂ္ဂ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိတုန်းက ဖြစ်ခဲ့ပြီး ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် တဘန် ဖြစ်ရပြန်သနည်း။
- ဂ။ ဒွေတိတိ ဝိပဿနာ စိတ္တာနိဋ္ဌိ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ၂ ကြိမ် , အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ၃ ကြိမ် ဖြစ်သနည်း, ၂ ကြိမ်ဖြစ်လျှင် နာမည်ဘယ်သို့, ၃ ကြိမ် ဖြစ်လျှင် နာမည်ဘယ်သို့နည်း။
- ဃ။ ထို ဝိပဿနာ စိတ်များသည် အဘယ်ကို အာရုံ ပြုသနည်း , ဆိုင်ရာ ပါဋ်ကို ထောက်ပါ။
- င။ အဘယ်ဉာဏ်များကို “ ဝုဠာနဂါမိနိ ဝိပဿနာ ” ဟု ခေါ်သနည်း, သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- စ။ အဘယ်ကို “ အနုလောမဉာဏ် ” ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဆ။ ဂေါတြဘူစိတ်သည် အဘယ်ကို အာရုံ ပြုသနည်း , ဆိုင်ရာ ပါဋ်ကို ထောက်ပါ။
- ဇ။ ဆိုင်ရာပါဋ်တို့အရ “ ဂေါတြဘူ ” ပုဒ်ကို ဝိပုဂ္ဂိုလ်ပြုပါ။
- ဈ။ အပ္ပနာဝိထိ မေတရတိ အရ အပ္ပနာအစဉ်ကို ပြပါ။
- ည။ မဂ်စိတ် ၄ ချက်ကို ဥပမာနှင့်တကွ ပြပါ။
- ဋ။ ဒွေတိတိဖလစိတ္တာနိဋ္ဌိ ဒွေတိတိအရကို ပုဂ္ဂိုလ်ဖြင့် ခွဲပြပါ။
- ဌ။ မဂ္ဂဝိထိ တဝိထိချ၍, မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံကိုလည်း ပြပါ။
- ဍ။ သင်္ဂြိုဟ်အဆိုအတိုင်း အဘယ်ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝိထိများ မုချဖြစ်ထိုက်၍, အဘယ်ဝိထိများ ဖြစ်-မဖြစ် ၂ မျိုးရသနည်း။
- ဎ။ ပစ္စဝေက္ခဏာ ၅ ဝိထိ, ၁၉ ဝိထိ သရုပ်ကို အသီးအသီး ရေးတွက်ပါ။
- ဏ။ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ဟူသည် အဘယ်နည်း, သင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပါ။
- တ။ ဝိသုဒ္ဓိ ၇ ပါးနှင့် ဉာဏ် ၁၀ ပါးကို ရသင့်သလို တွဲပြပါ။

ဝိမောက္ခ အခွဲ ၁။ တတ္ထ-ထို ပိပဿနာရှုခင်း၌၊ အနတ္တာ နုပဿနာ-အနတ္တာ နုပဿနာသည်၊ အတ္တာ ထိနိစ္စဝသံ - အတ္တ ဟူ၍ စွဲလမ်းခြင်းကို၊ မုဉ္ဇန္တိ - စွန့်လွှတ် နိုင်သည်၊ (ဟုတ္တာ - ဖြစ်၍၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊) သုညတာ နုပဿနာနာမ - သုညတာနုပဿနာ မည်သော၊ ဝိမောက္ခမုခ- ဝိမောက္ခမုခသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

၁။ ဝိမောက္ခအခွဲ။ ။ အနတ္တာနုပဿနာ အတ္တာထိနိဝသံ မုဉ္ဇန္တိ- အနုပဿနာဉာဏ် ၃ မျိုးတွင် အနတ္တ ဟု ရှုသော အနုပဿနာသည် အတ္တ ရှိသည် ဟု မှတ်ထင်မှုကို လွှတ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ထို အနတ္တာနုပဿနာကို ဝိမောက္ခမုခ ၃ မျိုးတွင် သုညတာနုပဿနာ မည်သော ဝိမောက္ခမုခ ဟု ခေါ်လေသည်။

ရုပ်နာမ် ခန္ဓာတွင်း၌ လွန်စွာ တန်ခိုးသတ္တိရှိ၍ မပျက်မစဲ အမြဲတည်သော ခန္ဓာအိမ် အဟောင်း ပျက်လျှင် ခန္ဓာအိမ်သစ်ကို ဖန်းဆင်းနိုင်သော၊ ထိုထို ကိစ္စ ပြုလုပ်ထိုက်ရန် အတွင်းက စီမံနေသော၊ ကောင်း မကောင်းကို ခံစား တတ်သော “အတ္တ” ခေါ် အထည်ကိုယ် အမာခံ အနှစ်တမျိုး ရှိ၏ ဟု ပုထုဇန်တို့က ထင်မှားနေကြသည်။ ထို အတ္တကို အစွဲပြု၍ “ ငါ - သူ - မိမိ မောင်မောင် - ကို ” စသော စကားလုံးတို့ဖြင့် သုံးနှုန်း ခေါ်ဝေါ်ကြ၏။ ခန္ဓာကိုယ် တကိုယ်လုံး (ရုပ်နာမ် အားလုံး) ၌ ကြောင်းကျိုး စုံလင်အောင် မွေ့နှော့က်၍ အနတ္တာနုပဿနာဖြင့် အတ္တ-ရှိ မရှိကို ထိထိမိမိ ရှုစားသည့် အခါ ဘာမျှ မရှိ - သုညချည်းသာ ဖြစ်လေတော့၏။ ဤသို့လျှင် အနတ္တာ နုပဿနာသည် အတ္တ ကင်းစင် သုည ထင်အောင် ရှုနိုင် သောကြောင့် “သုညတာ နုပဿနာ” ဟူသော နာမည်ရလျက် ဝိမောက္ခသို့ ဝင်ရာ အဝ ဖြစ်လေသည်။ [သုညတ=အတ္တမှ ကင်းဆိတ်၏ ဟု+အနုပဿနာ=ရှုစား တတ်သော ဉာဏ်။]

၂။ အနိစ္စာနုပဿနာ-အနိစ္စာနုပဿနာသည်၊ ပိပဿာသ နိမိတ္တံ-ပိပဿာသ နိမိတ်ကို၊ မုဉ္ဇန္တိ-သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍၊ ဝါ- ကြောင့်၊) အနိမိတ္တာ နုပဿနာ နာမ - အနိမိတ္တာ နုပဿနာ မည်သော၊ ဝိမောက္ခမုခ-သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

၃။ ဒုက္ခာ နုပဿနာ - ဒုက္ခာ နုပဿနာသည်၊ တဏှာ ပဏိမိ - တောင့်တတတ်သော တဏှာကို၊ မုဉ္ဇန္တိ - သည်၊ (ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊) အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာ နာမ-

၂။ အနိစ္စာနုပဿနာ၊ ပေ၊ မုဉ္ဇန္တိ - နိမိတ္တသဒ္ဓါသည် “ ပုံသဏ္ဍာန် ” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ပုထုဇန်တို့က ရုပ်နာမ်အပေါင်းကို တလုံးထဲ တဲထဲ စုတွဲနေဟန် ပုံသဏ္ဍာန်ကြီး ထင်နေ၏။ ထိုသို့ မတုတ် မမှန် ဖောက်ပြန်စွာ ထင်မှားအပ်သော ပုံသဏ္ဍာန်ကို “ ပိပဿာသနိမိတ္တ ” ဟု ခေါ်သည်။ အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ၌ ပုံသဏ္ဍာန် ရှိ မရှိကို ထိထိမိမိ ရှုစားသည့်အခါ ယခုဖြစ် ယခုပျက် မမြဲသော အချက်ကိုသာ တွေ့ရ၏။ ပုံသဏ္ဍာန် ဖြစ်လောက်အောင် ကြာရှည် လေးမြင့်စွာ တည်လျက် စုပေါင်းတွေ့ခဲ့ မှုးတွဲနေသည်ကို မတွေ့ရ၊ ဤသို့လျှင် အနိစ္စာ နုပဿနာသည် ပိပဿာသနိမိတ်ကို စွန့်လွှတ်ပယ်ခွါနိုင်သောကြောင့် “ အနိမိတ္တာ နုပဿနာ ” ဟူသော အမည်ကိုရလျက် ဝိမောက္ခသို့ ဝင်ရာ လမ်းပေါက်ဝ တမျိုး ဖြစ်လေ သည်။ [အနိမိတ္တ = နိမိတ်ပုံပန်း သဏ္ဍာန်မရှိ ဟု + အနုပဿနာ=ရှုစား တတ်သော ဉာဏ်။]

၃။ ဒုက္ခာနုပဿနာ၊ ပေ၊ မုဉ္ဇန္တိ - တောင့်တတတ်သော တဏှာကို “ တဏှာပဏိမိ ” ဟု ခေါ်သည်။ ထို တောင့်တမှုသည် “ ချမ်းသာဘွယ် ” ဟု ထင်မြင်မှု ကြောင့်သာ ဖြစ်၏။ ဒုက္ခာ နုပဿနာကား ရုပ်နာမ် ဟူသမျှ၌

အပ္ပဏိဟိတာ နုပဿနာ မည်သော၊ ဝိမောက္ခမုခံ - သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

၄။ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝုဠာနဂါမိနိဝိပဿနာ - ဝုဠာနဂါမိနိဝိပဿနာသည်၊ အနတ္တတော - အနတ္တအားဖြင့်၊ ယဒိ ဝိပဿတိ-အကယ်၍ ရှုအံ့၊ (ဇေဝတိ-ဤသို့ ရှုသည်ရှိသော်) မဂ္ဂေါ - မဂ်သည်၊ သုညတော ဝိမောက္ခောနာမ - သုညတော ဝိမောက္ခ မည်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

၅။ အနိစ္စတော - အနိစ္စအားဖြင့်၊ ယဒိ ဝိပဿတိ - အံ့၊ (ဇေဝတိ-သော်) မဂ္ဂေါ - သည်၊ အနိမိတ္တော ဝိမောက္ခော နာမ - အနိမိတ္တ ဝိမောက္ခ မည်၏။

တကယ် ချမ်းသာ ရှိ-မရှိကို ထိထိမိမိ ရှုစားလေရာ၊ ချမ်းသာဘွယ် မမြင်-ဆင်းရဲဘွယ် ချည်းသာ ထင်လာသောကြောင့် တဏှာပဏိမိကို ပယ်ခွါ၍ “အပ္ပဏိဟိတာ နုပဿနာ” ဟူသော အမည်ထူးကို ရလျက် ဝိမောက္ခသို့ ဝင်ရာ လမ်းပေါက်ဝတမျိုး ဖြစ်လေသည်။ [အပ္ပဏိဟိတ=တောင့်တဘွယ် မရှိ ဟု+အနုပဿနာ=ရှုတတ်သော ဥာဏ်။]

၄။ တသ္မာယဒိဝုဠာနဂါမိနိဝိပဿနာ၊ ပေ၊ ဝိပဿတိ - [“ဝုဠာနဂါမိနိ ဝိပဿနာ” မည်သော ဥာဏ်များကို ရေးခဲ့ပြီ၊] ထို ဝုဠာနဂါမိနိ ဝိပဿနာ စခန်းသို့ မရောက်မီက သင်္ခါရထို့၌ အနိစ္စဟု၎င်း၊ ဒုက္ခဟု ၎င်း၊ အနတ္တဟု ၎င်း၊ အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ စုံအောင်ပင် ရှုပေလိမ့်မည်၊ ဝုဠာနဂါမိနိဝိပဿနာ စခန်း၌ အကယ်၍ အနတ္တဟု ရှုနိုင်ကြလျှင် မဂ်ကို “သုညတ ဝိမောက္ခမဂ်” ဟု အမည် မှည့်ရမည် - ဟုလို။ [မဂ်ဖိုလ်သို့ ရှေးရှု အဝမူ၍ နေသော ဝုဠာနဂါမိနိ ဝိပဿနာက အနတ္တ ဟု ရှုသဖြင့် သုညတဝိမောက္ခ အမည်ရခဲ့လျှင် မဂ်လည်း သုညတမဂ်ပင် မည်ရတော့သည်၊ နောက်၌လည်း ဤနည်းပင်။]

၆။ ဒုက္ခတော - ဒုက္ခအားဖြင့်၊ ယဒိ ဝိပဿတိ-အံ့၊ (ဇေဝတိ-သော်) မဂ္ဂေါ - သည်၊ အပ္ပဏိဟိတာ ဝိမောက္ခော နာမ - အပ္ပဏိဟိတာ ဝိမောက္ခ မည်၏၊ ဣတိစ - ဤသို့လည်း၊ မဂ္ဂေါ - သည်၊ ဝိပဿနာ ဝမနဝသေန - မဂ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာ ကြောင်းဖြစ်သော ဝိပဿနာနှင့်စပ်သဖြင့်၊ တိဏိ-သုံးမျိုးကုန် သော၊ နာမာနိ - အမည်တို့ကို၊ လဘာတိ - ရ၏၊ တထာ - ထို အတူ၊ ဖလဉ္စ- ဖိုလ်သည်လည်း၊ မဂ္ဂပိထိယံ - မဂ္ဂပိထိ၌၊ မဂ္ဂါ ဝမနဝသေန - ဖိုလ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ဖြစ်သော မဂ်နှင့် စပ်သဖြင့်၊ တိဏိ-ကုန်သော၊ နာမာနိ-တို့ကို၊ လဘာတိ - ရ၏။

၅။ ယဒိအနိစ္စတော၊ ပေ၊ အနိမိတ္တောဝိမောက္ခောနာမ - ဝုဠာနဂါမိနိဝိပဿနာက အနိစ္စဟု ရှုသဖြင့် (အနိမိတ္တဝိမောက္ခမုခံ အမည်ရခဲ့လျှင်) မဂ်လည်း “အနိမိတ္တဝိမောက္ခ” မည်တော့၏။

၆။ ယဒိဒုက္ခတော၊ ပေ၊ ဝိမောက္ခောနာမ - ဝုဠာနဂါမိနိ ဝိပဿနာက ဒုက္ခဟု ရှုသဖြင့် (အပ္ပဏိဟိတာဝိမောက္ခမုခံ အမည်ရခဲ့လျှင်) မဂ်လည်း “အပ္ပဏိဟိတာဝိမောက္ခ” မည်တော့၏။

ဣတိစ ဝိပဿနာ ဝမနဝသေန တိဏိနာမာနိ လဘတိ - ဤစကား ကား “တသ္မာ ယဒိမှ စ၍ အပ္ပဏိဟိတာ ဝိမောက္ခောနာမ” တိုင်အောင် ဆိုပြီးစကားကို ပြန်ဖုံးသော နိဂုံးစကားတည်း။ [ဝိပဿနာဝမန-ဝိပဿနာ+ အာဂမန၊ အာဂမန=မဂ်၏ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း+ဝိပဿနာ=ဝိပဿနာ၊] ဤသို့လျှင် မဂ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ဝိပဿနာနှင့် စပ်၍ မဂ်မှာ (သုညတ ဝိမောက္ခစသော) အမည် ၃ မျိုး ရသည်။

တထာဖလဉ္စ၊ ပေ၊ မဂ္ဂပိထိယံ - ဖိုလ်စိတ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ဖြစ်သော မဂ်ကို “မဂ္ဂါဝမန” ဟု ခေါ်သည်။ [မဂ္ဂ+အာဂမန၊ အာဂမန=

၇။ ပန - အင်္ဂါတပါးကား၊ ဖလသမာပတ္တိပိထိယံ - ဖလသမာပတ္တိပိထိယံ၊ ယထာဂုတ္တနယေန-အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ခဲ့တိုင်းသော နည်းဖြင့်၊ ဝိပဿန္တာနံ - ဝိပဿနာ ရှုကုန်သော

ဖိုလ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း၊ မဂ်နောက်က ဆက်၍ဖြစ်သော ဖိုလ်လည်း မဂ်နှင့် စပ်၍ အမည် ၃ မျိုးပင် ရ၏။ မဂ်က သုညတဝိမောက္ခ အမည် ရလျှင် ထို့နောက် ဖိုလ်များလည်း သုညတဝိမောက္ခပင် မည်၏- ဟုလို။

အထူး၍ချက်။ ။ သောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် သဒ္ဓိန္ဒြေလွန်သူ၊ သမာဓိန္ဒြေလွန်သူ၊ ပညိန္ဒြေလွန်သူ ဟု ၃ မျိုးရှိရာ၊ သဒ္ဓိန္ဒြေ လွန်ကသူသည် အနိစ္စ ဟု အရှုများသောကြောင့် အနိမိတ္တဝိမောက္ခမှအစ၍ အနိမိတ္တဝိမောက္ခ မဂ်ဖိုလ်ကို ရတတ်၏။ သမာဓိန္ဒြေ လွန်ကသူသည် ဒုက္ခဟု အရှုများသောကြောင့် အပ္ပဏီဟိတဝိမောက္ခမှအစ၍ အပ္ပဏီဟိတဝိမောက္ခ မဂ်ဖိုလ်ကို ရတတ်၏။ ပညိန္ဒြေ လွန်ကသူသည် အနတ္တ ဟု အရှုများသဖြင့် သုညတဝိမောက္ခ မဂ်ဖိုလ်ကို ရတတ်၏။

- [ဆောင်] ၁။ အနိစ္စဟု , ရှုလေ့သူ , မှတ်ယူ သဒ္ဓါမ္ပန်။
- ၂။ ဒုက္ခဟုဘိ , ရှုလေ့ရှိ , သမာဓိ ကံ၍လွန်။
- ၃။ အနတ္တသာ , ရှုသူမှာ , ပညာထက်မြက်ချွန်။

၇။ ဖလသမာပတ္တိပေပုဂ္ဂတိ - ယခင် ဆိုခဲ့ပြီးသော စကားကား မဂ္ဂပိထိတွင်းမှာ ပါသော ဖိုလ်များအတွက် ဆိုသော စကား ဖြစ်သည်။ မဂ်နှင့် မဆက်သော ဖလသမာပတ္တိ ပိထိခဏ်းမှာကား ဖိုလ်၏ ရှေ့က ဝိပဿနာနှင့် စပ်၍ သုညတဝိမောက္ခ စသော အမည်ကို ရသည်။

ဖိုလ်ဝင်စားလိုလျှင် ဝိပဿနာကို နှလုံးသွင်းရသေး၏။ ထို ဝိပဿနာက သုညတဝိမောက္ခမှ အစ၍ ဖြစ်လျှင် (မဂ်ရပြီးစက ဘာဘဲမည်မည်) ယခု အခါ ဝိပဿနာနှင့် စပ်၍ ဖိုလ်ကို သုညတဝိမောက္ခ ဟု မှည့်ရမည်။ ဝိပဿနာက

ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ (သန္တာန်၌)၊ ယထာသကံ - အကြင်ကြင် မိမိ ဥစ္စာ ဖြစ်သော၊ ဖလံ-ဖိုလ်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံဝိ - ဖြစ်ပါသော် လည်း၊ ဝိပဿနာဂမနဝသေနဝ-ဖိုလ်၏ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ဖြစ်သော ဝိပဿနာနှင့် စပ်သဖြင့် သာလျှင်၊ သုညတာဒိ ဝိမောက္ခာတိဝ - သုညတဝိမောက္ခ အစရှိသည် ဟူ၍လည်း၊ ပဂ္ဂတိ-ဆိုအပ်၏။

၈။ ပန - အင်္ဂါ တပါးကား၊ အာရမဏဝသေန - နိဗ္ဗာန် အာရုံနှင့် စပ်သဖြင့်၎င်း၊ သရသ ဝသေနစ - မိမိ သဘောနှင့်

အနိမိတ္တ ဝိမောက္ခမှ အပ္ပဏီဟိတ ဝိမောက္ခမှ အစ၍ ရာဘိဉ္ဇလည်း ဤနည်း ပင်တည်း။

ယထာသကံ ဓလပုပ္ဖဇ္ဇမာနံဝိ - “ မဂ်က သုညတမဂ် ဖြစ်၍၊ ဖလသမာပတ် ဝင်စားသည့် အခါ ဝိပဿနာက အနိမိတ္တဝိပဿနာ ဖြစ်နေလျှင်၊ ဝိပဿနာ နာမည်နောက်သို့ ဖိုလ်နာမည် လိုက်ခဲ့သော် , အရင်းခံ မဂ်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် မဖြစ်ပေဘူးလား ” ဟု မေးဘူးယ်ရှိ၍ ဤစကားကို ဆိုရသည်။ “ ထိုထို သုညတမဂ် စသည်တို့၏ ဥစ္စာရင်း (အကျိုး) ဖြစ်သော ဖိုလ်ပင် ဖြစ်သော်လည်း ဥစ္စာရှင်ဖြစ်သော မဂ်နောက်သို့ ဖလိုက်နေနှင့်တော့ , ယခု လောလောဆယ် ရှေ့သွားဖြစ်သော ဝိပဿနာ၏ နာမည် နောက်သို့သာ လိုက်ရမည် ” ဟုလို။

၈။ အာရုံနှင့်စပ်၍ အမည်ရပုံ ။ ။ အာရမဏဝသေန - မဂ်ဖိုလ် တို့၏ “ သုညတဝိမောက္ခ ” စသော အမည်ရမှမှာ မိမိတို့ ရှေ့က ဝိပဿနာ အတွက်သာ မကသေး , အာရုံနှင့် ဆက်သွယ်၍လည်း သုညတဝိမောက္ခ စသော အမည်ကို ရကြသေး၏။ မဂ်ဖိုလ်တို့သည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၏။ ထို အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကား သုညတလည်း မည်၏။ အနိမိတ္တ , အပ္ပဏီ

စပ်သဖြင့်၎င်း၊ နာမတ္တယံ - သုညတပိမောက္ခ စသော အမည် သုံးမျိုးတို့၏ အပေါင်းသည်၊ သဗ္ဗတ္ထ - အလုံးစုံသော မဂ္ဂဝိထိ ဗလသမာပတ္တိဝိထိ၌၊ သဗ္ဗေသံဝိ - အလုံးစုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ (သန္တာန်၌) လည်း၊ သမမေဝ-တူသည်သာလျှင်တည်း၊ ဣတိ- ဤတွင် အပြီးတည်း။

ဧက္က-ဤ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း၌၊ အယံ - ဤ ဆိုအပ်ပြီးသည် ကား၊ ဝိမောက္ခဘေဒေါ-ဝိမောက္ခဘေဒတည်း။

ဟိတလည်းမည်၏ (ရုပ်ပိုင်းပြန်ကြည့်)။ ထို့ကြောင့် အာရုံနှင့်စပ်၍ အမည် ပေးရလျှင် မဂ်ဖိုလ်များသည် သုညတပိမောက္ခ အနိမိတ္တဝိမောက္ခ အပ္ပဏီ ဟိတပိမောက္ခ ဟူသော နာမည်သုံးမျိုးကို တပြိုင်နက် ရနိုင်ကြသည်။

မိမိသဘောအားဖြင့် အမည်ရပုံ။ ။သရသဝသေနဝ-[သ=မိမိ၏+ ရသ = သဘော၊] မဂ်ဖိုလ်တရားတို့သည် ရာဂ ဒေါသ မောဟတို့မှ၎င်း၊ အတ္တမှ၎င်း၊ ကင်းဆိတ်သော “သုညတ” သဘောရှိကုန်၏။ လုံးလုံး လျောင်း လျောင်း ပေါင်း၍တည်ဟန် သဏ္ဍာန် နိမိတ်လည်း မရှိကြကုန်၊ တောင့်တ တတ်သော တဏှာပဏီမိလည်း မရှိကုန်၊ ထို့ကြောင့် ဝိပဿနာ အာရုံတို့နှင့် မစပ်သွယ်ဘဲလည်း မိမိတို့၏ ပင်ကိုယ်သဘော အတိုင်းပင် သုညတပိမောက္ခ စသော နာမည်သုံးမျိုးကို ရနိုင်ကြလေသည်။

နာမတ္တယံ သဗ္ဗတ္ထ သဗ္ဗေသံဝိ သမမေဝ — ဤသို့လျှင် အာရုံနှင့် စပ်၍ ၎င်း၊ မိမိသဘောအားဖြင့်၎င်း၊ ရအပ်သော နာမည် သုံးမျိုးသည် မဂ္ဂဝိထိ အခိုက်မှာ ဖြစ်စေ၊ ဗလသမာပတ္တိ ဝိထိ အခိုက်မှာ ဖြစ်စေ အလုံးစုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ ထူးခြားနားပြီ။ [ဝိပဿနာနှင့်စပ်၍ ရအပ်သော အမည်ကား မဂ်ဖိုလ် တမျိုးလျှင် အမည် တမျိုးစီသာ ရနိုင်၏။ အာရုံနှင့် စပ်၍၎င်း မိမိ သဘောအားဖြင့်၎င်း၊ ရအပ်သော အမည်ကား တပြိုင်နက် သုံးမျိုးလုံး ရနိုင်သည်-ဟူလို။]

လေ့ကျင့်ခန်း ပေးခွင့်များ

- က။ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိ ဝိပဿနာသည် အနတ္တ-ဟု ရှုလျှင် အဘယ် “ဝိမောက္ခ မုခ” အမည်ရ၍၊ ထို့နောက် ရအပ်သော မဂ်နှင့် ထိုမဂ်နောက်ဆက်၍ ဖြစ်သော ဖိုလ်များသည် အဘယ်ဝိမောက္ခ မည်သနည်း။
- ခ။ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိ ဝိပဿနာသည် အနိစ္စ ဟု ရှုလျှင် အဘယ် “ဝိမောက္ခမုခ” အမည်ရ၍၊ ထို့နောက် ရအပ်သောမဂ်နှင့် ထိုမဂ်နောက် ဆက်၍ ဖြစ် သော ဖိုလ်များသည် အဘယ် “ဝိမောက္ခ” မည်သနည်း။
- ဂ။ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိ ဝိပဿနာသည် ဒုက္ခဟု ရှုလျှင် အဘယ် “ဝိမောက္ခမုခ” အမည်ရ၍၊ ထို့နောက် ရအပ်သောမဂ်နှင့် ထိုမဂ်နောက် ဆက်၍ဖြစ်သော ဖိုလ်များသည် အဘယ် “ဝိမောက္ခ” မည်သနည်း။
- ဃ။ အဘယ်တရား လွန်ကဲလျှင် အဘယ်သို့ ဝိပဿနာ ရှုကတ် သနည်း၊ လင်္ကာထောက်ပါ။
- င။ သမာပတ်ဝင်စားရာ၌ဖြစ်သော ဖိုလ်စိတ်များကို ဥစ္စာရှင် မဂ်နှင့် တူစွာ အမည် မှည့်ရမည်လော၊ သို့မဟုတ် ရှေးအနီးက ဝိပဿနာနှင့် တူစွာ မှည့်ရမည်လော၊ သပြိုင်ထောက်ပါ။
- စ။ နိဗ္ဗာန်အာရုံနှင့်စပ်၍ မဂ်ဖိုလ်များကို နာမည်တင်လျှင် တပါးနှင့် တပါး ထူးခြားဘွယ် ရှိသေးသလော။
- ဆ။ မိမိတို့သဘောနှင့် စပ်၍ နာမည် တပ်လျှင်ကော တပါးနှင့် တပါးသည် ထူးခြားဘွယ် ရှိသေးသလော။
- ဇ။ ထို အမေး ၂ ရပ်နှင့် ဆိုင်သော သပြိုင်ဟိပါဌကို ပြပါ။

အရိယာပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ် ၁။ ပန်-ဆက်ဥပဒေ၊ ဧတ္ထ-ဤ မဂ်တို့တွင်၊ သောတာပတ္တိမဂ် - သောတာပတ္တိမဂ်ကို၊ ဘာဝေတွာ - ဖြစ်စေသည်ရှိသော်၊ ဒိဗ္ဗိဝိစိက္ခိယာပဟာနေန - ဒိဗ္ဗိဝိစိက္ခိယာကို ပယ်ခြင်းဖြင့်၊ ပဟိနာပါယဂမနော - ပယ်အပ်ပြီးသော အပါယ်သို့ ရောက်ကြောင်း တရားရှိသည် (အပါယ်သို့ ရောက်ကြောင်းတရားကို ပယ်ပြီးသည်)၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ သတ္တက္ခတ္တုပရမောနာမ - သတ္တက္ခတ္တုပရမမည်သော၊ သောတာပန္နော-သောတာပန် သည်၊ ဟောတိ-၏။

၁။ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်။ ။ သောတာပန္န [သောတ=အရိယာမဂ် တည်းဟူသော ရေအယာဉ်သို့+အာပန္န=ရောက်သူ၊] အရိယာမဂ် ရေအယာဉ်သို့ ရောက်ပြီး၊ ရှေ့ဘိုးလျှင် တဖြည်းဖြည်း နိဗ္ဗာန် တည်းဟူသော သမုဒြာသို့ ဝင်တို့သာ ရှိတော့သည်-ဟုလို။

သောတာပတ္တိမဂ်ကို ဖြစ်စေနိုင်လျှင် (ရလျှင်) ကိလေသာ ၁၀ ပါးတွင် ဒိဗ္ဗိနှင့် ဝိစိက္ခိယာကို အကြွင်းအကျန် မရှိအောင် ပယ်နိုင်၏။ ဥဒ္ဓစ္စမှတစ်ပါး ကုန်ကိလေသာများကိုကား အပါယဂမနိယသတ္တိ (အပါယ်ကျရေခံဘို့ရန် ရုံ့ရင်းကြမ်းတန်းသော သတ္တိ) လောက်ကိုသာ ပယ်သေးသည်။ [အကုသိုလ် ၂ ပါးတွင် ဒိဗ္ဗိဂတသမ္ပယုတ် ၄, ဝိစိက္ခိယာသယုတ် ၁, ဤ ၅ ပါးကို အကြွင်းမရှိ ပယ်နိုင်၏။ ဥဒ္ဓစ္စကား အပယ် မချနိုင်သဖြင့် ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်ကို တိုရုံမျှ မတို့သေး။ ကြွင်းသော အကုသိုလ်စိတ် ၆ ပါး၏ အပါယ်ချနိုင်သော အစွမ်း သတ္တိကိုကား ပယ်ရှားလေပြီ။]

ပဟိနာပါယဂမနော - ထို့ကြောင့် သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ် မှန်လျှင် အပါယ်ရောက်ကြောင်း တရားများကို ပယ်ရှားပြီးပြီ-ဟု ဆိုလိုသည်။

သတ္တက္ခတ္တုပရမော- သောတာပန်ဖြစ်လျှင် ကာမဘုံ၌ ၇ ကြိမ်ထက် လွန်၍ ပဋိသန္ဓေ မနေပြီ၊ ဗြဟ္မာ့ဘုံ၌ကား ၇ ကြိမ်ထက်ပို၍ နေသေး၏။

၂။ သကဒါဂါမ်မဂ္ဂိ - သကဒါဂါမ်မဂ်ကို၊ ဘာဝေတွာ-ဖြစ်စေသည်ရှိသော်၊ ရာဂ ဒေါသ မောဟာနံ - ရာဂ ဒေါသ မောဟာတို့ကို၊ တနုကရတ္တာ - နည်းပါးအောင် ပြုတတ်သည့် အတွက်၊ သကဒေဝ - တကြိမ်သာလျှင်၊ ဣမံလောကံ - ဤ ကာမဘုံသို့၊ အာဂတ္တိ-ပဋိသန္ဓေ နေလာခြင်းကြောင့်၊ သကဒါဂါမ်နာမ-သကဒါဂါမ် မည်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

သောတာပန် ၃ မျိုး

(၁) ဧကမိဇိ သောတာပန်-ကာမဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေမျိုးစေ့ တကြိမ်သာ ရှိသူ၊ တကြိမ် ပဋိသန္ဓေနေပြီးနောက် ရဟန္တာဖြစ်မည်-ဟုလို။ [ကေ=တကြိမ်+ဗိဇိ=ပဋိသန္ဓေ မျိုးစေ့ရှိသူ။]

(၂) ကောလံကောလ သောတာပန် - အမျိုးကောင်း တမျိုးမှ အမျိုးကောင်း တမျိုးသို့ ကူးပြောင်း၍ ပဋိသန္ဓေနေသူ၊ ကာမဘုံ၌ ၂ ကြိမ်မှ ၆ ကြိမ် တိုင်အောင် ပဋိသန္ဓေ နေနိုင်သည်၊ ထို့နောက် ရဟန္တာ ဖြစ်၏။ [ကောလ=အမျိုးကောင်း ရှိသူ။]

(၃) သတ္တက္ခတ္တုပရမ သောတာပန်-ကာမဘုံ၌ ၇ ကြိမ် ပဋိသန္ဓေ နေပြီးလျှင် ရဟန္တာဖြစ်သူ။ [သတ္တက္ခတ္တု=ပဋိသန္ဓေ ခုနစ်ကြိမ် + ပရမ=အလွန်ရှိသူ။]

၂။ သကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ် ။ ။ [သကံ+အာဂါမိ၊ သကံ=တကြိမ် +အာဂါမိ =ပဋိသန္ဓေ နေလာသူ၊] ဤ ကာမဘုံ၌ တကြိမ်သာ ပဋိသန္ဓေ နေလာ၍ ရဟန္တာဖြစ်သူ၊ တကြိမ်ဟူသော်လည်း ဗြဟ္မာ့ဘုံမှ ပြန်လာသည် မဟုတ်၊ ကာမဘုံချင်းသာ စုတေပြီးနောက် တကြိမ် ပြန်လာသည် - ဟုလို၊ ထို သကဒါဂါမ်သည် ရာဂ ဒေါသ မောဟ များကို နည်းပါးအောင်သာ ပြုနိုင်သည်။ မည်သည့် ကိလေသာကိုမျှ အကြွင်းမဲ့ ထပ်၍ မပယ်နိုင်သေး။ [ဣမံလောကံ-အရ ကာမလောက မနုဿလောက ဟု ၂ ဝါဒ ရှိသည်ကို ဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

၃။ အနာဂါမ်ပဋိ - အနာဂါမ်မဂ်ကို၊ ဘာဝေတွာ - ဖြစ်စေသည် ရှိသော်၊ ကာမရာဂ ဗျာပါဒါနံ - ကာမရာဂ ဗျာပါဒတို့ကို၊ အနာဝသေသပ္ပဟာနေန-အကြွင်း မရှိအောင် ပယ်သည့်အတွက်၊ ဣတ္ထတ္တံ- ဤ ကာမဘုံသို့၊ အနာဂတိံ - ပဋိသန္ဓေမနေလာခြင်း ကြောင့်၊ အနာဂါမ်နာမ- အနာဂါမ်မည်သည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏။

၄။ အရဟတ္တမဂ္ဂ-အရဟတ္တမဂ်ကို၊ ဘာဝေတွာ-သော်၊ အနာဝသေသကိလေသပ္ပဟာနေန-အကြွင်း မရှိအောင် ကိလေသာတို့ကို ပယ်ခြင်းကြောင့်၊ ဒီဏာသဂေါ - ကုန်ခမ်းပြီးသော အာသဂေါရှိသော၊ လောကေ-လောက၌၊ အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျော- မြတ်သော အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော၊ အရဟာနာမ - ရဟန္တာမည်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

ဧတ္ထ - ဤ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း၌၊ အယံ - ဤ ဆိုအပ်ပြီးသည်ကား၊ ပုဂ္ဂလဘေဒေါ-ပုဂ္ဂလဘေဒ တည်း။

၃။ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ် ။ ။ ဤ ကာမဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ မနေလာသူ၊ (တုရားဖူး-တရားနာကား လာပါသေး၏။)

ကာမရာဂဗျာပါဒါနံ အနာဝသေသ ပဟာနေန- [ကာမရာဂ= ကာမဂုဏ်ငါးပါး၌ တပ်မက်သော တဏှာ၊ ဗျာပါဒ = ဒေါသကိလေသာ (ဒေါသမူစိတ်)။] အနာဂါမ်ဖြစ်လျှင် ဤ ကာမရာဂနှင့် ဗျာပါဒကို လုံးဝ ပယ်လိုက်ပြီ ဖြစ်၍ ကာမဂုဏ်ခံစားခြင်း မရှိ၊ ဒေါသလည်း မထွက်တော့ပြီ၊ [သကဒါဂါမ်တိုင်အောင် ကာမဂုဏ်ကို နဲ့ပေးပါး ခံစားသေး၏။]

၄။ ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ် ။ ။ ကိလေသာ အားလုံးမှ ဝေးကွာသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို “အရဟာ (ရဟန္တာ)” ဟု ခေါ်သည်၊ ရဟန္တာ ဖြစ်သည့်အခါ

အောက်မဂ်များ ပယ်နိုင်၍ ကုန်သေးသော ကိလေသာ ၇ ပါးကို ပယ်၏၊ စိတ်အားဖြင့် ရူပရာဂ အရူပရာဂကို ပြုတတ်သော ဒိဋ္ဌိဂတဝိပုယုတ်စိတ် ၄, ဥဒ္ဓစ္ဆယာဂုတ်စိတ် ၁ တို့ကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်သည်။

အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျော - အမှိုက် သရိုက် ကင်း၍ သန့်ရှင်းသော လယ်မြေသည် စိုက်ပျိုး ကြိုချအပ်သော မျိုးစေ့ ဟူသမျှကို ထွားကျင်း သန့်မာများစွာသော အပင် အသီးကို ပွားစီးစေသကဲ့သို့, ထိုအတူ ကိလေသာတည်းဟူသော အညစ်အကြေး ကင်းသဖြင့် သန့်ရှင်းသော စိတ်အစဉ် ရှိပေရကား, ထို ရဟန္တာ အရှင်မြတ်သည် လှူဒါန်း ပူဇော်သမျှ၌ အကျိုးများစွာ ရစေနိုင်သောကြောင့် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် “အမြတ်ဆုံး အလှူခံ” ဖြစ်တော်မူပေသည်။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို “သောတာပန္န” ဟု ခေါ်သနည်း, ထိုသောတာပန်သည် ကိလေသာ ၁၀ ပါးတွင် အဘယ် ကိလေသာကို အကြွင်းမရှိ ပယ်၍, အဘယ် ကိလေသာများကို နည်းပါးအောင် ပယ်သနည်း။
- ခ။ အဘယ် ကုသိုလ်စိတ်ကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်၍ အဘယ်စိတ်၏ အပါယံမ နိယသတ္တိကို ပယ်ပြီးလျှင်, အဘယ်စိတ်ကို အနည်းငယ်မျှ မပယ်သနည်း၊ သောတာပန် ၃ မျိုးကို ပဋိသန္ဓေ အကြိမ်နှင့်တကွ ခွဲပြပါ။
- ဂ။ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို “သကဒါဂါမ်” ဟု ခေါ်သနည်း, ထိုသကဒါဂါမ်သည် ကိလေသာကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်နိုင်သလော, တယ်ပုံပယ်သနည်း။
- ဃ။ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို “အနာဂါမ်” ဟု ခေါ်သနည်း, ထို အနာဂါမ်သည် ဘယ် ကိလေသာ ဘယ် အကုသိုလ်စိတ်ကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်သနည်း။
- င။ အဘယ် ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို “ရဟန္တာ” ဟု ခေါ်သနည်း, ထို ရဟန္တာ၏ ပယ်အပ်သော ကိလေသာများနှင့် အကုသိုလ် စိတ်များကိုလည်း သရုပ် ရေတွက်ပါ။

သမာပတ် အပြား ၁။ ပန - ဆက်ဥြးအံ့၊ ဇေတ္တ - ဤ ပုဂ္ဂလ
 တောဒန္တ၊ ဗလသမာပတ္တိ ဝိထိယော - ဗလ
 သမာပတ္တိ ဝိထိကိုသည်။ သဗ္ဗေသံဝိ - အလုံးစုံသော ဗလဋ္ဌ
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏လည်း၊ ဝါ - တို့နှင့်လည်း၊ ယထာသက ဗလ
 ဝသေန- မိမိဥစ္စာဖြစ်သော ဗိုလ်၏အစွမ်းဖြင့်၊ သာဓာရဏာဝ-
 ဆက်ဆံကုန်သည်သာတည်း။ [ဗလသမာပတ္တိ ဝိထိယံ - ဟု
 လည်း ရှိ၏။ သာဓာရဏာနှင့် အရတုမည် ဖြစ်သောကြောင့်
 ဝိထိယော-ဟု ရှိမှ သင့်မည်။]

သမာပတ္တိအပြား။ ။ [သံ+အာပတ္တိ၊ သံ = ကောင်းစွာ + အာ
 ပတ္တိ = ရောက်ခြင်း၊] ဈာန်တရား၊ ဖိုလ်တရားနှင့် နိရောဓသို့ ကောင်းစွာ
 ရောက်နေခြင်းကို ဈာန်သမာပတ်ဝင်စားသည်၊ ဗလသမာပတ် ဝင်စားသည်၊
 နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားသည် ဟု ခေါ်ကြ၏။ ဤ၌ကား ဈာန်ခဏ်းမဟုတ်
 သဖြင့် ဈာန်သမာပတ်ကို မပြု၊ ဗလသမာပတ် နိရောဓသမာပတ် ကိုသာ
 ပြုလတံ့။

၁။ ဗလသမာပတ္တိဝိထိ။ ။ယထာသက ဗလဝသေန - [ယထာ=
 အကြင်အကြင်+သက=မိမိဥစ္စာ+ဗလ=ဗိုလ်၊] ဗလသမာပတ် ဝင်စားသည်
 အခါ မည်သည့် အရိယာမဆို မိမိဆိုင်ရာ ဗိုလ်နှင့် ဆက်ဆံသည်။ မိမိဆိုင်ရာ
 ဗိုလ်ကိုသာ ဝင်စားနိုင်သည်။ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည် သောတာပတ္တိဗိုလ်ကို
 ဝင်စားနိုင်သည့် စသည်ဖြင့် သိလေ။ ထိုဗလသမာပတ် ဝင်စားသည့်အခါ ဗလ
 သမာပတ်မှ မထမခြင်းဗိုလ်ပိတ်အကြိမ်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်နေသည်။
 ရည်ရွယ်ချက် အချိန်စေ့သည့်အခါ ဗိုလ်ပိတ် အစဉ်ရစ်၍ ဘဝင်စိတ် ပေါ်လာ
 သည်။ ထိုကဲ့သို့ ဗိုလ်ပိတ်အစဉ် ရစ်စံခြင်းကိုပင် “ သမာပတ်မှ ထခြင်း ” ဟု
 ခေါ်စမှတ် ပြုကြသည်။

၂။ ပန - အဘို့တပါးကား၊ နိရောဓသမာပတ္တိသမာပတ္တနံ-
 နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားခြင်းကို၊ အနာဂါမီနုဉ္ဇေဝ-အနာဂါမိ
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏(သန္တာန်၌)၎င်း၊ အရဟန္တာနုဉ္ဇေ-ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်
 တို့၏ သန္တာန်၌၎င်း၊ လက္ခတိ-ရအပ်၏။

တတ္ထ-ထို နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားရာ၌၊ ယထာက္ကမံ-
 အစဉ်အားလျော်စွာ၊ ပဌမဇ္ဈာနာဒိ မဟာဂတ သမာပတ္တိ-ပဌမ
 ဈာန် အစ ရှိသော မဟာဂုဏ် သမာပတ်ကို၊ သမာပတ္တိတွာ-
 ဝင်စား၍၊ ဝုဠာယ-သမာပတ်မှ ထပြီးလျှင်၊ တတ္ထဂတေ - ထို

၂။ နိရောဓသမာပတ်။ ။နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားမှုကား အရိယာ
 အားလုံးနှင့် မဆိုငါ သမာပတ် ဂ ပါးကို ရပြီးသော အနာဂါမိ ရဟန္တာနှင့်သာ
 ဆိုင်သည်။ [စတုတ္ထနည်းအားဖြင့် ရူပဈာန်ကို ၄ ပါးယူ၍၊ အရူပဈာန် ၄ ပါး
 နှင့် ပေါင်းလျှင် သမာပတ် ဂ ပါး ဖြစ်သည်။]

အဘယ်ကြောင့် အနာဂါမိရဟန္တာများသာ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စား
 နိုင်သနည်း။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များသာ သမာပိပြည့်စုံပြီးဖြစ်သောကြောင့်ထိုအနာဂါမိ
 ရဟန္တာ များသာ ဝင်စားနိုင်သည်။ ထို စကား သင့်၏- မိမိ စိတ်စေတသိက်ကို
 မဖြစ်အောင် ချုပ်တည်းမှုသည် ထိုထိုအာရုံကို အာရုံမပြုဘဲနေမှသာဖြစ်ရာ၏။
 အနီးအပါးမှာ အာရုံရှိလျက် မပြုဘဲ နေနိုင်ခြင်းကား တော်တော်သမာပိဖြင့်
 မဖြစ်နိုင်ရာ၊ သောတာပန် သကဒါဂါမိတို့မှာကား ထိုမျှလောက်တိုင်အောင်
 သမာပိ မပြည့်စုံနိုင်သေးချေ။

နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားပုံအစဉ်။ ။နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စား
 လိုသော် မိမိရပြီးသော လောကီဈာန်တွင် ပဌမဈာန်ကို ဝင်စား၊ ပဌမဈာန်မှ
 ထပြီးနောက် ပဌမဈာန်တွင် ပါဝင်သော သင်္ခါရ (စိတ် စေတသိက်) တပါး
 ပါးကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဟု ဝိပဿနာ ရှုရာ၏။ ဒုတိယဈာန် စသည်တို့၌

သမာပတ်၌ရှိကုန်သော၊ သင်္ခါရဓမ္မေ - သင်္ခါရတရားတို့ကို၊ တက္ကတက္ကေဝံ - ထိုထို သမာပတ်မှ ထပြီးရာ ခဏ၌ ပင်လျှင်၊ ဝိပဿန္တော - ဝိပဿနာရှုလျက်၊ ယာဝအာကိဉ္ဇညာယတနံ- အာကိဉ္ဇညာယတနာ့စာရန် တိုင်အောင်၊ ဝတံဘ - စိတ် အစဉ်အားဖြင့် သွား၍၊ တတော - ထို အာကိဉ္ဇညာယတနာ့ စာရန်မှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ အဓိဋ္ဌေယျာဒိကံ - အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း အစရှိသော၊ ပုဗ္ဗကိစ္ဆံ-ပုဗ္ဗကိစ္ဆ လေးပါးကို၊ ကတော - ပြုပြီး၍၊ နေဝသညာနာသညာယတနံ-နေဝသညာနာသညာယတနာ့ စာရန်ကို၊ သမာပဇ္ဇတိ - ဝင်စား၏၊ တဿ - ထို နေဝသညာနာသညာယတနာ့ စာရန်၏၊ နိဗ္ဗိန္ဒိ-နှစ်ကြိမ်ကုန်သော၊ အပ္ပနာဇဝနာနံ - အပ္ပနာဇောတို့၏၊ ပရတော - နောက်၌၊ စိတ္တသန္တတိ - စိတ်အစဉ်သည်၊ ဝေါန္တိဇ္ဇတိ - ပြတ်၏၊ တတော - ထိုသို့ စိတ်အစဉ် ပြတ်ခြင်းကြောင့်၊ နိရောဓသမာပန္နောနာမ - နိရောဓသို့ ရောက်သည် မည်သည်၊ ဝါ - နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားသည် မည်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

ဤနည်း အတိုင်း ဝင်စားမှု ဝိပဿနာ ရှုမှုကို ပြုလျက် အာကိဉ္ဇညာယတနာ့ စာရန်သို့ ရောက်ပြီးနောက်၊ နေဝသညာ နာသညာယတနာ့စာရန် မဝင်စားသေးဘဲ.....

အဓိဋ္ဌေယျာဒိကံ ပုဗ္ဗကိစ္ဆံကတော - အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း စသော ပုဗ္ဗကိစ္ဆလေးပါးကို ပြုရမည်။ အဓိဋ္ဌေယျာဒိ-၌ အာဒိဖြင့် သံဃပဋိမာနန၊ သတ္တုပက္ခောသန၊ အဗ္ဗါနပရိစ္ဆေဒတို့ကို ယူ၊ [အကျယ်ကို ဝိထိတာသာကာဠိမှာ ရှု၊] ပုဗ္ဗကိစ္ဆ ပြုပြီးနောက် နေဝသညာ နာသညာယတနာ့စာရန်ကို ဝင်စားရာ၌ ဈာန်အကြိမ်များစွာ မဖြစ်စေဘဲ.....

ပန - ဆက်ဥြးအုံ၊ ဝုဋ္ဌာနကာလေ - သမာပတ်မှ ထရာကာလ၌၊ အနာဂါမိနော-အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌၊ အနာဂါမိဖလစိတ္တံ - အနာဂါမိ ဖိုလ်စိတ်သည်၎င်း၊ အရဟတော-ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌၊ အရဟတ္တဖလစိတ္တံ - အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်သည်၎င်း၊ ဧကဝါရမေဝ - တကြိမ်ထည်း သာလျှင်၊ ပဝတ္တိတွာ - ဖြစ်ပြီး သည်ရှိသော်၊ ဘဝင်္ဂါပတော - ဘဝင်ကျခြင်းသည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏၊ တတော-ထိုဘဝင်မှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ ပစ္စဝေက္ခဏာညာဿံ - ပစ္စဝေက္ခဏာညာဿံသည်၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏။

ဧက္က-ဤ ဝိပဿနာသင်္ဂဟ၌၊ အယံ-ဆိုအပ်ပြီးသည်ကား၊ သမာပတ္တိဘေဒေါ-သမာပတ္တိဘေဒတည်း။

စ - နိဂုံးကား၊ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန နယော - ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းနည်းသည်၊ နိဗ္ဗိတော-ပြီးပြီ။

နိဗ္ဗိန္ဒိအပ္ပနာဇဝနာနံပရတောဝေါန္တိဇ္ဇတိစိတ္တသန္တတိ - နေဝသညာနာသညာယတနာ့စာရန် ဇောကိုပင် “အပ္ပနာဇော” ဟု ခေါ်သည်။ ထို အပ္ပနာဇော ၂ ကြိမ်သာ ဖြစ်ပြီးနောက် စိတ် အစဉ် ပြတ်စလေတော့၏။ စိတ်အစဉ် ပြတ်လျှင် စေတသိက်နှင့် စိတ္တဇရုပ်များလည်း ဖြစ်ခွင့် မရှိပြီ။ ကမ္မဇ ဥတုဇ အာဟာရဇရုပ်များသာ ဖြစ်တော့၏။

တတောနိရောဓသမာပန္နောနာမ - ထို စိတ် စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်တို့၏ ချုပ်နေခြင်းကိုပင် “နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားသည် ” ဟု ဆိုသည်။

သမာပတ်ဝင်စားချိန် ။ ။အစာ မစားလျှင် မဖြစ်၊ “ ထမင်းအသက် ခုနစ်ရက် ” ဟု ဆိုသောကြောင့် လူ့ဘုံ၌ ၇ ရက်ထက် လွန်၍ မဝင်စားနိုင်၊ နတ်ပြည်၌ကား သူတို့အစာ၏ အသက်နှင့် နှိုင်းချိန်ရ၏။ အစာမစားသော

ဥပေျာဇဉ် ပန - တိုက်တွန်း လိုက်ပါဥျးအံ့၊ သာသနေ - သာသနာတော်၌၊ ပဋိပတ္တိရသဿာဒံ - ပဋိပတ်၏ အရသာ၊ သာယာဘွယ်တောင်း၊ ဈာန်မဂ်ဖိုလ် ဟူသော ချမ်းသာကောင်းကို၊ ပတ္တယန္တေန - လိုလား တောင့်တသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဣစ္စေဝံ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော အစဉ်ဖြင့်၊ ဥက္ကမံ-မွန်မြတ်သော၊ ဘာဝနာနွယ်ံ - သမာဓိပဿနာ၊ ဘာဝနာနွယ်ံပါး အပေါင်းကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗံ-ဖြစ်ပေအပ်၊ ဖြစ်ပေထိုက်၏၊ ဝါ-မိမိသန္တာန်၌ ထုံမွမ်းအပ်၊ ထုံမွမ်းထိုက်ပေသတည်း။

ရူပမြဟ္တာများမှာ ကြာရှည်စွာ ဝင်စားနိုင်၏။ ကာမ ရူပပုဂ္ဂိုလ် အားလုံးပင် အခွင့်အားလျော်စွာ တဏှမျှလည်း ဝင်စားနိုင်ကြသည်။ [အရူပမြဟ္တာများကား အစဉ်အတိုင်း ဝင်စားသော ရူပဈာန် မရှိသောကြောင့် ဤ သမာပတ်ကို မဝင်စားနိုင်ကြ။]

ပုန္နာနကာလေ—ရည်ရွယ်ချက် အချိန်စေ့၌ စိတ် စေတသိက်တို့ ဖြစ်ခြင်းကို “နိရောဓသမာပတ်မှ ထသည်” ဟု ဆိုသည်။ ထိုအခါ အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်၌ အနာဂါမ် ဖိုလ်စိတ်၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၌ အရဟတ္တ ဖိုလ်စိတ်များ ရှေးဦးစွာ တကြိမ် ဖြစ်၏။ ထို့နောက် ဘဝင် ကျပြီးလျှင် မိမိဖိုလ်ကို ပြန်၍ ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိ ဖြစ်၏။

ဥပေျာဇဉ်။ ။ပဋိပတ္တိရသဿာဒံ— [ပဋိပတ္တိ = သီလစောင့်မှု သမာဓိ အားထုတ်မှု စသော အကျင့်၏+ရသ = အရသာ+အဿာဒံ = သာယာဘွယ်။] သာသနာတော်ဝယ် ပဋိပတ်၏ အရသာ သာယာဘွယ် ကောင်းသော တရားကား ဈာန်မဂ်ဖိုလ်များတည်း။ ထို အရသာကို ခံစားလိုသော အမျိုးကောင်းသား အမျိုးကောင်းသမီး များသည် ဆိုခဲ့သော အစီအစဉ်ဖြင့် ဘာဝနာ ၂ ပါးကို ပွားများကြပါလေ - မိမိသန္တာန်၌ ထုံမွမ်းကြပါလေ ဟု တိုက်တွန်းနှိုးဆော်သော ဥပေျာဇဉ် ဂါထာတည်း။

အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟေ - အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂြိုဟ် , ခေါ်ဆိုလက်သန်း , အဋ္ဌကထာကျမ်း၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနသင်္ဂဟာ ဝိဘာဝေါ နာမ-ကမ္မဋ္ဌာန သင်္ဂဟာ ဝိဘာဝမည်သော၊ နဝမော - ကိုးပိုင်းတို့၏ ပြည့်ကြောင်း ဖြစ်သော၊ ပရိစ္ဆေဒေါ - အပိုင်းသည်၊ ဣတိ - ပြီးပြီ။

လေ့ကျင့်ခန်း မေးခွန်းများ

- က။ သမာပတ် ဝင်စားပုံ , သမာပတ်မှ ထပုံကို ထင်ရှားအောင်ပြပါ။
- ခ။ အဘယ် ပုဂ္ဂိုလ်သည် အဘယ် ဖိုလ်ကို ဝင်စားသနည်း။
- ဂ။ နိရောဓသမာပတ်ကို အဘယ်ကြောင့် အနာဂါမ် ရဟန္တာများသာ ဝင်စားနိုင်သနည်း။
- ဃ။ ဝင်စားပုံ အခြင်းအရာကို သင်္ဂြိုဟ်ပါဦးစဉ် အတိုင်း ပြောပြပါ။
- င။ အဓိဋ္ဌေယျာဒိ-၌ အာဓိဖြင့် ဘာကို ယူရမည်နည်း။
- စ။ သမာပတ် မရောက်ခင် စတုတ္ထာရုပ္ပဇော ဘယ်နှစ်ကြိမ် စောသနည်း။
- ဆ။ အဘယ်သို့ ဖြစ်မှုကို နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားသည် ဟု ခေါ်သနည်း။
- ဇ။ သမာပတ်အတွင်း၌ ဘယ်တရားများ ဖြစ်သနည်း။
- ဈ။ လူ့ဘုံ နတ်ဘုံ မြဟ္တာဘုံ၌ အဘယ်မျှကြာအောင် ဝင်စားနိုင်သနည်း , ခွဲခြား ဖြေပါ။
- ည။ သမာပတ်မှ ထသည့်အခါ အဘယ် ပုဂ္ဂိုလ်အား အဘယ်စိတ် အကြိမ် မည်မျှ ဖြစ်သနည်း။

ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း နိဿယနှင့် အဓိပ္ပါယ် ပြီးပြီ။

ကျမ်းပြီး နိဂုံး စာရိတ္တ သောဘိတ ဝိသာလ ကုလောဒယေ န - စာရိတ္တကြွယ်, လွန်တင့်တယ်၍, ကြီးကျယ်ဘိတောင်း, မျိုးရိုးကောင်း၌, စွဲပိုက်သန္ဓေ, တည်နေရခြင်းလည်း ရှိပေထသော၊ သဒ္ဓါဘိဝုဗ္ဗ ပရိသုဒ္ဓိ ဂုဏောဒယေန - သဒ္ဓါ ပျံ့သင်း, လွန်သန်ရှင်းထည့်, သီတင်းသီလ, စသည် အပေါင်း, သူတော်ကောင်း ဂုဏ်, ပြည့်စုံ တိုးပွားခြင်းလည်း ရှိပေထသော၊ နုဗ္ဗဒ္ဓယေန-နုဗ္ဗမည်သာ, ဒါယကာသည်၊ ပရာနုကမ္ပိ - သူများ အတွက်, သနား ချက်ကို၊ ပဏိဓာယ - စိတ်ဝယ် သွင်းမှု, အရင်းပြု၍၊ ယံပကရဏံ-

ကျမ်းပြီးနိဂုံး ။ ။ စာရိတ္တ သောဘိတ စသော ပဌမ ဝါထာဖြင့် ရေးသားပါရန် တောင်းပန်သူ ဒါယကာနှင့် တကွ ကျမ်းပြီးကြောင်း နိဂုံးကို ပြု၏။

စာရိတ္တ သောဘိတ ဝိသာလ ကုလောဒယေန — [စာရိတ္တ = စာရိတ္တသီလ (အမျိုးကောင်းများ၏ အလေ့အကျင့်) + သောဘိတ = တင့်တယ်သည် ဖြစ်၍ + ဝိသာလ = ကြီးကျယ်သော + ကုလ = အမျိုးကောင်း၌ + ဥဒယ = ဖြစ်ခြင်း၊] ဤစကားဖြင့် “ကျမ်းပြုပါရန် တောင်းပန်သူ ဒါယကာသည် အကျင့်အားဖြင့် တင့်တယ်၍ စည်းစိမ်ဥစ္စာ ကြွယ်ဝသော မျိုးရိုးကောင်းမှာ ဖြစ်သူတည်း၊ (အညံ့စားထည်းက မဟုတ်)” ဟု ပြသည်။

သဒ္ဓါဘိဝုဗ္ဗ ပရိသုဒ္ဓိ ဂုဏောဒယေန — [သဒ္ဓါဘိဝုဗ္ဗ = တိုးတက်သော သဒ္ဓါတရား + ပရိသုဒ္ဓိဂုဏ = စင်ကြယ်သော သီလ သုတ စာဂပညာ ဟိရိ ဩတ္တပ္ပဂုဏ် + ဥဒယ = ဖြစ်ခြင်း၊] ဤစကားဖြင့် “အမျိုးအဆွေကောင်းရုံသာမက, သူတော်ကောင်းဥစ္စာပျမ်းစုံ ပြည့်စုံကြောင်းကိုလည်း” ပြသည်။

အကြင် အဘိဓမ္မာ, အဋ္ဌကထာ သက်သန်း, အကျဉ်းကျမ်းကို၊ ပတ္တိတံ - ရိုသေလေးမြတ်, တောင်းပန်အပ်ပြီ၊ တံပကရဏံ- ထို အဘိဓမ္မာ, အဋ္ဌကထာ လက်သန်း, အကျဉ်းကျမ်းသည်၊ ပရိနိဗ္ဗိတံ-ဝန်းကျင် ပတ်ကုံး, ကမ္ပတ်ဖုံးလျက်, နိဂုံးအရောက်, ပြီးမြောက်ခဲ့ပေပြီ။

ကျမ်းဆရာ၏ တု-တောင့်တချက်ကိုပြဆိုဥြးအံ့ဝိပုလေန-
 တောင့် တ ချက် သဒ္ဓါဆန္ဒ, ဝိပံသန္တံ, လုံ့လခိုင်ခိုင်, မြိုင်ဆိုင်
 ဟုစွာသော၊ တေန ပုညေန - နေ့စဉ်မှန်မှန်,
 ကျမ်းဝန်ကိုပြု, ထို ကောင်းမှုကြောင့်၊ ဓညာဓိဝါသံ - ပုဉ်းရှင်
 ကံရှင်, သန္တာရှင်တို့, အစဉ်အုပ်စီး, သီတင်းသုံးရာလည်း
 ဖြစ်ပေထသော၊ ဥဒိတော-ဒိတံ-ကျွန်းလုံးထင်ပေါ်, အကျော်
 အမော်လည်း ဖြစ်ပေထသော၊ မူလသောဝံ - မူလ သောမ,
 မည်ရ ဂြိုက်ချီး, ကျောင်းတိုက်ကြီးကို၊ အာ, ယုဂန္တိ - ယုဂ

နုဗ္ဗဒ္ဓယေန—ဤကျမ်းကို တောင်းပန်သူ၏ နာမည်ကို “နုဗ္ဗ”ဟုခေါ်၏။ အမျိုးဂုဏ် အကျင့်ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော ဒကာ နုဗ္ဗ တောင်းပန်အပ်သဖြင့် ဤကျမ်းကို စီရင်ခဲ့ရာ ယခုအခါ ပြီးစီး အောင်မြင်ပေပြီ-ဟုလို။

ကျမ်းဆရာ၏ တောင့်တချက် ။ ။ ပုညေနတေန — စသော ဒုတိယ ဝါထာဖြင့် “မိမိနေရာ မူလသောမ ကျောင်းတိုက်ကြီးကို လဇ္ဇိသူမွန် ပညာစုံ အဆက်ဆက်တို့ မပျက်ကွက်အောင် အမှတ်တရ စောင့်ရှောက်ရန်ကြပါစေ” ဟု တောင့်တသည်။

မူလသောဝံ — ဤစကားဖြင့် အရှင် အနုဗ္ဗါထေရ်၏ သီတင်းသုံးရာ ကျောင်းတိုက် နာမည်ကို ပြသည်။ “မူလသောမ, တုမူလသောမ” ဟု

လေးကြိမ် သည်း , ကမ္ဘာဆုံးသည့် တိုင်အောင်၊ တိကျ-
နောင်လာနောက်သား , ရဟန်းတော်အများရှိသည်။ ပညာဝ
ဒါတ ဂုဏ်သောဘိတလန္တီ-ပညာမြင့်တုံ, အကျင့်ဂုဏ်မြင့်,
စွယ်ရုံ တင့်ချွန် , လန္တီသူမွန်တို့ချည်းသာ (ဟုတ္တာ - ဖြစ်၍)
ပုညဘဝေါ - ဒယမင်္ဂလာယ - ကောင်းမှုစည်းစိမ် , အရှိန်
ပွားတိုး , မင်္ဂလာအကျိုးငှါ၊ မညန္တီ - အမြဲမပြတ် , သတိ
ချပ်လျက် , အမှတ်တရ , စောင့်ရှောက်ရစ်ကြ ပါစေကုန်
သတည်း။

ကျောင်းတိုက်၏ နာမည်ကို အမျိုးမျိုး ပြောဆိုကြ၏။ ဤကျမ်း၏ အယူကို
ဘာသာဋီကာ နိဒါန်းမှာ ရှု။

ဗညာဒါဝါသံ— [ဗည+အဒါဝါသံ] ထိုကျောင်းတိုက်ကြီးကို ပုဉ်းရှင်
ကံရှင် သမ္ဘာရှင်တို့ အုပ်စိုး နေထိုင်ကြောင်းကို ပြသည်။

အာယုဂန္တံ— [အာ=အပိုင်းအခြား+ယုဂ=ကတ, ကြေတ, ဒွါပရ,
ကလိ, ဤယုဂ ၄ ပါး+အန္တံ=အဆုံး] ယုဂ ၄ ကြိမ် ကုန်သွင်း၍ ကမ္ဘာ
ဆုံးသည့် အပိုင်းအခြားတိုင်အောင်-ဟူလျှင်။ [“အာယုဂန္တံ-အသက်ဆုံးသည့်
တိုင်အောင်” ဟု စွဲသုံးကြသည်မှာ သက္ကတ သီဟိုဠ်တို့ အသုံးကို မလေ့လာ
ခြင်း၏ အပြစ်သာတည်း။]

ပညာဝဒါတဂုဏ်သောဘိတလန္တီ— [ပညာဝဒါတ (အဝဒါတပညာ
ဩဒါတပညာ) မြှောင်သော ပညာ + ဂုဏ်သောဘိတ = အကျင့် ဂုဏ်ဖြင့်
တင့်တယ်ကုန်သော + လန္တီ = မကောင်းမှုမှ ရှက်သူတို့။] ဤ စကားဖြင့်
“ မူလသောမ ကျောင်းတိုက်ကြီးကို လန္တီအဆက်ဆက်တို့ အမှတ်တရ စောင့်
ရှောက်ရစ်ကြပါစေ, ထိုသို့ စောင့်ရှောက်ရသဖြင့် ကြက်သရေမင်္ဂလာ တိုးပွား
နိုင်ပါသည် ” ဟု ပြသည်။

အနုရုဒ္ဓါစရိယေန - အနုရုဒ္ဓါ ဆရာတော်သည်၊ ရုပ်ဇာ
စီရင်အပ်သော၊ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံနာမ - အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂဟ
မည်သော၊ ပကရဏံ-ကျမ်းသည်၊ ဣတိ-ပြီးပြီ။

အခြေပြုနိဂုံး

သောတုနံ ပါဒတာဝါယ , အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟော၊
မဏ္ဍိတော သာဓိပ္ပာယေန, နိဿယယေန မယာ သုဘော။

တောသယန္တော မနော သောတု-ဇနာနံ ဉာဏသံဟိတံ၊
မောဒယံ ဇောတတံ ကလ္လံ, ကရံ ဘိဓမ္မပါဒကံ။

ယဒိ အညော ဥပ္ပဇ္ဇေထ, ဣတောပိ သုခသမ္ပတော၊
တဿောကာသံ ပဒါနာယ, အယံ အန္တရဓာယတံ။

[ဤ အခြေပြုသင်္ဂဟ်ကျမ်းသည် စာသင်သားတို့၏ ဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သော
စိတ်ဓာတ်ကို ကျေနပ်စေလျက် အဘိဓမ္မာ၏ အခြေပါဒကို ပြပြီးလျှင် ယခု
ခေတ်တွင်း၌ ထွန်းလင်း တောက်ပ ပါစေ၊ ဤကျမ်းထက် သိလွယ်သော
အခြေပြုတမျိုး ပေါ်ပေါက်လာသည့် အခါ၌မူ ထို လာလတုံသော အခြေပြု
ကျမ်းသစ်၏ ထွန်းလင်း တောက်ပ ခွင့်ကို ပေးဘို့ရာ ဤ အခြေပြုကျမ်းက
ရှောင်တိမ်း ကွယ်ပရစ်ပါစေ-ဟူလျှင်။]

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟအန္တကထာကို
တန်ဆာဆင်ထားသော

အခြေပြုသင်္ဂဟ် ပြီးပြီ။

စာစုပိရနိုဇီသော ဌာန။

နောက်ထပ်မရိုက်နှိုင်း၍ ကုန်လွှန်းသော စာအုပ်များကို ဈေးဖြင့် ရောင်းကြတိုင်း ကျွမ်းပြုဆရာတော်ထံသို့ မကြာမကြာ တိုင်စာရောက်ပါသည်။ ပဌမတာဝန်ယူ၍ရိုက်သူများလက်မှ လွတ်ပြီးသောစာအုပ်များကို ဈေးဖြင့် ရောင်းကြသော်လည်း ဆရာတော်မတတ်နိုင်ပါ။ အောက်ပါဌာနတွင် စာအုပ်ရှိသေးသမျှ စာအုပ် နှုန်းရင်းအတိုင်း ရရှိနိုင်ပါသည်။

တာဝန်ခံ ရိုက်နှိုင်းသူ

နယူးဘားမား ပိဋကပုံနှိပ်တိုက်၊
ခမရပူရဇြိ။

ဆရာလုံး
က ဝိ လ က္ခ ဏ စာ စု ပိ ခေ ဇီ ။
နံပါတ် ၁၀ စီရုံ၊ ဈေးချို-မန္တလေး။

Signature